

Banca Națională a Moldovei

Raport anual 2024

Note

Banca Națională a Moldovei este persoană juridică publică autonomă, care activează în corespundere cu prevederile Legii nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2015, nr. 297-300, art. 544, cu modificările ulterioare).

Potrivit art. 69 alin. (1) din Legea nr. 548/1995, Banca Națională a Moldovei prezintă Parlamentului Republicii Moldova până la data de 1 iulie **Raportul anual** care conține informația privind situațiile financiare confirmate de auditorul extern, activitatea și operațiunile BNM pentru anul financiar încheiat și situația economică a statului. Totodată, copia Raportului anual se remite Președintelui Republicii Moldova pentru informare, fapt stipulat la art. 69 alin. (1¹).

La elaborarea Raportului anual 2024 au fost preluate datele statistice de la Biroul Național de Statistică, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Ministerul Finanțelor, Eurostat, Fondul Monetar Internațional, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, Serviciul Hidrometeorologic de Stat. De asemenea, au fost analizate informațiile statistice furnizate de organismele internaționale, oficiile naționale de statistică și băncile centrale.

Unele date statistice sunt preliminare, care urmează a fi revizuite pe parcursul anului curent în corespundere cu metodologiile de calcul asociate. Calculul unor date statistice, precum și interpretarea economică au fost elaborate și efectuate de Banca Națională a Moldovei.

Raportul anual 2024 a fost examinat și aprobat de Consiliul de supraveghere al Băncii Naționale a Moldovei în ședința din 26 iunie 2025.

Toate drepturile sunt rezervate. Reproducerea publicației este interzisă, iar utilizarea datelor în diferite lucrări/ cercetări este permisă numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a Moldovei
Bulevardul Grigore Vieru nr. 1,
MD-2005, Chișinău
tel.: (373 22) 822 606
fax: (373 22) 220 591
pagina-web oficială: <http://bnm.md>

Cuprins

Cuvânt înainte al guvernatoarei Băncii Naționale a Moldovei	10
Sumar	15
1 Contextul internațional	24
1.1 Economia mondială, piețele financiare și de materii prime	24
1.2 Evoluția economiilor importante	26
1.3 Evoluția economiilor principalilor parteneri de comerț	28
2 Situația economică a Republicii Moldova	30
2.1 Sectorul real	30
2.2 Evoluția inflației	37
2.3 Sectorul public și politica fiscală	43
2.4 Conturile internaționale (date provizorii) ²	46
2.5 Datoria de stat și datoria externă	51
3 Politica monetară	55
3.1 Obiectivul politicii monetare	55
3.2 Deciziile de politică monetară	55
3.3 Realizarea politicii monetare	57
3.4 Condițiile monetare și valutare	61
3.5 Piața monetară	68
3.6 Piața valutară	72
4 Activitatea de supraveghere a BNM	83
4.1 Supravegherea bancară	83
4.2 Supravegherea prestatorilor serviciilor de plată nebanca- ri și controlul unităților de schimb valutar	102
4.3 Supravegherea domeniului de creditare nebanca- ră	104
4.4 Supravegherea sectorului asigurări	108
4.5 Reglementarea și supravegherea domeniului prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului	121

²Comentariile analitice complete privind evoluția conturilor internaționale pot fi accesate la adresa: <https://www.bnm.md/ro/content/conturile-internationale-ale-republicii-moldova-trimestrul-iv-2024-date-provizorii>

5	Infrastructurile pieței financiare	127
5.1	Reglementarea și monitorizarea infrastructurilor pieței financiare	127
5.2	Licențierea, reglementarea și supravegherea activității de prestare a serviciilor de plată și de emiteră a monedei electronice	129
5.3	Sistemul automatizat de plăți interne	132
5.4	Sistemul Depozitarului central unic al valorilor mobiliare	134
5.5	Instrumentele de plată fără numerar	135
6	Emisiunea de numerar	140
6.1	Evoluția numerarului în circulație	140
6.2	Emisiunea, retragerea și procesarea numerarului	143
6.3	Emisiunea numismatică	147
7	Activitatea de dezvoltare a cadrului legislativ și de reglementare	148
7.1	Reglementarea prudențială, reglementarea evidenței contabile în bănci	148
7.2	Reglementarea valutară	150
7.3	Reglementarea prudențială a sistemului financiar	151
8	Relațiile internaționale și integrarea europeană	154
8.1	Integrarea europeană	154
8.2	Colaborarea internațională	162
8.3	Cooperarea tehnică externă	171
9	Cadrul instituțional și de organizare	179
9.1	Governarea corporativă a Băncii Naționale	179
9.2	Perspective de dezvoltare	200
9.3	Planul strategic al Băncii Naționale a Moldovei	201
9.4	Management și organizare	209
9.5	Auditul intern	219
9.6	Tehnologia informației	221
9.7	Activitatea Direcției fintech	223

10 Activitatea de cercetare	226
11 Comunicarea externă	228
12 Educația financiară	232
13 Analiza situației și a poziției financiare a BNM la nivel individual și consolidat pentru anul 2024	235
13.1 Indicatori-cheie	235
13.2 Considerații generale în analiza financiară	238
13.3 Analiza rezultatului financiar la nivel individual	255
13.4 Analiza poziției financiare la nivel individual	262
13.5 Analiza comparativă a poziției financiare și a rezultatului financiar consolidat	262
13.6 Capital și rezerve	263
A Anexe	276

Lista acronimelor

AA	Alte angajamente
AEÎ	Asociația de economii și împrumut
AML	Legea nr. 308/2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului (Legea AML)
AOR	Activele oficiale de rezervă
API	Application Programming Interface
ATE	Asistența tehnică externă
BASS	Bugetul asigurărilor sociale de stat
BCDMN	Banca pentru Comerț și Dezvoltare a Mării Negre
BCE	Banca Centrală Europeană
BDCE	Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei
BEI	Banca Europeană de Investiții
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIRD	Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BL	Buget local
BNAA	Biroul Național al Asigurătorilor de Autovehicule
BNM	Banca Națională a Moldovei
BNR	Banca Națională a României
BNS	Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova
BNU	Banca Națională a Ucrainei
BS	Bugetul de stat
BSCEE	Grupul Supraveghetorilor Bancari din Europa Centrală și de Est
BT	Bonuri de trezorerie
CAEM 2	Clasificatorul Activităților din Economia Moldovei
CASCO	Accidente și coliziuni (eng. casualty and collision)
CBN	Certificate ale Băncii Naționale a Moldovei
CDN	Sistemul de compensare cu decontare pe bază netă
CEF	Centrul de Excelență în Finanțe
CFI	Corporația Financiară Internațională
CHIBID	Rata de referință calculată în baza cotațiilor băncilor contribuții pentru plasarea mijloacelor bănești în lei moldovenești la alte bănci
CHIBOR	Rata de referință calculată în baza cotațiilor băncilor contribuții pentru atragerea mijloacelor bănești în lei moldovenești de la alte bănci

CNPF	Comisia Națională a Pieței Financiare
CoB	Consiliul Birourilor (eng. Council of Bureaux)
CBOE	Chicago Board Options Exchange
CSI	Comunitatea Statelor Independente
DAI	Departamentul audit intern
DBTR	Sistemul de decontare pe bază brută în timp real
DCU	Depozitarul Central Unic
DST	Drepturi speciale de tragere (XDR)
DTS	Datoria pe termen scurt
EACHA	Asociația Europeană a Caselor de Compensare Automatizate
ECF	Mecanismul extins de creditare
EFF	Mecanismul de finanțare extinsă
EIOPA	Autoritatea Europeană pentru Asigurări și Pensii Ocupaționale
EPC	Consiliul European al Plăților (eng. European Payments Council)
EUR	Euro
FAO	Organizația pentru Alimentație și Agricultură a Națiunilor Unite
FAOAM	Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală
FATF	Grupul de Acțiune Financiară Internațională pentru combaterea spălării banilor
FMI	Fondul Monetar Internațional
FPVS	Fondul de protecție a victimelor străzii
FSAP	Financial Sector Assessment Program
FSSR	Exercițiul de evaluare a stabilității financiare
FSTA	Transparența sectorului financiar în Moldova (eng. Moldova Financial Sector Transparency Activity program)
FATF-GAFI	Grupul de Acțiune Financiară Internațională
GP	Gospodăriile populației
HCE	Hotarârea Comitetului executiv
HHI	Herfindahl-Hirschman Index
ICAAP	Procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri
IFC	Corporația Financiară Internațională a Băncii Mondiale
IFSLSGP	Instituții fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației
IIA	Institutul Auditorilor Interni

ILAAP	Procesul de evaluare a adecvării lichidității interne
IORWG	Grupul Internațional de Lucru al Băncilor Centrale de Gestiune a Riscurilor Operaționale
IPAD	Instrumentele de plată electronice cu acces la distanță
IPC	Indicele prețurilor de consum
JVI	Joint Vienna Institute
LCR	Indicator privind acoperirea necesarului de lichiditate (eng. liquidity coverage ratio)
M2	Masa monetară
MBP6	Manualul „Balanța de plăți și poziția investițională”, ediția a VI-a
MDL	Leul moldovenesc
MIA	Sistemul de Plăți Instant
MISRA	Programul USAID „Reforme instituționale și structurale în Moldova”
NSFR	Indicatorul de finanțare stabilă netă (eng. net stable funding ratio)
OCDE	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
OCN	Organizație de creditare nebancară
OPEC+	Alianța dintre Organizația Țărilor Exportatoare de Petrol (OPEC) și un grup de țări producătoare de petrol non-OPEC
OS	Obligațiuni de stat
P2P	Transfer instant de la persoană-la-persoană
PBS	Prime brute subscrise
PEP	Persoane expuse politic
PIB	Produsul intern brut
PII	Poziția investițională internațională
PSD2	Directiva europeană privind serviciile de plată II
RCA	Răspundere civilă auto
RDDN	Rezerva de Daune Declarate, dar Nesoluționate
REER	Cursul de schimb real efectiv al monedei naționale
RM	Republica Moldova
ROA	Rentabilitatea activelor
ROC	Rata operațională combinată netă
ROE	Rentabilitatea capitalului
RPN	Rezerva Primei Necâștigate
RRF	Recovery and Resilience Facility

RTP	Solicitare de Transfer
RSF	Mecanismul de finanțare pentru reziliență și durabilitate
SAPI	Sistemul automatizat de plăți interbancare
SB/FT	Spălarea banilor și finanțarea terorismului
SEE	Spațiul Economic European
SEPA	Zona Unică de Plăți în Euro (eng. Single Euro Payment Area)
SIA	Sistem informațional automatizat
SIRF	Standardele Internaționale de Raportare Financiară
SOFR	Secured Overnight Financing Rate
SPI	Sistemul de plăți instant
SREP	Procesul de supraveghere și evaluare
SRF	Sistemul Rezervelor Federale
SUA	Statele Unite ale Americii
TAIEX	Technical Assistance and Information Exchange instrument
TIC	Tehnologia informației și comunicațiilor
UAT	Unitate administrativ-teritorială
UE	Uniunea Europeană
USAID	Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională
USD	Dolarul SUA
USDX	Indicele dolarului SUA
VAB	Valoarea adăugată brută
VLC	Valută liber convertibilă
VMC	Valori mobiliare corporative
VMS	Valori mobiliare de stat
VNC	Valute neconvertibile

Cuvânt înainte al guvernatoarei Băncii Naționale a Moldovei

Anul 2024 ne-a oferit o dovadă valoroasă despre puterea de adaptare a economiei moldovenești. În ciuda unui context internațional marcat de provocări geopolitice și incertitudini energetice, țara noastră a demonstrat o remarcabilă capacitate de a naviga prin dificultăți și de a construi fundații solide pentru viitorul european.

Politica monetară promovată de Banca Națională a Moldovei în 2024 a contribuit decisiv la menținerea stabilității economice și la crearea premiselor pentru o dezvoltare sustenabilă pe termen lung. Mixul favorabil al politicilor monetare și economice a susținut stabilitatea economică, favorizând investițiile sectorului privat.

Pentru Banca Națională a Moldovei, 2024 a fost anul în care viziunea strategică s-a îmbinat armonios cu acțiunea concretă. Anul 2024 a reprezentat o perioadă de transformări strategice menite să fundamenteze cadrul robust pentru dezvoltarea economică durabilă. BNM a contribuit activ la accelerarea integrării europene a Republicii Moldova.

La începutul mandatului, mi-am asumat îmbunătățirea indicatorilor pe cele patru direcții principale ale instituției: stabilitatea prețurilor, creșterea creditării, contribuția la procesul de integrare europeană și consolidarea independenței și reputației Băncii Naționale a Moldovei. Astăzi, cu satisfacție și responsabilitate, pot afirma că aceste angajamente au fost îndeplinite.

Inflația a fost adusă sub control la 4,7 la sută, creditarea în moneda națională a crescut cu 43,6 la sută în volum, iar ponderea creditării în PIB s-a majorat de la 24 la sută la 27 la sută. Acceptarea în SEPA a marcat un pas istoric către Europa, consolidând în același timp imaginea BNM în Uniunea Europeană și în relația cu partenerii internaționali. Independența instituțională a BNM s-a întărit prin decizii profesionale și transparente, câștigând respectul și încrederea comunității financiare europene.

Astăzi, lumea occidentală privește Moldova cu o mare încredere. În anul 2024, Chișinău a devenit scena dialogurilor financiare mondiale, reunind la aceeași masă peste 100 de reprezentanți ai ministerelor de finanțe și ai băncilor centrale din 16 țări, care sunt parte din Constituența Fondului Monetar Internațional și Băncii Mondiale.

Aceste rezultate reprezintă fundația pe care construim încrederea în viitorul economic al Republicii Moldova – țara ce dispune de toate atributele pentru a se impune ca o economie puternică în Uniunea Europeană.

Conduita politicii monetare pe parcursul anului 2024 a fost marcată de o abordare prudentă, configurată în funcție de riscurile și incertitudinile pronunțate, generate de evenimentele asociate conflictului militar din Ucraina și de provocările tarifelor la energie. Măsurile adoptate de Comitetul executiv al BNM au fost oportune din multiple perspective, asigurând un echilibru optim între susținerea activității economice și ancorarea așteptărilor inflaționiste. Eficacitatea confirmată a direcției acomodative din 2024 ne motivează să continuăm această abordare strategică și în viitor.

Reducerea graduală a ratei dobânzii de politică monetară de la 4,75 la sută în decembrie 2023 până la 3,60 la sută anual în decembrie 2024 a creat condițiile monetare necesare pentru stimularea creditării și susținerea cererii agregate interne.

Rata medie anuală a inflației în 2024 a atins nivelul de 4,7 la sută, fiind cu 8,7 puncte procentuale inferioară celei din anul precedent. Pe parcursul anului, indicele prețurilor de consum s-a menținut în intervalul de variație de $\pm 1,5$ puncte procentuale față de ținta de 5,0 la sută, cu excepția unor abateri ne semnificative în lunile mai și decembrie. Dinamica înregistrată confirmă capacitatea BNM de a asigura stabilitatea prețurilor pe termen mediu.

În contextul economic global marcat de o creștere economică moderată de 3,3 la sută și de persistența factorilor de instabilitate generați de criza energetică și tensiunile geopolitice din Orientul Mijlociu, economia Republicii Moldova a reușit să mențină un trend pozitiv. Deși activitatea economică a înregistrat o creștere de 0,1 la sută comparativ cu 2023, această performanță reflectă reziliența economiei naționale în fața provocărilor externe și a impactului secetei asupra sectorului agricol.

Măsurile stimulative de politică monetară au generat rezultate vizibile în sectorul financiar. Volumul creditelor noi acordate în moneda națională de către băncile licențiate a crescut cu 43,6 la sută comparativ cu anul precedent, demonstrând un acces la

finanțare cu potențial stimulatîv pentru activitatea economică, la fel, pentru dezvoltarea infrastructurii și a sectorului privat.

Sistemul financiar moldovenesc continuă să se consolideze. Activele totale în sectorul bancar au ajuns la 170 175,0 milioane lei, majorându-se cu 10,6 la sută față de finele anului 2023. Această creștere susținută confirmă încrederea în stabilitatea sistemului bancar și capacitatea acestuia de a susține dezvoltarea economică. Sectorul asigurărilor a continuat tendința de consolidare, activele crescând cu 10,7 la sută până la 5 509,3 milioane lei, iar sectorul de creditare nebancaară și-a întărit poziția cu o creștere a activelor de 15,3 la sută, atingând 18 802,2 milioane lei.

Anul 2024 a marcat progrese istorice în domeniul integrării europene și modernizării infrastructurii financiare. Prin eforturile susținute ale BNM în colaborare cu instituții naționale și internaționale, Republica Moldova a fost acceptată în Zona Unică de Plăți în Euro (SEPA) în martie 2025, în baza cererii înaintate în anul 2024. Astfel, Republica Moldova a marcat un pas semnificativ pe plan economic și financiar. Această realizare consolidează poziția țării noastre pe piața financiară europeană și facilitează accesul la servicii bancare moderne și la costuri accesibile pentru cetățeni și companii.

Digitalizarea vine cu proiecte de succes pentru sistemul financiar-bancar. Astfel, implementarea sistemului MIA Plăți Instant a revoluționat infrastructura financiară națională, oferind atât persoanelor fizice, cât și mediului de afaceri modalități eficiente și accesibile de efectuare a plăților. Sistemul MIA pentru afaceri poate fi integrat de toți antreprenorii din țară, oferind metode alternative de acceptare electronică a plăților prin cod QR la punctele de vânzare, integrarea butonului de plată în magazinele online și plăți prin link pentru livrările la distanță. Aceste inovații tehnologice consolidează competitivitatea economiei moldovenești și facilitează digitalizarea sectorului financiar.

Educația financiară a populației, asigurarea securității cibernetice și garantarea unei evoluții unitare în această tranziție digitală reprezintă responsabilități cu impact pe termene mediu și lung.

Adaptarea la noile tehnologii și menținerea încrederii publice în sistemul financiar digital constituie un obiectiv ambițios pe care îl gestionăm cu prudență. Provocările securității cibernetice și necesitatea unei reglementări adecvate a inovațiilor financiare rămân priorități constante în agenda BNM. În acest context, evoluția rapidă a tehnologiilor de inteligență artificială în sectorul financiar reprezintă o realitate ce necesită o abordare proactivă pentru a asigura atât inovarea, cât și stabilitatea sistemului.

Pe parcursul anului 2024, BNM a continuat implementarea reformelor, inclusiv alinierea cadrului de reglementare la standardele europene și consolidarea infrastructurii bancare pentru tranzacții mai rapide și mai sigure. În sectorul asigurărilor, au fost întreprinse măsurile necesare de supraveghere pentru asigurarea respectării cerințelor legale și protejarea drepturilor asiguraților și beneficiarilor. Astfel, perspectivele pentru viitorul apropiat rămân optimiste.

Independența și integritatea băncii, contribuția la parcursul european al Moldovei, menținerea stabilității prețurilor și susținerea intermedierei financiare pentru dinamizarea activității economice constituie obiectivele noastre strategice. Procesul de convergență și creșterea sustenabilă a economiei Moldovei continuă să fie prioritățile fundamentale ale politicilor promovate de BNM.

Moldova aparține familiei europene și trebuie să devină membră a Uniunii Europene. Apartenența la această comunitate reprezintă garanția păcii, securității, democrației și prosperității – cele patru elemente fundamentale pentru un viitor sigur și stabil, pe care îl construim împreună cu întreaga societate. Rezultatele obținute în 2024 confirmă capacitatea Republicii Moldova de a îndeplini standardele europene și de a se integra pe deplin în spațiul economic european.

După un an de eforturi conjugate, transformări și realizări, țin să subliniez că aceste succese nu aparțin doar instituțiilor, ci întregii societăți. Fiecare cetățean care a avut încredere în moneda națională, fiecare antreprenor care a investit, fiecare instituție financiară care a răspuns pozitiv la reforme – cu toții contribuim la asigurarea unui viitor mai sigur, mai prosper și mai stabil.

Anca-Dana Dragu
Guvernatoare

ANUL 2024 ÎN CIFRE

Rata medie anuală a inflației, în anul 2024, a constituit 4,7 la sută, fiind cu 8,7 puncte procentuale inferioară celei din anul 2023. Pe parcursul anului 2024, indicele prețurilor de consum s-a plasat în intervalul de variație de $\pm 1,5$ puncte procentuale de la ținta de 5,0 la sută, cu excepția lunilor mai și decembrie 2024.

Activitatea economică a evoluat sub repercusiunea cererii interne și externe și a secetei, înregistrând o creștere minoră de 0,1 la sută comparativ cu nivelul din anul 2023.

Volumul creditelor noi acordate în moneda națională de către băncile licențiate a consemnat o creștere de 43,6 la sută comparativ cu anul 2023, impulsivat de măsurile stimulative de politică monetară.

Volumul depozitelor noi atrase la termen în moneda națională a înregistrat o diminuare anuală de 4,4 la sută pe fondul reducerilor ratelor dobânzilor.

Activele oficiale de rezervă s-au cifrat la 5 483,6 milioane dolari SUA, acoperind 6,3 luni de import efectiv.

La situația din 31.12.2024, în Republica Moldova funcționau **11 bănci licențiate** de Banca Națională a Moldovei, inclusiv **5 filiale** ale băncilor și grupurilor financiare străine.

Activele totale pe sector bancar au constituit 170 175,0 milioane lei, majorându-se cu 10,6 la sută comparativ cu finele anului 2023.

La situația din 31.12.2024, în Republica Moldova activau **9 societăți de asigurare**, **48 brokeri de asigurare sau de reasigurare**, **52 agenți de asigurare**, **33 agenți bancassurance**, **206 asociații de economii și împrumut** și **135 organizații de creditare nebanară**.

În anul 2024, în **sectorul asigurări** a continuat tendința de consolidare a **activelor**, care au constituit 5 509,3 milioane lei, în creștere cu 10,7 la sută comparativ cu finele anului 2023.

În anul 2024, **sectorul de creditare nebanară** și-a consolidat poziția, fiind înregistrată o creștere a **activelor** cu 15,3 la sută până la nivelul de 18 802,2 milioane lei.

Sumar

Contextul internațional

În anul 2024, economia mondială a crescut în medie cu 3,3 la sută³, ceea ce reprezintă o creștere mai mică comparativ cu anul 2023. În mare parte, economia mondială a continuat să fie afectată de factori produși anterior, precum criza energetică din Europa, conflictul militar din Ucraina și tensiunile geopolitice din Orientul Mijlociu care s-au intensificat pe parcursul anului de raportare. Diminuarea ritmului anual al inflației a determinat SRF și BCE să reducă ratele dobânzilor. Totodată, în anul 2024, în multe economii s-a consemnat dispersarea factorilor dezinflaționiști și începutul creșterii prețurilor de consum pe anumite segmente, precum și înăsprirea politicilor monetare, în special în economiile emergente. Cotațiile internaționale au început să crească treptat, fiind stimulate de cererea de consum, dar trebuie menționat că acestea au avut o volatilitate redusă comparativ cu anii precedenți. OPEC+ a continuat planul de limitare a producției de petrol, ceea ce a contribuit la menținerea prețurilor la petrol la niveluri înalte. Printre evenimentele de anvergură cu impact asupra economiei mondiale în anul 2024 pot fi menționate alegerile prezidențiale din SUA, schimbările politice din Europa și măsurile semnificative de stimulare fiscală și monetară în China.

Evoluții ale activității economice din Republica Moldova

În anul 2024, activitatea economică în Republica Moldova a înregistrat o creștere minoră. PIB s-a majorat doar cu 0,1 la sută comparativ cu nivelul din anul 2023. În prima jumătate a anului, rata anuală a PIB s-a plasat în teritoriu pozitiv înregistrând valorile de 2,0 la sută și, respectiv, 2,5 la sută în trimestrele I și II 2024. Ulterior, în trimestrele III și IV 2024, rata anuală a PIB a intrat în teritoriu negativ, înregistrând valorile de -1,9 la sută și -1,3 la sută, respectiv. Contractarea PIB din a doua parte a anului și, ca rezultat, creșterea nesemnificativă a PIB din anul 2024 a fost determinată, preponderent, de efectele secetei asupra sectorului agricol, care a generat scăderea exporturilor de produse agroalimentare și a creat premise pentru majorarea importurilor. Cererea internă atât din partea populației, în contextul creșterii veniturilor în termeni reali, cât și din partea agenților economici a atenuat acest efect. Totodată, merită a fi menționate unele evoluții pozitive în sectoarele informații și comunicații, financiar și de asigurări, construcții, activități de cazare și alimentație publică.

³INTERNATIONAL MONETARY FUND. *World Economic Outlook: A Critical Juncture amid Policy Shifts*. April 2025. Washington, D.C.: IMF, 2025. ISSN 1564-5212. Disponibil: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2025/04/22/world-economic-outlook-april-2025>

Din perspectiva utilizărilor, consumul gospodăriilor populației s-a majorat cu 2,4 la sută comparativ cu anul 2023. Totodată, în anul 2024 consumul final al administrației publice s-a diminuat cu 3,6 la sută. Formarea brută de capital a generat un impact pozitiv de 3,3 puncte procentuale la dinamica PIB. În cadrul acesteia, formarea brută de capital fix s-a majorat cu 8,0 la sută comparativ cu anul 2023. Exporturile, în termeni reali, s-au contractat cu 5,0 la sută în contextul efectului secetei asupra recoltei din anul 2024, generând astfel un impact negativ de 1,8 puncte procentuale. În anul 2024, importurile s-au majorat cu 5,2 la sută și au contribuit cu -3,1 puncte procentuale la dinamica PIB.

Evoluția inflației

În anul 2024, rata medie anuală a IPC a constituit 4,7 la sută, fiind cu 8,7 puncte procentuale inferioară celei din anul 2023. În prima parte a anului 2024, rata anuală a inflației a conturat o traiectorie descendentă. Astfel, aceasta s-a diminuat de la 4,6 la sută în luna ianuarie 2024 până la valoarea de 3,3 la sută în luna mai 2024, plasându-se astfel sub limita inferioară a intervalului de variație de $\pm 1,5$ puncte procentuale de la ținta de 5,0 la sută stipulat în Strategia politicii monetare pe termen mediu. Traiectoria descendentă a ratei anuale a inflației în prima parte a anului 2024 a fost susținută de o cerere internă moderată, care a exercitat presiuni dezinflaționiste asupra prețurilor. Presiuni dezinflaționiste în continuare au fost determinate de evoluția prețurilor internaționale la produsele alimentare, precum și a prețurilor la producția agricolă și industrială pe piața internă, dar și de scăderea unor tarife.

Ulterior, începând cu luna iunie 2024, rata anuală a inflației a revenit în intervalul de variație a țintei inflației, înregistrând valoarea de 3,8 la sută, conturând o tendință ascendentă până în luna decembrie 2024, când a constituit 7,0 la sută, depășind astfel limita superioară a intervalului sus-menționat. Traiectoria ascendentă a ratei anuale a inflației din a doua parte a anului 2024 a fost susținută de unele evoluții sectoriale adverse, printre care condițiile secetoase din vara anului precedent și ajustarea tarifului la gazul din rețea. Conform estimărilor cererea agregată a continuat să exercite un impact dezinflaționist asupra prețurilor în perioada respectivă.

În același timp, prețurile producătorului la produsele agricole și prețurile în construcții s-au majorat, în timp ce prețurile producției industriale s-au diminuat comparativ cu anul 2023.

Promovarea politicii monetare

Conduita politicii monetare, pe parcursul anului 2024, a fost influențată de riscurile dezinflaționiste și incertitudinile deosebit de pronunțate referitoare la evenimentele asociate conflictului militar din Ucraina, de cotațiile la resursele energetice și la alte materii prime, de ajustarea tarifelor, de fluxul refugiaților, de

condițiile meteorologice. Măsurile de politică monetară au fost oportune din mai multe perspective. Acestea se bazează pe cererea agregată negativă moderată, impulsul fiscal negativ și, totodată, pe impactul negativ al cererii externe. Politica monetară promovată de BNM a creat condiții monetare de natură să asigure în continuare stimularea creditării și susținerea cererii agregate interne prin încurajarea consumului și a investițiilor, echilibrarea economiei naționale și ancorarea așteptărilor inflaționiste, având drept scop menținerea, pe termen mediu, a inflației în limita intervalului de variație al țintei de 5,0 la sută pe termen mediu.

Pe parcursul anului, Comitetul executiv al BNM a diminuat gradual rata dobânzii de politică monetară de la 4,75 la sută în decembrie 2023 până la 3,60 la sută anual în decembrie 2024, urmărind asigurarea continuității măsurilor stimulative în contextul ciclului de relaxare a condițiilor monetare început la sfârșitul anului 2022 pe fondul unor premise întemeiate asociate conturării unui cadru macroeconomic dezinflaționist. Totodată, norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești a fost diminuată, pe parcursul anului 2024, de la 33,0 la sută până la nivelul de 25,0 la sută. Această decizie a condus la vărsarea suplimentară de lichidități pe piața monetară, contribuind la creșterea resurselor de creditare pentru sectorul real și cel public.

Ritmul anual de creștere a masei monetare în sens larg, în anul 2024, a constituit 13,7 la sută. Agregatul monetar M2 a crescut cu 14,7 la sută anual, banii în circulație s-au majorat cu 14,6 la sută anual. Rata medie a dobânzilor la creditele noi acordate în moneda națională a constituit 8,82 la sută anual, în timp ce rata medie la depozitele noi atrase a constituit 3,38 la sută anual.

Sectorul bancar

La situația din 31.12.2024, în Republica Moldova activau 11 bănci licențiate de Banca Națională a Moldovei (BNM), inclusiv 5 filiale ale băncilor și grupurilor financiare străine.

Sectorul bancar, pe perioada anului 2024, conform datelor prezentate de către bănci, este caracterizat de lichiditate înaltă, creșterea activelor, a creditelor, a fondurilor proprii, a depozitelor persoanelor fizice și a depozitelor persoanelor juridice.

Creditele neperformante în valoare absolută și creditele expirate au înregistrat o diminuare. Respectiv, indicatorii calității portofoliului de credite s-au îmbunătățit comparativ cu finele anului precedent.

Veniturile băncilor sunt stabile, fiind principala sursă pentru consolidarea capitalului. Totodată, profitul aferent exercițiului în comparație cu finele anului precedent s-a micșorat, preponderent ca urmare a diminuării veniturilor din dobânzi, concomitent cu majorarea veniturilor neafere dobânzilor. Veniturile din dobânzi s-au micșorat, în principal din cauza diminuării veniturilor obținute din investițiile în titluri de datorii (VMS, CBN) și a veniturilor din mijloacele plasate la BNM (rezerve obligatorii).

În anul 2024, în sectorul bancar a continuat tendința de creștere a fondurilor proprii, care au constituit 22,4 miliarde lei, fiind în majorare cu 7,3 la sută.

Totodată, toate băncile au respectat cerința față de indicatorii „Rata fondurilor proprii totale”, și „Rata fondurilor proprii totale, luând în considerare amortizoarele de capital”. Indicatorul „Rata fondurilor proprii totale” pe sectorul bancar, conform datelor prezentate de băncile licențiate, a înregistrat valoarea de 26,3 la sută, fiind în micșorare cu 3,6 puncte procentuale față de finele anului precedent.

În același timp, băncile au menținut un nivel înalt de lichiditate. Indicatorii lichidității relevă existența surselor adecvate de finanțare pentru acoperirea necesităților de lichidități atât pe termen scurt, cât și pe termen lung.

Astfel, valoarea indicatorului lichidității pe termen lung (principiul I al lichidității) a constituit 0,76 (limita ≤ 1), fiind în majorare nesemnificativă cu 0,07 puncte procentuale față de finele anului precedent.

De asemenea, la situația din 31.12.2024, toate băncile au respectat și principiul III al lichidității, care reprezintă raportul dintre lichiditatea efectivă ajustată și lichiditatea necesară pe fiecare bandă de scadență (limita ≥ 1).

Indicatorul privind acoperirea necesarului de lichiditate pe sector a constituit 274,2 la sută, fiind în micșorare cu 7,9 puncte procentuale comparativ cu finele anului precedent. Indicatorul dat, de asemenea, a fost respectat de către toate băncile (limita ≥ 100 la sută). Rezerva de lichidități la 31.12.2024 a constituit 38,5 miliarde lei, fiind în majorare cu 4,4 miliarde lei (12,8 la sută) comparativ cu 31.12.2023.

Profitul aferent exercițiului financiar încheiat la 31.12.2024, pe sectorul bancar, a constituit 4,0 miliarde lei, micșorându-se față de anul precedent cu 2,8 la sută. Pentru anul 2024 rentabilitatea activelor⁴ și a capitalului⁵ băncilor licențiate a înregistrat valori de 2,4 la sută și, respectiv, 14,7 la sută, fiind în descreștere cu 0,4 puncte procentuale și, respectiv, cu 1,4 puncte procentuale comparativ cu finele anului precedent.

De asemenea, au crescut în continuare activele și depozitele, respectiv, cu 10,6 la sută până la 170,2 miliarde lei și cu 13,4 la sută până la 129,1 miliarde lei.

Comparativ cu sfârșitul anului precedent, a fost înregistrată majorarea portofoliului de credite pe sectorul bancar cu 26,5 la sută până la 80,8 miliarde lei. Pe parcursul anului a descrescut ponderea creditelor neperformante în portofoliul de credite cu 1,4 puncte procentuale, constituind 4,1 la sută.

⁴Rentabilitatea activelor = venitul net anualizat/ media activelor

⁵Rentabilitatea capitalului = venitul net anualizat/ media capitalului acționar

Banca Națională realizează supravegherea din oficiu în baza programului anual de supraveghere prudentială. Pentru anul 2024, programul de supraveghere prudentială a inclus diverse acțiuni cu caracter curent (monitorizarea indicatorilor-cheie, analiza rapoartelor financiare prezentate de bănci, a rapoartelor auditului extern, monitorizarea planurilor de remediere ca urmare a controalelor pe teren), precum și acțiuni în vederea elaborării raportului SREP (evaluarea modelului de afaceri, analiza guvernantei și a cadrului de control intern, evaluarea riscurilor pentru capital și lichiditate, analiza rapoartelor ICAAP etc.).

În anul 2024, BNM a continuat supravegherea băncilor în baza procesului de supraveghere și evaluare SREP. Astfel, au fost aprobate rezultatele procesului de supraveghere și evaluare a activității (SREP) pentru anul 2022 la toate cele 11 bănci. În urma acestei evaluări, unei bănci i-a fost aplicată sancțiune sub formă de avertisment scris, date fiind încălcările și deficiențele constatate aferente guvernantei interne, cadrului de administrare a riscurilor, proceselor ICAAP și ILAAP și activităților externalizate.

Totodată, pe parcursul anului 2024, a fost desfășurat procesul de supraveghere și evaluare SREP pentru anul 2023, iar rezultatele acestuia urmează a fi aprobate în anul 2025.

De asemenea, în 2024, au fost aprobate Hotărâri ale Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei aferent inspecțiilor tematice pe teren efectuate pe parcursul anilor 2023-2024 la 6 bănci licențiate.

Ca urmare, au fost aplicate sancțiuni sub formă de avertisment scris pentru 2 bănci și pentru 5 persoane fizice (2 persoane care dețin funcții-cheie și 3 membri ai Comitetului de Conducere) și pentru 6 bănci au fost prescrise măsuri de supraveghere în vederea remedierii încălcărilor depistate în cadrul inspecțiilor pe teren.

În general, încălcările și deficiențele identificate în cadrul controalelor tematice se referă la încălcări ale legislației și ale actelor normative ale Băncii Naționale a Moldovei, nerespectarea unor măsuri dispuse de BNM, încălcări ale reglementărilor interne ale băncii, neorganizarea pe deplin a activității în conformitate cu regulile unei practici bancare prudente și sănătoase, nesupravegherea pe deplin a implementării unui cadru riguros de administrare a activității, evaluarea insuficientă și neasigurarea calității scenariilor de stres utilizate în cadrul exercițiului de testare la stres, încălcarea cerințelor minime pentru Sisteme Informaționale și de Comunicare ale băncilor, inclusiv cu privire la gestiunea riscului de tehnologie a informației și a comunicațiilor (TIC) și securității informației, neimplicarea suficientă a funcției de administrare a riscurilor și a funcției de conformitate în procesul de creditare și de aprobare a modificărilor aduse produselor de credit.

Sectorul asigurări

La situația din 31.12.2024, în Republica Moldova activau 9 societăți de asigurare (dintre care 8 societăți practicau doar activitate de asigurări generale și o societate compozită desfășura simultan activitate în categoriile „asigurări generale” și „asigurări de viață”), 48 brokeri de asigurare sau de reasigurare, 52 agenți de asigurare și 33 agenți bancassurance.

Sectorul asigurări, în perioada anului 2024, potrivit datelor prezentate de către participanții profesioniști pe piața asigurărilor, este caracterizat prin creșterea activelor totale, a capitalului, a rezervelor tehnice, a primelor brute subscrise și a despăgubirilor și a indemnizațiilor de asigurare față de anul precedent.

Profitul net al societăților de asigurare aferent exercițiului a scăzut în comparație cu anul 2023, până la 293,8 milioane lei, iar rezultatul tehnic din activitatea de asigurare a fost în creștere față de anul precedent, constituind 179,8 milioane lei. Toate societățile de asigurare au înregistrat profit din activitate.

În anul 2024, în sectorul asigurări a continuat tendința de consolidare a activelor, care au constituit 5 509,3 milioane lei, în creștere cu 10,7 la sută față de 31.12.2023, și a rezervelor tehnice, care au însumat 3 175,8 milioane lei, cu 7,1 la sută mai mult decât la sfârșitul anului precedent. Societățile de asigurare dețineau suficiente active pentru acoperirea rezervelor tehnice. Totodată, toți asigurătorii, cu excepția unui singur caz, dispuneau de suficiente active pentru acoperirea cerinței de capital minim. Preponderent, pentru acoperirea rezervelor tehnice și a cerinței de capital minim au fost utilizate valori mobiliare de stat, cotele reasuratorului în rezerve tehnice și depozite bancare.

Toate societățile de asigurare licențiate au înregistrat rate de solvabilitate mai mari de 100 la sută. Rata medie de solvabilitate pentru activitatea de asigurări generale la sfârșitul anului 2024 a fost în creștere cu 27,5 puncte procentuale față de sfârșitul anului precedent și a constituit 175,4 la sută. De asemenea, societățile de asigurare au înregistrat coeficienți de lichiditate mai mari de 1 pentru fiecare categorie de asigurări, pentru asigurările generale fiind înregistrată o medie pe sector de 3,4, în scădere cu 0,3 puncte față de sfârșitul anului precedent, iar pentru asigurări de viață – 16,4, mai puțin cu 7,5 puncte față de 31.12.2023.

Pe parcursul anului 2024, au fost subscrise prime brute în valoare de 3 251,6 milioane lei, cu 10,8 la sută mai mult decât în anul precedent. Totodată, au fost raportate despăgubiri brute achitate în valoare de 1 278,4 milioane lei, cu 27,0 la sută mai mult decât în anul 2023.

În anul 2024, densitatea asigurărilor în Republica Moldova a fost de 1 341,8 lei/locuitor, în creștere cu circa 173,4 lei/locuitor sau 14,8 la sută comparativ cu anul precedent. Gradul de penetrare a asigurărilor în PIB a înregistrat o valoare de 1,0 la sută în 2024, fără modificări față de anul anterior. Activele totale deținute de

către societățile de asigurare au ajuns la sfârșitul anului 2024 la un nivel echivalent cu 1,7 la sută din PIB, în creștere cu 0,1 puncte procentuale față de anul precedent.

Pe parcursul anului 2024, Banca Națională a Moldovei a continuat eforturile în vederea consolidării stabilității sectorului de asigurări și a întreprins măsurile necesare de supraveghere pentru a asigura respectarea cerințelor legale pentru prevenirea și limitarea riscurilor specifice sectorului, în scopul protejării drepturilor și intereselor colective ale contractanților, asiguraților, reasiguraților, beneficiarilor asigurării, terților păgubiți și ale altor persoane ale căror drepturi pot fi lezate.

Astfel, au fost desfășurate 14 proceduri administrative privind activitatea participanților profesioniști pe piața asigurărilor, dintre care 10 controale din oficiu și 4 controale pe teren. Ca rezultat al controalelor efectuate referitor la activitatea societăților de asigurare, au fost aplicate 4 amenzi asigurătorilor și/ sau organelor executive, un avertisment în raport cu o societate de asigurare, un avertisment în raport cu un conducător al funcției actuariale în cadrul unui asigurător, precum și au fost dispuse măsuri de supraveghere și/ sau prescripții pentru remedierea încălcărilor constatate. Totodată, în urma controalelor s-a stabilit că 4 brokeri de asigurare și/ sau reasigurare nu corespund condițiilor de desfășurare a activității de broker statuate de lege. Ca rezultat, prin hotărârile Comitetului executiv al BNM au fost retrase licențele pentru activitatea de intermediere în asigurări și/ sau reasigurări ale acestora.

În general, încălcările și deficiențele identificate cu privire la activitatea asigurătorilor vizează nerespectarea unor cerințe normative privind desfășurarea activității de asigurare, sistemul de guvernantă și control intern, riscul de subscriere, calculul și menținerea rezervelor tehnice de asigurare, precum și neadoptarea măsurilor necesare la utilizarea sistemelor, resurselor și procedurilor adecvate și proporționale în partea ce ține de gestiunea riscului TIC în vederea asigurării continuității activității.

De menționat că, la sfârșitul anului 2024, BNM a aprobat primele de referință pentru asigurările obligatorii de răspundere civilă auto (RCA) interne și externe, acestea reprezentând prime de asigurare indicative minime, marcând o etapă esențială spre liberalizarea segmentului respectiv de piață. Liberalizare parțială a primelor RCA este un pas important care asigură o tranziție graduală și eficientă spre liberalizarea în deplină măsură a primelor RCA conform directivelor și standardelor Uniunii Europene. Prin aplicarea mecanismului de liberalizare parțială, societățile de asigurare au calculat și au pus în aplicare propriile prime de asigurare, luând în considerare riscurile specifice portofoliilor lor de asigurări RCA. Aceasta contribuie la un mediu competitiv și echitabil, în care consumatorii beneficiază de tarife corecte și de o mai mare diversitate de oferte, în timp ce societățile de asigurare au flexibilitatea necesară pentru a concura eficient.

Cu referire la administrarea Sistemului informațional automatizat RCA Data, pe parcursul anului 2024 au fost examinate 1 099 solicitări, dintre care cele mai multe vizează acordarea asistenței participanților profesioniști aferente problemelor tehnice constatate la procesarea electronică a documentelor de asigurare obligatorie de răspundere civilă auto prin intermediul suport.rca@bnm.md (247 solicitări), în cazul modificărilor în nomenclatoarele sistemului (241 solicitări), al cererilor executorilor judecătorești sau ale administratorilor autorizați (221 solicitări) și în cazul revizuirii clasei bonus-malus la solicitarea cetățenilor din stânga Nistrului (190 solicitări).

Totodată, Banca Națională a Moldovei, în cadrul strategiei sale de digitalizare și transformare tehnologică, pune accent pe modernizarea și reinventarea sistemului. În acest sens, pe parcursul anului 2024 au fost realizate o serie de acțiuni ce vizează lansarea portalului RCA.BNM.MD, dezvoltarea setului de instrumente digitale API, fortificarea controlului accesului datelor cu caracter personal, anonimizarea datelor cu caracter personal, implementarea unor formate noi ale poliței de asigurare obligatorie RCA internă și a certificatului de asigurare „Carte Verde” și digitalizarea Certificatului privind pagubele înregistrate.

Sectorul de creditare nebancaară

În decursul perioadei 2020-2024, sectorul de creditare nebancaară și-a consolidat poziția în cadrul sectorului financiar, fiind înregistrată o creștere de 60,5 la sută a activelor de la 11 715,2 milioane lei în 2020 până la 18 802,2 milioane lei în 2024, concomitent cu reducerea numărului de entități financiare nebancaare cu drept de activitate. Totodată, a fost înregistrată o creștere a activelor cu 15,3 la sută în comparație cu sfârșitul anului 2023.

Sisteme de plăți

Indicatori - cheie

Solicitarea de aderare la SEPA, împreună cu dosarul complet, au fost remise către autoritățile responsabile din cadrul UE (Consiliul European al Plăților) pe 30 ianuarie 2024.

Examinarea dosarului de aderare la SEPA a fost finalizată de către Consiliul European al Plăților la începutul lunii august 2024 și transmis ulterior spre examinare către Comisia Europeană, în speță Direcției Generale pentru Stabilitate Financiară, Servicii Financiare și Uniunea Piețelor de Capital (DG FISMA).

Implementarea și lansarea la 12 martie 2024 a sistemului MIA Plăți Instant cu unele funcționalități (P2P⁶, RTP⁷) pentru persoane fizice și începând cu 31 iulie 2024 sistemul a fost completat cu noi funcționalități: Me2Me⁸, plăți prin QR code/link pentru mediul de afaceri și Plăți RTP către persoane juridice.

Asigurarea unei disponibilități înalte (de 99,99 la sută) a infrastructurilor pieței financiare din țară (Sistemul automatizat de plăți interne, sistemul Depozitarului central unic al valorilor mobiliare).

Păstrarea tendinței de creștere anuală a numărului și valorii plăților fără numerar (în mediu, pe 2020-2024, cu 38,5 la sută și 36,2 la sută respectiv).

Consolidarea cadrului normativ cu scopul asigurării unei securități sporite a plăților fără numerar (autentificarea strictă a clienților).

Realizări

Pe parcursul anului 2024, BNM a implementat reforme esențiale, inclusiv alinierea cadrului de reglementare la standardele europene și consolidarea infrastructurii bancare pentru a permite tranzacții mai rapide și mai sigure. În acest context, drept urmare a eforturilor depuse de către BNM în colaborare cu mai multe instituții naționale și internaționale, Republica Moldova a fost acceptată în SEPA în martie 2025, un pas semnificativ pe plan economic și financiar pentru Republica Moldova.

Implementarea MIA Plăți Instant a revoluționat infrastructura financiară a Moldovei, oferind atât persoanelor fizice, cât și mediului de afaceri, o modalitate eficientă și accesibilă de a efectua plăți. Sistemul MIA pentru afaceri poate fi integrat de toți antreprenorii din țară, oferind metode alternative de acceptare electronică a plăților, indiferent de instituția financiară la care se deserveste comerciantul. Datorită noilor funcționalități MIA, dedicate mediului de afaceri, antreprenorii pot accepta plăți prin cod QR la punctele de vânzare, pot integra butonul de plată MIA în magazinele online pe care le gestionează, fie oferi plăți prin link atunci când produsele sunt livrate la distanță.

⁶P2P – transferuri inițiate de către participanți în numele clienților persoane fizice în adresa altor clienți persoane fizice.

⁷RTP (Request To Pay) – serviciu de mesagerie care permite beneficiarului plății prin intermediul prestatorului său de servicii de plată să solicite inițierea unui ordin de plată în lei moldovenești de la un plătitor.

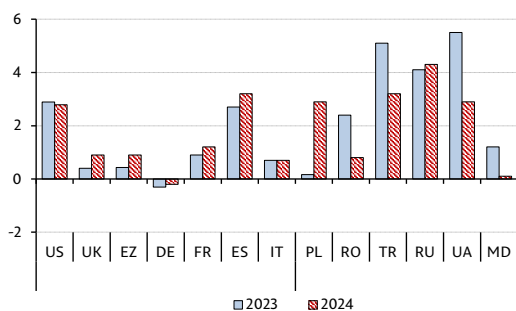
⁸Me2Me – serviciul Me2Me oferă posibilitatea de a transfera mijloace financiare între conturile proprii deschise la diferite instituții financiare, cu condiția să fie înrolate cel puțin o dată în sistemul Mia Plăți Instant.

Capitolul 1

Contextul internațional

1.1 Economia mondială, piețele financiare și de materii prime

Graficul 1.1: Evoluția comparativă a PIB în economiile selectate* în anii 2023 și 2024 (%)

Sursa: Eurostat, Oficiile naționale de statistică ale țărilor vizate

Notă: US – Statele Unite ale Americii, UK – Regatul Unit al Marii Britanii, EZ – zona euro, DE – Germania, FR – Franța, ES – Spania, IT – Italia, PL – Polonia, RO – România, TR – Turcia, RU – Federația Rusă, UA – Ucraina, MD – Republica Moldova

În anul 2024, economia mondială a crescut în medie cu 3,3 la sută⁹, ceea ce reprezintă o creștere mai mică comparativ cu anul 2023. În mare parte, economia mondială a continuat să fie afectată de factori produși anterior, precum criza energetică din Europa, conflictul militar din Ucraina și tensiunile geopolitice din Orientul Mijlociu care s-au intensificat pe parcursul anului de raportare. Diminuarea ritmului anual al inflației a determinat SRF și BCE să reducă ratele dobânzilor. Totodată, în anul 2024, în multe economii s-a consemnat dispersarea factorilor dezinflaționisti și începutul creșterii prețurilor de consum pe anumite segmente, precum și înăsprirea politicilor monetare, în special în economiile emergente. Cotațiile internaționale au început să crească treptat, fiind stimulate de cererea de consum, dar trebuie menționat că acestea au avut o volatilitate redusă comparativ cu anii precedenți. OPEC+ a continuat planul de limitare a producției de petrol, ceea ce a contribuit la menținerea prețurilor la petrol la niveluri înalte. Printre evenimentele de anvergură cu impact asupra economiei mondiale în anul 2024 pot fi menționate alegerile prezidențiale din SUA, schimbările politice din Europa și măsurile semnificative de stimulare fiscală și monetară în China.

Pentru al doilea an consecutiv, economia Statelor Unite ale Americii a fost una din puținele economii avansate care a înregistrat o creștere semnificativă de 2,8 la sută. Totodată, pentru al treilea an consecutiv, economiile zonei euro au fost afectate de consecințele crizei energetice asupra sectorului industrial, chiar dacă sectorul serviciilor a evoluat satisfăcător pentru a compensa reducerea din sectorul industrial. În zona euro, produsul intern brut a crescut cu 0,9 la sută față de 0,4 la sută în anul 2023. Totodată, pentru al doilea an consecutiv economia Germaniei a fost în recesiune și produsul intern brut a înregistrat o scădere de 0,2 la sută. Economia Franței a crescut cu 1,2 la sută, fiind ajutată de investițiile și consumul aferente Jocurilor Olimpice din vara anului 2024. Economia Italiei a crescut la fel ca în anul 2023 cu 0,7 la sută, iar economia Spaniei a crescut cu 3,2 la sută față de 2,7 la sută în anul 2023. De asemenea, economia Regatului Unit s-a recuperat și a înregistrat o creștere a produsului intern brut de 0,9 la sută. În regiune evoluțiile au fost mixte, economia Poloniei înregistrând un avans de 2,9 la sută față de 0,2 la sută anterior, pe când în România creșterea produsului intern brut a scăzut de la 2,4 la 0,8 la sută. Economia Turciei a crescut

⁹INTERNATIONAL MONETARY FUND. *World Economic Outlook: A Critical Juncture amid Policy Shifts*. April 2025. Washington, D.C.: IMF, 2025. ISSN 1564-5212. Disponibil: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2025/04/22/world-economic-outlook-april-2025>

cu 3,2 la sută față de 5,1 la sută anterior, în condițiile unei hiperinflații persistente și ale creșterii semnificative a ratelor dobânzilor. Economia Ucrainei în condiții de război al treilea an consecutiv a înregistrat o creștere de 2,9 la sută. Pentru comparație, economia Republicii Moldova a crescut cu 0,1 la sută în anul 2024, după ce a crescut cu 1,2 la sută în anul 2023 (Graficul 1.1).

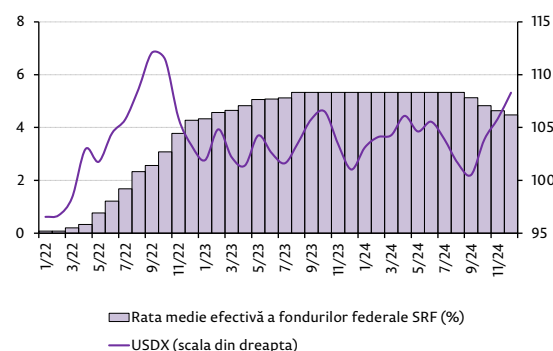
În anul 2024, **dolarul SUA** a prezentat o volatilitate sporită și a înregistrat o apreciere semnificativă la sfârșitul anului, pe fondul rezultatelor alegerilor prezidențiale din SUA și al perspectivelor impunerii tarifelor comerciale. Deoarece inflația anuală a scăzut treptat spre nivelul țintit de SRF și piața muncii a rămas echilibrată, SRF a început să diminueze intervalul ratelor dobânzilor de la 5,25-5,5 la sută până la 4,25-4,5 la sută. Evoluția mult mai satisfăcătoare a economiei SUA comparativ cu alte economii, de asemenea, a contribuit la aprecierea dolarului SUA, precum și creșterea riscurilor geopolitice a sporit atractivitatea dolarului SUA ca activ de rezervă (Graficul 1.2).

Moneda unică europeană s-a aflat în perioada de analiză sub incidența fragilității creșterii economice în zona euro comparativ cu o creștere economică robustă în SUA. Totodată, problemele politice interne au afectat încrederea investitorilor. Spre sfârșitul anului, moneda unică s-a depreciat și mai accentuat față de dolarul SUA, ca urmare a rezultatelor alegerilor prezidențiale în SUA. Întrucât inflația în zona euro a scăzut spre ținta de 2,0 la sută a BCE, au fost diminuate treptat ratele dobânzilor (Graficul 1.3).

În anul 2024, indicii cumulați ai **prețurilor internaționale la materiile prime** au început să se majoreze pe anumite segmente comparativ cu minimele din anul 2023, însă per total au acumulat o reducere de 2,7 la sută comparativ cu anul 2023. Cea mai mare scădere a fost înregistrată de grupa fertilizanți, în bază anuală cu 23,4 la sută. De asemenea, indicele aferent grupei resurse energetice a înregistrat o scădere anuală cu 5,1 la sută. Creșterea cererii de consum la nivel mondial și măsurile de stimulare din China au constituit un imbold pentru recuperarea cotațiilor la metale și minerale, indicele cumulat majorându-se în bază anuală cu 2,6 la sută. Cel mai mult au crescut, în perioada analizată, cotațiile la produsele agricole, în medie cu 3,7 la sută. În special, creșteri semnificative ale cotațiilor s-au atestat la grupa băuturi și anume cafea și cacao (Graficul 1.4).

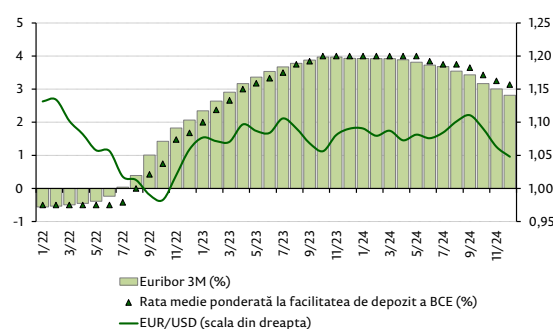
Prețurile la **gazele naturale în Europa** au urmat un trend ușor de creștere, însă, per ansamblu, acestea au fost mai puțin volatile decât în anii precedenți, întrucât la începutul anului 2024 s-au înregistrat temperaturi înalte, ceea ce a permis țărilor europene să economisească suficiente rezerve de gaze naturale. De asemenea, planul de achiziție a gazelor naturale pentru sezonul rece 2024-2025 a fost realizat rapid. Totodată, prețurile interne de achiziție ale gazelor naturale s-au apropiat de valorile Netherlands TTF în a doua jumătate a perioadei de raportare. Prețul mediu anual pentru cotația Netherlands TTF a fost de 387,9 USD/1 000 metri cubi sau cu 16,4 la sută mai puțin decât în anul 2023. Conform datelor S.A. „Moldovagaz”, prețul mediu ponderat de achiziție al gazelor naturale a fost de 521,2 USD/1 000 metri cubi sau cu 34,5 la sută mai puțin decât în anul 2023 (Graficul 1.5).

Graficul 1.2: Evoluția indicelui USDX în contextul politicii monetare a SRF

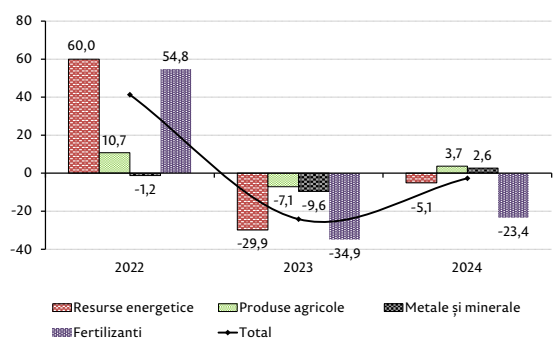
Sursa: SRF, Bloomberg

Graficul 1.3: Evoluția EUR/USD și a ratelor de referință în zona euro

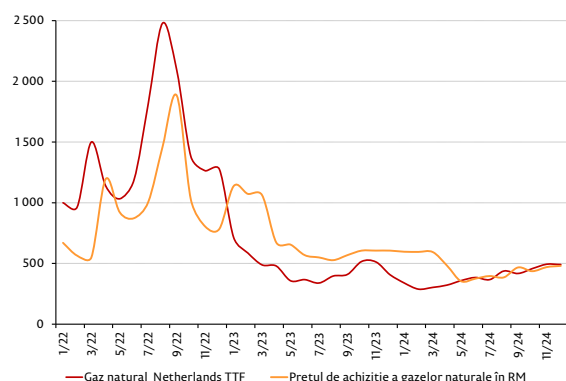
Sursa: BCE

Graficul 1.4: Ritmul mediu anual de creștere a prețurilor internaționale pe categorii (%)

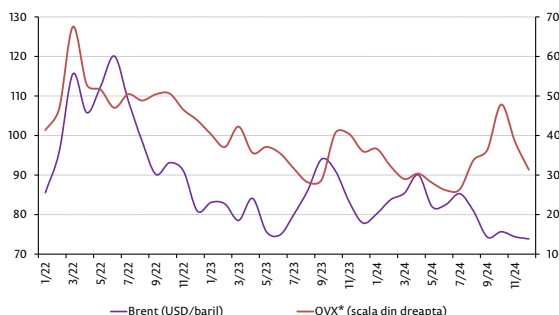
Sursa: Banca Mondială, calcule BNM

Graficul 1.5: Prețurile la gazele naturale (USD/1 000 metri cubi)

Sursa: Banca Mondială, S.A. „Moldovagaz”

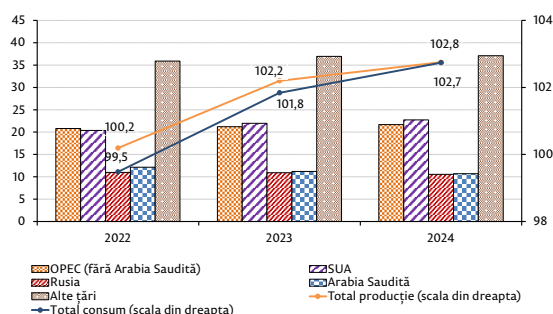
Graficul 1.6: Piața petrolieră

Sursa: Banca Mondială, CBOE

*Oil Volatility Index

Graficul 1.7: Oferta mondială și pe țări/ grupuri vs. consumul mondial de petrol (milioane barili/zi)

Sursa: Administrația SUA privind informația energetică, calcule BNM

Prețul cotației petroliere Brent a consemnat o medie de 80,7 USD/baril în anul 2024, în scădere cu 2,3 la sută comparativ cu anul 2023. Volatilitatea redusă a cotațiilor petroliere a fost asigurată de persistența unei cereri relativ slabe și de îndeplinirea planului OPEC+ privind reducerile de producție. Periodic, în sensul creșterii cotațiilor petroliere au acționat factori precum intensificarea tensiunilor geopolitice și anunțul privind stimulentele fiscale și monetare în China. Descreșterea cotațiilor petroliere a fost generată și de factori precum aprecierea dolarului SUA, creșterea economică slabă în Europa și promisiunile electorale ale președintelui Trump (Graficul 1.6).

În anul 2024, piața petrolieră a fost destul de echilibrată, înregistrându-se un deficit minor de petrol. Totodată, oferta de petrol din partea SUA a crescut de la 22,0 milioane barili pe zi în 2023 la 22,7 milioane barili pe zi. De asemenea, a crescut oferta de petrol din partea altor țări non-OPEC. Însă în cadrul OPEC+ producția de petrol a fost limitată. Producția de petrol din Arabia Saudită a scăzut de la 11,2 la 10,7 milioane barili pe zi, iar producția de petrol din Rusia a scăzut de la 10,9 la 10,5 milioane barili pe zi. Deși se anticipa că începând cu luna octombrie 2024 OPEC+ va diminua limitările producției de petrol, aceasta a fost amânată pentru primăvara anului 2025. Cea mai mare problemă a pieței petroliere a rămas cererea slabă din China, care nu a revenit la nivelurile de dinaintea crizei pandemice (Graficul 1.7).

1.2 Evoluția economiilor importante

În anul 2024, produsul intern brut al **SUA** a înregistrat o creștere de 2,8 la sută, ceea ce reprezintă o performanță bună pentru economiile avansate. Totuși, producția industrială în SUA s-a contractat în medie cu 0,2 la sută, ceea ce reflectă că creșterea economică a fost generată de sectorul servicii și de consum. Piața muncii a fost destul de satisfăcătoare, iar rata șomajului a scăzut până la 4,1 la sută în decembrie 2024. Prețurile de consum în SUA au stagnat în luna decembrie 2024 comparativ cu luna precedentă și au crescut cu 2,9 la sută comparativ cu decembrie 2023.

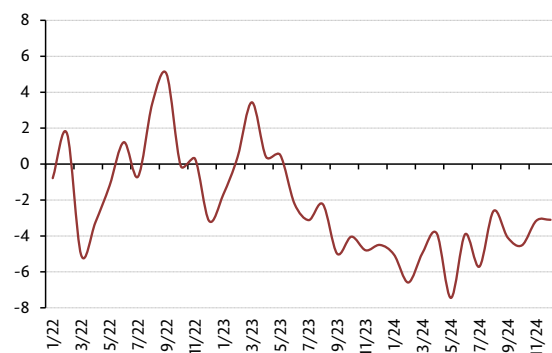
Pentru anul 2024, produsul intern brut al **zonei euro** a înregistrat o creștere de 0,7 la sută. Ca și în anii precedenți, din cauza crizei energetice, producția industrială s-a contractat în medie cu 3,0 la sută. Rata șomajului a continuat să se mențină la niveluri istorice minime și a înregistrat valoarea de 6,2 la sută în decembrie 2024. Prețurile de consum au început să crească treptat, în luna decembrie 2024, inflația anuală armonizată înregistrând un ritm lunar pozitiv de 0,4 la sută, iar în bază anuală o majorare de 2,4 la sută. De menționat că un alt factor al creșterii economice în zona euro l-a constituit consumul intern generat de majorarea semnificativă a veniturilor reale, dar și de perspectiva relaxării politicii monetare a BCE.

Conform datelor statistice, economia **Germaniei** s-a contractat cu 0,2 la sută în 2024, marcând al doilea an consecutiv de încetinire economică. În anul 2023, economia Germaniei a scăzut cu 0,3 la sută. Creșterea concurenței pentru exporturile germane, costurile mari ale energiei, nivelul ridicat al dobânzilor și perspectiva economică incertă afectează oportunitățile de creștere ale Germaniei. Țara s-a mai confruntat cu o criză în zona construcțiilor rezidențiale, care a fost atribuită dobânzilor mari și creșterii costurilor materialelor de construcții. Totodată, multe industrii-cheie, precum sectorul auto, sunt puse sub presiune. Producătorii auto se confruntă cu dificultăți în tranziția către vehiculele electrice, dar și cu concurența dură din partea Chinei. Prețurile de consum au crescut în Germania în luna decembrie 2024 cu 0,5 la sută față de luna precedentă și cu 2,6 la sută față de decembrie 2023.

Economia **Franței** a rezistat în 2024 susținută de cheltuielile publice și de comerțul exterior. PIB real a crescut cu 1,2 la sută. Exporturile nete au condus la creșterea PIB în trimestrul IV al anului 2024, datorită impulsului exporturilor de echipamente de transport. Consumul public și investițiile au contribuit, de asemenea, la creșterea economică, iar cererea privată rămâne scăzută, pe fondul condițiilor financiare restrictive și al unei rate ridicate de economisire. Inflația anuală s-a diminuat treptat în anul 2024, până la 1,3 la sută în decembrie 2024, în mare parte, datorită scăderii prețurilor la energie și la produsele alimentare, precum și a unei reduceri considerabile a prețurilor la servicii. Deficitul administrației publice a fost de 6,2 la sută din PIB în 2024 (de la 5,5 la sută în 2023), ca urmare a creșterii veniturilor fiscale cu mult sub activitatea economică și a creșterii mari a cheltuielilor publice, în special ale administrațiilor locale.

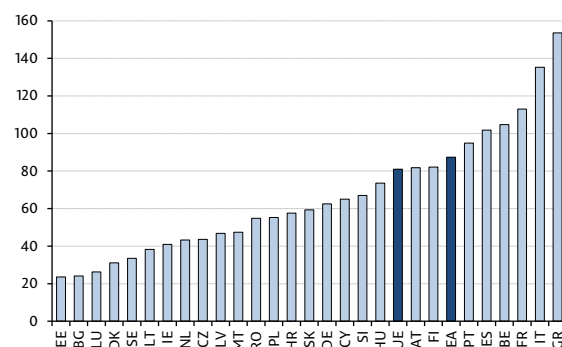
Economia **Italiei** s-a extins cu 0,7 la sută în 2024. Definitivarea creditelor fiscale pentru renovarea locuințelor afectează activitatea de construcții, chiar dacă investițiile în infrastructură își revin, susținute de facilitatea de recuperare și reziliență (RRF). Pe fondul dinamicii pozitive a salariilor reale, este de așteptat ca sporirea consumului gospodăriilor să compenseze evoluția economică negativă din 2023. Exporturile nete au avut o contribuție pozitivă la creșterea PIB, în principal, ca urmare a unei scăderi considerabile a importurilor de mărfuri. În anul 2025, se preconizează că punerea în aplicare a RRF al Italiei se va accelera, compensând, în mare parte, politica fiscală restrictivă. Pe măsură ce oportunitățile de angajare continuă să se îmbunătățească, creșterea participării pe piața muncii este estimată să depășească scăderea prognozată a populației în vârstă de muncă. Pe fondul scăderii continue a prețurilor la resursele energetice, inflația anuală la sfârșitul anului s-a diminuat până la 1,2 la sută. În anul 2024, deficitul public a scăzut la 3,4 la sută din PIB, de la 7,2 la sută în 2023, fiind determinat de eliminarea treptată a măsurilor de atenuare a impactului prețurilor ridicate la energie și al creditelor fiscale pentru renovarea locuințelor. În ciuda creșterii ne semnificative a PIB nominal, veniturile fiscale susținute, în special, din impozitul pe venitul personal și din impozitele reținute la sursă pe activele financiare au contribuit, de asemenea, la reducerea deficitului în 2024.

Graficul 1.8: Ritmul de creștere anual al producției industriale în Germania, ajustat sezonier (%)

Sursa: Eurostat, calcule BNM

Graficul 1.9: Datoria publică în țările* UE (% din PIB, trimestrul IV 2024)

Sursa: Eurostat

Notă: EE – Estonia, BG – Bulgaria, LU – Luxemburg, DK – Danemarca, SE – Suedia, LT – Lituania, IE – Irlanda, NL – Țările de Jos, CZ – Cehia, LV – Letonia, MT – Malta, RO – România, PL – Polonia, HR – Croația, SK – Slovacia, DE – Germania, CY – Cipru, SI – Slovenia, HU – Ungaria, UE – Uniunea Europeană, AT – Austria, FI – Finlanda, EA – zona euro, PT – Portugalia, ES – Spania, BE – Belgia, FR – Franța, IT – Italia, GR – Grecia

Economia **Chinei** a crescut cu 5,0 la sută în anul 2024, potrivit datelor oficiale, determinată de creșterea producției și a exporturilor în așteptarea unor tarife mai mari impuse de Statele Unite ale Americii și datorită măsurilor luate de guvernul chinez pentru a stimula economia. În septembrie 2024, Banca Centrală a Chinei a anunțat măsuri de stimulare monetară și sprijinirea pieței de valori. Beijingul a lansat, de asemenea, un program de refinanțare a datoriei publice locale și de creștere a cheltuielilor de stimulare pentru infrastructură și alte domenii. Cu toate acestea, economiștii își exprimă îngrijorarea că China s-ar putea confrunta cu deflația. Prețurile de producție au coborât în teritoriul negativ de mai bine de doi ani, în timp ce prețurile de consum au crescut în bază anuală cu doar 0,1 la sută în decembrie 2024.

Tabelul 1.1: Evoluția indicatorilor selectați în economiile principalilor parteneri de comerț în anul 2024 (%)

	PIB	IPC, media anuală	Producția industrială	Export*	Import*	Rata șomajului
EZ	0,9	2,4	-3,0	0,6	-3,7	6,4
UE	1,0	2,6	-2,3	1,1	-3,5	6,0
DE	-0,2	2,2	-4,6	-1,8	-3,2	3,4
FR	1,2	2,0	-0,3	-3,7	-6,6	7,4
IT	0,7	1,0	-3,5	-2,6	-3,3	6,5
RO	0,8	5,6	-1,7	0,2	1,5	5,3
PL	2,9	3,6	0,5	-6,3	-3,8	3,0
UA	2,9	6,5	3,6	15,3	11,3	X**
TR	3,2	58,5	0,4	2,4	-5,0	8,7

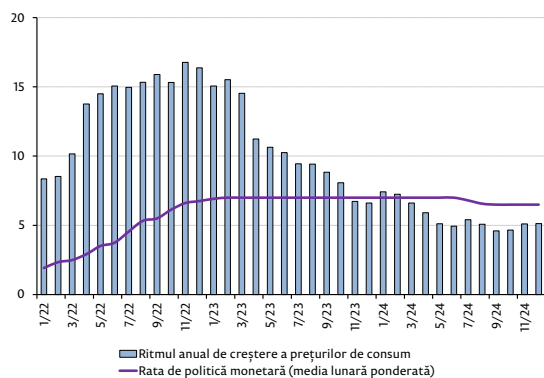
Sursa: Eurostat, Oficiile naționale de statistică ale țărilor vizate

*Date privind comerțul extern cu bunuri

**Datele statistice nu au fost publicate

Notă: EZ – zona euro, UE – Uniunea Europeană, DE – Germania, FR – Franța, IT – Italia, PL – Polonia, RO – România, UA – Ucraina, TR – Turcia.

Graficul 1.10: Evoluția prețurilor de consum în România în contextul politicii monetare a BNR (%)

Sursa: Institutul Național de Statistică al României, Banca Națională a României, calcule BNM

1.3 Evoluția economiilor principalilor parteneri de comerț

Per ansamblu, în anul 2024, produsul intern brut al **României** a crescut cu 0,8 la sută. Producția industrială s-a redus față de anul 2023 cu 1,7 la sută pe seria brută. În luna decembrie 2024, prețurile de consum au crescut cu 0,3 la sută față de nivelul prețurilor din luna precedentă și cu 5,1 la sută față de luna decembrie 2023. Pe parcursul anului 2024, producția industrială, construcțiile rezidențiale, serviciile IT și transportul și-au pierdut avântul semnificativ de creștere din cauza cererii externe slabe din partea principalilor parteneri comerciali ai României, a creșterii rapide a salariilor și a prețurilor ridicate la energie. În același timp, vânzările cu amănuntul au crescut considerabil pe măsură ce veniturile disponibile reale au sporit într-un ritm rapid. Cu toate acestea, consumul privat dinamic a fost compensat, în mare parte, de contribuția negativă ridicată la creșterea PIB din exporturile nete, în timp ce creșterea investițiilor private a fost moderată pe fondul incertitudinii privind măsurile de consolidare fiscală așteptate. Presiunile pe piața muncii s-au diminuat, reflectând, în principal, încetinirea activității economice și un flux în creștere de lucrători străini. Salariile nominale atât în sectorul public, cât și în cel privat au continuat să crească substanțial cu o rată de două cifre în 2024. Se estimează că deficitul public al României a ajuns la 8,0 la sută din PIB în 2024, mult mai mare decât în 2023 (6,5 la sută din PIB), ceea ce reflectă o creștere foarte rapidă a cheltuielilor guvernamentale, în principal din cauza creșterilor mari ale salariilor din sectorul public, ale cheltuielilor cu bunuri și servicii și ale transferurilor sociale, inclusiv ale pensiilor. De asemenea, indică o creștere ușor mai lentă a veniturilor din cauza activității economice mai slabe decât se aștepta. Investițiile publice ca pondere din PIB se anticipează să crească semnificativ, reflectând obiective ambițioase atât pentru proiectele de investiții finanțate la nivel național, cât și pentru cele finanțate de UE.

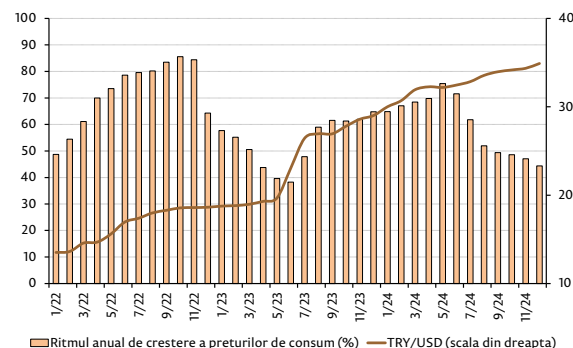
În anul 2024, produsul intern brut al **Poloniei** a crescut cu 0,9 la sută, iar producția industrială cu 0,5 la sută. Consumul privat a fost principalul motor de creștere, susținut de creșterea rapidă a salariilor, a cheltuielilor guvernamentale pentru sprijinirea familiilor, de îmbunătățirea sentimentului consumatorilor și de scăderea presiunilor inflaționiste. Contribuția pozitivă a

consumului public a crescut, în timp ce contribuția investițiilor a scăzut din cauza investițiilor private mai slabe. Exporturile nete au contribuit negativ la creștere, deoarece cererea internă în creștere a alimentat importurile pe fondul exporturilor reduse. Se estimează că deficitul guvernamental general a crescut la 5,8 la sută din PIB în 2024, determinat de majorarea cheltuielilor pentru apărare (estimată la 2,6 la sută din PIB) și de creșterile salariale în sectorul public. În luna decembrie 2024, prețurile de consum au stagnat față de luna precedentă, dar au fost cu 4,7 la sută mai mari față de decembrie 2023.

În anul de raportare, produsul intern brut al **Turciei** a crescut cu 3,2 la sută, iar producția industrială cu 0,4 la sută. Pe fundalul efectului cumulat al deprecierei lirei turcești, prețurile de consum au continuat să crească, în luna decembrie 2024, cu 1,0 la sută față de luna precedentă și cu 44,4 la sută față de decembrie 2023. Cumulat, Turcia a avut o inflație medie anuală de 58,5 la sută în anul 2024.

Datele preliminare arată că economia **Ucrainei** a crescut cu 2,9 la sută în condițiile în care războiul durează și a afectat foarte mult infrastructura industrială și transportul maritim. În anul 2024, exportul de mărfuri a crescut în medie cu 15,3 la sută comparativ cu anul 2023, iar importul cu 11,3 la sută. În anul 2024, producția industrială în Ucraina a crescut cu 3,6 la sută față de anul precedent. Prețurile de consum au continuat să crească pe fondul deprecierei hrivnei ucrainene și a majorării prețurilor reglementate, în luna decembrie 2024 înregistrându-se o inflație lunară de 1,4 la sută, iar față de decembrie 2023, prețurile de consum din Ucraina au crescut cu 12,0 la sută. Inflația medie cumulată în Ucraina în anul 2024 a fost de 6,5 la sută.

Graficul 1.11: Evoluția prețurilor de consum în Turcia în contextul deprecierei lirei turcești

Sursa: Banca Centrală a Turciei, Oficiul de Statistică din Turcia, calcule BNM

Capitolul 2

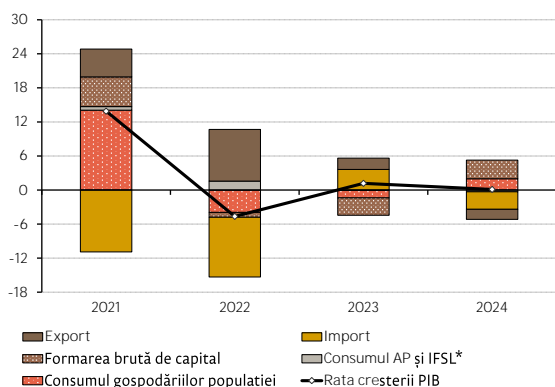
Situația economică a Republicii Moldova

2.1 Sectorul real

Produsul intern brut

În anul 2024, activitatea economică în Republica Moldova a înregistrat o creștere minoră. PIB s-a majorat doar cu 0,1 la sută comparativ cu nivelul din anul 2023. În prima jumătate a anului rata anuală a PIB s-a plasat în teritoriu pozitiv, înregistrând valorile de 2,0 la sută și, respectiv, 2,5 la sută în trimestrele I și II 2024. Ulterior, în trimestrele III și IV 2024, rata anuală a PIB a intrat în teritoriu negativ, înregistrând valorile de -1,9 la sută și -1,3 la sută, respectiv. Contractarea PIB din a doua parte a anului și, ca rezultat, creșterea ne semnificativă a PIB din anul 2024 a fost determinată, preponderent, de efectele secetei asupra sectorului agricol, care a generat scăderea exporturilor de produse agroalimentare și a creat premise pentru majorarea importurilor. Cererea internă atât din partea populației, în contextul creșterii veniturilor în termeni reali, cât și din partea agenților economici a atenuat acest efect. Totodată, merită a fi menționate unele evoluții pozitive în sectoarele informației și comunicații, financiar și de asigurări, construcții, activități de cazare și alimentație publică.

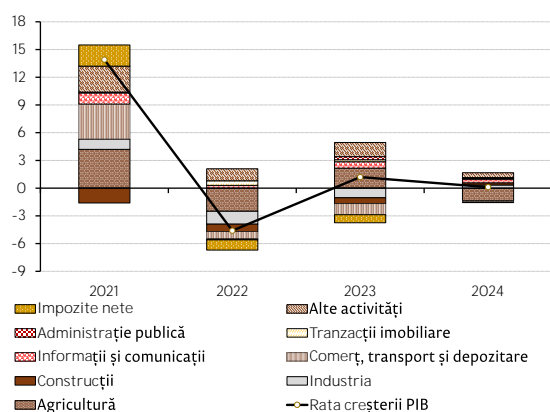
Graficul 2.1: Contribuția componentelor cererii la creșterea PIB (puncte procentuale)

Sursa: BNS, calcule BNM

*AP – administrația publică, IFSL – instituții fără scop lucrativ

Graficul 2.2: Contribuția sectoarelor economiei la creșterea PIB (puncte procentuale)

Sursa: BNS, calcule BNM

Din perspectiva utilizărilor (Graficul 2.1), consumul gospodăriilor populației s-a majorat cu 2,4 la sută comparativ cu anul 2023. Totodată, consumul final al administrației publice s-a diminuat cu 3,6 la sută. Formarea brută de capital a generat un impact pozitiv de 3,3 puncte procentuale asupra dinamicii PIB. În cadrul acesteia, formarea brută de capital fix s-a majorat cu 8,0 la sută comparativ cu anul 2023. Exporturile, în termeni reali, s-au contractat cu 5,0 la sută în contextul efectului secetei asupra recoltei din anul 2024, generând astfel un impact negativ de 1,8 puncte procentuale. În anul 2024, importurile s-au majorat cu 5,2 la sută și au contribuit cu -3,1 puncte procentuale la dinamica PIB.

Pe categorii de resurse, un impact negativ pronunțat (-1,3 puncte procentuale), (Graficul 2.2) asupra ratei anuale a PIB în anul 2024 a fost determinat, preponderent, de scăderea valorii adăugate brute (VAB) în sectorul agricol cu 18,9 la sută comparativ cu anul precedent, în contextul condițiilor agrometeorologice nefavorabile. Evoluții negative, însă cu influență mai redusă, au fost înregistrate și în alte sectoare. Astfel, VAB în sectorul transport și depozitare s-a contractat cu 4,9 la sută. VAB aferent sectoarelor învățământ și sănătate și asistență socială s-a diminuat cu 2,3 la sută și, respectiv, cu 0,9 la sută. Impozitele nete pe produs au înregistrat o scădere de 0,4 la sută.

Efectele negative anterior expuse au fost compensate de creșterea VAB în sectorul informației și comunicații și în cel al

activităților financiare și de asigurări cu 5,5 la sută și, respectiv, 6,7 la sută. Sectorul industrial a exercitat o influență pozitivă asupra PIB în anul 2024, estimată la 0,4 puncte procentuale. În cadrul acesteia, industria energetică s-a majorat cu 11,3 la sută, industria prelucrătoare – cu 1,2 la sută și cea extractivă cu 7,3 la sută. Totodată, VAB în construcții și tranzacții imobiliare s-a majorat cu 3,4 la sută și, respectiv, 1,2 la sută. VAB aferentă subcomponentei comerț¹⁰ a crescut cu 0,4 la sută, iar cea aferentă activităților de cazare și alimentație publică s-a majorat cu 9,1 la sută. Subcomponenta artă, activități de recreere și de agrement a crescut cu 16,3 la sută comparativ cu anul 2023.

Consumul populației

În anul 2024, consumul final al gospodăriilor populației s-a majorat cu 2,4 la sută comparativ cu anul precedent, acest ritm anual fiind superior cu 4,1 puncte procentuale celui din anul 2023 (Graficul 2.3). Dinamica respectivă a fost determinată de creșterea cheltuielilor pentru procurarea serviciilor cu 5,2 la sută și a cheltuielilor pentru procurarea bunurilor – cu 1,9 la sută.

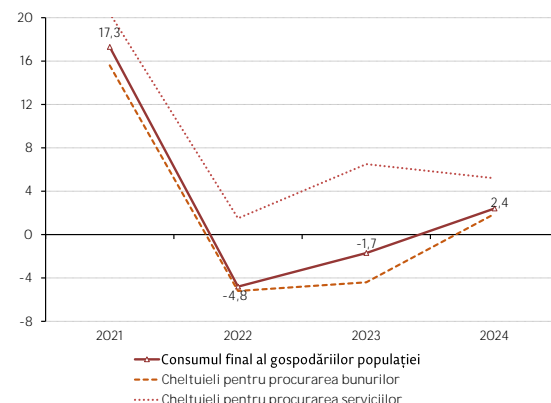
Evoluția pozitivă a consumului populației a fost susținută de creșterea venitului disponibil al acesteia. Astfel, în anul 2024 principalele surse de finanțare ale consumului, conform estimărilor, în ansamblu, s-au majorat în termeni reali cu circa 8,5 la sută, după o diminuare de circa 1,1 la sută din anul precedent (Graficul 2.4). Această dinamică a fost determinată de majorarea fondului de salarizare, a veniturilor aferente asigurărilor sociale și creditelor noi acordate persoanelor fizice. În același timp, impactul pozitiv din partea acestora a fost parțial atenuat de contribuția negativă exercitată de dinamica volumului remiterilor.

Investiții

După doi ani de contractare, în 2024 rata anuală a investițiilor a revenit în palierul pozitiv, astfel a susținut creșterea PIB cu circa 3,3 puncte procentuale. Formarea brută de capital fix s-a majorat cu 8,0 la sută comparativ cu anul precedent. În cadrul acesteia, investițiile în mașini și utilaje s-au majorat cu 11,9 la sută, iar investițiile în construcții au crescut cu 8,2 la sută.

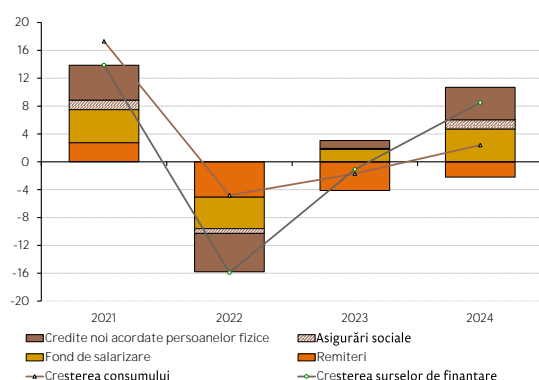
În anul 2024, investițiile în active imobilizate s-au majorat cu 7,9 la sută comparativ cu anul precedent. Prin prisma surselor de finanțare, această dinamică a fost determinată, preponderent, de contribuția pozitivă din partea investițiilor din mijloacele proprii (8,5 puncte procentuale), mijloacele investitorilor străini (1,2 puncte procentuale) și alte surse (1,2 puncte procentuale). Impactul respectiv a fost parțial atenuat de contribuția negativă din partea investițiilor din bugetul de stat (-2,6 puncte procentuale) și bugetele unităților administrativ-teritoriale (-0,3 puncte procentuale), (Graficul 2.5).

Graficul 2.3: Evoluția în termeni reali a consumului final al gospodăriilor populației (% față de anul precedent)

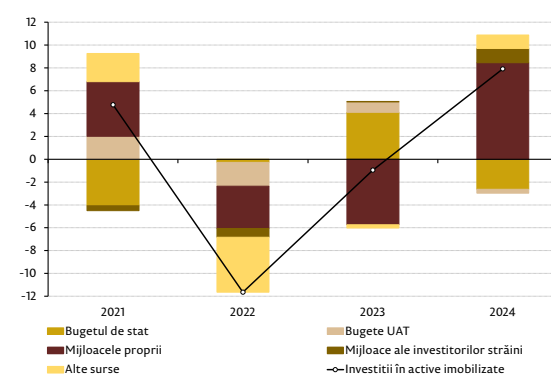
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.4: Evoluția venitului disponibil al populației (% față de anul precedent) și contribuțiile componentelor (puncte procentuale)

Sursa: BNS, calcule BNM

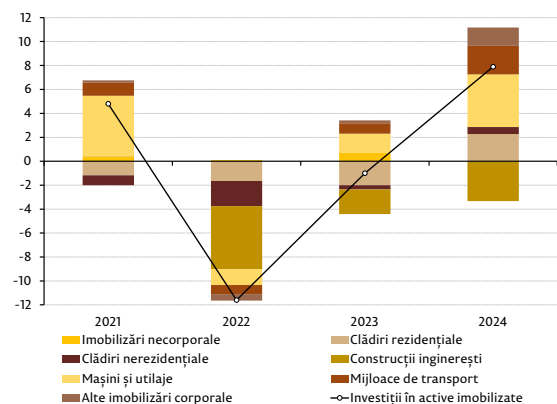
Graficul 2.5: Rata anuală a investițiilor pe surse de finanțare (%) și contribuția componentelor (puncte procentuale)

Sursa: BNS, calcule BNM

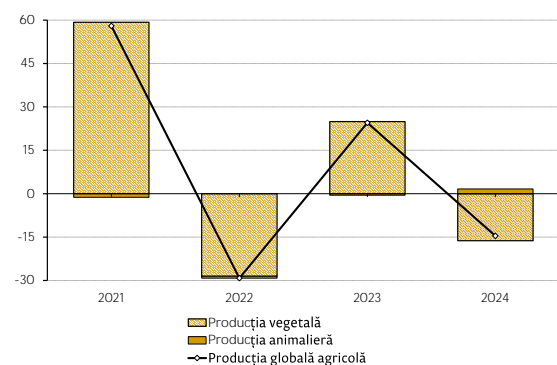
¹⁰Comerțul cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor.

Graficul 2.6: Rata anuală a investițiilor pe tipuri de mijloace fixe (%) și contribuția componentelor (puncte procentuale)

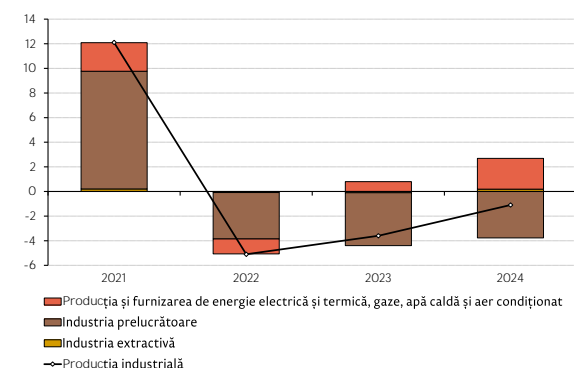
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.7: Rata anuală a producției globale agricole (%) și contribuția după sectoare (puncte procentuale)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.8: Evoluția producției industriale (% față de anul precedent) și contribuția componentelor (puncte procentuale)

Sursa: BNS, calcule BNM

Pe tipuri de mijloace fixe, dinamica pozitivă sus-menționată a investițiilor în active immobilizate a fost determinată de impactul din partea investițiilor în mașini și utilaje (4,4 puncte procentuale), în mijloace de transport (2,4 puncte procentuale), în clădiri rezidențiale (2,3 puncte procentuale), în alte imobilizări corporale (1,5 puncte procentuale) și în clădiri nerezidențiale (0,6 puncte procentuale). Acest impact a fost atenuat de contribuția din partea construcțiilor ingineresti (-3,3 puncte procentuale), (Graficul 2.6).

Producția agricolă

Seceta severă din vara anului 2024 a avut un impact major asupra dezvoltării culturilor agricole, astfel producția globală agricolă din acest an s-a redus cu 14,6 la sută comparativ cu cea din 2023 (Graficul 2.7).

Această dinamică a fost influențată de evoluția negativă din sectorul vegetal, care a înregistrat o scădere de 22,9 la sută. În același timp, volumul producției în sectorul zootehnic a crescut cu 5,7 la sută. Totodată, în comparație cu anul 2023, cele mai mari diminuări ale volumului producției vegetale au fost înregistrate la culturile de „rapită” (-59,5 la sută), „cereale și leguminoase boabe” (-32,8 la sută, dintre care: porumb pentru boabe (-47,0 la sută), grâu (-23,5 la sută) și orz (-17,6 la sută)), „sfecla de zahăr” (-31,9 la sută), „struguri” (-30,6 la sută), „cartofi” (-21,5 la sută) și „floarea-soarelui” (-19,0 la sută). Majorarea volumului producției în sectorul zootehnic a fost determinată de creșterea producției pentru toate tipurile de produse¹¹.

Este de menționat că, după șapte ani consecutivi în care volumul producției animaliere a înregistrat doar ritmuri negative de creștere, în 2024 au apărut semnale de revigorare a sectorului, deși acestea nu au fost suficient de concludente.

Producția industrială

Volumul producției industriale pe toate formele de proprietate s-a diminuat în termeni reali cu 1,1 la sută față de anul 2023 (Graficul 2.8), ca urmare a micșorării producției în industria prelucrătoare (subcomponenta cu cea mai mare pondere) cu 4,5 la sută. Totodată, producția în industria extractivă s-a majorat cu 10,7 la sută, în timp ce sectorul „producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat” s-a majorat cu 16,0 la sută. În industria prelucrătoare cele mai semnificative diminuări au fost înregistrate în următoarele activități industriale: „tăbăcirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie, harnașamentelor și încălțămintei; prepararea și vopsirea blănurilor” (-32,8 la sută), „fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a.” (-30,9 la sută), „industria alimentară” (-17,0 la sută), „prelucrarea lemnului,

¹¹Creșterea animalelor (în greutate vie) – 6,6 la sută; ouă – 3,4 la sută; lapte – 2,3 la sută.

fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite” (-13,4 la sută) și „fabricarea autovehiculelor, a remorcilor și semiremorcilor” (-7,8 la sută).

Transportul de mărfuri

În anul 2024, întreprinderile de transport feroviar, rutier, fluvial și aerian au transportat cu 2,2 la sută mai multe mărfuri comparativ cu anul 2023 (Graficul 2.9). Această creștere a fost determinată, preponderent, de majorarea cu 12,4 la sută în termeni anuali a volumului de mărfuri transportate pe cale rutieră. Totodată, volumul mărfurilor transportate pe cale aeriană și cea fluvială s-a majorat în termeni anuali cu 19,5 și 0,2 la sută, respectiv.

În același timp, volumul de mărfuri transportate pe cale feroviară s-a diminuat cu 38,0 la sută față de anul precedent.

Transportul de pasageri

În anul 2024, întreprinderile de transport feroviar, rutier, fluvial, aerian și troleibuze au transportat cu 12,5 la sută mai mulți pasageri comparativ cu anul 2023 (Graficul 2.10). Această creștere a fost determinată, preponderent, de majorarea în termeni anuali a numărului pasagerilor transportați în troleibuze (7,8 la sută) și pe cale rutieră (22,9 la sută). În același timp, numărul de pasageri transportați pe cale aeriană s-a majorat în termeni anuali cu 24,0 la sută, numărul de pasageri transportați pe cale fluvială a rămas la nivelul anului precedent, iar numărul de pasageri transportați pe cale feroviară s-a diminuat cu 23,9 la sută.

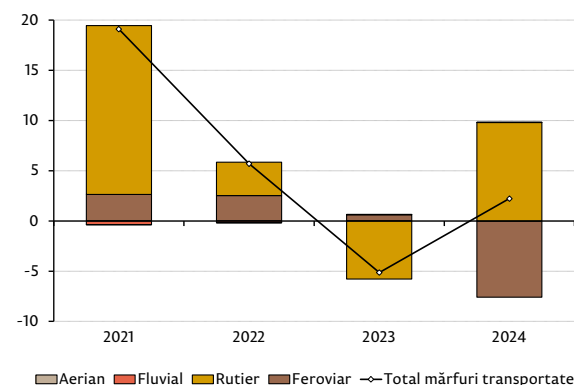
Comerțul interior

Comerțul interior cu amănuntul (în baza declarațiilor TVA¹²) s-a majorat în medie cu 14,4 la sută, un ritm de creștere cu 6,8 puncte procentuale superior celui din anul 2023 (Graficul 2.11). Totodată, comerțul interior cu ridicata (în baza declarațiilor TVA) a înregistrat o majorare medie de 5,8 la sută, acest ritm fiind cu 9,9 puncte procentuale superior celui din anul precedent.

Comerțul extern¹³

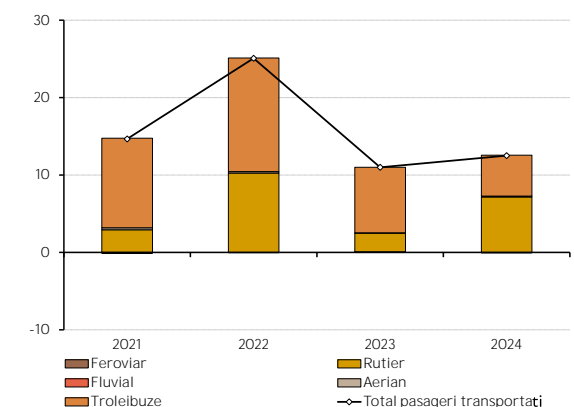
În anul 2024, rata anuală a exporturilor s-a plasat în palierul negativ pentru al doilea an consecutiv. Rata anuală a importurilor în anul 2024 a revenit în palierul pozitiv, însă creșterea consemnată

Graficul 2.9: Evoluția în termeni reali a transportului de mărfuri (% față de anul precedent) și contribuția componentelor (puncte procentuale)

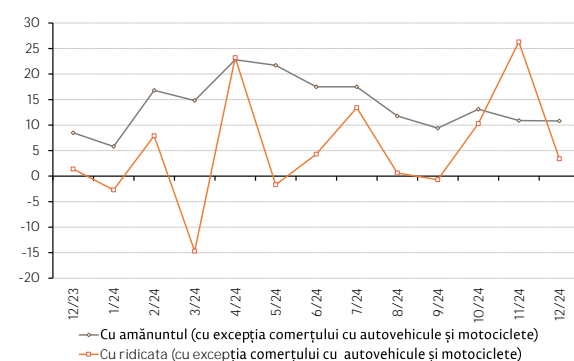
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.10: Evoluția în termeni reali a transportului de pasageri (% față de anul precedent) și contribuția subcomponentelor (puncte procentuale)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.11: Comerțul interior (în baza declarațiilor TVA), (% față de anul precedent)

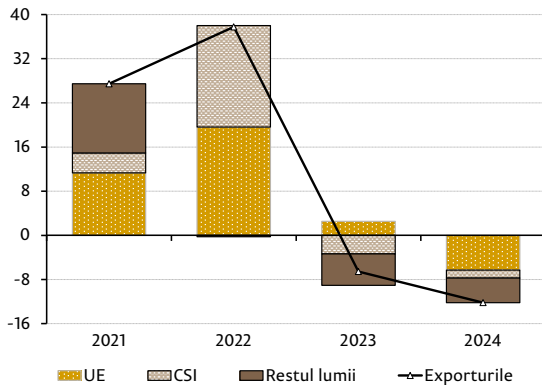

Sursa: BNS, calcule BNM

¹²BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ. *Statistici privind indicii valorici ai vânzărilor (livrărilor) de mărfuri și servicii elaborate pentru prima dată în baza declarațiilor TVA*. Chișinău: BNS, 2025. Disponibil: https://statistica.gov.md/ro/statistici-privind-indicii-valorici-ai-vanzarilor-livrarilor-de-marfuri-si-servi-12_60432.html

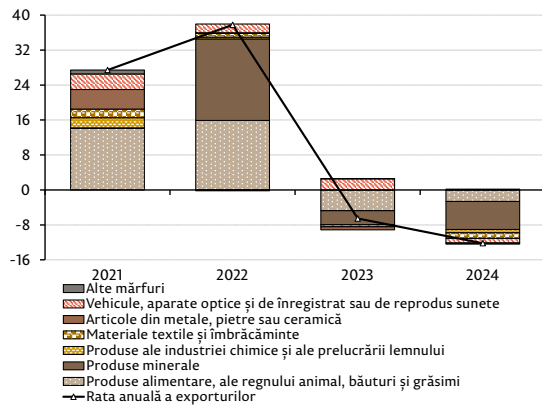
¹³S-au utilizat datele trimestriale cu privire la evoluția comerțului extern al Republicii Moldova, exprimate în dolari SUA.

Graficul 2.12: Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contribuția pe categorii de țări (puncte procentuale)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.13: Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contribuții pe grupuri de mărfuri (puncte procentuale)

Sursa: BNS, calcule BNM

nu a fost una suficientă pentru a recupera scăderea din anul 2023. De remarcat că, seceta severă din vara anului 2024 a afectat recolta globală agricolă, în consecință, exportul de produse agroalimentare s-a contractat, iar capacitatea de export pentru prima jumătate a anului 2025 a fost afectată semnificativ.

Rata anuală a exporturilor a consemnat un nivel de -12,2 la sută, astfel fiind cu 5,7 puncte procentuale inferior celui din anul 2023. Dinamica descendentă a ratei anuale a exporturilor a fost determinată de contractarea exporturilor către toate grupele de țări (Graficul 2.12). De menționat că, începând cu anul 2024, Ucraina nu este inclusă în grupa Comunitatea Statelor Independente în conformitate cu Geonomenclatura Uniunii Europene, ediția 2023. Ca rezultat, ponderea exporturilor către țările CSI s-a diminuat semnificativ, de la circa 22,2 la sută (în anul 2023) până la circa 6,8 la sută (în anul 2024).

Pe categorii de produse, contractarea ratei anuale a exportului în anul 2024 a fost determinată de evoluția exportului de „produse minerale”, „produse alimentare, ale regnului animal, băuturi și grăsimi” și de „materiale textile și îmbrăcăminte” (Graficul 2.13). De menționat că, diminuarea prețurilor internaționale la resursele energetice, dar și reducerea constantă a reexportului de produse petroliere către Ucraina a determinat, în principal, dinamica negativă a exportului de produse minerale. Totodată, seceta severă din vara anului 2024 a afectat semnificativ recolta globală agricolă din acest an. Drept consecință, exportul de produse agroalimentare în anul 2024 s-a contractat, iar capacitatea de export pentru prima jumătate a anului 2025 a fost afectată semnificativ.

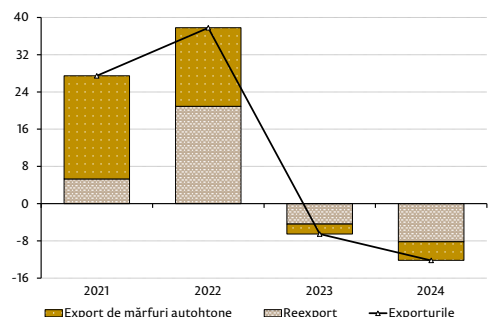
Analizând evoluția exportului după originea produselor, se poate evidenția că scăderea ratei anuale a exporturilor în anul 2024 a fost determinată atât de diminuarea reexporturilor, cât și a exporturilor de mărfuri autohtone (Graficul 2.14).

Rata anuală a importurilor a consemnat un nivel de 4,5 la sută sau cu 10,4 puncte procentuale superior celui din anul 2023. Dinamica pozitivă a ratei anuale a importurilor în anul 2024 a fost determinată de creșterea importurilor de mărfuri din țările UE și a celor clasificate ca „Restul lumii” (Graficul 2.15). Totodată, importurile din țările CSI s-au contractat. În anul 2024, ponderea importurilor din UE a constituit circa 50,2 la sută, iar a celor din țările CSI și a celor clasificate ca „Restul lumii” au constituit 3,8 și 46,0 la sută, respectiv.

Pe grupe de mărfuri (Graficul 2.16), se evidențiază că dinamica pozitivă a ratei anuale a importurilor în anul 2024 a fost determinată de evoluția importului de „vehicule, aparate optice și de înregistrat sau de reprodus sunete”, „produse alimentare, ale regnului animal, băuturi și grăsimi” și „articole din metale, pietre sau ceramică”. În anul 2024, similar anului 2023, importul de „produse minerale” s-a contractat, ca rezultat, acesta a generat o contribuție negativă la dinamica totală a importurilor. De remarcat că traiectoria importurilor de produse minerale în anul 2024 a fost determinată de diminuarea prețurilor la resursele energetice pe piața internațională, dar și de reducerea cererii de produse petroliere din partea Ucrainei¹⁴.

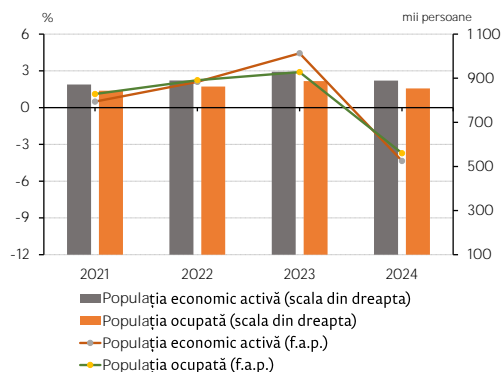
¹⁴O parte din produsele petroliere au fost importate prin intermediul companiilor din Republica Moldova și, ulterior, exportate în Ucraina.

Graficul 2.14: Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contribuția după origine (puncte procentuale)

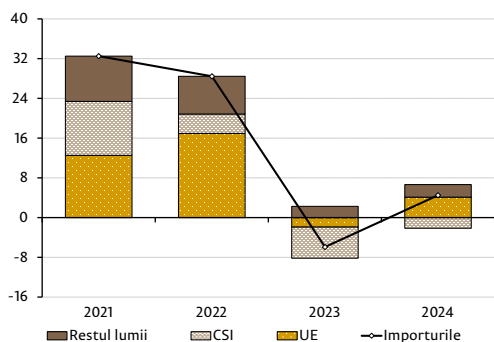
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.17: Populația economic activă și populația ocupată

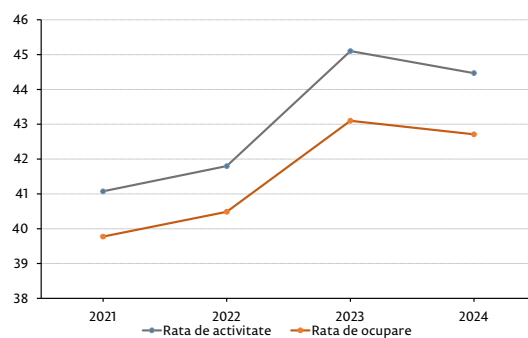
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.15: Evoluția ratei anuale a importurilor (%) și contribuția pe categorii de țări (puncte procentuale)

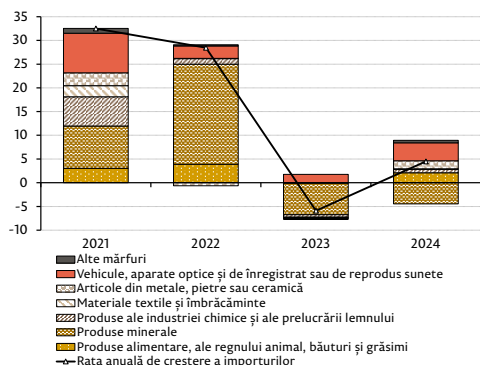
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.18: Evoluția ratei de activitate și a ratei de ocupare a populației (%)

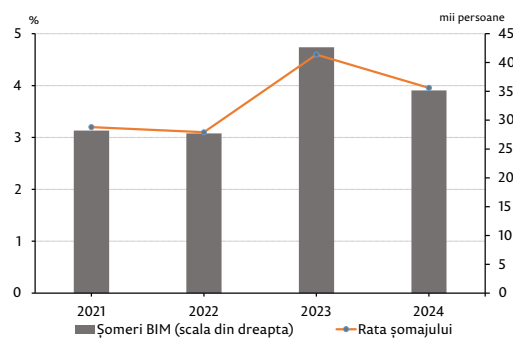
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.16: Evoluția ratei anuale a importurilor (%) și contribuția pe grupuri de mărfuri (puncte procentuale)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.19: Evoluția numărului de șomeri și a ratei șomajului

Sursa: BNS, calcule BNM

Piața muncii

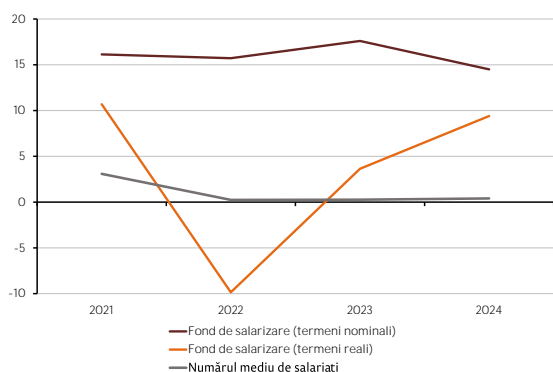
Forța de muncă

În anul 2024¹⁵, atât populația economic activă, cât și cea ocupată au înregistrat o dinamică negativă. Astfel, populația economic activă a constituit 889,1 mii persoane, fiind cu 4,3 la sută inferioară celei din anul 2023, iar populația ocupată a constituit 853,9 mii persoane, fiind cu 3,7 la sută inferioară celei din anul 2023 (Graficul 2.17).

În același timp, rata de activitate a constituit 44,5 la sută, fiind cu 0,6 puncte procentuale inferioară celei din anul 2023, iar rata de ocupare a înregistrat 42,7 la sută, cu 0,4 puncte procentuale inferioară celei din anul 2023 (Graficul 2.18).

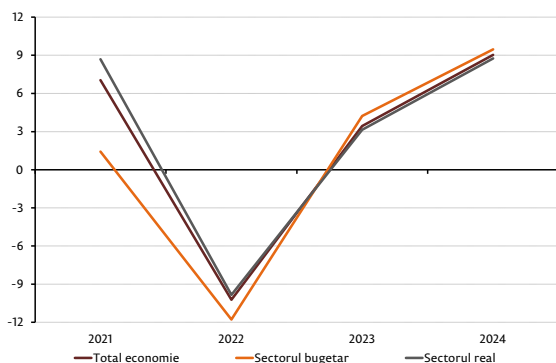
Totodată, numărul șomerilor în anul 2024 s-a diminuat cu circa 7,5 mii persoane până la valoarea de 35,2 mii persoane. Rata șomajului a constituit 4,0 la sută, fiind inferioară cu 0,6 puncte procentuale celei din anul 2023 (Graficul 2.19).

Graficul 2.20: Fondul de salarizare în economie și numărul mediu de salariați (% față de anul precedent)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.21: Salariul mediu real (% față de anul precedent)

Sursa: BNS, calcule BNM

Veniturile salariale

În anul 2024, fondul de salarizare pe economie s-a majorat cu 14,5 la sută comparativ cu anul 2023. Ajustat la dinamica IPC, fondul de salarizare a crescut cu 9,4 la sută comparativ cu anul precedent. În același timp, numărul mediu de salariați în economia națională a crescut cu 0,4 la sută comparativ cu anul 2023 (Graficul 2.20).

Toate sectoarele economiei au înregistrat creșteri ale fondului de salarizare. Totodată, cele mai importante contribuții pozitive la dinamica fondului de salarizare vin din sectoarele: comerț, industrie, informații și comunicații, învățământ și sănătate.

În perioada analizată, câștigul salarial mediu în economia națională a consemnat o creștere de 14,1 la sută în comparație cu anul 2023. În sectorul bugetar al economiei s-a înregistrat o creștere a câștigului salarial mediu de 14,6 la sută, iar în sectorul real – de 13,9 la sută. Câștigul salarial a crescut în toate ramurile activităților economice. Cele mai semnificative creșteri s-au înregistrat în activități de cazare și alimentație publică, tranzacții imobiliare, servicii administrative, construcții, agricultură și industrie.

În termeni reali, ritmul anual de creștere a câștigului salarial mediu pe economie a constituit 9,0 la sută în anul 2024 (Graficul 2.21), în sectorul real a atins nivelul de 8,8 la sută, iar în sfera bugetară – de 9,5 la sută.

¹⁵Pentru anul 2024 s-a folosit media trimestrială.

2.2 Evoluția inflației

Indicele prețurilor de consum (IPC)

În anul 2024, rata medie anuală a IPC a constituit 4,7 la sută, fiind cu 8,7 puncte procentuale inferioară celei din anul 2023 (Tabelul 2.1). În prima parte a anului 2024, rata anuală a inflației a conturat o traiectorie descendentă. Astfel, aceasta s-a diminuat de la 4,6 la sută în luna ianuarie 2024 până la valoarea de 3,3 la sută în luna mai 2024, plasându-se sub limita inferioară a intervalului de $\pm 1,5$ puncte procentuale de la ținta inflației de 5,0 la sută stipulat în Strategia politicii monetare pe termen mediu (Graficul 2.22). Traiectoria descendentă a ratei anuale a inflației în prima parte a anului 2024 a fost susținută de o cerere internă moderată, care a exercitat presiuni dezinflaționiste asupra prețurilor. Presiuni dezinflaționiste au continuat să fie determinate de traiectoria prețurilor internaționale la produsele alimentare, dar și de prețurile pe piața internă la producția agricolă și industrială, precum și de scăderea unor tarife.

Ulterior, începând cu luna iunie 2024, rata anuală a inflației a revenit în intervalul țintei inflației, înregistrând valoarea de 3,8 la sută, conturând o tendință ascendentă până în luna decembrie 2024 când a constituit 7,0 la sută, depășind astfel limita superioară a intervalului sus-menționat. Traiectoria ascendentă a ratei anuale a inflației din a doua parte a anului 2024 a fost susținută de unele evoluții sectoriale adverse, printre care condițiile secetoase din vara anului precedent și ajustarea tarifului la gazul din rețea. Conform estimărilor cererea agregată a continuat să exercite un impact dezinflaționist asupra prețurilor în perioada respectivă.

Inflația de bază¹⁶

În primele nouă luni ale anului 2024, ritmul anual al inflației de bază a cunoscut o traiectorie ascendentă, majorându-se de la 5,9 la sută în luna decembrie 2023 până la 8,2 la sută în luna septembrie 2024. Ulterior, în ultimele trei luni ale anului 2024, aceasta s-a temperat, atingând valoarea de 6,0 la sută în luna decembrie 2024.

Tendința ascendentă din prima parte a anului a fost susținută de evoluții sectoriale adverse.

În acest sens, o contribuție semnificativă la dinamica anuală a inflației de bază a fost exercitată de subcomponenta „mijloace de transport, autopișe” (Graficul 2.25), ale căror prețuri în luna decembrie 2024 au fost cu 6,8 la sută superioare celor din decembrie 2023 și care ar fi fost influențate și de așteptările cu

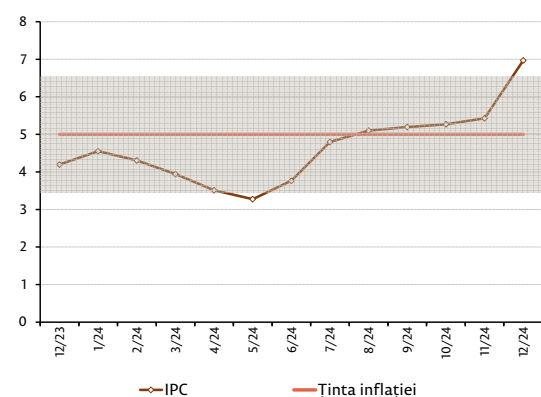
¹⁶Inflația de bază este calculată de BNS prin excluderea prețurilor ce sunt în afara ariei de influență a măsurilor de politică monetară promovată de BNM, cum ar fi cele la produsele alimentare și băuturi, combustibili, produsele și serviciile cu prețuri reglementate.

Tabelul 2.1: Rata medie anuală a IPC

	2021	2022	2023	2024
IPC (% f.a.p.)	5,1	28,7	13,4	4,7

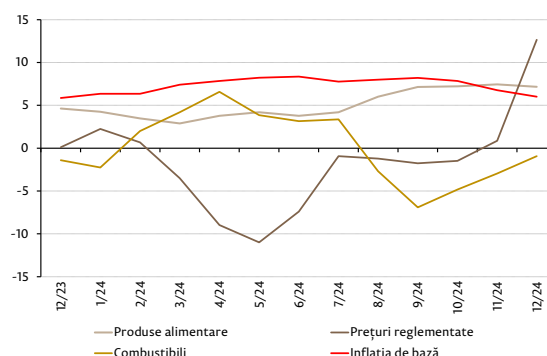
Sursa: BNS

Graficul 2.22: Rata anuală a IPC (%)

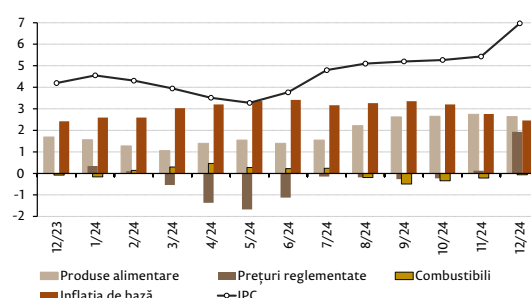
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.23: Ritmul anual a subcomponentelor inflației (%)

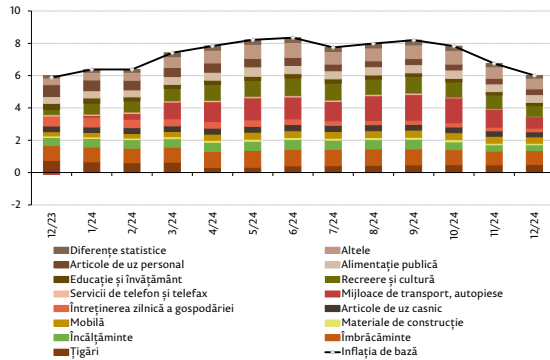
Sursa: BNS

Graficul 2.24: Evoluția inflației anuale și contribuția subcomponentelor (puncte procentuale)

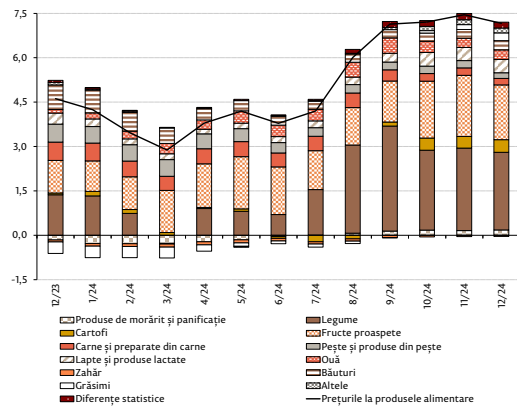
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.25: Contribuția subcomponentelor (puncte procentuale) la dinamica anuală a inflației de bază (%)

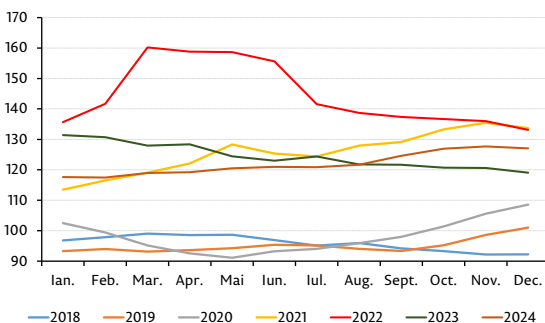
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.26: Contribuția componentelor la dinamica anuală a prețurilor la produsele alimentare (puncte procentuale)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.27: Evoluția indicelui prețurilor la produsele alimentare la nivel internațional, indicele FAO

Sursa: FAO, calcule BNM

privire la ajustările în formula de impozitare a importurilor de automobile, care ar fi trebuit să intre în vigoare la 1 ianuarie 2025¹⁷, dar care au fost ulterior amânate.

Totodată, un impact semnificativ asupra creșterii ratei anuale a inflației de bază din prima parte a anului precedent a fost exercitat de subcomponenta „recreere și cultură”. În cadrul acesteia prețurile la pachetele de servicii turistice internaționale s-au majorat cu 30,3 la sută, inclusiv pe fundalul scumpirii biletelor de avion. În același timp, contribuția din partea subcomponentelor „îmbrăcăminte” și „încălțăminte” a continuat să fie semnificativă pe parcursul anului 2024. În cadrul acestora, prețurile la „îmbrăcăminte” și „încălțăminte” s-au majorat cu 5,6 la sută și, respectiv, 7,1 la sută în luna decembrie 2024 față de decembrie 2023. Un impact pozitiv asupra ratei anuale a inflației de bază a fost determinat de majorarea prețurilor la subcomponenta „alimentație publică” cu 6,8 la sută în luna decembrie 2024 față de luna corespunzătoare a anului precedent, fapt ce poate fi atribuit creșterii prețurilor la produsele alimentare. De asemenea, ajustarea accizelor la produsele din tutun care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2024, precum și stabilirea unui preț minim de comercializare au determinat un impact pozitiv din partea prețurilor la țigări pe parcursul anului 2024. Astfel, prețurile la „țigări” în luna decembrie 2024 au fost cu 13,6 la sută superioare celor din luna similară a anului 2023. Traectoria descendentă a ratei anuale a inflației de bază înregistrată în ultimele trei luni ale anului 2024 poate fi asociată cu pierderea treptată din intensitate a impactului generat de șocurile sectoriale. Totodată, conform estimărilor, pe parcursul anului 2024, cererea agregată a continuat să exercite presiuni dezinflaționiste asupra componentelor aferente inflației de bază.

Prețurile la produsele alimentare

Pe parcursul anului 2024, rata anuală a prețurilor la produsele alimentare a consemnat o dinamică, preponderent, ascendentă (cu excepția primelor trei luni ale anului). Astfel, aceasta s-a poziționat la un nivel de 7,2 la sută în luna decembrie 2024 sau cu 2,5 puncte procentuale superior celui de la finele anului 2023. Traectoria ascendentă a ratei anuale a prețurilor la produsele alimentare a fost condiționată, în principal, de intensificarea presiunilor inflaționiste din partea grupelor „legume”, „fructe proaspete” și „cartofi” (Graficul 2.26).

Astfel, condițiile secetoase consemnate în vara anului 2024 atât în Republica Moldova, cât și în regiune au afectat semnificativ oferta de legume, fructe proaspete și cartofi, în consecință, s-a înregistrat o creștere considerabilă a prețurilor de comercializare pentru produsele respective. Totodată, în contextul unei cereri interne moderate, prețurile pentru produsele procesate înregistrează ritmuri relativ minore de creștere.

Pe piața internațională (Graficul 2.27), rata anuală a prețurilor la produsele alimentare în primele opt luni ale anului s-a plasat în

¹⁷Decizia privind aplicarea măsurii a fost amânată pentru data de 1 ianuarie 2026. Detalii suplimentare pot fi consultate în Monitorul Fiscal: <https://monitorul.fisc.md/regimul-tva-si-accize-pentru-autoturisme/>

palierul negativ, ulterior, a înregistrat ritmuri pozitive de creștere (decembrie 2024: 6,7 la sută).

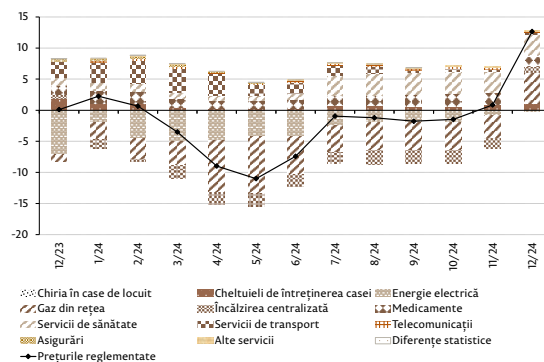
Prețurile reglementate

În prima parte a anului 2024, rata anuală a prețurilor reglementate a conturat o dinamică descendentă, plasându-se temporar în teritoriu negativ. Ulterior, începând cu luna iunie 2024, aceasta a consemnat o tendință ascendentă, revenind în teritoriu pozitiv în luna noiembrie 2024 și majorându-se pronunțat spre finele anului în contextul ajustării tarifului la gazul din rețea. Astfel, rata anuală a prețurilor reglementate s-a diminuat de la 2,2 la sută în luna ianuarie 2024 până la un nivel de -11,0 la sută în luna mai 2024, iar în luna decembrie 2024 a crescut până la un nivel de 12,7 la sută (Graficul 2.28).

Trimestrul I 2024 a fost marcat de diminuarea unor tarife¹⁸, dar și de efectele compensațiilor la resursele energetice acordate populației pentru perioada noiembrie 2023 – martie 2024¹⁹, fapt ce a susținut scăderea prețurilor la energia termică, gazul din rețea și energia electrică din cadrul IPC. În acest sens, tariful la energia termică furnizată de S.A. „Termoelectrica” și S.A. „CET-Nord” s-a diminuat începând cu data de 1 ianuarie 2024¹⁸. Ulterior, pe data de 19 martie 2024, ANRE a ajustat încă o dată tarifele pentru energia termică livrată consumatorilor de către cei doi furnizori menționați mai sus, precum și tarifele la energia electrică, furnizată de S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord” și Î.C.S. „Premier Energy” S.R.L.²⁰. Totodată, pe data de 21 februarie, ANRE a aprobat tarife noi pentru furnizarea gazului din rețea de către S.A. „Moldovagaz”. Astfel, tariful final (cu TVA) la gazul din rețea pentru populație a fost diminuat la 14,5 lei/metru cub, fiind cu 3,6 lei/metru cub mai mic decât cel anterior²¹ (circa -20,0 la sută).

Odată cu încheierea sezonului rece, în luna aprilie 2024, BNS a reflectat tarifele reale (fără compensații) la gazul din rețea, încălzirea centralizată și apă caldă în cadrul IPC. Ca rezultat, în luna aprilie 2024, prețurile pentru gazul din rețea, încălzirea centralizată și prepararea apei calde în cadrul IPC s-au majorat cu 15,2, 41,7 și 43,5 la sută, respectiv, comparativ cu perioada precedentă. Totuși, având în vedere efectul unei perioade de bază ridicată din luna aprilie 2023, subcomponentele gazul din rețea și încălzirea centralizată au generat un impact negativ pronunțat în cadrul ratei

Graficul 2.28: Contribuția componentelor la dinamica anuală a prețurilor reglementate (puncte procentuale)

Sursa: BNS, calcule BNM

¹⁸AGENȚIA NAȚIONALĂ PENTRU REGLEMENTARE ÎN ENERGETICĂ. ANRE a aprobat tarifele pentru energia termică livrată consumatorilor. Chișinău: ANRE, 2023. Disponibil: <https://anre.md/anre-a-aprobat-tarifele-pentru-energia-termica-livrata-consumatorilor-3-796>

¹⁹GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA. Comunicate de presă – Cancelaria de Stat. Chișinău: Guvernul Republicii Moldova, s.n. Disponibil: https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/nu-876-mmms-2023_0.pdf

²⁰AGENȚIA NAȚIONALĂ PENTRU REGLEMENTARE ÎN ENERGETICĂ. ANRE a micșorat prețurile și tarifele pentru energia termică și energia electrică. Chișinău: ANRE, 2024. Disponibil: <https://anre.md/anre-a-micsorat-preturile-si-tarifele-pentru-energia-termica-si-energia-electrica-3-830>

²¹AGENȚIA NAȚIONALĂ PENTRU REGLEMENTARE ÎN ENERGETICĂ. ANRE a micșorat prețurile reglementate pentru furnizarea gazelor naturale. Chișinău: ANRE, 2024. Disponibil: <https://anre.md/anre-a-micsorat-preturile-reglementate-pentru-furnizarea-gazelor-naturale-3-820>

anuale a prețurilor reglementate în trimestrul II 2024, contribuind semnificativ la traiectoria descendentă a acesteia. Suplimentar, la începutul lunii mai 2024 a intrat în vigoare decizia ANRE cu privire la ajustarea tarifului la gazul din rețea pentru consumatorii finali²². Astfel, tariful la gazul din rețea s-a diminuat cu circa 9,2 la sută, de la 14,5 lei/metru cub până la 13,1 lei/metru cub.

În luna iulie 2024, ANRE a aprobat un nou tarif pentru energia termică livrată de S.A. „Termoelectrica”, cu circa 14,7 la sută inferior celui aprobat anterior. Ulterior, în luna noiembrie 2024, s-au diminuat cu circa 1,6 la sută prețurile la încălzirea centralizată furnizată de S.A. „CET-Nord”. Tariful pentru energia termică a fost cu circa 23,4 la sută inferior celui precedent.

Impactul scăderii tarifului la gazul din rețea și energia termică în cadrul ratei anuale a prețurilor reglementate, în a doua parte a anului a fost atenuat parțial de ajustarea tarifelor la serviciile medicale. Astfel, în luna iulie 2024, prețurile la serviciile aferente componentei sănătate din cadrul IPC s-au majorat cu 16,7 la sută comparativ cu luna precedentă. Decizia în acest sens a fost aprobată de Guvern pe data de 28 februarie 2024, reflectată prin ajustările de tarife din Catalogul tarifelor unice pentru serviciile medico-sanitare prestate de instituțiile publice din țară. De menționat că, pe parcursul anului au fost, de asemenea, înregistrate ajustări de tarife la serviciile de sănătate aferente sectorului privat.

Rata anuală a prețurilor reglementate a crescut pronunțat în luna decembrie 2024 ca urmare a ajustării tarifului la gazul din rețea cu circa 27,6 la sută (decizia ANRE din data de 29 noiembrie 2024²³).

De asemenea, pe parcursul anului 2024, au fost ajustate tarifele la apeduct și canalizare, precum și la serviciile de salubritate în diferite regiuni ale țării cum ar fi în or. Edineț²⁴, or. Soroca^{25 26}, or.

²²AGENȚIA NAȚIONALĂ PENTRU REGLEMENTARE ÎN ENERGETICĂ. *ANRE a micșorat prețurile reglementate pentru furnizarea gazelor naturale*. Chișinău: ANRE, 2024. Disponibil: <https://anre.md/anre-a-micsorat-preturile-reglementate-pentru-furnizarea-gazelor-naturale-3-853>

²³AGENȚIA NAȚIONALĂ PENTRU REGLEMENTARE ÎN ENERGETICĂ. *ANRE a ajustat prețurile reglementate la gazele naturale furnizate de S.A. „Moldovagaz”*. Chișinău: ANRE, 2024. Disponibil: <https://anre.md/anre-a-ajustat-preturile-reglementate-la-gazele-naturale-furnizate-de-sa-moldovagaz-3-961>

²⁴Hotărâre privind aprobarea tarifelor pentru furnizarea/ prestarea serviciului public de alimentare cu apă, de canalizare și de epurare a apelor uzate de către Î.M. „Apă-Canal” Edineț: nr. 751 din 12.12.2023. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2023, nr. 477-479a (8983-8985a), p.14. ISSN 2587-389X, e-ISSN 2587-3903.

²⁵Decizie cu privire la aprobarea tarifelor pentru evacuarea deșeurilor de către ÎM „DGLC Soroca” și a ratei de acumulare a deșeurilor solide de la obiectele de menire socială, de comerț și a instituțiilor cultural-comunale: nr. 4/54 din 01.03.2024. *Consiliul Municipal Soroca*. 2024. Disponibil: https://www.primsoroca.md/uploads/article/Decizie_nr_54_din_01032024_K2g2.pdf

²⁶AGENȚIA NAȚIONALĂ PENTRU REGLEMENTARE ÎN ENERGETICĂ. *ANRE a aprobat și avizat noi tarife pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare prestate de patru titulari de licențe*. Chișinău: ANRE, 2024. Disponibil: <https://anre.md/anre-a-aprobat-si-avizat-noi-tarife-pentru-serviciile-publice-de-alimentare-cu-apa-si-de-canalizare-prestate-de-patru-titulari-de-licente-3-903>

Bălți²⁷, or. Orhei²⁷, or. Cahul²⁸ și or. Ungheni²⁶.

Prețurile la serviciile aeriene au înregistrat creșteri semnificative în prima jumătate a anului 2024, exercitând o influență pronunțată asupra ratei anuale a prețurilor reglementate, însă efectul s-a diminuat în semestrul doi. Prețurile la medicamente au continuat traiectoria ascendentă, fiind cu circa 8,1 la sută superioare în luna decembrie 2024 comparativ cu luna corespunzătoare a anului precedent.

Prețurile la combustibili și carburanți

În prima parte a anului 2024, rata anuală a prețurilor la combustibili și carburanți s-a caracterizat printr-o dinamică ascendentă, ulterior, începând cu luna mai, aceasta s-a inversat, iar din luna august s-a plasat în teritoriu negativ până la finele anului. Astfel, rata anuală s-a majorat de la -2,3 la sută în luna ianuarie 2024 până la un nivel de 6,6 la sută în luna mai 2024 (Graficul 2.29). Menținerea ratei anuale a prețurilor la combustibili și carburanți în teritoriul pozitiv a fost susținută de majorarea prețurilor la carburanți, ca urmare a creșterii prețurilor la petrol pe piața internațională. Astfel, prețul mediu la petrol (Brent), în prima jumătate a anului 2024, a constituit 84,0 USD/baril, cu 1,7 la sută mai mult față de prețul mediu al petrolului în anul 2023. Suplimentar impactului generat de creșterea prețurilor la petrol, majorarea prețurilor la carburanți a fost susținută de modificarea cotei accizelor pentru benzină și motorină pentru anul 2024. Ulterior, pe fondul diminuării prețurilor la petrol (în a doua parte a anului 2024, prețul mediu la petrolul de marca Brent a constituit 77,4 USD/baril), rata anuală a prețurilor la combustibili și carburanți a intrat în teritoriul negativ în luna august 2024, iar în luna decembrie 2024 a înregistrat un nivel de -0,9 la sută.

Pe parcursul anului 2024, prețurile la lemne, vreascuri etc. au generat contribuții pozitive, în timp ce prețurile la gazele lichefiate și cărbune au generat contribuțiile negative la dinamica prețurilor la combustibili și carburanți.

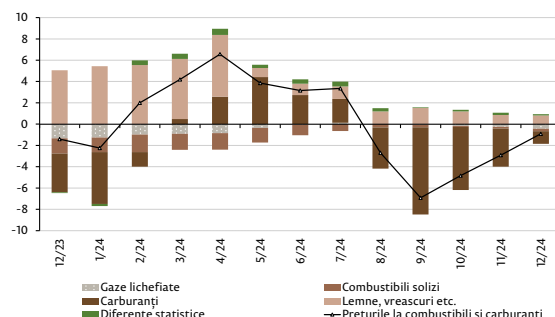
Prețurile producției industriale

Pe parcursul anului 2024, rata anuală a prețurilor în industrie a înregistrat exclusiv ritmuri negative de creștere, astfel, în luna decembrie 2024, aceasta a constituit -1,3 la sută, fiind inferioară cu 2,7 puncte procentuale celei din decembrie 2023.

²⁷AGENȚIA NAȚIONALĂ PENTRU REGLEMENTARE ÎN ENERGETICĂ. ANRE a aprobat tarifele pentru serviciile publice de alimentare cu apă, canalizare și distribuție a gazelor naturale. Chișinău: ANRE, 2024. Disponibil: <https://anre.md/anre-a-aprobat-tarifele-pentru-serviciile-publice-de-alimentare-cu-apa-canalizare-si-distributie-a-gazelor-naturale-3-884>

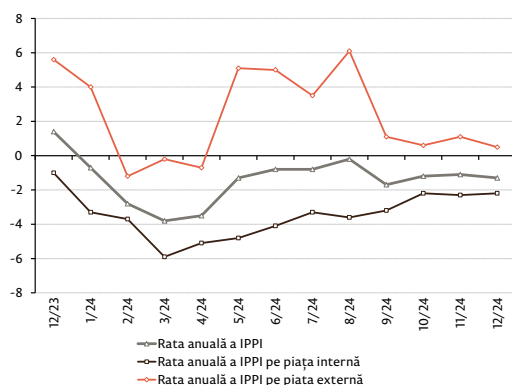
²⁸AGENȚIA NAȚIONALĂ PENTRU REGLEMENTARE ÎN ENERGETICĂ. ANRE a aprobat tariful pentru energia termică livrată consumatorilor și prețul la energia electrică produsă de către S.A. „Termoelectrica”. Chișinău: ANRE, 2024. Disponibil: <https://anre.md/anre-a-aprobat-tariful-pentru-energia-termica-livrata-consumatorilor-si-prețul-la-energia-electrica-produsa-de-catre-sa-termoelectrica-3-897>

Graficul 2.29: Contribuția componentelor (puncte procentuale) la creșterea anuală a prețurilor la combustibili și carburanți (%)

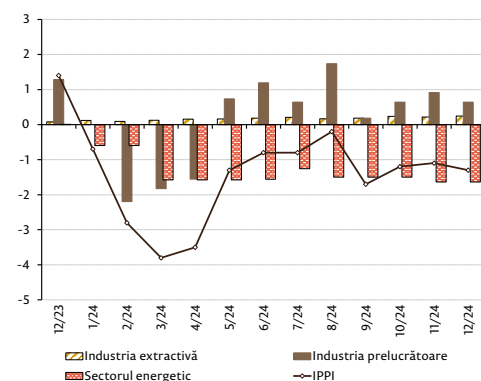
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.30: Rata anuală a prețurilor în industrie (%)

Sursa: BNS

Graficul 2.31: Rata anuală a prețurilor în industrie (%) și contribuția componentelor acestuia clasificată după principalele ramuri (puncte procentuale)

Sursa: BNS, calcule BNM

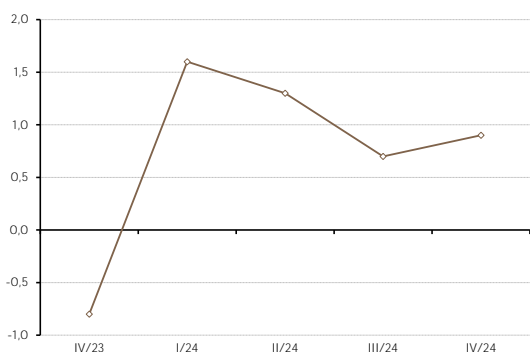
Este de menționat că, plasarea ratei anuale a prețurilor în industrie în palierul negativ, pe parcursul anului 2024, a fost determinată de evoluția prețurilor la produsele livrate pe piața internă. Totodată, rata anuală a prețurilor la produsele livrate pe piața externă a înregistrat ritmuri pozitive de creștere (Graficul 2.30).

Analizând rata anuală a prețurilor în industrie pe principalele ramuri, se conturează că diminuarea acestora a fost susținută de evoluțiile din sectorul energetic (Graficul 2.31). De menționat că, rata anuală a prețurilor în sectorul energetic a consemnat un trend pronunțat descendent, astfel înregistrând un ritm de -24,4 la sută în trimestrul IV 2024. Totodată, în trimestrul IV 2024, rata anuală a prețurilor în industria prelucrătoare a înregistrat un nivel mediu de 0,8 la sută, în timp ce în industria extractivă, prețurile s-au majorat în termeni anuali cu 11,6 la sută, generând o contribuție infimă la dinamica totală a prețurilor în industrie.

Prețurile în construcții

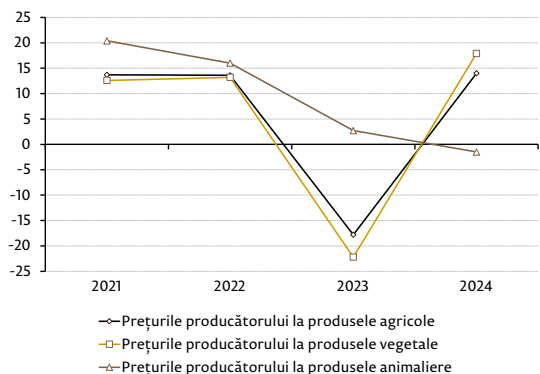
Pe parcursul anului 2024, rata anuală a prețurilor în construcții a consemnat o traiectorie relativ stabilă, astfel aceasta a oscilat în jurul valorii de 1,0 la sută. Totodată, în trimestrul IV 2024, aceasta s-a poziționat la nivelul de 0,9 la sută sau cu 1,7 puncte procentuale superioară celei de la finele anului 2023 (Graficul 2.32).

Graficul 2.32: Evoluția ratei anuale a prețurilor în construcții (%)

Sursa: BNS

Graficul 2.33: Rata anuală a prețurilor producătorului la produsele agricole (%)

Sursa: BNS

Prețurile producătorului la produsele agricole

În anul 2024, prețurile producătorului la produsele agricole s-au majorat cu 14,0 la sută în comparație cu cele din anul precedent. Această evoluție a fost determinată de creșterea prețurilor producătorului la produsele vegetale cu 17,9 la sută (Graficul 2.33), în contextul unor condiții secetoase în vara anului 2024, care au afectat negativ volumul producției agricole anuale. Totodată, prețurile producătorului la produsele animaliere s-au diminuat cu 1,5 la sută.

Evoluția prețurilor producătorului la produsele vegetale a fost determinată, preponderent, de majorarea prețurilor la „fructe sămânțoase” (69,4 la sută), „struguri” (37,2 la sută), „rapită” (29,5 la sută), „fructe sămburoase” (25,8 la sută), „floarea soarelui” (23,3 la sută), „nuci în coajă” (18,1 la sută), „leguminoase pentru boabe” (15,6 la sută), „porumb” (9,1 la sută) și „grâu” (7,0 la sută). În același timp, au fost sesizate diminuări de prețuri pentru următoarele grupe de produse: „culturi bostănoase alimentare”²⁹ (-21,0 la sută), „sfecla de zahăr” (-18,3 la sută) și la „legume” (-7,6 la sută).

Diminuarea, în anul 2024, a prețurilor producătorului la produsele animaliere a fost determinată de scăderea prețurilor la carne (în greutate vie) și ouă alimentare cu 1,7 și 1,0 la sută, respectiv. Totodată, prețurile la lapte s-au majorat cu 0,1 la sută comparativ cu anul 2023.

2.3 Sectorul public și politica fiscală

Executarea bugetului de stat

În anul 2024 la bugetul de stat au fost acumulate venituri în sumă totală de 66 980,4 milioane lei, cu 3,7 la sută mai mult față de anul precedent. În structura veniturilor bugetului de stat, partea majoră o dețin impozitele și taxele – 90,9 la sută și au constituit 60 869,0 milioane lei sau cu 7,9 la sută. Din acestea, impozite și taxe pe mărfuri și servicii au fost colectate în sumă de 46 412,9 milioane lei sau cu 4 531,1 milioane lei mai mult față de anul precedent, impozite pe venit – 11 845,4 milioane lei și taxele asupra comerțului exterior și operațiunilor externe – 2 578,6 milioane lei (Graficul 2.34). Ca pondere în PIB, impozitele și taxele în anul 2024 au constituit – 18,8 la sută.

În anul 2024, au fost debursate granturi în sumă de 2 484,7 milioane lei, în diminuare cu 2 652,3 milioane lei față de anul 2023. În structura veniturilor bugetului de stat, granturile au constituit circa 3,7 la sută. Ponderea granturilor în PIB a constituit circa 0,8 la sută.

Alte venituri ale bugetului de stat au constituit 3 620,8 milioane lei, majorându-se față de anul precedent cu 19,3 la sută sau cu 585,2 milioane lei. Ca pondere în sumă totală, aceste încasări au constituit 5,4 la sută și ca pondere în PIB – 1,1 la sută.

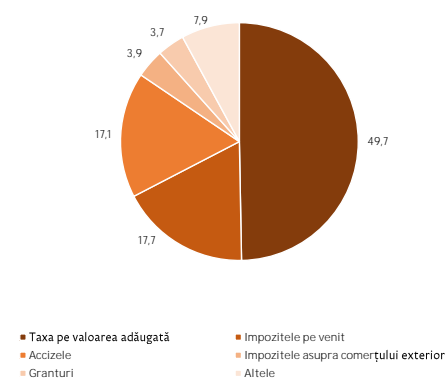
Conform rezultatelor execuției bugetare în anul 2024, cheltuielile bugetului de stat au constituit 80 070,2 milioane lei, comparativ cu aceeași perioadă a anului 2023, cheltuielile atestă o descreștere cu 657,0 milioane lei sau cu -0,8 la sută anual (Graficul 2.35). Ca pondere în PIB, cheltuielile bugetului de stat realizate în anul 2024 reprezintă 24,7 la sută.

În aspect funcțional, cele mai principale cheltuieli au fost înregistrate la protecție socială 20 858,2 milioane lei, în descreștere cu -2,4 la sută anual, cheltuielile învățământului au constituit 18 461,6 milioane lei, cu 5,6 la sută peste nivelul înregistrat în anul 2023, și serviciile de stat cu destinație generală s-au clasat la 11 446,6 milioane lei, cu -9,2 la sută mai mult față de anul precedent.

Exercițiul bugetar pentru anul 2024 s-a încheiat cu un sold bugetar (deficit) în sumă de 13 089,8 milioane lei. Raportat la PIB, soldul bugetar reprezintă 4,0 la sută. Finanțarea deficitului bugetului de stat a fost efectuată preponderent din datorii, atât din surse externe, cât și din interne.

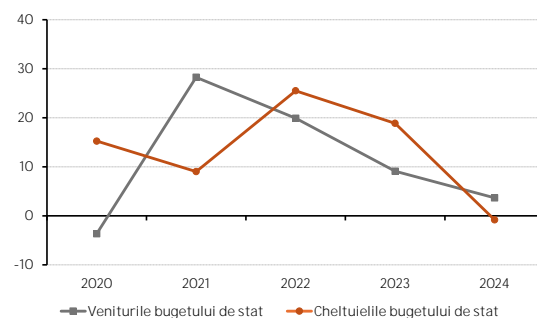
La situația din 31 decembrie 2024, soldurile mijloacelor bănești în conturile bugetului de stat s-au majorat față de situația din 31 decembrie 2023 cu 2 698,4 milioane lei și au însumat 6 102,0 milioane lei.

Graficul 2.34: Structura veniturilor bugetului de stat (%)

Sursa: Ministerul Finanțelor

Graficul 2.35: Indicatorii bugetului de stat (%)

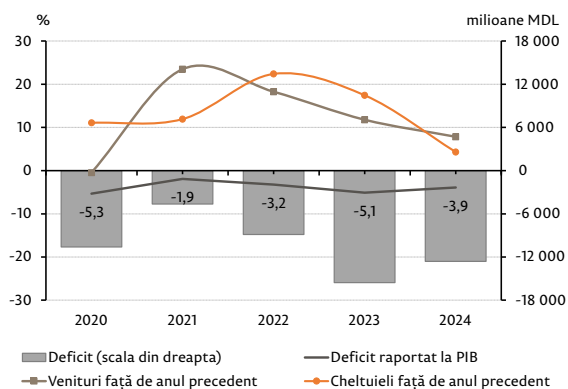
Sursa: Ministerul Finanțelor

²⁹Pepeni verzi; pepeni galbeni.

Executarea bugetului public național

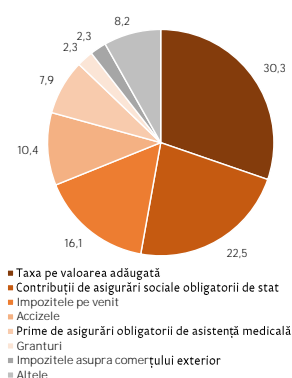
În anul 2024, indicatorii bugetului public național au fost afectați de riscurile și incertitudinile la nivel global, regional și național, ca urmare a efectelor de propagare a situației tensionate cauzate de conflictul militar din țara vecină, de cererea internă moderată, datorită scăderii consumului populației, a investițiilor și de recuperarea minoră a activității economice. Ca rezultat, veniturile și cheltuielile s-au majorat cu un ritm anual mai lent. Astfel, conform datelor furnizate de către Ministerul Finanțelor, veniturile bugetului public național au fost acumulate în sumă de 110 338,5 milioane lei, cu 7,9 la sută peste nivelul veniturilor acumulate în anul 2023 (Graficul 2.36). Raportate la datele PIB, veniturile colectate în anul 2024 au constituit 34,1 la sută, cu 0,4 puncte procentuale mai mult față de anul precedent.

Graficul 2.36: Indicatorii bugetului public național

Sursa: Ministerul Finanțelor

Graficul 2.37: Structura veniturilor bugetului public național (%)

Sursa: Ministerul Finanțelor

Partea majoră a veniturilor bugetare a fost acumulată din contul impozitelor și taxelor, care au avut o pondere de 62,1 la sută (68 481,3 milioane lei). Contribuțiile și primele de asigurări obligatorii au constituit 30,4 la sută (33 564,2 milioane lei), iar ponderea altor venituri și a granturilor a constituit 5,2 la sută (5 700,7 milioane lei) și, respectiv, 2,3 la sută (2 592,3 milioane lei) din totalul veniturilor bugetare (Graficul 2.37).

Pe parcursul anului de raportare, Republica Moldova a beneficiat de suport financiar pentru susținerea bugetului sub formă de granturi externe în sumă de 2 592,3 milioane lei sau cu 51,5 la sută mai puțin față de anul 2023. Raportate la PIB, granturile au constituit 0,8 la sută, cu 1,0 puncte procentuale mai puțin față de anul precedent. Asistența oferită de organizațiile financiare internaționale și statele donatoare joacă un rol esențial în susținerea procesului de revitalizare economică și în implementarea reformelor esențiale pentru modernizarea și dezvoltarea Republicii Moldova.

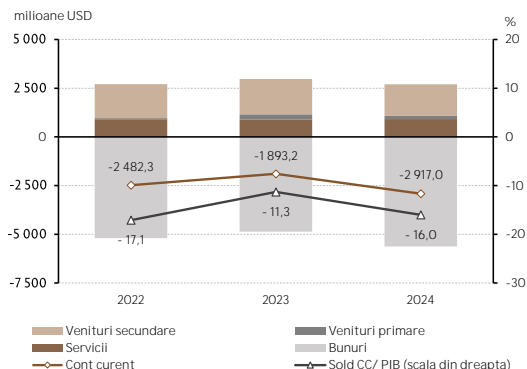
În același timp, printre principalele obiective ale bugetului s-au regăsit îmbunătățirea eficienței asistenței sociale prin măsuri mai bine direcționate, întărirea mecanismelor de protecție socială și creșterea securității energetice, care au dus la creșterea cheltuielilor bugetare. Ca rezultat, cheltuielile bugetului public național au totalizat în anul de referință 122 962,7 milioane lei, înregistrând o creștere de 4,3 la sută față de anul 2023. Din totalul de cheltuieli, ponderea cea mai mare au avut-o cheltuielile pentru protecția socială 38,2 la sută, pentru învățământ au fost alocate 16,0 la sută, iar pentru ocrotirea sănătății – 14,7 la sută. Cheltuielile publice, raportate la PIB, au constituit 38,0 la sută sau cu 0,9 puncte procentuale mai puțin decât în anul 2023.

De menționat că, pe parcursul anului 2024, din bugetul de stat (BS) au fost efectuate transferuri către bugetul asigurărilor sociale de stat (BASS), fondul asigurărilor obligatorii de asistență medicală (FAOAM) și bugetele locale (BL) în sumă de 43 803,1 milioane lei (în descreștere cu 0,9 la sută față de anul 2023). Partea majoră a transferurilor a fost îndreptată către bugetele locale, aproximativ 44,6 la sută din totalul transferurilor, fiind urmată de transferurile către BASS, circa 39,4 la sută, FAOAM beneficiind de o finanțare mai mică, de 16,0 la sută.

În acest context, în anul 2024, executarea bugetului public național s-a soldat cu un deficit de 12 624,2 milioane lei. Raportat la PIB, acest deficit reprezintă 3,9 la sută, cu 1,2 puncte procentuale sub nivelul anului 2023. Sursele de finanțare a deficitului public național s-au format din împrumuturi externe nete în sumă de 12 214,1 milioane lei, ceea ce reprezintă 3,8 la sută din PIB (în creștere cu 0,9 puncte procentuale față de anul precedent), din modificarea soldurilor în sumă de -3 192,7 milioane lei sau -1,0 la sută din PIB (în descreștere cu 0,5 puncte procentuale față de anul precedent). Totodată, soldurile mijloacelor bănești în conturile bugetelor componente ale bugetului public național la finele anului au constituit 10 815,0 milioane lei.

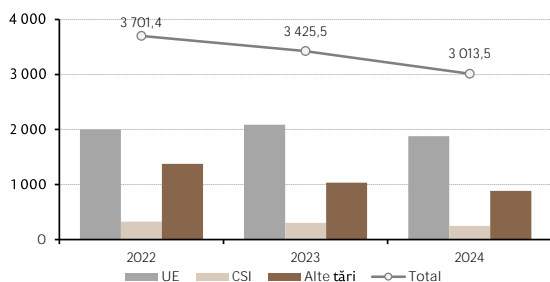
2.4 Conturile internaționale (date provizorii)³⁰

Graficul 2.38: Contul curent – componente principale

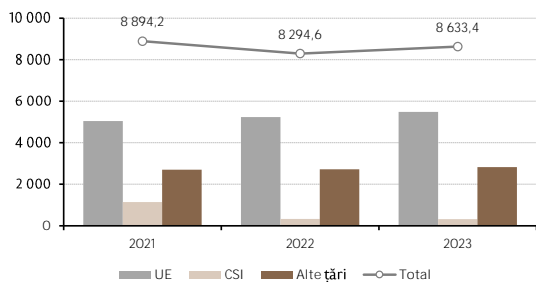
Sursa: BNM

Graficul 2.39: Exportul de bunuri în balanța de plăți, pe zone geografice (milioane dolari SUA)

Sursa: BNM

Graficul 2.40: Importul de bunuri în balanța de plăți, pe zone geografice (milioane dolari SUA)

Sursa: BNM

Balanța de plăți

Conform datelor preliminare, în anul 2024, deficitul **contului curent** al balanței de plăți s-a majorat cu 54,1 la sută comparativ cu anul 2023 și a constituit 2 917,0 milioane dolari SUA. Raportat la PIB, contul curent a constituit -16,0 la sută (față de -11,3 la sută în anul 2023), (Graficul 2.38, tabelul A.1). Evoluția deficitului contului curent a fost determinată de creșterea deficitului balanței cu bunuri și de diminuările excedentelor veniturilor primare și secundare, în timp ce excedentul balanței serviciilor s-a majorat nesemnificativ.

Deficitul **comerțului exterior cu bunuri**³¹ înregistrat în balanța de plăți a constituit 5 619,9 milioane dolari SUA și s-a majorat cu 15,4 la sută, ca urmare a diminuării exportului (-412,0 milioane dolari SUA) concomitent cu majorarea importului de bunuri (+338,9 milioane dolari SUA).

Exportul de bunuri înregistrat în balanța de plăți a totalizat 3 013,5 milioane dolari SUA (-12,0 la sută comparativ cu anul 2023).

În anul de referință, 62,4 la sută din exportul de bunuri au fost direcționate către UE, 29,3 la sută – către alte țări, iar restul, de 8,3 la sută – către CSI³². Diminuarea exportului de bunuri a fost cauzată de scăderea cu 9,9 la sută (-207,2 milioane dolari SUA) a exportului către UE, cu 14,5 la sută (-149,7 milioane dolari SUA) a exportului către alte țări și cu 18,1 la sută (-55,1 milioane dolari SUA) a celui către CSI (Graficul 2.39).

Cea mai mare contribuție negativă la evoluția exportului total au avut-o produsele minerale, care au scăzut cu 49,6 la sută (-262,7 milioane dolari SUA), precum și produsele agroalimentare, care s-au diminuat cu 5,1 la sută (-88,4 milioane dolari SUA), pe seama micșorării exportului de grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală cu 50,5 la sută (-125,8 milioane dolari SUA). Contribuții pozitive la exportul total au avut metalele comune, care s-au majorat cu 27,2 la sută (+20,3 milioane dolari SUA) și produsele industriei chimice, care au crescut cu 7,5 la sută (+6,4 milioane dolari SUA).

Importul de bunuri înregistrat în balanța de plăți a constituit 8 633,4 milioane dolari SUA (+4,1 la sută comparativ cu anul 2023), dintre care importul din UE a constituit 63,6 la sută din

³⁰Comentariile analitice complete privind evoluția conturilor internaționale pot fi accesate la adresa: <https://www.bnm.md/ro/content/conturile-internationale-ale-republicii-moldova-trimestrul-iv-2024-date-provizorii>

³¹Datele privind comerțul exterior cu bunuri, elaborate în conformitate cu metodologia balanței de plăți (BPM6), conțin un șir de ajustări comparativ cu datele statistice aferente comerțului exterior cu bunuri, elaborate de BNS. Pentru mai multe detalii privind ajustările recomandăm consultarea metodologiei: <https://bnm.md/ro/content/conturile-internationale-metodologia-de-compilare-si-baza-informationala>.

³²Tranzacțiile economice cu Ucraina sunt reflectate la alte țări.

valoarea totală, importul din alte țări – 32,7 la sută, iar cel din CSI – 3,7 la sută. Majorarea importului, în anul 2024, a fost condiționată de cel din UE, care a sporit cu 4,8 la sută (+249,2 milioane dolari SUA), precum și cel din alte țări – cu 3,8 la sută (+103,0 milioane dolari SUA), în timp ce importul din CSI a scăzut cu 4,0 la sută (-13,3 milioane dolari SUA), (Graficul 2.40).

În structura importului, cea mai mare contribuție pozitivă, de 2,3 puncte procentuale, au avut-o livrările de mașini, aparate și echipamente, în creștere cu 15,2 la sută, până la 1 456,1 milioane dolari SUA, de produse agroalimentare – cu 14,3 la sută, până la 1 400,1 milioane dolari SUA, de vehicule și echipamente de transport – cu 15,1 la sută, până la 1 183,4 milioane dolari SUA și de metale comune – cu 32,8 la sută, până la 490,2 milioane dolari SUA. În același timp, importul de produse minerale a scăzut cu 25,7 la sută și a totalizat 1 454,8 milioane dolari SUA.

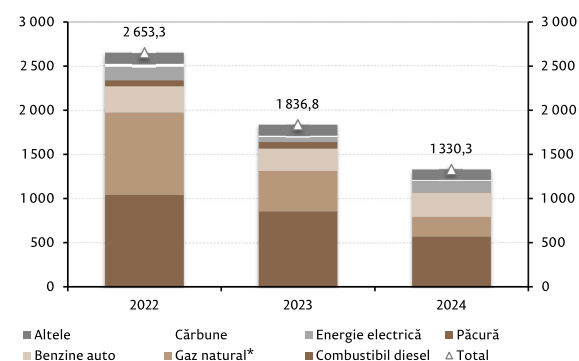
Importul de *produse energetice și electricitate*, în anul 2024, a constituit 1 330,3 milioane dolari SUA, înregistrând o diminuare cu 27,6 la sută comparativ cu anul 2023. Cea mai semnificativă scădere a avut-o importul de gaz natural (în stare gazoasă) – de 2,1 ori, combustibil diesel – cu 33,4 la sută, iar importul de păcură s-a diminuat de la 73,8 milioane dolari SUA, în anul 2023, la 0,3 milioane dolari SUA, în anul 2024. Concomitent, importul de energie electrică s-a majorat de 2,2 ori, iar importul de benzine auto cu 9,9 la sută (Graficul 2.41).

Excedentul comerțului exterior cu *servicii* a sporit cu 2,7 la sută față de anul 2023, până la 918,8 milioane dolari SUA, pe seama majorării mai pronunțate a exportului de servicii (+263,2 milioane dolari SUA) decât a importului (+239,3 milioane dolari SUA). Raportul dintre balanța serviciilor și PIB a constituit 5,0 la sută, micșorându-se cu 0,4 puncte procentuale față de nivelul anului 2023 (Graficul 2.42).

Exportul de servicii a constituit 2 703,7 milioane dolari SUA și s-a majorat cu 10,8 la sută față de anul precedent pe seama creșterilor înregistrate la serviciile de călătorii (+15,4 la sută) până la 763,3 milioane dolari SUA, deținând 28,2 la sută din totalul exportului și la serviciile de informatică (+13,1 la sută față de anul 2023) până la 656,7 milioane dolari SUA sau 24,3 la sută din total. Importul de servicii a totalizat 1 784,9 milioane dolari SUA, în creștere cu 15,5 la sută pe seama serviciilor de transport care au sporit cu 16,9 la sută până la 694,6 milioane dolari SUA și au deținut ponderea majoră de 38,9 la sută din total, precum și a serviciilor de călătorii, al căror import s-a majorat cu 12,9 la sută, până la 590,6 milioane dolari SUA, constituind 33,1 la sută din total.

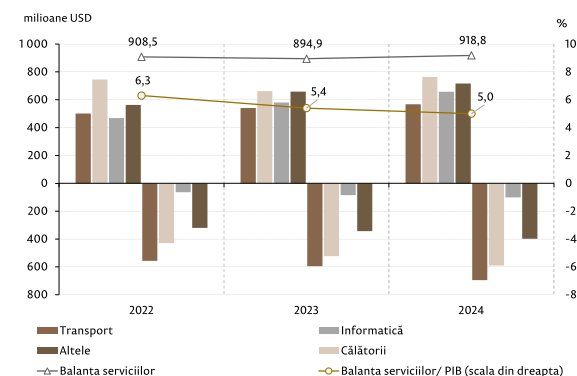
În anul 2024, excedentul *veniturilor primare* a scăzut cu 40,8 la sută față de anul 2023, până la 157,9 milioane dolari SUA, constituind 0,9 la sută raportat la PIB (Graficul 2.43). Această dinamică a fost determinată de creșterea ieșirilor de venituri primare (+149,7 milioane dolari SUA) superioară creșterii intrărilor (+40,9 milioane dolari SUA). Majorarea ieșirilor a fost determinată de profiturile reinvestite din cadrul investițiilor directe, care s-au majorat cu 15,7 la sută, totalizând 392,8 milioane dolari SUA și de dividendele plătite investitorilor direcți, care au crescut cu 36,2 la sută, până la 294,3 milioane dolari SUA. Sporirea intrărilor de

Graficul 2.41: Importul de produse energetice și electricitate, conform balanței de plăți (milioane dolari SUA)

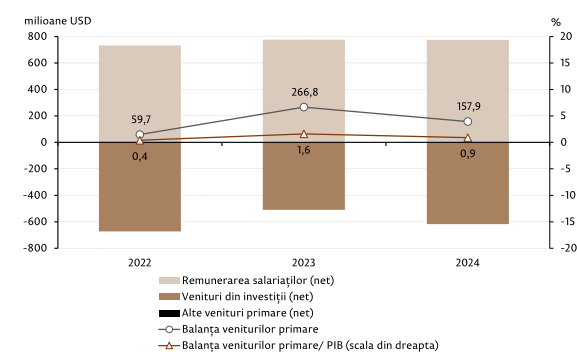
Sursa: BNM
* Datele privind importul de gaz natural au fost ajustate în baza principiului schimbării dreptului de proprietate.

Graficul 2.42: Exportul și importul de servicii

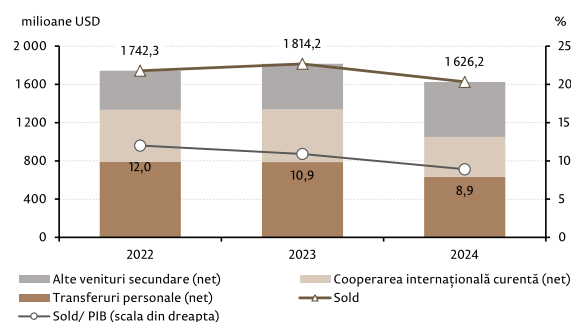
Sursa: BNM

Graficul 2.43: Veniturile primare pe componente

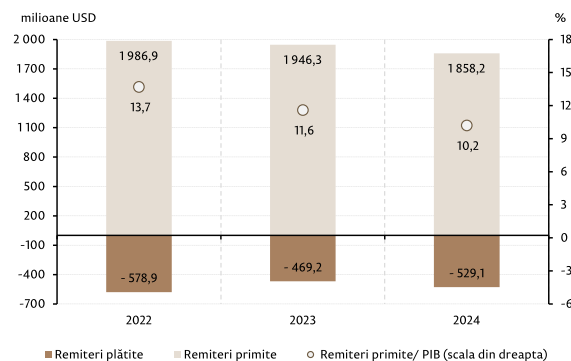
Sursa: BNM

Graficul 2.44: Veniturile secundare pe componente

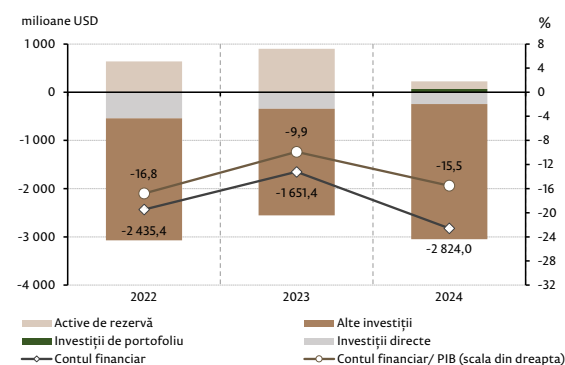
Sursa: BNM

Graficul 2.45: Remiteri personale

Sursa: BNM

Graficul 2.46: Contul financiar după categorii funcționale

Sursa: BNM

Nota: (+) ieșiri nete, (-) intrări nete de capital.

venituri primare a fost determinată de creșterea cu 18,8 la sută, până la 213,1 milioane dolari SUA, a veniturilor din gestionarea activelor de rezervă. Intrările din remunerarea salariaților pentru munca prestată patronilor nerezidenți s-au diminuat cu 0,2 la sută și au totalizat 887,9 milioane dolari SUA.

Veniturile secundare au înregistrat, în anul 2024, o scădere a excedentului cu 10,4 la sută față de anul 2023, până la 1 626,2 milioane dolari SUA (8,9 la sută raportat la PIB), (Graficul 2.44). Această evoluție s-a datorat diminuării intrărilor de venituri secundare (-124,2 milioane dolari SUA), în timp ce ieșirile s-au majorat (+63,8 milioane dolari SUA). Transferurile personale primite din exterior de rezidenți s-au diminuat cu 8,3 la sută și au însumat 1 029,8 milioane dolari SUA, în timp ce ieșirile s-au majorat cu 18,8 la sută, până la 397,3 milioane dolari SUA. Intrările din asistență tehnică, ajutor umanitar și granturi în cadrul cooperării internaționale pentru toate sectoarele instituționale au scăzut cu 25,1 la sută și au totalizat 428,5 milioane dolari SUA.

Remiterile personale³³ primite de rezidenții Republicii Moldova au constituit 1 858,2 milioane dolari SUA (-4,5 la sută față de anul 2023), ceea ce reprezintă 10,2 la sută relativ la PIB (Graficul 2.45). Diminuarea intrărilor de rimiteri a fost determinată de micșorarea intrărilor din CSI și UE (-43,8 la sută și -1,7 la sută, respectiv). În același timp, rimiterile din alte țări s-au majorat cu 7,4 la sută față de anul 2023. Rimiterile către nerezidenți (debit) au constituit 529,1 milioane dolari SUA, în creștere cu 12,8 la sută.

Contul de capital, în anul 2024, s-a modificat foarte puțin comparativ cu anul precedent și a consemnat un excedent de 81,8 milioane dolari SUA. Intrările nete de capital înregistrate în sectorul privat au totalizat 69,5 milioane dolari SUA, iar ieșirile – 28,7 milioane dolari SUA, în timp ce asistența tehnică primită din exterior de administrația publică pentru finanțarea proiectelor investiționale a constituit 41,0 milioane dolari SUA.

Suma soldurilor contului curent și contului de capital denotă că, drept rezultat al tranzacțiilor curente și de capital ale rezidenților Republicii Moldova cu nerezidenții, **necesarul net de finanțare** externă a constituit 2 835,2 milioane dolari SUA (+56,5 la sută), ceea ce reprezintă 15,6 la sută în raport cu PIB.

În anul 2024, **contul financiar** s-a soldat cu intrări nete de capital în valoare de -2 824,0 milioane dolari SUA, ca urmare a scăderii nete a activelor financiare externe ale rezidenților cu 1 992,8 milioane dolari SUA și majorarea netă a pasivelor rezidenților față de nerezidenți cu 831,3 milioane dolari SUA (Graficul 2.46). Diminuarea netă a **activelor financiare externe**, ce reprezintă intrări nete de mijloace financiare, pe parcursul anului 2024, a fost determinată de intrările nete de 2 523,1 milioane dolari SUA ale activelor sub formă de numerar și depozite, în timp ce activele sub formă de credite comerciale și avansuri au înregistrat ieșiri nete de 159,8 milioane dolari SUA, activele de rezervă – 155,6 milioane dolari SUA, investițiile directe – 89,6

³³Remiterile personale reprezintă un articol suplimentar la balanța de plăți și reflectă suma remunerării nete a salariaților (excluzând cheltuielile lucrătorilor suportate în țara-gază și unele taxe și impozite achitate de rezidenți peste hotare), a transferurilor personale și a celor de capital între gospodăriile casnice.

milioane dolari SUA, investițiile de portofoliu – 67,8 milioane dolari SUA, iar activele sub formă de împrumuturi – 57,7 milioane dolari SUA (Tabelul A.2).

Creșterea netă a *pasivelor financiare externe* reflectă preponderența intrărilor de mijloace financiare de la nerezidenți. Pe parcursul anului 2024, angajamentele externe sub formă de împrumuturi au înregistrat intrări nete de 676,0 milioane dolari SUA, angajamentele sub formă de investiții directe (Graficul 2.47) s-au soldat cu intrări nete de 333,3 milioane dolari SUA, în mare parte pe seama reinvestirii profiturilor, în valoare de 392,8 milioane dolari SUA, și sporirii participațiilor la capital și a acțiunilor în proprietatea nerezidenților, cu 1,1 milioane dolari SUA, în timp ce instrumentele de natura datoriei au reflectat ieșiri nete de 60,5 milioane dolari SUA. Angajamentele externe sub formă de credite comerciale și avansuri au prezentat ieșiri nete de 164,2 milioane dolari SUA, iar cele sub formă de numerar și depozite – de 9,9 milioane dolari SUA.

Administrația publică a contractat în anul 2024 împrumuturi externe noi în valoare de 1 005,2 milioane dolari SUA, principalii creditori fiind: Fondul Monetar Internațional – 321,5 milioane dolari SUA, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare – 296,9 milioane dolari SUA, Comisia Europeană – 101,9 milioane dolari SUA, Banca Europeană pentru Investiții – 59,3 milioane dolari SUA, Guvernul Canadei – 56,4 milioane dolari SUA, Asociația Internațională de Dezvoltare – 54,5 milioane dolari SUA, Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare – 53,7 milioane dolari SUA, Agenția Franceză pentru Dezvoltare – 48,6 milioane dolari SUA și alți creditori – 12,4 milioane dolari SUA.

Poziția investițională internațională a Republicii Moldova la 31 decembrie 2024

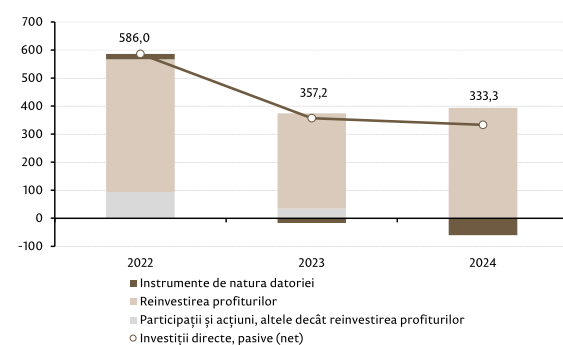
Poziția investițională internațională (PII) a constituit -5 588,3 milioane dolari SUA (sau -30,7 la sută raportat la PIB), soldul net debitor diminuându-se față de sfârșitul anului 2023 cu 6,2 la sută (Tabelul A.3, Graficul 2.48).

Poziția *activelor financiare externe* a însumat 8 226,9 milioane dolari SUA, în creștere cu 5,9 la sută de la începutul anului, iar a *pasivelor* – 13 815,2 milioane dolari SUA, majorându-se cu 0,6 la sută.

Poziția *activelor financiare* a crescut, de la începutul anului, ca rezultat al altor schimbări (2 630,8 milioane dolari SUA) și al modificării prețurilor instrumentelor financiare (5,8 milioane dolari SUA), în timp ce tranzacțiile nete din balanța de plăți (-1 992,8 milioane dolari SUA) și fluctuația ratelor de schimb ale valutei originale față de dolarul SUA (186,5 milioane dolari SUA) au influențat poziția activelor, în sensul diminuării.

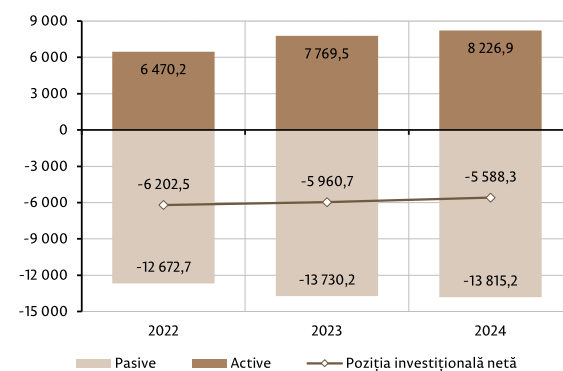
Din punctul de vedere al structurii PII pe categorii funcționale, creșterea poziției activelor financiare externe la 31.12.2024 a fost influențată de creșterea poziției sub formă de credite comerciale și avansuri – cu 19,5 la sută (+139,1 milioane dolari SUA), a celor sub

Graficul 2.47: Investiții directe: acumularea netă de pasive, dezagregate pe instrumente (milioane dolari SUA)

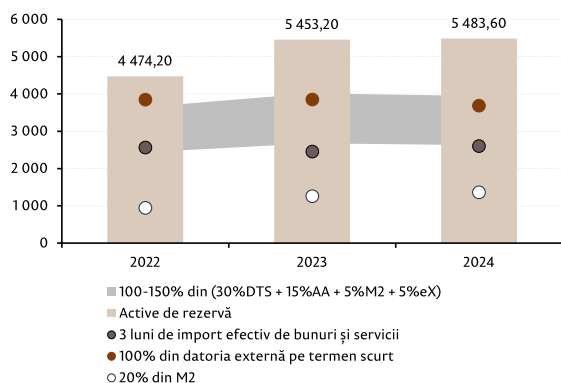
Sursa: BNM

Graficul 2.48: Poziția investițională internațională în dinamică, la sfârșit de perioadă (milioane dolari SUA)

Sursa: BNM

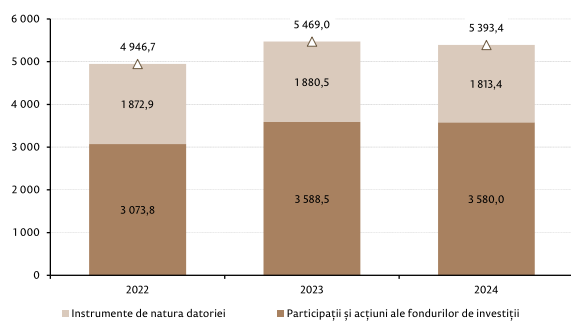
Graficul 2.49: Indicatorii suficienței activelor oficiale de rezervă ale Republicii Moldova la sfârșit de perioadă (milioane dolari SUA)

Sursa: BNM

Notă: DTS – datoria pe termen scurt (după scadența originală), AA – alte angajamente, M2 – masa monetară, eX – export de bunuri și servicii.

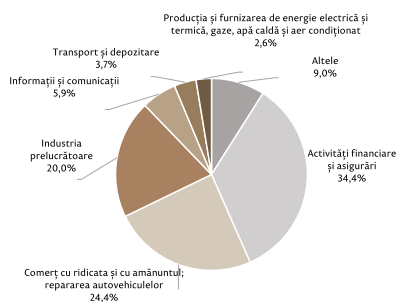
Graficul 2.50: Investițiile directe, pasive, componentele de bază, poziția* la sfârșit de perioadă (milioane dolari SUA)

Sursa: BNM

*Poziții calculate conform valorii de bilanț

Graficul 2.51: Investițiile directe, capital propriu acumulat la 31.12.2024, pe activități economice (conform CAEM 2), la sfârșit de perioadă

Sursa: BNM

formă de investiții directe – cu 21,7 la sută (+89,0 milioane dolari SUA), sub formă de numerar și depozite – cu 7,4 la sută (+73,4 milioane dolari SUA), investiții de portofoliu – de 3,9 ori (+67,8 milioane dolari SUA), sub formă de împrumuturi cu 33,0 la sută (+57,6 milioane dolari SUA) precum și a activelor de rezervă – cu 0,6 la sută (+30,4 milioane dolari SUA). Creșterea menționată la investițiile de portofoliu reflectă evoluția poziției valorilor mobiliare ale nerezidenților din portofoliul băncilor licențiate din Republica Moldova.

Poziția activelor oficiale de rezervă a constituit 5 483,6 milioane dolari SUA la 31.12.2024, ceea ce corespunde tuturor criteriilor de suficiență: acoperirea a cel puțin 3 luni de import de bunuri și servicii (au acoperit 6,3 luni de import efectiv); acoperirea integrală prin rezerve a datoriei externe pe termen scurt, conform scadenței reziduale (au acoperit 148,8 la sută); acoperirea a 20,0 la sută din masa monetară M2 (au acoperit 80,3 la sută); acoperirea a 100-150 la sută din suma: 30 la sută din datoria externă pe termen scurt conform scadenței reziduale +15,0 la sută din alte angajamente externe +5,0 la sută din M2 +5,0 la sută din exporturi de bunuri și servicii (au acoperit 208,5 la sută), (Graficul 2.49).

Creșterea poziției *pasivelor financiare* a fost condiționată de fluxul din balanța de plăți (831,3 milioane dolari SUA), iar fluctuația ratelor de schimb ale valurilor originale față de dolarul SUA (-583,7 milioane dolari SUA), modificarea prețurilor instrumentelor financiare (-133,1 milioane dolari SUA) și alte schimbări (-29,4 milioane dolari SUA) au determinat scăderea poziției pasivelor financiare.

Evoluția poziției *pasivelor*, comparativ cu 31.12.2023, a fost determinată de creșterea cu 2,0 la sută a angajamentelor sub formă de *alte investiții*, acestea deținând ponderea de 60,8 la sută în pasivele externe ale țării. Alte investiții au fost constituite din: *împrumuturi* – 70,1 la sută, *credite comerciale și avansuri* – 22,6 la sută, *drepturi speciale de trageră* – 4,4 la sută, *numerar și depozite* – 2,3 la sută și *alte pasive* – 0,6 la sută.

Pasivele sub formă de *investiții directe* s-au diminuat cu 1,4 la sută și au deținut 39,0 la sută în angajamentele externe ale țării. Investițiile directe au constat în proporție de 66,4 la sută din *capital propriu* și 33,6 la sută din *instrumente de natura datoriei* (Graficul 2.50). În distribuția geografică a investițiilor directe sub formă de participații și acțiuni acumulate, cele din țările UE au crescut cu 1,7 la sută și au totalizat 3 066,6 milioane dolari SUA, iar cele din alte țări au scăzut cu 8,6 la sută, constituind 534,2 milioane dolari SUA.

Principalele activități economice care au atras investiții străine directe sub formă de capital propriu sunt: activitățile financiare și de asigurări (34,4 la sută), comerțul cu ridicata și cu amănuntul (24,4 la sută) și industria prelucrătoare (20,0 la sută), (Graficul 2.51).

2.5 Datoria de stat și datoria externă

Datoria de stat

La sfârșitul anului 2024, datoria de stat a Republicii Moldova a constituit 121 394,0 milioane lei, reprezentând 37,5 la sută din PIB. Datoria de stat a crescut, spre sfârșitul anului 2024, cu 17 390,9 milioane lei sau cu 16,7 la sută, din contul majorării datoriei de stat interne (cu o contribuție pozitivă de 4,1 puncte procentuale) și a datoriei de stat externe recalculată în moneda națională (cu o contribuție pozitivă de 12,6 puncte procentuale). Ca pondere în PIB, datoria de stat internă a constituit 13,6 la sută, iar datoria externă 23,9 la sută (Graficul 2.52).

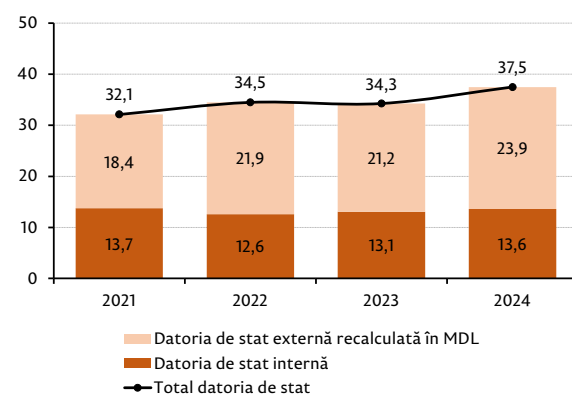
La 31 decembrie 2024, datoria de stat a fost formată din datoria de stat externă în proporție de 63,8 la sută și datoria de stat internă în proporție de 36,2 la sută.

Soldul datoriei de stat externe, exprimat în valută, la situația din 31 decembrie 2024 s-a majorat cu 13,4 la sută față de 31 decembrie 2023 și a constituit 4 190,3 milioane dolari SUA. Datoria de stat externă, ca valoare exprimată în lei, a totalizat la sfârșitul anului de raportare 77 432,8 milioane lei, superior celui de la finele anului 2023 cu 20,4 la sută.

Datoria de stat internă, la sfârșitul anului 2024, a înregistrat valoarea de 43 961,2 milioane lei, superioară celei de la sfârșitul anului 2023 cu 10,8 la sută. Majorarea datoriei de stat interne a fost determinată, în mare parte, de emisiunile suplimentare de VMS pe piața primară cu 17,3 la sută. Totodată, în a doua jumătate a anului 2024, a fost implementat Programul de vânzare directă a valorilor mobiliare de stat persoanelor fizice prin platforma eVMS. Concomitent, în 2024, au fost răscumpărate VMS emise în 2016 pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat, în sumă de 330,0 milioane lei. Astfel, la finele anului 2024, datoria internă a fost formată din VMS emise pe piața primară (68,8 la sută), VMS emise pentru executarea garanțiilor de stat (26,0 la sută), VMS convertite (4,7 la sută) și VMS emise prin plasament direct de la persoanele fizice (0,5 la sută).

În anul 2024, pentru serviciul datoriei de stat de la bugetul public național au fost utilizate mijloace bănești în sumă de 4 322,5 milioane lei sau cu 18,5 la sută mai puțin ca în anul 2023. Serviciul datoriei de stat externe a constituit 1 827,2 milioane lei, iar serviciul datoriei de stat interne 2 495,3 milioane lei.

Graficul 2.52: Datoria de stat ca pondere în PIB (%), sfârșit de an)

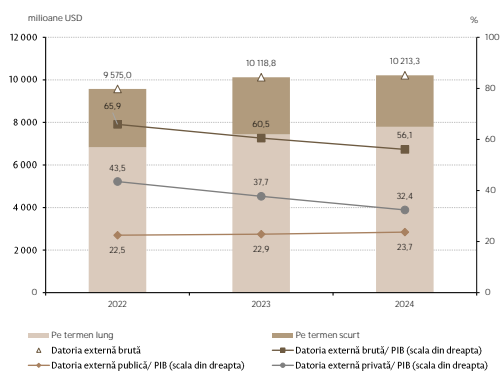

Sursa: Ministerul Finanțelor, BNS, calcule BNM

Datoria externă a Republicii Moldova

Datoria externă brută a Republicii Moldova a crescut cu 0,9 la sută, totalizând la sfârșitul anului 10 213,3 milioane dolari SUA, ceea ce constituie 56,1 la sută raportat la PIB (-4,4 puncte procentuale față de 31.12.2023), (Graficul 2.53, tabelul A.4).

Graficul 2.53: Datoria externă brută în dinamică

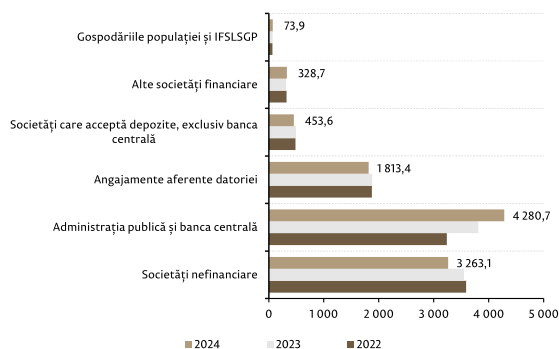

Sursa: BNM

Din punctul de vedere al structurii pe scadențe (conform maturității originale), majorarea datoriei externe, pe parcursul anului 2024, a fost determinată de sporirea datoriei pe *termen lung* cu 4,8 la sută, comparativ cu situația din 31.12.2023, până la nivelul de 7 792,9 milioane dolari SUA. Datoria externă pe *termen scurt* s-a diminuat cu 9,8 la sută și a constituit 2 420,4 milioane dolari SUA la 31.12.2024.

Datoria externă pe *termen scurt* a cuprins: credite comerciale și avansuri (constituite din avansuri primite pentru exporturi și facturi neachitate pentru importuri) – 85,7 la sută, depozite (la termen și la vedere) ale nerezidenților în băncile licențiate din Republica Moldova – 8,1 la sută, alte împrumuturi pe termen scurt – 2,8 la sută, alte angajamente aferente datoriei – 2,0 la sută, împrumuturi intragrup – 1,4 la sută. Datoria externă pe *termen lung* a cuprins: împrumuturi pe termen lung, altele decât cele intragrup – 74,7 la sută, împrumuturi intragrup – 12,5 la sută, alte angajamente aferente datoriei – 7,1 la sută, alocări DST – 4,7 la sută, credite comerciale și avansuri – 1,0 la sută.

Graficul 2.54: Structura datoriei externe – prezentare sectorială, la sfârșit de perioadă (milioane dolari SUA)

Sursa: BNM

*IFSLSGP – instituții fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației

Datoria externă publică a reprezentat 42,2 la sută din totalul datoriei externe, însumând 4 310,3 milioane dolari SUA (+12,8 la sută de la începutul anului). *Datoria externă privată* s-a cifrat la 5 903,1 milioane dolari SUA, în scădere cu 6,3 la sută față de 31.12.2023.

Din punctul de vedere al sectoarelor instituționale, la 31.12.2024, cea mai mare pondere din datoria externă totală a revenit *administrației publice*, cu o pondere de 41,5 la sută (+4,4 puncte procentuale). Aceasta a fost urmată de *societățile nefinanciare* – 31,9 la sută (-3,2 puncte procentuale față de 31.12.2023), *creditarea intragrup* în cadrul investițiilor directe (care nu are distribuție sectorială), inclusiv datoriile pentru importul de gaze naturale – 17,8 la sută (-0,8 puncte procentuale), *societățile care acceptă depozite, exclusiv banca centrală* cu o pondere de 4,4 la sută (-0,5 puncte procentuale), *alte societăți financiare* – 3,2 la sută (+0,1 puncte procentuale), *BNM* – 0,4 la sută (-0,2 puncte procentuale), *gospodăriile populației* – 0,7 la sută, având aceeași pondere ca la sfârșitul anului 2023 (Graficul 2.54).

Conform situației din 31.12.2024, principalul creditor al statului este FMI cu 31,7 la sută (1 364,7 milioane dolari SUA)³⁴, urmat de Grupul Băncii Mondiale cu o pondere de 25,2 la sută din totalul

³⁴Inclusiv tranșele la creditele ECF și EFF primite în decembrie 2021 de la FMI (reflectate conform Îndrumarului metodologic al FMI Statistica DE, 2014 <https://www.imf.org/external/np/sta/ed/ed.htm> para 2.26); datele publicate de MF privind soldul datoriei de stat la situația din 31.12.2021 nu includ aceste sume, ele fiind reflectate cu data de 28.01.2022 (data intrării în vigoare a Legii nr. 7/2022 și Legii nr. 8/2022, care aproba atragerea de către Guvernul Republicii Moldova a împrumutului de stat extern din partea Fondului Monetar Internațional).

datoriei publice sau 1 085,7 milioane dolari SUA și BEI cu 10,5 la sută (453,5 milioane dolari SUA).

În structura pe valute a împrumuturilor externe din cadrul *datoriei publice* au predominat cele contractate în euro – 54,5 la sută, iar angajamentele în DST au avut o pondere de 39,9 la sută.

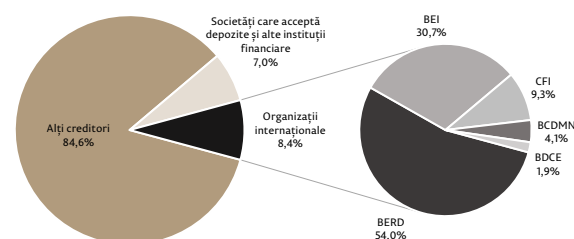
Împrumuturile externe din cadrul *datoriei private* au fost contractate, preponderent, în euro – 57,4 la sută și în dolari SUA – 40,7 la sută.

Structura principalilor creditori ai sectorului privat este prezentată în graficul 2.55. Conform situației din 31.12.2024, la organizații internaționale (8,4 la sută din total) s-a evidențiat BERD, cu 54,0 la sută, urmat de BEI cu 30,7 la sută, însă ponderea majoră, de 84,6 la sută, le-a revenit altor creditori.

Analiza indicatorilor principali ai datoriei externe denotă o calitate constantă a finanțării externe avantajoase exprimate indirect prin rata medie trimestrială implicită a dobânzii la datoria externă sub formă de împrumuturi și alocări de DST (Tabelul A.5).

Scadența medie implicită a datoriei externe pe termen lung sub formă de împrumuturi este în creștere față de finele anului 2023. Acest indicator este corelat cu evoluția ratei reînnoirii finanțării care în anul 2024 a sporit, ca urmare a continuării procesului de atragere a finanțării externe.

Graficul 2.55: Structura pe creditori a datoriei private, la 31.12.2024 (%)

Sursa: BNM

Notă: BDCE – Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei, BCDMN – Banca pentru Comerț și Dezvoltare a Mării Negre, CFI – Corporația Financiară Internațională

Relațiile Băncii Naționale cu Guvernul Republicii Moldova

Datoria Guvernului față de Banca Națională

La situația din 31 decembrie 2024, datoria statului față de Banca Națională sub formă de valori mobiliare de stat în portofoliul BNM a însumat 13 484,6 milioane lei și era constituită din:

- obligațiuni de stat emise și transmise Băncii Naționale la 4 octombrie 2016 în vederea executării obligațiilor Ministerului Finanțelor derivate din garanțiile de stat nr. 807 din 17 noiembrie 2014 și nr. 101 din 1 aprilie 2015 – 11 421,2 milioane lei. Rata dobânzii (cuponului) aferentă acestora a constituit 1,40 la sută pentru scadența de 9 ani și 5,30 la sută pentru scadențele de 10-25 ani;
- valori mobiliare de stat obținute în portofoliul BNM în urma convertirii împrumuturilor contractate anterior de Ministerul Finanțelor de la BNM – 2 063,4 milioane lei. Pe parcursul anului 2024, reemisiunea valorilor mobiliare de stat ajunse la scadență a fost efectuată sub formă de bonuri de trezorerie cu termenul de circulație de 91 de zile, rata medie a dobânzii fiind de 2,13 la sută.

În 2024 au fost răscumpărate VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat, în sumă de 330,0 milioane lei.

Depozitele statului plasate la Banca Națională a Moldovei

Pe parcursul anului 2024, Ministerul Finanțelor a plasat la Banca Națională depozite la termen în scopul gestionării resurselor contului unic trezorerial în volum total de 27,0 milioane lei cu scadența până la un an. Rata dobânzii a variat de la maxima de 5,00 la sută anual până la minima de 2,61 la sută anual.

La 31 decembrie 2024, soldul depozitelor la termen ale Ministerului Finanțelor plasate la Banca Națională a însumat 63,1 milioane lei. Rata medie ponderată a soldului a constituit 8,88 la sută, iar termenul mediu 655 zile.

Conlucrarea Băncii Naționale a Moldovei cu Ministerul Finanțelor

Pe parcursul anului 2024 a continuat conlucrarea Băncii Naționale a Moldovei cu Ministerul Finanțelor în cadrul Memorandumului de înțelegere privind conlucrarea în scopuri monetare și financiare între aceste instituții. Au fost organizate ședințe comune ale grupului de lucru formate din reprezentanți ai Ministerului Finanțelor și Băncii Naționale, precum și consultări și schimb de informații între ședințele grupurilor de lucru. Domeniile principale de activitate au fost următoarele: prognoza lichidităților din sistemul bancar, prognoza evoluției mijloacelor din contul unic trezorerial, calendarul de plasare a valorilor mobiliare de stat, prognoza și gestionarea lichidităților, condițiile de plasare a depozitelor Guvernului la BNM, soldul valorilor mobiliare de stat aflate în portofoliul Băncii Naționale a Moldovei, precum și altele. Aceste activități au fost benefice atât pentru realizarea politicii monetare și valutare ale BNM, cât și pentru managementul eficient al finanțelor publice al Ministerului Finanțelor.

Este de menționat că, la sfârșitul anului 2024 părțile, în scopul colaborării mai eficiente, au modificat Memorandumul și versiunea nouă al acestuia a fost semnată de către BNM și Ministerul Finanțelor la începutul anului 2025.

Capitolul 3

Politica monetară

3.1 Obiectivul politicii monetare

În conformitate cu prevederile Legii nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, BNM este banca centrală a Republicii Moldova, fiind persoană juridică publică autonomă care stabilește și promovează politica monetară și valutară în stat. Pe parcursul anului 2024, BNM și-a desfășurat activitatea în concordanță cu Strategia politicii monetare pe termen mediu, aprobată de Consiliul de administrație al Băncii Naționale a Moldovei, la 27 decembrie 2012.

Obiectivul fundamental, cel de asigurare și menținere a stabilității prețurilor, a fost realizat prin prisma cadrului de politică monetară asociat regimului de țintire directă a inflației.

Conform strategiei, pentru asigurarea și menținerea stabilității prețurilor, BNM a stabilit ținta continuă a inflației anuale, măsurată prin indicele prețurilor de consum, publicat lunar de către Biroul Național de Statistică, la nivelul de 5,0 la sută cu o posibilă deviere de $\pm 1,5$ puncte procentuale.

Banca Națională a Moldovei a promovat pe parcursul anului 2024 o politică monetară stimulative, având drept scop susținerea echilibrării economiei naționale prin crearea condițiilor monetare pentru înviorarea creditării în contextul diminuării costurilor aferente, încurajarea consumului, contribuind astfel la impulsionarea cererii agregate.

Totodată, măsurile de politică monetară au fost orientate spre crearea condițiilor monetare necesare pentru a readuce inflația în intervalul de variație de $\pm 1,5$ puncte procentuale de la ținta inflației de 5,0 la sută și menținerea acesteia în acest interval pe termen mediu.

3.2 Deciziile de politică monetară

Conduita politicii monetare pe parcursul anului 2024 a fost influențată de riscurile dezinflaționiste și incertitudinile deosebit de pronunțate referitoare la evenimentele asociate conflictului militar din Ucraina, de cotațiile la resursele energetice și la alte materii prime, de ajustarea tarifelor, de fluxul refugiaților, de condițiile meteorologice. Măsurile de politică monetară au fost oportune din mai multe perspective. Acestea se bazau pe cererea agregată negativă moderată, impulsul fiscal negativ și, totodată, pe impactul negativ al cererii externe. Politica monetară

promovată de BNM a creat condiții monetare de natură să asigure în continuare stimularea creditării și susținerea cererii agregate interne prin încurajarea consumului și a investițiilor, echilibrarea economiei naționale și ancorarea așteptărilor inflaționiste, având drept scop menținerea, pe termen mediu, a inflației în limita intervalului de variație al țintei de 5,0 la sută pe termen mediu.

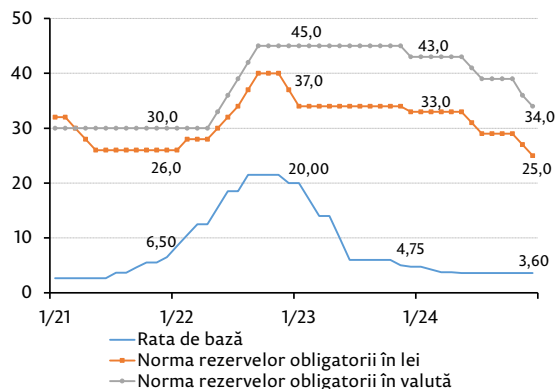
Pe parcursul anului 2024, au avut loc opt ședințe ale Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei cu privire la promovarea politicii monetare, toate ședințele au avut loc conform calendarului aprobat. La ședințele Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei cu privire la promovarea politicii monetare au fost luate trei decizii de diminuare, cinci decizii de menținere și nicio decizie de majorare a ratei de bază aplicate la principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt și a ratelor la facilitățile permanente de depozit și credit overnight.

Totodată, Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a luat decizii referitoare la norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești și în valută neconvertibilă, cinci decizii de menținere și trei decizii de diminuare. Respectiv, cu privire la norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în valută liber convertibilă au fost luate cinci decizii de menținere și trei decizii de diminuare.

Pe parcursul anului 2024, s-au amplificat riscurile și incertitudinile la nivel global, regional și național generate de conflictele armate geopolitice din Ucraina și Orientul Mijlociu, în condițiile intensificării tensiunilor globale comerciale și geopolitice cu menținerea presiunilor inflaționiste. Riscurile asociate prețurilor la resursele energetice, costurilor de producere și transportare, cotațiilor pe piețele internaționale aferente materiilor prime și produselor alimentare au fost persistente pe parcursul anului, alături de perturbările în lanțurile de aprovizionare, producere și transportare, temperând recuperarea economiei mondiale pe fondul cererii externe slabe și al consumului scăzut.

În aceste circumstanțe, băncile centrale au diminuat ratele dobânzilor de politică monetară, începând perioada de relaxare a politicii monetare și revizuirea în sens descendent a prognozelor inflației pentru perioadele următoare.

Graficul 3.1: Evoluția instrumentelor de politică monetară

Sursa: BNM

Astfel, pe parcursul anului 2024, Banca Națională a Moldovei a întreprins măsuri de relaxare a politicii monetare și, în acest context, Comitetul executiv al BNM a decis să diminueze gradual rata dobânzii de politică monetară de la 4,75 la sută în decembrie 2023 până la 3,60 la sută anual în decembrie 2024 (Graficul 3.1). Prin diminuarea ratei de bază s-a urmărit asigurarea continuității măsurilor stimulative în contextul ciclului de relaxare a politicii monetare început la sfârșitul anului 2022 pe fondul unor premise întemeiate asociate conturării unui cadru macroeconomic dezinflaționist. Totodată, norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești a fost diminuată pe parcursul anului 2024 de la 33,0 la sută până la nivelul de 25,0 la sută. Această decizie a condus la vărsarea suplimentară de lichidități pe piața monetară, contribuind la creșterea resurselor de creditare pentru sectorul real și cel public.

3.3 Realizarea politicii monetare

În anul 2024, BNM a continuat să utilizeze activ componentele cadrului operațional al politicii monetare în scopul adecvării condițiilor monetare din perspectiva menținerii, pe termen mediu, a inflației în limita intervalului de variație a țintei de 5,0 la sută $\pm 1,5$ puncte procentuale.

În aceste condiții, BNM a acompaniat diminuarea ratei dobânzii de politică monetară din prima parte a anului și statu-quo-ul ulterior al acesteia cu o diminuare similară ca amplitudine și cu menținerea neschimbată a ratelor dobânzilor la facilitățile permanente.

În acest context, BNM a efectuat în prima parte a anului 2024 trei reduceri consecutive ale ratelor dobânzilor reprezentative, însă în proporții diferențiate (două de 0,50 și una de 0,15 puncte procentuale). Complementar, și în corelație cu evoluția curentă și de perspectivă a poziției structurale a lichidității băncilor, precum și cu evoluțiile de pe principalele segmente ale pieței financiare, BNM a diminuat norma rezervelor obligatorii aferentă pasivelor în lei ale băncilor cumulativ cu 8,0 puncte procentuale, iar cea aferentă rezervelor obligatorii aplicabile pasivelor în valută ale băncilor – cu 9,0 puncte procentuale.

În același timp, BNM a păstrat controlul asupra lichidității de pe piața monetară. Astfel, excedentul net de lichiditate a fost drenat prin plasarea consecventă a certificatelor BNM și în subsidiar prin intermediul facilității de depozit.

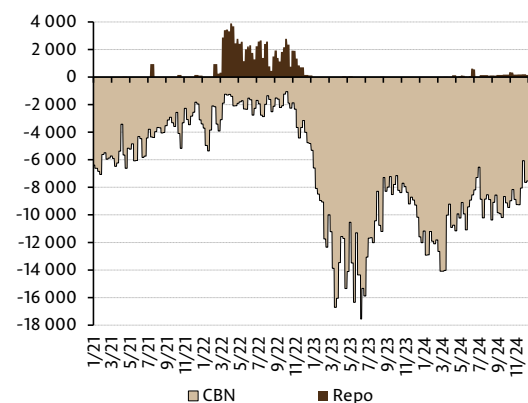
Operațiunile de piață monetară

Atestarea unui excedent amplu de lichiditate pe piața monetară în primul trimestru al anului a determinat schimbarea sensului de evoluție a soldului zilnic al CBN, acesta stopându-și declinul și poziționându-se pe un trend ascendent. Înregistrând valoarea maximă anuală de 14 092,3 milioane lei în luna martie, soldul zilnic al CBN a conturat un trend descendent, o parte din lichidități migrând spre piața valorilor mobiliare de stat (Ministerul Finanțelor a efectuat cele mai mari emisiuni în lunile iunie și iulie) și piața creditelor acordate sectorului primar (materializat în dublarea volumului acestora) și a atins minima anuală de 6 069,5 milioane lei în noiembrie, când BNM a intervenit cel mai mult în calitate de vânzător pe piața valutară și plasamentele în VMS au crescut considerabil. Spre finele lunii decembrie, soldul zilnic al CBN s-a corectat și s-a cifrat la 9 759,8 milioane lei la finele anului (Graficul 3.2).

Emiterea certificatelor BNM

BNM a derulat licitațiile de plasare a CBN cu frecvență săptămânală, scadența de 14 zile și cu anunțarea ratei maxime a dobânzii (rata de bază a BNM). Comprımarea graduală a soldului zilnic al certificatelor BNM s-a făcut mai puțin resimțită în parametrii cantitativi (volumul lichidităților drenate prin intermediul certificatelor emise și media anuală a stocului

Graficul 3.2: Evoluția soldului zilnic al operațiunilor de piață monetară (milioane lei)

Sursa: BNM

plasamentelor CBN), aceștia diminuându-se ușor comparativ cu anul anterior. Soldul mediu anual al certificatelor BNM a constituit 9 657,1 milioane lei față de 10 923,6 milioane lei valoare înregistrată în 2023.

Operațiuni repo

Operațiunile repo s-au derulat săptămânal prin procedura licitațiilor fără plafon, pe termen de 14 zile și la rata fixă (rata de bază a BNM plus o marjă de 0,25 puncte procentuale). Diminuarea excedentului de lichiditate pe piața monetară s-a materializat în intensificarea apelurilor băncilor la operațiunile de livrare a lichidităților. Astfel, volumul de lichiditate livrat (3 106,0 milioane lei) a fost net superior celui din anul anterior (125,0 milioane lei).

Facilitățile permanente

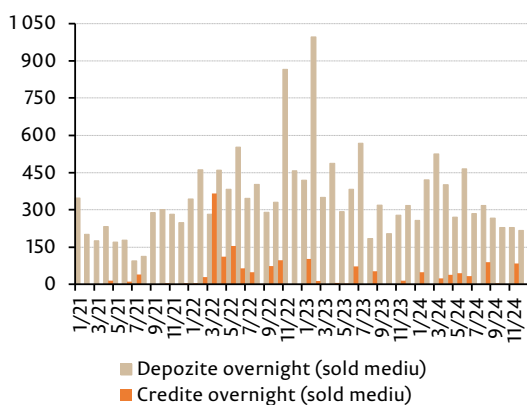
Sistemul coridorului ratelor de dobândă aferente facilităților permanente utilizat de BNM a semnalat în continuare orientarea generală a politicii monetare, asigurând, alături de operațiunile de piață monetară, un nivel adecvat al lichidității pe termen scurt în sistemul bancar.

Pe parcursul anului 2024, ca și în anul anterior, Banca Națională a continuat măsurile de relaxare monetară, inclusiv prin diminuarea ratelor de politică monetară.

Ratele dobânzilor la facilitățile permanente au continuat trendul descendent, în prima jumătate a anului 2024 fiind operate trei scăderi ale ratelor (a câte 0,50 și 0,15 puncte procentuale), cu menținerea coridorului simetric în jurul ratei de bază la $\pm 2,0$ puncte procentuale.

Astfel, la situația din 31 decembrie 2024, ratele au coborât până la nivelul de 5,60 la sută, și, respectiv, 1,60 la sută pentru creditele overnight și depozitele overnight.

Graficul 3.3: Evoluția soldului mediu lunar al depozitelor/ creditelor overnight în anii 2021-2024 (milioane lei)

Sursa: BNM

Pe ansamblul anului 2024, băncile au apelat la ambele facilități permanente oferite de BNM.

În anul de referință, băncile au apelat mai puțin la **facilitatea de depozit overnight** oferită de BNM, utilizând în mod obișnuit plasamentele overnight spre finele perioadelor de aplicare a rezervelor obligatorii, pe măsură ce își îndeplineau obligația de menținere a acestora.

Volumul total al depozitelor overnight a însumat 83 909,5 milioane lei (2023: 96 914,9 milioane lei), stocul mediu zilnic situându-se la 322,9 milioane lei, sub nivelul de 395,4 milioane lei înregistrat în anul precedent.

Soldul mediu lunar al plasamentelor overnight ale băncilor a însumat valori neuniforme pe parcursul anului, maxima (524,2 milioane lei) fiind atinsă în luna martie, iar minima în luna decembrie (216,4 milioane lei), (Graficul 3.3).

Cât privește **facilitatea de credit overnight**, în anul 2024, băncile au împrumutat de la BNM prin intermediul creditelor overnight puțin peste nivelul anului trecut. Suma totală a creditelor overnight acordate de BNM în anul 2024 s-a cifrat la 7 332,0 milioane lei, în creștere cu circa 12,7 la sută comparativ cu anul precedent (6 507,0 milioane lei). Maxima lunară a creditelor overnight acordate în 2024 a fost înregistrată în luna august, cu un sold de 88,7 milioane lei.

Rezervele obligatorii

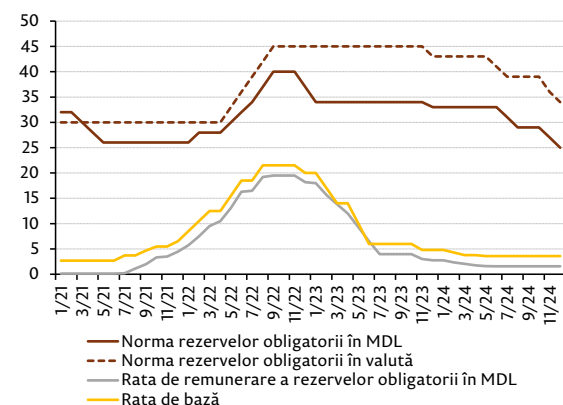
Pe parcursul anului 2024, BNM a diminuat norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești (MDL) și în valută neconvertibilă (VNC) cu 8,0 puncte procentuale și norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în valute liber convertibile (VLC) cu 9,0 puncte procentuale (Graficul 3.4). Astfel, BNM a continuat politica de recalibrare a acestora, micșorând decalajul între ambele norme până la 9,0 puncte procentuale, cu scopul sporirii eficienței transmiterii impulsurilor monetare în sectorul real. La situația din 31 decembrie 2024, norma rezervelor obligatorii în MDL s-a cifrat la 25,0 la sută, iar cea în VLC – la 34,0 la sută, comparativ cu 33,0 la sută și 43,0 la sută, respectiv, la situația din 31 decembrie 2023.

În acest context, rezervele obligatorii în MDL menținute de bănci în perioada 16 decembrie 2024 – 15 ianuarie 2025 s-au cifrat la 19 877,6 milioane lei, în scădere cu 13,0 la sută comparativ cu rezervele menținute de bănci în perioada 16 decembrie 2023 – 15 ianuarie 2024, mijloacele atrase în MDL și VNC înregistrând o creștere de 14,9 la sută (Graficul 3.5).

La situația din 31 decembrie 2024, rezervele obligatorii în VLC menținute de bănci au însumat 197,0 milioane dolari SUA și 568,4 milioane euro. Comparativ cu 31 decembrie 2023, rezervele obligatorii în dolari SUA au scăzut cu 19,2 la sută, iar cele în euro – cu 11,0 la sută. Mijloacele atrase supuse rezervării în dolari SUA au crescut cu 2,2 la sută, iar cele în euro – cu 12,5 la sută.

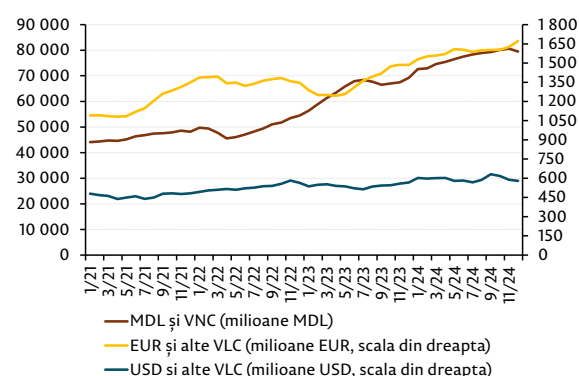
Potrivit art. 17 din Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, rezervele obligatorii pot fi remunerate, iar în concordanță cu cadrul normativ aferent, în cazul în care rezervele obligatorii sunt remunerate, se plătesc dobânzi pentru partea ce depășește 5,0 la sută din pasivele în baza cărora se constituie rezervele obligatorii. Pe parcursul anului 2024, în concordanță cu deciziile de politică monetară, rata dobânzii la facilitatea de depozit overnight a BNM, la care se remunerează rezervele obligatorii în MDL, s-a diminuat succesiv până la 1,60 la sută la sfârșitul lunii decembrie. În aceste condiții, rata de remunerare a rezervelor obligatorii în MDL a scăzut de la 2,75 la sută în decembrie 2023 până la 1,60 la sută în decembrie 2024. Ratele de remunerare a rezervelor obligatorii USD și EUR sunt calculate pornind de la ratele SOFR și €STR³⁵, diminuate cu câte 2,0 puncte procentuale. Acestea, de asemenea, au fost în scădere pe parcursul anului, de la 1,90 la sută pentru remunerarea rezervelor obligatorii în EUR și 3,34 pentru remunerarea celor în USD în decembrie 2023 la 1,05 la sută și 2,52 la sută, respectiv, în

Graficul 3.4: Evoluția normei rezervelor obligatorii în MDL și în valută în anii 2021-2024 (%)

Sursa: BNM

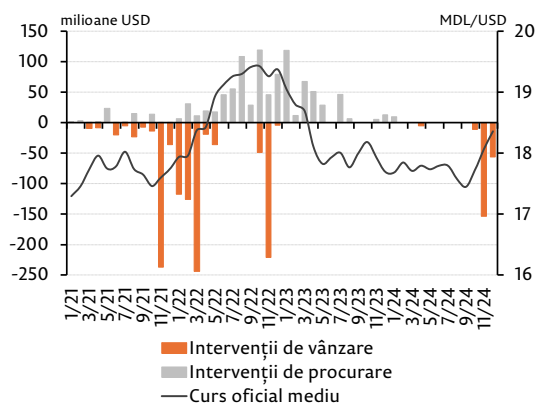
Graficul 3.5: Evoluția mijloacelor atrase supuse rezervării în anii 2021-2024 (medii pe perioade de observare)

Sursa: BNM

³⁵Euro short-term rate

Graficul 3.6: Evoluția cursului oficial de schimb MDL/USD și a volumului intervențiilor BNM în anii 2021-2024

Sursa: BNM

decembrie 2024. Diminuarea normelor rezervelor obligatorii și a ratelor de remunerare a acestora a contribuit la scăderea cheltuielilor BNM cu dobânzile la rezervele obligatorii cu 851,1 milioane lei (sau cu 56,4 la sută) comparativ cu anul 2023, însumând 657,5 milioane lei (Graficul 3.4).

Intervențiile pe piața valutară internă

În anul 2024, Banca Națională a Moldovei a intervenit pe piața valutară internă, preponderent, în calitate de vânzător de valută, în special în trimestrul IV, la conturarea unei cereri pronunțate de valută.

Pe parcursul perioadei analizate, volumul vânzărilor nete efectuate de Banca Națională a Moldovei pe piața valutară interbancară contra lei moldovenești la data valutei a constituit 204,62 milioane dolari SUA, inclusiv procurări de valută de la instituțiile Băncii Mondiale în valoare netă de 11,68 milioane dolari SUA (Graficul 3.6).

Totodată, în perioada de gestiune, BNM a efectuat operațiuni de tip swap de cumpărare în valoare de 5,45 milioane dolari SUA.

3.4 Condițiile monetare și valutare

Dinamica indicatorilor monetari³⁶

Evoluția indicatorilor monetari pe parcursul anului 2024 a fost influențată de măsurile de relaxare a politicii monetare adoptate cu scopul de a stimula cererea agregată și a impulsiona creditarea. Aceste măsuri au avut impact atât asupra comportamentului agenților economici, cât și al populației, contribuind la ajustarea mecanismelor de economisire și investiții.

În ansamblu, indicatorii monetari în 2024 s-au caracterizat printr-o creștere mai moderată a masei monetare și o reducere a ratelor dobânzilor, în contextul măsurilor de politică monetară adoptate de BNM pentru a susține redresarea economică și asigurarea stabilității financiare.

La sfârșitul anului 2024, masa monetară în sens larg a înregistrat un ritm anual de creștere de 13,7 la sută, marcând o expansiune mai temperată față de anul precedent, ca urmare a modificărilor în structura depozitelor în lei și în valută, precum și a deciziilor de politică monetară implementate de BNM.

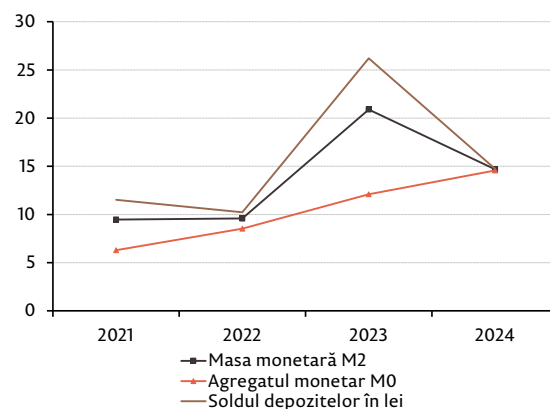
Masa monetară

Pe parcursul anului 2024, Banca Națională a Moldovei a continuat procesul de relaxare a condițiilor monetare prin reducerea ratei de bază și, ulterior, menținerea acesteia la un nivel favorabil. De asemenea, a fost diminuată norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase atât în lei moldovenești, cât și în valută liber convertibilă. Aceste măsuri au avut ca scop stimularea consumului, facilitarea accesului la credite și susținerea investițiilor în economie.

Ca rezultat, masa monetară (M2) a crescut cu 14,7 la sută în anul 2024, fiind cu 6,2 puncte procentuale sub nivelul creșterii anuale din 2023 (Graficul 3.7). Analiza mai detaliată a agregatului monetar M2 reflectă o creștere fluctuantă, cu un trend descendent în prima jumătate a anului, urmat de un ritm de creștere până în luna octombrie. Spre sfârșitul anului, ritmul de creștere s-a temperat, menținându-se însă pe un trend pozitiv. Această evoluție a fost determinată, în principal, de dinamica depozitelor în moneda națională și de măsurile de politică monetară adoptate de BNM.

Soldul depozitelor în lei a înregistrat un ritm anual de creștere mai slab, după o creștere semnificativă în 2023, care s-a datorat diminuării ratelor dobânzilor. Totodată, banii în circulație au continuat să crească în comparație cu anul precedent. Astfel, la finele anului 2024, depozitele în moneda națională și banii în circulație au crescut față de anul 2023 cu 14,7 la sută și cu 14,6 la sută, respectiv.

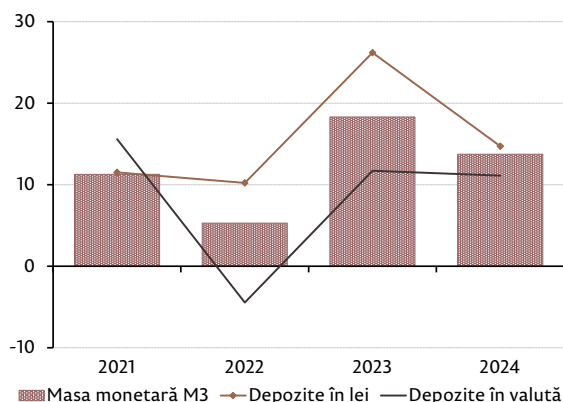
Graficul 3.7: Evoluția componentelor masei monetare M2 (% creștere față de luna similară a anului precedent)

Sursa: BNM

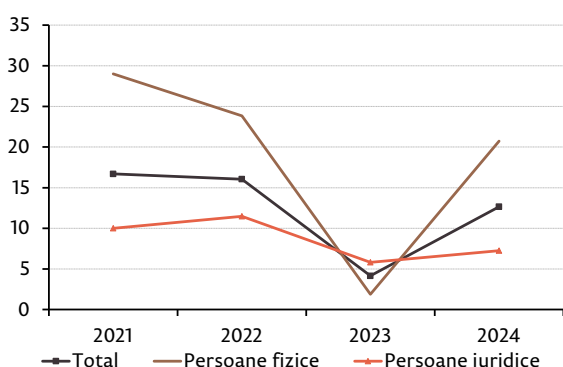
³⁶Analiza datelor acestui sub-capitol a fost efectuată conform ultimelor date disponibile, în baza statisticii monetare, corespunzător cu „Instrucțiunea cu privire de modul de completare de către băncile licențiate a Raportului privind statistica monetară”, aprobată prin HCA al BNM nr. 255 din 17.11.2011.

Graficul 3.8: Dinamica principalelor componente ale masei monetare M3 (% creștere față de luna similară a anului precedent)

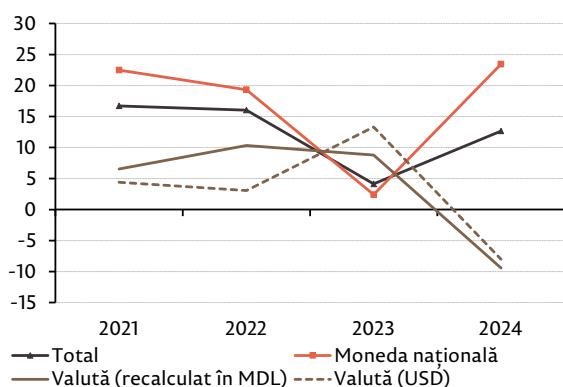
Sursa: BNM

Graficul 3.9: Soldul mediu anual al creditelor acordate în economie (% creștere anuală)

Sursa: BNM

Graficul 3.10: Dinamica componentelor soldului mediu anual al creditelor acordate în economie (% creștere anuală)

Sursa: BNM

Evoluția depozitelor în lei moldovenești (Graficul 3.8) a fost determinată, în mare parte, de creșterea depozitelor la vedere ale persoanelor fizice. Depozitele la termen în lei moldovenești au avut un impact mai restrâns, creșterea acestora constituind 7,0 la sută anual.

La sfârșitul lunii decembrie 2024, banii în circulație au atins valoarea de 44 175,1 miliarde lei, înregistrând o creștere de 5 619,9 miliarde lei față de începutul anului. Ritmul anual de creștere a banilor în circulație a menținut tendința ascendentă observată la finele anului 2023, fluctuând ușor în jurul unui nivel relativ stabil. Punctul maxim de creștere a fost înregistrat în octombrie 2024, când a atins 19,7 la sută anual, dar până la sfârșitul anului a revenit la 14,6 la sută anual.

Pe parcursul anului s-a observat o creștere medie a rulajelor de casă comparativ cu anul precedent. Principalii factori care au contribuit la majorarea numerarului în circulație au fost retragerile de numerar din bancomate și eliberările de mijloace bănești pentru operațiunile de schimb valutar realizate de persoanele fizice.

În același timp, masa monetară (M3) a înregistrat o creștere anuală de 13,7 la sută, în scădere cu 4,6 puncte procentuale față de anul 2023 (Graficul 3.8).

La sfârșitul anului 2024, ritmul de creștere a depozitelor în valută a constituit 11,1 la sută, fiind determinat de contribuția mai mare a depozitelor la vedere, care, recalculat în lei, au înregistrat o creștere de 16,1 la sută anual. Depozitele la termen s-au majorat cu 5,3 la sută anual.

Ponderea depozitelor în lei moldovenești în totalul depozitelor a reprezentat 65,3 la sută, fiind în creștere cu 0,7 puncte procentuale, iar ponderea depozitelor în valută – 34,7 la sută.

În structura depozitelor în lei moldovenești, ponderea depozitelor la termen în totalul depozitelor în lei, la finele anului, a constituit 39,1 la sută, marcând o scădere de 2,8 puncte procentuale față de anul 2023. În ceea ce privește structura depozitelor în valută, 43,9 la sută constituie depozitele la termen, în descreștere cu 2,4 puncte procentuale față de nivelul înregistrat în anul precedent.

Piața creditelor

Politica monetară stimulative promovată și în anul 2024 a avut drept efect reducerea treptată a ratelor dobânzilor pe tot parcursul anului, ceea ce a impulsionat continuu procesul de creditare în moneda națională. Astfel, componenta în lei și-a consolidat ponderea majoră.

În anul 2024, evoluția soldului mediu anual al cererii față de economie a înregistrat un trend ascendent, determinat, preponderent, de creditele acordate persoanelor fizice (Graficul 3.9).

Astfel, soldul mediu anual al cererii totale față de economie a înregistrat un ritm anual de creștere, în termeni nominali, de 12,7 la sută, față de 4,1 la sută în 2023. Dinamica pronunțată a cererii față de economie s-a datorat componentei în lei, influențată de deciziile și măsurile de politică monetară stimulativă (Graficul 3.10). Soldul mediu anual al cererii față de economie în moneda națională a consemnat o creștere semnificativă comparativ cu anul 2023, constituind 23,4 la sută (Graficul 3.10), pe fondul reducerilor treptate ale ratelor dobânzilor. Pe segmentul monedei naționale, din perspectiva sectorială, creșterea medie anuală a cererilor persoanelor fizice a constituit 22,3 la sută, iar cea a cererilor persoanelor juridice – 25,1 la sută.

Ponderea cererii față de economie în moneda națională a constituit 75,2 la sută la finele anului 2024 față de 70,1 la sută la sfârșitul 2023. Totodată, soldul cererilor în valută s-a redus și a înregistrat un ritm mediu anual negativ în raport cu anul precedent.

Evoluția creditelor noi acordate de către băncile licențiate

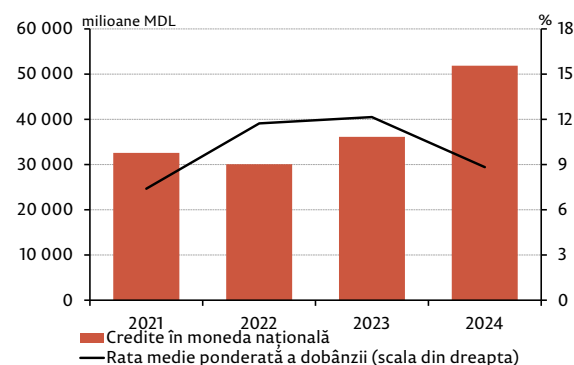
În anul 2024, politica monetară stimulativă a impulsionat continuu procesul de creditare în moneda națională. Astfel, dinamica anuală a creditelor noi acordate de către băncile licențiate a înregistrat o ascensiune evidentă (Graficul 3.11), pe fondul reducerilor graduale ale ratelor dobânzilor (Graficul 3.18). Volumul total al creditelor noi acordate de către băncile licențiate în moneda națională a constituit 51 867,5 milioane lei, superior celui din 2023 cu 43,6 la sută (Graficele 3.11 și 3.12).

Creșterea a fost condiționată de majorarea creditelor acordate persoanelor juridice cu 28,7 la sută și de o dinamică mai pronunțată a creditelor acordate persoanelor fizice, 68,1 la sută (Graficul 3.12). Ritmul de creștere a creditelor acordate persoanelor fizice s-a datorat majorării volumelor creditelor acordate pentru consum și imobil. Dinamica creditării acestui sector a dus la creșterea ponderii creditelor acordate în MDL persoanelor fizice până la 44,0 la sută în anul în 2024, față de 37,6 în anul 2023.

Componenta în moneda națională și-a consolidat ponderea majoră deținută în totalul creditelor, majorându-se până la 75,2 la sută, față de 70,2 la sută în 2023. Evoluția a reflectat revigorarea creditării în lei.

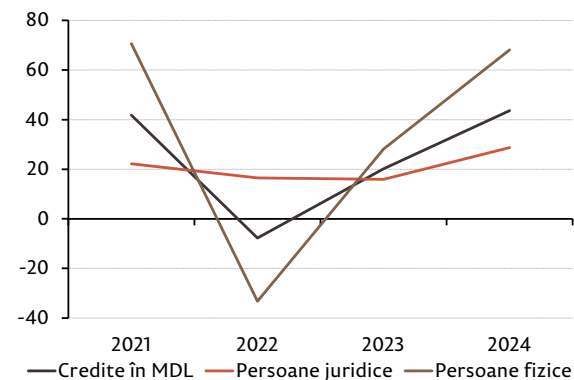
În același timp, în anul de raportare, volumul creditelor acordate în valută și atașate la cursul valutei, recalculat în lei, a fost superior celui din 2023 cu 11,6 la sută, însumând 17 119,6 milioane lei (Graficul 3.13). Dinamica s-a datorat integral creditelor acordate persoanelor juridice, pe seama revigorării unor sectoare de activitate și a reducerilor ratelor dobânzilor.

Graficul 3.11: Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la creditele noi acordate în MDL

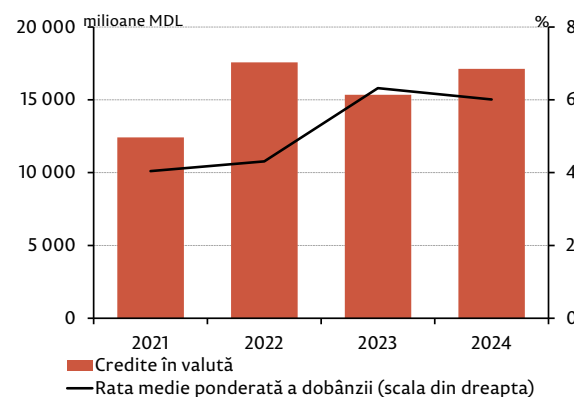
Sursa: BNM

Graficul 3.12: Dinamica volumului creditelor noi acordate în MDL (% creștere anuală)

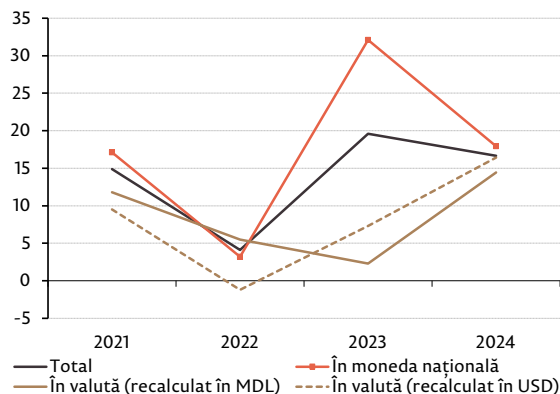
Sursa: BNM

Graficul 3.13: Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la creditele noi acordate în valută și atașate la cursul valutei

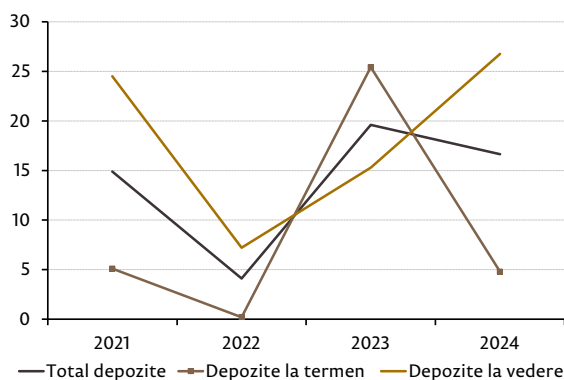
Sursa: BNM

Graficul 3.14: Dinamica componentelor soldului mediu anual al depozitelor atrase (% creștere anuală)

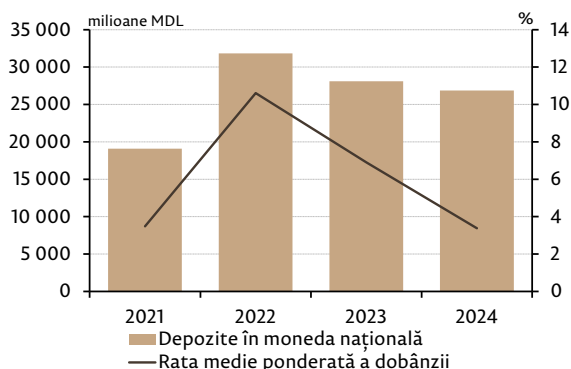
Sursa: BNM

Graficul 3.15: Dinamica soldului mediu anual al depozitelor atrase la vedere și la termen (% creștere anuală)

Sursa: BNM

Graficul 3.16: Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la depozitele noi la termen atrase în MDL

Sursa: BNM

Piața depozitelor

Soldul mediu anual al depozitelor și-a încetinit creșterea în anul 2024, fapt determinat de componenta structurală în moneda națională (Graficul 3.14). Soldul mediu anual al depozitelor în MDL a înregistrat un ritm de creștere anual de 17,9 la sută, față de 32,1 la sută în 2023, în principal, pe fondul reducerii volumelor depozitelor noi atrase la termen, odată cu scăderea treptată a ratelor dobânzilor.

Din perspectiva termenului plasării, soldul mediu anual al depozitelor a fost influențat de micșorarea ritmului de creștere a soldului mediu anual al depozitelor la termen până la 4,8 la sută, față de 25,4 la sută în anul 2023 (Graficul 3.15). Acest impact a fost contrabalansat de evoluția soldului mediu al depozitelor la vedere, al cărui ritm anual a crescut până la 26,8 la sută. La sfârșitul anului, ponderea soldului depozitelor la vedere a constituit 59,2 la sută, în creștere față de finele anului 2023 cu 2,7 puncte procentuale.

Evoluția depozitelor noi atrase la termen de către băncile licențiate

În anul 2024, depozitele noi atrase la termen de către băncile licențiate au avut o traiectorie descendentă comparativ cu anul precedent pe fondul reducerii graduale a ratelor dobânzilor.

Volumul total al depozitelor atrase la termen a constituit 40 384,9 milioane lei, inferior celui din anul precedent cu 8,0 la sută, ca urmare a evoluțiilor depozitelor atrase atât în valută, cât și în moneda națională.

În acest context, în anul 2024, volumul depozitelor pe segmentul monedei naționale a constituit 26 864,8 milioane lei (Graficul 3.16), inferior celui din 2023 cu 4,4 la sută. Diminuarea a fost determinată de reducerea cu 10,7 la sută a depozitelor atrase de la persoanele fizice contrabalansată de creșterea pozitivă cu 16,5 la sută a depozitelor la termen ale persoanelor juridice. Descreșterea depozitelor la termen atrase de la persoanele fizice a redus cota acestora până la 71,8 la sută, față de 76,9 la sută în anul precedent.

Totodată, și depozitele atrase în valută, recalulate în moneda națională, au consemnat o diminuare (Graficul 3.17). La nivel sectorial, descreșterea a fost pe seama ambelor categorii de deponenți.

Ratele dobânzilor la depozitele atrase și la creditele noi acordate de către băncile licențiate

Reflectând efectele deciziilor de politică monetară stimulative a BNM, prin reducerile treptate ale ratei de bază, ratele dobânzilor pe piața depozitelor atrase la termen și ale creditelor acordate în moneda națională au consemnat traiectorii descendente.

Pe parcursul anului 2024, Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a redus treptat rata de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară, în vederea stimulării creditării și susținerii cererii agregate interne, echilibrării economiei naționale și ancorării așteptărilor inflaționiste, pentru menținerea, pe termen mediu, a inflației în limita intervalului de variație a țintei. Astfel, în prima jumătate a anului 2024, prin trei decizii, rata de bază a fost redusă de la nivelul de 4,75 la sută anual până la 3,60 la sută anual, fiind menținută până la sfârșitul anului la acest nivel (Graficul 3.18).

Rata aferentă creditelor noi acordate de către băncile licențiate

În condițiile transmisiei deciziilor de politică monetară și ale situației pe piața monetar-valutară, rata medie ponderată a dobânzii la creditele noi acordate de către băncile licențiate în MDL a coborât de la 9,97 la sută anual în luna ianuarie 2024 (valoarea maximă) până la 8,25 la sută anual în luna octombrie 2024 (valoarea minimă), iar în lunile noiembrie și decembrie nu au avut loc modificări esențiale (Graficul 3.18). La nivel sectorial, evoluțiile lunare au fost similare. Astfel, rata medie ponderată a dobânzii la creditele noi acordate persoanelor fizice s-a micșorat de la 10,98 la sută anual în luna ianuarie până la 8,78 la sută anual în noiembrie 2024, în mare parte, ca urmare a reducerilor ratelor dobânzilor la creditele noi pentru consum și imobil. Pe sectorul persoanelor juridice, rata medie ponderată a dobânzii la creditele în MDL, de asemenea, s-a redus de la valoarea maximă de 9,26 la sută anual în ianuarie până la 7,72 la sută anual în octombrie.

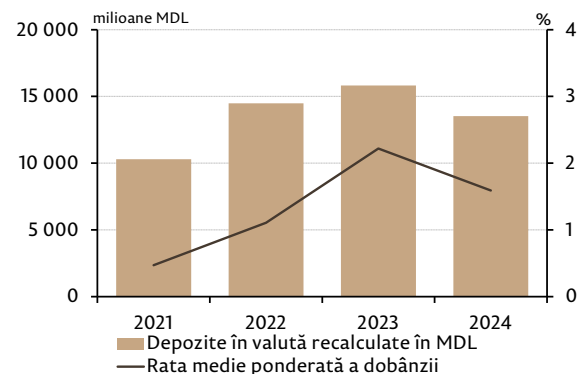
Pe ansamblul anului 2024, rata anuală medie ponderată a dobânzii la creditele acordate în moneda națională a constituit 8,82 la sută anual, în scădere față de anul 2023 cu 3,33 puncte procentuale (Graficul 3.11).

Rata aferentă depozitelor noi atrase la termen

După reducerile ratelor dobânzilor la depozitele la termen atrase în moneda națională din anul 2023, în anul de raportare, pe fondul continuării reducerii ratei de bază a BNM și al evoluțiilor monetare, scăderile au fost nesemnificative. Astfel, ratele medii ponderate ale dobânzilor la depozitele noi atrase la termen de către băncile licențiate în moneda națională au variat în intervalul de la 4,18 la sută anual în ianuarie până la 2,97 la sută anual în octombrie (Graficul 3.18). Ulterior, în ultimele două luni ale anului, trendul s-a inversat și rata medie ponderată a dobânzii s-a majorat până la 3,24 la sută anual în decembrie. Nesemnificativ s-au redus și ratele medii ponderate ale dobânzilor la depozitele atrase de la persoanele fizice, înregistrând fluctuații de la 4,16 la sută anual până la 3,25 la sută anual. De menționat că, rata medie ponderată a dobânzii la depozitele atrase de la persoanele juridice s-a redus de la 4,24 la sută anual până la 2,22 la sută anual.

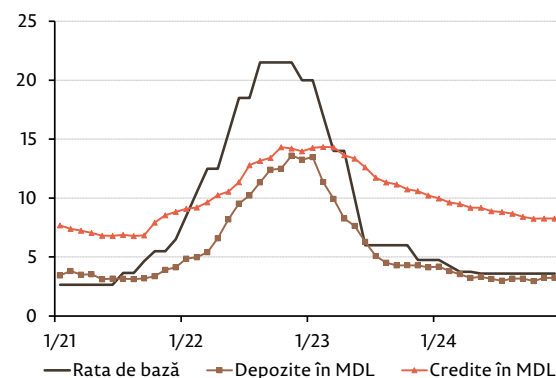
Totodată, rata medie ponderată a dobânzii la depozitele atrase la termen în moneda națională a constituit 3,38 la sută anual, de două ori mai mică comparativ cu anul 2023 (Graficul 3.16).

Graficul 3.17: Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la depozitele noi la termen atrase în valută recalculate în MDL

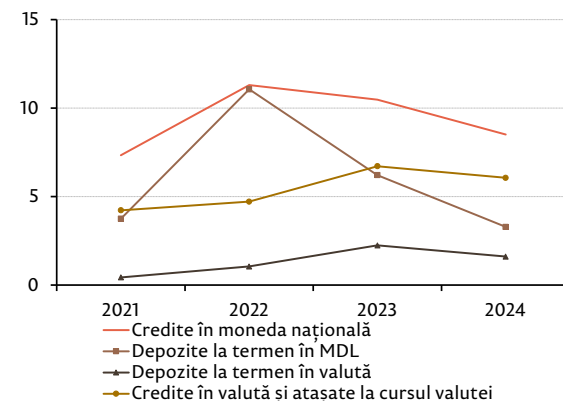
Sursa: BNM

Graficul 3.18: Ratele medii ale dobânzilor în MDL (% anual)

Sursa: BNM

Graficul 3.19: Ratele medii ale dobânzilor aferente soldurilor creditelor și depozitelor, la sfârșit de an (% anual)

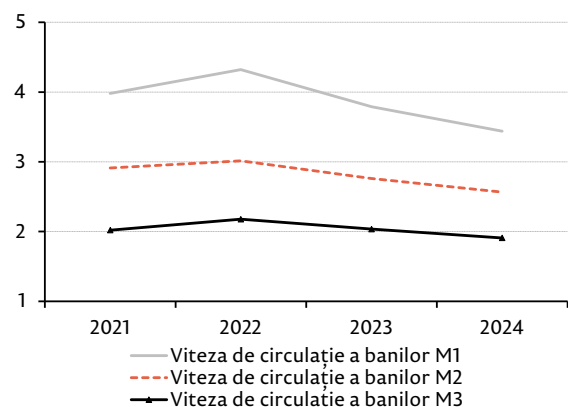

Sursa: BNM

Ratele dobânzilor aferente soldurilor

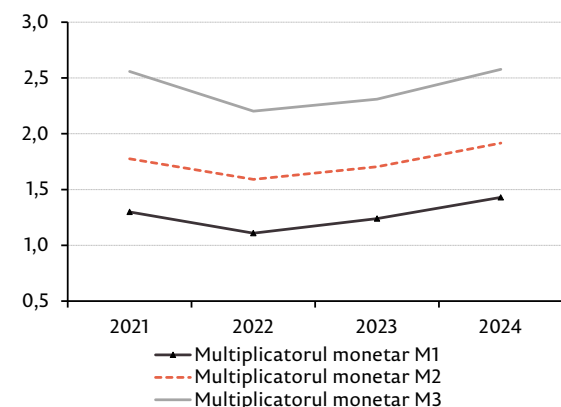
În contextul evoluțiilor pe piața monetară, pe ansamblul anului 2024, impactul reducerilor ratelor dobânzilor la tranzacțiile noi s-a reflectat și asupra ratelor medii ponderate ale dobânzilor aferente soldului în MDL, atât pe segmentul depozitelor la termen, cât și al creditelor acordate de sistemul bancar (Graficul 3.19).

Graficul 3.20: Viteza de circulație a banilor (puncte procentuale)

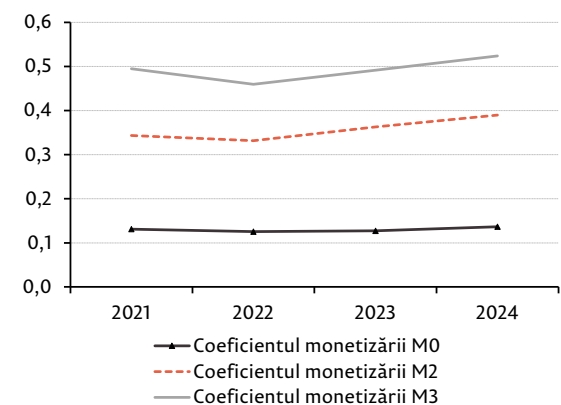
Sursa: BNM

Graficul 3.21: Indicatorii multiplicatorului monetar (puncte procentuale)

Sursa: BNM

Graficul 3.22: Coeficient al monetizării economiei (puncte procentuale)

Sursa: BNM

Rata medie ponderată a dobânzii aferentă soldului creditelor acordate în moneda națională, la sfârșitul anului 2024, a constituit 8,50 la sută anual, inferioară celei de la sfârșitul anului 2023 cu 1,97 puncte procentuale. Totodată, rata medie ponderată a dobânzii aferentă soldului creditelor în valută și atașate la cursul valutei a constituit 6,06 la sută anual, în scădere față de anul 2023 cu 0,66 puncte procentuale.

O descreștere mai pronunțată, pe sectorul monedei naționale, s-a înregistrat la rata medie ponderată a dobânzii aferentă soldului depozitelor la termen în lei, care a constituit, la sfârșitul anului de raportare, 3,28 la sută anual, inferioară cu 2,93 puncte procentuale celei de la sfârșitul anului 2023. Rata medie ponderată a dobânzii aferentă soldului depozitelor în valută s-a redus cu 0,63 puncte procentuale comparativ cu finele anului 2023 și a constituit 1,61 la sută anual.

Indicatorii monetari

În anul 2024, indicatorii vitezei de circulație a banilor și-au continuat traiectoria descendentă începută anul precedent, din cauza perturbărilor activității economice reale, dar și a ritmului de creștere superior a agregatelor monetare față de ritmul de creștere a PIB nominal.

Viteza de circulație a agregatului monetar M1 s-a diminuat cu 0,35 puncte procentuale, înregistrând un nivel de 3,4 puncte procentuale (Graficul 3.20), coeficientul vitezei de circulație a agregatului monetar M2 s-a redus cu 0,19 puncte procentuale, până la 2,6 puncte procentuale. Totodată, viteza de circulație a agregatului monetar M3 a înregistrat 1,9 puncte procentuale, fiind în descreștere cu 0,13 puncte procentuale față de nivelul înregistrat în anul precedent.

Ce ține de indicatorii multiplicatorilor monetari, în anul de referință, aceștia și-au accentuat trendul din anul precedent, ca urmare a creșterii atât a masei monetare, cât și a bazei monetare. În anul 2024, toți indicatorii monetari s-au amplificat ușor, înregistrând mici creșteri, multiplicatorul monetar M3 – cu 0,27 puncte procentuale, până la 2,58 puncte procentuale (Graficul 3.21), multiplicatorul monetar M2 – cu 0,21 puncte procentuale, până la 1,92 puncte procentuale, iar multiplicatorul monetar M1 a atins nivelul de 1,43 puncte, în creștere cu 0,19 puncte procentuale.

În anul 2024 a fost înregistrată creșterea coeficientului monetizării economiei, determinată de ciclul de stimulativitate a politicii monetare. Astfel, la finele anului 2024, coeficientul monetizării economiei M3 a atins nivelul de 0,52 puncte (Graficul 3.22), fiind cu 0,03 puncte procentuale peste nivelul anului trecut.

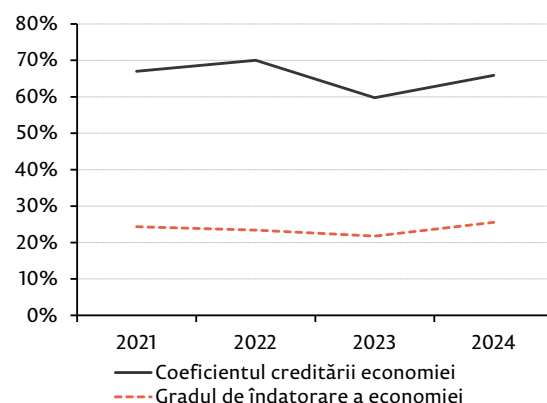
Coeficientul monetizării M2 a constituit 0,39 puncte, cu 0,03 puncte procentuale peste nivelul anului 2023. Coeficientul monetizării M0 a înregistrat nivelul de 0,14 puncte, fiind în creștere nesemnificativă, cu 0,01 puncte procentuale.

Gradul de îndatorare a economiei, pe parcursul anului 2024, s-a majorat în comparație cu anul precedent cu 3,8 puncte procentuale, constituind 25,5 la sută, fapt determinat de ritmul de creștere a creditelor acordate de către sectorul bancar.

Totodată, coeficientul creditării economiei (raportul dintre credite și depozite) s-a amplificat pe parcursul anului 2024 cu 6,1 puncte procentuale, până la 65,9 la sută (Graficul 3.23), ca urmare a ritmului mai înalt de creștere a creditelor față de cel de creștere a depozitelor.

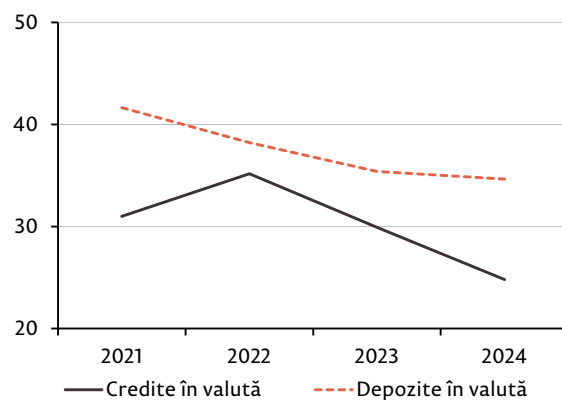
Gradul de dolarizare a soldului creditelor acordate în economie s-a menținut pe trendul descendent, constituind 24,8 la sută din totalul soldului creditelor, nivel inferior celui de la finele anului precedent cu 5,1 puncte procentuale, ca urmare a creșterii mai pronunțate a creditării în moneda națională pe parcursul anului 2024. Dolarizarea depozitelor a înregistrat o descreștere de 0,7 puncte procentuale și la finele anului a constituit 34,7 la sută (Graficul 3.24).

Graficul 3.23: Coeficientul creditării economiei și gradul de îndatorare (%)

Sursa: BNM

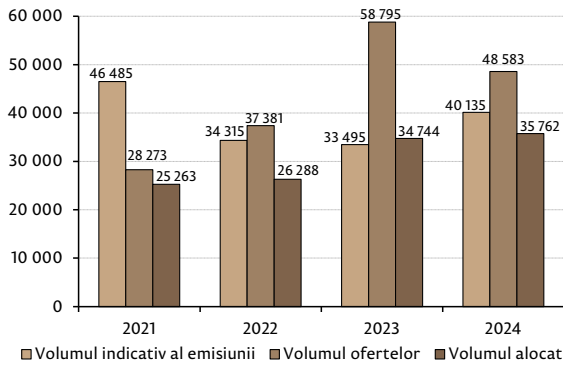
Graficul 3.24: Gradul de dolarizare în economie (%)

Sursa: BNM

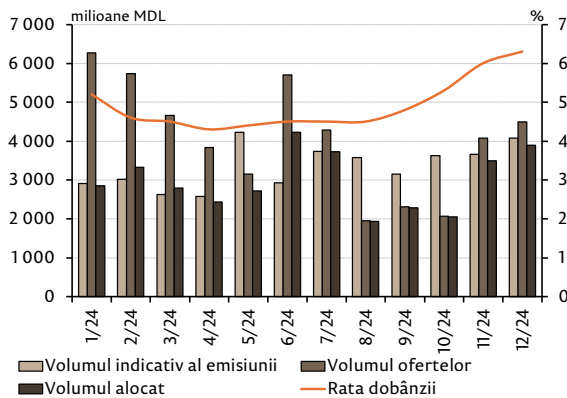
3.5 Piața monetară

Graficul 3.25: Indicatorii cantitativi ai pieței primare a VMS (milioane lei)

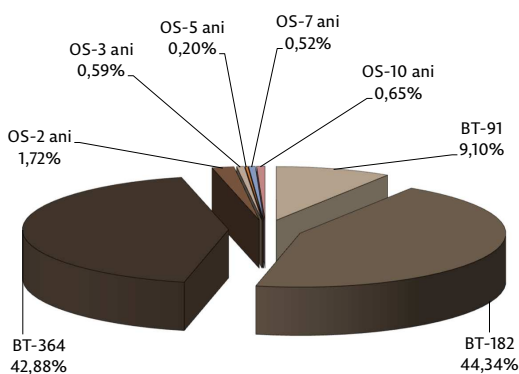
Sursa: BNM

Graficul 3.26: Dinamica lunară a indicatorilor pieței primare a VMS

Sursa: BNM

Graficul 3.27: Structura emisiunilor de VMS pe scadențe în anul 2023

Sursa: BNM

Piața primară a valorilor mobiliare de stat

În 2024, Ministerul Finanțelor a păstrat neschimbate scadențele uzuale de titluri oferite spre vânzare, diminuând numărul de licitații derulate de la 111 la 92. Raportul dintre volumul solicitat de investitori și cel anunțat de autoritatea emitentă în cadrul licitațiilor s-a diminuat, însă a rămas în continuare supraunitar. Totuși, în încercarea sa de a se opune creșterii ratelor de dobândă, Ministerul Finanțelor a respins o parte din ofertele prezentate în cadrul licitațiilor și a plasat un volum de VMS sub cel anunțat. Chiar și în aceste condiții, volumul total al titlurilor puse în circulație a crescut, atingând un nou maxim istoric de 35 762,4 milioane lei (Graficul 3.25).

Evoluția ratelor dobânzilor pe piața primară a titlurilor de stat a reflectat influențele combinate exercitate, pe parcursul anului 2024, de persistența excesului de lichiditate în sectorul bancar și, implicit, de interesul manifestat de investitori pentru acest tip de plasamente, precum și de diminuările operate asupra ratei de politică monetară a BNM.

Rata medie a dobânzii pe piața VMS a continuat trendul descendent în primele patru luni ale anului, după care a înregistrat o evoluție relativ plată. În septembrie, rata medie a dobânzii a inițiat un trend ascendent pe care l-a urmat până la finele anului, atingând și maxima anuală de 6,28 la sută în decembrie (Graficul 3.26).

Atractivitatea relativă ridicată a plasamentelor în VMS a alimentat interesul investitorilor nebankari pentru acestea, fiind ilustrată și de noul avânt, la valori maxime ale ultimilor ani, al volumelor procurate de aceștia pe parcursul anului 2024 – 7 790,8 milioane lei (7 537,2 milioane lei în 2023) sau 21,8 la sută din VMS plasate (21,7 la sută în 2023).

Investitorii, exprimându-și în continuare aversiunea față de risc, au optat pentru VMS cu termenul de circulație până la un an, acestea având cea mai mare pondere în total VMS emise. Valoarea ponderii OS în totalul VMS fiind una mică, a continuat să scadă și în 2024, înjumătățindu-se comparativ cu cea înregistrată în anul 2023, însă scadența medie a titlurilor emise a reușit să înregistreze chiar o ușoară creștere, din contul diminuării ponderii bonurilor de 91 și 182 zile și al majorării celor de 364 zile, constituind 306 zile (Graficele 3.27 și 3.28).

Ratele dobânzilor aferente VMS au continuat să descrească relativ pronunțat în prima parte a anului. Parcursul descendent al acestor rate a fost întrerupt în septembrie și până la finele anului au cunoscut o ascensiune continuă, antrenată de expectațiile investitorilor privind viitoarele presiuni inflaționiste.

Aceste evoluții au fost asociate și cu o distanțare a ratelor dobânzilor aferente titlurilor de 182 zile și 364 zile, care au oscilat în partea de sus a coridorului ratelor și au devansat limita superioară a acestuia în ultimul trimestru al anului, față de cele cu scadența la 91 zile, care s-au menținut, preponderent, în proximitatea ratei dobânzii la facilitatea de depozit. Acest fapt se explică prin majorarea de către Ministerul Finanțelor în anul gestionar a volumului alocat emisiunilor bonurilor de trezorerie cu scadențe mai lungi (Graficul 3.29).

Media anuală a înregistrat și ea o diminuare notabilă: de la 8,62 la sută, valoare înregistrată în 2023, la 4,93 la sută în 2024. Însă, amplitudinea diminuărilor a fost eterogenă din perspectiva scadenței titlurilor, fiind mai accentuată pentru bonurile de 91 zile (-7,00 puncte procentuale).

Ratele nominale medii ponderate anuale ale dobânzii la VMS comercializate pe parcursul ultimilor doi ani la licitațiile pe piața primară, în diviziune pe scadențe, sunt prezentate în tabelul 3.1.

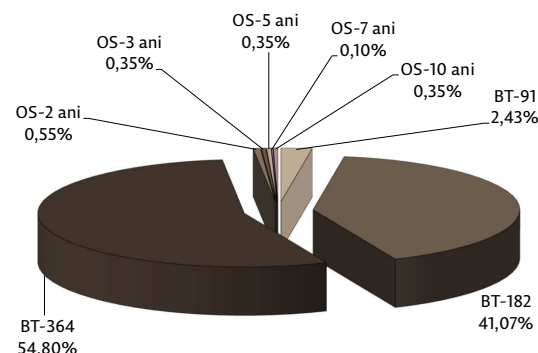
În ierarhia randamentelor pe piața financiară întâietatea a fost păstrată al doilea an consecutiv de dobânzile la creditele acordate în economie. Însă, ratele dobânzilor aferente VMS și-au reluat și apoi accelerat creșterea în ultimul trimestru al anului, distanțându-se semnificativ de cele aferente depozitelor. Marja dintre ratele dobânzilor aferente creditelor acordate și depozitelor plasate și-a menținut amplitudinea caracteristică anului anterior (Graficul 3.30).

Volumul valorilor mobiliare de stat, plasate pe piața primară prin intermediul licitațiilor, aflate în circulație la 31.12.2024, a consemnat 30 240,8 milioane lei la valoarea nominală (Graficul 3.31). La prețul de vânzare-cumpărare acesta a constituit 29 075,7 milioane lei, înregistrând o creștere de 4 667,1 milioane lei la finele anului gestionar față de finele anului precedent. Din VMS aflate în circulație la 31.12.2024, cele cu scadența reziduală până la trei luni constituiau 28,5 la sută, de la 3 la 6 luni – 34,7 la sută, de la 6 la 12 luni – 31,4 la sută, peste 1 an – 5,3 la sută (valori comparabile cu cele înregistrate în anul anterior).

Piața secundară a valorilor mobiliare de stat

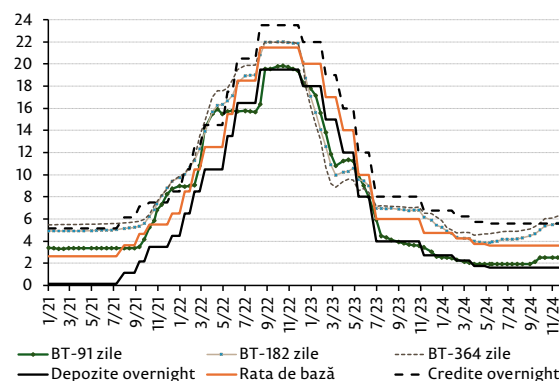
Volumul total al tranzacțiilor pieței secundare pe ansamblul anului 2024 a înregistrat o scădere de circa 25,0 la sută față de anul precedent, însumând 539,8 milioane lei (2023: 720,0 milioane lei). Valoarea maximă lunară (86,1 milioane lei) a fost înregistrată în luna iulie.

Graficul 3.28: Structura emisiunilor de VMS pe scadențe în anul 2024

Sursa: BNM

Graficul 3.29: Dinamica ratelor nominale ale dobânzilor la VMS cu scadența până la un an (%)

Sursa: BNM

Tabelul 3.1: Ratele nominale medii ponderate anuale ale dobânzii la valorile mobiliare de stat pe scadențe (%)

	2024	2023
BT-91 zile	2,21	9,21
BT-182 zile	4,60	8,80
BT-364 zile	5,26	8,15
VMS cu scadența până la un an	4,93	8,62
OS-2 ani	5,14	9,31
OS-3 ani	5,24	8,56
OS-5 ani	5,94	7,36
OS-7 ani	5,60	8,60
OS-10 ani	7,61	8,42

Sursa: BNM

Notă: pentru obligațiunile de stat sunt prezentate ratele efective ale dobânzilor.

Randamentele titlurilor de stat cu scadența până la un an tranzacționate pe piața secundară au urmat tendința pieței primare a VMS, receptând modificările operate asupra ratelor de politică monetară ale BNM. Astfel, nivelul maxim al ratei medii lunare a dobânzii, de 5,53 la sută, a fost înregistrat în luna octombrie, iar minima de 3,83 la sută în luna mai (Graficul 3.32).

Rata dobânzii medie anuală la VMS cu termenul până la un an s-a cifrat la 4,49 la sută (2023: 9,39 la sută), în condițiile în care termenul mediu ponderat s-a majorat până la 239 zile (2023: 165 zile).

În structura VMS pe scadențe comercializate pe piața secundară, cele mai tranzacționate rămân în continuare titlurile cu maturitatea până la un an, remarcată fiind creșterea ponderii titlurilor cu scadența de la 183 până la 364 zile, din contul ponderii titlurilor cu scadența până la 91 zile (Graficele 3.33 și 3.34). De asemenea, se observă o intensificare a tranzacționării pe segmentul OS, a căror pondere totală a crescut de la 1,8 la sută în anul 2023, până la 10,1 la sută în anul de referință, din care 7,9 la sută fiind OS cu maturitatea de 10 ani.

Evoluția indicatorilor pieței interbancare în lei moldovenești

Ratele dobânzilor de referință pe piața monetară interbancară

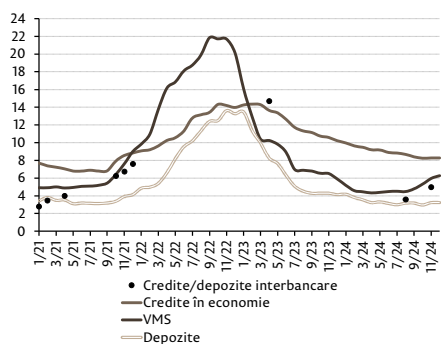
Curba ratelor de referință CHIBOR/ CHIBID (calculate în baza cotațiilor orientative ale ratelor dobânzilor la plasarea/ atragerea pe piața interbancară a mijloacelor bănești în moneda națională) și-a redus volatilitatea și a înregistrat o tendință general descendentă pe parcursul anului 2024.

La rândul lor, cotațiile CHIBOR 2W nu au reacționat la modificările operate asupra ratei de bază în prima jumătate a anului, îndepărtându-se considerabil de aceasta, și rămânând aproape constante până la finele perioadei de analiză. Astfel, valorile înregistrate de acestea la finele anului 2024 au fost ușor inferioare celor consemnate în perioada similară a anului anterior, constituind 7,43 la sută (Graficul 3.35).

Piața creditelor/ depozitelor interbancare în lei moldovenești

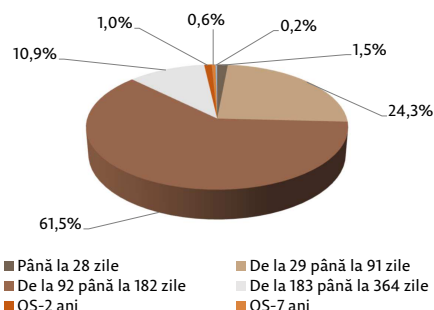
Pe ansamblul anului 2024, pe piața creditelor/ depozitelor interbancare au fost înregistrate tranzacții pe termen foarte scurt (overnight) de către un număr restrâns de participanți. Volumul total al tranzacțiilor s-a cifrat la 255,0 milioane lei, realizate în lunile august și noiembrie. Valoarea medie ponderată anuală a randamentului creditelor/ depozitelor interbancare a constituit 4,04 la sută.

Graficul 3.30: Evoluția ratelor dobânzilor pe piața financiară (%)

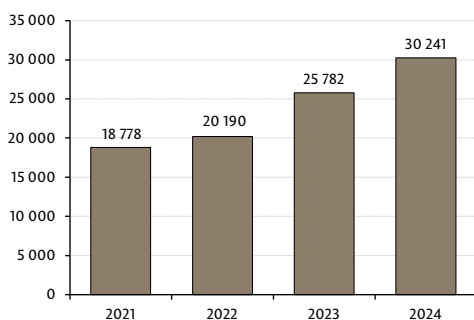
Sursa: BNM

Graficul 3.33: Structura VMS comercializate pe piața secundară în diviziune pe scadențe, în anul 2023

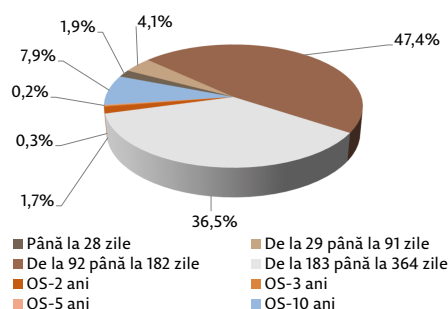
Sursa: BNM

Graficul 3.31: Dinamica volumului VMS în circulație la finele perioadei (milioane lei)

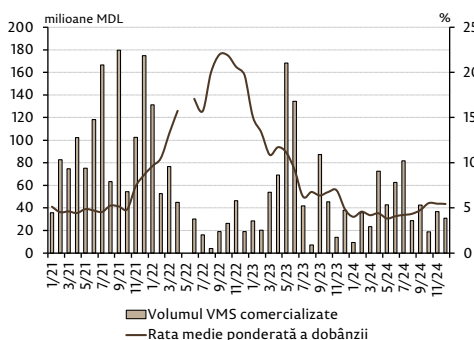
Sursa: BNM

Graficul 3.34: Structura VMS comercializate pe piața secundară în diviziune pe scadențe, în anul 2024

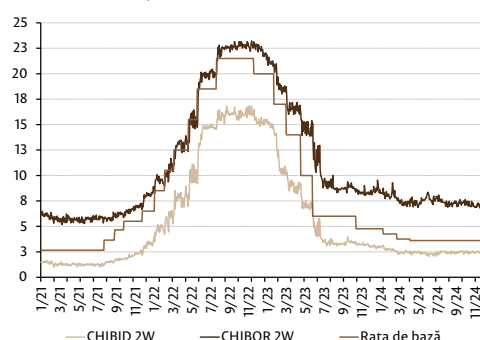
Sursa: BNM

Graficul 3.32: Dinamica indicatorilor VMS (BT) comercializate pe piața secundară în perioada 2021-2024

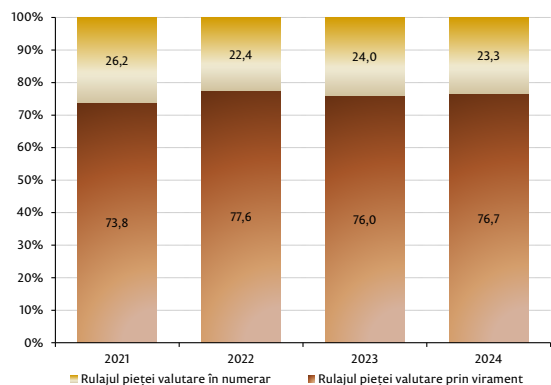
Sursa: BNM

Graficul 3.35: Evoluția ratelor de referință pe piața interbancară și a ratei de bază a BNM (%)

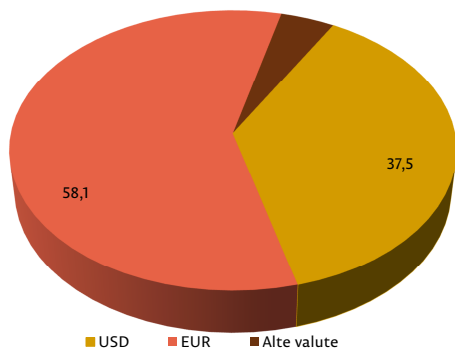
Sursa: BNM

Graficul 3.36: Rulajul tranzacțiilor valutare contra MDL realizate pe piața valutară internă, în structură după modalitatea de decontare (virament sau numerar), anii 2021-2024 (%)

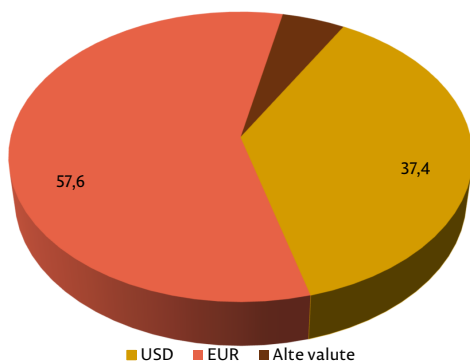
Sursa: BNM

Graficul 3.37: Structura valutară a rulajului total al tranzacțiilor valutare contra MDL efectuate pe piața valutară internă în anul 2023 (%)

Sursa: BNM

Graficul 3.38: Structura valutară a rulajului total al tranzacțiilor valutare contra MDL efectuate pe piața valutară internă în anul 2024 (%)

Sursa: BNM

3.6 Piața valutară

Evoluția pieței valutare a Republicii Moldova

Rulajul total al valutei tranzacționate contra lei moldovenești a înregistrat o creștere de 5,9 la sută până la echivalentul a 22 997,4 milioane dolari SUA (Tabelul A.6), ca urmare a creșterii operațiunilor băncilor licențiate cu persoanele juridice și fizice.

Rulajul operațiunilor prin virament s-a majorat cu 6,9 la sută, în timp ce rulajul operațiunilor în numerar a sporit în proporții mai mici – cu 2,8 la sută. Astfel, ponderea rulajului pieței valutare prin virament în total s-a extins de la 76,0 la sută în anul 2023 până la 76,7 la sută (Graficul 3.36).

În structura pe tip de contrapartide a operațiunilor prin virament s-a evidențiat creșterea cu 1,7 puncte procentuale, până la 10,7 la sută, a operațiunilor efectuate cu persoanele fizice, ponderea majoritară însă fiind în continuare deținută de operațiunile efectuate cu persoanele juridice (89,3 la sută).

În ce privește operațiunile de schimb valutar în numerar, 57,1 la sută au fost efectuate prin intermediul birourilor de schimb valutar ale băncilor licențiate.

Similar anului anterior, euro a continuat să fie moneda preferată pentru operațiunile de schimb valutar, păstrându-și ponderea majoră.

În structura pe valute a rulajului total al pieței valutare interne, euro a deținut o pondere de 57,6 la sută, în ușoară scădere cu 0,5 puncte procentuale comparativ cu anul precedent (Graficele 3.37 și 3.38). Euro a deținut ponderea majoritară atât pe segmentul de tranzacții în numerar al pieței valutare (69,9 la sută), cât și pe segmentul tranzacțiilor în virament (53,9 la sută), (Tabelul A.7).

Moneda unică europeană și-a menținut poziția dominantă și în ce privește numărul de tranzacții. Circa 69 la sută din operațiunile de schimb valutar cu persoanele juridice nebancale au fost efectuate contra euro (Graficul 3.39).

Operațiunile contra euro predomină ca număr în cazul tranzacțiilor până la echivalentul a 1 milion dolari SUA, conversiile cu sume mai mari fiind în continuare realizate, preponderent, în dolari SUA (Graficele 3.40 și 3.41).

Rulajul operațiunilor de schimb valutar contra MDL efectuate de băncile licențiate s-a cifrat la 20 703,2 milioane dolari SUA, în creștere cu 5,4 la sută față de anul precedent. Rulajul operațiunilor efectuate cu persoanele juridice, care deține ponderea majoră în operațiunile efectuate de băncile licențiate, s-a extins cu 11,8 la sută. Vânzările către agenții economici au sporit în proporții mai mari (14,4 la sută) comparativ cu procurările de la aceștia (7,4 la sută), în condițiile în care importurile au crescut, iar exporturile

s-au diminuat. Totodată, rulajul operațiunilor cu persoanele fizice și casele de schimb valutar a crescut cu 7,0 la sută, pe fundalul sporirii vânzărilor cu 12,8 la sută și a procurărilor de la persoane fizice și case de schimb valutar cu 5,3 la sută.

În ce privește piața valutară interbancară, rulajul operațiunilor între băncile rezidente a sporit cu 0,7 la sută, în timp ce rulajul tranzacțiilor cu băncile nerezidente s-a diminuat cu 48,7 la sută.

Per ansamblu, pe piața valutară internă s-a înregistrat un deficit de valută, procurările nete de valută de la persoane fizice, case de schimb valutar și din alte surse (3 345,1 milioane dolari SUA) fiind sub nivelul cererii nete de valută de la agenții economici (3 580,0 milioane dolari SUA). În aceste condiții, pe parcursul anului, BNM a intervenit prin vânzări nete de valută către băncile licențiate în sumă de 216,3 milioane dolari SUA. Preponderent, vânzările BNM au fost în trimestrul IV, când a fost înregistrat un deficit de valută, determinat, în principal, de sporirea cererii de valută pentru importul de resurse energetice și de diminuarea ofertei de valută de la persoane fizice (Tabelul A.8).

Dinamica activelor și obligațiunilor valutare ale băncilor licențiate

Pe parcursul anului de raportare, **activele și obligațiunile valutare bilanțiere**³⁷ **ale băncilor licențiate** s-au majorat neesențial, iar la 31 decembrie 2024 soldurile acestora au constituit 2 789,2 milioane dolari SUA și, respectiv, 2 788,2 milioane dolari SUA, mai mult decât la 31 decembrie 2023 cu 0,4 și 0,9 la sută, respectiv. Prin excluderea diferențelor de curs³⁸, activele și obligațiunile valutare bilanțiere s-au majorat cu 5,2 la sută și 5,6 la sută, respectiv. Ca pondere în totalul activelor și datorii băncilor comparativ cu sfârșitul anului 2023 activele valutare bilanțiere s-au cifrat la 30,3 la sută în totalul activelor (-1,1 puncte procentuale), iar obligațiunile valutare bilanțiere – la 36,2 la sută (-1,6 puncte procentuale) în totalul datoriiilor.

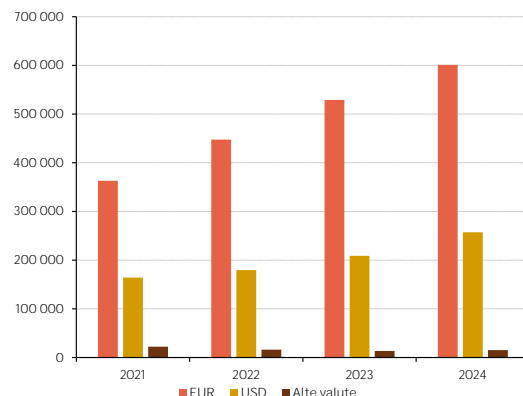
Activele și obligațiunile valutare bilanțiere rămân a fi majoritar denuminate în euro. În anul 2024, cota acestei monede a crescut ușor, revenindu-i peste 75,0 la sută în structura ambilor indicatori (Graficele 3.42 și 3.44).

În structura activelor pe elemente, s-a remarcat dinamica pozitivă a disponibilităților în valută ale băncilor, care la sfârșitul anului de raportare s-au cifrat la 876,5 milioane dolari SUA, majorându-se cu 18,2 la sută față de anul precedent, iar prin excluderea diferențelor de curs – cu 22,9 la sută. În special, s-au majorat în sold plasamentele, inclusiv overnight, în băncile din străinătate și valorile mobiliare în valută (Tabelele A.9 și A.10). La finele anului de raportare, disponibilitățile în valută s-au cifrat la 31,4 la sută în totalul activelor valutare bilanțiere.

³⁷Ambii indicatori exclud poziția de reglare și includ activele și obligațiunile atașate la cursul valutei.

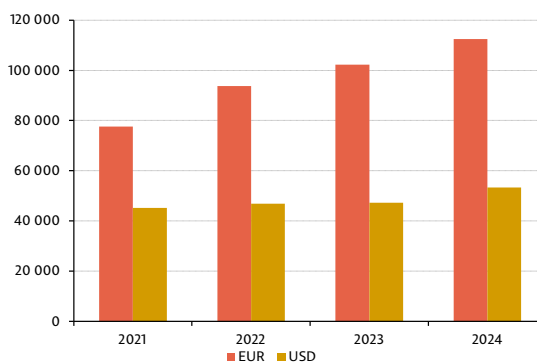
³⁸Care apar de la recalcularea în dolari SUA a valurilor în care sunt denuminate activele și obligațiunile valutare.

Graficul 3.39: Numărul total al operațiunilor de schimb valutar cu persoanele juridice, pe valute

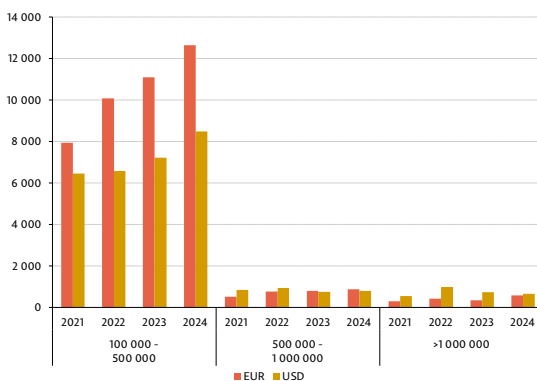
Sursa: BNM

Graficul 3.40: Numărul tranzacțiilor în euro și dolari SUA pe piața valutară intrabancară prin virament, structurate potrivit sumei tranzacționate (cu echivalentul de la 10 000 până la 100 000 dolari SUA)

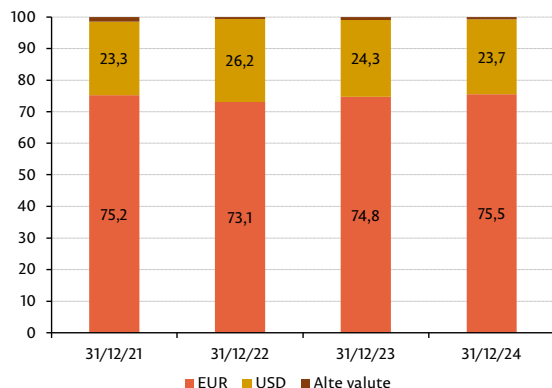
Sursa: BNM

Graficul 3.41: Numărul tranzacțiilor în euro și dolari SUA pe piața valutară intrabancară prin virament, structurate potrivit sumei tranzacționate (mai mari de echivalentul a 100 000 dolari SUA)

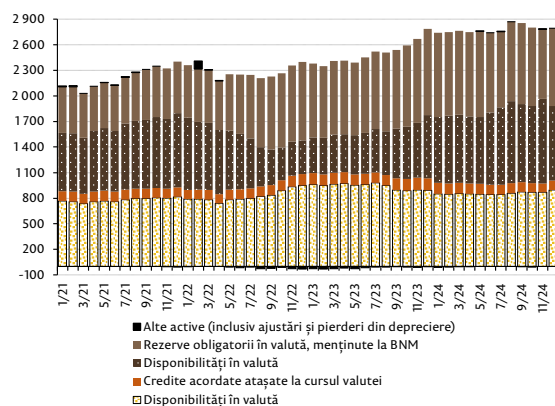
Sursa: BNM

Graficul 3.42: Structura valutară a activelor valutare bilanțiere, curs efectiv (%)

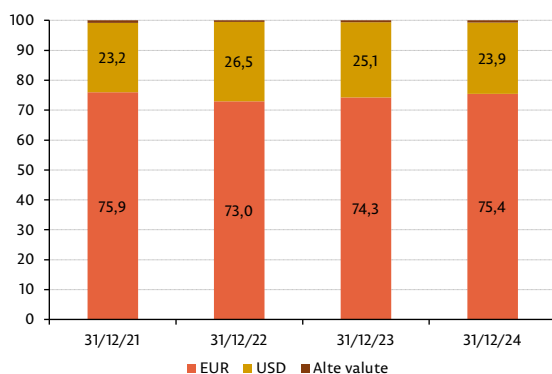
Sursa: BNM

Graficul 3.43: Activele valutare bilanțiere, la curs efectiv, în structură pe tip de activ (milioane dolari SUA)

Sursa: BNM

Graficul 3.44: Structura valutară a obligațiilor valutare bilanțiere, curs efectiv (%)

Sursa: BNM

Referitor la structura valutară a disponibilităților băncilor locale, la 31 decembrie 2024 cea mai mare pondere i-a revenit monedei unice europene – 64,2 la sută, urmată de dolarul SUA – 33,4 la sută și alte valute – 2,4 la sută.

Pe parcursul anului 2024, activitatea de creditare în valută a băncilor licențiate a înregistrat o creștere de 5,4 la sută³⁹. Astfel, portofoliul de credite acordate în dolari SUA s-a majorat cu 0,1 la sută, iar portofoliul de credite acordate în euro cu 6,7 la sută⁴⁰. În același timp, creditele acordate în moneda națională, dar atașate la cursul valutei au înregistrat o diminuare. Cele atașate la cursul euro au scăzut cu 14,2 la sută, iar cele atașate la cursul dolarului SUA – cu 10,1 la sută.

În aceste condiții, soldul creditelor valutare acordate și a celor atașate s-a cifrat la 1 007,6 milioane dolari SUA (dintre care 113,0 milioane dolari SUA au fost atașate la cursul valutei). Ponderea acestora în totalul activelor valutare bilanțiere s-a cifrat la 36,1 la sută – cu 1,0 puncte procentuale mai puțin decât la finele anului 2023.

Pe fondul diminuării normei de rezervare, la situația din 31 decembrie 2024, soldul *rezervelor obligatorii în valută* s-a diminuat până la echivalentul a 907,5 milioane dolari SUA, cu 6,3 la sută mai puțin, la curs fix, în raport cu finele anului 2023.

În structura obligațiilor valutare bilanțiere ale băncilor licențiate, 89,6 la sută au revenit celor tradiționale: depozitele la termen și la vedere⁴¹ ale clienților non-bancari (în continuare – conturi valutare). La finele anului 2024, soldul conturilor valutare a constituit 2 497,9 milioane dolari SUA – în creștere cu 4,6 la sută, iar prin excluderea diferențelor de curs – cu 9,3 la sută în raport cu sfârșitul anului 2023.

În anul 2024, clienții băncilor – persoane juridice și fizice, și-au majorat plasamentele în conturile de depozit în valută la bănci. Calculate la curs fix, în proporții mai mari au sporit soldurile conturilor curente (cu 12,6 la sută până la 1 368,3 milioane dolari SUA) și depozitelor la vedere (cu 15,3 la sută până la 317,3 milioane dolari SUA), în timp ce depozitele la termen au crescut în proporții mai mici (cu 2,3 la sută până la 812,3 milioane dolari SUA).

Depozitele la termen în valută atrase de la clienții non-bancari ai băncilor, preponderent de la persoanele fizice, au acoperit în proporții de 90,8 la sută creditele acordate în valută de băncile licențiate (fără cele atașate la cursul valutei) față de 93,2 la sută la sfârșitul anului 2023.

Privite în dezagregare pe tipuri de clienți, față de finele anului precedent, au sporit depozitele persoanelor fizice cu 14,7 la sută (fără diferențe de curs), până la 1 524,3 milioane dolari SUA, în

³⁹Calculat prin excluderea diferențelor de curs, la curs efectiv acestea au crescut cu 0,2 la sută.

⁴⁰Calculat prin excluderea diferențelor de curs, la curs efectiv acestea au crescut cu 0,3 la sută.

⁴¹Conturi curente și depozite la vedere.

timp ce depozitele persoanelor juridice non-bancare s-au redus cu 1,4 la sută, până la 937,0 milioane dolari SUA. Astfel, la finele anului de raportare, ponderile soldurilor conturilor valutare ale persoanelor fizice și ale celor juridice non-bancare s-a cifrat la 54,7 la sută și, respectiv, la 33,6 la sută în totalul obligațiunilor valutare bilanțiere ale băncilor licențiate.

În anul 2024, a scăzut nivelul creditelor în valută atrase de către bănci, preponderent a celor externe, rambursările de credite de către băncile licențiate depășind tragerile. Respectiv, soldul creditelor primite de bănci s-a diminuat cu 22,7 la sută (fără diferențe de curs), până la 195,9 milioane dolari SUA.

Activele și obligațiunile condiționale în valută, la sfârșitul anului 2024, au consemnat valori similare – câte 8,0 milioane dolari SUA, reflectând angajamentele băncilor locale de a realiza conversii de tip valută/ valută (Tabelul A.13).

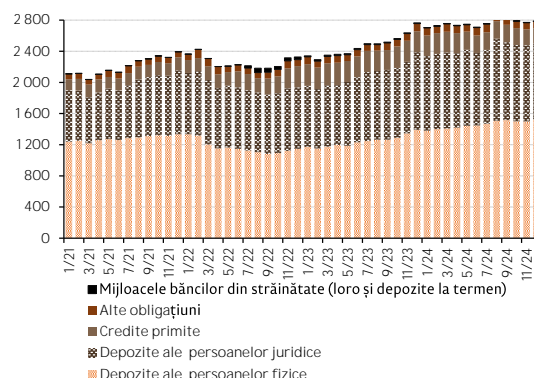
Evoluția cursului nominal și real efectiv

Potrivit valorilor cursului de la finele anului 2024, moneda națională s-a depreciat în raport cu dolarul SUA cu 6,2 la sută, iar față de moneda unică europeană s-a apreciat cu 0,2 la sută (Graficul 3.46). În valori medii, leul moldovenesc s-a apreciat, cu câte 2,0 la sută față de dolarul SUA și euro.

Cât despre dinamica în raport cu dolarul SUA a valurilor țărilor cu ponderi notabile în comerțul exterior al Republicii Moldova și, respectiv, incluse în coșul REER⁴², s-a evidențiat aprecierea, similar leului moldovenesc, a zlotului polonez, a lirei sterline și a francului elvețian. Totodată, deprecierea față de dolarul SUA în proporții mai mari au înregistrat lira turcească, rubla rusească, hrivna ucraineană, rubla belarusă și coroana cehă (Graficul 3.47). Astfel, în anul 2024, cursul efectiv de schimb al leului moldovenesc s-a apreciat, în medie, cu 7,5 la sută în termeni nominali și cu 3,7 la sută în termeni reali față de valurile țărilor – parteneri comerciali principali. La această dinamică au contribuit toți partenerii comerciali, cu excepția Poloniei și Turciei, evidențiindu-se contribuțiile Ucrainei – cu 1,1 puncte procentuale și Federației Ruse – cu 0,9 puncte procentuale (Graficele 3.48 și 3.49).

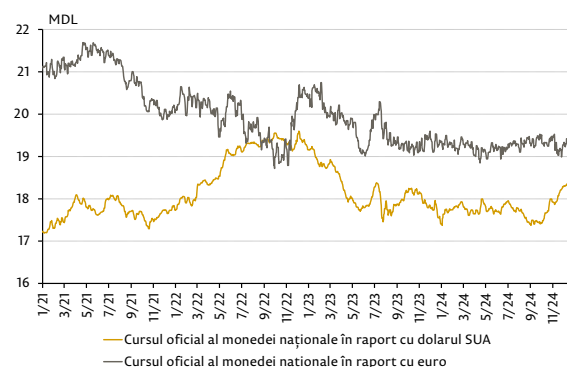
Pe parcursul primelor trei trimestre ale anului 2024, cererea și oferta de valută pe piața valutară locală a fost în proximitatea punctului de echilibru. Cu toate acestea, au existat perioade când cererea de valută a depășit oferta, rezultând în episoade scurte de ușoară depreciere a cursului leului moldovenesc vizavi de dolarul SUA. Pe parcursul trimestrului IV 2024, amplitudinea variațiilor cursului de schimb MDL/USD a crescut, consemnând o depreciere abruptă, atingând la sfârșitul anului de analiză maximul înregistrat pe parcursul anului 2024. Spre deosebire de anul precedent, când s-a consemnat exces de valută pe piața valutară locală, în 2024 situația pe piața valutară s-a înrăutățit. Deteriorarea

Graficul 3.45: Obligațiunile valutare bilanțiere, la curs efectiv, în structură pe tip de pasiv (milioane dolari SUA)

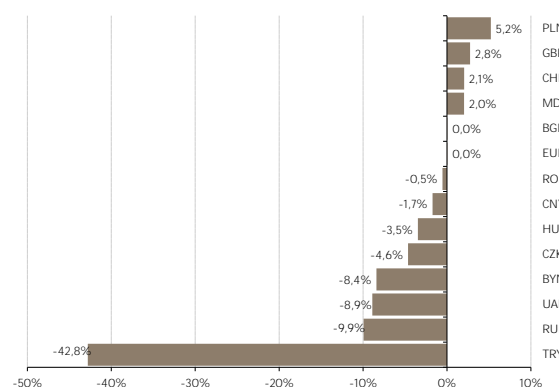
Sursa: BNM

Graficul 3.46: Fluctuațiile cursului oficial al monedei naționale în raport cu dolarul SUA și euro

Sursa: BNM

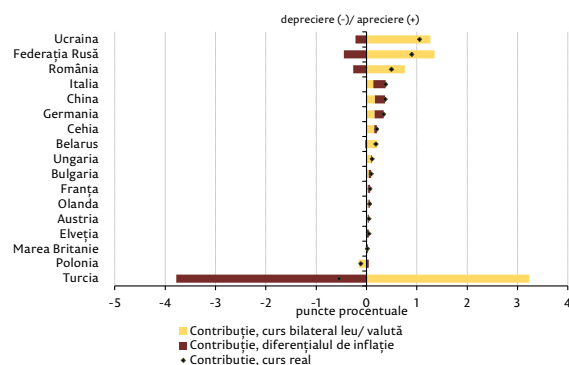
Graficul 3.47: Evoluția monedelor unor parteneri comerciali principali ai Republicii Moldova și ale unor țări din regiune față de dolarul SUA, curs mediu 2024/2023 (%)

Sursa: BNM

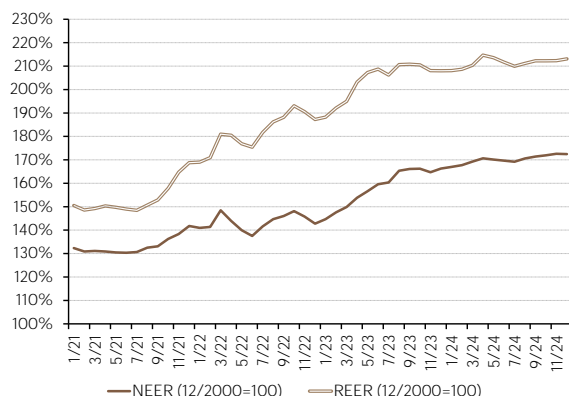
⁴²Potrivit ponderilor actualizate cu cele din anii 2020-2022 ale partenerilor comerciali principali în comerțul exterior al Republicii Moldova.

Graficul 3.48: Contribuția principalilor parteneri comerciali ai Republicii Moldova la modificarea cursului real efectiv în anul 2024 (puncte procentuale)

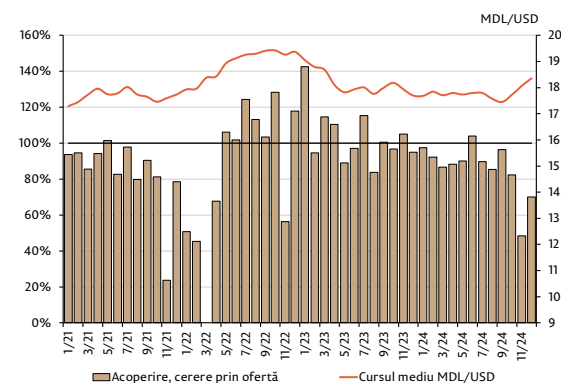
Sursa: BNM

Graficul 3.49: Dinamica cursului real efectiv al monedei naționale calculat pe baza ponderii principalilor parteneri comerciali pe parcursul perioadei 1/2021 – 12/2024 (%)

Sursa: BNM

Graficul 3.50: Gradul de acoperire a cererii nete prin oferta netă și dinamica cursului oficial

Sursa: BNM

condițiilor pieței a fost generată, în ultimul trimestru din anul 2024, de sporirea cererii de valută de la agenți economici, concomitent cu diminuarea ofertei de valută de la persoane fizice, cele din urmă preferând majorarea economiilor în valută, ceea ce a dus la o creștere temporară a gradului de dolarizare a depozitelor acestora. Totodată, în anul 2024 s-a adâncit deficitul comercial extern, exporturile de mărfuri s-au contractat cu 12,2 la sută, iar importurile de mărfuri au crescut cu 4,5 la sută. În consecință, balanța comercială de mărfuri a fost deficitară, înregistrând o creștere a deficitului cu 15,4 la sută comparativ cu cel consemnat în anul 2023.

Oferta netă de valută din partea persoanelor fizice a sporit în termeni anuali cu 5,9 la sută comparativ cu anul 2023, cifrându-se la 3 043,0 milioane dolari SUA, fiind impulsionată de creșterea procurărilor de numerar în valută de la persoane fizice. De asemenea, după un declin mai pronunțat în anul precedent, transferurile nete din străinătate în favoarea persoanelor fizice și-au temperat tendința de scădere în anul 2024, înregistrând o diminuare de 1,0 la sută. Oferta netă de valută din partea persoanelor fizice a continuat să fie denominată majoritar în euro (64,9 la sută⁴³), evidențiindu-se și alte valute, preponderent lira sterlină (Graficul 3.51).

În sens contrar a acționat majorarea semnificativă a cererii nete de valută de la agenți economici asupra evoluției pieței valutare locale, care s-a majorat cu 26,7 la sută comparativ cu anul precedent, până la 3 580,0 milioane dolari SUA. Dezagregând acest indicator s-au observat următoarele evoluții. Agenții economici, majoritar importatori, au cumpărat mai multă valută, cererea de valută provenind, în principal, de la importatorii de resurse energetice, de mașini și echipament auto, de produse farmaceutice și alte bunuri de consum, în timp ce oferta de la unii exportatori de producție agricolă, semințe și oleaginoase s-a diminuat.

În aceste circumstanțe, gradul de acoperire a cererii nete de valută din partea agenților economici prin oferta netă de valută de la persoanele fizice s-a cifrat la 85,0 la sută în perioada de referință, comparativ cu 101,7 la sută în anul precedent. Astfel, BNM a intervenit pe piața valutară internă prin vânzări nete de valută în sumă de 216,3 milioane dolari SUA pentru a diminua volatilitatea excesivă a cursului de schimb, preponderent în ultimul trimestru al anului, când s-a consemnat deficit de valută (Graficul 3.50).

Fiind determinat de factorii de cerere și ofertă enunțați supra, pe parcursul perioadei de raportare, leul moldovenesc s-a înscris pe un trend relativ stabil pe parcursul primelor trei trimestre ale anului 2024, însă la începutul trimestrului IV 2024 tendința s-a inversat spre o depreciere accentuată, care a persistat până la sfârșitul anului de analiză.

⁴³Calculată prin aplicarea unui curs constant.

Activele oficiale de rezervă

Potrivit situației de la finele anului, activele oficiale de rezervă s-au cifrat la 5 483,6 milioane dolari SUA, majorându-se cu 0,6 la sută în raport cu finele anului 2023, ca urmare a efectelor de contrabalansare între încasările și plățile aferente rezervelor externe. În acest sens, s-au evidențiat următoarele intrări de finanțare externă sub formă de suport bugetar:

FMI – 321,5 milioane dolari SUA (echivalentul a 244,3 milioane DST), dintre care:

- tranșele 7 și 8 de credit pentru suport bugetar prin Mecanismul extins de creditare și Mecanismul de finanțare extinsă în sumă de 264,8 milioane dolari SUA (echivalentul a 201,2 milioane DST);
- tranșele 1 și 2 de credit prin intermediul mecanismului de finanțare pentru reziliență și durabilitate (RSF) în sumă de 56,7 milioane dolari SUA (echivalentul a 43,1 milioane DST);

Comisia Europeană, în numele UE, a debursat 160,4 milioane euro, echivalentul a 172,8 milioane dolari SUA, în cadrul a două proiecte:

- 125,4 milioane euro (echivalentul a 134,6 milioane dolari SUA) în cadrul noului program de asistență macrofinanciară, inclusiv 97,9 milioane euro – credit și 27,5 milioane euro – grant;
- 35,0 milioane euro (echivalentul a 38,2 milioane dolari SUA) sub formă de grant în cadrul Politicii europene de vecinătate și negocieri de extindere.

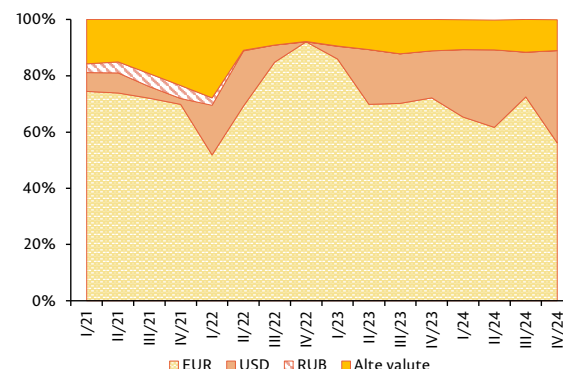
Instituțiile Băncii Mondiale (Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare și Asociația Internațională de Dezvoltare) au alocat echivalentul a 56,8 milioane dolari SUA, dintre care:

- echivalentul a 46,3 milioane dolari SUA pentru Programul „Operațiunea Politica de Dezvoltare pentru Sprijinirea Creșterii și Rezilienței în Moldova”, inclusiv 37,3 milioane euro (echivalentul a 41,3 milioane dolari SUA) – împrumut și 5 milioane dolari SUA – grant;
- 10,5 milioane dolari SUA grant pentru Programul Fondului fiduciar multidonator „Creștere, Reziliență și Oportunități pentru Bunăstare în Moldova (M-GROW)”.

Suport bugetar în echivalentul sumei de 105,5 milioane dolari SUA a fost alocat în cadrul relațiilor bilaterale ale Republicii Moldova:

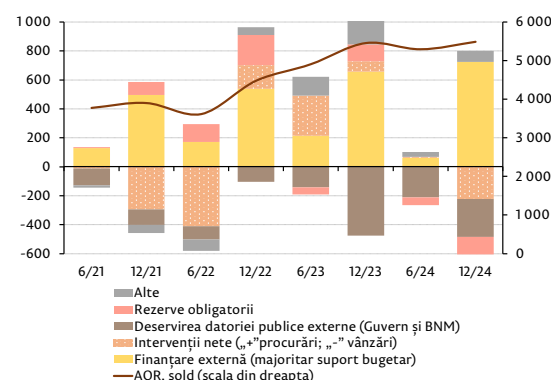
- Guvernul Canadei, care a acordat un împrumut în valoare de 56,3 milioane dolari SUA pentru finanțarea necesităților bugetului de stat și suplinirea Programului oferit de Banca Mondială „Operațiunea Politica de Dezvoltare pentru Sprijinirea Creșterii și Rezilienței în Moldova”;

Graficul 3.51: Structura valutară a ofertei nete de valută de la persoanele fizice (recalculată la un curs constant) (%)

Sursa: BNM

Gratificul 3.52: Activele oficiale de rezervă (AOR), pe tip de flux (milioane dolari SUA)

Sursa: Bloomberg

- Agenția Franceză de Dezvoltare a acordat împrumut în sumă de 45,0 milioane euro (echivalentul a 48,6 milioane dolari SUA) pentru finanțarea tranziției Republicii Moldova la o economie verde;
- Guvernele Cehiei și Letoniei au contribuit cu 0,45 milioane euro (echivalentul a 0,47 milioane dolari SUA) la Fondul de reducere a vulnerabilității energetice;
- Banca Europeană de Investiții (BEI) a acordat 13,3 milioane euro (echivalentul a 14,5 milioane dolari SUA), suport bugetar sub formă de împrumut alocat în scopul dezvoltării infrastructurii feroviare din Moldova.

La finele anului 2024, activele oficiale de rezervă au acoperit în proporții suficiente importul efectiv de mărfuri și servicii, circa 6,3 luni de import efectiv.

Gestionarea rezervelor valutare

În conformitate cu art. 5, 16, 53 și 71 din Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, BNM păstrează și gestionează rezervele valutare ale statului, efectuează operațiuni valutare folosind rezervele și le menține la un nivel adecvat pentru realizarea politicii monetare și valutare a statului. Rolul rezervelor valutare este de a asigura credibilitatea și stabilitatea macrofinanciară a țării, de a onora plățile aferente obligațiilor externe ale statului și de a face față unor șocuri exogene imprevizibile.

În procesul de gestionare a rezervelor valutare, BNM asigură un grad înalt de siguranță și un nivel necesar de lichiditate a investițiilor. Politica investițională a BNM este prudentă, urmărind favorizarea investițiilor sustenabile (ESG: mediu, social, guvernantă) și optimizarea profitabilității ca obiective secundare, primordiale fiind siguranța și lichiditatea rezervelor, ceea ce denotă un apetit redus față de risc. Un element esențial al procesului de gestionare a rezervelor valutare îl constituie managementul riscului investițional, care se realizează prin impunerea unor constrângeri și limite de investiții.

În tabelul A.14 sunt prezentate principalele riscuri aferente gestionării rezervelor valutare și tehnicile aplicate pentru diminuarea expunerii.

Începând cu luna iulie 2013, în cadrul colaborării cu Banca Mondială se implementează alocarea strategică a activelor (ASA). Alocarea strategică a activelor implică o viziune de gestionare a activelor pe termen lung, orientată spre atingerea nivelului optim de rentabilitate și risc. În contextul ASA, rezervele internaționale sunt divizate în trei tranșe (curentă, de lichiditate și de investiții) în funcție de obiectivele și reglementările sale specifice, această abordare asigurând realizarea mai eficientă a obiectivului stabilit. Revizuirea ASA se efectuează periodic, de regulă anual. În cazul în care condițiile interne sau externe impun anumite modificări și necesită revizuirea obiectivelor, a toleranței față de risc și a

indicatorilor de evaluare a riscului, precum și reexaminarea structurii optime a portofoliului, revizuirea ASA se efectuează mai des de o dată pe an.

În contextul geopolitic și al incertitudinilor asociate, al dinamicii înregistrate și prognozate a rezervelor valutare, a ratelor dobânzii și a randamentelor titlurilor guvernamentale pe fondul presiunilor inflaționiste, cadrul de alocare strategică a activelor a fost revizuit, fiind aprobate modificări la Regulamentul cu privire la gestionarea rezervelor internaționale, în baza Hotărârii Comitetului executiv nr. 277/2023, în vigoare din 1 ianuarie 2024 sau de la o altă dată pe parcursul anului 2024, considerând perioada de tranziție necesară.

Modificările au vizat, în special, majorarea portofoliului gestionat extern, extinderea orizontului investițional și adoptarea corespunzătoare a unor noi benchmark-uri în cazul portofoliilor de plasamente la termen la bănci comerciale și de investiții, adoptarea indicatorilor „devierea de durată” și al „duratei spread-ului” în vederea cuantificării expunerii la riscul de piață și de credit și corelării acestora cu toleranța la risc a instituției. Suplimentar, a fost modificată structura alocării pe valute și tipuri de instrumente, mărimea tranșelor și devierile admisibile.

În 2024, economia mondială continuă procesul de redresare după multiple șocuri din anii precedenți, menținând o traiectorie stabilă, dar cu un ritm de creștere moderat, balanța riscurilor fiind înclinată în sens negativ. Deși piețele resurselor energetice s-au stabilizat parțial după volatilitatea extremă a prețurilor din 2022 și începutul anului 2023, persistă provocări semnificative, precum tensiunile geopolitice, ratele ridicate ale datoriei publice, provocări în lanțul de aprovizionare, integrarea energiei regenerabile și schimbările în dinamica cererii și ofertei.

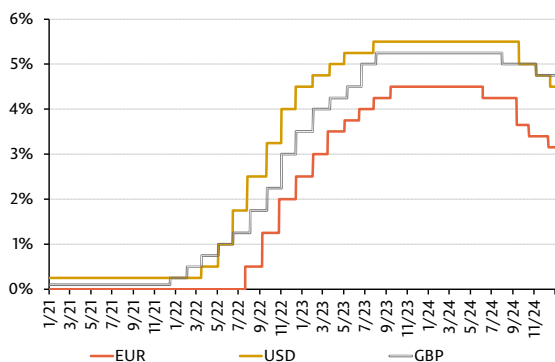
Redresarea globală lentă este marcată de discrepanțe semnificative între regiuni, economii avansate și piețe emergente. În timp ce unele state au reușit să mențină o creștere robustă, altele s-au confruntat cu încetiniri accentuate și perspective economice slabe. Economii avansate au înregistrat, preponderent, o creștere modestă, afectate de ratele ridicate ale dobânzilor și cererea internă scăzută, cu excepția Statelor Unite, unde creșterea a depășit așteptările.

Totodată, anul 2024, fiind perceput ca un an electoral, cu scrutine în numeroase țări, a constituit un alt factor de incertitudine, în special din perspectiva politicii și relațiilor comerciale, ce pun presiuni suplimentare de instabilitate și amplifică conflictele geopolitice.

Procesul de gestionare a rezervelor valutare este condiționat de evoluția economiei mondiale, de deciziile principalelor bănci centrale ale lumii, în special ale autorităților monetare din zona euro, SUA și Marea Britanie, considerând importanța monedelor acestor țări în structura activelor oficiale de rezervă.

Conjunctura economică a determinat adoptarea politicilor de protejare a stabilității macroeconomice prin relaxarea politicii monetare, atent calibrată pentru a capta exhaustiv presiunile inflaționiste și a evidențiat necesitatea unor politici fiscale adaptate viitoarelor presiuni asupra cheltuielilor.

Graficul 3.53: Ratele de politică monetară în SUA, UE și Regatul Unit al Marii Britanii (%)

Sursa: BNM

Astfel, rata de referință a Sistemului Rezervelor Federale din SUA a evoluat de la 5,25-5,50 la sută la începutul anului, poziționându-se la finele lunii decembrie 2024 în intervalul 4,25-4,50 la sută, iar cea a Băncii Angliei a evoluat de la 5,25 la sută la 4,75 la sută la finele anului pe fondul temperării presiunilor inflaționiste, autoritățile monetare adoptând o abordare graduală și prudentă, în concordanță cu indicatorii macroeconomici, precum și cu evoluțiile globale. Totodată, pe parcursul anului 2024, potrivit deciziilor de politică monetară ale Băncii Centrale Europene determinate de preocupările față de creșterea economică redusă, care au prevalat asupra preocupărilor aferente inflației persistente, rata de bază s-a diminuat succesiv de la 4,50 la sută la 3,15 la sută. Totodată, la 13 martie BCE a anunțat modificări în cadrul operațional de implementare a politicii monetare, prin care, începând cu 18 septembrie, diferența dintre rata la operațiunile principale de refinanțare și rata facilității de depozit a fost redusă la 15 puncte de bază. Rata la facilitatea de credit marginală a fost, de asemenea, ajustată astfel încât diferența dintre rata la facilitatea de credit marginală și rata operațiunilor principale de refinanțare să rămână neschimbată la 25 puncte de bază (Graficul 3.53). Deciziile s-au transpus inclusiv în volatilitatea ratelor de schimb, din perspectiva vitezei de reacție, adaptării politicilor, transmisiei, efectului scontat etc.

Evoluția ratelor de politică monetară stabilite de către autoritățile monetare s-a reflectat, implicit, și în dinamica randamentelor instrumentelor financiare. În condițiile în care măsurile de relaxare a politicii monetare adoptate de cele trei autorități au avut loc gradual, preponderent, în a doua jumătate a anului, impactul reducerii ratelor asupra performanței financiare a Băncii Naționale nu a fost semnificativ, înregistrându-se o rentabilitate sporită datorită menținerii o perioadă mai îndelungată din an a nivelului ridicat al ratelor, dar și structurii pe instrumente diversificate cu sensibilitate variată la modificările ratelor dobânzii.

Activele oficiale de rezervă, la 31 decembrie 2024 față de 31 decembrie 2023, s-au majorat cu 0,6 la sută sau cu circa 30 milioane dolari SUA (de la 5 453,1 milioane dolari SUA până la 5 483,6 milioane dolari SUA). Printre principalii factori ce au contribuit la acumularea rezervelor internaționale au fost debursările externe pentru sprijin bugetar și proiecte investiționale din partea FMI, Comisiei Europene, Băncii Mondiale și altor parteneri de dezvoltare, precum și veniturile din gestionarea rezervelor. Aceste intrări au fost practic în totalitate compensate de plățile aferente datoriei publice externe, intervențiile de vânzare pe piața valutară internă, scăderea rezervelor obligatorii ale băncilor comerciale și deprecierea ratelor de schimb ale valutilor componente ale rezervelor în raport cu dolarul SUA (valuta de raportare). În cadrul gestionării rezervelor valutare, politica investițională a Băncii Naționale este una prudentă, activele fiind alocate în instrumente sigure, utilizate și de alte bănci centrale: plasamente pe conturi corespondente (de regulă la alte bănci centrale), plasamente la termen și valori mobiliare, care se clasifică în valori mobiliare supranaționale (emise de instituții supranaționale), guvernamentale (emise de guvernul SUA, guvernele țărilor membre ale Uniunii Europene și alți emitenți guvernamentali) și non-guvernamentale (emise de agenții).

O parte din rezervele valutare sunt gestionate extern de către Banca Mondială. În conformitate cu Acordul de consultanță și management investițional între Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BIRD) și Banca Națională a Moldovei, din 8 decembrie 2010 (prelungit prin HCE nr. 168 din 30 decembrie 2015), BIRD este consultantul și mandatarul BNM pentru administrarea unei părți a activelor externe, limitate la 20 la sută din rezervele valutare. La 31 decembrie 2024, ponderea activelor gestionate extern constituia 7,62 la sută din rezervele valutare.

Către finele anului 2024, considerând anticipările cu privire la evoluția randamentelor, trendul descendent al inflației și premisele pentru o politică monetară relaxată în zona euro, Comitetul de investiții a luat decizia de a suplini portofoliul de valori mobiliare evaluate la cost amortizat cu titluri în valoare de 200 milioane euro, beneficiind de oportunitatea de a fixa rate mai ridicate pe termen lung. Valoarea acestui portofoliu, la 31 decembrie 2024, constituia echivalentul a circa 712 milioane dolari SUA sau 13,0 la sută din rezervele valutare. Potrivit situației de la sfârșitul anului de raportare, 83,3 la sută din rezerve sunt investite în valori mobiliare, 14,9 la sută – menținute sub formă de numerar și disponibilități în conturi corespondente, iar 1,8 la sută constituie plasamentele la termen (Graficul 3.54).

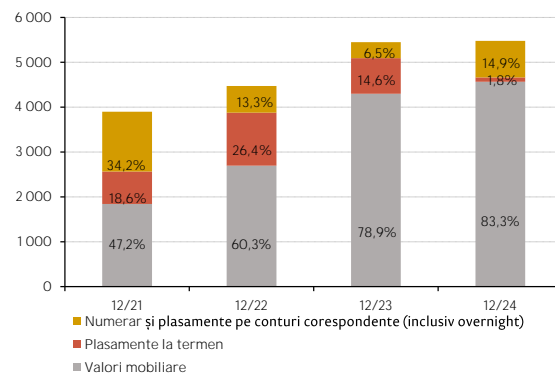
BNM a redus treptat ponderea depozitelor la băncile comerciale și de investiții până la 0,0 la sută din rezerve, obiectiv atins la sfârșitul anului 2024. Excepție fac plasamentele la termen la bănci centrale și instituții financiare internaționale. În acest context, depozitele la termen au scăzut semnificativ, în timp ce deținerile în conturile corespondente au crescut ca urmare a scadenței către sfârșitul anului 2024 a depozitelor plasate anterior la băncile comerciale din străinătate. În același timp, lichiditățile disponibile vor fi reinvestite gradual în valori mobiliare sau plasamente la termen la instituții financiare și bănci centrale din străinătate, din lista contrapărților autorizate, asigurând alinierea la noua compoziție valutară a rezervelor.

În 2024, multe perechi valutare au scăzut la minime neașteptate pe fondul unui dolar american puternic, inclusiv euro, care a scăzut aproape de paritate. Acest lucru a reflectat puterea economică a Statelor Unite ale Americii în contextul unei creșteri slabe a zonei euro și a unei activități economice reduse în China. În plus, revenirea președintelui Trump la Casa Albă a stimulat o creștere a dolarului, având în vedere impactul așteptat a tarifelor vamale propuse și optimismul reînnoit cu privire la economia americană.

În același timp, pe fondul menținerii războiului de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei, prețurile la energie în zona euro au rămas cu mult peste minimele istorice, însă amenințarea prețurilor ridicate la energie s-a diminuat considerabil. Scăderea prețurilor la energie a fost determinată de diversificarea surselor de aprovizionare cu gaze naturale, de creșterea importurilor de GNL (gaz natural lichefiat) și de scăderea cererii de energie ca urmare a vremii mai blânde. De asemenea, expansiunea energiei regenerabile, în special a energiei eoliene și solare, a redus presiunea asupra pieței, contribuind la stabilizarea prețurilor.

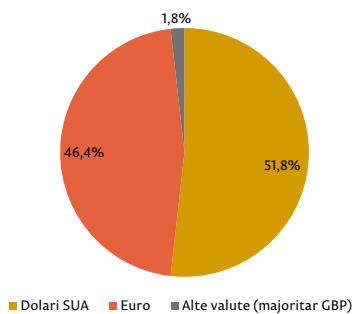
Totodată, euro a continuat să scadă în raport cu dolarul american, ajungând la un nou minim al ultimilor doi ani, pe fondul

Graficul 3.54: Structura rezervelor valutare pe instrumente investiționale la finele anilor 2021-2024 (milioane dolari SUA)

Sursa: BNM

Graficul 3.55: Structura valutară a rezervelor valutare la situația din 31.12.2024 (%)

Sursa: BNM

îngrijorărilor legate de economia zonei euro, de tarifele vamale impuse de președintele Trump și de discrepanța de politică monetară dintre BCE și SRF.

În pofida acestor evoluții în mediul economic internațional, fluxurile valutare pe piața din Republica Moldova, intensificarea relațiilor cu UE, precum și a schimburilor în euro cu țările membre au sporit esențial importanța euro pentru economia Republicii Moldova. În context, BNM a decis, ca începând cu 2 ianuarie 2025, euro să fie utilizat ca monedă de referință pentru stabilirea cursului oficial al leului moldovenesc. Pe fondul accentuării rolului dominant al monedei euro în structura valutară a importurilor și al datoriei externe, al deciziei de modificare a valutei de referință și de intervenție, s-a considerat oportună recalibrarea structurii valutare a rezervelor internaționale în scopul asigurării unei cote de cel puțin 50 la sută acestei valute. În acest sens, a fost aprobată o nouă modalitate de stabilire a structurii valutare normative, prin aprobarea unor benzi de deviere a cotei valutilor, fiind încadrate în intervale admisibile de variație: euro – între 50 la sută și 70 la sută, dolarul SUA – între 25 la sută și 50 la sută, alte valute – maxim 10 la sută din rezerve. Conform deciziei HCE nr. 333 din 19 decembrie 2024, tranziția la noua compoziție valutară va fi asigurată până la 31.03.2025. Potrivit valorilor de la sfârșit de an, în structura rezervelor internaționale balanța era înclinată ușor în favoarea dolarului SUA cu o pondere de 51,8 la sută, cota euro înregistrând 46,4 la sută. Expunerea în alte valute constituia 1,8 la sută (Graficul 3.55).

Pornind de la evoluția economiei mondiale în anul 2024, în special a SUA, UE și a Marii Britanii, conjunctura piețelor financiare și dinamica ratelor de schimb față de dolarul SUA (valuta de raportare a rezervelor în 2024), gestionarea rezervelor valutare a generat un profit de 213,10 milioane dolari SUA, la o rată medie a profitabilității de 3,90 la sută.

Capitolul 4

Activitatea de supraveghere a BNM

4.1 Supravegherea bancară

Evoluția sectorului bancar

Indicatorii de bază ai sectorului bancar

La situația din 31.12.2024, în Republica Moldova funcționau 11 bănci licențiate de Banca Națională a Moldovei, inclusiv 5 filiale ale băncilor și grupurilor financiare străine.

Numărul total de subdiviziuni ale băncilor licențiate din Republica Moldova a constituit 532, dintre care 272 sucursale și 260 agenții.

În sectorul bancar, la situația din 31.12.2024, activau 8 484 persoane. În medie, fiecărui angajat i-au revenit în gestiune active în valoare de 20,1 milioane lei, în creștere cu 2,1 milioane lei (11,6 la sută) comparativ cu finele anului 2023.

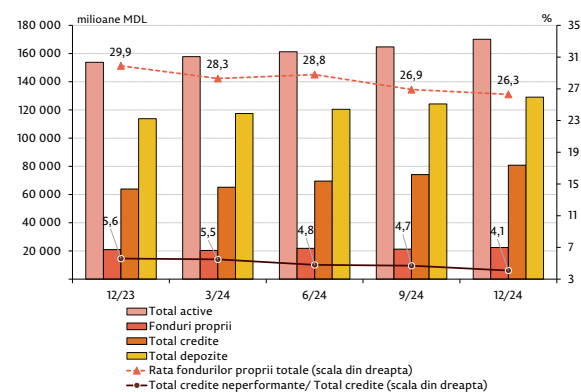
Situația financiară a sectorului bancar la 31.12.2024 era satisfăcătoare, caracterizată prin creșterea activelor, a creditelor, a fondurilor proprii, a depozitelor persoanelor fizice și a depozitelor persoanelor juridice.

Dinamica principalilor indicatori financiari este redată în graficul 4.1.

Băncile sunt suficient capitalizate, fondurile proprii au constituit 22 433,5 milioane lei, fiind în creștere cu 1 531,8 milioane lei (7,3 la sută) față de anul precedent, iar rata fondurilor proprii totale rămâne a fi la un nivel înalt, înregistrând valoarea de 26,3 la sută, cu 3,6 puncte procentuale mai mică față de 2023, ca urmare a creșterii cuantumulului total al expunerii la risc cu 22,0 la sută. Conform rapoartelor prezentate de bănci, toate băncile au respectat indicatorul „Rata fondurilor proprii totale” (limita pentru fiecare bancă ≥ 10 la sută) și cerințele suplimentare impuse prin măsuri de supraveghere.

Profitul aferent exercițiului încheiat la 31.12.2024 a constituit 3 973,6 milioane lei pe sector, micșorându-se față de anul precedent cu 116,5 milioane lei (2,8 la sută), ca urmare a diminuării veniturilor din dobânzi cu 2 551,4 milioane lei (22,3 la sută). Concomitent, s-au majorat veniturile din diferența de curs de schimb cu 342,1 milioane lei (18,0 la sută), veniturile din onorarii și comisioane – cu 316,0 milioane lei (9,6 la sută). Totodată, s-au micșorat cheltuielile cu dobânzile cu 1 964,3 milioane lei (43,6 la sută) și s-au majorat cheltuielile neaferele dobânzilor cu 474,5 milioane lei (5,8 la sută).

Graficul 4.1: Dinamica principalilor indicatori financiari pe sectorul bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2023* – 31.12.2024

Sursa: BNM

*Datele la situația din 31.12.2023 pe parcursul întregului text sunt ajustate conform rezultatelor auditului extern.

Pentru anul 2024, rentabilitatea activelor⁴⁴ și a capitalului⁴⁵ băncilor a înregistrat valori de 2,4 la sută și, respectiv, 14,7 la sută, fiind în descreștere față de anul precedent cu 0,4 puncte procentuale și, respectiv, cu 1,4 puncte procentuale.

Activele totale au însumat 170 175,0 milioane lei, majorându-se pe parcursul anului 2024 cu 16 320,4 milioane lei (10,6 la sută).

La 31.12.2024, soldul portofoliului de credite brut (prudențial) a constituit 47,5 la sută din totalul activelor sau 80 824,6 milioane lei, majorându-se pe parcursul perioadei analizate cu 16 929,1 milioane lei (26,5 la sută). Concomitent, creditele neperformante s-au micșorat cu 193,3 milioane lei (5,5 la sută) până la 3 353,8 milioane lei, respectiv, ponderea creditelor neperformante în totalul creditelor s-a micșorat cu 1,4 puncte procentuale, constituind 4,1 la sută.

Soldul depozitelor a sporit pe parcursul anului 2024 cu 15 245,0 milioane lei (13,4 la sută) până la 129 091,7 milioane lei din contul majorării depozitelor persoanelor fizice cu 8 886,2 milioane lei (13,2 la sută) până la 75 958,4 milioane lei și a depozitelor persoanelor juridice cu 6 504,6 milioane lei (14,0 la sută) până la 53 012,0 milioane lei. Concomitent, depozitele băncilor s-au micșorat cu 145,8 milioane lei (54,6 la sută) până la 121,4 milioane lei.

Fondurile proprii

La situația din 31.12.2024, fondurile proprii pe sector, conform datelor prezentate de bănci, au constituit 22 433,5 milioane lei, înregistrând o creștere de 1 531,8 milioane lei (7,3 la sută) pe parcursul anului.

Creșterea fondurilor proprii a fost determinată de reflectarea de către bănci a profiturilor eligibile după desfășurarea adunărilor generale ale acționarilor și după obținerea permisiunii BNM privind includerea în fondurile proprii a profiturilor obținute. Totodată, s-au majorat datoriile subordonate cu 549,5 milioane lei. Concomitent, s-au micșorat instrumentele de fonduri proprii de nivel 1 de bază ale entităților din sectorul financiar în care banca nu deține o investiție semnificativă, în sumă de 224,0 milioane lei (investiția de procurare a BCR Chișinău S.A.).

De asemenea, pe parcursul anului de raportare, 8 bănci au distribuit capital sub formă de dividende în mărime totală de 2 255,2 milioane lei, iar o bancă a răscumpărat instrumentele de fonduri proprii de nivel 1 de bază pentru cedarea lor ulterioară către angajații săi în cadrul programului de stimulare a angajaților pe termen lung, în sumă de 231,4 milioane lei.

Structura fondurilor proprii totale la 8 bănci este formată integral din fonduri proprii de nivel 1 de bază (total pe sector – 21 326,7 milioane lei), iar 3 bănci (BC „MOLDOVA – AGROINDBANK” S.A.,

⁴⁴Rentabilitatea activelor = $\frac{\text{Venitul net anualizat}}{\text{Media activelor}}$

⁴⁵Rentabilitatea capitalului = $\frac{\text{Venitul net anualizat}}{\text{Media capitalului}}$

BC „VICTORIABANK” S.A. și B.C. „ProCredit Bank” S.A.) dispun pe lângă fonduri proprii de nivel 1 și de fonduri proprii de nivel 2 (împrumuturi subordonate), în sumă de 499,6 milioane lei, 480,7 milioane lei și 126,6 milioane lei, respectiv.

La situația din 31.12.2024, rata fondurilor proprii totale⁴⁶ pe sectorul bancar a înregistrat valoarea de 26,3 la sută, fiind în descreștere cu 3,6 puncte procentuale față de finele anului precedent ca urmare a creșterii cuantumulului total al expunerii la risc cu 15 406,8 milioane lei sau cu 22,0 la sută (majorarea creditelor). Indicatorul dat a fost respectat de către toate băncile (limita pentru fiecare bancă ≥ 10 la sută). Totodată, băncile au respectat și cerința aferentă indicatorului „Rata fondurilor proprii totale”, luând în considerare amortizoarele de capital. Astfel, suplimentar la cerința de fonduri proprii minime de 10 la sută, băncile sunt obligate să mențină fonduri proprii de nivel 1 de bază necesare pentru a îndeplini cerințele privind amortizorul de conservare a capitalului (2,5 la sută), amortizorul anticiclic de capital (0,0 la sută), amortizorul de risc sistemic (1 la sută) și, după caz, amortizorul aferent societății de importanță sistemică (0,5 la sută/1,0 la sută/1,5 la sută) (amortizorul O-SII).

Concomitent, Comitetul executiv al BNM, ca urmare a rezultatelor procesului de supraveghere și evaluare a activității băncilor (SREP), a impus cerințele specifice de capital fiecărei bănci, în funcție de profilul de risc individual, care, de asemenea, au fost respectate de toate băncile.

Dinamica fondurilor proprii de nivel 1 de bază și a fondurilor proprii totale în perioada analizată este reprezentată în graficul 4.2.

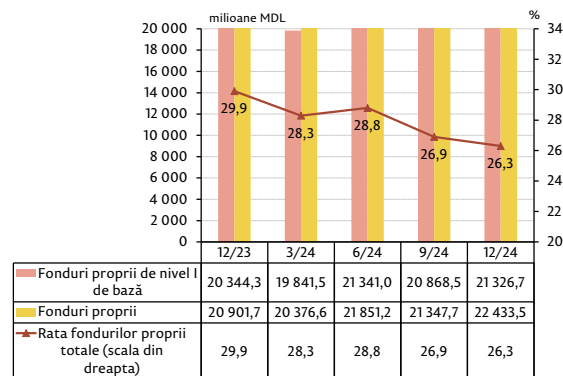
Indicatorul efectului de levier⁴⁷ la 31.12.2024 a constituit 11,9 la sută, fiind în micșorare față de finele anului precedent cu 0,8 puncte procentuale, variind de la 9,2 la sută până la 32,6 la sută.

Modificarea structurii fondurilor proprii ale sectorului bancar, din punctul de vedere al concentrării pe grupuri de bănci, este redată în graficul 4.3.

Cota fondurilor proprii totale a băncilor mari în fondurile proprii totale ale sectorului bancar a constituit 82,1 la sută, fiind în creștere cu 4,5 puncte procentuale comparativ cu finele anului precedent, iar cota fondurilor proprii totale a băncilor medii a constituit 12,1 la sută, fiind în descreștere cu 7,3 puncte procentuale. Totodată, cota fondurilor proprii totale a băncilor mici s-a majorat cu 2,8 la sută. Dinamica respectivă este rezultatul modificărilor componentelor grupurilor de bănci.

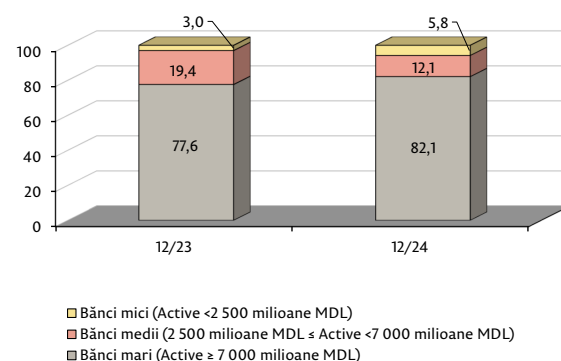
În perioada de referință, s-a menținut cota semnificativă a investițiilor străine în capitalul băncilor, care, la situația din 31.12.2024, a constituit 70,3 la sută (Graficul 4.4), fiind cu 18,6 puncte procentuale mai mică față de finele anului precedent ca urmare a procurării, pe data de 15.01.2024, de către BC „VICTORIABANK” S.A. a BCR Chișinău S.A.

Graficul 4.2: Dinamica fondurilor proprii (milioane lei) și a ratei fondurilor proprii totale (%) pe sectorul bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2023* – 31.12.2024

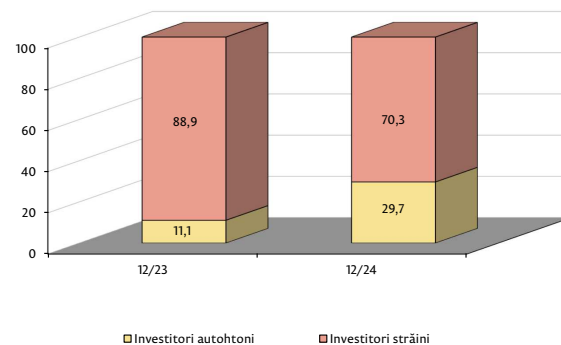
Sursa: BNM

Graficul 4.3: Dinamica concentrării fondurilor proprii totale ale sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci pentru perioada 31.12.2023* – 31.12.2024 (%)

Sursa: BNM

Graficul 4.4: Structura capitalului social al sectorului bancar din Republica Moldova, conform sursei de proveniență a investițiilor pentru perioada 31.12.2023* – 31.12.2024 (%)

Sursa: BNM

⁴⁶Rata fondurilor proprii totale = $\frac{\text{Fonduri proprii} * 100}{\text{Cuantumul total al expunerii la risc}}$

⁴⁷Indicatorul efectului de levier = $\frac{\text{Fonduri proprii de nivel 1} * 100}{\text{Totalul expunerii indicatorului efectului de levier}}$

Printre investitorii străini care participă la formarea capitalului băncilor din Republica Moldova sunt bănci din Italia, România, Ungaria, precum și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare și investitori din Germania, Bulgaria, Olanda, Austria, Estonia, Regatul Unit al Marii Britanii, Grecia, Irak.

Din numărul total al băncilor, 3 bănci (B.C. „ProCredit Bank” S.A., B.C. „EXIMBANK” S.A., BC „COMERTBANK” S.A.) dispun de capital format complet din investiții străine (dintre care 2 filiale ale băncilor și grupurilor financiare străine: B.C. „EXIMBANK” S.A. și B.C. „ProCredit Bank” S.A.), 6 bănci (BC „MOLDOVA – AGROINDBANK” S.A., BC „Moldindconbank” S.A., B.C. „VICTORIABANK” S.A., OTP Bank S.A., BC „ENERGBANK” S.A., BC „EuroCreditBank” S.A.) – de capital format din investiții străine și autohtone și 2 bănci („FinComBank” S.A., BCR Chișinău S.A.) – de capital format complet din investiții autohtone.

Activele și calitatea acestora

Activele sectorului bancar sunt concentrate în grupul băncilor mari (determinat de către BNM). E de menționat că, în decembrie 2024, s-a modificat componența grupelor. Astfel, BC „ProCredit Bank” S.A. a migrat din grupul băncilor medii în grupul băncilor mari. Respectiv, la finele anului 2024, în grupul băncilor mari intrau 5 bănci (BC „MOLDOVA – AGROINDBANK” S.A., BC „Moldindconbank” S.A., B.C. „VICTORIABANK” S.A., OTP Bank S.A., BC „ProCredit Bank” S.A.). Ponderea activelor băncilor din acest grup a constituit 87,6 la sută la 31.12.2024, fiind în creștere cu 5,4 puncte procentuale față de finele anului 2023.

Totodată, BCR Chișinău S.A. a migrat din grupul băncilor medii în grupul băncilor mici. Astfel, ponderea activelor băncilor din grupul băncilor medii („FinComBank” S.A., BC „EXIMBANK” S.A., BC „ENERGBANK” S.A.) s-a micșorat cu 6,4 puncte procentuale, constituind 8,9 la sută, iar ponderea activelor băncilor din grupul băncilor mici (BC „COMERTBANK” S.A., BCR Chișinău S.A., BC „EuroCreditBank” S.A.) s-a majorat cu 1,0 puncte procentuale, constituind 3,5 la sută.

Activele totale pe sector au constituit 170 175,0 milioane lei, majorându-se comparativ cu finele anului precedent cu 16 320,4 milioane lei (10,6 la sută). Sursa principală de finanțare a activelor sunt datoriile, care s-au majorat cu 15 111,0 milioane lei (11,9 la sută) până la 142 334,8 milioane lei, preponderent, din contul majorării depozitelor atrase cu 15 361,9 milioane lei (13,5 la sută) până la 129 337,6 milioane lei. O altă sursă de finanțare a activelor este capitalul, care a crescut cu 1 209,4 milioane lei (4,5 la sută) până la 27 840,2 milioane lei, ca urmare a obținerii în perioada de referință a profitului.

Pe parcursul anului 2024, ponderea activelor în PIB⁴⁸ s-a majorat cu 1,4 puncte procentuale, de la 51,2 la sută până la 52,6 la sută (Graficul 4.8).

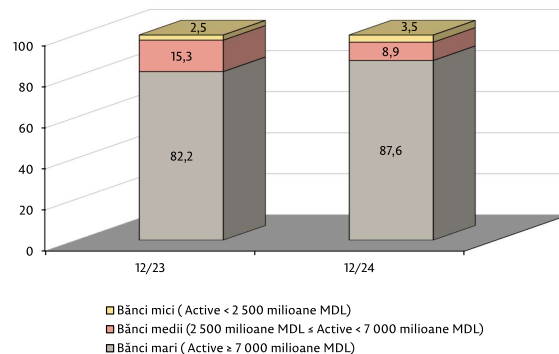
⁴⁸PIB în prețuri curente

Concentrarea activelor sectorului bancar este prezentată în graficul 4.5.

Este de menționat că limitele poziției dominante pe piața bancară după mărimea activelor au fost respectate. Totodată, ponderea activelor totale ale BC „MOLDOVA – AGROINDBANK” S.A. în raport cu activele totale pe sectorul bancar a constituit 35,0 la sută, fiind la limita stabilită (limita ≤ 35 la sută), fiind urmată de BC „Moldindconbank” S.A. – 21,3 la sută (Graficul 4.6).

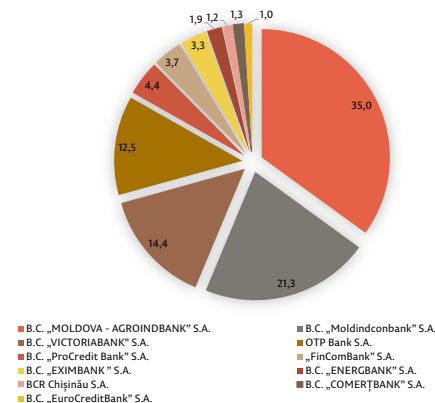
În urma analizei concentrării activelor sectorului bancar al Republicii Moldova, a fost calculat indicele Herfindahl-Hirschmann (valoarea căruia nu depășește 10 000), în baza cotei activelor băncii în totalul activelor pe sectorul bancar. Indicatorul dat se calculează ca suma pătratelor cotelor de piață ale tuturor băncilor din sector. În practica internațională se folosește următoarea divizare:

Graficul 4.5: Dinamica concentrării activelor pe grupuri de bănci pentru perioada 31.12.2023* – 31.12.2024 (%)

Sursa: BNM

Graficul 4.6: Concentrarea activelor sectorului bancar la 31.12.2024 (%)

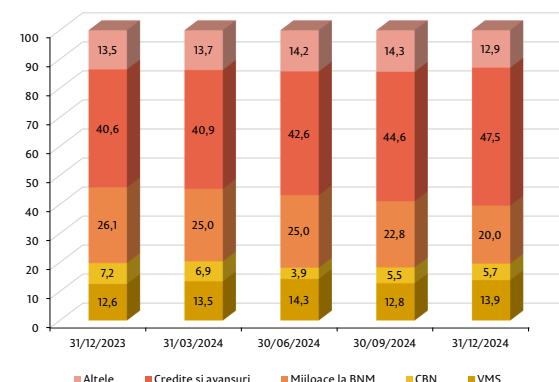
Sursa: BNM

- HHI sub 100 indică o piață cu nivel de concentrare foarte scăzut;
- HHI între 100 și 1 500 indică o piață neconcentrată;
- HHI între 1 500 și 2 500 indică o concentrație moderată;
- HHI peste 2 500 indică o concentrație ridicată.

Astfel, în urma calculelor efectuate, obținând HHI=2 090,6, concludem că sectorul bancar al Republicii Moldova prezintă o concentrație moderată, crescând, pe parcursul ultimelor cinci ani, de la nivelul de 1 761,9 din anul 2020.

În structura activelor, ponderea cea mai mare a revenit articolului din bilanț „Credite și avansuri la cost amortizat”, care a constituit 47,5 la sută (80 823,9 milioane lei), fiind în creștere cu 6,9 puncte procentuale față de finele anului precedent. Ponderea mijloacelor la BNM a constituit 20,0 la sută (33 991,8 milioane lei), fiind în descreștere cu 6,1 puncte procentuale. Ponderea investițiilor băncilor în valorile mobiliare de stat (VMS) și în certificatele Băncii Naționale (CBN) a constituit 19,6 la sută (33 352,4 milioane lei), fiind în descreștere cu 0,2 puncte procentuale. Restul activelor, care constituie 12,9 la sută (22 006,9 milioane lei), sunt menținute de către bănci în alte bănci, în numerar, imobilizări corporale, imobilizări necorporale etc. Ponderea acestora s-a micșorat cu 0,6 puncte procentuale.

Graficul 4.7: Dinamica structurii activelor sectorului bancar pentru perioada 31.12.2023* – 31.12.2024 (%)

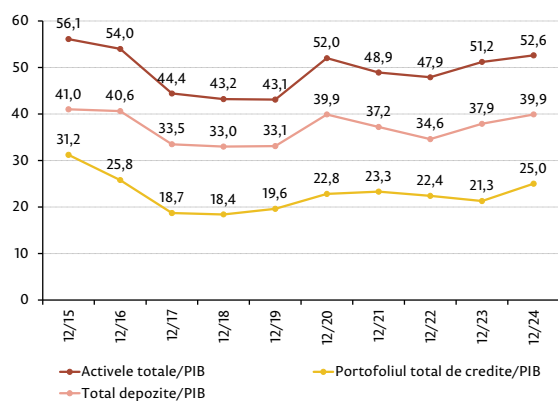

Sursa: BNM

Structura activelor sectorului bancar, conform principalelor componente, este redată în graficul 4.7.

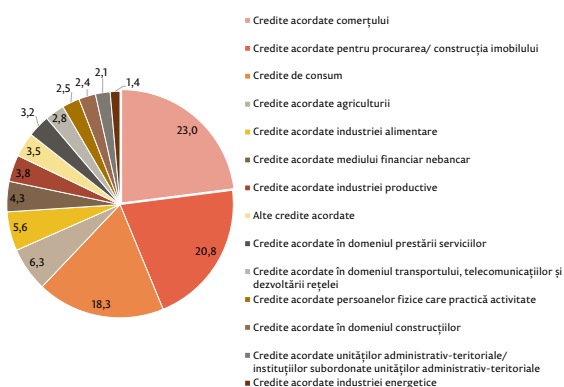
E de menționat că, în anul 2024, s-a reluat procesul de creditare. Astfel, portofoliul de credite brut (conform rapoartelor prudentiale), la 31.12.2024, a constituit 80 824,6 milioane lei, majorându-se pe parcursul anului cu 16 929,1 milioane lei (26,5 la sută). Creșterea portofoliului de credite a fost înregistrată lunar, cu excepția lunii ianuarie. Indicatorul concentrării creditelor (HHI) la 31.12.2024 a constituit 2 289,0 (concentrație moderată), înregistrând o creștere față de nivelul de 1 961,8 din anul 2020, tendința de creștere se menține pe parcursul ultimelor cinci ani.

Graficul 4.8: Dinamica activelor, creditelor și depozitelor raportate la PIB (%)

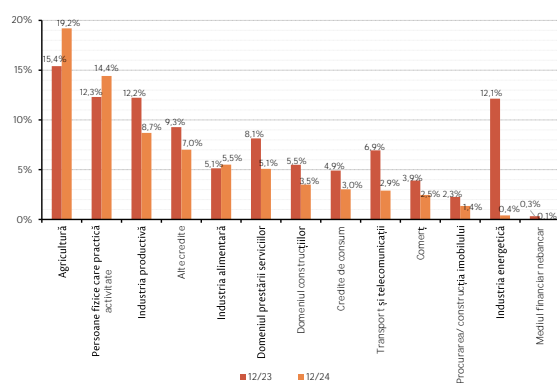
Sursa: BNM

Graficul 4.9: Distribuția pe ramuri a creditelor la 31.12.2024 (%)

Sursa: BNM

Graficul 4.10: Distribuția creditelor neperformante pe ramuri pentru perioada 31.12.2023* – 31.12.2024 (%)

Sursa: BNM

Concomitent, ponderea în PIB a portofoliului de credite brut s-a majorat cu 3,7 puncte procentuale, constituind 25,0 la sută la 31.12.2024 (Graficul 4.8).

Cea mai mare creștere a fost înregistrată la creditele acordate pentru procurarea/ construcția imobilului cu 5 324,8 milioane lei (40,1 la sută) până la 18 607,0 milioane lei, la creditele de consum – cu 3 561,0 milioane lei (31,8 la sută) până la 14 760,9 milioane lei, la creditele acordate comerțului – cu 2 595,6 milioane lei (18,2 la sută) până la 16 834,3 milioane lei, la creditele acordate industriei energetice – cu 936,3 milioane lei (125,0 la sută) până la 1 685,4 milioane lei și la creditele acordate în domeniul construcțiilor – cu 867,6 milioane lei (73,1 la sută) până la 2 054,1 milioane lei.

Totodată, pe parcursul anului 2024 a fost înregistrată descreșterea doar la alte credite acordate cu 45,2 milioane lei (2,0 la sută) până la 2 245,0 milioane lei.

Referitor la structura creditelor pe ramuri, este important de menționat că ponderea cea mai mare în totalul creditelor o dețin creditele acordate pentru procurarea/ construcția imobilului – 23,0 la sută, fiind urmate de creditele acordate comerțului cu o pondere de 20,8 la sută și creditele de consum cu o pondere de 18,3 la sută din totalul creditelor și o rată de neperformanță de 1,4 la sută. Restul sectoarelor ocupă o pondere mai mică în totalul portofoliului de credite, având performanța mai scăzută, printre acestea se numără: creditele acordate agriculturii, cu o pondere de 6,3 la sută din totalul creditelor și cu o rată de neperformanță de 19,2 la sută, creditele acordate industriei alimentare, cu o pondere de 5,7 la sută și cu o rată de neperformanță de 5,5 la sută, creditele acordate industriei productive, cu o pondere de 3,8 la sută și o rată de neperformanță de 8,7 la sută, creditele acordate în domeniul prestării serviciilor, cu o pondere de 3,5 la sută și o rată de neperformanță de 5,1 la sută, alte creditele acordate, cu o pondere de 2,8 la sută și o rată de neperformanță de 7,0 la sută și creditele acordate persoanelor fizice care practică activitate, cu o pondere de 2,4 la sută și cu o rată de neperformanță de 14,4 la sută.

Structura detaliată a portofoliului de credite al sectorului bancar, conform ramurii în care activează debitorul, este reflectată în graficul 4.9.

Pe parcursul anului 2024, creditele neperformante (substandard, dubioase și compromise) în valoare absolută s-au micșorat cu 193,3 milioane lei (5,5 la sută), constituind 3 353,8 milioane lei, ca urmare a reclasificării în categorii performante datorită îmbunătățirii situației financiare a unor debitori și rambursării creditelor din contul achitărilor directe. Totodată, ponderea creditelor neperformante în totalul creditelor s-a micșorat cu 1,4 puncte procentuale față de finele anului 2023, constituind 4,1 la sută la 31.12.2024.

Rata creditelor neperformante pe ramuri pe sectorul bancar este prezentată în graficul 4.10.

Ponderea creditelor neperformante nete⁴⁹ în fondurile proprii s-a micșorat cu 0,7 puncte procentuale, constituind 6,7 la sută la 31.12.2024.

Comparativ cu finele anului precedent, a fost înregistrată următoarea migrare a portofoliului de credite pe categorii de clasificare, care este reflectată în graficul 4.11:

- ponderea creditelor clasificate „standard” (categoria de risc 2 la sută) s-a micșorat cu 1,9 puncte procentuale până la 52,5 la sută;
- ponderea creditelor clasificate „supravegheate” (categoria de risc 5 la sută) s-a majorat cu 3,3 puncte procentuale până la 42,9 la sută;
- ponderea creditelor clasificate „substandard” (categoria de risc 30 la sută) s-a micșorat cu 0,5 puncte procentuale până la 2,4 la sută;
- ponderea creditelor clasificate „dubioase” (categoria de risc 60 la sută) s-a micșorat cu 0,4 puncte procentuale până la 0,6 la sută;
- ponderea creditelor clasificate „compromise” (categoria de risc 100 la sută) s-a micșorat cu 0,4 puncte procentuale până la 1,2 la sută;
- ponderea creditelor nesupuse clasificării s-a micșorat cu 0,1 puncte procentuale până la 0,5 la sută.

Soldul creditelor expirate, la 31.12.2024, a constituit 1 546,9 milioane lei, micșorându-se față de finele anului precedent cu 492,0 milioane lei (24,1 la sută), iar ponderea acestora a constituit 1,9 la sută, fiind în scădere cu 1,3 puncte procentuale față de 31.12.2023.

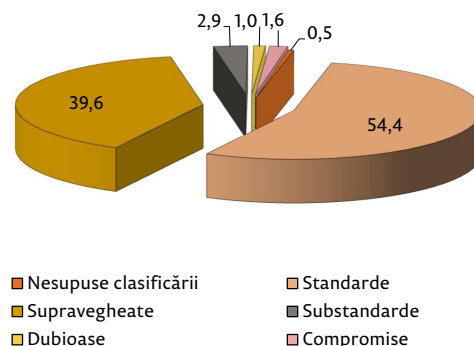
Nivelul de provizionare a creditelor neperformante (ponderea reducerilor calculate la creditele neperformante în totalul creditelor neperformante) a fost înalt, constituind 53,5 la sută, variind în funcție de bancă de la 32,9 la sută până la 82,6 la sută, în scădere cu 0,5 puncte procentuale față de anul precedent.

Ponderea reducerilor calculate pentru pierderi la credite în totalul creditelor la 31.12.2024 a constituit 5,3 la sută, micșorându-se cu 0,7 puncte procentuale comparativ cu finele anului 2023.

E de menționat că, reducerile calculate (reduceri prudentiale) la toate activele și angajamentele condiționale la 31.12.2024 au constituit 5 034,9 milioane lei, majorându-se comparativ cu 31.12.2023 cu 457,9 milioane lei (10,0 la sută), iar reducerile pentru pierderi din deprecieri formate (reduceri IFRS) au constituit 3 729,3 milioane lei, fiind în majorare cu 72,7 milioane lei (2,0 la sută), diferența înregistrată – 1 305,6 milioane lei.

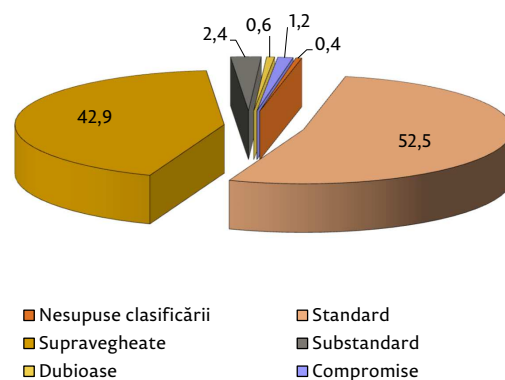
Astfel, ponderea reducerilor pentru pierderi din deprecieri formate la credite (reduceri IFRS) în reducerile calculate la credite

Graficul 4.11: Dinamica structurii portofoliului de credite, conform categoriilor de clasificare, la 31.12.2023* (%)

Sursa: BNM

Graficul 4.12: Dinamica structurii portofoliului de credite, conform categoriilor de clasificare, la 31.12.2024 (%)

Sursa: BNM

⁴⁹Credite neperformante nete = suma supusă clasificării la creditele neperformante minus reducerile la acestea

(reduceri prudentiale) pe sectorul bancar s-a micșorat cu 6,6 puncte procentuale până la 77,7 la sută, variind de la 15,8 la sută până la 208,8 la sută.

Expunerile băncilor față de persoanele afiliate înregistrează ponderi ne semnificative în totalul creditelor – 1,9 la sută (media pe sectorul bancar). Indicatorul „Raportul dintre expunerile față de persoanele afiliate și capitalul eligibil” (limita pentru fiecare bancă ≤ 20 la sută din capitalul eligibil), la 31.12.2024, era respectat de toate băncile (media pe sectorul bancar – 6,7 la sută).

La 31.12.2024, indicatorul „Raportul dintre suma celor mai mari zece datorii nete și portofoliul total al creditelor și angajamentelor condiționale (limita maximă pentru fiecare bancă – 30 la sută din totalul creditelor nete) a fost respectat de către toate băncile (media pe sectorul bancar – 17,5 la sută). Totodată, doar la o bancă a fost înregistrată depășirea indicatorului sus-menționat, care, conform capitolului IV pct. 26 din Regulamentul nr. 109/2019 cu privire la expunerile mari, nu se consideră încălcare în cazul în care banca menține o cerință suplimentară de fonduri proprii privind excedentul respectiv.

Indicatorul privind suma totală a expunerilor nete ale băncii, în lei moldovenești, atașate la cursul valutei, față de persoanele fizice, inclusiv cele care practică activitate de întreprinzător sau alt tip de activitate (limita pentru fiecare bancă ≤ 30 la sută din capitalul eligibil), a fost respectat de către toate băncile. Media pe sector a indicatorului nominalizat a constituit 2,5 la sută.

Raportul dintre suma totală a expunerilor nete, altele decât cele ipotecare, față de persoanele fizice, atașate la cursul valutei și capitalul normativ total (limita pentru fiecare bancă ≤ 10 la sută din capitalul eligibil), de asemenea, a fost respectat de către toate băncile. Media pe sector a acestui indicator a constituit 0,4 la sută.

Raportul dintre valoarea totală a investițiilor în imobil și fondurile proprii totale pe sector a constituit 15,0 la sută (limita pentru fiecare bancă ≤ 50 la sută) și a fost respectat de către toate băncile.

Veniturile și evoluția profitabilității

La situația din 31.12.2024, profitul aferent exercițiului pe sectorul bancar a constituit 3 973,6 milioane lei, micșorându-se comparativ cu finele anului precedent cu 116,5 milioane lei (2,8 la sută), în special ca urmare a diminuării veniturilor din dobânzi.

Veniturile din dobânzi s-au micșorat comparativ cu finele anului precedent cu 2 551,4 (22,3 la sută) până la 8 911,8 milioane lei. În perioada menționată, cea mai mare descreștere a veniturilor din dobânzi a fost înregistrată la veniturile din investițiile în titluri de datorii (VMS, CBN), care a constituit 1 632,5 milioane lei (50,8 la sută) până la 1 583,0 milioane lei, ca urmare a micșorării ratei medii efective la VMS de la 5,94 la sută la 31.12.2023 până la 5,34 la sută la 31.10.2024. Totodată, începând cu luna noiembrie rata medie a înregistrat o creștere ușoară. Concomitent, s-a micșorat

rata medie efectivă la CBN (91 zile) de la 2,95 la sută la 31.12.2023 până la 2,53 la sută la 31.12.2024.

Veniturile de la mijloacele plasate la BNM (rezerve obligatorii) s-au micșorat cu 885,5 milioane lei (57,2 la sută) până la 663,0 milioane lei⁵⁰, ca urmare a micșorării ratei de remunerare a rezervelor obligatorii de la 2,75 la sută până la 1,60 la sută, precum și a micșorării normei rezervelor obligatorii deținute de bănci de la 33 la sută la 31.12.2023 până la 25 la sută la 31.12.2024.

Veniturile obținute din investițiile efectuate în credite s-au micșorat nesemnificativ cu 35,7 milioane lei (0,5 la sută) până la 6 663,5 milioane lei, ca urmare a micșorării ratei medii la credite în moneda națională de la 10,22 la sută la 31.12.2023 până la 8,26 la sută la 31.12.2024, iar rata medie la credite în valută – de la 6,79 la sută la 31.12.2023 până la 5,59 la sută la 31.12.2024.

În structura veniturilor din dobânzi, ponderea cea mai mare a venitului obținut din investițiile efectuate în credite – 74,8 la sută, care s-a majorat cu 16,4 puncte procentuale față de 31.12.2023, fiind urmată de ponderea veniturilor obținute din investiții în titluri de datorii (VMS, CBN) – 17,7 la sută, care s-a micșorat cu 10,4 puncte procentuale față de 31.12.2023, și de ponderea veniturilor obținute din mijloacele plasate la BNM – 7,5 la sută, care s-a micșorat cu 6,0 puncte procentuale față de 31.12.2023 (Graficul 4.13).

Veniturile neafecte dobânzilor s-au majorat cu 945,1 milioane lei (17,7 la sută) până la 6 285,3 milioane lei, în principal, ca urmare a majorării veniturilor din diferențele de curs de schimb cu 342,1 milioane lei (18,0 la sută) și a majorării veniturilor din onorarii și comisioane cu 316,0 milioane lei (9,6 la sută).

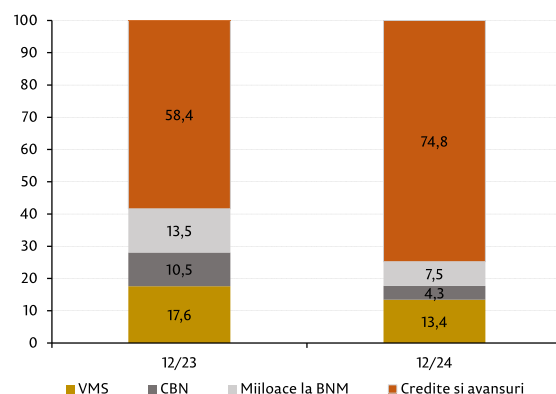
Cheltuielile cu dobânzi s-au micșorat cu 1 964,3 milioane lei (43,6 la sută) până la 2 544,7 milioane lei, ca urmare a micșorării ratei medii la depozite în moneda națională de la 4,13 la sută la 31.12.2023 până la 3,24 la sută la 31.12.2024 și a ratei medii la depozite în valută de la 2,21 la sută la 31.12.2023 până la 1,75 la sută la 31.12.2024.

În perioada de referință, a fost înregistrată majorarea cheltuielilor neafecte dobânzilor cu 474,5 milioane lei (5,8 la sută) până la 8 678,8 milioane lei, preponderent, ca urmare a majorării cheltuielilor administrative cu 317,9 milioane lei (8,0 la sută), a cheltuielilor privind onorarii și comisioane cu 174,3 milioane lei (9,4 la sută) și privind amortizarea cu 107,8 milioane lei (18,1 la sută).

Concomitent, în structura cheltuielilor neafecte dobânzilor s-au micșorat pierderile cauzate de deprecierea activelor financiare și nefinanciare cu 161,9 milioane lei (69,0 la sută). Micșorarea pierderilor cauzate de deprecierea activelor financiare se datorează îmbunătățirii calității portofoliului de credite, inclusiv din contul rambursării creditelor acordate anterior.

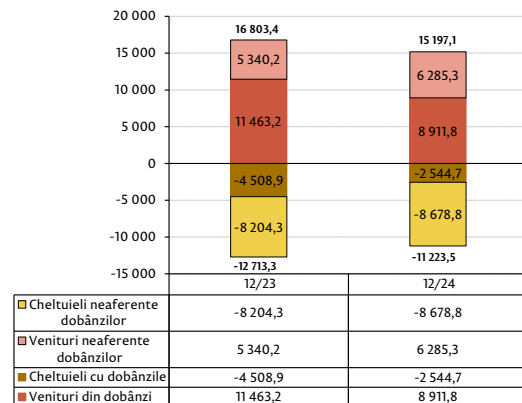
⁵⁰ Datele privind veniturile din remunerarea rezervelor obligatorii au fost preluate din raportul F 16.01 – Venituri și cheltuieli cu dobânzile, defalcate pe instrumente și sectoare ale contrapartidelor, transmis de bănci și generat din aplicația FAS la data de 07.02.2025.

Graficul 4.13: Structura veniturilor din dobânzi distribuite pe contrapărți pentru anii 2023* – 2024 (%)

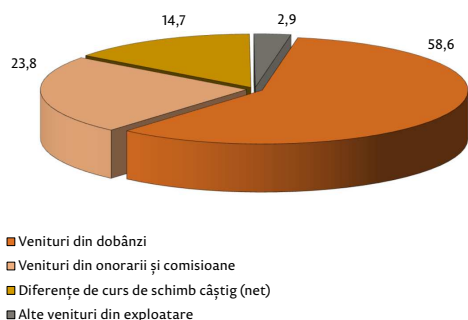
Sursa: BNM

Graficul 4.14: Dinamica veniturilor și a cheltuielilor sectorului bancar pentru anii 2023* – 2024 (milioane lei)

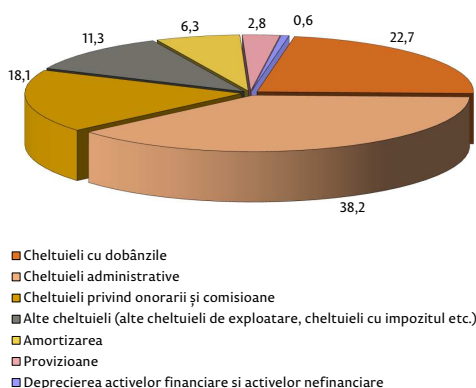
Sursa: BNM

Graficul 4.15: Structura veniturilor sectorului bancar în anul 2024 (%)

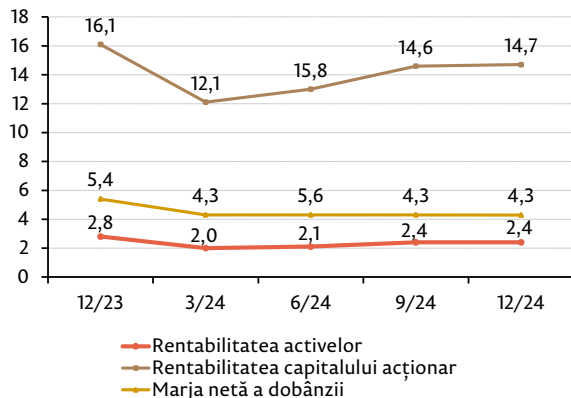
Sursa: BNM

Graficul 4.16: Structura cheltuielilor sectorului bancar în anul 2024 (%)

Sursa: BNM

Graficul 4.17: Dinamica marjei nete a dobânzii, rentabilității activelor și capitalului sectorului bancar pentru perioada 31.12.2023* – 31.12.2024 (%)

Sursa: BNM

Dinamica veniturilor și a cheltuielilor băncilor este prezentată în graficul 4.14.

Veniturile totale au constituit 15 197,1 milioane lei, micșorându-se comparativ cu finele anului precedent cu 1 606,3 milioane lei (9,6 la sută). Dintre care, veniturile din dobânzi au constituit 58,6 la sută (8 911,8 milioane lei), iar veniturile neaferele dobânzilor – 41,4 la sută (6 285,3 milioane lei).

Cheltuielile totale au constituit 11 223,5 milioane lei, micșorându-se comparativ cu finele anului precedent cu 1 489,8 milioane lei (11,7 la sută). Dintre care, cheltuielile cu dobânzile au constituit 22,7 la sută (2 544,7 milioane lei), iar cheltuielile neaferele dobânzilor – 77,3 la sută (8 678,8 milioane lei).

Ponderi semnificative în cheltuielile neaferele dobânzilor ocupă cheltuielile administrative – 49,6 la sută (4 292,4 milioane lei) și cheltuielile privind onorariile și comisioanele – 23,4 la sută (2 030,7 milioane lei).

Structura veniturilor și a cheltuielilor sectorului bancar pentru anul 2024 este redată în graficele 4.15 și 4.16.

Pentru anul 2024, rentabilitatea activelor și a capitalului băncilor a înregistrat valori de 2,4 la sută și, respectiv, 14,7 la sută, fiind în descreștere cu 0,4 puncte procentuale și, respectiv, cu 1,4 puncte procentuale față de finele anului precedent.

Marja netă a dobânzii⁵¹ a constituit 4,3 la sută la 31.12.2024, fiind în descreștere cu 1,1 puncte procentuale față de finele anului precedent.

Dinamica marjei nete a dobânzii, a rentabilității activelor și a capitalului sectorului bancar pentru perioada 31.12.2023 – 31.12.2024 este redată în graficul 4.17.

Valoarea medie lunară a activelor generatoare de dobândă s-a majorat pe parcursul anului 2024 cu 17 332,4 milioane lei sau 12,6 la sută, constituind 154 906,0 milioane lei la 31.12.2024. Ponderea semnificativă a activelor generatoare de dobândă în valoarea medie lunară a activelor sectorului bancar, care a constituit 89,2 la sută, indică abilitatea băncilor de a genera venituri în viitor.

Datorii și lichiditatea

Datoriile băncilor, la situația din 31.12.2024, au constituit 142 334,8 milioane lei, majorându-se cu 15 111,0 milioane lei (11,9 la sută) comparativ cu 31.12.2023. Ponderea cea mai mare în totalul datoriilor, la situația din 31.12.2024, a fost deținută de datoriile financiare evaluate la cost amortizat (depozitele clienților, alte datorii financiare) – 98,1 la sută (139 632,7 milioane lei), acestea majorându-se în valoare absolută cu 15 802,0 milioane lei (12,8 la sută) comparativ cu sfârșitul anului precedent.

⁵¹Marja netă a dobânzii = $\frac{\text{Venitul net aferent dobânzilor anualizat}}{\text{Media activelor generatoare de dobândă}}$

Depozitele clienților au constituit 129 337,6 milioane lei sau 90,9 la sută din totalul datoriilor, fiind în creștere cu 15 361,9 milioane lei (13,5 la sută) comparativ cu 31.12.2023. Concomitent, s-au majorat titlurile de datorie emise (resursele financiare atrase de o bancă prin intermediul emisiunilor de valori mobiliare (obligațiuni) în scopul majorării surselor de finanțare pe termen lung și diversificării instrumentelor de finanțare) cu 525,1 milioane lei (206,1 la sută) până la 779,9 milioane lei, provizioanele – cu 65,2 milioane lei (8,2 la sută) până la 858,1 milioane lei (au fost incluse provizioanele pentru restructurarea afacerii, datoriile aferente pensiilor și beneficiilor angajaților, provizioanele aferente cheltuielilor cu daunele care pot rezulta din procese intentate băncii, angajamentele de finanțare, alte provizioane), datoriile financiare deținute în vederea tranzacționării – cu 0,1 milioane lei (100,0 la sută) până la 0,2 milioane lei. Simultan, s-au micșorat alte datorii cu 732,9 milioane lei (30,2 la sută) până la 1 690,0 milioane lei (au fost incluse sumele de tranzit și clearing, operațiunile cu carduri de plată, decontările cu salariații băncii, cu alte persoane fizice și juridice, decontările cu bugetul, decontările privind procurarea/ vânzarea valorilor mobiliare și a valutei etc.), alte datorii financiare – cu 85,0 milioane lei (0,9 la sută) până la 9 515,3 milioane lei (inclusiv împrumuturile (overnight, pe termen scurt și mediu) de la BNM, de la Guvern, de la organizații financiare internaționale etc.), datoriile privind impozitele – cu 23,5 milioane lei (17,0 la sută) până la 115,1 milioane lei (Tabelul A.15).

Ponderea datoriilor băncilor mari în totalul datoriilor sectorului bancar, la 31.12.2024, constituia 88,5 la sută, fiind în creștere cu 5,6 puncte procentuale față de 31.12.2023. De asemenea, s-a majorat și ponderea datoriilor băncilor mici cu 0,7 puncte procentuale până la 3,1 la sută. Respectiv, ponderea datoriilor băncilor medii s-a micșorat cu 6,3 puncte procentuale, alcătuind 8,4 la sută la 31.12.2024. Dinamica respectivă este rezultatul modificărilor componentelor grupurilor de bănci.

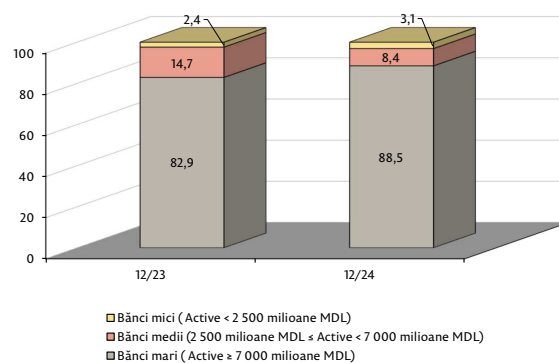
Concentrarea datoriilor sectorului bancar este prezentată în graficul 4.18.

Soldul depozitelor, conform rapoartelor prudențiale la 31.12.2024, a constituit 129 091,7 milioane lei, majorându-se comparativ cu 31.12.2023 cu 15 245,0 milioane lei (13,4 la sută), în urma creșterii depozitelor persoanelor fizice cu 8 886,2 milioane lei (13,2 la sută) până la 75 958,4 milioane lei, depozitelor persoanelor juridice cu 6 504,6 milioane lei (14,0 la sută) până la 53 012,0 milioane lei. Concomitent, depozitele băncilor s-au micșorat cu 145,8 milioane lei (54,6 la sută) până la 121,4 milioane lei.

Ponderea totală a depozitelor în PIB a crescut de la 37,9 la sută în anul 2023 până la 39,9 la sută în anul 2024.

La situația din 31.12.2024, în totalul depozitelor, 35,9 la sută (echivalentul a 46 323,9 milioane lei) erau depozite în valută, a căror valoare absolută a crescut comparativ cu sfârșitul anului precedent cu 4 374,8 milioane lei (10,4 la sută) din contul atragerii mijloacelor – cu 3 813,2 milioane lei și din contul reevaluării ca rezultat al fluctuației cursului valutar – cu 628,8 milioane lei (calculul din reevaluarea depozitelor a fost efectuat în baza

Graficul 4.18: Dinamica concentrării datoriilor sectorului bancar, pe grupuri de bănci, pentru perioada 31.12.2023* – 31.12.2024 (%)

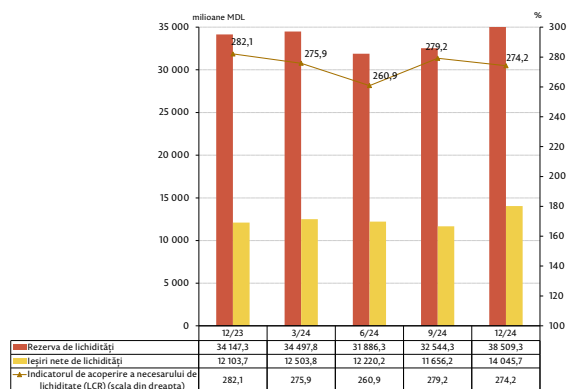
Sursa: BNM

EUR, USD, rublei rusești, leului românesc și hrivnei ucrainene, ponderea celorlalte valute fiind ne semnificativă). Depozitele în lei moldovenești au consemnat 64,1 la sută din totalul depozitelor sau 82 767,8 milioane lei, majorându-se față de anul precedent cu 10 870,2 milioane lei (15,1 la sută).

Valoarea indicatorului lichidității pe termen lung pe sectorul bancar (principiul I al lichidității, active cu termenul de rambursare mai mare de doi ani/ resurse financiare cu termenul potențial de retragere mai mare de doi ani) a constituit 0,76 (media pe sector), variind de la 0,19 până la 0,86, fiind în creștere ne semnificativă cu 0,07 puncte procentuale comparativ cu finele anului precedent. Indicatorul dat a fost respectat de toate băncile (limita pentru fiecare bancă ≤ 1).

La situația din 31.12.2024, principiul III al lichidității, care reprezintă raportul dintre lichiditatea efectivă ajustată și lichiditatea necesară pe fiecare bandă de scadență (limita ≥ 1), a fost respectat de toate băncile, variind de la 1,44 pe banda de scadență până la o lună inclusiv până la 74,75 pe banda de scadență între o lună și 3 luni inclusiv.

Graficul 4.19: Indicatorul privind acoperirea necesarului de lichiditate (LCR) pe componente (milioane lei) și LCR (%)

Sursa: BNM

Indicatorul privind acoperirea necesarului de lichiditate (LCR) pe sector a constituit 274,2 la sută și a variat de la 157,5 la sută până la 1 671,4 la sută, fiind în descreștere cu 7,9 puncte procentuale comparativ cu finele anului precedent. Toate băncile au respectat acest indicator (limita ≥ 100 la sută).

Rezerva de lichidități la 31.12.2024 a constituit 38 509,3 milioane lei, în creștere cu 4 362,1 milioane lei (12,8 la sută) comparativ cu 31.12.2023. Concomitent, ieșirile nete de lichidități în perioada analizată s-au majorat cu 1 941,9 milioane lei (16,0 la sută), constituind 14 045,7 milioane lei. Detaliile sunt prezentate în graficul 4.19.

Astfel, indicatorii lichidității relevă existența surselor adecvate de finanțare pentru acoperirea necesităților de lichidități atât pe termen scurt, cât și pe termen lung.

Sensibilitatea la riscul de piață

Riscul valutar este reglementat prin actele normative ale BNM, fiind stabilite limitele poziției valutare deschise lungi și scurte pentru fiecare valută ($\leq +10$ la sută și, respectiv ≥ -10 la sută), precum și pentru toate valutele ($\leq +20$ la sută și, respectiv ≥ -20 la sută). Limitele menționate au fost respectate de către toate băncile.

Ponderea activelor bilanțiere în valută cumulate cu activele atașate la cursul valutei în totalul activelor, la 31.12.2024, a constituit 30,2 la sută, fiind la același nivel cu ponderea obligațiunilor bilanțiere în valută și a obligațiunilor atașate la cursul valutei în totalul activelor, care a alcătuit 30,2 la sută, ceea ce denotă faptul că riscul valutar este bine gestionat de către bănci și, respectiv, este minim.

Plasările în străinătate ale băncilor din Republica Moldova la 31.12.2024, conform datelor prezentate de bănci, au constituit

11 317,1 milioane lei, majorându-se cu 1 812,9 milioane lei (19,1 la sută) comparativ cu finele anului precedent și reprezentând 6,6 la sută din totalul activelor (la 31.12.2023 – 6,2 la sută) și 50,5 la sută din fondurile proprii (la 31.12.2023 – 45,5 la sută). Cel mai mult s-au majorat plasările în Franța, cu 635,8 milioane lei (28,7 la sută), în SUA – cu 311,2 milioane lei (24,5 la sută), în Italia – cu 282,3 milioane lei (27,0 la sută) și în Spania – cu 272,6 milioane lei (42,7 la sută).

Totodată, cel mai mult s-au micșorat plasările în Austria, cu 178,3 milioane lei (10,9 la sută). Detaliile sunt prezentate în tabelul A.16.

La situația din 31.12.2024, cea mai mare pondere în totalul plasărilor pe sector a revenit Franței – 25,2 la sută, urmată de Germania – 18,9 la sută, SUA – 14,0 la sută, Austria – 12,9 la sută și Italia – 11,7 la sută. Plasările sunt efectuate, preponderent, în țările și băncile cu un rating înalt, ceea ce denotă o activitate prudentă.

Conform Regulamentului cu privire la clasificarea activelor și angajamentelor condiționale, băncile micșorează fondurile proprii cu mărimea reducerilor formate, luând în considerare ratingul atribuit de agențiile internaționale pe țări și bănci.

Activitatea de supraveghere

În scopul protejării intereselor deponenților, precum și al asigurării stabilității și viabilității sistemului bancar, Banca Națională a Moldovei efectuează supravegherea prudencială a băncilor din Republica Moldova, urmărind respectarea cerințelor legale pentru prevenirea și limitarea riscurilor specifice activității bancare.

În anul 2024, BNM a continuat eforturile de a consolida stabilitatea și reziliența sistemului bancar, utilizând în mod eficient instrumentele, procedurile și măsurile de supraveghere disponibile. Ca urmare, sistemul bancar al Republicii Moldova înregistrează poziții solide cu privire la capital și lichiditate.

Domeniile principale pe care a fost axat procesul de supraveghere bancară în anul 2024, conform priorităților setate, au fost: evaluarea adecvării cadrului de control intern, în special prin evaluarea acțiunilor întreprinse de bănci ca urmare a recomandărilor aferente controalelor efectuate, prin prisma conformării cadrului legal și cerințelor de supraveghere; identificarea, măsurarea și gestionarea adecvată a riscului de credit, precum și a riscului IRRBB; analiza, evaluarea și soluționarea vulnerabilităților aferente sistemelor de plăți și serviciilor de plată, prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, identificarea și gestionarea eficientă a riscului asociat tehnologiilor informațiilor și comunicațiilor.

Controale din oficiu

Banca Națională realizează supravegherea din oficiu în baza programului anual de supraveghere prudencială. Pentru anul 2024, programul de supraveghere prudencială a inclus diverse acțiuni cu caracter curent (monitorizarea indicatorilor-cheie, analiza rapoartelor financiare prezentate de bănci, a rapoartelor auditului extern, monitorizarea planurilor de remediere ca urmare a controalelor pe teren), precum și acțiuni în vederea elaborării raportului SREP (evaluarea modelului de afaceri, analiza guvernantei și a cadrului de control intern, evaluarea riscurilor pentru capital și lichiditate, analiza rapoartelor ICAAP etc.).

În anul 2024, BNM a continuat supravegherea băncilor în baza procesului de supraveghere și evaluare SREP. Astfel, au fost aprobate rezultatele procesului de supraveghere și evaluare a activității (SREP) pentru anul 2022 la toate cele 11 bănci. În urma acestei evaluări, unei bănci i-a fost aplicată sancțiune sub formă de avertisment scris, date fiind încălcările și deficiențele constatate aferente guvernantei interne, cadrului de administrare a riscurilor, proceselor ICAAP și ILAAP și activităților externalizate.

Totodată, pe parcursul anului 2024, a fost desfășurat procesul de supraveghere și evaluare SREP pentru anul 2023, iar rezultatele acestuia urmează a fi aprobate în anul 2025.

Banca Națională va acționa în continuare în conformitate cu legislația Republicii Moldova și cu cele mai bune practici internaționale, aplicând toate instrumentele atribuite prin lege și statut, în vederea sporirii nivelului de transparență a structurii de proprietate și asigurării unui management prudent și sănătos al băncilor licențiate.

Inspecții pe teren

Pe parcursul anului 2024, au fost efectuate 6 inspecții tematice pe teren planificate la bănci, cuprinzând ariile de supraveghere: riscul de credit, riscul de rată a dobânzii din activități în afara portofoliului de tranzacționare (IRRBB), riscul operațional, riscul de lichiditate, evaluarea funcțiilor de control intern, deciziile luate de către membrii organelor de conducere ale băncii, precum și îndeplinirea măsurilor prescrise de Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei ca urmare a controalelor precedente.

De asemenea, în 2024, au fost aprobate Hotărâri ale Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei aferent inspecțiilor tematice pe teren efectuate pe parcursul anilor 2023-2024 la 6 bănci licențiate.

Ca urmare, au fost aplicate sancțiuni sub formă de avertisment scris pentru 2 bănci și pentru 5 persoane fizice (2 persoane care dețin funcții-cheie și 3 membri ai Comitetului de Conducere) și pentru 6 bănci au fost prescrise măsuri de supraveghere în vederea remedierii încălcărilor depistate în cadrul inspecțiilor pe teren.

Printre principalele încălcări și deficiențe identificate în cadrul controalelor se numără:

- încălcări ale legislației și ale actelor normative ale Băncii Naționale a Moldovei (BNM);
- nerespectarea unor măsuri dispuse de BNM;
- încălcări ale reglementărilor interne ale băncii;
- neorganizarea pe deplin a activității în conformitate cu regulile unei practici bancare prudente și sănătoase;
- nesupravegherea pe deplin a implementării unui cadru riguros de administrare a activității;
- evaluarea insuficientă și neasigurarea calității scenariilor de stres utilizate în cadrul exercițiului de testare la stres;
- încălcarea cerințelor minime pentru Sisteme Informaționale și de Comunicare ale băncilor, inclusiv cu privire la gestiunea riscului de tehnologie a informației și a comunicațiilor (TIC) și securității informației;
- neimplicarea suficientă a funcției de administrare a riscurilor și a funcției de conformitate în procesul de creditare și de aprobare a modificărilor aduse produselor de credit.

Intervenția timpurie și acțiuni de transparentizare a acționariatului

Pe parcursul anului 2024, nicio bancă nu era supravegheată în cadrul regimului de intervenție timpurie.

Băncile aflate în proces de lichidare

La situația din 31.12.2024, în proces de lichidare silită erau 4 bănci.

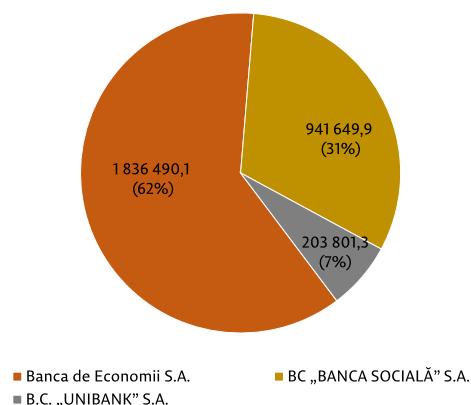
Cu privire la procesul de lichidare a Băncii de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A., inițiat în anul 2015, menționăm că, având ca scop recuperarea mijloacelor bănești ale acestor bănci, pe parcursul anului 2024, lichidatorii au raportat că au conlucrat cu organele de urmărire penală, au întreprins măsuri organizatorice privind comercializarea activelor aflate în proprietatea și posesia băncilor și au continuat lucrul cu debitorii băncilor.

În activitatea sa lichidatorul băncii are atribuții depline și exclusive de a conduce, a gestiona și a controla banca și de a lua orice măsuri în vederea lichidării ei eficiente și obținerii sumei maxime din vânzarea activelor.

Ca urmare, la sfârșitul anului 2024, erau în derulare 35 de acțiuni în instanțele de judecată, în vederea recuperării mijloacelor acordate anterior de bănci, în valoare totală de 3 814,6 milioane lei. Totodată, în gestiunea organelor de urmărire penală erau 63 de cauze penale intentate în baza sesizărilor lichidatorilor.

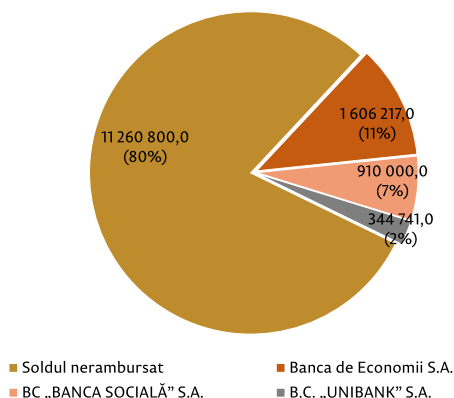
Ca rezultat al acțiunilor întreprinse de lichidatori pe parcursul procesului de lichidare a celor trei bănci, au fost încasate mijloace

Graficul 4.20: Încasările din data retragerii licențelor, până la 31.12.2024 (mii lei, %)

Sursa: BNM

Graficul 4.21: Achitățile creditelor de urgență din data retragerii licențelor, până la 31.12.2024 (mii lei, %)

Sursa: BNM

bănești în sumă totală de 2 981,9 milioane lei, inclusiv în anul 2024 – 43,1 milioane lei (Banca de Economii S.A. – 17,6 milioane lei, BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. – 21,1 milioane lei și B.C. „UNIBANK” S.A. – 4,4 milioane lei). Informația aferentă încasărilor din data retragerii licențelor, până la 31.12.2024, se reflectă în graficul 4.20.

Mijloacele obținute în procesul de lichidare a băncilor au fost utilizate pentru efectuarea cheltuielilor aferente procesului de lichidare, precum și pentru onorarea creanțelor aferente creditelor de urgență acordate Băncii de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A., până la numirea lichidatorilor băncilor respective. Astfel, până la data de 31.12.2024, au fost rambursate mijloace în mărime de 2 861,0 milioane lei, inclusiv în anul 2024 – 29,0 milioane lei (Banca de Economii S.A. – 9,0 milioane lei, BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. – 17,0 milioane lei și B.C. „UNIBANK” S.A. – 3,0 milioane lei). Informația aferentă rambursării creditelor de urgență din data retragerii licențelor, până la 31.12.2024, se reflectă în graficul 4.21.

Mecanisme de finanțare a rezoluției

În anul 2020 a devenit funcțional fondul de rezoluție bancară. Acesta a fost constituit pentru acoperirea necesităților legate de aplicarea eficace a instrumentelor de rezoluție în conformitate cu prevederile Legii nr. 232/2016 privind redresarea și rezoluția băncilor.

Fondul de rezoluție bancară se constituie din:

- contribuții anuale, în vederea atingerii nivelului-țintă stabilit în lege;
- contribuții extraordinare, în cazul în care contribuțiile anuale sunt insuficiente în opinia autorității de rezoluție;
- împrumuturi și alte forme de sprijin.

Resursele fondului de rezoluție bancară sunt administrate de către Fondul de Garantare a Depozitelor în Sistemul Bancar, care, în calitate de administrator al fondului de rezoluție bancară, are obligația de a investi resursele financiare disponibile ale fondului în active cu risc redus. Utilizarea resurselor fondului de rezoluție bancară se decide de BNM, în calitate de autoritate de rezoluție, pentru scopurile descrise în Legea nr. 232/2016, iar calculul și plata contribuțiilor de către bănci este efectuată în conformitate cu Regulamentul privind modul de calcul și de plată a contribuțiilor la fondul de rezoluție bancară, aprobat prin HCE al BNM nr. 74 din 20.03.2020 (în vigoare din 30.04.2020).

Potrivit legii, resursele financiare ale fondului de rezoluție bancară urmează să atingă o sumă cel puțin egală cu 3,0 la sută din suma depozitelor garantate ale tuturor băncilor licențiate pe teritoriul Republicii Moldova. La situația din 31.12.2024, băncile au achitat integral contribuțiile anuale calculate de BNM pentru anii 2020-2024. Astfel, la sfârșitul anului 2024, resursele fondului de

rezoluție au atins, pentru prima dată, nivelul-țintă de 3,0 la sută din valoarea depozitelor garantate, constituind 767,0 milioane lei⁵² (Graficul 4.22).

Constituirea fondului de rezoluție contribuie la consolidarea sectorului bancar și a credibilității acestuia, în sprijinul intereselor deponenților.

Evaluarea riscurilor sectorului bancar

Supravegherea macroprudențială

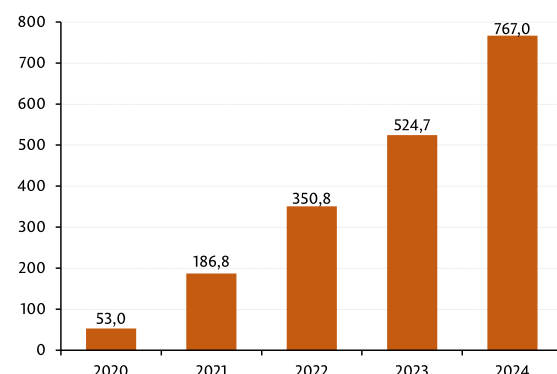
Fără a aduce atingere obiectivului fundamental al Băncii Naționale a Moldovei de asigurare și menținere a stabilității prețurilor, BNM contribuie la stabilitatea sistemului financiar și sprijină politica economică generală a statului.

Pe parcursul anului 2024, BNM a asigurat în continuare supravegherea macroprudențială a sistemului financiar în vederea menținerii stabilității financiare, în contextul economic global incert, conform Strategiei privind politica macroprudențială⁵³. Strategia descrie cadrul de reglementare națională pentru stabilitatea financiară, obiectivele politicii macroprudențiale și instrumentele de intervenție, stabilește legătura dintre obiectivele intermediare și riscurile specifice abordate, precum și rolul autorităților implicate.

Pentru evaluarea potențialelor riscuri care ar putea afecta stabilitatea sectorului și a fiecărei bănci, BNM realizează studii privind identificarea vulnerabilităților sectorului bancar. Pe parcursul anului 2024, indicele de vulnerabilitate s-a menținut sub pragul de avertizare, semnalând absența riscurilor sistemice. Totuși, în perioada menționată s-a înregistrat o ușoară deteriorare a indicelui, reflectând o dinamică negativă în ceea ce privește rata fondurilor proprii, sensibilitatea la riscul de piață și lichiditatea. Dinamica nefavorabilă a fost contrabalansată de îmbunătățirea subcomponentei privind profitabilitatea (Graficul 4.23). La nivel individual, majoritatea băncilor au continuat procesul de consolidare a gradului de reziliență, iar indicii generali de vulnerabilitate s-au menținut sub pragul de alertă.

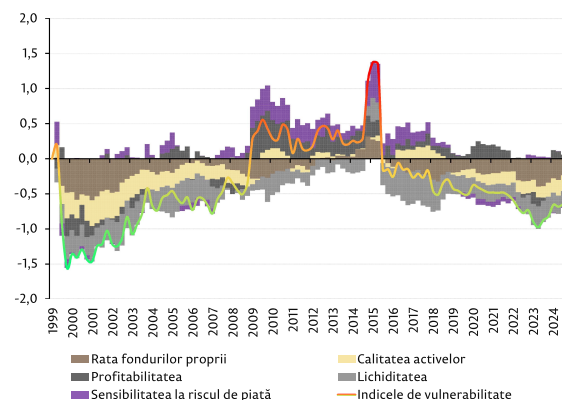
În scopul identificării vulnerabilităților din sistemul bancar și prevenirii acumulării excesive a riscului sistemic, BNM evaluează reziliența băncilor în fața unor scenarii adverse și a unor potențiale riscuri, prin intermediul testărilor la stres și studiilor de sensibilitate în sectorul bancar. Aceste instrumente de analiză macroprudențială contribuie la evaluarea capacității băncilor din Republica Moldova de a face față potențialelor șocuri generate de incertitudinea evoluțiilor macroeconomice și financiare.

Graficul 4.22: Dinamica resurselor fondului de rezoluție bancară (milioane lei)

Sursa: BNM

Graficul 4.23: Dinamica indicelui general de vulnerabilitate a sectorului bancar

Sursa: BNM

⁵²Banca Națională a Moldovei reevaluează anual nivelul-țintă în procesul de calcul al contribuțiilor ordinare la fondul de rezoluție, luând în considerare valoarea actualizată a depozitelor garantate ale întregului sistem bancar.

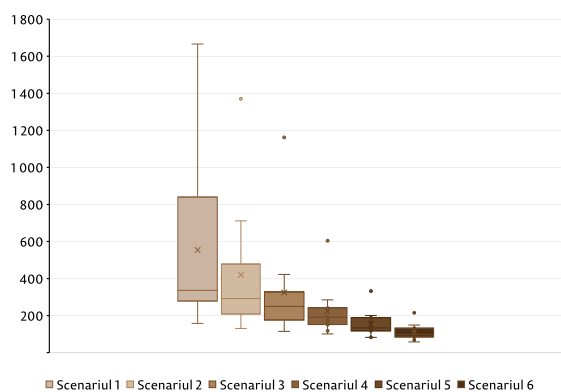
⁵³BANCA NAȚIONALĂ A MOLDOVEI. *Strategia privind politica macroprudențială*. Chișinău: BNM, 2023. Disponibil: <https://www.bnm.md/ro/content/comunicat-cu-privire-la-aprobarea-strategiei-privind-politica-macroprudențiala>

Reziliența sectorului bancar la șocuri este confirmată de testările la stres derulate de către BNM, care arată capacitatea robustă a băncilor de a absorbi pierderile potențiale, chiar și în scenarii adverse, dar plauzibile. Testările la stres utilizate de BNM se axează pe scenarii privind riscul de credit, riscul de lichiditate, riscul ratei dobânzii, riscul valutar, riscul de contagiune, precum și combinațiile dintre acestea, estimând impactul șocurilor simulate la nivel de sector bancar și la nivelul băncilor individuale.

BNM efectuează trimestrial simulări de criză privind riscul de credit macroprudential atât la nivel de sistem bancar, cât și la nivel de bănci individuale. Acest exercițiu evaluează reziliența sistemului bancar în cadrul unor scenarii macroeconomice nefavorabile, dar plauzibile, pe un orizont de simulare de trei ani (2024-2026). Au fost examinate două scenarii: un scenariu de bază și un scenariu advers, care prezintă o situație de stagflație caracterizată de o inflație rapidă și de o creștere economică lentă. Conform rezultatelor simulării de criză, toate băncile ar îndeplini în mod consecvent cerința globală de capital (OCR), astfel cum prevede cadrul de reglementare al Republicii Moldova.

Adițional, BNM efectuează analiza de sensibilitate a expunerilor sectorului bancar la sectoare economice specifice, axată pe calitatea creditelor acordate acestor sectoare. Analiza de sensibilitate a arătat că băncile aveau cele mai ridicate niveluri de sensibilitate în subportofoliile legate de sectorul gospodăriilor populației (credite de consum și credite imobiliare), precum și de sectorul comercial și cel agricol. Cu toate acestea, nivelurile de sensibilitate înregistrate au indicat că o creștere semnificativă a ratei creditelor neperformante ar duce la încălcarea de către bănci a cerințelor prudenciale privind rata fondurilor proprii. În medie, băncile mai mari au manifestat o sensibilitate mai mare la o potențială deteriorare a portofoliului total de credite, ca urmare a creșterii volumelor expunerilor și a reducerii rezervelor voluntare de capital.

Graficul 4.24: Distribuția indicatorului de acoperire a necesarului de lichiditate (LCR) stresat

Sursa: BNM

În anul 2024, rezultatele testărilor la stres au confirmat nivelul înalt de lichiditate al sectorului bancar, băncile fiind capabile să reziste în scenarii care simulează retrageri de depozite la rate maxime istorice. Exercițiul de testare la stres pe baza indicatorului privind rata de acoperire a necesarului de lichiditate (LCR) analizează un set de cinci scenarii cu deteriorare treptată și un scenariu istoric sever, având în vedere orizontul de timp de 30 de zile caracteristic al LCR. Rezultatele globale au indicat că majoritatea băncilor sunt în măsură să reziste cel puțin la cele cinci scenarii treptat simulate, fără a încălca cerința minimă de 100 la sută pentru LCR (Graficul 4.24).

Pentru sondarea opiniei managerilor de risc din cadrul băncilor asupra riscurilor majore la care se expune sistemul financiar, BNM realizează semestrial sondajul privind riscul sistemic. Conform opiniei respondenților, în sistemul financiar persistă riscurile geopolitic, macroeconomic și suveran (figura 1 din anexa A.37). În același timp, la finele anului 2024, băncile au estimat la un nivel mediu spre înalt probabilitatea de apariție în următoarele 12 luni a unui eveniment cu impact ridicat asupra sistemului financiar. Așteptările pe termen mediu (1-3 ani) privind apariția unui eveniment advers se estimează la un nivel mediu spre înalt.

În scopul determinării condițiilor de finanțare și a profilului de risc al sectoarelor finanțate de către băncile din Republica Moldova, BNM efectuează trimestrial sondajul privind creditarea bancară. Pe parcursul anului 2024, rezultatele sondajului au indicat o tendință de relaxare ușoară a standardelor de creditare atât pentru persoanele juridice, cât și pentru persoanele fizice. Anticipările pe termen scurt ale băncilor relevă o înăsprire a standardelor de creditare pentru persoanele juridice și o relaxare a standardelor de creditare pentru persoanele fizice.

Instrumente de politică macroprudențială

În vederea exercitării atribuțiilor sale privind implementarea politicii macroprudențiale, pentru reducerea riscului sistemic, BNM poate aplica măsuri și instrumente de politică macroprudențială, stabilind nivelurile amortizoarelor de capital și cerințele privind limitarea îndatorării.

Astfel, Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a stabilit ratele amortizoarelor de capital aplicate băncilor din Republica Moldova la situația de la finele anului 2024, după cum urmează:

- Rata amortizorului de conservare a capitalului aplicată tuturor băncilor a fost menținută la nivelul de 2,5 la sută din cuantumul total al expunerii la risc a băncilor;
- Rata amortizorului anticiclic pentru expunerile situate în Republica Moldova a fost menținută la nivelul de 0 la sută din cuantumul expunerii la risc a băncilor;
- Rata amortizorului de risc sistemic pentru expunerile situate în Republica Moldova a fost menținută la nivelul de 1,0 la sută din cuantumul expunerii la risc a băncilor;
- Ratele amortizorului de capital pentru băncile care au fost identificate societăți de importanță sistemică (O-SII) au variat între 1,0 și 1,5 la sută din cuantumul total al expunerii la risc a băncilor.

Prin urmare, la finele anului 2024, cerința totală aferentă amortizoarelor de capital aplicate băncilor din Republica Moldova a variat între 3,5 la sută și 5,0 la sută, în funcție de importanța sistemică a băncii.

Pe parcursul anului 2024, au fost aplicate în continuare instrumentele macroprudențiale orientate spre limitarea îndatorării persoanelor fizice, cum ar fi raportul dintre credit și garanții (până la 80 la sută din valoarea imobilelor gajate), raportul dintre serviciul datoriei și venituri (până la 40 la sută din veniturile confirmate ale consumatorului), precum și scadența maximă a creditului (5 ani pentru creditele de consum și 30 ani pentru creditele pentru investiții imobiliare). Cerințele față de modul de calcul al acestor indicatori au fost introduse prin Regulamentul nr. 101/2022 cu privire la creditarea responsabilă a consumatorilor de către bănci, pentru a asigura o creditare responsabilă, în cadrul căreia băncile evaluează bonitatea

consumatorului la acordarea creditelor. Măsurile similare au fost adoptate și pentru piața de creditare nebancaară. În anul 2024, BNM a inițiat revizuirea cadrului normativ privind creditarea responsabilă a consumatorilor, în vederea armonizării prevederilor aplicate băncilor și organizațiilor de creditare nebancaară, pentru a limita în mod eficient îndatorarea excesivă și a asigura accesul continuu la finanțare.

4.2 Supravegherea prestatorilor serviciilor de plată nebancaari și controlul unităților de schimb valutar

Supravegherea prestatorilor serviciilor de plată nebancaari

În conformitate cu art. 93 alin. (2) lit. b), b¹) din Legea nr. 114/2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică, Banca Națională supraveghează activitatea societăților de plată, a societăților emitente de monedă electronică, a furnizorilor de servicii poștale în calitate de prestatori de servicii de plată, a băncilor în calitate de prestatori de servicii de plată și de emitenți de monedă electronică.

În anul 2024 au fost efectuate controale la 4 prestatori de servicii de plată nebancaari, în cadrul cărora a fost verificată respectarea de către aceștia a cerințelor legislației aferente sistemelor de plăți și prestarea serviciilor de plată, ca rezultat al cărora au fost constatate, în principal, încălcări precum:

- lipsa protejării integrale a fondurilor primite de la utilizatorii serviciilor de plată, deținătorii de monedă electronică;
- neîndeplinirea prescripției dispuse de BNM, privind începerea activității în termen de un an de la comunicarea hotărârii BNM;
- neîntreținerea condiției privind disponibilitatea de capital propriu conform cerințelor stabilite de legislație;
- lipsa solicitării de la BNM privind aprobarea entității de audit;
- stabilirea și aplicarea comisioanelor pentru executarea ordinelor de plată, ce depășesc suma prevăzută de cadrul normativ;
- nerespectarea cerințelor minime de securitate în interacțiunea cu Sistemul Automatizat de Plăți Interne;
- lipsa identificării unui angajat al prestatorului în calitate de persoană care deține funcție-cheie.

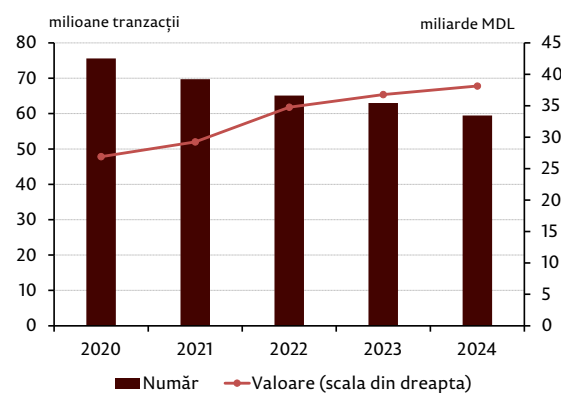
Ca urmare a controalelor efectuate au fost înaintate propuneri și recomandări privind acțiunile necesare a fi întreprinse în scopul înlăturării încălcărilor și neajunsurilor depistate și, după caz, au fost dispuse măsuri de remediere și aplicate sancțiuni. Astfel, în anul 2024 au fost aplicate sancțiuni sub formă de amendă pentru

3 prestatori și de retragere a licenței pentru 1 prestator de servicii de plată nebancaar.

De asemenea, BNM a efectuat monitorizarea din oficiu a activității desfășurate de către prestatorii de servicii de plată, inclusiv prin monitorizarea continuă a activității acestora în baza rapoartelor trimestriale prezentate la BNM, precum și prin examinarea sesizărilor ce țin de activitatea prestatorilor de servicii de plată, examinarea informațiilor publicate pe paginile web, examinarea modificărilor în structura de proprietate etc.

Pe parcursul anului 2024, prin intermediul prestatorilor de servicii de plată nebancaari, au fost efectuate 59,4 milioane de operațiuni de plată, în scădere cu 5,7 la sută față de numărul operațiunilor efectuate în 2023, în valoarea totală de 38,1 miliarde lei, cu 3,7 la sută mai mult față de valoarea operațiunilor efectuate în 2023 (Graficul 4.25).

Graficul 4.25: Numărul și valoarea plăților efectuate prin intermediul prestatorilor de servicii de plată nebancaari, anii 2020-2024

Sursa: BNM

Controlul unităților de schimb valutar

În conformitate cu prevederile art. 62 din Legea nr. 62/2008 privind reglementarea valutară, BNM efectuează controlul asupra respectării de către unitățile de schimb valutar a prevederilor legislației valutare.

Pe parcursul anului 2024 au fost efectuate 46 controale la unitățile de schimb valutar, ca rezultat al cărora au fost constatate încălcări precum:

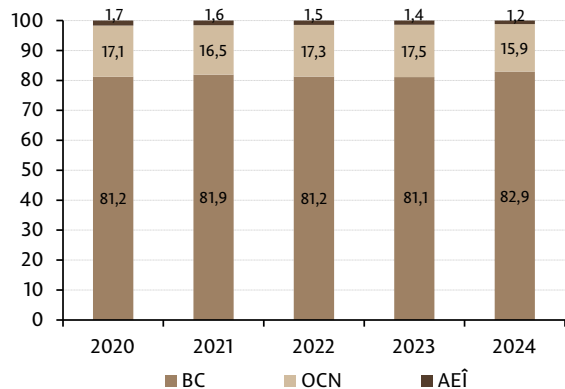
- neasigurarea menținerii/ păstrării mijloacelor bănești circulante, formate din aporturile bănești în capitalul social la nivelul stabilit de legislație;
- lipsa înștiințării BNM cu privire la modificarea datelor prezentate la licențiere;
- raportarea cu întârziere la BNM a raportului lunar privind tranzacțiile efectuate;
- raportarea cu erori/ neraportarea/ modificarea informației privind cursurile zilnice de cumpărare și vânzare a principalelor valute;
- lipsa procedurilor interne care reglementează modalitatea de modificare a cursurilor de cumpărare și vânzare a valutilor;
- utilizarea formularelor neactualizate/ neconforme;
- lipsa înregistrărilor video aferente activității de schimb valutar în numerar cu persoane fizice.

În contextul încălcărilor constatate, pentru procedurile de control finalizate în 2024, au fost aplicate următoarele sancțiuni:

- 1 sancțiune de retragere a licenței;
- 9 sancțiuni de suspendare a activității;
- 20 sancțiuni de aplicare a amenzii;
- 8 avertismente în scris.

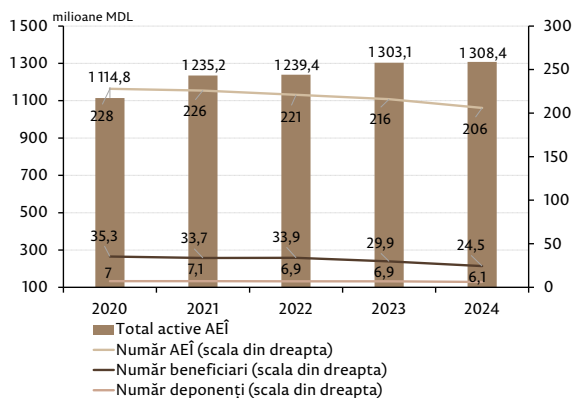
4.3 Supravegherea domeniului de creditare nebancaară

Graficul 4.26: Cota creditelor și a împrumuturilor acordate de bănci, OCN și AEÎ (%)

Sursa: BNM

Graficul 4.27: Evoluția activelor și numărului AEÎ față de numărul de beneficiari de împrumuturi și depunători

Sursa: BNM

Activitatea de creditare nebancaară este desfășurată prin intermediul organizațiilor de creditare nebancaară (OCN) și asociațiilor de economii și împrumut (AEÎ).

Pe parcursul anului 2024, sectorul de creditare nebancaară a înregistrat o creștere a portofoliului de active.

După valoarea creditelor acordate, sectorul de creditare nebancaară menține o cotă aproximativ de 17,1 la sută în total credite acordate în sectorul financiar bancar și nebancaar, cu o descreștere de 1,8 puncte procentuale față de anul 2023.

În decursul perioadei 2020-2024 sectorul de creditare nebancaară și-a consolidat poziția în cadrul sectorului financiar, fiind înregistrată o creștere de 60,5 la sută a activelor de la 11 715,2 milioane lei în 2020 până la 18 802,2 milioane lei în 2024, concomitent cu reducerea numărului de entități financiare nebancaare cu drept de activitate.

La 31.12.2024 a fost înregistrată o creștere a activelor cu 15,3 la sută în comparație cu sfârșitul anului 2023.

Asociațiile de economii și împrumut

Sectorul AEÎ rămâne relativ mic după active și numărul de beneficiari, totodată, este cel mai fragmentat în comparație cu celelalte componente ale sistemului financiar.

Conform situației la 31.12.2024, 206 de asociații dețin licențe pentru desfășurarea activității AEÎ. În ultimii 5 ani, numărul asociațiilor s-a redus cu 33 de unități.

Pe parcursul anului 2024, numărul beneficiarilor de împrumuturi (24 567) a înregistrat o scădere de 17,9 la sută, iar a deponenților (6 154) a înregistrat o scădere de 11,1 la sută față de sfârșitul anului 2023.

La 31.12.2024, valoarea totală a activelor AEÎ a însumat 1 308,4 milioane lei, înregistrând o creștere nesemnificativă de 0,4 la sută comparativ cu finele anului 2023. În structura activelor AEÎ, 88,4 la sută revine împrumuturilor acordate.

În anul 2024, sectorul AEÎ a continuat să se consolideze, unui număr mai mic de asociații revenindu-i un volum mai mare de active. Cota de piață a celor mai mari 10 AEÎ este 59,0 la sută, iar cota de piață maximă deținută de 1 AEÎ este 22,5 la sută.

Valoarea totală a împrumuturilor acordate membrilor a însumat 1 156,4 milioane lei, în creștere cu 3,9 la sută față de anul precedent.

Riscul de credit și de finanțare

Pe parcursul anului 2024, sectorul AEÎ a înregistrat o diminuare de circa 1,2 puncte procentuale a ratei creditelor neperformante, la finele perioadei de raportare rata împrumuturilor neperformante fiind de 6,4 la sută.

Sursele de finanțare ale AEÎ rămân a fi fondurile proprii în cazul AEÎ de categoria A și depunerile de economii în cazul AEÎ de categoria B. AEÎ de categoria A se finanțează în proporție de 14,7 la sută din contul împrumuturilor primite, iar cota capitalului propriu reprezintă 83,7 la sută din totalul activelor. În același timp, pentru AEÎ de categoria B, în structura surselor de finanțare 64,4 la sută constituie depunerile de economii, 1,2 la sută din contul împrumuturilor primite, iar cota capitalului propriu reprezintă 32,1 la sută.

La situația din 31.12.2024 ponderea depunerilor de economii constituie 69 la sută din totalul împrumuturilor acordate în descreștere cu 1 puncte procentuale față de anul precedent.

Activitatea de supraveghere a asociațiilor de economii și împrumut

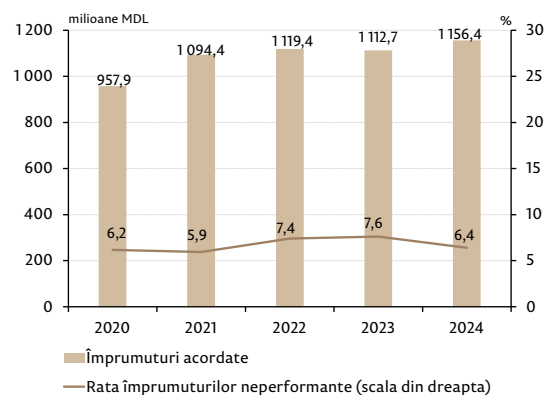
În conformitate cu art. 46 alin. (1) din Legea asociațiilor de economii și împrumut nr. 139/2007, Banca Națională este unicul organ de stat care reglementează și supraveghează activitatea asociațiilor.

Pe parcursul anului 2024 au fost efectuate 6 controale la asociațiile de economii și împrumut.

Încălcările și deficiențele constatate în cadrul controalelor desfășurate țin preponderent de:

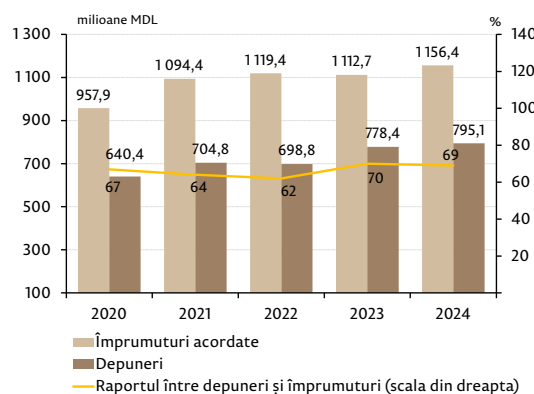
- nerespectarea restricțiilor privind deținerea mărimii minime a rezervei instituționale;
- nerespectarea restricțiilor privind plasarea mărimii minime a lichidităților în Fondul Depunerilor de Economii;
- acceptarea depunerilor de economii, acordarea împrumuturilor, depășirea ponderii maxime a împrumuturilor cu termen expirat mai mult de 30 de zile, clasificarea și constituirea provizioanelor pentru pierderi din împrumuturi – cu încălcarea Normelor de prudență financiară a asociațiilor de economii și împrumut;
- nerespectarea limitei de 0,04 la sută pe zi din valoarea totală a împrumutului acordat, stabilită pentru componenta „alte plăți”;
- nerespectarea condițiilor de licențiere;
- nerespectarea atribuțiilor de către comisia de cenzori privind evaluarea organizării sistemului de control intern și de administrare a riscurilor în asociație;

Graficul 4.28: Dinamica împrumuturilor neperformante AEÎ

Sursa: BNM

Graficul 4.29: Raportul între depunerile atrase și împrumuturile acordate de AEÎ

Sursa: BNM

- nerespectarea obligației asociației privind adresarea în instanța de judecată pentru rambursarea împrumutului și dobânzii aferente calculate, în termen de 30 zile calendaristice din data din care împrumutul și dobânda aferentă sunt expirate mai mult de 180 de zile etc.

În contextul încălcărilor constatate, pentru procedurile de control finalizate în 2024, au fost aplicate următoarele sancțiuni:

- 4 sancțiuni de retragere a licenței;
- 2 sancțiuni de aplicare a amenzii;
- 10 avertismente în scris;
- 6 sancțiuni de retragere a confirmării din funcție a administratorilor.

Organizațiile de creditare nebanară

Gradul înalt de concentrare a pieței OCN persistă în continuare, cele mai mari 10 OCN și-au consolidat poziția pe piață, cota de piață a acestora constituind 76,5 la sută, în creștere cu 2,2 puncte procentuale comparativ cu anul precedent.

La finele anului 2024, în Registrul organizațiilor de creditare nebanară autorizate pe piața de creditare nebanară erau înregistrate 135 OCN, dintre care 19 organizații cu activitate suspendată.

Sectorul OCN a raportat profit net de 1 077,0 milioane lei în anul 2024, în descreștere cu 5,7 la sută față de anul 2023. Diminuarea profiturilor în anul 2024, în mare parte, a fost determinată de micșorarea veniturilor din dobânzi, creșterea altor cheltuieli operaționale. Pe parcursul anului 2024, s-a micșorat rentabilitatea activelor (ROA) și cea a capitalului propriu (ROE). ROA a atins valoarea de 6,2 la sută și ROE – 19,1 la sută.

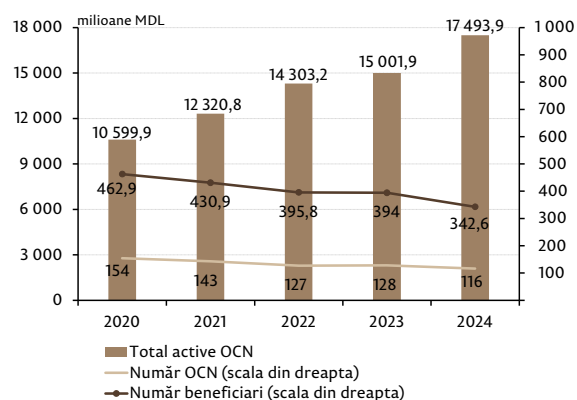
Riscul de credit și de finanțare

Riscul de credit reprezintă o componentă esențială în activitatea OCN. În anul 2024, calitatea creditelor acordate de OCN a marcat o îmbunătățire ușoară, creditelor neperformante constituind circa 11,5 la sută din portofoliul total, în descreștere cu 0,6 puncte procentuale față de anul precedent.

Structura surselor de finanțare a OCN nu a înregistrat schimbări semnificative pe parcursul anului analizat, fiind compusă, preponderent, din credite bancare și împrumuturi de la nerezidenți. OCN se finanțează în proporție de 36,0 la sută din capitalul propriu, 60,0 la sută din credite și împrumuturi și 4,0 la sută din mijloacele atrase din alte surse.

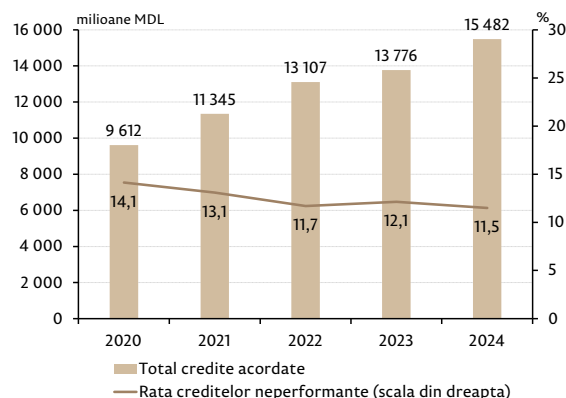
La finele anului 2024, cota finanțării atrase de la nerezidenți a constituit 51,1 la sută din totalul creditelor și împrumuturilor

Graficul 4.30: Evoluția activelor și numărului OCN

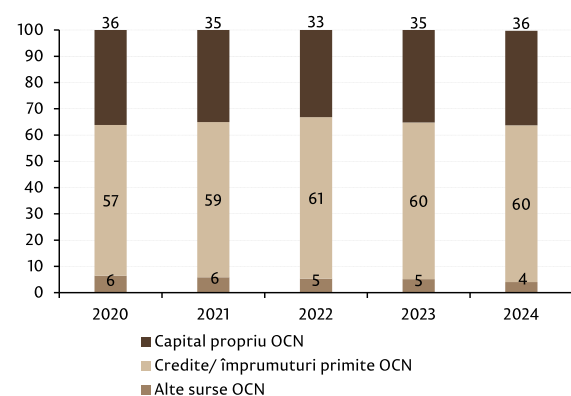
Sursa: BNM

Graficul 4.31: Dinamica creditelor neperformante OCN

Sursa: BNM

Graficul 4.32: Surse de finanțare OCN (%)

Sursa: BNM

atrase sau 5 076,7 milioane lei, dintre care în valută – 84,4 la sută sau 4 287,4 milioane lei.

De asemenea, OCN se împrumută activ de la bănci, la finele anului 2024 soldul creditelor contractate înregistrând o creștere de 31,8 la sută față de anul 2023, atingând o valoare de 3 620,2 milioane lei.

Riscul valutar

La finele anului 2024 împrumuturile acordate de OCN atașate la cursul valutei au constituit 5 896,4 milioane lei sau 38,1 la sută din total împrumuturi acordate, înregistrând o creștere de 1,7 la sută față de aceeași perioadă a anului precedent.

Valoarea împrumuturilor atrase în valută constituie 6 169,5 milioane lei, în creștere cu 3,7 la sută, față de sfârșitul anului 2023.

Activitatea de supraveghere a organizațiilor de creditare nebanară

În conformitate cu art. 23 alin. (1) din Legea nr. 1/2018 cu privire la organizațiile de creditare nebanară, Banca Națională este organul de stat care reglementează și supraveghează activitatea organizațiilor de creditare nebanară.

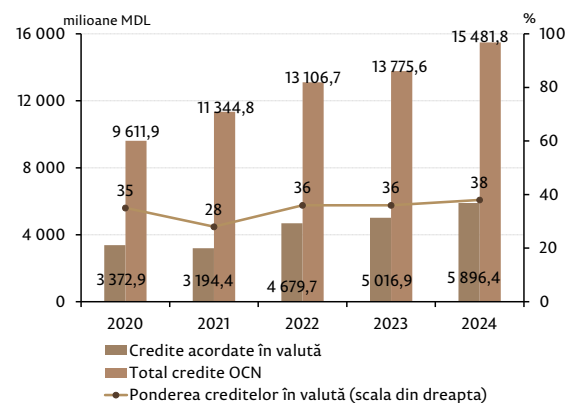
Pe parcursul anului 2024 au fost efectuate 7 controale la organizațiile de creditare nebanară.

Încălcările și deficiențele constatate în cadrul controalelor desfășurate țin în special de:

- nerespectarea cerințelor cu privire la elaborarea și aprobarea regulamentelor interne privind prestarea serviciilor și privind cadrul de administrare a activității;
- nerespectarea cerințelor cu privire la publicarea informației pe pagina web;
- nerespectarea cerințelor cu privire la publicarea și remiterea autorității de supraveghere a raportului de audit;
- neprezentarea documentelor confirmative autorității de supraveghere cu privire la corespunderea organului executiv cu prevederile legale;
- nerespectarea normelor de creditare responsabilă prin admiterea în procesul de creditare a depășirii nivelului maxim admis al gradului de îndatorare a consumatorilor;
- nerespectarea cerințelor cu privire la clasificarea activelor.

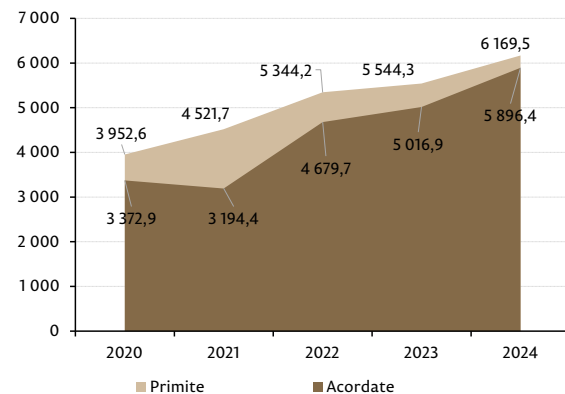
În contextul încălcărilor constatate, pentru procedurile de control finalizate în 2024, au fost aplicate următoarele sancțiuni:

Graficul 4.33: Creditele acordate sau atașate la cursul valutei

Sursa: BNM

Graficul 4.34: Creditele acordate sau atașate la cursul valutei: primite față de acordate

Sursa: BNM

- 2 sancțiuni de aplicare a amenzii;
- 1 avertisment în scris.

De asemenea, BNM a abordat supravegherea bazată pe risc a organizațiilor de creditare nebancară ce implică monitorizarea din oficiu a activității desfășurate de către organizațiile de creditare nebancară, inclusiv prin monitorizarea continuă a activității acestora, analiza rapoartelor trimestriale prezentate la BNM și examinarea sesizărilor (reclamațiilor) ce țin de activitatea acestora.

4.4 Supravegherea sectorului asigurări

Indicatorii de bază ce caracterizează sectorul asigurări

La situația din 31.12.2024, în Republica Moldova activau 9 societăți de asigurare (dintre care 8 societăți practicau doar activitate de asigurări generale și o societate practica activitate compozită), 48 brokeri de asigurare sau de reasigurare, 52 agenți de asigurare și 33 agenți bancassurance.

Situația financiară a sectorului asigurări la sfârșitul anului 2024 a fost satisfăcătoare. Conform rapoartelor prezentate de către societățile de asigurare, toate societățile de asigurare au înregistrat rate de solvabilitate și coeficienți de lichiditate superiori cerințelor minime legale. La sfârșitul anului 2024, societățile de asigurare dețineau active totale în valoare de 5 509,3 milioane lei, în creștere cu 10,7 la sută față de sfârșitul anului precedent, iar activele nete au constituit 1 850,2 milioane lei, cu 15,3 la sută mai mult față de 31.12.2023. La situația din 31.12.2024, asigurătorii au format rezerve tehnice brute în valoare de 3 175,8 milioane lei, cu 7,1 la sută mai mult decât la sfârșitul anului precedent.

Pe parcursul anului 2024, societățile de asigurare au subscris prime brute în valoare de 3 251,6 milioane lei, cu 10,8 la sută mai mult decât în anul precedent. Totodată, au fost raportate despăgubiri brute achitate în valoare de 1 278,4 milioane lei, cu 27,0 la sută mai mult decât în anul 2023.

Profitul net aferent exercițiului încheiat la 31.12.2024 a constituit 293,8 milioane lei, diminuându-se cu 14,7 milioane lei sau 4,8 la sută față de anul precedent.

Pentru anul 2024, rentabilitatea capitalului înregistrată de către societățile de asigurare a fost de 16,6 la sută, cu 2,6 puncte procentuale mai puțin decât în anul precedent. Rentabilitatea activelor a constituit 5,5 la sută, în scădere cu 0,7 puncte procentuale față de anul 2023.

Activele, solvabilitatea și lichiditatea societăților de asigurare

Activele totale ale societăților de asigurare au înregistrat la sfârșitul anului 2024 o valoare de 5 509,3 milioane lei, în creștere cu 533,4 milioane lei sau 10,7 la sută față de sfârșitul anului precedent. Excedentul de active față de obligații (activele nete) a crescut cu 245,7 milioane lei sau 15,3 la sută în perioada de referință, ajungând la 1 850,2 milioane lei.

Toate societățile de asigurare licențiate au înregistrat rate de solvabilitate⁵⁴ mai mari de 100 la sută. Rata medie de solvabilitate pentru activitatea de asigurări generale la sfârșitul anului 2024 a fost în creștere cu 27,5 puncte procentuale față de sfârșitul anului precedent și a constituit 175,4 la sută, societățile de asigurare raportând rate de solvabilitate cuprinse între 139,0 la sută și 234,0 la sută. Pentru activitatea de asigurări de viață a fost înregistrată o rată de solvabilitate de 655,4 la sută, în creștere semnificativă cu 30,3 puncte procentuale față de situația din 31.12.2023.

La situația din 31.12.2024, fondurile proprii ale societăților de asigurare au constituit 1 449,0 milioane lei, dintre care 1 204,4 milioane lei pentru activitatea de asigurări generale și 244,6 milioane lei – pentru activitatea de asigurări de viață.

La data de 31.12.2024, toate societățile de asigurare au înregistrat un coeficient de lichiditate mai mare de 1 pentru fiecare categorie de asigurări, variind pentru activitatea de asigurări generale între 2,0 și 5,3. Având în vedere inclusiv modificările la nivelul cadrului normativ⁵⁵, în medie, în sectorul asigurării coeficientul de lichiditate pentru activitatea de asigurări generale a fost în scădere cu 0,3 puncte față de sfârșitul anului precedent (de la 3,7 la 3,4), iar pentru asigurări de viață fiind raportată o scădere însemnată de 7,5 puncte (de la 23,9 la 16,4).

Rezervele tehnice

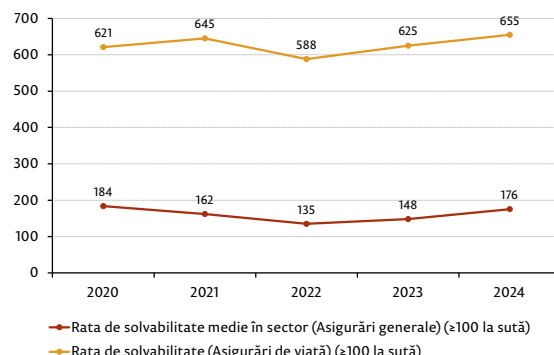
La finele anului 2024, societățile de asigurare aveau constituite rezerve tehnice brute în valoare totală de 3 175,8 milioane lei, în creștere cu 7,1 la sută comparativ cu situația din 31.12.2023, repartizate pe cele două categorii de asigurare după cum urmează:

- ▶ rezervele tehnice brute constituite pentru asigurările generale au înregistrat un volum de 2 276,0 milioane lei, reprezentând 71,7 la sută din rezervele tehnice totale;
- ▶ pentru asigurările de viață au fost formate rezerve tehnice în valoare de 899,9 milioane lei, nivel aferent unei ponderi de 28,3 la sută din rezervele tehnice totale.

⁵⁴Odată cu aprobarea Hotărârii Comitetului executiv al BNM nr. 328/2024, au fost operate modificări privind formula de calcul a ratei de solvabilitate, care se determină ca raportul dintre valoarea fondurilor proprii eligibile pentru solvabilitate și valoarea cea mai mare dintre cerința de capital minim și marja de solvabilitate minimă.

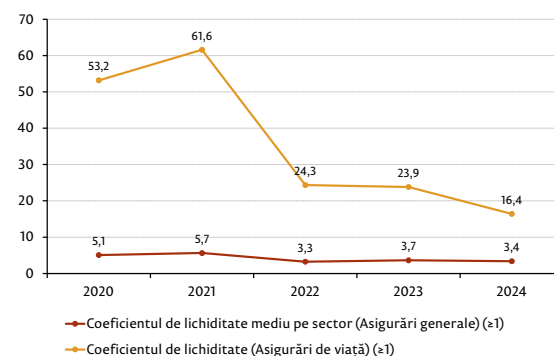
⁵⁵Prin Hotărârea Comitetului executiv al BNM nr. 328/2024 au fost efectuate modificări privind formula coeficientului de lichiditate, care reprezintă raportul dintre activele lichide și obligațiile pe termen scurt ale societății de asigurare.

Graficul 4.35: Evoluția ratei de solvabilitate medie în sectorul asigurării în perioada 2020-2024 (%)

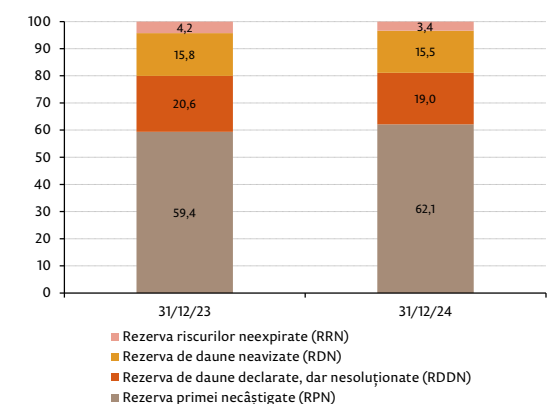
Sursa: BNM

Graficul 4.36: Evoluția coeficientului de lichiditate mediu în sectorul asigurării în perioada 2020-2024

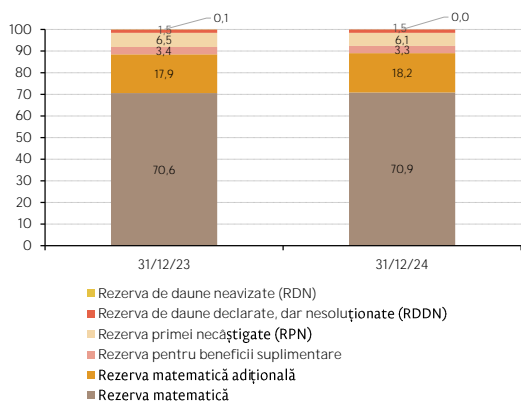
Sursa: BNM

Graficul 4.37: Structura rezervelor tehnice constituite pentru activitatea de asigurări generale (%)

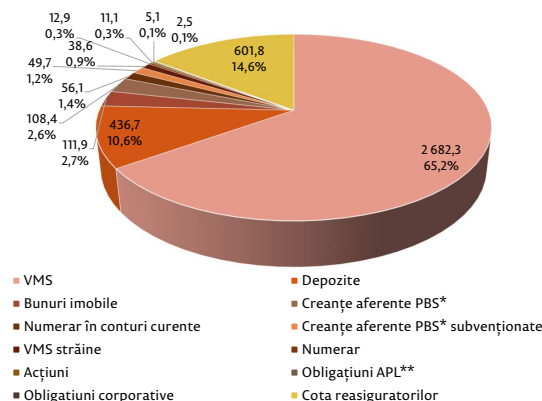
Sursa: BNM

Graficul 4.38: Structura rezervelor tehnice constituite pentru activitatea de asigurări de viață (%)

Sursa: BNM

Graficul 4.39: Structura activelor admise și final distribuite pentru acoperirea rezervelor tehnice și a cerinței de capital minim la situația din 31.12.2024 (milioane lei, %)

Sursa: BNM

*Prime brute subscrise

**Autorități publice locale

Rezervele tehnice pentru activitatea de asigurări generale au înregistrat o creștere cu 146,9 milioane lei sau 6,9 la sută față de sfârșitul anului precedent, în principal rezultând din creșterea cu 150,1 milioane lei sau 11,9 la sută a rezervei primei necâștigate (RPN).

Pentru activitatea de asigurări generale, cea mai mare pondere în rezervele tehnice brute i-a revenit rezervei primei necâștigate (RPN) – 62,1 la sută, în creștere cu 2,7 puncte procentuale față de anul precedent, și rezervei de daune declarate, dar nesoluționate (RDDN) – 19,0 la sută, mai puțin cu 1,6 puncte procentuale comparativ cu 31.12.2023.

În cazul asigurărilor de viață, au fost formate rezerve tehnice brute în valoare de 899,9 milioane lei, cu 63,5 milioane lei sau 7,6 la sută mai mult decât la sfârșitul anului precedent. Cea mai mare parte din rezerve (89,1 la sută) au constituit rezervele matematice și rezervele matematice adiționale, în creștere cu 0,6 puncte procentuale față de finele anului precedent.

Acoperirea cu active a rezervelor tehnice și a cerinței de capital minim

La situația din 31.12.2024, valoarea totală a activelor admise și final distribuite pentru acoperirea rezervelor tehnice și a cerinței de capital minim a fost de 4 117,1 milioane lei, excedentul de active după acoperire constituind 567,9 milioane lei. Toate societățile de asigurare dețineau suficiente active pentru acoperirea rezervelor tehnice, precum și toți asigurătorii, cu excepția unui singur caz, dispuneau de suficiente active pentru acoperirea cerinței de capital minim, având în vedere restricțiile stabilite în legislație. Activele admise și final distribuite de către societăți pentru acoperirea rezervelor tehnice și a cerinței de capital minim au fost repartizate după cum urmează: valori mobiliare de stat – 2 682,3 milioane lei sau 65,2 la sută din activele care acoperă rezervele tehnice și cerința de capital minim, cota reasiguratorului – 601,8 milioane lei (14,6 la sută), depozite – 436,7 milioane lei (10,6 la sută), bunuri imobile – 111,9 milioane lei (2,7 la sută), creanțe aferente primelor brute subscrise – 108,4 milioane lei (2,6 la sută), numerar în conturi curente – 56,1 milioane lei (1,4 la sută), creanțe aferente primelor subvenționate – 49,7 milioane lei (1,2 la sută), creanțe aferente primelor de stat străine⁵⁶ – 38,6 milioane lei (0,9 la sută), valori mobiliare de stat străine – 12,9 milioane lei (0,3 la sută), acțiuni nelistate – 11,1 milioane lei (0,3 la sută), obligațiuni ale autorităților publice locale – 5,1 milioane lei (0,1 la sută) și obligațiuni corporative – 2,5 milioane lei sau 0,1 la sută.

Prime brute subscrise, despăgubiri și rata daunei

Pe parcursul anului 2024, societățile de asigurare au subscris prime brute în valoare de 3 251,6 milioane lei, cu 10,8 la sută mai mult decât primele brute subscrise în anul precedent.

⁵⁶Valori mobiliare de stat emise de către guvernul unui stat membru al UE sau al unui stat membru al OCDE, de către o organizație financiară internațională sau o entitate pentru care unul dintre subiecții nominalizați acționează ca garant, cu condiția ca statele sau instituțiile financiare internaționale să aibă un rating de BBB+ sau mai bun.

La fel ca și în anii precedenți, în anul 2024 piața asigurărilor din Republica Moldova a fost puternic orientată spre activitatea de asigurări generale, care a deținut o pondere de 96,7 la sută din totalul primelor brute subscrise de către societățile de asigurare (3 143,9 milioane lei), în timp ce valoarea primelor brute subscrise pentru asigurările de viață a fost de 107,7 milioane lei, echivalent cu 3,3 la sută din volumul total de prime brute subscrise.

La data de 31.12.2024, numărul polițelor/ contractelor în Republica Moldova a fost de 1 326,8 mii unități, în creștere cu 43,6 mii unități sau cu 3,4 la sută față de numărul contractelor la sfârșitul anului precedent. Din numărul total al polițelor/ contractelor, 98,0 la sută vizau asigurările generale și 2,0 la sută – asigurările de viață.

Primele brute subscrise pentru asigurările de viață au înregistrat în anul 2024 o creștere cu 0,1 milioane lei sau 0,1 la sută față de anul 2023.

Volumul total de prime brute subscrise pe parcursul anului 2024 pentru activitatea de asigurări generale a crescut cu 315,6 milioane lei sau cu 11,2 la sută față de anul precedent, până la 3 143,9 milioane lei. Structura primelor brute subscrise pe clasele de asigurări generale este prezentată în graficul 4.41.

Astfel, din totalul primelor brute subscrise pentru asigurările generale, cele mai mari ponderi le-au deținut clasele *Asigurările obligatorii de răspundere civilă auto* (RCA internă, „Carte Verde”, Carnet TIR, Carnet CMR) și *Asigurările de vehicule terestre, altele decât cele feroviare* (CASCO), cumulând peste 73,5 la sută din piață, urmate de *Asigurările de incendiu și alte calamități naturale*, pentru care au fost subscrise 8,0 la sută din prime. Celelalte clase de asigurări au înregistrat prime brute subscrise mai puțin de 156,0 milioane lei sau 5,0 la sută fiecare.

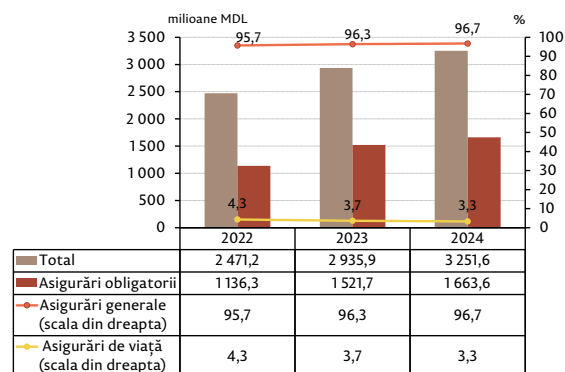
În anul 2024 s-a menținut dependența ridicată a pieței de asigurările auto obligatorii (RCA internă și „Carte Verde”), care au reprezentat 51,2 la sută din primele brute subscrise. Primele brute subscrise aferente asigurărilor de RCA internă au crescut cu 2,6 la sută față de anul precedent, până la 1 197,0 milioane lei, iar primele brute subscrise pentru „Carte Verde” s-au majorat cu 11,8 la sută, până la 466,6 milioane lei.

Prima medie pentru asigurările de RCA internă în anul 2024 a fost de 1 449,1 lei/unitate, cu 71,1 lei/unitate sau 5,2 la sută mai mult decât în anul 2023. Pentru asigurările „Carte Verde”, prima medie a fost de 1 083,4 lei/unitate, cu 40,1 lei/unitate sau 3,6 la sută mai puțin decât în anul 2023.

Cu referire la alte clase de asigurări, se evidențiază creșteri însemnate de prime brute subscrise în anul 2024 comparativ cu anul precedent pentru clasa *Asigurări de vehicule terestre, altele decât cele feroviare* (CASCO) – cu 70,8 milioane lei sau 12,7 la sută, pentru clasa *Asigurări de incendiu și alte calamități naturale* – cu 52,3 milioane lei sau 26,2 la sută și pentru clasa *Asigurări de nave aeriene*, cu 35,4 milioane lei sau 78,0 la sută.

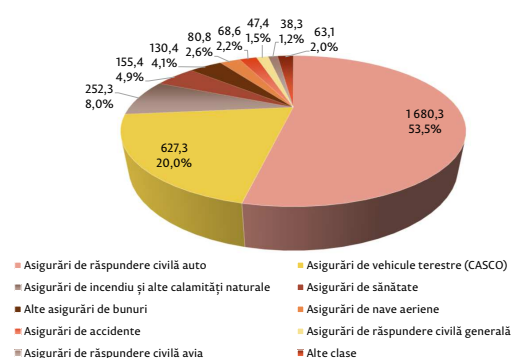
La fel ca și în anul precedent, cea mai semnificativă scădere a volumului de prime subscrise în anul 2024 față de anul 2023 se

Graficul 4.40: Evoluția primelor brute subscrise de către societățile de asigurare în perioada 2022-2024

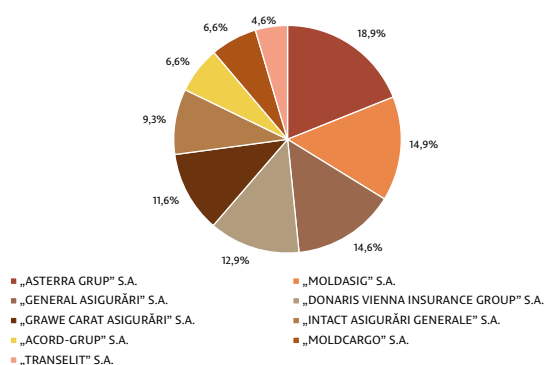
Sursa: BNM

Graficul 4.41: Structura primelor brute subscrise de către societățile de asigurare pe parcursul anului 2024, pe clase de asigurări generale (milioane lei, %)

Sursa: BNM

Graficul 4.42: Structura primelor brute subscrise pe parcursul anului 2024, pe societăți de asigurare (%)

Sursa: BNM

înregistrează pentru clasa *Asigurări de răspundere civilă avia* – cu 44,4 milioane lei sau 53,7 la sută.

În ceea ce privește asigurările generale, cele mai multe prime au fost subscrise de către „ASTERRA GRUP” S.A., urmată de „MOLDASIG” S.A. și „GENERAL ASIGURĂRI” S.A.

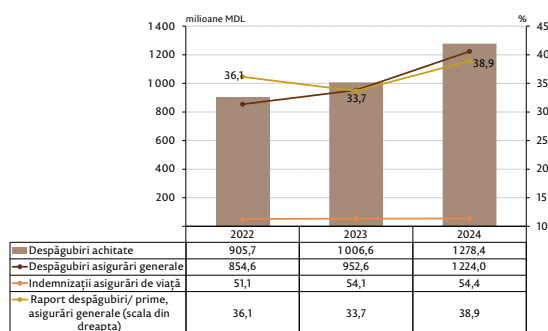
Pornind de la valoarea Indicelui Herfindahl-Hirschmann (IHH) de 1 288,3, calculat având în vedere volumul primelor brute subscrise de către societățile de asigurare, precum și de la ratele de concentrare CR_3 de 48,4 la sută și CR_5 de 72,9 la sută, piața asigurărilor generale din Republica Moldova este caracterizată printr-un nivel redus spre moderat de concentrare, fără schimbări comparativ cu anul 2023.

Pe piața asigurărilor de viață activează doar o singură societate de asigurare care desfășoară simultan activitate în categoriile asigurări generale și asigurări de viață – „GRAWE CARAT ASIGURĂRI” S.A.

Pe parcursul anului 2024, primele brute subscrise de către o societate de asigurare pentru riscurile primite în reasigurare de la asiguratorii rezidenți și nerezidenți au constituit 13,1 milioane lei, în creștere cu 12,4 milioane lei comparativ cu anul 2023, divizate pe clasele *Asigurări de incendiu și alte calamități naturale*, *Asigurări de răspundere civilă generală*, *Asigurări de nave maritime, lacustre și fluviale* și *Asigurări de răspundere civilă maritimă, lacustră și fluvială*.

Despăgubiri brute plătite de societățile de asigurare

Graficul 4.43: Evoluția despăgubirilor achitate de către societățile de asigurare în perioada 2022-2024

Sursa: BNM

Pe parcursul anului 2024, societățile de asigurare au raportat despăgubiri brute plătite, cumulat pentru cele două categorii de asigurări, în valoare de 1 278,4 milioane lei, cu 271,8 milioane lei sau 27,0 la sută mai mult decât despăgubirile achitate pe parcursul anului precedent, dintre care:

- ▶ 1 224,0 milioane lei sau 95,7 la sută au reprezentat despăgubirile aferente contractelor de asigurări generale, înregistrând o creștere de 271,5 milioane lei sau 28,5 la sută față de anul precedent.
- ▶ 54,4 milioane lei sau 4,3 la sută au fost sumele plătite pentru indemnizațiile aferente asigurărilor de viață (inclusiv anuitățile și plățile pentru contractele ajunse la maturitate), înregistrând o creștere de 0,3 milioane lei sau 0,5 la sută comparativ cu anul 2023.

Despăgubirile de asigurare au conturat un trend ascendent pe parcursul ultimilor trei ani pentru ambele categorii de asigurări. În anul 2024, raportul dintre despăgubiri și prime (valori brute) pentru activitatea de asigurări generale a fost de 38,9 la sută, în creștere cu 5,2 puncte procentuale față de anul precedent.

Din suma totală a despăgubirilor, 628,7 milioane lei sau 49,2 la sută au fost despăgubiri aferente asigurărilor obligatorii (RCA

internă, „Carte Verde”), în creștere cu 138,2 milioane lei sau 28,2 la sută față de anul precedent. Despăgubirile achitate pentru asigurările RCA internă au fost de 487,4 milioane lei, cu 125,6 milioane lei sau 34,7 la sută mai mult decât în anul 2023. Totodată, societățile de asigurare au achitat despăgubiri pentru asigurările RCA externă („Carte Verde”) în valoare de 141,4 milioane lei, cu 12,5 milioane lei sau 9,7 la sută mai mult decât pe parcursul anului precedent.

Dauna medie pentru asigurările RCA internă în anul 2024 a fost de 20 020,2 lei/unitate, cu 1 335,6 lei/unitate sau 7,1 la sută mai mult decât în anul 2023. Pentru asigurările „Carte Verde”, dauna medie a fost de 82 862,3 lei/unitate, cu 8 352,2 lei/unitate sau 11,2 la sută mai mult decât în anul 2023.

Pe lângă asigurările obligatorii, cele mai însemnate creșteri de despăgubiri față de anul 2023 au fost raportate pentru clasele *Asigurări de incendiu și alte calamități naturale* – cu 88,2 milioane lei sau 342,7 la sută, *Asigurările de vehicule terestre, altele decât cele feroviare* (CASCO) – cu 25,3 milioane lei sau 8,5 la sută și *Alte asigurări de bunuri*, dintre care asigurarea culturilor agricole – cu 12,7 milioane lei sau 32,4 la sută. Cele mai mari descreșteri de despăgubiri de asigurare s-au înregistrat pentru clasa *Asigurări de bunuri în tranzit* – cu 5,2 milioane lei sau 46,5 la sută.

Cu referire la despăgubirile achitate pentru asigurările generale, se constată că mai mult de jumătate dintre acestea se referă la trei societăți de asigurare – „DONARIS VIENNA INSURANCE GROUP” S.A., „ASTERRA GRUP” S.A. și „GENERAL ASIGURĂRI” S.A.

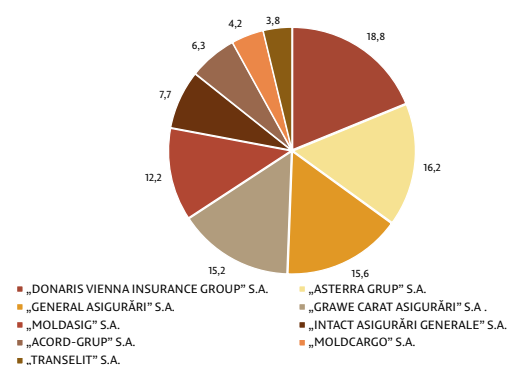
Transferul riscurilor în reasigurare

Valoarea totală a primelor cedate în reasigurare a constituit 870,1 milioane lei, înregistrând o creștere cu 200,2 milioane lei față de anul 2023. În același timp, gradul de cedare a primelor în reasigurare a înregistrat o majorare cu 4,0 puncte procentuale față de anul precedent (26,8 la sută față de 22,8 la sută). Totodată, în perioada de referință, 22,5 la sută din despăgubiri (288,2 milioane lei) au fost recuperate de la reasigurători, în creștere cu 6,4 puncte procentuale față de anul precedent.

Aferent zonei de transmitere în reasigurare per țări, conform raportărilor societăților de asigurare, primele transmise în reasigurare au fost direcționate, preponderent, către reasigurători cu sediile în Germania – 31,6 la sută, Austria – 13 la sută, Barbados – 12,5 la sută, Franța – 5,9 la sută, Republica Cehă – 4,6 la sută, Insulele Cayman – 3,7 la sută, Elveția – 3,3 la sută, Puerto Rico – 2,7 la sută, Vietnam – 2,7 la sută, către pool-uri de reasigurare cu reasigurători din multiple țări – 11,0 la sută și către un pool de reasigurători aferent asigurării „Carte Verde” (prin Biroul Național al Asigurătorilor de Autovehicule) – 5,5 la sută din totalul primelor transmise în reasigurare.

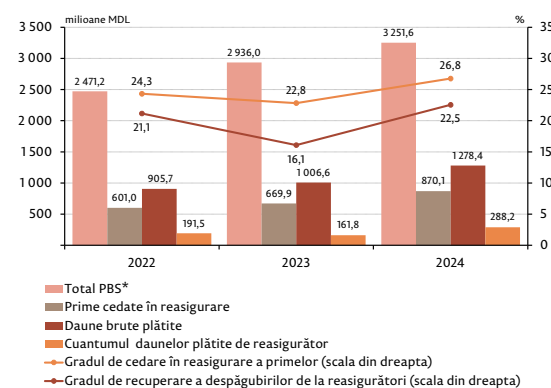
De menționat că, în conformitate cu cerințele stabilite în legislație, transferul riscurilor în reasigurare poate fi efectuat doar către reasigurători cu rating de credit nu mai mic decât BBB+, conform

Graficul 4.44: Structura despăgubirilor achitate pentru clasele de asigurări generale pe parcursul anului 2024, pe societăți de asigurare (%)

Sursa: BNM

Graficul 4.45: Transferul riscurilor în reasigurare

Sursa: BNM

*Prime brute subscrise

evaluării agențiilor de rating Standard & Poor's, Fitch-IBCA, AM BEST sau Moody's sau către reasigurători care fac obiectul regimului UE Solvabilitate II dintr-un stat membru al UE sau dintr-un stat membru al OCDE și înregistrează o rată de solvabilitate de cel puțin 120 la sută.

Rata daunei și a cheltuielilor

Rata operațională combinată netă (ROC)⁵⁷, calculată pe date cumulate pentru toate clasele de asigurări generale, a înregistrat la 31.12.2024 o valoare de 95,6 la sută, în scădere cu 0,8 puncte procentuale față de anul precedent. În ceea ce privește asigurările obligatorii, în cazul asigurărilor de RCA internă rata operațională combinată brută a fost de 93,4 la sută, în scădere cu 1,6 puncte procentuale față de sfârșitul anului precedent, iar pentru asigurările de RCA externă („Carte Verde”) rata operațională combinată brută a fost de 93,2 la sută, în creștere cu 5,8 puncte procentuale față de anul 2023.

Veniturile și evoluția profitabilității

La nivelul întregii piețe de asigurări, rezultatul net al activității în anul 2024 a fost unul pozitiv, profitul net înregistrat fiind de 293,8 milioane lei, cu 14,7 milioane lei sau 4,8 la sută mai puțin decât în anul 2023. Toate societățile de asigurare au raportat profit net din activitate.

Rezultatul tehnic net, indicator care se referă la rezultatul obținut de către societăți din activitatea de asigurare (de bază), a constituit 179,8 milioane lei, în creștere cu 4,3 milioane lei sau 2,5 la sută față de anul 2023. Rezultatul tehnic net corespunde cu 61,1 la sută din profitul net înregistrat în sector. Rentabilitatea capitalului (ROE) înregistrată de către societățile de asigurare a fost de 16,6 la sută, cu 2,6 puncte procentuale mai puțin decât în anul 2023. Rentabilitatea activelor (ROA) a constituit 5,5 la sută, cu 0,7 puncte procentuale mai puțin față de anul 2023.

Activitatea Biroului Național al Asigurătorilor de Autovehicule din Republica Moldova (BNAA)

Gestiunea Fondului de protecție a victimelor străzii (FPVS)⁵⁸

De la începutul anului, FPVS a înregistrat contribuții în valoare de 11,9 milioane lei (1 la sută din primele brute subscrise), cu 11,2

⁵⁷Rata operațională combinată netă este indicatorul profitabilității operaționale a societăților de asigurare calculat prin însumarea ratei daunelor nete și a ratei cheltuielilor nete; rata combinată netă nu include veniturile/ cheltuielile din activitatea investițională.

⁵⁸Fondul de protecție a victimelor străzii (FPVS) este un fond constituit în vederea protejării persoanelor păgubite prin accidente de vehicule ai căror proprietari și/ sau utilizatori nu au încheiat contracte de asigurare obligatorie RCA, de vehicule și/ sau conducători de vehicule neidentificați, de vehicule neînregistrate sau care nu au fost supuse înmatriculării pe teritoriul Republicii Moldova și/ sau de vehicule obținute pe cale ilicită și neasigurate RCA.

la sută mai mult decât în perioada similară a anului precedent, pornind de la creșterea în aceeași proporție a primelor brute subscrise aferente RCA internă.

În perioada de raportare, din Fond au fost soluționate 211 de daune, din care trei cazuri se referă la vehicule și/ sau conducători neidentificați și 208 cazuri se referă la lipsa poliței de asigurare (79,8 la sută fiind accidente provocate de vehicule utilizate de persoane fizice și 20,2 la sută – de vehicule utilizate de persoane juridice). Suma despăgubirilor achitate, pe parcursul anului 2024, este de 8,5 milioane lei, dintre care mai mult de 95,6 la sută se referă la daunele materiale. La data de 31.12.2024, Fondul înregistra 113 daune nesoluționate, fiind creată o rezervă de 8,4 milioane lei. Soldul FPVS la sfârșitul perioadei de gestiune era de 42,5 milioane lei, cu 27,8 la sută mai mult decât la începutul anului, dintre care 92,6 la sută sunt plasate în valori mobiliare de stat, iar restul 7,4 la sută se păstrează în contul de decontare.

Gestiunea Fondului de compensare

Fondul de compensare este constituit și gestionat în conformitate cu Regulamentul general al Consiliului Birourilor (CoB).

La situația din 31.12.2024, pentru Fondul de compensare au fost calculate contribuții în valoare de 23,3 milioane lei (5 la sută din primele brute subscrise), ceea ce este cu 2,6 la sută mai mult față de perioada similară a anului precedent, pornind de la creșterea volumului primelor brute subscrise.

În perioada de gestiune, din Fondul de compensare au fost soluționate 344 dosare de daune. Din numărul total de daune soluționate, 94,5 la sută constituie daunele regularizate în Republica Moldova, fiind sume datorate către persoanele păgubite în Republica Moldova, pentru a compensa pagubele produse de către deținătorii de certificate de asigurare „Carte Verde” emise de către asigurătorii din străinătate. Altele 4,9 la sută din daunele soluționate se referă la rambursarea către contrapartidele din străinătate a sumelor plătite de către aceștia cu titlu de despăgubire de asigurare pentru pagubele produse de către deținătorii de certificate de asigurare „Carte Verde”, membrii BNAA, iar două daune (0,6 la sută) au fost achitate în legătură cu polițele „Carte Verde” false.

Suma despăgubirilor achitate a constituit 11,6 milioane lei, din care 97,5 la sută reprezintă daune materiale și 2,5 la sută – daune corporale. Menționăm că valoarea despăgubirilor achitate în perioada de raportare s-a redus cu 46,4 la sută față de perioada similară a anului precedent, când au fost achitate despăgubiri în valoare de 21,6 milioane lei. La data de 31.12.2024, Fondul de compensare înregistra 88 de daune nesoluționate, pentru care a fost formată o rezervă în valoare de 7,2 milioane lei.

La finele anului de raportare, Fondul de compensare înregistra mijloace în valoare de 159,6 milioane lei, cu 18,8 la sută mai mult decât la începutul anului, dintre care 59,2 la sută erau plasate în depozite bancare, 39,2 la sută – în valori mobiliare de stat și 1,6 la sută în conturi de decontare.

48 brokeri de asigurare reasigurare	<ul style="list-style-type: none"> primele de asigurare intermediare au constituit 1 268,1 milioane lei, înregistrând ponderea de 39,0 la sută din totalul PBS; daunele regularizate de brokeri au constituit – 51,4 milioane lei; comisioanele calculate au constituit 471,6 milioane lei, inclusiv din intermediere 462,0 milioane lei și asistență – 9,7 milioane lei.
52 agenți de asigurare persoane juridice	<ul style="list-style-type: none"> primele de asigurare intermediare au constituit 411,2 milioane lei, înregistrând ponderea de 12,6 la sută din totalul PBS; comisioanele calculate din intermediere – 131,3 milioane lei.
33 agenți bancassurance	<ul style="list-style-type: none"> primele de asigurare intermediare au constituit 207,1 milioane lei, înregistrând ponderea de 6,4 la sută din totalul primelor brute subscrise; comisioanele calculate din intermediere – 90,9 milioane lei.

Activitatea intermediarilor în asigurări

La situația din 31.12.2024, piața de intermediere era reprezentată de 48 brokeri de asigurare și/ sau reasigurare, 52 agenți de asigurare și 33 agenți bancassurance.

Potrivit raportărilor prezentate la situația din 31.12.2024, intermediarii în asigurări au încheiat 1 068,6 mii contracte de asigurare, ceea ce constituie 53,3 la sută din totalul contractelor încheiate pe piață. Totodată, au fost intermediare prime de asigurare în valoare de 1 886,4 milioane lei, în creștere cu 184,7 milioane lei față de anul precedent. Primele intermediare reprezintă circa 58,0 la sută din totalul primelor brute subscrise.

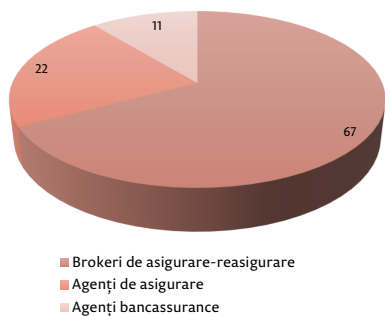
Comisioanele calculate au atins nivelul de 693,9 milioane lei, fiind în creștere cu 79,9 milioane lei, inclusiv din intermedierea contractelor de asigurare – 684,2 milioane lei și din activitatea de asistență și soluționarea dosarelor de daune – 9,7 milioane lei.

Ponderea primelor intermediare per intermediari este reflectată în graficul 4.46.

Astfel, cea mai mare pondere au deținut-o brokerii de asigurare – de 67,2 la sută, agenților de asigurare le-a revenit 21,8 la sută și agenților bancassurance – 11,0 la sută.

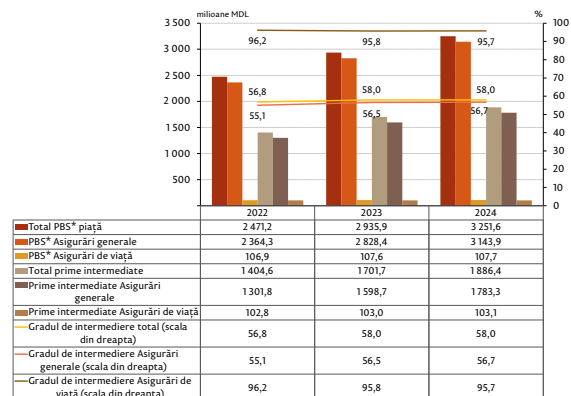
Gradul de intermediere pentru anul 2024 a atins nivelul de 58,0 la sută, iar dispersat per categorii de asigurări a constituit 56,7 la sută pentru asigurările generale și 95,7 la sută pentru asigurările de viață.

Graficul 4.46: Ponderea primelor intermediare per intermediari (%)

Sursa: BNM

Graficul 4.47: Gradul de intermediere

Sursa: BNM

*Prime brute subscrise

Integrarea sectorului asigurării în economie

Densitatea asigurărilor, calculată ca raportul dintre valoarea primelor brute subscrise pe teritoriul Republicii Moldova și numărul de locuitori ai acesteia, este un indicator care arată cât cheltuiește, în medie, locuitorul unei țări pentru produse de asigurare. În anul 2024, densitatea asigurărilor în Republica Moldova a fost de 1 341,8 lei/locuitor, în creștere cu circa 173,4 lei/locuitor sau 14,8 la sută comparativ cu anul precedent.

Gradul de penetrare a asigurărilor în PIB, indicator calculat ca raportul dintre valoarea primelor brute subscrise de către societățile de asigurare din Republica Moldova și produsul intern brut, a înregistrat o valoare de 1,0 la sută în 2024, fără schimbări față de anul anterior.

Activele totale deținute de către societățile de asigurare au ajuns la sfârșitul anului 2024 la un nivel echivalent cu 1,7 la sută din PIB, în creștere cu 0,1 puncte procentuale față de anul precedent.

Activitatea de supraveghere

În scopul protejării drepturilor și intereselor colective ale contractanților, asiguraților, reasiguraților, beneficiarilor asigurării, terților păgubiți și ale altor persoane ale căror drepturi pot fi lezate, precum și în vederea susținerii dezvoltării sectorului asigurării, Banca Națională a Moldovei efectuează supravegherea prudentială a participanților profesioniști pe piața asigurărilor, urmărind respectarea de către aceștia a cerințelor cadrului normativ, prevenirea și limitarea riscurilor specifice activității de asigurare, precum și menținerea stabilității financiare a asigurătorilor.

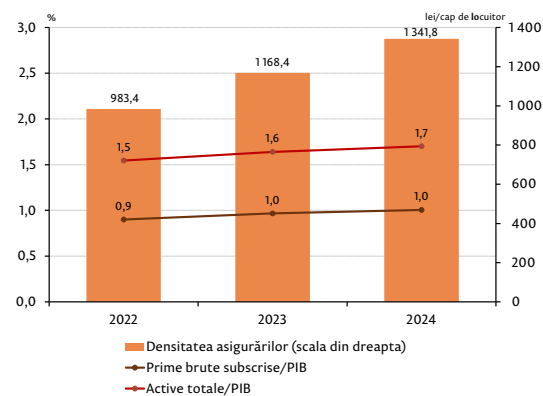
Procesul de supraveghere este unul transparent, proporțional, complex și bazat pe risc. Conform priorităților stabilite pentru anul 2024, acesta s-a axat pe următoarele domenii principale: guvernanta internă a societăților de asigurare, riscul de subscriere și acoperirea cu active a rezervelor tehnice și a cerinței de capital minim.

Pe parcursul anului 2024, supravegherea participanților profesioniști pe piața asigurărilor a inclus diverse acțiuni cu caracter curent, pe teren și din oficiu, inclusiv:

- analiza rapoartelor și situațiilor financiare specializate prezentate de entitățile supravegheate;
- monitorizarea indicatorilor-cheie;
- analiza guvernantei și a controlului intern;
- evaluarea solvabilității și a lichidității societăților de asigurare;
- monitorizarea acoperirii rezervelor tehnice și a cerinței de capital minim cu active eligibile în conformitate cu cerințele legislației;
- analiza programelor de reasigurare a societăților de asigurare etc.

În această perioadă, au fost desfășurate 14 proceduri administrative privind activitatea participanților profesioniști pe piața asigurărilor, dintre care 10 controale din oficiu și 4 controale pe teren. Ca rezultat al controalelor efectuate referitor la activitatea societăților de asigurare, au fost aplicate 4 amenzi asigurătorilor și/ sau organelor executive, un avertisment în raport cu o societate de asigurare, un avertisment în raport cu un conducător al funcției actuariale în cadrul unui asigurător, precum și au fost dispuse măsuri de supraveghere și/ sau prescripții pentru remedierea încălcărilor constatate. Totodată, ca urmare a controalelor s-a constatat că 4 brokeri de asigurare și/ sau reasigurare nu corespund condițiilor de desfășurare a activității de broker stabilite de lege. Ca rezultat, prin hotărârile Comitetului executiv al BNM au fost retrase licențele pentru activitatea de intermediere în asigurări și/ sau reasigurări ale acestora. La sfârșitul anului de raportare, erau în desfășurare cinci proceduri administrative.

Graficul 4.48: Integrarea sectorului asigurării în economie în perioada 2022-2024

Sursa: BNM

În general, încălcările și deficiențele identificate cu privire la activitatea asigurătorilor se referă la nerespectarea unor cerințe normative privind desfășurarea activității de asigurare, sistemul de guvernanță și control intern, riscul de subscriere, calculul și menținerea rezervelor tehnice de asigurare, precum și neadoptarea măsurilor necesare la utilizarea sistemelor, resurselor și procedurilor adecvate și proporționale în partea ce ține de gestiunea riscului TIC în vederea asigurării continuității activității.

De menționat că, la sfârșitul anului 2024, BNM a aprobat primele de referință pentru asigurările obligatorii de răspundere civilă auto (RCA) interne și externe, acestea reprezentând prime de asigurare indicative minime, marcând o etapă esențială spre liberalizarea segmentului respectiv de piață. Liberalizare parțială a primelor RCA este un pas important care asigură o tranziție graduală și eficientă spre liberalizarea în deplină măsură a primelor RCA conform directivelor și standardelor Uniunii Europene. Prin aplicarea mecanismului de liberalizare parțială, societățile de asigurare au calculat și au pus în aplicare propriile prime de asigurare, având în vedere riscurile specifice portofoliilor lor de asigurări RCA. Aceasta contribuie la un mediu competitiv și echitabil, în care consumatorii beneficiază de tarife corecte și de o mai mare diversitate de oferte, în timp ce societățile de asigurare au flexibilitatea necesară pentru a concura eficient.

Administrarea Sistemului informațional automatizat RCA Data

Sistemul informațional automatizat RCA Data (SIA RCA Data) este un sistem informațional destinat procesării electronice a documentelor de asigurare obligatorie de răspundere civilă auto internă și externă. Prin intermediul acestui sistem se procesează cererile, contractele, polițele și certificatele de asigurare obligatorie de răspundere civilă auto și se gestionează dosarele de daune provocate de vehicule. Sarcina de bază a SIA RCA Data este înregistrarea, colectarea, acumularea, actualizarea, controlul și analiza informației cu privire la contractele de asigurări, polițele RCA interne și externe, la persoanele asigurate, la persoanele pagubite, dosarele de daune și despăgubirile de asigurare.

Cu referire la administrarea Sistemului informațional automatizat RCA Data, pe parcursul anului 2024 au fost examinate 1 099 solicitări, dintre care cele mai multe vizează acordarea asistenței participanților profesioniști aferente problemelor tehnice constatate la procesarea electronică a documentelor de asigurare obligatorie de răspundere civilă auto prin intermediul suport.rca@bnm.md (247 solicitări), în cazul modificărilor în nomenclatoarele sistemului (241 solicitări), al cererilor executorilor judecătorești sau ale administratorilor autorizați (221 solicitări) și în cazul revizuirii clasei Bonus-Malus la solicitarea cetățenilor din stânga Nistrului (190 solicitări).

Totodată, începând cu 1 iulie 2023, când Banca Națională a Moldovei, în calitate de autoritate de supraveghere a sectorului asigurări, a preluat în gestiune SIA RCA Data, unul din scopurile

strategiei de digitalizare și transformare tehnologică a constat în modernizarea și reinventarea Sistemului. Principalele evoluții și realizări în gestiunea SIA RCA Data pe parcursul anului 2024 au fost:

Lansarea portalului RCA.BNM.MD

Portalul RCA.BNM.MD este un punct unic de acces la datele asociate asigurărilor de răspundere civilă auto obligatorii subscrise de către participanții profesioniști pe piața asigurărilor din Republica Moldova, care are ca scop facilitarea accesului la date de valoare înaltă, procesabile pe calculator, generate și găzduite de către Sistemul informațional automatizat de stat în domeniul asigurărilor obligatorii RCA. Portalul pune la dispoziția consumatorilor de servicii financiare o suită de instrumente digitale utile pentru calcularea primei de asigurare RCA interne, a primei de asigurare „Carte Verde”, pentru verificarea statutului asigurărilor interne și externe ale vehiculului, obținerea informațiilor despre clasele Bonus-Malus, pentru obținerea Certificatului privind pagubele înregistrate de către solicitant și pentru interogarea istoricului daunelor înregistrate ale vehiculului.

Dezvoltarea setului de instrumente digitale API

În luna noiembrie 2023, Banca Națională a Moldovei a anunțat despre extinderea și optimizarea serviciilor API în cadrul SIA RCA Data. Acest progres a marcat un pas important în transformarea digitală a sectorului de asigurări, oferind beneficii considerabile atât pentru participanții profesioniști pe piața asigurărilor, cât și pentru consumatorii finali ai serviciilor financiare de asigurări.

Noile instrumente digitale facilitează înregistrarea programatică a polițelor de asigurare RCA și îmbunătățește eficiența și securitatea proceselor asociate, oferind acces instant la serviciile de asigurări. Pe parcursul anului 2024, setul de instrumente a fost îmbunătățit, oferind participanților profesioniști pe piața asigurărilor noi soluții de interacțiune automatizată cu SIA RCA Data pentru optimizarea proceselor operaționale. Numărul entităților care au adoptat setul a crescut exponențial. Suplimentar, au fost executate lucrări de optimizare a SIA RCA Data, astfel încât s-au redus semnificativ resursele informaționale consumate, asigurând și rapiditate operațiunilor executate de către participanții profesioniști pe piața asigurărilor din Republica Moldova.

Controlul accesului datelor cu caracter personal

O atenție sporită este acordată protecției datelor cu caracter personal. În acest context, a fost elaborată strategia de anonimizare a datelor cu caracter personal consumate în procesul de calculare a primei de asigurare RCA și a fost instituit mecanismul de monitorizare a accesului la datele cu caracter personal, informația despre accesarea datelor din registrele de stat ale populației și ale vehiculelor fiind acum disponibilă în MCabinet, asigurând un nivel suplimentar de securitate și transparență. Același mecanism a fost extins și asupra proceselor de gestiune a dosarelor de daună.

Anonimizarea datelor cu caracter personal

În contextul strategiei de consolidare a mecanismelor de protecție a datelor cu caracter personal, a fost implementată în cadrul SIA RCA Data (aplicația Desktop, setul de instrumente digitale API RCA Data) anonimizarea datelor cu caracter personal, astfel încât acestea sunt accesibile în format anonimizat, până la finalizarea contractului de asigurare de răspundere civilă auto obligatorie.

Noul format al poliței de asigurare obligatorie RCA internă

În conformitate cu Hotărârea CNPF nr. 24/1 din 14 mai 2024 privind aprobarea formei și conținutului unor formulare tipizate aferente asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru pagube produse de vehicule și a instrucțiunilor privind completarea acestora, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 275-277 din 28 iunie 2024, au fost operate ajustări de formă și conținut inclusiv pentru formularele tipizate procesate prin intermediul SIA RCA Data.

Suplimentar, în ce privește formularele tipizate procesate prin intermediul SIA RCA Data, au fost actualizate formatul și conținutul *Cererii pentru încheierea contractului de asigurare obligatorie de răspundere civilă auto pentru pagube produse de vehicule* (asigurare obligatorie RCA internă), *Contractului de asigurare obligatorie de răspundere civilă auto pentru pagube produse de vehicule* (asigurarea obligatorie RCA internă), precum și ale *Cererii pentru încheierea contractului de asigurare obligatorie de răspundere civilă auto pentru pagube produse de vehicule* (asigurare obligatorie RCA externă „Carte Verde”) și ale *Contractului de asigurare obligatorie de răspundere civilă auto pentru pagube produse de vehicule* (asigurarea obligatorie RCA externă „Carte Verde”).

Noul format al certificatului de asigurare „Carte Verde”

În conformitate cu Hotărârea CNPF nr. 24/1 din 14 mai 2024 privind aprobarea formei și conținutului unor formulare tipizate aferente asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru pagube produse de vehicule și a instrucțiunilor privind completarea acestora, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 275-277 din 28 iunie 2024, au fost operate ajustări de formă și conținut, inclusiv pentru formularele tipizate procesate prin intermediul SIA RCA Data, printre care:

- Renunțarea, începând cu 1 noiembrie 2024, la Formularul tipizat de document primar cu regim special Certificatul de asigurare „Carte Verde” prevăzut la punctul 7 din Nomenclatorul formularelor tipizate de documente primare cu regim special, aprobat prin Hotărârea Guvernului 294 din 17 martie 1998;
- Adoptarea formatului „negru pe alb” pentru Certificatul de asigurare „Carte Verde”, începând cu 1 noiembrie 2024. Noul format presupunea obligativitatea deținerii la trecerea frontierei de stat a certificatului respectiv pe suport de hârtie, până la 31 decembrie 2024, inclusiv;

- Adoptarea formatului digital pentru Certificatul de asigurare „Carte Verde”, începând cu 1 ianuarie 2025. Formatul respectiv presupune deținerea Certificatului de asigurare „Carte Verde” în format electronic, fără obligativitatea imprimării și deținerii acestuia pe suport de hârtie.

Digitalizarea certificatului privind pagubele înregistrate

A fost digitalizat certificatul privind pagubele înregistrate, eliberat în baza datelor păstrate în SIA RCA Data, conform prevederilor pct. 4 lit. e) din Hotărârea Guvernului 133/2012 cu privire la aprobarea Conceptului tehnic al Sistemului informațional automatizat de stat în domeniul asigurărilor obligatorii RCA, normă introdusă prin Hotărârea Guvernului 641/2024 și în vigoare din 3 noiembrie 2024, una din sarcinile SIA RCA Data constă în „eliberarea prin intermediul portalului rca.bnm.md a certificatului privind pagubele înregistrate de către solicitant pe parcursul ultimilor 5 ani de relații contractuale sau absența acestor pagube. Certificatul este eliberat în format electronic sau pe suport de hârtie și conține un identificator electronic unic (cod QR, cod de bare, cod digital) care permite verificarea electronică a autenticității acestuia.”

4.5 Reglementarea și supravegherea domeniului prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului

Pe parcursul anului 2024, Banca Națională a Moldovei, în calitate de autoritate de supraveghere în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, prin intermediul Direcției combaterea spălării banilor și finanțării terorismului⁵⁹, a continuat eforturile de consolidare a cadrului normativ și de supraveghere, urmărind alinierea la standardele internaționale, implementarea recomandărilor Comitetului MONEYVAL și conformarea cu reglementările Uniunii Europene.

În acest sens, au fost supuse revizuirii și modificării actele normative existente, precum și au fost elaborate acte normative noi aferente reglementării activităților de prevenire și combatere a spălării banilor pentru entitățile raportoare supravegheate de BNM. La 24 ianuarie 2024, au fost adoptate modificări la *Regulamentul cu privire la cerințele privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului în activitatea băncilor*, aprobat prin Hotărârea Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr. 200/2018, *Regulamentul cu privire la cerințele privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului în activitatea caselor de schimb valutar și hotelurilor*, aprobat prin Hotărârea Comitetului executiv

⁵⁹ Direcția combaterea spălării banilor și finanțării terorismului (DCBFT) reprezintă subdiviziunea BNM responsabilă de activitatea de supraveghere a entităților raportoare în conformitate cu prevederile art. 15, coroborat cu art. 4 din Legea nr. 308/2017, precum și de acțiunile necesare pentru asigurarea unui sistem eficient de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului în activitatea proprie a BNM. În cadrul direcției, pe parcursul anului au activat 14 specialiști dedicați, inclusiv 2 persoane cu funcții manageriale.

al Băncii Naționale a Moldovei nr. 201/2018 și *Regulamentul cu privire la cerințele privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului în activitatea prestatorilor de servicii de plată nebancați*, aprobat prin Hotărârea Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr. 202/2018. În anul de raportare au fost aprobate, prin Hotărârile Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei (nr. 280 și nr. 281 din 07.11.2024), *Regulamentul cu privire la cerințele privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului în activitatea instituțiilor financiare nebancați și Regulamentul privind cerințele pentru identificarea și verificarea identității clienților prin intermediul mijloacelor electronice*. În condițiile cerințelor cadrului normativ aferente asigurării transparenței decizionale, BNM a supus consultării publice proiectele de acte normative menționate mai sus, fiind recepționate 546 de recomandări din partea a 25 de instituții publice și părți interesate.

Subsidiar, BNM a emis avize la proiecte legislative relevante acestui domeniu, care au constituit obiectul analizei de specialitate, și anume: proiectul de Lege privind modificarea și completarea Legii nr. 308/2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului și proiectul de Lege privind modificarea și completarea Legii nr. 25/2016 privind implementarea măsurilor restrictive internaționale.

O componentă importantă a activității BNM în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor este contribuția la implementarea recomandărilor MONEYVAL, în particular, pentru îmbunătățirea cadrului normativ privind conformitatea tehnică cu standardele internaționale de prevenire a spălării banilor și finanțării terorismului. Astfel, BNM a contribuit la actualizarea și modificarea legislației naționale, a transmis Serviciului Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor (SPCSB) informație relevantă domeniului supravegheat pentru identificarea și analiza riscurilor utilizării persoanelor juridice în scopuri de spălare a banilor și finanțare a terorismului, a oferit informație pertinentă pentru identificarea și evaluarea riscurilor aferente activelor virtuale și furnizorilor de servicii privind activele virtuale, a remis informații și date importante privind îndeplinirea acțiunilor de rigoare din *Strategia națională de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului pentru anii 2020-2025* și a Planului de măsuri pentru implementarea acestuia etc.

De asemenea, în cursul anului 2024, BNM a avut un rol activ în procesul de screening aferent statutului de țară candidat pentru aderarea la Uniunea Europeană, contribuind la analiza conformității cadrului normativ național de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului cu acquis-ul comunitar. În baza constatărilor rezultate din procesul de screening, BNM a contribuit la elaborarea *Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru perioada 2025-2029*⁶⁰, inclusiv, pentru domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, document strategic care stabilește direcțiile prioritare de reformă, măsurile legislative și instituționale necesare, precum și calendarul de implementare.

⁶⁰Documentul final urmează a fi supus procedurii de aprobare în cursul anului 2025.

Participarea activă și implicarea în procesele de screening UE subliniază angajamentul băncii centrale în consolidarea sistemului național de prevenire a spălării banilor și finanțării terorismului. Astfel, BNM a continuat să exercite un rol esențial în supravegherea activității entităților raportoare, asigurându-se că acestea respectă normele și reglementările internaționale aplicabile. În acest mod, supravegherea sectorului financiar de competența BNM în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor s-a realizat conform principiului supravegherii bazate pe risc, cu o alocare optimizată a resurselor în funcție de riscurile și vulnerabilitățile identificate. Pentru a asigura că măsurile adoptate față de entitățile raportoare sunt proporționale profilului de risc al entităților raportoare supravegheate, BNM colectează și analizează în mod continuu și sistematic un spectru larg de informații, precum: tipul și complexitatea activităților și produselor entității raportoare; riscul geografic asociat tranzacțiilor transfrontaliere; numărul și volumul tranzacțiilor în numerar; date cu privire la operațiunile de schimb valutar; rezultatele inspecțiilor (controalelor) anterioare și măsurile de remediere întreprinse de entitatea raportoare; datele despre vulnerabilitățile sistemului de control intern al entității raportoare; datele despre complexitatea programelor AML/CFT ale fiecărei entități raportoare; rezultatele evaluării interne anuale a riscului de spălare a banilor și finanțare a terorismului efectuate de fiecare entitate raportoare; rezultatele misiunilor de audit extern; informațiile despre schimbările în structura de proprietate și control a entităților raportoare și/ sau modificările semnificative la nivel executiv; notificările din partea autorităților naționale privind identificarea activităților ilicite, noile tipologii sau investigațiile legate de anumiți clienți sau categorii de clienți; informațiile furnizate de Unitatea de Informații Financiare privind calitatea rapoartelor de activitate suspectă sau identificarea unor deficiențe relevante în acest sens etc. Rezultatele examinării datelor și a informațiilor menționate sunt luate în considerare la planificarea inspecțiilor sau pot constitui factori declanșatori pentru controale tematice sau inopinate, în funcție de gravitatea riscurilor identificate și de măsurile corective necesare.

În anul 2024, au fost efectuate 14 controale și verificări din oficiu cu privire la respectarea de către bănci a obligațiilor care le revin în raport cu clienții și/ sau tranzacțiile cu risc sporit, 1 control pe teren asupra conformității cu cerințele privind prevenirea și combaterea spălării banilor a prestatorului de servicii de plată și 23 de controale pe teren sau din oficiu asupra conformității unităților de schimb valutar cu cerințele cadrului normativ aferent prevenirii și combaterii spălării banilor. Ca rezultat al inspecțiilor desfășurate, on-site sau off-site, au fost constatate mai multe tipuri de încălcări, precum: lipsa evaluării interne a riscurilor de spălare a banilor și finanțare a terorismului în domeniul propriu de activitate, aplicarea incorectă sau lacunară a regulilor cu privire la identificarea clienților, inclusiv a persoanelor expuse politic, evaluarea incorectă sau superficială a clienților din punctul de vedere al riscului de spălare a banilor și finanțare a terorismului, aplicarea insuficientă sau incorectă a măsurilor de precauție, inclusiv, sporită în raport cu clienții persoane fizice și juridice, identificarea incorectă sau neidentificarea beneficiarului efectiv, neraportarea tranzacțiilor către unitatea de inteligență financiară conform cerințelor Legii nr. 308/2017, divulgarea datelor despre transmiterea informațiilor către organele de supraveghere și

unitatea de inteligență financiară, lipsa activităților de instruire a angajaților cu obligații și responsabilități de aplicare a cadrului normativ relevant. De asemenea, drept urmare a controalelor desfășurate au fost depistate unele deficiențe ale sistemelor de control intern aferente conformității cu cerințele în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor, precum: gestionarea deficitară a proceselor de acceptare a relației de afaceri/continuării relațiilor de afaceri; deficiența sistemului informatic al băncii, în ceea ce ține de procesarea operațiunilor efectuate cu cardurile bancare, în lipsa datelor obligatorii pentru efectuarea transferului de fonduri; acumularea și păstrarea documentelor confirmative obținute de la clienți într-un mod de organizare deficitar etc.

În situațiile în care neconformitățile au fost considerate semnificative sau recurente, au fost aplicate sancțiuni administrative, impunându-se, totodată, planuri de remediere cu termene clare de implementare. În acest sens, au fost aplicate 12 prescripții pentru unitățile de schimb valutar, 8 prescripții pentru bănci și persoanele responsabile din cadrul băncilor de asigurarea conformității politicilor și procedurilor cu cerințele legale privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului. De asemenea, în cursul anului 2024, BNM a aplicat 5 sancțiuni sub formă de amendă pentru încălcarea obligațiilor prevăzute de legislația națională cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor. Două dintre amenzi, în valoare totală de 100 000 lei, au fost aplicate unităților de schimb valutar, iar celelalte trei, în valoare totală de circa 5,3 milioane lei, au fost aplicate băncilor.

Suplimentar activităților clasice de supraveghere, în condițiile creșterii utilizării canalelor digitale pentru efectuarea tranzacțiilor financiare, BNM a intensificat măsurile de supraveghere asupra riscurilor asociate sistemelor de deservire bancară la distanță. Monitorizarea tranzacțiilor efectuate prin online banking și mobile banking a fost consolidată, cu accent pe identificarea comportamentelor atipice și a posibilelor tehnici de eludare a măsurilor de control. Pentru prevenirea riscurilor, au fost emise recomandări specifice pentru constatarea și verificarea identității clienților la distanță, precum și au fost subliniate obligațiile băncilor și ale prestatorilor de servicii de plată cu referire la monitorizarea conturilor inactive sau a conturilor utilizate de clienți în mod neobișnuit. Totodată, au fost organizate ședințe de lucru cu entitățile supravegheate, dar și ședințe interinstituționale, pentru a evalua nivelul de implementare a măsurilor de control, precum și pentru a sprijini optimizarea mecanismelor de identificare și descurajare a tranzacțiilor suspecte. În același context, pentru a susține sectorul financiar în implementarea noilor cerințe, BNM a emis un șir de circulare cu privire la aplicarea măsurilor de precauție sporită, screening-ul clienților și tranzacțiilor în raport cu listele de sancțiuni și măsurile restrictive internaționale, precum și la gestionarea riscurilor asociate persoanelor expuse politic (PEP) și jurisdicțiilor cu deficiențe strategice în domeniul de implementare a standardelor internaționale FATF-GAFI.

În anul de raportare, în cadrul BNM s-a desfășurat procesul de evaluare sectorială a riscurilor de spălare a banilor și finanțare a terorismului la nivel bancar. Procesul de evaluare menționat a fost realizat în contextul desfășurării misiunii de asistență tehnică din

partea Fondului Monetar Internațional și a avut la bază indicatori cantitativi și calitativi, pentru a ajusta strategiile de supraveghere și intervenție.

Suplimentar măsurilor de supraveghere directă a entităților raportoare în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, în anul 2024, în cadrul BNM au fost examinate prin prisma cerințelor de conformitate în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor informațiile, datele și documentele aferente actelor administrative individuale emise pentru aprobarea potențialilor achizitori, deținători, asociați, precum și a persoanelor cu funcții de conducere sau funcții-cheie din cadrul băncilor licențiate și al altor entități raportoare supravegheate. Evaluarea s-a axat pe verificarea sursei fondurilor utilizate pentru dobândirea participațiilor, identificarea beneficiarilor efectivi și analiza eventualelor riscuri asociate spălării banilor și finanțării terorismului. În ceea ce privește persoanele din conducere, opinia de specialitate a vizat integritatea, competența profesională și potențialele conflicte de interese, cu accent pe respectarea normelor de guvernanță și prevenirea influențelor nejustificate asupra deciziilor strategice.

Schimbul de informații și colaborarea dintre banca centrală și alte autorități naționale în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor sunt esențiale pentru asigurarea unei supravegheri eficiente a sistemului financiar. În această ordine de idei, în anul de referință, Banca Națională a intensificat cooperarea cu Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor, precum și cu alte autorități de supraveghere, organe de aplicare a legii și instituții relevante pentru a detecta și preveni activitățile financiare ilicite. Considerând riscurile identificate asociate tranzacțiilor cu numerar, tranzacțiilor cu utilizarea sistemelor de deservire bancară la distanță sau sistemelor de remitere de bani, tranzacțiilor executate în lipsa datelor obligatorii cu privire la transferul de credit, precum și riscurile asociate măsurilor restrictive internaționale, colaborarea BNM cu autoritățile naționale relevante a implicat schimbul operativ de date privind tranzacțiile și activitățile suspecte, schimbările la nivel de factori de risc caracteristici domeniului prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului și evaluarea riscurilor la nivel de sector, implementarea standardelor internaționale, precum și coordonarea măsurilor de gestionare a riscurilor emergente și a măsurilor de conformitate a entităților raportoare. Prin parteneriatele extinse cu autoritățile naționale s-a asigurat o monitorizare mai eficientă a tranzacțiilor și a riscurilor asociate. În acest sens, au fost îmbunătățite procesele de raportare și analiză a tranzacțiilor suspecte, facilitând o reacție mai rapidă la amenințările identificate în cursul anului.

În anul 2024 a avut loc evenimentul de lansare a soluției specializate informatice SAS AML. Acest sistem are rolul de a sprijini BNM în supravegherea riscurilor de spălare a banilor și finanțare a terorismului în sectorul bancar și în evaluarea conformității acestuia cu cerințele actelor normative. La nivel instituțional, instrumentul este conceput pentru a permite obținerea unei imagini de ansamblu asupra fiecărei entități supravegheate, inclusiv identificarea legăturilor dintre acționari, beneficiarii efectivi, administratori, debitori și alți clienți, precum și tranzacțiile acestora. Aceste evaluări individuale sunt ulterior

utilizate pentru a fundamenta analiza riscurilor la nivel sectorial și supravegherea entităților în bază abordării bazate pe risc.

Un alt obiectiv strategic realizat în perioada de referință a fost consolidarea capacității instituționale prin instruirea continuă a specialiștilor antrenați în activitățile de supraveghere în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, precum și a entităților supravegheate. Au fost organizate sesiuni de instruire atât pentru personalul intern, cât și pentru entitățile raportoare supravegheate pe următoarele subiecte: reglementarea și supravegherea entităților non-financiare și a furnizorilor de servicii cu active virtuale în contextul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului; transparența și verificarea beneficiarului efectiv în scopul conformității cu cerințele cadrului normativ național aferent prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului; măsurile restrictive (sanctiunile) internaționale – provocări și bune practici etc.

Aceste sesiuni au vizat nu doar transmiterea informațiilor teoretice, ci și aplicarea unor scenarii practice relevante pentru activitatea zilnică a entităților raportoare, astfel încât măsurile de conformitate să fie implementate eficient și în mod proactiv. În plus, au fost organizate sesiuni operative cu băncile și prestatorii de servicii de plată pentru a oferi informații relevante tipologiilor de utilizare a instrumentelor cardless în activități ilicite, precum și pentru a clarifica obligațiile aferente sancțiunilor internaționale.

În concluzie, anul 2024 pentru Banca Națională a Moldovei, în calitate de autoritate de supraveghere în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, s-a caracterizat prin consolidarea cadrului normativ național de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului, prin cooperare interinstituțională eficientă, abordare de supraveghere integrată, bazată pe activități diverse de monitorizare și control asupra conformității entităților supravegheate, dar și pe activitatea de monitorizare continuă a circumstanțelor regionale și globale care au determinat evoluția factorilor de risc de spălare a banilor și finanțare a terorismului, precum și a riscurilor asociate măsurilor restrictive internaționale.

Capitolul 5

Infrastructurile pieței financiare

5.1 Reglementarea și monitorizarea infrastructurilor pieței financiare

În conformitate cu *Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei*, reglementarea și monitorizarea infrastructurilor pieței financiare în Republica Moldova este una din atribuțiile de bază ale Băncii Naționale.

Această atribuție este realizată în corespundere cu cele mai bune practici internaționale, cu recomandările, principiile, standardele din domeniu emise de Banca Reglementelor Internaționale, Banca Centrală Europeană, Fondul Monetar Internațional și Banca Mondială.

În vederea implementării schemei de plăți instant, prevăzute în Conceptul privind dezvoltarea domeniului de plăți din Republica Moldova⁶¹, pe parcursul anului 2024 s-au realizat în continuare etapele de implementare a proiectului. Acesta fiind orientat spre dezvoltarea sistemului de plăți din Republica Moldova și modernizarea serviciilor de plată, pentru a oferi comunității financiare din țara noastră un sistem de plăți cu infrastructuri de o performanță potrivită așteptărilor și solicitărilor prestatorilor de servicii de plată, dar și instrumente de plată moderne, care ar corespunde necesităților consumatorilor individuali și corporativi.

Lansarea sistemului a avut loc pe 12 martie 2024, cu unele funcționalități (P2P⁶², RTP⁶³) pentru persoane fizice menite să îmbunătățească sistemul financiar și să răspundă cerințelor tot mai mari ale consumatorilor pentru tranzacții mai rapide și mai eficiente.

Simultan cu lansarea sistemului, a fost lansat în piață și brandul „MIA” (mia.bnm.md), care a înglobat toate serviciile de plată inițiale, precum și cele care au fost introduse ulterior în piață de către prestatorii de servicii de plată cu suportul Băncii Naționale a Moldovei, cum ar fi:

⁶¹BANCA NAȚIONALĂ A MOLDOVEI. *Extras din conceptul privind dezvoltarea domeniului de plăți din Republica Moldova*. Chișinău: BNM, 2020. Disponibil: <https://www.bnm.md/ro/content/extras-din-conceptul-privind-dezvoltarea-domeniului-de-plati-din-republica-moldova>

⁶²P2P – transferuri inițiate de către participanți în numele clienților persoane fizice în adresa altor clienți persoane fizice.

⁶³RTP (Request To Pay) – serviciu de mesagerie care permite beneficiarului plății prin intermediul prestatorului său de servicii de plată să solicite inițierea unui ordin de plată în lei moldovenesti de la un plătitor.

1. Funcționalitatea Me2Me⁶⁴ care permite transferuri instant între conturile de plată proprii deținute de persoane fizice, indiferent de instituția financiară;
2. Plățile prin QR code/ link pentru mediul de afaceri care permit cumpărătorilor să efectueze rapid plăți la casele de marcat, prin simpla scanare a acestuia cu telefonul mobil sau utilizând aplicația financiară;
3. Plăți RTP către persoane juridice.

Implementarea MIA Plăți Instant a revoluționat infrastructura financiară a Moldovei, oferind atât persoanelor fizice, cât și mediului de afaceri, o modalitate eficientă și accesibilă de a efectua plăți. Sistemul MIA pentru afaceri poate fi integrat de toți antreprenorii din țară, oferind metode alternative de acceptare electronică a plăților, indiferent de instituția financiară la care se deservește comerciantul. Datorită noilor funcționalități MIA, dedicate mediului de afaceri, antreprenorii pot accepta plăți prin cod QR la punctele de vânzare, pot integra butonul de plată MIA în magazinele online pe care le gestionează, fie oferi plăți prin link atunci când produsele sunt livrate la distanță.

Măsurile vizate vor consolida sistemul de plăți din Republica Moldova, vor îmbunătăți administrarea riscurilor operaționale și de lichiditate și vor facilita implementarea unor noi instrumente și servicii de plată. De asemenea, vor fi create premise pentru dezvoltarea eficientă a plăților inovative, inclusiv a celor mobile, cu decontarea finală imediată și posibilitatea reutilizării imediate a mijloacelor bănești primite. Ca urmare, circuitul fluxurilor economice va deveni mai facil, sectorul plăților inovative va avea o capacitate mai bună de atragere a investițiilor și va crește viteza de circulație a banilor în economie. Acestea vor aduce beneficii la mai multe niveluri – prestatorilor de servicii de plată și consumatorilor finali (persoane fizice), de asemenea, operatorilor economici și autorităților.

Conform art. 5 din *Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei*, BNM reglementează și monitorizează infrastructurile pieței financiare, în condițiile stabilite de lege, și promovează funcționarea sigură și eficientă a acestora. În contextul obiectivului de bază, sunt supuse monitorizării de către Banca Națională sistemele de plăți și decontări din Republica Moldova, a căror funcționare stabilă și eficientă este esențială pentru stabilitatea financiară, implementarea politicii monetare și promovarea încrederii publicului în efectuarea plăților fără numerar.

În domeniul monitorizării sistemelor de plăți și de decontări, monitorizării sunt supuse:

1. Sistemele de plăți și decontări (sistemele de plăți de mare valoare și sistemele de plăți de mare volum și mică valoare);
2. Sistemele de compensări și decontări ale valorilor mobiliare;

⁶⁴Me2Me – serviciul oferă posibilitatea de a transfera mijloace financiare între conturile proprii deschise la diferite instituții financiare, cu condiția să fie înrolate cel puțin o dată în sistemul Mia Plăți Instant.

3. Schemele de plată (de plăți cu cardul, de remitere de bani);
4. Instrumentele de plată (inclusiv instrumentele de plată electronice cu acces la distanță).

La exercitarea funcției de monitorizare, BNM acordă o atenție sporită sistemelor care procesează, compensează și decontează plăți de mare valoare și prezintă un risc substanțial în cazul unui eșec operațional sau de decontare.

5.2 Licențierea, reglementarea și supravegherea activității de prestare a serviciilor de plată și de emisie a monedei electronice

Conform *Legii nr. 114/2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică*, BNM licențiază, reglementează și supraveghează activitatea prestatorilor de servicii de plată și a emitenților de monedă electronică.

Procesul de licențiere a prestatorilor de servicii de plată nebancari (societățile de plată, societățile emitente de monedă electronică și furnizorii de servicii poștale) și cel de înregistrare a agenților de plată are loc cu respectarea unui set de cerințe, ce asigură o abordare uniformă și competitivă de acces la activitatea de prestare a serviciilor de plată și de desfășurare a acestora pe teritoriul Republicii Moldova.

La situația din 31.12.2024, în Republica Moldova activau opt prestatori de servicii de plată nebancari: două societăți de plată, un furnizor de servicii poștale și cinci societăți emitente de monedă electronică, dintre care o societate de plată și-a extins activitatea de prestare a serviciilor de plată prin obținerea licenței pentru prestarea tuturor serviciilor de plată prevăzute la art. 4 alin.(1) din *Legea nr. 114/2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică*, iar unei societăți emitente de monedă electronică i-a fost retrasă licența de activitate.

Cadrul normativ elaborat de BNM, în contextul activității de prestare a serviciilor de plată, vine să alinieze reglementările interne de profil la regulile europene, concretizându-se în adoptarea actelor normative necesare desfășurării activității pe piața de prestare a serviciilor de plată. Acest cadru reprezintă un sprijin esențial pentru sporirea numărului serviciilor de plată moderne și sigure, creșterea gradului de concurență pe piața serviciilor de plată datorită accesului pe piață, pe lângă băncile licențiate, a prestatorilor de servicii de plată nebancari, favorizând astfel eficiența și sporirea calității, reducerea costurilor serviciilor, precum și atingerea unui nivel înalt de efectuare a plăților fără numerar și reducerea numerarului în circulație.

În cadrul asistenței tehnice Twinning, intitulată: *„Consolidarea supravegherii, guvernantei corporative și gestionării riscurilor în sectorul financiar”*, Banca Națională a Moldovei a beneficiat de sprijin pentru alinierea legislației și a cadrului de reglementare

la regulile Zonei Unice de Plăți în Euro (SEPA). De asemenea, a primit asistență în pregătirea dosarului de aderare la SEPA, necesar pentru a demonstra conformarea Republicii Moldova la criteriile de extindere a ariei geografice SEPA, în calitate de stat membru non-SEE (Spațiul Economic European). Solicitarea de aderare, împreună cu dosarul complet, au fost remise către autoritățile responsabile din cadrul UE (Consiliul European al Plăților) la 30 ianuarie 2024.

Aderarea Republicii Moldova la Zona Unică de Plăți în Euro reprezintă un pas strategic spre integrarea în sistemul financiar european, aducând beneficii semnificative pentru eficiența plăților și conectivitatea economică. Aceasta va facilita transferurile în euro la costuri reduse, va sprijini competitivitatea companiilor moldovenești prin eliminarea barierelor administrative și va atrage investiții străine prin integrarea Moldovei într-un ecosistem financiar modern, aliniat la standardele europene.

Examinarea cererii și a dosarului privind aderarea Republicii Moldova la SEPA de către Consiliul European al Plăților (European Payments Council – EPC) a fost finalizată la începutul lunii august 2024, când BNM a fost informată despre concluzia pozitivă a EPC referitoare la conformarea Republicii Moldova la criteriile de aderare. Ulterior, conform procedurii EPC, urmează obținerea unui aviz favorabil din partea Comisiei Europene, în speță a *Direcției Generale pentru Stabilitate Financiară, Servicii Financiare și Uniunea Piețelor de Capital* (DG FISMA) din cadrul Comisiei Europene, care e responsabilă de politica Uniunii Europene privind serviciile financiare.

Pe parcursul anului 2024, BNM a implementat reforme esențiale, inclusiv alinierea cadrului de reglementare la standardele europene și consolidarea infrastructurii bancare pentru a permite tranzacții mai rapide și mai sigure.

În acest context, drept urmare a eforturilor depuse de către BNM în colaborare cu mai multe instituții naționale și internaționale, Republica Moldova a fost acceptată în SEPA în martie 2025, un pas semnificativ pe plan economic și financiar pentru Republica Moldova.

În următoarea perioadă (în câteva luni), băncile comerciale vor efectua ajustările tehnice necesare pentru a asigura plăți rapide, sigure și semnificativ mai accesibile în euro. De asemenea, BNM va supraveghea îndeaproape această tranziție, oferind sprijin tehnic și reglementar pentru o tranziție fără dificultăți.

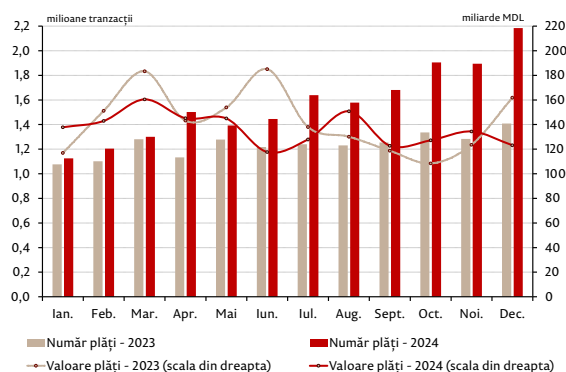
De asemenea, pe parcursul anului 2024 au fost operate modificări asupra cadrului normativ secundar relevant sistemelor de plăți și participanților acestora. Astfel, Comitetul executiv al BNM a adoptat mai multe hotărâri, printre care:

- Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la participățiuni în prestatorii de servicii de plată nebankari;
- Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la activitatea prestatorilor de servicii de plată nebankari;
- Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la licențierea și înregistrarea societăților de plată, a societăților emitente de monedă electronică și a furnizorilor de servicii poștale în calitate de prestatori de servicii de plată și/ sau emitenți de monedă electronică;
- Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la autentificarea strictă a clienților și standardul deschis, comun și sigur de comunicare între prestatorii de servicii de plată;

- Pentru modificarea Hotărârii Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr. 179/2019 privind aprobarea Regulamentului cu privire la sistemul automatizat de plăți interbancare, modificarea și abrogarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei;
- Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la auditul prestatorilor de servicii de plată nebankari, modificarea și completarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei;
- Pentru aprobarea Regulamentului privind monitorizarea infrastructurilor pieței financiare, schemelor, aranjamentelor și a instrumentelor de plată.

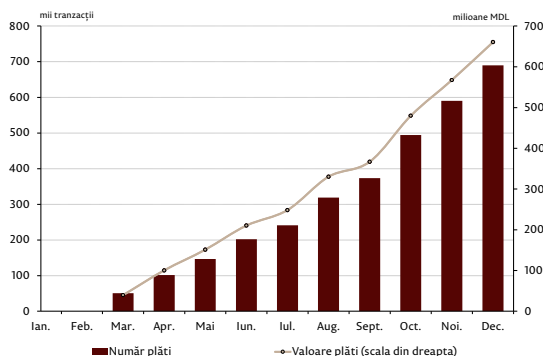
Adoptarea acestor hotărâri a fost dictată de modificările și completările operate la Legea cu privire la serviciile de plată și moneda electronică nr. 114/2012 (prin Legea pentru modificarea unor acte normative nr. 209/2022, lege care transpune Directiva (UE) 2015/2366 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne (PSD2)).

Graficul 5.1: Numărul și valoarea plăților procesate în SAPI, anii 2023-2024

Sursa: BNM

Graficul 5.2: Numărul și valoarea plăților instant (MIA), anul 2024

Sursa: BNM

5.3 Sistemul automatizat de plăți interne

Sistemul automatizat de plăți interne (SAPI) reprezintă sistemul prin intermediul căruia sunt efectuate în mod automatizat plățile în lei moldovenești ale/ prin intermediul participanților pe teritoriul Republicii Moldova. SAPI este compus din sistemul de decontare pe bază brută în timp real (sistemul DBTR), sistemul de compensare cu decontare pe bază netă (sistemul CDN) și sistemul de plăți instant (sistemul Instant). Sistemul DBTR este destinat prelucrării plăților urgente și de mare valoare, sistemul CDN este destinat procesării plăților de mică valoare, iar sistemul Instant este destinat procesării imediate/ instant a plăților de mică valoare. Menționăm că sistemul Instant a fost lansat pe 12 martie 2024, înregistrând creșteri semnificative pe parcursul anului 2024 (Graficul 5.2).

La finele anului 2024, în SAPI erau înregistrați 22 participanți și anume:

- Banca Națională a Moldovei;
- 11 bănci licențiate de Banca Națională a Moldovei;
- Centrul de casă și decontări din or. Tiraspol;
- 5 prestatori de servicii de plată nebankari;
- Trezoreria de Stat din cadrul Ministerului Finanțelor, inclusiv în calitate de participant mandatat;
- Depozitarul central unic al valorilor mobiliare S.A.;
- Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar.

În anul 2024, prin intermediul SAPI a fost procesat un volum total de 18,8 milioane tranzacții în valoare de 1,6 bilioane lei, majorându-se ca număr (27,0 la sută), însă micșorându-se ca valoare (4,6 la sută) comparativ cu anul 2023. Volumul mediu zilnic⁶⁵ al operațiunilor a constituit 72,7 mii de tranzacții în valoare de 6,5 miliarde lei.

Implementarea MIA Plăți Instant a revoluționat infrastructura financiară a Moldovei, oferind atât persoanelor fizice, cât și mediului de afaceri, o modalitate eficientă și accesibilă de a efectua plăți. De la lansarea în martie 2024 și până pe 31 decembrie 2024, prin sistemul Instant au fost procesate un volum de 3,2 milioane tranzacții în valoare de 3,1 miliarde lei. Această creștere rapidă indică un nivel ridicat de încredere și satisfacție din partea utilizatorilor. Astfel, adopția rapidă și volumele semnificative de tranzacții reflectă succesul și relevanța acestui sistem în contextul economiei digitale moderne.

În medie pe zi, prin intermediul sistemului DBTR au fost decontate 4,2 mii de plăți, în valoare de 5,4 miliarde lei, prin sistemul CDN 57,6 mii plăți, în valoare de 1,1 milioane lei, iar prin sistemul de plăți instant (SPI) 10,8 mii plăți, în valoare de 10,7 milioane lei. Valoarea medie a unei plăți decontate în sistemul DBTR a constituit 1 276,3 mii lei, a unei plăți decontate în sistemul CDN – 18,8 mii lei, iar a unei plăți decontate în sistemul de plăți instant – 1,0 mii lei.

În ceea ce privește structura plăților efectuate prin SAPI în anul 2024, s-a constatat că tranzacțiile de plată efectuate de către participanți *în numele clienților* au fost preponderente (99,9 la sută din numărul tranzacțiilor decontate), însă valoarea totală a acestora rămâne a fi relativ scăzută (doar 38,7 la sută din valoarea tranzacțiilor decontate).

Din punctul de vedere al structurii plăților efectuate *în numele clienților* de către participanții la SAPI, constatăm următoarea reprezentare:

- transferuri ordinare ale clienților – 61,4 la sută din numărul total al plăților;
- transferuri aferente plăților bugetare – 35,2 la sută;
- alte tipuri de plăți – 3,4 la sută.

Sub aspect valoric, tranzacțiile în SAPI efectuate *în numele clienților* au următoarea structură:

- transferuri ordinare ale clienților – 62,3 la sută din valoarea totală a plăților;
- transferuri bugetare – 29,1 la sută;
- alte tipuri de plăți – 8,6 la sută.

Pe parcursul anului 2024, disponibilitatea medie a sistemului pentru participanți a constituit 99,9 la sută, un indicator ce confirmă capacitatea participanților de a utiliza SAPI, fără discontinuități sau incidente, pe durata programului de funcționare.

⁶⁵În anul 2024 au fost 253 zile operaționale (pentru sistemele CDN și DBTR) și 295 zile operaționale (pentru sistemul Instant).

5.4 Sistemul Depozitarului central unic al valorilor mobiliare

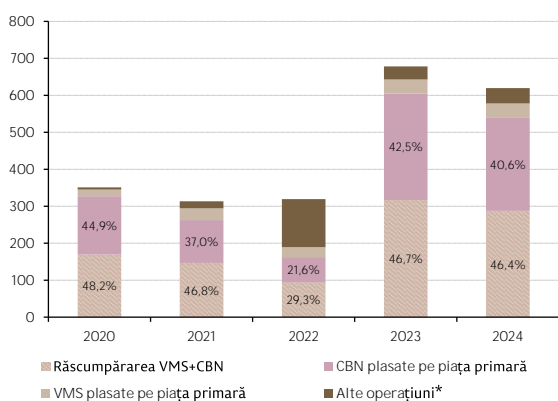
Sistemul Depozitarului central unic al valorilor mobiliare (DCU) este administrat (gestionat și operat) de către S.A. Depozitarul central unic al valorilor mobiliare.

Sistemul DCU reprezintă un sistem de decontare a valorilor mobiliare, care asigură prestarea de către Depozitarul central a serviciilor de înregistrare a valorilor mobiliare, de administrare centralizată, de decontare și, după caz, a serviciilor auxiliare. Sistemul DCU se bazează pe o tehnologie modernă de procesare directă, conectată la SAPI și oferă o infrastructură și servicii eficiente pentru decontarea tranzacțiilor cu valori mobiliare și înregistrarea drepturilor de proprietate asupra valorilor mobiliare.

La finele anului 2024, în cadrul sistemului DCU erau înregistrați 19 participanți, dintre care:

- Banca Națională a Moldovei;
- 11 bănci licențiate de Banca Națională a Moldovei;
- Ministerul Finanțelor;
- Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar;
- 5 societăți de investiții nebancare.

Graficul 5.3: Structura valorii operațiunilor decontate prin sistemul DCU (miliarde lei, %)

Sursa: DCU

*Credite overnight, plata cupoanelor la OS, operațiuni repo, vânzări/ cumpărări definitive pe piața secundară, rezervarea/ eliberarea VMS în/ din contul ILF (intraday liquidity facility), operațiuni de blocare și deblocare a VM, tranzacții BVM, tranzacții OTC (efectuate de DCU și de brokeri).

Servicii de înregistrare a valorilor mobiliare prestate de DCU

La finele anului 2024, în sistemul DCU erau înregistrate 449,4 milioane valori mobiliare de tip VMS și CBN la valoarea nominală de 53,7 miliarde lei.

Totodată, conform datelor prezentate de DCU la finele anului 2024, în sistemul DCU erau înregistrate 1 039,4 milioane valori mobiliare corporative (VMC), dintre care 1 036,9 milioane acțiuni ordinare, 2,3 milioane acțiuni preferențiale, 70,0 mii obligațiuni municipale și 41,2 mii obligațiuni corporative. Valoarea totală a VMC a constituit pentru perioada de referință 18,6 miliarde lei, dintre care 95,2 la sută din valoarea totală a VMC reprezentau acțiunile ordinare.

Servicii de decontare

Pe parcursul anului 2024, în sistemul DCU au fost decontate 7,1 mii ordine de transfer în valoare de 618,4 miliarde lei.

Supravegherea activității DCU

La finele anului 2024, a fost inițiat controlul tematic, inclusiv prin inspecție pe teren, asupra activității DCU pentru perioada 01.06.2022 – 31.12.2024, proces care va continua pe parcursul anului 2025.

Monitorizarea activității DCU

Pe parcursul anului 2024 au fost operate modificări și completări la Regulile Depozitarului central unic al valorilor mobiliare (DCU), ajustări ce derivă din necesitatea armonizării acestora la cadrul normativ primar (Legea nr. 234/2016 cu privire la Depozitarul central unic al valorilor mobiliare, Legea nr. 419/2006 cu privire la datoria sectorului public etc.), precum și includerea cerințelor ce țin de segregarea individuală sau de tip omnibus a clienților participanților, conform modificărilor operate la Regulamentul nr. 159/2018 privind condițiile de acordare, suspendare și retragere a calității de participant la DCU prin Hotărârea Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr. 188/2024.

5.5 Instrumentele de plată fără numerar

Instrumentele de plată fără numerar sunt componente esențiale ale sistemelor de plăți, iar Banca Națională efectuează monitorizarea lor în scopul asigurării eficienței și siguranței utilizării acestora.

Din ansamblul instrumentelor de plată, cele mai utilizate de către populație (persoane fizice) sunt cardurile de plată. De menționat că BNM întreprinde măsuri relevante, de comun acord cu alte autorități și instituții naționale, în vederea promovării utilizării instrumentelor de plată fără numerar și transparentizării circulației mijloacelor bănești.

Cardurile de plată

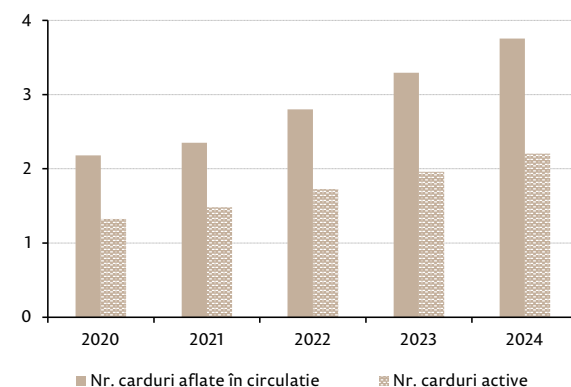
Numărul cardurilor⁶⁶ aflate în circulație la finele anului 2024 a constituit 3,75 milioane unități și a înregistrat o creștere de 14,0 la sută comparativ cu finele anului 2023 (Graficul 5.4).

Pe fundalul majorării numărului cardurilor aflate în circulație, numărul cardurilor *active*⁶⁷ a crescut cu 12,5 la sută față de finele

⁶⁶ Suport de informație standardizat și, după caz, personalizat prin intermediul căruia deținătorul, de regulă, cu utilizarea numărului personal de identificare și/ sau a unor alte coduri care permit identificarea sa, în funcție de tipul cardului de plată, are acces la distanță la contul de plăți la care este atașat cardul de plată în vederea efectuării operațiunilor de plată.

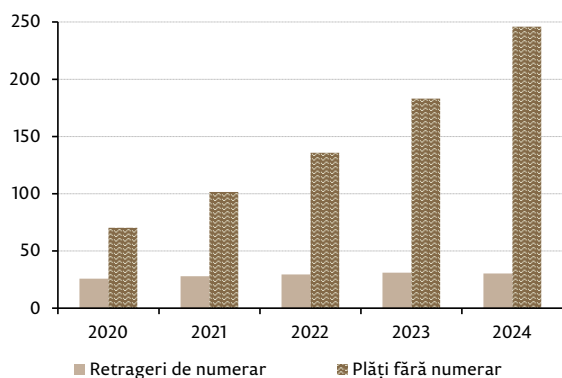
⁶⁷ Card de plată prin care s-a efectuat cel puțin o operațiune financiară pe parcursul perioadei de gestiune.

Graficul 5.4: Numărul cardurilor de plată aflate în circulație, anii 2020-2024 (milioane unități)

Sursa: BNM

Graficul 5.5: Numărul operațiunilor efectuate cu cardurile de plată emise în Republica Moldova, anii 2020-2024 (milioane operațiuni)

Sursa: BNM

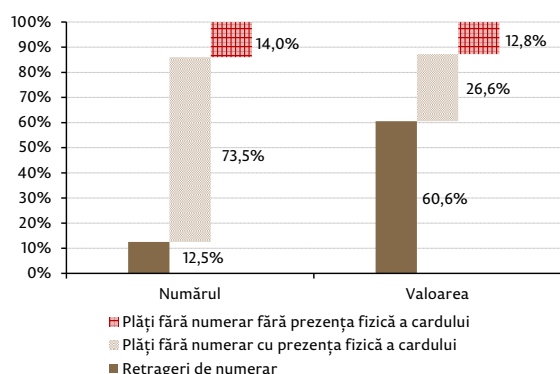
anului 2023, iar ponderea cardurilor active din numărul total de carduri aflate în circulație nu a suferit modificări semnificative, constituind 58,7 la sută. De menționat că această rată a utilizării cardurilor se menține la același nivel pe parcursul ultimilor ani. Referitor la soluția tehnică a cardurilor de plată, numărul cardurilor de proximitate (contactless) a înregistrat o creștere de 13,3 la sută față de anul 2023. Creșterea rapidă a ponderii acestor tipuri de carduri în numărul total de carduri în circulație a contribuit la înlocuirea treptată a cardurilor hibride care, la rândul lor, au substituit anterior cardurile cu bandă magnetică. Astfel, la finele anului 2024, *cardurile contactless* au deținut ponderea majoră (97,7 la sută) din totalul cardurilor aflate în circulație în Republica Moldova. *Cardurile hibride* (card cu microprocesor și bandă magnetică), al căror număr a înregistrat o scădere considerabilă (de 99,7 la sută) față de finele anului 2023, sunt în proces de a fi complet înlocuite. *Cardurile virtuale* au deținut o cotă mică, de 2,3 la sută, fiind în creștere cu variații semnificative pe parcursul ultimilor ani. La finele anului 2024, *cardurile cu bandă magnetică* nu mai erau în circulație.

Pe parcursul anului 2024, prin intermediul cardurilor de plată emise de prestatorii de servicii de plată din Republica Moldova au fost efectuate, atât în țară, cât și peste hotare, 276,3 milioane operațiuni în valoare de 176,6 miliarde lei, în creștere față de anul 2023 cu 29,1 la sută ca număr și cu 17,6 la sută ca valoare.

Din volumul total al operațiunilor efectuate cu cardurile emise în țară, 89,0 la sută au reprezentat plăți fără numerar, iar 11,0 la sută – retrageri de numerar. Numărul plăților fără numerar a înregistrat o creștere de 34,4 la sută față de anul precedent, în timp ce numărul retragerilor de numerar s-a micșorat cu 2,1 la sută față de aceeași perioadă. Reducerea retragerilor de numerar reflectă o tendință tot mai accentuată de digitalizare a plăților și o schimbare semnificativă în comportamentul financiar al cetățenilor și al economiei în general.

Zilnic, cu cardurile de plată emise în Republica Moldova sunt efectuate în medie 83,0 mii retrageri de numerar și circa 674,0 mii plăți fără numerar. Valoarea medie a unei retrageri de numerar a atins cifra de 3 183 lei, în creștere cu 10,1 la sută față de anul 2023. Totodată, o plată fără numerar a avut în medie valoarea de 326 lei, micșorându-se cu 1,9 la sută față anul 2023.

Graficul 5.6: Structura operațiunilor domestice în anul 2024

Sursa: BNM

Operațiunile domestice⁶⁸ efectuate cu cardurile de plată emise de prestatorii de servicii de plată reprezintă 86,5 la sută (239,1 milioane operațiuni) din numărul total al tranzacțiilor efectuate cu cardurile emise în Republica Moldova.

Din totalul operațiunilor domestice, ponderea plăților fără numerar a constituit ca număr 87,4 la sută (83,6 la sută pentru anul 2023) și ca valoare 39,4 la sută (34,7 la sută pentru anul 2023).

Zilnic, pe teritoriul Republicii Moldova sunt efectuate cu cardurile de plată autohtone în medie 82,4 mii retrageri de numerar și circa 572,8 mii plăți fără numerar. Valoarea medie a unei operațiuni domestice de retragere de numerar a atins cifra de 3 183 lei, în

⁶⁸Operațiune de plată efectuată la un prestator acceptant din Republica Moldova cu cardurile emise de prestatorii de servicii de plată din Republica Moldova.

creștere cu 10,2 la sută față de anul 2023. Totodată, o plată fără numerar, în medie, a avut o valoare de 297 lei, micșorându-se cu 1,5 la sută față de 2023.

Din numărul total de operațiuni domestice, 73,5 la sută au constituit plățile fără numerar efectuate cu prezența fizică a cardului și 14,0 la sută fără prezența fizică a cardului (CNP), (Graficul 5.6).

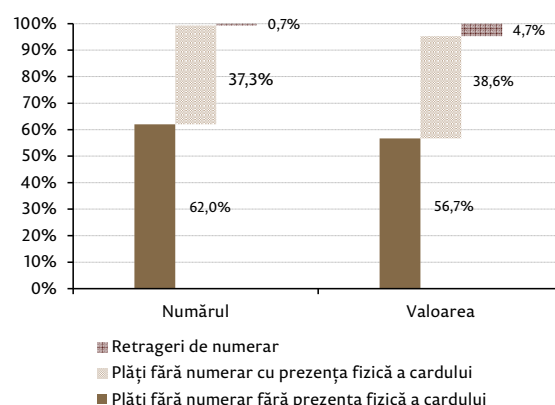
Numărul de operațiuni cu carduri emise în Republica Moldova și efectuate în străinătate pe parcursul anului 2024 (37,2 milioane de operațiuni) a indicat o majorare de 37,1 la sută comparativ cu anul precedent. Totuși, numărul operațiunilor efectuate în străinătate este de aproximativ 6 ori mai mic decât numărul de operațiuni efectuate domestic cu cardurile emise în Republica Moldova. Din numărul total de operațiuni efectuate peste hotare, 99,3 la sută reprezintă plăți fără numerar, în creștere față de cele efectuate pe parcursul anului 2023 cu 37,4 la sută. De menționat că 62,0 la sută din numărul total de operațiuni realizate peste hotare reprezintă plăți fără numerar efectuate fără prezența fizică a cardului, iar 37,3 la sută sunt plăți fără numerar efectuate cu prezența fizică a cardului (Graficul 5.7). Aceste date denotă faptul că aproximativ 3 din 4 operațiuni efectuate peste hotarele țării cu cardurile emise în Republica Moldova reprezintă cumpărături online, iar creșterea volumului acestora atestă comoditatea și încrederea consumatorilor în utilizarea digitală a acestui instrument de plată.

În ceea ce privește evaluarea situației privind fraudele cu cardurile de plată, indicatorul de bază aplicat este ponderea valorii totale a fraudelor comise, în valoarea totală a tranzacțiilor efectuate atât în țară, cât și în străinătate cu cardurile de plată emise de prestatorii locali. În Republica Moldova, acest indicator a constituit 0,018 la sută pentru anul 2024, fiind de circa 1,6 ori mai puțin față de nivelul mediei europene (0,029 la sută pentru anul 2022⁶⁹).

Tendențele pozitive care s-au evidențiat pe piața cardurilor din Republica Moldova pe parcursul anului 2024 au fost următoarele:

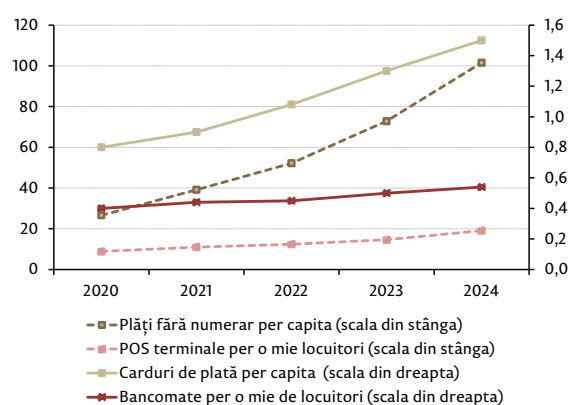
- Numărul și valoarea plăților cu carduri emise în Republica Moldova efectuate la locațiile fizice ale comercianților autohtoni au înregistrat o creștere de 37,2 la sută și, respectiv, de 33,51 la sută față de anul precedent;
- Numărul și valoarea plăților domestice cu cardul efectuate fără utilizarea fizică a acestuia (în cadrul platformelor de comerț electronic, instrumente de plată electronice cu acces la distanță etc.) au crescut cu 18,7 la sută și, respectiv, cu 28,6 la sută față de anul 2023;
- 62,0 la sută din numărul operațiunilor fără numerar efectuate în străinătate cu cardurile de plată emise în Republica Moldova reprezintă operațiuni de plată în cadrul comerțului electronic;

Graficul 5.7: Ponderea operațiunilor efectuate în străinătate cu cardurile emise în Republica Moldova în anul 2024

Sursa: BNM

Graficul 5.8: Indicatori de dezvoltare a pieței cardurilor de plată din Republica Moldova, anii 2020-2024

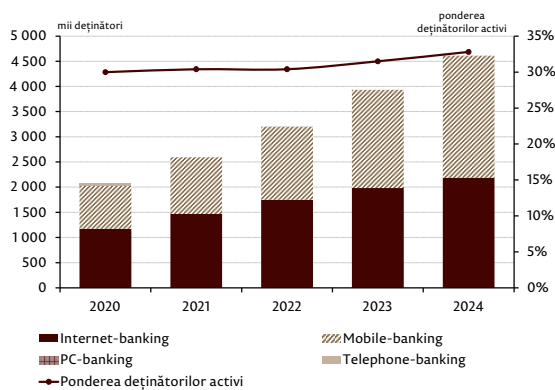
Sursa: BNM

⁶⁹EUROPEAN CENTRAL BANK; EUROPEAN BANKING AUTHORITY. 2024 Report on payment fraud. Frankfurt am Main: ECB, 2024. Disponibil: <https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2024/html/ecb.pr240801~f21cc4a009.en.html>

- Rețeaua de acceptare a cardurilor de plată din Republica Moldova s-a extins pe parcursul anului 2024, numărul POS și mPOS terminalelor a crescut cu 8,4 mii de unități față de anul precedent, constituind la finele anului de raportare 46 171 POS terminale;
- Ponderea cardurilor *contactless* aflate în circulație a înregistrat o diminuare nesemnificativă, de la 98,3 la sută la finele anului 2023 la 97,7 la sută la finele anului 2024, ca urmare a schimbărilor în comportamentul consumatorilor, cu o accentuare a utilizării tehnologiilor de plată digitală, în special a *cardurilor virtuale*, care sunt o opțiune mai flexibilă și mai sigură pentru plățile online și mobile.

Instrumentele de plată electronice cu acces la distanță

Graficul 5.9: Numărul utilizatorilor IPAD după tipul sistemelor, finele anilor 2020-2024

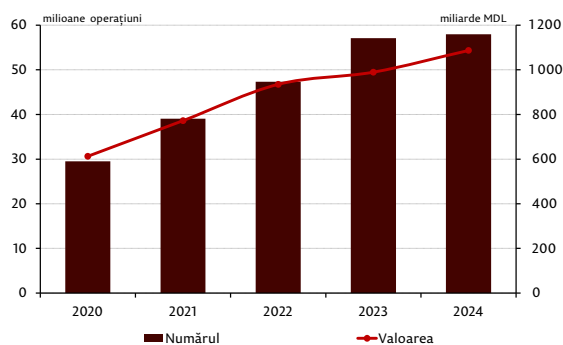
Sursa: BNM

Instrumentele de plată electronice cu acces la distanță (IPAD) reprezintă un set de proceduri, care se bazează pe o soluție informatică și/ sau echipament de tipul: internet-banking, PC-banking, phone-banking, mobile-banking, care permite utilizatorului, prin intermediul unei metode de autentificare și al unui mijloc de comunicație, accesul la contul de plăți și inițierea de operațiuni de plată, în baza fondurilor de care dispune.

Numărul total al deținătorilor IPAD a constituit 4 614,4 mii la finele anului 2024, majorându-se cu 17,3 la sută față de anul 2023. Numărul deținătorilor activi⁷⁰, de asemenea, a consemnat o tendință de creștere de 22,1 la sută, ajungând la cifra de 1,5 milioane, ceea ce denotă interesul și încrederea tot mai mare a clienților prestatorilor de servicii de plată de a utiliza IPAD. Din totalul deținătorilor IPAD, cei activi dețin o pondere de 32,8 la sută (Graficul 5.9).

Distribuția deținătorilor IPAD după tipul sistemelor utilizate relevă că 52,6 la sută dintre ei sunt înregistrați în sistemele mobile-banking (cu 3,0 puncte procentuale mai mult față de finele anului 2023) și 47,4 la sută din numărul lor total sunt deținători de internet-banking (cu 3,0 puncte procentuale mai puțin față de finele anului 2023). Totodată, pe parcursul anilor 2023-2024 s-a constatat că prestatorii de servicii de plată au sistat oferirea sistemelor PC-banking (deținători ai PC-banking au fost doar persoane juridice), iar în perioada anilor 2021-2024 au sistat și sistemele de telephone-banking.

Graficul 5.10: Numărul și valoarea operațiunilor efectuate prin intermediul IPAD, anii 2020-2024

Sursa: BNM

În anul 2024, prin intermediul IPAD, au fost efectuate 57,9 milioane tranzacții, cu 1,5 la sută mai multe față de 2023. Creșterea numărului operațiunilor prin intermediul IPAD poate fi argumentată prin faptul că, clienții prestatorilor de servicii de plată achită, tot mai des, diverse servicii/ bunuri prin intermediul IPAD, datorită comodității pe care o oferă.

Valoarea tuturor tranzacțiilor efectuate prin intermediul IPAD de către persoanele fizice și juridice a însumat 1 086,9 miliarde lei pe parcursul anului 2023, fiind în creștere cu 9,8 la sută față de

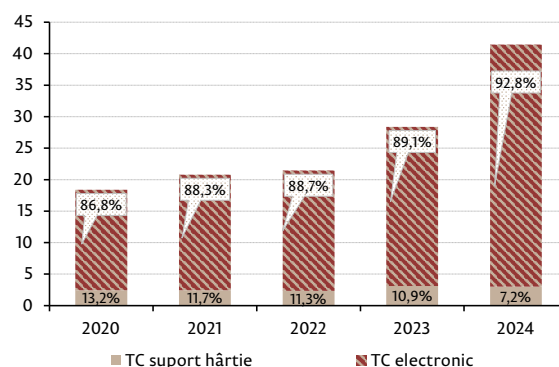
⁷⁰Deținător IPAD care a efectuat cel puțin o operațiune financiară pe parcursul perioadei de gestiune printr-un instrument de plată electronică cu acces la distanță.

anul precedent, ceea ce indică o sporire a încrederii clienților de a efectua tranzacții prin intermediul IPAD (Graficul 5.10). Circa 94,2 la sută din valoarea operațiunilor efectuate prin IPAD au fost efectuate de către persoanele juridice.

Transferul de credit

Din numărul total de operațiuni de plată efectuate prin intermediul transferului de credit inițiate de clienții băncilor (41,5 milioane operațiuni), 92,8 la sută au fost în format electronic prin intermediul IPAD. Pe parcursul ultimilor 5 ani se înregistrează o creștere continuă a acestui indicator, de la 86,8 la sută pentru anul 2020 la 92,8 la sută pentru anul 2024, ceea ce indică o majorare a gradului de digitalizare a serviciilor de plată în Republica Moldova. De asemenea, în termeni relativi, numărul transferurilor de credit inițiate electronic a crescut comparativ cu anul precedent cu 52,2 la sută, iar numărul celor pe suport hârtie a înregistrat o scădere de 3,6 la sută față de 2023. Totodată, valoarea operațiunilor efectuate prin intermediul transferului de credit inițiate de clienții prestatorilor a atins cifra de 907,9 miliarde lei, dintre care 88,4 la sută au fost efectuate în format electronic, iar 11,6 la sută pe suport hârtie.

Graficul 5.11: Numărul operațiunilor efectuate de transfer de credit, anii 2020-2024 (milioane operațiuni)

Sursa: BNM

Debitarea directă

Pe parcursul anului 2024, prin intermediul debitării directe, au fost efectuate 101,3 mii tranzacții în sumă totală de 56,2 milioane lei, micșorându-se atât ca număr, cât și ca valoare cu 32,8 la sută și, respectiv, cu 65,7 la sută comparativ cu anul 2023. Numărul total al utilizatorilor acestui instrument a constituit la finele anului 2023 circa 3,7 mii, cu 10,3 la sută mai puțin comparativ cu anul precedent, ceea ce indică utilizarea redusă a acestei metode de plată.

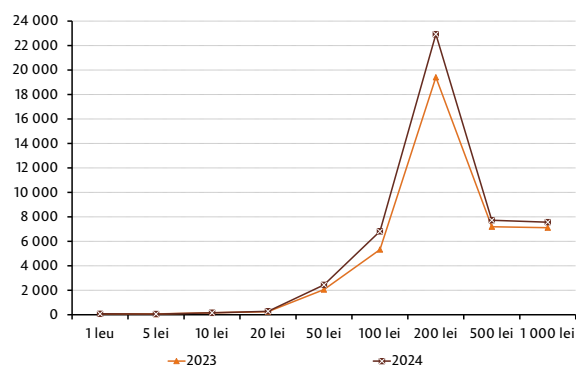
Capitolul 6

Emisiunea de numerar

În anul 2024, numerarul aflat în circulație și-a continuat trendul ascendent (+15,3 la sută, până la o valoare de 48 552,2 milioane lei⁷¹), cu un ritm de creștere superior cu 3,9 puncte procentuale față de cel înregistrat în anul 2023.

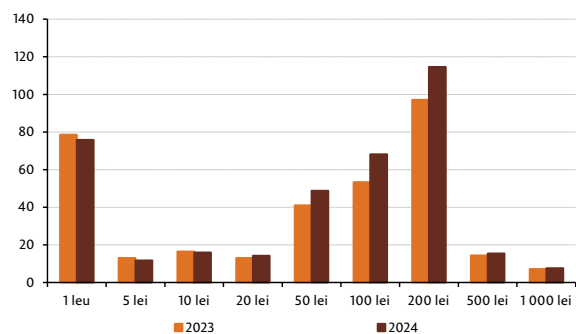
6.1 Evoluția numerarului în circulație

Graficul 6.1: Evoluția pe valori nominale a bancnotelor în circulația monetară din punct de vedere valoric (milioane lei)

Sursa: BNM

Graficul 6.2: Evoluția pe valori nominale a bancnotelor în circulația monetară din punct de vedere cantitativ (milioane bancnote)

Sursa: BNM

Bancnotele în circulație, la sfârșitul anului 2024, au constituit din punct de vedere valoric 48 062,3 milioane lei, cu circa 15,3 la sută mai mult față de finele anului anterior. Evoluția valorică a bancnotelor în circulația monetară conform structurii pe valori nominale este prezentată în graficul 6.1.

La finele anului 2024, în circulație se aflau circa 372,4 milioane bancnote, în creștere cu 11,5 la sută comparativ cu sfârșitul anului 2023. Evoluția pe valori nominale a bancnotelor în circulația monetară din punct de vedere cantitativ este reprezentată în graficul 6.2.

Bancnota cu valoarea nominală de 200 lei a fost în continuare cea mai utilizată, având o pondere de 30,8 la sută în numărul total de bancnote aflate în circulație, urmată de bancnota cu valoarea nominală de 1 lei, cu o pondere de 20,4 la sută (mai puțin cu 3,5 puncte procentuale față de anul 2023, în legătură cu retragerea naturală din circulație pe măsura uzurii) și de 100 lei, cu o pondere de 18,3 la sută. Cea mai mică pondere în numărul total de bancnote aflate în circulație a revenit bancnotelor cu valoarea nominală de 5 lei, cu o pondere de 3,2 la sută (mai puțin cu 9,7 puncte procentuale față de anul 2023, în legătură cu retragerea naturală din circulație pe măsura uzurii) și de 1 000 lei (2,0 la sută).

Conform structurii pe valori nominale, la sfârșitul perioadei de raportare, cantitatea de bancnote aflate în circulație constituia circa: pentru 1 lei – 75,8 milioane bancnote, 5 lei – 11,8 milioane bancnote, 10 lei – 15,9 milioane bancnote, 20 lei – 14,2 milioane bancnote, 50 lei – 48,8 milioane bancnote, 100 lei – 68,2 milioane bancnote, 200 lei – 114,6 milioane bancnote, 500 lei – 15,5 milioane bancnote și 1 000 lei – 7,6 milioane bancnote.

Numărul de bancnote aflate în circulație a înregistrat în continuare o scădere în cazul bancnotelor cu valorile nominale de 1 lei, 5 lei și 10 lei, în contextul înlocuirii acestora treptat cu monede metalice lei.

⁷¹Inclusiv soldul numerarului în casa centrală

Structura pe valori nominale a bancnotelor aflate în circulație la finele anului 2024 este reprezentată cantitativ și valoric în graficul 6.3.

La sfârșitul anului 2024, în circulație se aflau 137,6 milioane monede metalice lei, valoarea acestora constituind în total 327,8 milioane lei, atât indicele cantitativ, cât și cel valoric fiind în creștere cu circa 21,2 la sută și respectiv 33,1 la sută față de anul 2023 (Graficele 6.4 și 6.5).

Numărul monedelor metalice lei în circulație a crescut pentru toate valorile nominale, preponderent, cele de 1 leu, 2 lei și 5 lei, ca efect al înlocuirii bancnotelor cu valoarea nominală de 1 leu, 5 lei și 10 lei, retrase treptat din circulație pe măsura uzurii acestora. Din punct de vedere cantitativ, la sfârșitul perioadei de raportare, monedele de 1 leu și 2 lei acopereau 81,3 la sută din totalul monedelor lei aflate în circulație (Graficul 6.6).

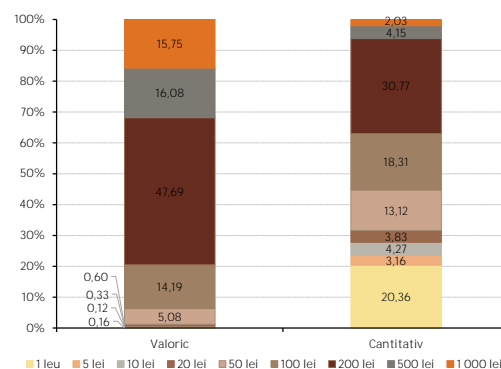
În anul de referință, cea mai mare pondere în valoarea totală a monedelor lei în circulație a deținut-o moneda de 10 lei (27,1 la sută), depășind moneda de 2 lei (26,2 la sută) și moneda de 5 lei (25,6 la sută).

La sfârșitul anului 2024, în circulație se aflau 981,1 milioane monede metalice divizionare, echivalentul a 144,5 milioane lei, valoarea cantitativă majorându-se cu 2,2 la sută și cea valorică – cu 2,6 la sută comparativ cu anul anterior (Graficele 6.7 și 6.8).

Creșterea cantitativă a monedelor metalice divizionare în circulație a fost generată, în principal, de majorarea numărului monedelor cu valoarea nominală de 10 bani și de 25 bani.

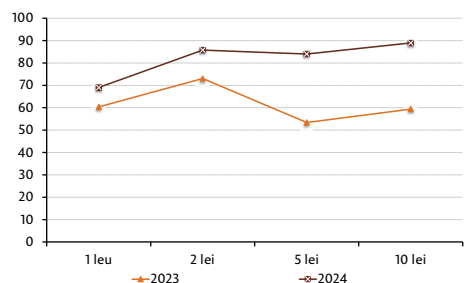
La finele anului de raportare, cea mai mare pondere în structura monedelor divizionare pe valori nominale o deținea atât din punct de vedere cantitativ, cât și valoric moneda de 25 bani cu 31,9 la sută și, respectiv, cu 54,1 la sută, urmată de moneda de 10 bani cu 31,2 la sută și, respectiv, cu 21,2 la sută (Graficul 6.9).

Graficul 6.3: Structura pe valori nominale a bancnotelor aflate în circulație la finele anului 2024

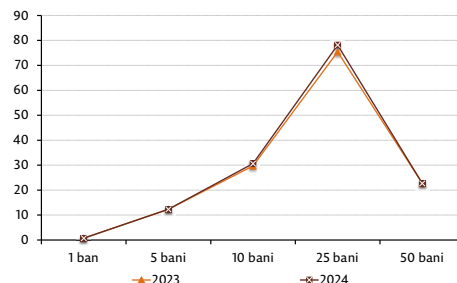
Sursa: BNM

Graficul 6.4: Evoluția pe valori nominale a monedelor lei în circulația monetară din punct de vedere valoric (milioane lei)

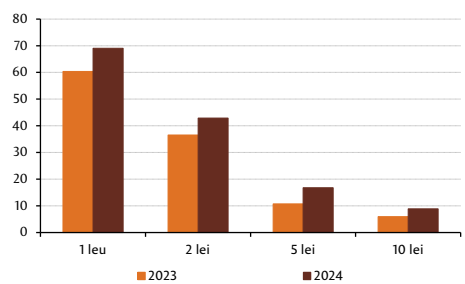
Sursa: BNM

Graficul 6.7: Evoluția pe valori nominale a monedelor divizionare în circulația monetară din punct de vedere valoric (milioane lei)

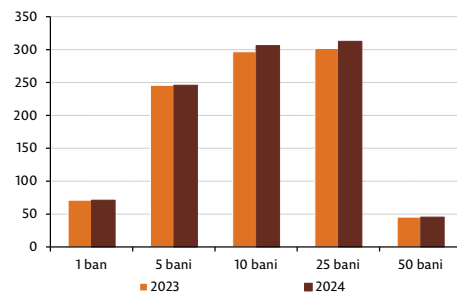
Sursa: BNM

Graficul 6.5: Evoluția pe valori nominale a monedelor lei în circulația monetară din punct de vedere cantitativ (milioane monede)

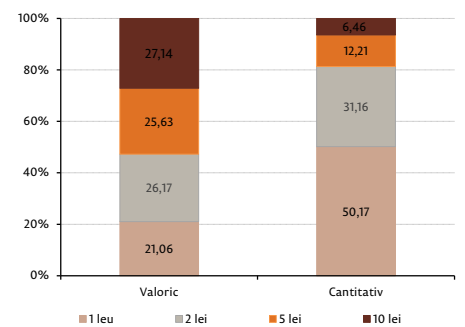
Sursa: BNM

Graficul 6.8: Evoluția pe valori nominale a monedelor divizionare în circulația monetară din punct de vedere cantitativ (milioane monede)

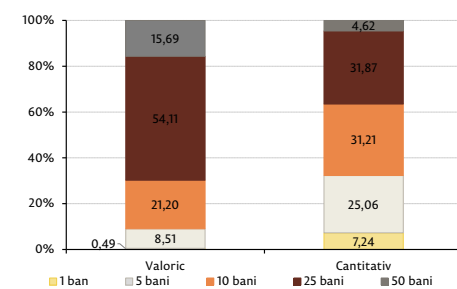
Sursa: BNM

Graficul 6.6: Structura pe valori nominale a monedelor lei aflate în circulație la finele anului 2024

Sursa: BNM

Graficul 6.9: Structura pe valori nominale a monedelor divizionare aflate în circulație la finele anului 2024

Sursa: BNM

6.2 Emisiunea, retragerea și procesarea numerarului

Pe parcursul anului 2024, Banca Națională a Moldovei a pus în circulație numerar în valoare totală de 8 825,7 milioane lei⁷², cu circa 2,8 la sută mai puțin comparativ cu anul 2023.

Bancnotele emise în anul 2024 au constituit valoric 8 740,5 milioane lei (dintre care 8 072,5 milioane lei reprezentau bancnotele modernizate), în scădere cu circa 3,0 la sută, iar cantitativ – 68,3 milioane bancnote, în creștere cu circa 2,7 la sută în comparație cu anul anterior.

Conform structurii pe valori nominale, cantitatea de bancnote puse în circulație a constituit pentru: 10 lei – 1,5 milioane bancnote, 20 lei – 3,2 milioane bancnote, 50 lei – 18,9 milioane bancnote, 100 lei – 20,8 milioane bancnote, 200 lei – 22,0 milioane bancnote, 500 lei – 1,4 milioane bancnote și 1 000 lei – 0,5 milioane bancnote.

Structura pe valori nominale a bancnotelor puse în circulație este prezentată din punct de vedere cantitativ și valoric în graficul 6.10 și, respectiv, în graficul 6.11.

Monedele metalice lei, inclusiv cele cu caracter comemorativ, emise în anul 2024, au constituit valoric 81,5 milioane lei, cu circa 21,9 la sută mai mult față de anul 2023, iar cantitativ – 24,1 milioane monede, cu circa 13,5 la sută mai puțin față de anul 2023.

Structura cantitativă pe valori nominale a monedelor metalice lei emise în anul 2024 indică: pentru 1 leu – 8,7 milioane monede, 2 lei – 6,3 milioane monede, 5 lei – 6,1 milioane monede, 10 lei – 3,0 milioane monede, inclusiv monedele cu caracter comemorativ.

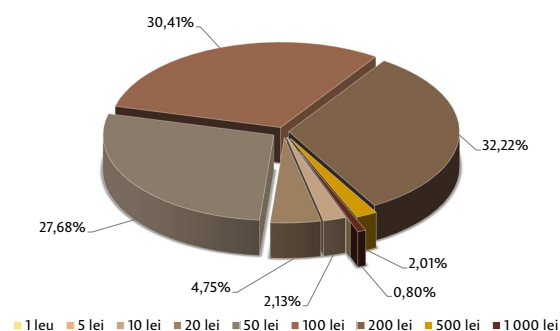
Ponderea pe fiecare valoare nominală a monedelor lei emise este prezentată din punct de vedere cantitativ și valoric în graficul 6.12 și, respectiv, în graficul 6.13.

Monedele metalice divizionare emise în anul 2024 au constituit valoric 3,7 milioane lei, iar cantitativ – 20,6 milioane monede, cu circa 3,1 la sută și, respectiv, cu 11,4 la sută mai puțin față de anul 2023.

Structura pe valori nominale a monedelor divizionare emise s-a modificat cantitativ față de anul 2023 și indică: pentru 5 bani – 0,2 milioane monede, 10 bani – 9,5 milioane monede, 25 bani – 10,9 milioane monede.

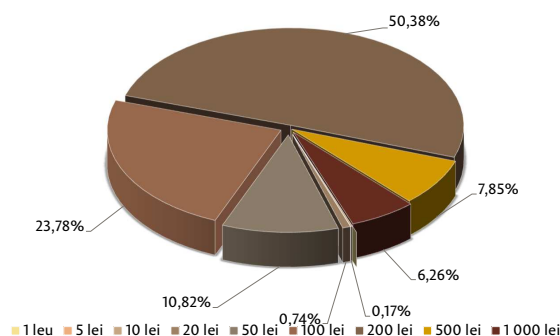
Ponderea pe fiecare valoare nominală a monedelor divizionare emise în anul 2024 este prezentată, din punct de vedere cantitativ și valoric, în graficul 6.14 și, respectiv, în graficul 6.17.

Graficul 6.10: Bancnote emise în anul 2024 din punct de vedere cantitativ

Sursa: BNM

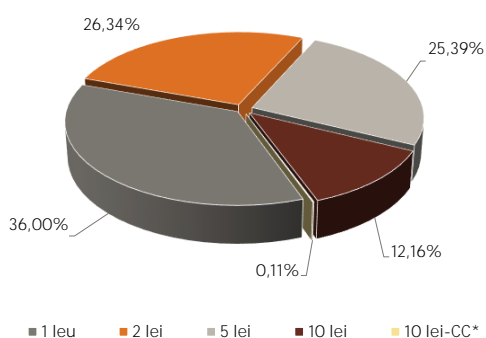
Graficul 6.11: Bancnote emise în anul 2024 din punct de vedere valoric

Sursa: BNM

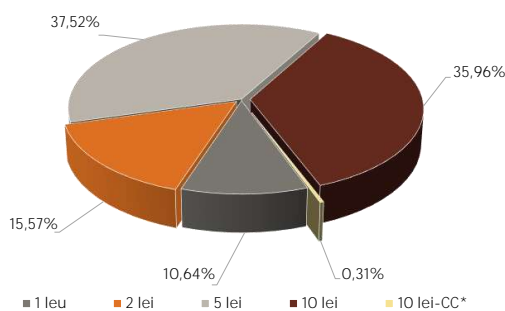
⁷²Cu excepția bancnotelor și monedelor jubiliare și comemorative.

Graficul 6.12: Monede metalice lei emise în anul 2024 din punct de vedere cantitativ

Sursa: BNM
*cu caracter comemorativ

Graficul 6.13: Monede metalice lei emise în anul 2024 din punct de vedere valoric

Sursa: BNM
*cu caracter comemorativ

Pe parcursul anului 2024, prin intermediul depunerilor efectuate de către băncile licențiate, precum și persoanele fizice la ghișeu casei operaționale a BNM, s-au reîntors la banca centrală 30,1 milioane bancnote (cu circa 46,6 la sută mai puțin față de anul 2023), care au însumat valoric 2 372,5 milioane lei (cu circa 50,3 la sută mai puțin față de anul 2023).

Ponderea cantitativă și valorică a bancnotelor pe valori nominale retrase din circulație este prezentată în graficul 6.15 și, respectiv, graficul 6.18.

În exercitarea atribuțiilor aferente menținerii calității bancnotelor aflate în circulație, pe parcursul anului 2024, în cadrul Băncii Naționale au fost procesate 30,7 milioane bancnote (cu 29,0 milioane bancnote mai puțin față de anul 2023), prin verificarea atât din perspectiva autenticității, cât și a calității. Ca urmare a procesării automatizate, circa 16,9 milioane bancnote au fost retrase ca fiind necorespunzătoare circulației monetare, ceea ce constituie circa 55,0 la sută din cantitatea totală a bancnotelor procesate.

În anul de raportare, Banca Națională a asigurat numerarul necesar bunei desfășurări a circulației monetare din punct de vedere cantitativ, valoric și al structurii pe valori nominale, precum și a întreprins măsurile corespunzătoare pentru menținerea nivelului de calitate a însemnelor monetare aflate în circulație.

În anul 2024, BNM s-a alăturat celei de-a 20-a ediții a evenimentului „Noaptea Europeană a Muzeelor”. De asemenea, BNM a organizat evenimentul „Ziua ușilor deschise”, în contextul aniversării a 33-a de la înființarea Băncii Naționale a Moldovei, precum și multiple vizite, pe parcursul anului, la sala de expoziții a băncii centrale de informare a publicului, oferind oportunitatea vizitatorilor să afle lucruri interesante și utile despre moneda națională și despre monedele jubiliare și comemorative emise de BNM. În cadrul vizitelor la sala de expoziții, organizate de BNM ca parte a evenimentelor dedicate publicului larg în scop de educație financiară și creștere a vizibilității băncii centrale, Banca Națională în mod constant a informat publicul despre elementele de siguranță ale monedei naționale, în vederea sporirii conștientizării asupra metodelor de verificare a autenticității bancnotelor și monedelor emise de BNM.

Falsurile înregistrate în cazul monedei naționale

Pe parcursul anului 2024, falsurile⁷³ de bancnote înregistrate în sistemul bancar au totalizat 260 bucăți, în scădere cu circa 51,5 la sută față de anul 2023. Raportat la numărul total de 372,4 milioane bancnote autentice aflate în circulație la finele perioadei de referință, numărul de falsuri înregistrate s-a menținut la un nivel scăzut, reprezentând 0,7 bucăți la 1 milion de bancnote autentice în circulație (față de 1,6 bucăți în anul 2023).

Cele mai multe falsuri au fost înregistrate în cazul bancnotei cu valoarea nominală de 100 lei, cu un număr de 82 bucăți, urmată de bancnota cu valoarea nominală de 20 lei, cu un număr de 79 falsuri și bancnota de 200 lei, cu un număr de 69 falsuri.

⁷³Falsuri sau suspecte de a fi false până la emiterea rezultatelor expertizei.

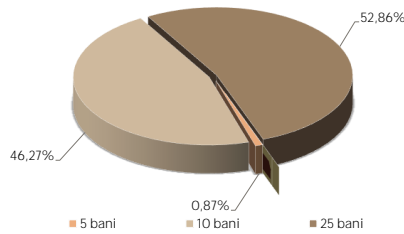
Ponderea falsurilor pe valori nominale, identificate în cursul anilor 2024 și 2023, este prezentată în graficul 6.16 și, respectiv, în graficul 6.19.

Pe parcursul anului 2024, BNM a cooperat în mod constant cu Ministerul Afacerilor Interne, având ca scop retragerea din circulație a bancnotelor false sau suspecte. Prin intermediul Sistemului Intern de Evidență a Falsurilor (SEF), au fost înregistrate în mod operativ informații actualizate privind bancnotele suspecte, asigurând astfel mediului bancar datele relevante pentru identificarea și retragerea din circulație a bancnotelor falsificate.

În scopul protejării monedei naționale împotriva falsificării/ contrafacerii, Banca Națională subliniază importanța cunoașterii de către publicul larg a elementelor de siguranță ale însemnelor monetare naționale⁷⁴. De asemenea, BNM încurajează manifestarea prudenței în fața acestui fenomen atunci când se efectuează plăți zilnice în numerar, recomandând verificarea autenticității bancnotelor și monedelor. În cazul identificării unor bancnote suspecte de a fi false, este esențial să se informeze imediat organele de poliție.

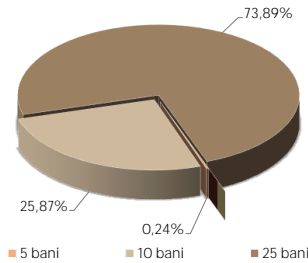
⁷⁴BANCA NAȚIONALĂ A MOLDOVEI. *Elementele de siguranță ale bancnotelor modernizate*. Chișinău: BNM, s.n. Disponibil: <https://www.bnm.md/ro/content/elementele-de-siguranta-pe-leul-moldovenesc>

Graficul 6.14: Monede metalice divizionare emise în anul 2024 din punct de vedere cantitativ

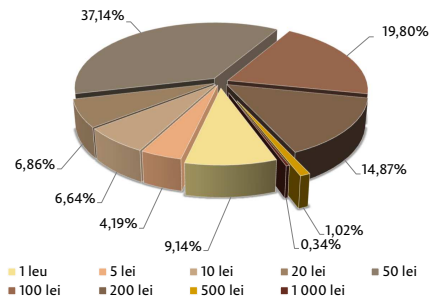
Sursa: BNM

Graficul 6.17: Monede metalice divizionare emise în anul 2024 din punct de vedere valoric

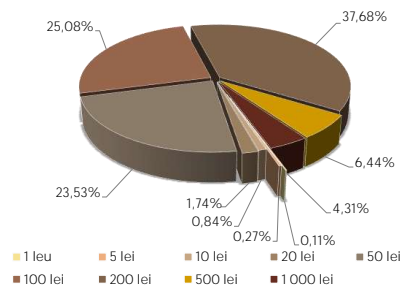
Sursa: BNM

Graficul 6.15: Bancnote retrase din circulație în anul 2024 din punct de vedere cantitativ

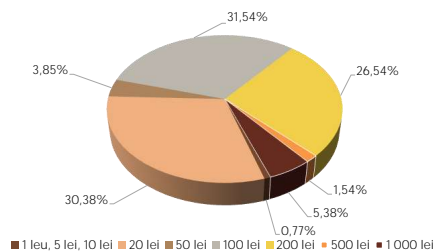
Sursa: BNM

Graficul 6.18: Bancnote retrase din circulație în anul 2024 din punct de vedere valoric

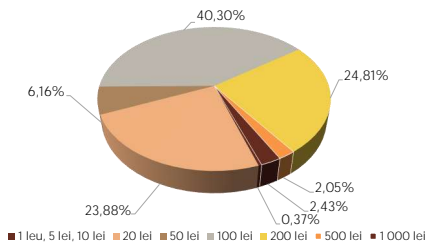
Sursa: BNM

Graficul 6.16: Structura pe valori nominale a falsurilor constatate în anul 2024 din punct de vedere cantitativ

Sursa: BNM

Graficul 6.19: Structura pe valori nominale a falsurilor constatate în anul 2023 din punct de vedere cantitativ

Sursa: BNM

6.3 Emisiunea numismatică

La finele anului 2024, în circulație se aflau 46,9 mii bancnote comemorative și 130,2 mii monede jubiliare și comemorative.

În conformitate cu modificările aduse articolului 62 din Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, în vigoare din 2 august 2024, Banca Națională are dreptul de a comercializa bancnote și monede metalice jubiliare și comemorative, precum și alte articole numismatice puse în circulație de aceasta.

Astfel, începând cu decembrie 2024, BNM oferă persoanelor fizice posibilitatea de a depune cereri online pentru achiziționarea monedelor jubiliare și comemorative direct de la ghișeul Băncii Naționale a Moldovei (bd. Grigore Vieru nr. 1, MD-2005, Chișinău).

Pentru a depune o cerere de achiziționare a monedelor jubiliare și comemorative, solicitantul trebuie să acceseze rubrica „Monede și bancnote comemorative” din compartimentul „Moneda” de pe pagina web oficială a Băncii Naționale, să consulte termenii și condițiile stabilite de BNM pentru comercializarea monedelor jubiliare și comemorative și să completeze informațiile solicitate. Cererea este recepționată de Banca Națională doar după confirmarea mesajului recepționat prin poșta electronică de către solicitant.

În temeiul Legii nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, în anul 2024, Banca Națională a lansat o emisiune numismatică de nouă monede jubiliare și comemorative cu diverse tematici. Printre acestea se numără moneda comemorativă „Moldova Europeană” dedicată evenimentului istoric din 14 decembrie 2023, când Consiliul European a aprobat deschiderea negocierilor pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană.

De asemenea BNM a pus în circulație un set de 3 monede comemorative (color) dedicate performanțelor sportului moldovenesc: „Canoe”, „Haltere”, „Lupte libere” – trei discipline sportive la care Republica Moldova a obținut rezultate remarcabile în ultimii ani în clasamentele mondiale și europene.

Totodată, în anul 2024, au fost puse suplimentar în circulație 300 monede din aur și 500 monede din argint, dedicate aniversării leului moldovenesc, care au fost lansate în anul 2023. Aceste monede pot fi emise suplimentar până tirajul total pentru fiecare va atinge 5 000 de exemplare.

Tirajul monedelor jubiliare și comemorative emise de BNM în anul 2024 variază în funcție de tematica și metalul din care au fost confecționate. Fiecare tip de monedă conține un design distinctiv, dedicat unor evenimente sau realizări importante din istoria și cultura Republicii Moldova. În total, pe parcursul anului 2024, BNM a emis 6 650 de monede din argint și 300 de monede din aur.

Tabelul A.18 include detalii cu privire la monedele jubiliare și comemorative aferente emisiunii anului 2024.

Capitolul 7

Activitatea de dezvoltare a cadrului legislativ și de reglementare

7.1 Reglementarea prudențială, reglementarea evidenței contabile în bănci

Pe parcursul anului 2024, Banca Națională a Moldovei a menținut activitățile aferente elaborării și actualizării actelor normative secundare întru aplicarea Legii nr. 202/2017 privind activitatea băncilor și promovarea cerințelor Basel III.

În acest context, au fost operate modificări la *Regulamentul nr. 292/2018 cu privire la cerințele față de membrii organului de conducere al băncii, al societății financiare holding sau holding mixte, conducătorii sucursalei unei bănci din alt stat, persoanele care dețin funcții-cheie și față de lichidatorul băncii în proces de lichidare*, fiind incluse cerințe diferențiate privind calitatea persoanelor care sunt numite în funcția de conducător al organului executiv al băncii.

De asemenea, s-au operat modificări la *Planul de conturi al evidenței contabile în băncile din Republica Moldova* care a avut drept scop actualizarea și perfecționarea contabilității în cadrul băncilor, inclusiv în contextul implementării în domeniul tehnologiilor financiare a plăților instant. Modificările efectuate în Planul de conturi au vizat ajustări elaborate în baza modificărilor actelor normative și a solicitărilor parvenite din partea băncilor.

Totodată, au fost efectuate modificări la *Regulamentul nr. 41/1997 cu privire la poziția valutară deschisă a băncii*, și anume prin completarea cu conturi noi a anexei nr. 2 „Modul de întocmire a raportului „Poziția valutară deschisă a băncii” aferente poziției care include echivalentul în lei moldovenești al soldurilor conturilor curente în valută ale persoanelor juridice rezidente, persoanelor fizice rezidente care practică activitate de întreprinzător sau alt gen de activitate și ale persoanelor fizice rezidente.

Instrucțiunea cu privire la prezentarea de către bănci a rapoartelor COREP în scopuri de supraveghere a fost completată cu prevederi aferente unui instrument nou de supraveghere a lichidității (lichiditatea pe benzi de scadență) care va permite BNM să monitorizeze mai eficient lichiditatea băncilor. Formularul „Benzi de scadență” este un raport în baza căruia băncile vor prezenta informația despre viitoarele fluxuri de numerar contractuale generate de toate elementele bilanțiere și extrabilanțiere, precum stocul de active negrevate de sarcini sau de alte surse de finanțare de care dispune banca din punct de vedere juridic și practic, ieșirile contingente și elementele-memorandum repartizate pe benzi de scadență. Informația furnizată de către bancă va servi drept bază pentru

monitorizarea suplimentară a lichidității de către BNM în vederea asigurării, la necesitate, prin instrumentele aflate la dispoziția supraveghetorului, menținerea unui nivel adecvat de active lichide.

Modificările operate la *Regulamentul cu privire la clasificarea activelor și angajamentelor condiționale* au avut drept scop corelarea regulamentului cu terminologia și cerințele prevăzute în cadrul normativ actual și amendarea unor prevederi ale regulamentului urmare practicii de supraveghere și propunerilor comunității bancare, și anume ce țin de modificarea listei activelor și angajamentelor condiționale care cad sub incidența regulamentului, reclassificarea activelor/ angajamentelor condiționale conform unor noi criterii stabilite, precum și majorarea nivelului sumei creditelor în vederea clasificării acestora.

De asemenea, printr-o singură hotărâre, Comitetul executiv a aprobat, modificat și abrogat mai multe acte normative aferente cerințelor de lichiditate, cum ar fi:

1. *Regulamentul privind cerințele de acoperire a necesarului de lichiditate pentru bănci*, aprobat prin HCE al BNM nr. 44/2020, care va fi abrogat la 01.07.2025.
2. *Regulamentul privind lichiditatea* aprobat în redacție nouă, care intră în vigoare la 01.07.2025 și prin care:
 - se ajustează prevederile aferente cerinței de acoperire a necesarului de lichiditate (LCR) urmare modificărilor introduse în Regulamentul delegat (UE) nr. 2015/61;
 - se stabilește cadrul normativ aferent cerinței de finanțare stabilă (NSFR) în conformitate cu prevederile Regulamentului UE nr. 575/2013;
 - se stabilește că băncile vor raporta la BNM pe lângă indicatorul – LCR, lunar, și indicatorul NSFR, trimestrial;
 - se introduce necesitatea raportării de către bănci la BNM a lichidității pe benzi de scadență;
 - se stabilește termenul de 60 de zile lucrătoare pentru finalizarea procedurii de soluționare de către BNM a cererilor de aprobare prealabilă, derogare, aprobare, autorizare și impunerea unor condiții mai stricte.
3. *Regulamentul cu privire la cerințele de publicare a informațiilor de către bănci*, modificat. Astfel, băncile, începând cu 01.07.2025, vor afișa pe panourile din oficiile bancare, lunar, informația privind indicatorul de acoperire a necesarului de lichiditate (LCR) și indicatorul de finanțare stabilă netă (NSFR), precum și componentele acestor indicatori.
4. *Regulamentul nr. 28/1997 cu privire la lichiditatea băncii*, care va fi abrogat la 01.07.2026. Pe parcursul unui an, băncile, pe lângă indicatorul NSFR, vor raporta în paralel și indicatorii aplicabili în prezent: lichiditatea pe termen lung (principiul I) și lichiditatea pe benzi de scadență (principiul III), fapt care va asigura continuitatea și monitorizarea eficientă a lichidității băncilor.

Modificările aduse actelor normative aferente cerințelor de lichiditate au impus și modificarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei privind raportarea cerinței de acoperire a necesarului de lichiditate și a cerinței de finanțare stabilă, și anume:

1. A fost aprobat noul format de raportare a cerinței de acoperire a necesarului de lichiditate (LCR), care a fost ajustat în conformitate cu Regulamentul de punere în aplicare (UE) 2021/451 și concordat cu prevederile Regulamentului privind lichiditatea. Raportarea LCR pe bază individuală se va efectua lunar, la fel cum se efectuează și în prezent. Totodată, se introduce raportarea LCR pe bază consolidată, care se va prezenta cu o frecvență anuală.
2. Au fost aprobate formatul și frecvența raportării cu privire la finanțarea stabilă (NSFR). Raportarea NSFR pe bază individuală se va efectua trimestrial, iar pe bază consolidată – anual.
3. Au fost introduse modificări redacționale aferente raportării indicatorilor de monitorizare a lichidității suplimentari (benzile de scadență).
4. A fost stabilit că din 13.07.2026 se abrogă raportarea principiului I și principiului III în conformitate cu prevederile Instrucțiunii nr. 279/2011 privind modul de întocmire și prezentare de către bănci a rapoartelor în scopuri prudențiale. Astfel, în decurs de un an, în paralel cu NSFR, se vor raporta și indicatorii de lichiditate aplicabili în prezent.

Alinierea legislației bancare a Republicii Moldova la standardele internaționale prin perfecționarea mecanismelor cantitative și calitative de administrare a băncilor va contribui la promovarea unui sector bancar sigur și stabil, la creșterea transparenței, încrederii și atractivității sectorului bancar autohton pentru potențiali investitori și creditorii ai băncilor, precum și pentru deponenți și clienți, la dezvoltarea noilor produse și servicii financiare.

7.2 Reglementarea valutară

Întru realizarea angajamentelor asumate de Republica Moldova în baza art. 267 din Acordul de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte (ratificat prin Legea nr. 112/2014) și a prevederilor Planului național de acțiuni pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană pe anii 2024-2027, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 829/2023 (acțiunea nr. 1 Capitolul 4. Libera circulație a capitalului), în scopul liberalizării în continuare a operațiunilor valutare de capital, Banca Națională a Moldovei a elaborat și a transmis proiectul de Lege pentru modificarea Legii nr. 62/2008 privind reglementarea valutară (privind liberalizarea unor operațiuni valutare de capital) către Ministerul Finanțelor pentru

promovare. Proiectul de Lege în cauză prevede liberalizarea unor operațiuni valutare de capital (cum ar fi, cumpărarea unor instrumente financiare străine, importul/ exportul numerarului în moneda națională de către bănci), care au fost recomandate de către experții FMI pentru prima etapă de liberalizare, potrivit concluziilor prezentate de către FMI în cadrul asistenței tehnice oferite în anul 2024.

7.3 Reglementarea prudențială a sistemului financiar

Pe parcursul anului 2024, BNM a continuat să consolideze cadrul de reglementare în domeniul asigurărilor în conformitate cu cele mai bune practici de domeniu. În acest scop, au fost elaborate acte normative pentru consolidarea cadrului legislativ primar aplicabil sectorului asigurărilor constituit din Legea nr. 92/2022 privind activitatea de asigurare sau de reasigurare și Legea nr. 106/2022 privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă auto pentru pagube produse de vehicule.

Printre acestea, precizăm următoarele acte:

Regulamentul cu privire la auditul societăților de asigurare sau de reasigurare (aprobat prin Hotărârea Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr. 71/2024), care stabilește cadrul normativ aferent efectuării auditului situațiilor financiare și auditului în scop de supraveghere la societatea de asigurare sau de reasigurare, modul de aprobare, inclusiv criteriile față de entitatea de audit și membrii echipei de audit, modul de retragere a aprobării entității de audit. Totodată, regulamentul stabilește aspecte ce urmează a fi detaliate în rapoartele auditorului și termenele de prezentare a acestora (inclusiv cerința de a fi însoțite de scrisoarea adresată conducerii și expertiza semnată de către actuarul care a făcut parte din echipa de audit). De asemenea, regulamentul stabilește prevederi ce țin de efectuarea auditării funcțiilor și activităților externalizate, precum și comunicarea cu entitatea de audit, aprobată de Banca Națională a Moldovei.

Regulamentul privind sistemul de guvernare al societăților de asigurare sau de reasigurare (aprobat prin Hotărârea Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr. 241/2024), care stabilește o serie de cerințe fundamentale pentru buna funcționare a societăților de asigurare sau reasigurare, cum ar fi: cerințele generale privind sistemul de guvernare; cerințele minime privind sistemele, funcțiile și politicile în cadrul sistemului de guvernare; cerințele privind sistemul de management al riscurilor, activitățile aferente sistemului de control intern, funcția de conformitate, funcția de audit intern și funcția actuarială. De asemenea, sunt stabilite cerințe cu privire la responsabilitățile organelor de conducere ale societății și ale comitetelor specializate ale consiliului societății, responsabilitățile consiliului societății în vederea elaborării principiilor generale ale politicii de remunerare și asigurării unui comportament profesional și responsabil la nivelul societății. Totodată, regulamentul conține și

procedura de raportare către Banca Națională a Moldovei a condițiilor în care este desfășurat controlul intern al societății, cu tratarea distinctă a aspectelor legate de funcția de management al riscurilor, funcția de conformitate și funcția de audit intern.

Regulamentul privind externalizarea funcțiilor și activităților legate de activitatea de asigurare sau de reasigurare de către societățile de asigurare sau de reasigurare (aprobat prin Hotărârea Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr. 242/2024) care prevede condițiile în care societatea de asigurare sau de reasigurare are dreptul de a externaliza funcțiile și activitățile legate de activitatea de asigurare sau de reasigurare, după obținerea aprobării prealabile a autorității de supraveghere și cerințele minime privind evaluarea furnizorului de către societatea de asigurare sau de reasigurare; cerințele față de conținutul contractului de externalizare; particularitățile externalizării funcțiilor și activităților de asigurare sau de reasigurare; modul de administrare a riscurilor asociate externalizării; procedura de aprobare prealabilă, notificarea și raportarea externalizării; externalizarea tehnologiei informației și comunicațiilor.

Totodată, actul normativ detaliază mecanismele care urmează a fi utilizate de societățile de asigurare sau de reasigurare, în funcție de natura, amploarea și complexitatea acestora, la delegarea anumitor funcții și activități terților, în vederea prestării mai calitative a serviciilor de către acestea, precum și reducerea costurilor, timpului de executare, oportunităților de a concentra resursele pe activitățile de bază ale societăților.

Regulamentul privind evaluarea internă a riscurilor proprii și a solvabilității de către societățile de asigurare sau de reasigurare și cerințele cu privire la efectuarea testelor pentru evaluarea capacității de menținere a stabilității financiare (aprobat prin Hotărârea Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr. 243/2024) stabilește normele și conținutul evaluării de către societățile de asigurare a instrumentelor cantitative, utilizate pentru evaluarea capacității acestora de a întruni cerințele ratei de solvabilitate în situația posibilelor evenimente sau modificări viitoare ale condițiilor economice care ar putea avea efecte nefavorabile asupra situației financiare. În acest sens, în regulament sunt prevăzute rolul și competențele organelor de conducere ale societății în cadrul procesului de evaluare internă, precum și modalitatea de efectuare a testelor pentru evaluarea capacității de menținere a stabilității financiare. Regulamentul prevede obligativitatea documentării fiecărei evaluări, în sensul în care sunt stabilite cerințele privind organizarea procesului de evaluare internă a riscurilor proprii și a solvabilității, precum și documentația care necesită a fi întocmită și deținută de către societate.

Modificările la *Regulamentul cu privire la procesarea electronică a documentelor de asigurare obligatorie de răspundere civilă auto, aprobat prin Hotărârea Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr. 15/6 din 15 aprilie 2019 (aprobat prin Hotărârea Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr. 293/2024)*, determinate de modificarea Conceptului tehnic al Sistemului informațional automatizat de stat în domeniul

asigurărilor obligatorii de răspundere civilă pentru pagube produse de autovehicule, oferă posibilitatea societăților de asigurare de a emite certificatul de asigurare „Carte Verde” în format digital.

Astfel, potrivit modificărilor operate, procesul de emitere a certificatului de asigurare „Carte Verde” a fost digitalizat, prin renunțarea la formularul de document primar cu regim special pe suport de hârtie și asigurarea posibilității de emitere a acestuia în formă electronică.

Regulamentul privind fondurile proprii, evaluarea activelor și pasivelor, activele admise pentru acoperirea rezervelor tehnice și cerinței de capital minim, solvabilitatea și lichiditatea societății de asigurare sau de reasigurare (aprobat prin Hotărârea Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr. 328/2024) stabilește metodele și ipotezele care trebuie aplicate de către societățile de asigurare sau de reasigurare la evaluarea activelor și pasivelor, altele decât rezervele tehnice (evaluarea cu ajutorul prețurilor de piață), categoriile de active admise să acopere rezervele tehnice și cerința de capital minim, precum și aspectele generale privind fondurile proprii, cerințele și categoriile de fonduri proprii (de bază și auxiliare), elementele, distribuția fondurilor proprii de bază pe ranguri (rangul I, rangul II și rangul III), fondurile proprii restricționate, inclusiv eligibilitatea fondurilor proprii pentru solvabilitate. Pentru recunoașterea fondurilor proprii auxiliare este necesară obținerea aprobării prealabile a Băncii Naționale a Moldovei, astfel în regulament este stabilită procedura obținerii aprobării respective.

Regulamentul prevede metodele de calcul și modul de raportare ale cerinței de capital minim, modalitățile de calcul și de raportare a indicatorilor prudențiali – rata de solvabilitate și coeficientul de lichiditate (distinct pentru activități de asigurare desfășurate în categoriile „asigurări generale” și „asigurări de viață”), termenele și forma de prezentare a rapoartelor, inclusiv în formă electronică, prin intermediul SIRBNM (sistemul informatic de raportări către BNM). În acest sens, sunt stabilite formularele rapoartelor specializate și modalitatea lor de completare.

Capitolul 8

Relațiile internaționale și integrarea europeană

8.1 Integrarea europeană

Integrarea europeană⁷⁵ a Republicii Moldova reprezintă o prioritate națională, iar Banca Națională a Moldovei a avut mereu o contribuție semnificativă la realizarea acestui obiectiv major. Pe parcursul anului 2024, au fost realizate o serie de activități orientate spre aprofundarea integrării europene și continuarea pregătirii Republicii Moldova pentru viitoarea aderare la Uniunea Europeană.

Mecanismul național de coordonare a procesului de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană

În anul 2024, în Republica Moldova a fost instituit Mecanismul național de coordonare a procesului de aderare a RM la UE, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 180/2024, care a înlocuit mecanismul existent până atunci (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 868/2022). Conform noului mecanism, BNM participă cu regularitate în câteva platforme naționale, instituite prin acest mecanism, după cum urmează:

- Guvernatorul BNM este membru al *Comisiei naționale pentru integrare europeană* (constituită prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 441/2022), prezidată de Președintele Republicii Moldova și responsabilă de asigurarea coordonării activităților necesare realizării reformelor și priorităților de integrare europeană;
- reprezentantul delegat al BNM face parte din *Echipa de negociere*, responsabilă de conducerea negocierilor de aderare a Republicii Moldova la UE;
- reprezentantul BNM este membru al *Consiliului de coordonare interinstituțională*, responsabil de asigurarea coerenței și consistenței în activitatea grupurilor de lucru instituite pentru fiecare capitol de negociere cu UE;
- BNM are rol de instituție coordonatoare, împreună cu Ministerul Finanțelor, pentru 3 *grupuri de lucru*: Grupul 4 „Libera circulație a capitalului”, Grupul 9 „Servicii financiare”, Grupul 17 „Politica economică și monetară”. Totodată, BNM este membru și al altor grupuri de lucru: Grupul responsabil

⁷⁵Relațiile de colaborare dintre Republica Moldova și UE se dezvoltă în baza Acordului de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, semnat la Bruxelles, pe data de 27 iunie 2014, în vigoare din 1 iulie 2016 (fiind aplicat cu titlu provizoriu din 1 septembrie 2014).

de criteriul economic, Grupul 3 „Dreptul de stabilire și libertatea de a presta servicii”, Grupul 5 „Achiziții publice”, Grupul 16 „Fiscalitate”, Grupul 18 „Statistică”, Grupul 20 „Politica industrială și antreprenorială”, Grupul 24 „Justiție, libertate și securitate”, Grupul 32 „Control financiar”, Grupul 33 „Prevederi financiare și bugetare”. Grupurile de lucru asigură realizarea tuturor activităților necesare pentru pregătirea și desfășurarea procesului de negociere în vederea aderării la UE, precum și a implementării angajamentelor care derivă din documentele conexe procesului de aderare la UE.

Procesul de aderare la Zona Unică de Plăți în Euro (SEPA)

La 30 ianuarie 2024, BNM a transmis către Consiliul European al Plăților (European Payments Council – EPC) cererea pentru includerea Republicii Moldova în spațiul geografic al Zonei Unice de Plăți în Euro (Single Euro Payments Area – SEPA⁷⁶). La cererea dată BNM a anexat un dosar cuprinzător cu informații privind întrunirea criteriilor necesare pentru includerea Moldovei în spațiul geografic al SEPA, precum și informații privind alinierea legislației naționale relevante la *acquis*-ul UE. Pe parcursul anului 2024, BNM a avut un dialog continuu atât cu EPC, cât și cu Comisia Europeană privind îndeplinirea de către Republica Moldova a criteriilor de aderare la SEPA. În acest context, BNM a prezentat structurilor europene informațiile necesare în procesul de evaluare a cererii de aderare la SEPA, a promovat la nivel național o serie de modificări la legislație care au fost necesare pentru întrunirea deplină a criteriilor SEPA. Pentru aderarea la spațiul geografic al SEPA este necesar avizul pozitiv al Comisiei Europene și decizia EPC. Ulterior acestor decizii, prestatorii de servicii de plată din Moldova vor întreprinde acțiunile necesare pentru conectarea propriu-zisă la SEPA. Apartenența la SEPA oferă beneficii pentru cetățeni, companii și pentru întreaga economie, întrucât în cadrul SEPA participanții au posibilitatea să efectueze plăți în euro care sunt rapide, transparente, sigure și la un preț sustenabil.

Programul de Reforme Economice

Pe parcursul anului 2024, BNM a participat la elaborarea Programului de Reforme Economice al RM pentru perioada 2025-2029 (Economic Reform Programme – PRE). Acest program este un plan pe termen mediu, care se elaborează anual de fiecare dintre țările candidate pentru aderare la UE și care este prezentat Comisiei Europene și Băncii Centrale Europene pentru evaluare. PRE conține informații privind evoluțiile economice recente, prognoze macroeconomice pe termen mediu și planuri privind finanțele publice pentru următorii trei ani. Scopul PRE este de a pregăti țările candidate pentru viitoarea lor participare în

⁷⁶SEPA este o inițiativă a industriei bancare și de plăți din UE, lansată în anul 2008 cu sprijinul Comisiei Europene, al Băncii Centrale Europene și al altor autorități din UE și care a fost implementată în anul 2014 pentru statele din zona euro și în anul 2016 pentru statele din afara zonei euro. La sfârșitul anului 2024, spațiul geografic al SEPA cuprindea 38 de state europene, printre care: 27 state membre ale UE, Regatul Unit, 4 state ale Asociației Europene a Liberului Schimb – EFTA (Elveția, Liechtenstein, Islanda, Norvegia), 4 microstate (Andorra, Monaco, San Marino, Sfântul Scaun (Vatican)), 2 state candidate pentru aderare la UE (Albania și Muntenegru).

Semestrul European – cadrul UE pentru coordonarea și supravegherea politicilor economice și sociale ale statelor UE.

Reuniunea anuală de nivel înalt a Dialogului Economic și Financiar cu UE

La 14 mai 2024, prim-viceguvernatorul BNM, împreună cu ministrul finanțelor, a participat la Reuniunea anuală de nivel înalt a Dialogului Economic și Financiar dintre reprezentanții UE și cei ai țărilor candidate, desfășurată la Bruxelles (Belgia). Reprezentanții RM au participat pentru prima dată la acest eveniment. În cadrul reuniunii, reprezentantul BNM a prezentat evoluția cadrului macroeconomic, prognozele pentru perioada următoare și progresele din sistemul financiar. Reuniunea este o platformă de dialog multilateral la nivel înalt, care întrunește miniștrii finanțelor din statele UE, reprezentanți ai Comisiei Europene și ai Băncii Centrale Europene, reprezentanți ai ministerelor de resort și ai băncilor centrale din statele candidate. Acest dialog este un cadru permanent de coordonare, ghidare și monitorizare a implementării politicilor economice din țările candidate, conform rigorilor și practicilor UE. La baza Dialogului se află Programul de Reforme Economice (PRE). În cadrul reuniunii, participanții au formulat concluzii și recomandări privind PRE pentru fiecare stat candidat. Recomandările pentru Republica Moldova, aferente domeniilor de competență a BNM, vizează stabilitatea prețurilor, independența băncii centrale și dezvoltarea cadrului de supraveghere și reglementare a sectorului financiar.

Pachetul de extindere al UE pentru anul 2024

În anul 2024, BNM a pregătit informații actualizate pentru contribuția Republicii Moldova la următoarele capitole din Raportul Comisiei Europene privind RM în cadrul Pachetului de extindere al UE pentru anul 2024: „Criteriul economic”, Capitolul 4 „Libera circulație a capitalului”, Capitolul 9 „Servicii financiare”, Capitolul 17 „Politica economică și monetară”, Capitolul 18 „Statistică”, Capitolul 32 „Control financiar”.

La 30 octombrie 2024, Comisia Europeană a publicat Pachetul de extindere pentru anul 2024, care include și raportul privind nivelul de pregătire a RM pentru aderare la UE⁷⁷. Raportul, structurat pe capitole de negociere, conține constatări, concluzii și recomandări care necesită a fi luate în considerare de autoritățile din Moldova în procesul de aderare la UE. În raport este apreciat, pentru fiecare capitol de negociere, atât progresul realizat de Republica Moldova în perioada 15 iunie 2023 – 1 septembrie 2024, cât și nivelul de pregătire a Republicii Moldova pentru aderare la UE. Aprecierile Comisiei Europene, privind principalele capitole care vizează într-o anumită măsură domeniile de competență a BNM, sunt sintetizate în tabelul A.19. Este important de menționat că realizarea progreselor necesare, pentru a crește nivelul de pregătire aferent acestor capitole, implică participarea câtorva autorități naționale.

⁷⁷DELEGAȚIA UNIUNII EUROPENE ÎN REPUBLICA MOLDOVA. *Comisia adoptă pachetul de extindere 2024*. Bruxelles: EEAS, 2024. Disponibili: https://www.eeas.europa.eu/delegations/moldova/comisia-adopt%C4%83-pachetul-de-extindere-2024_ro?s=223

Astfel, în raportul sus-menționat al Comisiei Europene sunt constatate anumite progrese privind Capitolul 4 „Libera circulație a capitalului”, Capitolul 9 „Serviciile financiare” și Capitolul 17 „Politica economică și monetară”. Totodată, Comisia Europeană a apreciat că gradul general de pregătire a Republicii Moldova privind cele trei capitole a rămas la același nivel care a fost atribuit în cadrul evaluării din anul 2023 și anume: cu referire la Capitolul 4 „Libera circulație a capitalului”, Moldova se situează între un anumit nivel de pregătire și un nivel moderat de pregătire pentru aderare la UE, iar la Capitolul 9 „Serviciile financiare” și Capitolul 17 „Politica economică și monetară”, Moldova este la un anumit nivel de pregătire.

Comisia Europeană, referitor la *Capitolul 4 „Libera circulație a capitalului”*, a constatat, printre altele, următoarele progrese: 1) Republica Moldova continuă liberalizarea operațiunilor de capital, deși mai rămân anumite restricții în acest domeniu; 2) BNM a redus în continuare comisioanele interbancare pentru operațiunile de plată efectuate printr-un card de plată, ceea ce va reduce cheltuielile pentru operatorii economici și consumatorii finali; 3) a fost implementat sistemul de plăți instant, fiind astfel considerabil simplificate tranzacțiile financiare; 4) Moldova a depus cererea pentru a fi inclusă în spațiul geografic al Zonei Unice de Plăți în Euro (Single Euro Payments Area – SEPA); 5) Moldova implementează legislația națională aliniată la cea de a 5-a directivă a UE privind combaterea spălării banilor. Totodată, Comisia Europeană a recomandat, printre altele, ca: 1) legislația în domeniul valutar să fie aliniată la *acquis*-ul UE pentru a liberaliza operațiunile valutare de capital; 2) să fie introduse modificări legislative și instituționale pentru a facilita, din punctul de vedere al combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, reglementarea și supravegherea furnizorilor de servicii de active virtuale.

Cu referire la *Capitolul 9 „Servicii financiare”*, Comisia Europeană a constatat, printre altele, următoarele progrese: 1) legislația națională a fost parțial aliniată la Directiva 2009/138/CE privind accesul la activitate și desfășurarea activității de asigurare și de reasigurare (Directiva Solvabilitate II), precum și la Directiva 2009/103/CE privind asigurarea de răspundere civilă auto și controlul obligației de asigurare a acestei răspunderi; 2) Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei a fost modificată pentru a-i conferi BNM un mandat expres privind asigurarea stabilității financiare, care include și instrumente macroprudențiale; 3) a fost aprobată Foaița de parcurs pentru finanțarea durabilă pentru perioada 2024-2028 și a fost instituit un Grup de lucru interinstituțional în domeniul finanțării durabile. În același timp, Comisia Europeană a formulat, printre altele, următoarele recomandări, ca: 1) evaluarea gradului de pregătire a societăților de asigurare pentru implementarea cerințelor Directivei Solvabilitate II (Pilonul I) și a Directivei 2009/103/CE; 2) continuarea eforturilor de aliniere a legislației la *acquis*-ul UE privind reglementarea sectoarelor bancar și al asigurărilor (inclusiv rezoluția bancară și schemele de garantare a depozitelor bancare), infrastructura piețelor financiare și finanțele digitale.

În privința *Capitolului 17 „Politica economică și monetară”*, Comisia Europeană a constatat, printre altele, următoarele progrese: 1) Moldova a transmis către UE primul său Program de

Reforme Economice (Economic Reform Programme – PRE); 2) BNM a continuat realizarea obiectivului său fundamental privind stabilitatea prețurilor, iar inflația a revenit în limitele intervalului de variație de $\pm 1,5$ puncte procentuale de la țintă de 5,0 la sută; 3) au fost întreprinse măsuri pentru consolidarea independenței funcționale și financiare a BNM; 4) în Planul național de acțiuni pentru aderarea RM la UE pe anii 2024-2027 a fost reflectat angajamentul de aliniere a legislației naționale la *acquis*-ul UE privind interdicția ca banca centrală să acorde credite sectorului public. Comisia Europeană a înaintat și unele recomandări, printre care menționăm consolidarea independenței și a guvernanței BNM.

Planul național de acțiuni pentru aderarea RM la UE pe anii 2024-2027

BNM a participat la actualizarea și implementarea Planului național de acțiuni pentru aderarea RM la UE pe anii 2024-2027 (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 829/2023⁷⁸), fiind responsabilă sau coresponsabilă de realizarea unor acțiuni din Capitolul 4 „Libera circulație a capitalului”, Capitolul 9 „Servicii financiare”, Capitolul 18 „Statistici” și Capitolul 32 „Control financiar”.

Programul Național de Aderare a RM la UE pentru perioada 2025-2029

Totodată, BNM a participat și la procesul de elaborare a Programului Național de Aderare a RM la UE pentru perioada 2025-2029, care are menirea de a deveni unul dintre principalele documente naționale de planificare strategică. În cadrul acestui proces, BNM a înaintat unele propuneri de angajamente și acțiuni aferente atribuțiilor sale, având drept scop creșterea nivelului de pregătire a Republicii Moldova pentru aderare la UE. Propunerile BNM vizează o serie de măsuri de reglementare, pentru armonizarea legislației naționale la *acquis*-ul UE, precum și unele măsuri de implementare. Aceste propuneri se referă la Capitolul 4 „Libera circulație a capitalului”, Capitolul 9 „Servicii financiare”, Capitolul 17 „Politica economică și monetară”, Capitolul 18 „Statistici” și Capitolul 32 „Control financiar”.

Reuniunile de screening

În contextul pregătirii RM pentru aderare la UE, autoritățile naționale, inclusiv BNM, împreună cu Comisia Europeană au inițiat un amplu exercițiu de examinare a gradului de aliniere a legislației naționale la *acquis*-ul UE, cunoscut sub denumirea de Screening.

Screening-ul explicativ reprezintă prima parte a acestui exercițiu, care a demarat și s-a finalizat în anul 2024. BNM, împreună cu alte autorități naționale, a participat la reuniunile de screening explicativ, în cadrul cărora Comisia Europeană a prezentat și a explicat *acquis*-ul UE pentru toate capitolele de negociere. La rândul lor, autoritățile din Republica Moldova, inclusiv BNM, au avut posibilitatea să adreseze întrebări către

⁷⁸Hotărâre cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană pe anii 2024-2027: nr. 829 din 27.10.2023. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2023, nr. 422-425. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=141820&lang=ro

Comisia Europeană pentru a înțelege mai bine legislația UE. Astfel, în prima jumătate a anului 2024, reprezentanții BNM au participat la reuniunile de screening explicativ, desfășurate, preponderent, la Bruxelles, la care au fost abordate următoarele capitole:

- Capitolul 3 „Dreptul de stabilire și libertatea de a presta servicii” (11 martie 2024);
- Capitolul 9 „Servicii financiare” (14 martie 2024);
- Capitolul 32 „Control financiar” (18 martie 2024);
- Capitolul 24 „Justiție, libertate și securitate” (20 martie 2024);
- Capitolul 5 „Achiziții publice” (21 martie 2024);
- „Criteriul economic” (22 martie 2024);
- Capitolul 4 „Libera circulație a capitalului” (9 aprilie 2024);
- Capitolul 18 „Statistici” (15 aprilie 2024);
- Capitolul 17 „Politica economică și monetară” (27 mai 2024).

Screening-ul bilateral reprezintă a doua parte a exercițiului de screening. Reuniunile de screening bilateral, care, de asemenea, se desfășoară, preponderent, la Bruxelles, sunt o etapă a negocierilor de aderare la UE, în cadrul cărora Moldova informează Comisia Europeană despre nivelul său de pregătire pentru îndeplinirea angajamentelor care decurg din calitatea de membru al UE. În timpul reuniunilor respective, organizate pentru fiecare capitol de negociere, Moldova prezintă Comisiei Europene situația actuală, măsurile întreprinse (inclusiv pentru armonizarea legislației la *acquis*-ul UE), activitățile în derulare, precum și planurile pentru a atinge un nivel deplin de aliniere a cadrului național la standardele și practicile din UE. Pentru participare la reuniunile respective, autoritățile naționale completează chestionarele transmise de Comisia Europeană și pregătesc prezentări pentru fiecare bloc tematic din fiecare capitol.

În acest context, în a doua jumătate a anului 2024, reprezentanții BNM au participat la câteva reuniuni de screening bilateral în cadrul cărora aceștia au prezentat informații privind cadrul de cooperare internațională, cadrul legal național și nivelul de aliniere a acestuia la *acquis*-ul UE, structura instituțională națională și capacitățile administrative, situația actuală și principalele evoluții privind fiecare domeniu prezentat, provocările existente, solicitările privind posibilitățile de integrare accelerată, precum și planurile de viitor. Astfel, BNM a participat la următoarele reuniuni de screening bilateral:

- Reuniunea privind *Capitolul 32 „Control financiar”* s-a desfășurat la 14 octombrie 2024 și în cadrul acesteia reprezentantul BNM a prezentat subiectul „Protecția monedei euro împotriva contrafacerii”.
- În cadrul reuniunii privind *„Criteriul economic”*, desfășurată, de asemenea, la 14 octombrie 2024, reprezentantul BNM a avut prezentări la subiectele „Stabilitatea macroeconomică” și „Funcționarea pieței financiare”.

- La reuniunea privind *Capitolul 18 „Statistici”*, care a avut loc în perioada 13-14 noiembrie 2024, reprezentantul BNM a prezentat următoarele subiecte: „Balanța de plăți și poziția investițională internațională”, „Conturi financiare”, „Indicatori monetari și financiari”, „Investiții străine directe”, „Comerțul internațional cu servicii”.
- Reuniunea aferentă *Capitolului 4 „Libera circulație a capitalului”* s-a desfășurat la 16 decembrie 2024 și în cadrul acesteia reprezentanții BNM au prezentat subiectele „Libera circulație a capitalului și a plăților”, „Sisteme de plăți” și „Măsuri anticorupție aferente liberei circulații a capitalului”. Totodată, BNM a contribuit cu informații la elaborarea prezentării „Combaterea spălării banilor”.

Reuniunile de screening pentru Capitolul 9 „Servicii financiare” și Capitolul 17 „Politica economică și monetară” sunt planificate pentru anul 2025.

Planul de creștere economică pentru RM

La 10 octombrie 2024, Comisia Europeană a anunțat un pachet de sprijin în valoare de 1,8 miliarde euro pentru a susține Planul de creștere economică pentru Republica Moldova în perioada 2025-2027 (Growth Plan). Implementarea acestui plan de creștere va fi bazată pe o agendă de reforme, elaborată de autoritățile din RM în consultare cu Comisia Europeană, care vizează 6 domenii majore: 1) dezvoltarea sectorului privat; 2) reziliența economică și infrastructura; 3) guvernanta economică; 4) capitalul social; 5) tranziția verde și capitalul natural; 6) valorile fundamentale. Debursarea sprijinului financiar sus-menționat de către UE va fi condiționată de realizarea de către RM a acțiunilor din agenda de reforme. În anul 2024, BNM a participat la exercițiul de elaborare a propunerilor de acțiuni pentru proiectul agendei de reforme.

Proiectul BNM dedicat pregătirii aderării RM la UE

În anul 2024, în cadrul BNM a fost lansat proiectul *„Pregătirea aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană pe domeniile ce revin în competența Băncii Naționale a Moldovei”*, al cărui obiectiv este de a asigura pregătirea procesului de aderare a RM la UE în domeniile care sunt în competența BNM, inclusiv prin realizarea armonizării legislației financiare bancare și nebankare a RM cu cea a UE, precum și întărirea capacității instituționale a BNM. Astfel, în cadrul BNM au fost instituite 8 grupuri de lucru (echipe de implementare) conform capitolelor din *acquis*-ul UE relevante atribuțiilor BNM. Membrii echipelor din BNM participă la toate activitățile care vizează procesul de pregătire pentru aderare la UE, iar unii dintre acești membri fac parte și din grupurile de lucru naționale instituite în baza Mecanismului național de coordonare a procesului de aderare a RM la UE.

Alte evoluții semnificative și activități realizate în contextul integrării europene

- *Prima Conferință Interguvernamentală RM-UE*⁷⁹ a avut loc la 25 iunie 2024 și a marcat lansarea oficială a negocierilor de

⁷⁹GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA. *Conferința interguvernamentală Moldova-UE*. Chișinău: Guvernul Republicii Moldova, 25 iunie 2024. Disponibil: <https://old.gov.md/ro/conferinta-interguvernamental-moldova-ue>

aderare a RM la UE. În cadrul acestei conferințe, UE a prezentat Cadrul de negociere pentru Republica Moldova, care se referă la principiile ce guvernează negocierile, conținutul negocierilor și procedurile aferente negocierilor. Totodată, în timpul conferinței sus-menționate, Moldova a prezentat Poziția sa generală de negociere, la elaborarea căreia a contribuit și BNM (în partea care se referă la sectorul financiar). Poziția generală de negociere a RM vizează procesul de integrare europeană, conținutul negocierilor, precum și procesul de negocieri.

- BNM a participat la *reuniunile platformelor de cooperare instituite prin Acordul de Asociere RM-UE*: Comitetul de Asociere RM-UE în configurația comerț din 14-15 noiembrie 2024, Comitetul de asociere RM-UE din 2 decembrie 2024, în cadrul cărora au fost examinate inclusiv subiecte aferente domeniilor de competență a BNM, de exemplu evoluțiile și perspectivele macroeconomice ale Republicii Moldova, realizările și planurile privind sectorul financiar. De asemenea, BNM a prezentat autorităților naționale informații în contextul organizării la 21 mai 2024 a reuniunii Consiliului de Asociere RM-UE.
- *Întrevederile cu Comisia Europeană privind prognozele macroeconomice*. În contextul elaborării de către Comisia Europeană a prognozelor macroeconomice periodice pentru statele candidate pentru aderare la UE (în cadrul exercițiilor „Spring 2024 Economic Forecast” și „Autumn 2024 Economic Forecast”), reprezentanții BNM au participat, la 16 aprilie 2024 și la 10 octombrie 2024, la întrevederi la nivel de experți cu reprezentanți ai Direcției Generale Afaceri Economice și Financiare a Comisiei Europene (DG ECFIN). În cadrul întrevederilor, reprezentanții BNM și cei ai Comisiei Europene au avut discuții privind evoluțiile și prognozele macroeconomice care vizează UE și Republica Moldova.
- BNM a continuat *fortificarea relațiilor de cooperare cu autoritățile UE*, inclusiv prin organizarea de întrevederi bilaterale cu reprezentanții de nivel înalt ai acestora. Astfel, BNM a cooperat cu Banca Centrală Europeană, Autoritatea Bancară Europeană, Direcția Generală Afaceri Economice și Financiare a Comisiei Europene (DG ECFIN), Direcția Generală Stabilitate Financiară, Servicii Financiare și Uniunea Piețelor de Capital a Comisiei Europene (DG FISMA), Direcția Generală Vecinătate și Negocieri privind Extinderea Comisiei Europene (DG NEAR), precum și cu unele bănci centrale din UE și autorități de supraveghere financiară din UE, inclusiv cu băncile centrale responsabile de supravegherea instituțiilor de credit din UE care au filiale în Moldova. De asemenea, BNM a dezvoltat o bună cooperare cu Consiliul European al Plăților (European Payments Council – EPC) în contextul examinării dosarului depus de BNM pentru includerea Republicii Moldova în spațiul geografic al Zonei Unice de Plăți în Euro (SEPA). La fel, în anul 2024, conducerea BNM a avut întrevederi cu șeful Delegației UE în Republica Moldova, precum și cu unii ambasadori ai țărilor UE în Republica Moldova.

8.2 Colaborarea internațională

Fondul Monetar Internațional (FMI)⁸⁰

Fondul Monetar Internațional, unul din partenerii strategici ai Republicii Moldova, oferă țării noastre suport continuu și valoros prin promovarea și susținerea reformelor necesare pentru asigurarea creșterii economice sustenabile și stabilității financiare.

Pe parcursul anului 2024, relațiile dintre Banca Națională a Moldovei și FMI au evoluat, în special în contextul implementării Programului⁸¹ susținut de FMI prin mecanismele de finanțare EFF⁸² (Mecanismul de Finanțare Extinsă), ECF⁸³ (Mecanismul Extins de Creditare) și RSF⁸⁴ (Mecanismul de Finanțare pentru Reziliență și Durabilitate) în contextul celei de-a cincea evaluări a programului susținut prin ECF și EFF, precum și a primei evaluări a programului susținut prin RSF. După finalizarea acestor evaluări de către Consiliul Directorilor Executivi ai FMI⁸⁵, Republica Moldova a primit un suport bugetar de 174,99 milioane dolari SUA (echivalentul a 132,94 milioane Drepturi Speciale de Tragere – DST⁸⁶).

⁸⁰BANCA NAȚIONALĂ A MOLDOVEI. *Fondul Monetar Internațional (FMI)*. Chișinău: BNM, 2024. Disponibil: <http://bnm.md/ro/content/relatia-republicii-moldova-cu-fondul-monetar-international-fmi>

⁸¹Valoarea asistenței financiare prevăzute de FMI pentru realizarea programului susținut prin Mecanismul extins de creditare și Mecanismul de finanțare extinsă, cu perioada de implementare decembrie 2021 – octombrie 2025, constituie 795,72 milioane dolari SUA (594,26 milioane DST). Din momentul demarării și până la finele anului 2024, din valoarea totală a programului susținut de ECF și EFF a fost debursată suma de 733,07 milioane dolari SUA (549,8 milioane DST).

⁸²Mecanismul de finanțare extinsă (Extended Fund Facility – EFF) este un instrument de finanțare al FMI destinat statelor cu dezechilibre mari în balanța de plăți cauzate de unele impedimente de ordin structural sau de ritmul lent al creșterii economice și de anumite stări inerent precare ale balanței de plăți. <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2023/Extended-Fund-Facility-EFF>

⁸³Mecanismul extins de creditare (Extended Credit Facility – ECF) este un instrument de finanțare al FMI prin intermediul căruia țările eligibile (cu venituri mici) pot beneficia de asistență financiară în condiții concesionale, într-o formă mai flexibilă și mai bine ajustată la diversele lor necesități, inclusiv în timpul crizelor (de exemplu, în cazul problemelor de durată legate de balanța de plăți). <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2023/Extended-Credit-Facility-ECF>

⁸⁴Programul susținut prin Mecanismul de finanțare pentru reziliență și durabilitate (RSF), cu perioada de implementare decembrie 2023 – octombrie 2025, prevede finanțarea în sumă de circa 169 milioane dolari SUA (129,375 milioane DST). Din momentul demarării și până la finele anului 2024, din valoarea totală a programului respectiv a fost debursată suma de 56,72 milioane dolari SUA (43,12 milioane DST).

⁸⁵Consiliul Directorilor Executivi al FMI este unul din organele FMI, fiind compus din 25 de directori executivi (aleși de țările membre) și directorul general al FMI, care prezidează întrunirile acestui consiliu. Consiliul Executiv este responsabil pentru desfășurarea activității de zi cu zi a FMI și se întrunește, de obicei, de mai multe ori în fiecare săptămână și își desfășoară activitatea, în mare parte, pe baza documentelor pregătite de conducerea și personalul FMI. <https://www.imf.org/external/np/sec/memdir/eds.aspx>

⁸⁶Dreptul Special de Tragere (DST) este un activ internațional de rezervă creat de FMI. Valoarea DST se determină pe baza unui coș valutar format din 5 valute: dolarul SUA, euro, lira sterlină, yuanul Renminbi chinezesc și yenul japonez. <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2023/special-drawing-rights-sdr> <https://imf.md/press/pressw/press-230109.html>

În cadrul evaluării, reprezentanții FMI au menționat că programul susținut prin ECF și EFF s-a realizat, în linii mari, conform parametrilor conveniți: din octombrie 2023 inflația a rămas în intervalul țintit de Banca Națională a Moldovei; rata de bază a fost menținută la nivelul înregistrat în perioada supusă evaluării; angajamentul autorităților de a menține cerințele prudențiale actuale privind acționariatul băncilor a fost apreciat drept un factor important în protejarea stabilității macrofinanciare. Totodată, a fost menționată necesitatea asigurării în continuare a guvernantei, autonomiei, transparenței și responsabilității consolidate a BNM. De asemenea, Consiliul Directorilor Executivi al FMI a remarcat că au fost obținute rezultate pozitive în cadrul programului susținut de RSF, toate măsurile de reformă fiind realizate cu succes, conform condițiilor stabilite pentru prima evaluare de program.

În luna decembrie 2024, ca urmare a misiunii experților FMI desfășurate în perioada 1-11 octombrie 2024, Consiliul Directorilor Executivi al FMI a finalizat cea de-a șasea evaluare a programului susținut de ECF și EFF și cea de-a doua evaluare a programului susținut de RSF, fiind debursate Republicii Moldova 146,53 milioane dolari SUA (111,38 milioane DST). Suma totală a debursărilor efectuate în anul 2024 în cadrul programului susținut de ECF și EFF și programului RSF a constituit 321,52 milioane dolari SUA (244,32 milioane DST). Astfel, Consiliul Directorilor Executivi al FMI a apreciat menținerea inflației, în mare parte, în limitele intervalului de $\pm 1,5$ puncte procentuale de la ținta de 5,0 la sută, stabilită de BNM; înaintarea în Parlament a pachetului de modificări ale legislației pentru consolidarea autonomiei și guvernantei BNM; prezența condițiilor favorabile avansării rapide în realizarea reformelor structurale, cum ar fi pașii întreprinși în contextul implementării Planului de creștere economică al Uniunii Europene pentru Moldova și progresul constant în eforturile de aderare la Uniunea Europeană.

În anul 2024, plățile totale aferente deservirii creditelor acordate BNM de către FMI au constituit 9,5 milioane DST (echivalentul a 12,6 milioane dolari SUA), dintre care plățile pentru suma principală a creditului au constituit 7,7 milioane DST (echivalentul a 10,2 milioane dolari SUA), iar plățile pentru dobânzile și comisioanele la credite au constituit 1,8 milioane DST (echivalentul a 2,4 milioane dolari SUA).

La data de 31 decembrie 2024, soldul angajamentelor financiare față de FMI, de care a beneficiat BNM, a constituit: EFF – 28,1 milioane DST (36,6 milioane dolari SUA), iar ECF – 6,4 milioane DST (8,4 milioane dolari SUA).

În contextul aprobării de către Consiliul Guvernatorilor FMI a Rezoluției nr. 79-1 din 15 decembrie 2023 privind cea de-a șaisprezecea revizuire generală a cotelor FMI, care prevede majorarea cu 50 la sută a cotelor tuturor membrilor FMI, BNM a elaborat proiectul de lege cu privire la majorarea sumei de subscripție a Republicii Moldova la Fondul Monetar Internațional, adoptată de Parlament la 5 decembrie 2024⁸⁷.

⁸⁷Lege cu privire la majorarea sumei de subscripție a Republicii Moldova la Fondul Monetar Internațional: nr. 280 din 05.12.2024. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2024, nr. 516-518, art. 713. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=146163&lang=ro

Având în vedere că Republica Moldova este reprezentată în Consiliul Guvernatorilor FMI de membrii Comitetului executiv al BNM, în calitate sa de guvernator și guvernator supleant ai FMI, reprezentanții BNM au participat la Reuniunile de primăvară și cele anuale ale FMI și ale Grupului Băncii Mondiale, care au avut loc în perioada 15-20 aprilie 2024 și, respectiv, 21-26 octombrie 2024, la Washington D.C., SUA. Printre subiectele puse în discuție în marja acestor reuniuni s-au aflat: evoluția și perspectivele economiei globale, principalele provocări economice regionale, majorarea capitalului FMI prin implementarea celei de-a 16-a Revizuirii Generale a Cotelor FMI, revizuirea politicilor de finanțare ale FMI și consolidarea capacității FMI de a o oferi sprijin statelor membre, promovarea politicii monetare eficiente și reformelor structurale, implementarea agendei climatice, moneda digitală, FinTech, securitatea cibernetică, alinierea normelor bancare la standardele UE, independența băncilor centrale.

În perioada 10-12 iulie 2024, BNM, împreună cu Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, au găzduit, conform principiului rotației, Reuniunea Constituentei belgiano-neerlandeze a Fondului Monetar Internațional și a Grupului Băncii Mondiale. Evenimentul desfășurat la Chișinău a devenit scena dialogurilor financiare mondiale, reunind peste 100 de reprezentanți ai ministerelor de finanțe și ai băncilor centrale din 16 țări ce sunt parte din Constituența FMI și BM, condusă de Belgia și Regatul Țărilor de Jos. Țara noastră în cadrul acestei reuniuni a fost reprezentată de președinta și prim-ministrul Republicii Moldova, ministrul finanțelor, guvernatorul BNM, precum și reprezentanți oficiali ai altor instituții importante. Cu această ocazie, la Chișinău a sosit directorul general adjunct al Fondului Monetar Internațional și vicepreședintele Băncii Mondiale pentru Europa și Asia Centrală. Reuniunea a constat din Conferință de nivel înalt cu participarea tuturor membrilor delegațiilor oficiale și a reprezentanților de rang înalt din Republica Moldova și străinătate. Tema centrală a Reuniunii de la Chișinău a fost „Asigurarea unei creșteri viguroase într-un mediu volatil și incert”, cu subiecte legate de mobilizarea capitalului privat și de oportunitățile de inovare și creștere determinate de inteligența artificială. Participanții și vorbitorii notorii au avut un schimb de opinii pe teme de interes comun și diverse subiecte din actualitatea internațională.

Republica Moldova este membră a Constituentei conduse de Regatul Țărilor de Jos și Belgia începând cu 12 august 2012, alături de Andorra, Armenia, Belgia, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Cipru, Croația, Georgia, Israel, Luxemburg, Republica Macedonia de Nord, Muntenegru, Regatul Țărilor de Jos, România și Ucraina. Acest grup de țări este reprezentat în organismele decizionale ale FMI și Băncii Mondiale (Consiliile de directori executivi ale FMI și Băncii Mondiale) de câte un director executiv, care este ales pentru un mandat de patru ani. Este pentru a doua oară când în Republica Moldova a fost organizată Reuniunea Constituentei belgiano-neerlandeze a FMI și a BM, prima având loc în anul 2007. Anul următor reprezentanții țărilor membre, precum și ai FMI și BM se vor reuni cu aceeași ocazie în Luxembourg.

Pe parcursul anului 2024 angajații BNM au participat online la diverse evenimente de instruire ce țin de domeniile de activitate specifice băncii centrale organizate de FMI, precum și au beneficiat de instruire pe platforma de instruire online a FMI.

Banca Mondială

În anul 2024, BNM a continuat dialogul cu Banca Mondială, în cadrul căruia a fost prezentată informația necesară pentru evaluarea obiectivă a situației din sistemul financiar autohton, în vederea facilitării luării deciziilor de către această instituție financiară internațională de a acorda în continuare finanțare în diferite domenii prioritare pentru Republica Moldova.

Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD)⁸⁸

BERD este una din instituțiile financiare internaționale importante care acordă Republicii Moldova sprijin continuu și valoros, în special în procesul de dezvoltare și consolidare a sectorului bancar.

Pe parcursul anului 2024, BNM a cooperat cu BERD în vederea implementării Strategiei de țară pentru Republica Moldova pentru perioada 2023-2028, aprobată de Consiliul de Administrație al BERD la data de 23 februarie 2023. Printre prioritățile strategice ale acestei strategii este sprijinirea dezvoltării infrastructurii financiare reziliente prin continuarea dialogului politic activ alături de alți parteneri internaționali, cum ar fi Fondul Monetar Internațional și Uniunea Europeană, consolidarea rezilienței sectorului financiar, inclusiv, prin armonizarea reglementărilor cu standardele Uniunii Europene.

Prezența BERD în calitate de acționar în sectorul bancar contribuie la îmbunătățirea guvernancei corporative, ceea ce completează eforturile BNM de admitere în sector doar a acționarilor de calitate, care corespund în totalitate criteriilor de onorabilitate și profesionalism.

Asociația Europeană a Caselor de Compensare Automatizate (EACHA)⁸⁹

În anul 2024, BNM a continuat conlucrarea cu EACHA prin schimbul de informații și experiență în domeniul activității caselor de procesare a plăților. Astfel, în perioada 21-22 mai 2024, reprezentanții BNM, în calitate de membri ai EACHA, au participat la „EACHA 11th Annual Payment Forum” organizat la Sofia, Bulgaria. Participarea la acest eveniment a avut loc în contextul

⁸⁸BANCA NAȚIONALĂ A MOLDOVEI. *Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD)*. Chișinău: BNM, 2024. Disponibil: <http://bnm.md/ro/content/relatia-republicii-moldova-cu-banca-europeana-pentru-reconstrucție-si-dezvoltare-berd>

⁸⁹*Asociația Europeană a Caselor de Compensare Automatizate (EACHA)* este o organizație non-profit a administratorilor sistemelor de compensare și a centrelor de procesare a plăților. În cadrul EACHA sunt organizate mai multe grupuri de lucru din sectorul plăților pentru a fi abordate aspecte precum interoperabilitatea în cadrul spațiului unic de plăți în euro (SEPA). În prezent, EACHA este formată din 26 de membri din 23 de țări. BNM, în calitate de administrator al Sistemului automatizat de plăți interbancare (SAPI), a devenit membru al EACHA în anul 2014.

realizării obiectivelor strategice ale BNM, și anume, inițiativele orientate spre sporirea plăților fără numerar, precum aderarea Republicii Moldova la Zona Unică de Plăți în Euro (SEPA), interoperabilitatea plăților instant în Europa, interconectarea sistemelor de plăți instant.

Grupul Internațional de Lucru al Băncilor Centrale de Gestiune a Riscurilor Operaționale (IORWG)⁹⁰

În perioada 11-13 iunie 2024, reprezentanții BNM au participat la Conferința anuală a IORWG, găzduită de Banca Centrală a Italiei, în Roma. În cadrul evenimentului au fost prezentate rezultatele sondajului „Survey on Maturity Model, Trends and Best Practices”, prin intermediul căruia IORWG evaluează anual maturitatea gestiunii riscurilor operaționale în băncile centrale, membre ale grupului. Conform rezultatelor evaluării, în anul 2024, BNM s-a plasat în top 5 bănci centrale la categoria Risk Culture. Acest rezultat subliniază progresul în maturitatea gestiunii riscurilor operaționale a BNM, care a crescut față de anul 2023 de la nivelul 3 la 4, corespunzând nivelului de maturitate „Advanced” conform metodologiei IORWG.

De asemenea, pe parcursul anului 2024, BNM a continuat să participe la activitățile desfășurate de IORWG, oferind răspunsuri la următoarele studii inițiate de grup: „Currency Issue Activity Benchmarking”, „Survey on Risk Reporting (Dashboards)”, „Survey on Risk & Incident Repository”, „Survey on ESG Practices of Central Bank”, „Survey on Maturity Model, Trends and Best Practices” și „Survey on Transversal risks”.

Centrul de Excelență în Finanțe (CEF)⁹¹

În perioada iunie 2023 – iunie 2024, BNM a deținut președinția Consiliului de Conducere al CEF. În acest context, la 13 iunie 2024, la Chișinău, s-a desfășurat Reuniunea anuală a Consiliului de Conducere al CEF 2024, eveniment condus de guvernatorul

⁹⁰Grupul Internațional de Lucru al Băncilor Centrale de Gestiune a Riscurilor Operaționale (*International Operational Risk Working Group – IORWG*) este un grup de lucru destinat băncilor centrale și autorităților monetare și de supraveghere, care are drept scop schimbul de experiență, inovarea cadrului metodologic și partajarea celor mai bune practici între băncile centrale în domeniul gestiunii riscului operațional. BNM a devenit membru al IORWG în anul 2015.

⁹¹Centrul de Excelență în Finanțe (*CEF*) este o organizație internațională cu misiunea de a sprijini implementarea reformelor în domeniile finanțelor publice și financiar-bancar în Europa de Sud-Est prin activități de instruire. CEF a fost înființată în anul 2001 în cadrul Pactului de stabilitate pentru Europa de Sud-Est de către Guvernul Slovaciei, la inițiativa Ministerului de Finanțe din Slovenia și în strânsă cooperare cu alte ministere de finanțe ale fostelor țări iugoslave și Albania. În anul 2015, CEF a devenit o organizație internațională după 14 ani de succes în calitate de instituție regională. Republica Moldova a devenit membră a CEF prin aprobarea Legii nr. 115/2015 pentru ratificarea Acordului privind constituirea Centrului pentru Excelență în Finanțe. În Consiliul de Conducere al CEF, Republica Moldova este reprezentată de BNM și Ministerul Finanțelor, fiecare deținând câte un drept de vot în procesul decizional.

BNM, în calitate de președinte al Consiliului⁹². În cadrul reuniunii au fost aprobate: raportul de activitate al CEF pentru anul 2023 și raportul directorului executiv, programul de activitate pentru 2025, alegerea președintelui Consiliului de Conducere al CEF etc.

Pe lângă Reuniunea sus-numită s-a desfășurat și Forumul CEF, dedicat consolidării guvernantei competențelor pentru menținerea persoanelor talentate. În cadrul acestui eveniment participanții au pus accentul pe importanța dezvoltării capacității instituționale, culturii organizaționale care sprijină partajarea cunoștințelor, îmbunătățirii abilităților de conducere, managementului cunoștințelor, în calitate de mecanisme pentru menținerea persoanelor talentate în cadrul instituțiilor.

Grupul Supraveghetorilor Bancari din Europa Centrală și de Est (BSCEE)⁹³

Grupul Supraveghetorilor Bancari din Europa Centrală și de Est (BSCEE) este o organizație regională, fără personalitate juridică, înființată în anul 1991, în Budapesta. Membrii BSCEE sunt instituțiile de supraveghere bancară din 24 țări. Scopul BSCEE este promovarea și menținerea cooperării dintre autoritățile de supraveghere bancară din Europa Centrală și de Est, de a servi în calitate de forum de nivel înalt pentru schimbul de experiență, tehnici în domeniul supravegherii, informații și know-how.

În perioada 28-31 mai 2024, reprezentanții BNM au participat la cea de-a 36-a Conferință Anuală a BSCEE, care s-a desfășurat la Budapesta, Ungaria, în cadrul căreia au fost abordate următoarele subiecte: prioritățile și provocările în domeniul reglementării și supravegherii pentru anul 2024, evaluarea supravegherii și aplicarea învățării automatizate și inteligenței artificiale și pașii de supraveghere în prevenirea fraudei, eventualele instrumente de reglementare pentru reducerea riscului ratei dobânzii, finanțarea verde – veniturile la nivel macroeconomic îndreptate spre eficiență energetică, raportul Secretariatului BSCEE, modificarea Acordului BSCEE, alegerea noului președinte BSCEE pentru perioada 16 decembrie 2024 – 15 decembrie 2025 etc.

De asemenea, BNM a continuat pe parcursul anului 2024 colaborarea cu membrii BSCEE, prin schimbul de informații și experiență în domeniul supravegherii și reglementării bancare.

Asociația Internațională a Supraveghetorilor în Asigurări (IAIS)⁹⁴

În luna mai 2024, BNM a devenit membru provizoriu al IAIS. Calitatea de membru provizoriu oferă toate beneficiile calității de

⁹²Gubernatorul BNM a fost ales președintele Consiliului de Conducere al CEF pentru perioada iunie 2023 – iunie 2024.

⁹³GROUP OF BANKING SUPERVISORS FROM CENTRAL AND EASTERN EUROPE. [Pagina Web.] Disponibil: https://www.bscee.org/o_nas/wspolpraca_miedzynarodowa/bscee_index

⁹⁴Asociația Internațională a Supraveghetorilor în Asigurări (IAIS) este o organizație non-profit a autorităților de supraveghere și reglementare a asigurărilor, creată în anul 1994, cu sediul la Basel, Elveția. IAIS reunește membri din peste 200 de jurisdicții, acoperind peste 97 la sută din piața globală a asigurărilor, după

membru al IAIS, cu excepția drepturilor de vot, până la aprobarea formală din cadrul Reuniunii Anuale Generale. În cadrul Reuniunii Generale Extraordinare din data de 26 august 2024, care s-a desfășurat prin procedură scrisă, a fost aprobată calitatea de membru a BNM cu drepturi depline. Aderarea la IAIS contribuie la fortificarea capacităților BNM de supraveghere a sectorului asigurări și facilitarea soluționării problemelor de supraveghere, precum și reprezintă un prilej pentru aderarea BNM la Memorandumul Multilateral de Înțelegere privind cooperarea și schimbul de informații al IAIS, care oferă un cadru instituțional puternic pentru colaborare și schimb de informații între autoritățile de reglementare și supraveghere a asigurărilor din întreaga lume.

Este de menționat că reprezentanții BNM au participat la diverse evenimente organizate de IAIS din domeniul asigurărilor.

Cooperarea cu alte organizații regionale

La data de 10 septembrie 2024, reprezentanții BNM au participat la evenimentul „EIOPA Eastern Cooperation Conference 2024” organizat de Autoritatea Europeană de Asigurări și Pensii Ocupaționale (European Insurance and Occupational Pensions Authority – EIOPA)⁹⁵ în Frankfurt pe Main, Germania. Această conferință este un eveniment regional, desfășurat periodic, destinat jurisdicțiilor din afara spațiului economic european din zonele Europei de Est și Balcanilor de Vest, care au un interes în adaptarea sau implementarea legislației Uniunii Europene privind asigurările bazate pe riscuri. Evenimentul s-a concentrat, în special, pe schimbul de informații privind reglementarea și schimbul de experiențe și practici în domeniul supravegherii sectorului asigurări, aducând în prim plan discuții și prezentări actuale din acest domeniu. Conferința a adunat experți din domeniul supravegherii și reglementării în sectorul asigurări, precum și lideri de opinie în acest domeniu, inclusiv participanți din țări precum Albania, Austria, Belgia, Bosnia și Herțegovina, Croația, Georgia, Germania, Kosovo, Montenegro, Polonia, România, Serbia, Slovenia, Slovacia și Ungaria.

Reprezentanții BNM au participat la sesiunile de instruire oferite de centrul regional de instruire Joint Vienna Institute (JVI)⁹⁶ în

primele brute subscrise.

Misiunea IAIS este promovarea unei supravegheri eficiente și consecvente la nivel global a industriei asigurărilor pentru dezvoltarea și menținerea pieței de asigurări echitabile, sigure și stabile în beneficiul și protecția asiguraților, precum și contribuirea la stabilitatea financiară globală.

<https://www.iais.org/>

⁹⁵Autoritatea Europeană pentru Asigurări și Pensii Ocupaționale (EIOPA – European Insurance and Occupational Pensions Authority) este parte a sistemului european de supraveghere financiară, care are următoarele responsabilități: să contribuie la stabilitatea sistemului financiar, să asigure transparența piețelor și produselor financiare și să contribuie la protecția titularilor de polițe de asigurare și a membrilor și beneficiarilor sistemelor de pensii.

⁹⁶JVI este un centru regional de instruire a oficialilor din sectorul public, cu precădere, din țările Europei Centrale, de Est și de Sud-Est, Caucaz și Asia Centrală. A fost înființat în 1992 de autoritățile austriece (Ministerul Federal al Finanțelor și Banca Centrală a Austriei), Fondul Monetar Internațional și alte câteva organizații internaționale.

următoarele domenii: asigurări și reasigurări și sectorul financiar nebanca; cercetări, previziuni și stabilitate financiară; combaterea spălării banilor și finanțării terorismului; comunicare, educație financiară și protocol; dezvoltare financiară și incluziune financiară; cooperare externă și integrarea europeană; economie sustenabilă; Fintech; gestiunea resurselor umane; gestiunea rezervelor valutare; implementarea politicii monetare și valutare; politica monetară; raportări și statistică; rezoluția bancară; stabilirea regimului cursului de schimb al monedei naționale; supravegherea bancară.

Cooperarea cu băncile centrale și autoritățile de supraveghere financiară din alte state

În contextul economic globalizat actual, cooperarea cu băncile centrale și autoritățile de supraveghere financiară din alte state reprezintă un pilon fundamental pentru stabilitatea și dezvoltarea sistemului financiar național. Această cooperare se concentrează pe schimbul de informații și experiență, asistență tehnică, negocierea, încheierea și implementarea acordurilor de colaborare și memorandumurilor de înțelegere în vederea consolidării capacității instituționale de exercitare a atribuțiilor specifice băncilor centrale și alinierii la standardele internaționale din domeniul financiar.

Pe acest fundal, partenerul de încredere al Băncii Naționale a Moldovei este **Banca Națională a României** (BNR) cu care pe parcursul anului 2024 s-a purtat un dialog aprofundat pentru elaborarea unui cadru de cooperare în domeniul rezoluției bancare. Astfel, în baza Acordului de cooperare între Banca Națională a Moldovei și Banca Națională a României, semnat la 11 iunie 2021, cele două instituții colaborează în vederea semnării unui acord de cooperare și schimb de informații dedicat domeniului rezoluției bancare. Acest acord va favoriza planificarea și implementarea rezoluției băncilor/ instituțiilor de credit, precum și ar permite consolidarea capacităților instituționale ale părților semnatare, aferente rolului și responsabilităților care le revin în domeniul în cauză.

Un alt exemplu de parteneriat instituțional deosebit dintre BNM și BNR a fost organizarea, în perioada 14-22 septembrie 2024, în cooperare cu Academia de Studii Economice din Moldova (ASEM) și Academia de Studii Economice din București (ASE), a unei noi ediții a programului *Scoala Finanțelor Moderne*. Acest program de anvergură contribuie la avansarea educației financiare a tinerilor din Republica Moldova și la aprofundarea competențelor mediului academic specializat, necesare pentru dezvoltarea culturii financiare, în baza unei abordări aplicative la nivelul unui stat membru al Uniunii Europene.

Banca Franței (BdF) reprezintă un alt partener important cu care pe parcursul anului 2024 BNM și-a intensificat cooperarea ce s-a axat pe negocierea unui Memorandum de Înțelegere între cele două instituții. Memorandumul urmează să stabilească un cadru larg de colaborare, având ca obiectiv principal schimbul de experiență și consolidarea capacităților în domenii-cheie precum:

politica monetară și stabilitatea financiară, reglementarea și supravegherea pieței financiare, inclusiv în sectoarele bancar, nebanca și de asigurări, liberalizarea contului de capital, cercetare și studii macroeconomice, transformarea digitală a proceselor de business și managementul riscului etc. Un element distinct al acestei colaborări este participarea experților BNM la programele de instruire organizate de Institutul Financiar Bancar Internațional al Băncii Franței, care vin să sprijine dezvoltarea competențelor, în special, de analiză macroeconomică și politică financiară.

Pe parcursul anului 2024, Banca Națională a Moldovei și **Banca Națională a Ucrainei** și-au intensificat colaborarea și asistența tehnică reciprocă în domeniile comune de interes. Astfel, Banca Națională a Moldovei a beneficiat de sprijinul Băncii Naționale a Ucrainei (BNU) în organizarea unui atelier de lucru privind asigurarea continuității și recuperarea activității în caz de dezastru. De cealaltă parte, BNM în cadrul unei videoconferințe a împărtășit BNU experiența sa în organizarea procesului de aderare a Republicii Moldova la SEPA.

În contextul preluării de la 1 iulie 2023 a atribuțiilor de licențiere, autorizare, reglementare și supraveghere a sectorului de asigurări și reasigurări, pe parcursul anului de referință, BNM a demarat procesul de negociere a unui acord de cooperare cu **Autoritatea de Supraveghere Financiară (ASF)** din România. Semnarea acestui acord va deschide noi perspective de cooperare în contextul alinierii cadrului legislativ și de supraveghere aplicabil sectorului de asigurări și reasigurări din Republica Moldova la normele și standardele Uniunii Europene.

În scopul consolidării relațiilor dintre instituții pentru implementarea unor proiecte comune menite să sprijine dezvoltarea piețelor financiare, inclusiv sectorului de asigurări și reasigurări, la data de 16 decembrie 2024 BNM, Autoritatea de Supraveghere Financiară, împreună cu Comisia Națională a Pieței Financiare, Academia de Studii Economice din Moldova și Fundația Institutul de Studii Financiare (ISF) au semnat un Protocol de Colaborare în acest sens. Conform protocolului, părțile se angajează să promoveze programe educaționale comune, să susțină programe universitare și postuniversitare specifice sectorului financiar, să realizeze studii de cercetare, precum și să dezvolte cadrul de implementare pentru programul de educație și incluziune financiară în Republica Moldova.

Pe subiectul încheierii unui memorandum de înțelegere, BNM este antrenată în dialog cu **Comisia de Supraveghere Financiară din Bulgaria**. Necesitatea formalizării cooperării dintre cele două instituții rezultă din prezența investițiilor bulgare în sectorul bancar moldovenesc și în alte sectoare, precum și angajamentele internaționale stabilite în Acordul de Asociere dintre Republica Moldova și UE.

Pe parcursul anului de raportare, în vederea îndeplinirii atribuțiilor de licențiere a activității băncilor, BNM a colaborat cu Banca Centrală Europeană, Banca Națională a României, Banca Centrală a Macedoniei de Nord, Banca Centrală a Albaniei, Banca Lituaniei, Banca Națională a Ucrainei, Autoritatea Estoniană de

Supraveghere Financiară și Rezoluție, Agenția Bancară a Federației Bosnia și Herțegovina, Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională, Autoritatea Federală de Supraveghere Financiară (BaFin). Totodată, pentru îndeplinirea atribuțiilor de autorizare a participanților profesioniști pe piața asigurărilor, BNM a colaborat prin schimb de informații cu următoarele autorități de supraveghere financiară: Autoritatea de Supraveghere Financiară din România, Banca Serbiei, Autoritatea Pieței Financiare din Austria.

Totodată, BNM a delegat participanți la un șir de evenimente și seminare de instruire, pe diverse domenii de activitate a băncii centrale, organizate de Banca Centrală Europeană, Banca Reglementelor Internaționale, Autoritatea Bancară Europeană (EBA), Banca Centrală a Austriei, Banca Centrală a Germaniei, Banca Franței, Banca Națională a Elveției, Banca Națională a Ungariei, Banca Națională a Belgiei, Banca Națională a Georgiei, Banca Centrală a Țărilor de Jos, Banca Centrală a Armeniei, Școala de Bănci și Finanțe din Florența.

8.3 Cooperarea tehnică externă

Asistența tehnică externă (ATE) reprezintă un mecanism substanțial de fortificare a sectorului financiar bancar și nebancar al Republicii Moldova prin sprijinirea implementării celor mai bune practici și standarde internaționale, precum și a creșterii capacităților BNM în realizarea atribuțiilor instituționale.

Pornind de la obiectivele sale strategice, BNM susține o cooperare constantă în diverse domenii de activitate cu partenerii externi de dezvoltare și autoritățile de supraveghere din alte state.

În anul 2024, BNM a beneficiat de asistență tehnică externă pentru fortificarea capacităților instituționale în multiple domenii precum: stabilitate financiară; liberalizarea operațiunilor valutare de capital; sisteme de plăți; perfecționarea cadrului de redresare și rezoluție bancară; prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului; raportări și statistică; supraveghere bancară; cercetări economice; domeniile aferente serviciilor financiare digitale; educația financiară și altele.

Printre donatorii ATE în perioada de raportare se numără: Uniunea Europeană, Fondul Monetar Internațional, Grupul Băncii Mondiale, Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională, Banca Națională a României, Banca Franței, Banca Lituaniei, Banca Centrală a Germaniei și Ministerul de Finanțe al Regatului Țărilor de Jos etc.

Uniunea Europeană (UE), datorită instrumentelor sale și programelor de asistență tehnică, contribuie semnificativ la consolidarea sectorului financiar al Republicii Moldova. Considerând aspirațiile Republicii Moldova de aderare la Uniunea Europeană, Banca Națională a Moldovei, în calitate de instituție-cheie, cooperează îndeaproape cu instituțiile europene în vederea alinierii la cerințele și standardele UE.

Un sprijin valoros din partea UE, de care a beneficiat BNM pe parcursul anului 2024 și care contribuie nemijlocit la preluarea celor mai bune practici europene este *Misiunea Înaltților Consilieri ai Uniunii Europene pentru Republica Moldova*. Astfel, Înaltul Consilier al UE privind serviciile financiare a oferit consultanță BNM pentru alinierea cadrului național la cel european în domeniul bancar și nebancaar, inclusiv supravegherea financiară, stabilitatea financiară, combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, sistemele de plăți și piețele financiare. De asemenea, în cadrul proiectului: *Misiunea Înaltților Consilieri ai Uniunii Europene*, în perioada august-decembrie 2024, s-a desfășurat misiunea experților pe termen scurt, care au acordat suport în vederea desfășurării exercițiului de evaluare a gradului de pregătire a sectorului asigurări pentru implementarea Pilonului I al Directivei Solvabilitate II. Subliniem că implementarea cerințelor cantitative de Solvabilitate II oferă o serie de avantaje pentru sectorul asigurărilor și reasigurărilor, contribuind la stabilitatea financiară a societăților de asigurare, precum și a întregului sector de asigurări, oferind o protecție sporită consumatorilor serviciilor de asigurări.

Un impact semnificativ în susținerea angajamentelor și eforturilor BNM de consolidare a sectorului financiar bancar și nebancaar și alinierii la cele mai bune practici și standarde europene l-a avut proiectul Twinning: *Consolidarea supravegherii, guvernantei corporative și gestionării riscurilor în sectorul financiar*, finanțat de Uniunea Europeană și finalizat cu succes la 17 aprilie 2024. Printre cele mai importante realizări ale acestui proiect se numără crearea unei noi strategii de politică macroprudențială, alinierea la Directivele UE a reglementărilor în domeniul asigurărilor și creditării nebancaare, ajustarea reglementărilor de monitorizare a infrastructurii pieței financiare și pregătirea dosarului de aderare a Republicii Moldova la Zona Unică de Plăți în Euro (SEPA). La data de 19 martie 2024, la Chișinău a fost organizată conferința de închidere a proiectului Twinning, eveniment care a avut ca scop prezentarea rezultatelor atinse, eforturilor și progreselor înregistrate în cadrul proiectului, precum și impactul favorabil asupra sectorului financiar bancar și nebancaar din Republica Moldova.

Asistența TAIEX a Uniunii Europene este un alt instrument important de acordare a sprijinului tehnic de care a beneficiat BNM pe parcursul anului 2024. Astfel, în perioada 22-26 ianuarie 2024, a fost organizată o misiune TAIEX a experților pentru *evaluarea capacităților de aliniere la vademecumul balanței de plăți Eurostat*. Urmare acestei asistențe, a fost elaborată o foaie de parcurs pentru colectarea, prelucrarea, compilarea și diseminarea datelor, precum și respectarea cerințelor de calitate, ce ar permite alinierea la cerințele aquis-ului Uniunii Europene în domeniul statisticii balanței de plăți.

La fel, prin intermediul instrumentului TAIEX, la începutul lunii decembrie 2024, la Chișinău s-a desfășurat un atelier de lucru care a avut ca scop consolidarea funcției de cercetare în cadrul BNM, oferind oportunități de însușire a experienței Băncii Naționale a Croației și de îmbunătățire a competențelor angajaților BNM în domeniul modelării macroeconomice.

Consolidarea domeniului cercetărilor economice este susținută și pe bază bilaterală de băncile centrale din cadrul Uniunii Europene.

Astfel, în luna octombrie 2024 a avut loc o misiune a Directorului de Cercetări din cadrul Băncii Franței care a oferit posibilitatea angajaților BNM să cunoască specificul activității de cercetare din cadrul Băncii Franței.

Pe parcursul anului de referință, BNM, datorită sprijinului din partea comunității internaționale de dezvoltare, și-a fortificat capacitățile în materie de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului. În acest context, BNM participă ca instituție co-beneficiară în cadrul proiectului: *Îmbunătățirea regimului de combatere a spălării banilor și recuperării activelor în Republica Moldova* din cadrul programului comun al Uniunii Europene și al Consiliului Europei „Parteneriatul pentru Buna Guvernare”. Acest proiect este orientat spre susținerea politicilor, practicilor și instrumentelor operaționale ale țării pentru a combate corupția și spălarea banilor, precum și consolidarea capacităților instituțiilor competente din Republica Moldova, inclusiv BNM. În cadrul acestui proiect, experții BNM au participat la o serie de seminare și ateliere de lucru precum: „Asigurarea conformității privind identificarea Beneficiarului Efectiv: standarde internaționale și bune practici”; „Acțiune împotriva spălării banilor și finanțării terorismului în Republica Moldova”; „Identificarea suspiciunilor de spălare a banilor și finanțare a terorismului și respectarea obligațiilor de raportare”.

Segmentul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului (SB/FT) este sprijinit și de către FMI, care acordă asistență tehnică BNM, Serviciului Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor și Serviciului Fiscal de Stat în vederea *dezvoltării cadrului și instrumentelor de analiză a riscurilor de spălare a banilor aferente plăților transfrontaliere*. Cu suportul experților FMI din cadrul Departamentului Juridic, a fost elaborată Metodologia de supraveghere a băncilor prin aplicarea abordării bazate pe evaluarea riscurilor de spălare a banilor și finanțare a terorismului. Totodată, a fost elaborat raportul prealabil al exercițiului de evaluare a riscului SB/FT sectorial, întocmit în baza analizei datelor și informațiilor obținute de la bănci, care urmează a fi avizat și coordonat de către expertul FMI angrenat în acest proiect.

Pentru consolidarea capacităților instituționale în domeniul statisticii, pe lângă Uniunea Europeană, BNM a recepționat asistență tehnică din partea FMI sub forma unei misiuni a expertului în luna aprilie 2024 pentru *compilarea statisticilor aferente conturilor financiare și bilanțurilor sectoriale (CFBS)*. Astfel, ca urmare a recepționării recomandărilor expertului, experții BNM au inițiat procedura de pregătire a datelor aferente conturilor financiare compilate, inclusiv pregătirea metodologiei ajustate a CFBS.

În vederea identificării oportunităților de *liberalizare a operațiunilor valutare de capital* în Republica Moldova, FMI a acordat BNM asistență tehnică în timpul unei misiuni a experților în luna iunie 2024, a cărei necesitate s-a accentuat în contextul acordării Republicii Moldova a statutului de țară candidat pentru aderarea la UE. Ca urmare a misiunii, FMI a elaborat un raport care cuprinde concluziile și recomandările experților FMI cu privire la etapele de liberalizare în Republica Moldova a operațiunilor valutare de capital.

Într-o lume a fluxurilor de capital crescânde, pentru asigurarea unui sistem financiar durabil și bine reglementat, este esențială consolidarea funcției de stabilitate financiară și macroeconomică. În această ordine de idei, Fondul Monetar Internațional vine să susțină reformele necesare pentru stabilitate și prosperitate economică. Astfel, pe parcursul anului 2024, a fost agreată desfășurarea *Programului de Evaluare a Sectorului Financiar (FSAP)*⁹⁷, împreună cu Banca Mondială. Acest program, care se va desfășura pe parcursul anului 2025, are ca obiectiv general evaluarea stabilității și identificarea vulnerabilităților sistemului financiar, precum și a nevoilor de dezvoltare în ceea ce privește infrastructura, instituțiile și piețele financiare, contribuind astfel la sporirea rezilienței sistemului financiar moldovenesc.

Un factor de impact asupra stabilității sistemului financiar este transparența instituțională. În acest sens, o echipă de experți din cadrul FMI au efectuat o *evaluare a transparenței BNM* în luna noiembrie 2024, în conformitate cu Codul de transparență al băncilor centrale⁹⁸. Evaluarea s-a concentrat pe modul în care Banca Națională își promovează activitatea inclusiv prin prisma alinierii la standardele internaționale de transparență. Totodată, evaluarea transparenței BNM de către experții FMI fortifică angajamentul de consolidare în continuare a autonomiei instituționale și guvernantei, aspecte esențiale prevăzute de Memorandumul de Politici Economice și Financiare agreat de autoritățile Republicii Moldova cu FMI.

Pentru evaluarea autonomiei și cadrului de guvernanță a Băncii Naționale a Moldovei, FMI a efectuat o misiune în luna martie 2024 în vederea identificării vulnerabilităților și oferirea recomandărilor privind remedierea acestora.

De asemenea, în anul de referință, FMI a acordat asistență tehnică în *dezvoltarea cadrului nou privind testarea la stres a lichidității bancare*, care a avut ca rezultat dezvoltarea a două modele de testate la stres a riscului de lichiditate pentru bănci, precum și elaborarea scenariilor-model de stres pentru simulările la criză. Această asistență tehnică s-a desfășurat în contextul implementării recomandărilor formulate ca urmare a exercițiului de evaluare a stabilității financiare (Financial Sector Stability Review, FSSR)⁹⁹ efectuat de către experții FMI în anul 2021.

Totodată, pentru consolidarea funcției de stabilitate financiară și supraveghere macroprudențială, experții BNM au participat la un atelier de lucru în format online la data de 19 noiembrie 2024, oferit de către **Banca Centrală a Germaniei** în vederea dezvoltării unui instrument de alertare timpurie pentru sistemul

⁹⁷Din luna mai 1999, Fondul Monetar Internațional, împreună cu Banca Mondială, lucrează asupra Programelor de Evaluare a Sectorului Financiar (FSAP). Aceste programe au ca scop majorarea eficienței eforturilor de promovare a funcționării bune a sistemului financiar în țările membre.

⁹⁸Codul de transparență al băncilor centrale este un Cod internațional care permite băncilor centrale și părților interesate ale acestora să alinieze practicile de transparență ale băncii centrale la cele mai bune practici internaționale. Scopul este de a spori transparența și responsabilitatea băncii centrale și de a contribui la eficacitatea politicilor: <https://www.imf.org/external/datamapper/CBT/>

⁹⁹Lansat la sfârșitul anului 2017, exercițiul de diagnostic FSSR reprezintă o analiză aprofundată a vulnerabilităților sectorului financiar, combinată cu o analiză a capacităților țărilor evaluate de a redresa și a face față acestor vulnerabilități.

financiar din Republica Moldova. Acest atelier online a fost orientat pentru necesitatea Băncii Naționale a Moldovei și a Băncii Naționale a Republicii Macedonia de Nord.

Pentru atingerea obiectivului de aliniere a cadrului de reglementare și a practicilor de supraveghere la standardele prudențiale ale UE, BNM beneficiază de asistență tehnică susținută de către Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare pentru *evaluarea echivalenței cadrului de reglementare și a practicilor de supraveghere cu cel al UE*. Astfel, în luna decembrie 2024 a avut loc o misiune în format hibrid a echipei BERD și experți din cadrul companiei PricewaterhouseCoopers (PwC) selectați în calitate de prestatori ai acestei asistențe, pentru a discuta despre rezultatele evaluării efectuate de către experți în baza chestionarului Autorității Bancare Europene.

Domeniul rezoluției bancare este subiectul asistenței tehnice acordate BNM de experții Centrului de consultanță pentru sectorul financiar (FinSAC) al **Băncii Mondiale**. Asistența s-a axat pe revizuirea Legii nr. 232/2016 privind redresarea și rezoluția băncilor și datorită sprijinului experților FinSAC a fost elaborat proiectul de modificare a legii, care a fost votat de Parlament în lectură finală la finele lunii decembrie 2024. În luna noiembrie 2024, experții din cadrul FinSAC au avut o misiune la BNM ce ține de *îmbunătățirea cadrului de reglementare în domeniul determinării dificultății majore cu referire la o bancă*.

Pe parcursul anului 2024, BNM a participat în cadrul proiectului internațional al Băncii Mondiale, cu suportul Fondului Monetar Internațional și Eurostat, de îmbunătățire a datelor aferente remiterilor (*RemStat – International Working Group on Improving Data on Remittances*). În același timp, angajații BNM au participat la diverse evenimente de formare profesională organizate de Banca Mondială în cadrul programului *RAMP (Resilience and Adaptation Mainstreaming Program)* pe domenii ca: gestiunea rezervelor valutare, gestiunea riscurilor, conformitatea și auditul intern, supravegherea bancară, combaterea spălării banilor și finanțării terorismului. Totodată, în cadrul aceluiași program, au fost desemnate 9 persoane pentru participarea la programele de certificare profesională în domeniile de activitate ale BNM.

BNM este orientată spre promovarea agendei de mediu în cadrul sistemului financiar și pentru realizarea obiectivului de dezvoltare a unor instrumente necesare pentru tranziția la finanțarea sustenabilă. În acest sens, Banca Mondială acordă asistență tehnică BNM pentru *Dezvoltarea unui cadru de finanțare durabilă pentru sectorul financiar al Republicii Moldova*. Astfel, cu suportul experților Corporației Financiare Internaționale (IFC) a fost elaborată și aprobată Foaia de parcurs privind finanțarea durabilă, la data de 28 mai 2024. Foaia de parcurs a fost elaborată și dezvoltată având în vedere inclusiv angajamentul BNM privind elaborarea și implementarea unui cadru național de finanțare durabilă aliniat la cele mai bune practici internaționale și UE, conform *Memorandumului cu privire la politicile economice și financiare* încheiat cu FMI, prin care s-au lansat măsuri de reformă în cadrul programului susținut prin Mecanismul de finanțare pentru reziliență și durabilitate (RSF). Totodată, a fost semnat un

Memorandum de Înțelegere între Guvernul Republicii Moldova, Banca Națională a Moldovei și Comisia Națională a Pieței Financiare cu privire la dezvoltarea cadrului privind finanțarea durabilă și responsabilă față de mediu, cu scopul de a stabili cadrul cooperării între părți, în vederea facilitării integrării principiilor de finanțare durabilă în sistemul financiar național. Este de menționat că Foaia de parcurs reprezintă punctul de referință pentru dezvoltarea finanțării durabile în Republica Moldova pentru următorii cinci ani.

În completarea sprijinului pentru BNM în contextul alinierii la principiile finanțelor sustenabile și incluzive, prin intermediul programului de sprijin tehnic finanțat prin Fondul fiduciar „Moldova – Dezvoltare, Reziliență și Oportunități pentru Bunăstare” (M-GROW), Banca Mondială acordă asistență tehnică și pentru elaborarea *Strategiei Naționale de Incluziune Financiară*. Prin urmare, echipa de experți ai Băncii Mondiale antrenată în acest exercițiu au efectuat o misiune în toamna anului 2024 în vederea evaluării stării curente și identificării constrângerilor legate de dezvoltarea și accesul la serviciile financiare. Subliniem că Strategia Națională de Incluziune Financiară se va axa pe următorii piloni: 1) calitatea și utilizarea serviciilor financiare; 2) ecosistemul plăților; 3) protecția consumatorilor de servicii financiare și 4) capacitatea financiară.

Pentru realizarea incluziunii financiare, un atribut important este promovarea educației financiare în rândul populației. În acest scop, a fost desfășurată *Campania de educație financiară* organizată de BNM cu suportul Programului USAID „Reforme instituționale și structurale în Moldova” (MISRA) al **Agenciei Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID)**. În cadrul Campaniei de Educație Financiară au fost selectați 24 de tineri *ambasadori ai educației financiare*, care au fost pregătiți pentru organizarea lecțiilor de educație financiară în toată țara.

De asemenea, în cadrul aceleiași campanii, a fost organizată tabăra „*Educație financiară pentru toți*” la care au participat peste 50 de tineri, au fost întreprinși pași esențiali pentru crearea portalului „Educație financiară”, precum și au fost elaborate mai multe materiale multimedia. Cu sprijinul USAID/MISRA a fost elaborat conceptul Programului Național de Educație Financiară.

Serviciile financiare digitale și valorificarea potențialului tehnologiilor informaționale reprezintă un alt domeniu de dezvoltare cu suportul USAID/MISRA. Cu asistența Programului Reforme Instituționale și Structurale, la 12 martie 2024, a fost organizat evenimentul de lansare a Sistemului de Plăți Instant MIA¹⁰⁰, de asemenea, a fost lansată campania de comunicare pentru popularizarea sistemului, care reprezintă o premieră pe piața financiară din Republica Moldova. Suplimentar, cu sprijinul financiar al USAID/MISRA, în perioada 8 aprilie – 17 mai 2024, cinci experți ai BNM au beneficiat de un program de leadership în inovare al Universității Cambridge, fiind al doilea grup de angajați

¹⁰⁰Sistemul de Plăți Instant permite efectuarea transferurilor și plăților în lei în interiorul țării mai simplu și mai ieftin, doar prin utilizarea unui număr de telefon mobil.

ai BNM care beneficiază de acest curs. Programul SupTech¹⁰¹ a oferit participanților metodologii avansate de supraveghere a pieței, pentru a se adapta la digitalizarea rapidă a sectorului financiar.

Pornind de la obiectivul operațional de dezvoltare a sistemului informatic de supraveghere (SupTech), BNM urmărește tendințele din domeniu. În acest context, la 17 octombrie 2024, a avut loc o misiune a experților din cadrul BCE în vederea familiarizării sub aspect tehnic și funcțional cu Sistemul de Management al Informațiilor (IMAS)¹⁰² în calitate de componentă a Mecanismului Unic de Supraveghere. Astfel, analiza soluțiilor tehnologice și a arhitecturii sistemului IMAS a contribuit la identificarea componentelor-cheie care pot fi adaptate și integrate în conceptul SupTech care se elaborează la nivelul BNM.

Complementar, pentru domeniul serviciilor financiare digitale, BNM beneficiază de suport și din partea IFC din cadrul Grupului Băncii Mondiale. La 21 octombrie 2024, BNM a semnat un Acord de cooperare cu IFC pentru instituirea unui cadru bilateral pentru implementarea proiectului: *„Digitalizarea serviciilor financiare”*. Sub umbrela acestui proiect, BNM beneficiază de asistență tehnică pentru dezvoltarea strategică și implementarea inovațiilor FinTech¹⁰³ în Moldova, îmbunătățirea procesului de înrolare a clienților prin intermediul mijloacelor electronice, combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, precum și în vederea abordării riscurilor cibernetice pentru noile entități reglementate. Experții IFC s-au implicat activ în coordonarea documentației tehnice necesare implementării proiectului de Open Banking. Totodată, au fost organizate o serie de ateliere destinate instituțiilor financiare, abordând tematici tehnice și aspecte legale esențiale, precum și sesiuni dedicate autorităților de reglementare, având ca scop principal transmiterea de cunoștințe avansate și relevante pentru integrarea cu succes a proiectului Open Banking în sistemul financiar național. Pe domeniul combaterii spălării banilor, Banca Națională a Moldovei a fost asistată de către experții IFC în elaborarea Regulamentului e-KYC (*Regulamentul privind cerințele pentru identificarea și verificarea identității clienților prin intermediul mijloacelor electronice, aprobat de Comitetul executiv al BNM la 07.11.2024*¹⁰⁴). De asemenea, IFC a oferit sprijin pe marginea subiectului: *Actualizarea informației privind incluziunea financiară a refugiaților în Republica Moldova*, ședințele cu experții IFC vizând politica generală a băncilor de reducere a riscurilor aferente domeniului prenotat care afectează accesul refugiaților din Ucraina la serviciile financiare.

¹⁰¹Tehnologia de supraveghere sau SupTech constă în utilizarea tehnologiei de către supraveghetori pentru a oferi soluții de supraveghere inovatoare și eficiente care vor sprijini un sistem de supraveghere mai eficient, flexibil și receptiv.

¹⁰²Portalul IMAS permite băncilor supravegheate și părților terțe să transmită informații legate de procesele de supraveghere, să monitorizeze stadiul acestor procese și să facă schimb de informații cu autoritățile de supraveghere.

¹⁰³Tehnologia financiară (FinTech) este tehnologia și inovația care își propune să concureze cu metodele financiare tradiționale în furnizarea de servicii financiare.

¹⁰⁴Hotărâre cu privire la aprobarea Regulamentului privind cerințele pentru identificarea și verificarea identității clienților prin intermediul mijloacelor electronice: nr. 281 din 07.11.2024. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2024, nr. 467-469, art. 886. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=145729&lang=ro

Pe partea de implementare a soluțiilor tehnice, cu suportul USAID, prin intermediul proiectului *Transparența sectorului financiar în Moldova* (FSTA)¹⁰⁵, a fost dezvoltată o soluție IT care este gestionată și utilizată de BNM pentru monitorizarea transparenței acționarilor în sistemul financiar și a tranzacțiilor.

Consolidarea capacităților instituționale ale BNM reprezintă o prioritate pentru buna funcționare a băncii centrale, iar dezvoltarea competențelor angajaților instituției este o preocupare continuă. În acest context, BNM, în colaborare cu **Centrul de Excelență în Finanțe** și cu susținerea **Ministerului de Externe al Sloveniei** și **Ministerului de Finanțe al Regatului Țărilor de Jos**, beneficiază de proiectul *NBM LearnOrgLab – Transformare instituțională în organizație orientată spre învățare*. Scopul acestuia este transformarea BNM într-o instituție orientată spre învățare prin dezvoltarea capacității interne de gestiune, cu accent pe dezvoltarea profesională și crearea unei culturi de învățare.

Pe parcursul anului 2024, au fost realizate un șir de activități și evenimente în cadrul acestui proiect, printre care ateliere de lucru, webinare, job shadowing, vizite de studiu, sesiuni de coaching individual, săptămâni tematice de învățare (microlearning). Evenimentele s-au axat pe subiecte precum: gândirea strategică și cea critică, managementul schimbării și luării deciziilor, formarea formatorilor, combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, sectorul financiar nebanca, integrarea europeană, dezvoltarea culturii organizaționale, sisteme de plăți, tehnici de comunicare și negociere, scrieri de politici și acte normative. Pornind de la premisa dezvoltării capacităților interne, a fost elaborată o metodologie pentru formarea formatorilor, nivelul „junior”. Totodată, în perioada 17-18 septembrie 2024, în cadrul acestui proiect a fost organizată la Chișinău o conferință regională care a reunit membri executivi și neexecutivi ai consiliilor de administrație sau de supraveghere ale băncilor centrale, alți reprezentanți de rang înalt ai băncilor centrale din Europa de Sud-Est, precum și reprezentanți ai FMI și CEF. Participanții la eveniment au dezbătut provocările actuale legate de guvernanță, gestionare a riscurilor și comunicare cu care se confruntă băncile centrale, în special securitatea cibernetică și sectorul fintech.

În contextul consolidării guvernantei, rezilienței și agilității instituționale, Banca Națională a Moldovei își propune să îmbunătățească procesele interne și să preia cele mai bune practici pentru reglementarea și funcționarea unei bănci centrale. Pentru atingerea acestui obiectiv, angajații BNM au efectuat în anul de raportare două vizite de studiu la **Banca Națională a României**, în perioada 30 octombrie – 2 noiembrie, pentru *familiarizarea cu procesul de organizare și funcționare a funcției de conformitate* și, în perioada 20-22 noiembrie, pentru studierea experienței BNR în ceea ce privește structura organizatorică, dar și atribuțiile Cabinetului Guvernatorului.

¹⁰⁵Proiectul „Moldova Financial Sector Transparency Activity” are 4 obiective majore: 1. Consolidarea capacității Guvernului Republicii Moldova și a BNM în combaterea criminalității financiare; 2. Consolidarea capacităților și susținerea Depozitarului Central Unic al Valorilor Mobiliare al Moldovei; 3. Consolidarea capacităților și susținerea Comisiei Naționale a Pietei Financiare; 4. Sprijinirea Guvernului Republicii Moldova pentru îmbunătățirea transparenței fiscale/ bugetare.

Capitolul 9

Cadrul instituțional și de organizare

9.1 Guvernarea corporativă a Băncii Naționale

Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei asigură autoritatea legală și cadrul de guvernare a Băncii Naționale.

Structura guvernării corporative cuprinde organele de conducere, comitetele ce acordă suport organelor de conducere, gestiunea riscurilor și nivelurile de control (extern și intern). Această structură este completată cu planificarea strategică, cadrul de conformitate și etică, ce cuprinde Codul de etică și conduită profesională al BNM, politica antifraudă a Băncii Naționale a Moldovei, politica de securitate informațională, gestiunea datelor cu caracter personal, precum și accesul publicului la actele normative, statisticile și publicațiile BNM.

Organele de conducere ale Băncii Naționale

Consiliul de supraveghere

Consiliul de supraveghere este constituit din 7 membri numiți de Parlament pentru un mandat de 7 ani: 4 membri non-salariați ai BNM și 3 membri din structura executivă a Băncii Naționale – guvernatorul, prim-viceguvernatorul și un viceguvernator. Președintele Consiliului de supraveghere este guvernatorul BNM. Pe parcursul anului 2024, Consiliul de supraveghere a funcționat în componență deplină. La 16 mai 2024, Parlamentul a numit un nou membru al Consiliului de supraveghere – Ion Lapteacru, care l-a substituit pe Vadim Enicov.

În exercitarea competențelor atribuite prin lege, Consiliul de supraveghere: (i) aprobă raportul anual și situațiile financiare anuale; (ii) adoptă standardele sistemului de control intern, verifică și evaluează în mod continuu funcționarea sistemului de control intern; (iii) numește în funcție controlorul general, la propunerea Comitetului de audit și stabilește condițiile de remunerare a acestuia, (iv) adoptă normele de etică profesională; (v) determină fondul de salarizare al Băncii Naționale, nivelul salarizării membrilor Comitetului executiv și cuantumul indemnizațiilor lunare ale membrilor Consiliului de supraveghere care nu sunt și membri ai Comitetului executiv; (vi) înaintează propuneri vizând majorarea capitalului Băncii Naționale; (vii) aprobă devizul de cheltuieli și alocațiile pentru investiții ale Băncii Naționale și monitorizează executarea acestora; (viii) confirmă entitatea de audit selectată; (ix) stabilește modul de creare și funcționare a comitetelor Băncii Naționale; (x) stabilește valoarea

nominală, designul bancnotelor și al monedelor metalice, modul de punere în circulație și condițiile de retragere a lor din circulație; (xi) aprobă regulamentele interne aferente exercitării atribuțiilor. Consiliul de supraveghere prezintă Parlamentului, cel puțin anual, rapoarte privind activitatea de supraveghere desfășurată.

În exercitarea altor atribuții, Consiliul de supraveghere: (i) aprobă reglementările interne privind salarizarea angajaților Băncii Naționale, conform prevederilor art. 25¹) al Legii salarizării nr. 847/2002 ; (ii) aprobă anual, către luna decembrie a anului în curs, programul de activitate orientativ pentru anul următor.

Ședințele Consiliului de supraveghere se convoacă de președintele acestuia cel puțin trimestrial.

Pentru executarea atribuțiilor sale pe parcursul anului 2024 au fost convocate 14 ședințe ale Consiliului de supraveghere, la care s-au aprobat 50 de hotărâri, cu următoarea tematică:

- Aprobarea designelor grafice, valorilor nominale și punerii în circulație ale monedelor jubiliare și comemorative emisia anului 2024 și 2025;
- Aprobarea Raportului privind activitatea de audit intern în anul 2023;
- Aprobarea Raportului anual 2023 cu privire la gestiunea riscurilor operaționale în Banca Națională a Moldovei;
- Aprobarea și modificarea actelor normative interne ale Băncii Naționale a Moldovei;
- Examinarea declarațiilor cu privire la interesele financiare directe sau indirecte ale membrilor organelor de conducere și ale membrilor familiilor lor;
- Aprobarea Raportului privind executarea devizului de cheltuieli și alocațiilor pentru investiții ale Băncii Naționale a Moldovei la 31 decembrie 2023 și pentru 6 luni încheiate la 30 iunie 2024;
- Rectificarea Devizului de cheltuieli și alocațiilor pentru investițiile Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2024 și aprobarea Devizului de cheltuieli și alocațiilor pentru investițiile Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2025;
- Aprobarea Situațiilor financiare anuale ale Băncii Naționale a Moldovei pentru anul încheiat la 31 decembrie 2023;
- Aprobarea Raportului Comitetului de audit al Băncii Naționale a Moldovei privind activitatea de monitorizare în anul 2023;
- Aprobarea Raportului Consiliului de supraveghere al Băncii Naționale a Moldovei privind activitatea de supraveghere desfășurată în anul 2023;
- Aprobarea Raportului anual al Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2023;
- Aprobarea Raportului asupra nivelului de implementare în semestrul II 2023 și în semestrul I 2024 a proiectelor Băncii Naționale a Moldovei;

- Înaintarea propunerii de majorare a capitalului statutar al Băncii Naționale a Moldovei conform situației financiare la data de 31 decembrie 2023;
- Aprobarea Planului de Audit Intern 2025.

Pe parcursul anului 2024 au fost remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova 3 hotărâri ale Consiliului de supraveghere (conform anexei A.20).

În activitatea sa, Consiliul de supraveghere a colaborat permanent cu reprezentanții partenerilor de dezvoltare ai Republicii Moldova și ai altor instituții financiar-bancare pe subiecte de interes comun. Consiliul de supraveghere a promovat transparența decizională și a efectuat monitorizarea activităților BNM cu referire la atribuțiile sale legale.

Comitetul executiv

Comitetul executiv este compus din 5 membri numiți de Parlament: guvernatorul, prim-viceguvernatorul și trei viceguvernatori. Președintele Comitetului executiv este guvernatorul Băncii Naționale.

În primele 7 luni ale anului 2024, Comitetul executiv a activat în componență de 4 membri, iar prin hotărârea Parlamentului nr. 209 din 31.07.2024, pentru funcția vacantă de membru al CE și viceguvernator a fost numit Petru Rotaru.

Potrivit Legii nr. 548/1995, principalele atribuții ale Comitetului executiv sunt: (i) stabilirea politicii monetare în stat, inclusiv a nivelului ratelor dobânzii la instrumentele politicii monetare, condițiilor de acordare a creditelor, tipului și nivelului rezervelor pe care băncile sunt obligate să le mențină la Banca Națională; (ii) stabilirea politicii valutare în stat și regimului cursului de schimb al monedei naționale; (iii) deciderea asupra modului de eliberare a licențelor, autorizațiilor, permisiunilor, aprobărilor ce urmează a fi eliberate de Banca Națională; (iv) examinarea rezultatelor controalelor efectuate la entitățile supravegheate de Banca Națională și adoptarea hotărârilor aferente acestora; (v) hotărârea asupra emiterii creanțelor Băncii Naționale, volumului și condițiilor de emiterie a lor; (vi) adoptarea actelor normative ale Băncii Naționale; (vii) asigurarea implementării hotărârilor Consiliului de supraveghere; (viii) planificarea și organizarea activității curente a Băncii Naționale.

Adițional atribuțiilor de bază stabilite de Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei și celor subsecvente, prevăzute de legile care reglementează domeniile de activitate gestionate de Banca Națională a Moldovei, Comitetul executiv decide și asupra unor atribuții auxiliare, precum: (i) reglementarea metodologiei de calcul a indicelui de referință pentru dobânda flotantă, stabilită în contractele de credit pentru consumatori (art. 13 lit. a) din Legea nr. 202/2013 privind contractele de credit pentru consumatori); (ii) stabilirea, în comun cu Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor, a modului de completare și evaluare a declarației pe propria răspundere depuse de persoanele specificate la art. 2 alin. (1) lit. f) din Legea

nr. 34/2024 privind efectuarea decontărilor în numerar și pentru modificarea unor acte normative (art. 5 alin. (6) din Legea nr. 34/2024). Totodată, conform cadrului intern de reglementare, Comitetul executiv aprobă Planul strategic al Băncii Naționale.

Ședințele Comitetului executiv se convoacă de președintele acestuia cel puțin o dată pe lună.

Pentru executarea atribuțiilor sale pe parcursul anului 2024 au fost convocate 89 de ședințe ale Comitetului executiv, la care s-au examinat și s-au aprobat 354 de hotărâri.

Hotărârile menționate au vizat următoarele domenii:

- Politica monetară și valutară a Băncii Naționale a Moldovei;
- Activitatea de supraveghere a Băncii Naționale a Moldovei;
- Stabilitatea financiară și supravegherea macroprudențială;
- Infrastructurile și dezvoltarea pieței financiare;
- Activitatea de dezvoltare a cadrului legal și de reglementare;
- Emisiunea de numerar;
- Raportări și statistică;
- Rezoluția bancară;
- Relații internaționale;
- Cadrul instituțional și de organizare;
- Analiza situației și a poziției financiare a Băncii Naționale a Moldovei la nivel individual și consolidat.

Pe parcursul anului 2024 au fost remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova 43 de hotărâri ale Comitetului executiv (conform anexelor A.20 și A.21).

Comitetul executiv a promovat în continuu: aplicarea instrumentelor și măsurilor de politică monetară pentru asigurarea și menținerea stabilității prețurilor; asigurarea economiei cu moneda națională și promovarea credibilității monedei naționale; reglementarea și supravegherea activității instituțiilor financiare, precum și eficiența, siguranța, accesibilitatea și caracterul inovator al plăților.

Structura organelor de conducere:

Anca DRAGU

guvernator, președinte al Consiliului de supraveghere (CS) și al Comitetului executiv (CE)

Vladimir MUNTEANU

prim-viceguvernator, vicepreședinte al CS și al CE

Tatiana IVANICICHINA

viceguvernator, membru al CS și CE

Constantin ȘCHENDRA
viceguvernator, membru al CE

Petru ROTARU din 31.07.2024
viceguvernator, membru al CE

Dumitru URSU
membru al CS

Natalia GAVRILIȚA
membru al CS

Vitalie LEMNE
membru al CS

Ion LAPTEACRU din 16.05.2024
membru al CS

Guvernatorul

Guvernatorul Băncii Naționale este numit de Parlament la propunerea președintelui Parlamentului.

În conformitate cu *Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei*, guvernatorul este responsabil de formularea inițiativelor în domeniul politicii monetare și valutare pentru a fi prezentate Comitetului executiv, precum și de executarea lor. De asemenea, guvernatorul organizează și conduce activitatea băncii și o reprezintă în relațiile cu orice persoană juridică sau fizică, atât în Republica Moldova, cât și în afara ei, emite ordine și dispoziții obligatorii pentru salariații Băncii Naționale, controlează executarea lor, semnează direct sau prin persoane împuternicite, acordurile și alte acte încheiate de Banca Națională și aprobă reglementările interne cu privire la activitatea Cabinetului guvernatorului și a Corpului de control al guvernatorului.

Procesul de luare a deciziilor la nivelul organelor de conducere ale BNM

Pentru asigurarea eficienței procesului decizional, deciziile Comitetului executiv și ale Consiliului de supraveghere din cadrul Băncii Naționale a Moldovei sunt adoptate, în baza proiectelor de hotărâri elaborate și prezentate în ședință de autorii acestora.

Proiectul hotărârii care se prezintă spre examinare Comitetului executiv sau Consiliului de supraveghere se întocmește în conformitate cu cerințele legislației aplicabile, inclusiv, după caz, prevederile Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative și ale Codului administrativ al Republicii Moldova nr. 116/2018.

Proiectul hotărârii conține denumirea, care expune pe scurt conținutul chestiunii supuse examinării, preambulul, care expune temeiul normativ, scopul proiectului și partea dispozitivă, care pune în fața executorilor dispoziții și sarcini reale, expuse clar, consecutiv și succint, indicând termenele rezonabile de executare a deciziei.

Proiectul este însoțit de o notă informativă care conține, după caz: condițiile ce au impus elaborarea proiectului; obiectivele urmărite și soluțiile propuse; analiza impactului de reglementare; compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația Uniunii Europene etc.

Proiectul hotărârii Comitetului executiv se vizează de către șeful subdiviziunii inițiatoare (autorul) a proiectului, iar în cazul în care proiectul se referă la domeniul de activitate sau pune sarcini altei subdiviziuni decât celei inițiatoare, se vizează și de către șeful acesteia. Proiectul se vizează în ce privește conformarea cu legislația în vigoare de către Departamentul juridic, iar în cazul proiectului actului cu caracter normativ, atât de ordine internă, cât și aplicabil terților – de către Departamentul legislație și drept internațional. Ulterior, proiectul se prezintă spre vizare membrului Comitetului executiv responsabil de activitatea subdiviziunii inițiatoare a proiectului, care, în cazul susținerii acestuia, înaintează proiectul în calitate de împuternicit competent pentru domeniul abordat în proiect spre examinare la Comitetul executiv. După vizarea proiectului de către membrul Comitetului executiv, șeful subdiviziunii inițiatoare a proiectului respectiv îl prezintă secretarului Comitetului executiv pentru includerea în ordinea de zi.

Proiectul hotărârii Consiliului de supraveghere este înaintat spre aprobare Consiliului de supraveghere în baza hotărârii Comitetului executiv.

Proiectul poate fi elaborat și de membrul Comitetului executiv sau Consiliului de supraveghere, care, în acest caz, asigură conformarea proiectului la cerințele legale.

În urma dezbaterii proiectului în cadrul ședinței Comitetului executiv sau Consiliului de supraveghere, membrii Comitetului executiv sau Consiliului de supraveghere pot vota aprobarea proiectului, pot propune modificarea proiectului sau reluarea dezbaterilor la o altă ședință, precum și pot vota respingerea acestuia.

Deciziile membrilor Comitetului executiv și Consiliului de supraveghere asupra proiectelor se aprobă prin vot deschis și se consemnează în procesul-verbal al ședinței.

Hotărârile Comitetului executiv și Consiliului de supraveghere se aprobă cu majoritatea simplă de voturi ale membrilor Comitetului executiv sau Consiliului de supraveghere prezenți la ședință, cu excepția cazurilor prevăzute de Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei sau de actele normative interne ale Băncii Naționale a Moldovei.

Comitete

Pentru asigurarea eficienței procesului decizional, în cadrul BNM funcționează Comitetul de audit, Comitetul de investiții, Comitetul de risc, Comitetul pentru continuitatea activității. Comitetele permanente au regulamente proprii de funcționare prin care sunt detaliate scopul, componența, atribuțiile și responsabilitățile specifice.

Comitetul de investiții

Comitetul de investiții este instituit în scopul de a asista Comitetul executiv al BNM în vederea revizuirii politicilor și strategiilor investiționale aferente gestionării rezervelor valutare ale statului. Comitetul de investiții este format din 10 membri, salariați ai BNM, inclusiv 2 membri ai Comitetului executiv, unul din aceștia fiind președintele comitetului.

Ședințele Comitetului de investiții sunt convocate, de regulă, lunar, iar în cazul unor subiecte urgente sau de importanță majoră sunt organizate ședințe extraordinare. Comitetul de investiții s-a întrunit în anul 2024 în 12 ședințe ordinare. În cadrul fiecărei ședințe s-a analizat performanța portofoliului de investiții, evoluția și prognozele aferente pieței valutare interne și piețelor financiare internaționale, dinamica și analiza factorială a indicatorilor de risc.

De asemenea, în conformitate cu prevederile Regulamentului cu privire la gestionarea rezervelor internaționale și conform practicii stabilite, la finele anului 2024 membrii Comitetului de investiții au revizuit cadrul de alocare strategică a activelor. În acest context, au fost examinate decizii investiționale strategice în scopul valorificării alternativelor investiționale, luând în considerare conjunctura piețelor financiare internaționale și tendințele conturate, cu condiția asigurării siguranței și lichidității investițiilor.

Comitetul de audit

Comitetul de audit este compus din 3 membri ai Consiliului de supraveghere care nu sunt salariați ai Băncii Naționale. Membrii Comitetului de audit sunt numiți pe perioada activității lor în funcția de membru al Consiliului de supraveghere al Băncii Naționale a Moldovei. Din Comitetul de audit fac parte:

- Vitalie LEMNE, Președinte al Comitetului de audit, membru al Consiliului de supraveghere al BNM;
- Natalia GAVRILIȚA, Membru al Comitetului de audit, membru al Consiliului de supraveghere al BNM;
- Ion LAPTEACRU, Membru al Comitetului de audit, membru al Consiliului de supraveghere al BNM.

Îndeplinirea atribuțiilor

Comitetul de audit își desfășoară activitatea în baza prevederilor art. 26 și art. 28 ale Legii nr. 548/1995 cu privire la Banca

Națională a Moldovei și ale Regulamentului privind funcționarea Comitetului de audit al Băncii Naționale a Moldovei, aprobat prin Hotărârea Consiliului de supraveghere al BNM nr. 15 din 22 decembrie 2016 (în continuare – Regulamentul nr. 15/2016).

Conform acestor prevederi, Comitetul de audit are următoarele atribuții de bază:

- a) monitorizează procesul de raportare financiară a Băncii Naționale;
- b) monitorizează eficiența sistemului de control intern și de management al riscurilor;
- c) monitorizează și direcționează funcția de audit intern;
- d) monitorizează independența și activitatea auditului extern.

Regulamentul nr. 15/2016 stabilește domeniile și atribuțiile detaliate ale activității, reieșind din împuternicirile acordate prin Legea nr. 548/1995 și în conformitate cu practicile internaționale, și cuprinde: raportarea financiară a BNM; controlul intern și managementul riscului; independența auditului intern și extern.

Pentru îndeplinirea atribuțiilor legale Comitetul de audit are acces la informațiile necesare prin intermediul Departamentului audit intern. În perioada raportată au fost prezentate rapoartele privind misiunile de audit și rapoartele de sinteză trimestriale și anuale.

Activitățile de secretariat ale Comitetului de audit sunt exercitate de către un angajat din cadrul Departamentului audit intern desemnat de Controlorul general.

Pe parcursul anului 2024 Comitetul de audit a luat decizii în cadrul a 16 ședințe ordinare și extraordinare, ale căror tematici de bază sunt:

- a) Stabilirea, dezvoltarea relațiilor și monitorizarea activității auditorului extern;
- b) Monitorizarea activității Departamentului audit intern;
- c) Direcționarea activității Departamentului audit intern;
- d) Vegherea asupra independenței activității Departamentului audit intern;
- e) Vegherea asupra respectării politicilor de securitate, anti-fraudă, buna gestiune a riscurilor aferente;
- f) Examinarea Situațiilor financiare consolidate și individuale ale BNM pentru exercițiul financiar încheiat la 31.12.2023;
- g) Examinarea Rapoartelor de sinteză trimestriale privind rezultatele activităților de audit, Raportului privind activitatea de audit intern în anul 2023 și coordonarea Planului de audit intern pentru anul 2024;
- h) Examinarea informației cu privire la recomandările Departamentului audit intern neimplementate în termen;

- i) Prezentarea propunerii privind modificarea calculului indicatorului de performanță KPI și distribuirea fondurilor pentru prima aferență de la sfârșit de an;
- j) Examinarea rezultatelor misiunii de audit cu privire la asigurarea securității informației în cadrul BNM;
- k) Înaintarea către Consiliul de supraveghere a propunerii privind discutarea subiectului aferent operațiunilor efectuate prin intermediul contului Centrului de casă și decontări din or. Tiraspol deschis în SAPI și riscurile aferente;
- l) Examinarea propunerilor privind bugetul instruirilor și bugetul de salarizare a angajaților și propuneri de modificare a structurii de state a Departamentului audit intern pentru anul 2025;
- m) Examinarea Raportului privind activitatea de audit intern în anul 2023;
- n) Coordonarea Planului de audit intern pentru anul 2025;
- o) Aprobarea indicatorilor și obiectivelor de performanță pentru anul 2024, aprobarea formularului privind managementul performanței al Controlorului general al BNM.

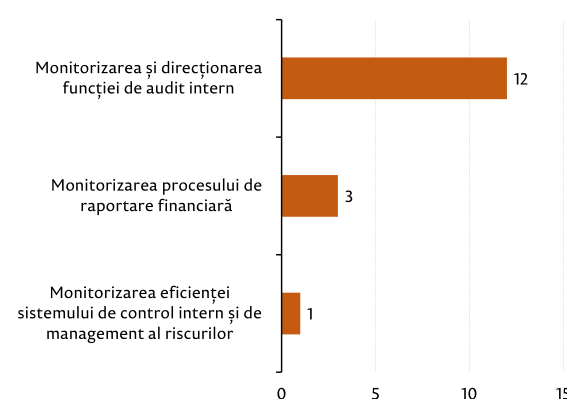
Printre acestea, 12 ședințe țin de monitorizarea și direcționarea funcției de audit, 3 de monitorizarea procesului de raportare financiară și o ședință a avut ca tematică de bază monitorizarea eficienței sistemului de control intern și de management al riscurilor (Graficul 9.1).

În anul 2024, Departamentul audit intern și-a exercitat activitatea conform Planului anual de audit intern pentru 2024, care a fost elaborat în baza evaluării riscurilor. Au fost finalizate 9 misiuni de audit aferente anului 2024 și 6 misiuni de audit aferente planului pentru 2023. În plus, la solicitarea guvernatorului BNM, au fost efectuate 2 misiuni ad-hoc. Rapoartele de audit ale acestor 2 misiuni urmează să fie examinate și aprobate de către Consiliul de supraveghere, cu aplicarea recomandărilor necesare pentru diminuarea riscurilor și fortificarea mecanismelor de control intern.

În graficul 9.2 putem observa o creștere considerabilă a numărului recomandărilor Departamentului audit intern implementate pe parcursul anului 2024 și anume: de la 23 recomandări (implementate pe parcursul anului 2023) până la 50 recomandări pe parcursul anului 2024. De asemenea, putem evidenția că pe parcursul anului 2024 numărul recomandărilor neimplementate în termen a scăzut de la 48 recomandări la 47 recomandări, dar, în schimb, s-a mărit durata medie ponderată la risc a recomandărilor neimplementate de la 1 291 zile până la 1 500 zile (Graficul 9.3). Totuși, datorită implicării active a Departamentului audit intern și a Comitetului de audit, implementarea acestor recomandări în anul 2024 a contribuit la îmbunătățirea nivelului de control și securitate TI (controalele de acces, continuitate, gestiunea software-ului etc.).

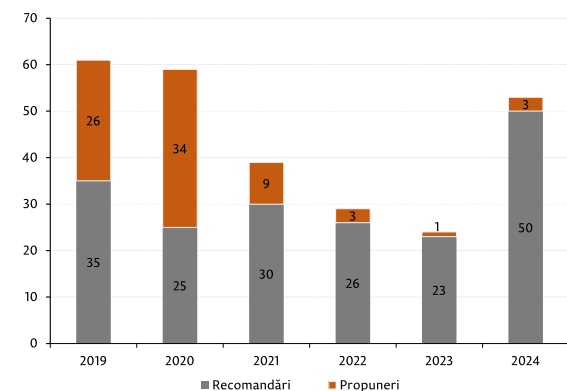
Comitetul de audit a monitorizat implementarea recomandărilor Departamentului de audit pentru a consolida procedurile și controalele interne. Având în vedere numărul mare al

Graficul 9.1: Repartizarea ședințelor Comitetului de audit

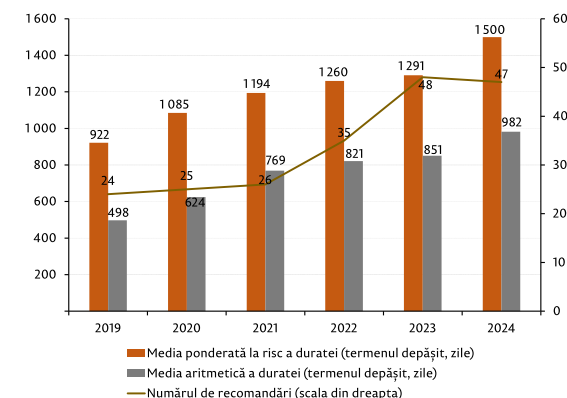
Sursa: BNM

Graficul 9.2: Recomandări/ propuneri implementate (pe ani)

Sursa: BNM

Graficul 9.3: Recomandările DAI neimplementate în termen ponderate la risc

Sursa: BNM

recomandărilor Departamentul audit intern care nu se implementează la timp și rolul său de monitorizare a riscurilor, Comitetul de audit a propus un mecanism de responsabilizare a subdiviziunilor. Astfel, a fost modificat calculul indicatorului de performanță KPI și distribuirea fondurilor pentru prima aferență de la sfârșit de an. Noul indicator urmează a fi aplicat începând cu anul 2026.

În sistemul de control și management al riscurilor, din cadrul BNM, se implementează conceptul denumit „trei linii de apărare”, iar mediul de control este definit suficient și este aplicabil pentru atenuarea riscurilor existente (figura 2 din anexa A.37). Departamentul audit intern prezintă trimestrial Comitetului de audit informațiile cu privire la rezultatele gestionării riscurilor operaționale și financiare care conțin date generale cu privire la metodele și tehnicile aplicate în vederea diminuării expunerii la risc, precum și date cu privire la evoluția indicatorilor de cuantificare a riscurilor înregistrate.

Comitetul de risc

Comitetul de risc, ca parte a liniei a doua de apărare, este instituit pentru asistarea Comitetului executiv în vederea asigurării supravegherii directe și obiective asupra managementului sistemului de gestiune a riscurilor operaționale în Banca Națională. Comitetul de risc este format din 8 membri cu drept de vot, inclusiv un membru al Comitetului executiv – președintele Comitetului de risc.

Comitetul de risc se reunește trimestrial în ședințe ordinare. La necesitate sau la solicitarea guvernatorului, sau a oricărui alt membru al Comitetului executiv se poate convoca ad-hoc.

În 2024, Comitetul de risc s-a întrunit în 5 ședințe ordinare.

Deciziile de bază luate au vizat:

1. examinarea și avizarea **Raportului anual** cu privire la *gestiunea riscurilor operaționale în anul 2023 în Banca Națională a Moldovei, a tabloului de bord și profilului de risc la situația din 31.12.2023*;
2. avizarea **nivelului 3 de maturitate** al sistemului de gestiune a riscurilor operaționale în BNM către 31.12.2023 și a obiectivelor de dezvoltare ale acestuia pentru anul 2024;
3. luare act de *rapoartele trimestriale* cu privire la rezultatele autoevaluării riscurilor operaționale pe procese de activitate ale BNM;
4. luare act trimestrial de *Profilul de risc operațional al BNM* pentru procesele evaluate în 2024;
5. avizarea strategiilor de răspuns la risc și aprobarea trimestrială a *măsurilor de control suplimentare* propuse pentru răspunsul la riscurile operaționale din *zona galbenă* a profilului de risc;

6. luare act de *informația aferentă incidentelor* cu impact asupra proceselor de activitate și validarea nivelului de impact al acestora;
7. *propuneri* de implementare a măsurilor de control *pentru gestiunea incidentelor*;
8. luare act de informația cu privire la activitatea de membru al International Operational Risk Working Group – IORWG;
9. luare act de informația privind implementarea deciziilor luate la ședințele Comitetului de risc.

Comitetul pentru continuitatea activității

Comitetul pentru continuitatea activității este instituit pentru asistarea Comitetului executiv în vederea gestiunii continuității activității eficiente în scopul atingerii obiectivelor de continuitate ale Băncii Naționale a Moldovei. Comitetul pentru continuitatea activității este format din 12 membri, dintre care 10 sunt cu drept de vot, inclusiv un membru al Comitetului executiv – președintele Comitetului pentru continuitatea activității, care este guvernatorul Băncii Naționale.

Comitetul pentru continuitatea activității se reunește anual în ședințe ordinare, iar în cazul unor evenimente ce pot afecta continuitatea activității BNM sunt organizate ședințe ad-hoc.

În anul 2024, Comitetul pentru continuitatea activității s-a întrunit în două ședințe, fiind abordate tematici actuale privind continuitatea activității în cadrul BNM.

Nivelurile de control

Controlul extern

Auditul extern

Auditul extern al Băncii Naționale se efectuează anual pentru situațiile financiare ale BNM, în conformitate cu standardele internaționale de audit, de către o entitate de audit independentă, cu renume și experiență recunoscută în domeniul auditului băncilor centrale, selectată în conformitate cu reglementările Băncii Naționale privind selectarea și mandatul entității de audit pentru efectuarea auditului situațiilor financiare și confirmată de Consiliul de supraveghere. Raportul auditorului extern se publică împreună cu situațiile financiare anuale ale Băncii Naționale. Aceeași entitate de audit extern nu poate efectua auditul situațiilor financiare anuale ale Băncii Naționale pentru o perioadă mai mare de 5 ani consecutivi.

Evaluarea siguranței Băncii Naționale de către FMI

Periodic, credibilitatea și siguranța băncilor centrale este evaluată de experții FMI pentru a primi asigurare în implementarea și operarea de către BNM a unor sisteme de control, contabile, de raportare și audit referitoare la gestionarea resurselor, adecvate integrității operațiunilor desfășurate. Evaluarea acoperă șase domenii-cheie relevante controlului și guvernării în cadrul băncilor centrale conform acronimului GELRIC:

- *G* – aranjamente de guvernanta;
- *E* – mecanismul auditului extern;
- *L* – cadrul legal și independența băncii centrale;
- *R* – raportarea financiară;
- *I* – mecanismul auditului intern;
- *C* – sistemul controalelor interne.

Evaluarea transparenței Băncii Naționale de către FMI

În vederea menținerii angajamentului de consolidare în continuare a autonomiei instituționale și guvernantei BNM și în conformitate cu Memorandumul de Politici Economice și Financiare din 20.11.2023 și a scrisorii de intenție din 13.06.2024, la solicitarea Băncii Naționale, în perioada august-noiembrie 2024 a fost desfășurată Misiunea de evaluare a transparenței Băncii Naționale a Moldovei de către experții FMI. Evaluarea transparenței Băncii Naționale a fost realizată conform procesului reglementat de FMI în Codul de transparență al băncilor centrale (CBT Review) și prin prisma celor 5 piloni ai acestuia: guvernanta, politici, operațiuni, rezultate și relații oficiale.

Banca Națională a parcurs următoarele etape ale procesului CBT Review:

- instruirea subdiviziunilor Băncii Naționale de către experții FMI privind procedura de autoevaluare;
- completarea chestionarului de autoevaluare de către subdiviziunile Băncii Naționale și remiterea către FMI;
- desfășurarea Misiunii principale a experților FMI în cadrul Băncii Naționale (7-18 noiembrie 2024);
- elaborarea și prezentarea raportului preliminar de evaluare al FMI;
- transmiterea opiniilor și comentariilor din partea Băncii Naționale asupra proiectului către FMI;
- recepționarea proiectului raportului FMI de evaluare a transparenței Băncii Naționale.

Raportul de evaluare a transparenței Băncii Naționale include recomandări-cheie din partea experților FMI pentru îmbunătățirea transparenței Băncii Naționale și evaluarea practicilor utilizate de Banca Națională (rezultate din consultările extinse ale experților FMI cu părțile interesate relevante), în baza principiilor și sub-principiilor reglementate de Codul de transparență al băncilor centrale al FMI.

Conform raportului, transparența Băncii Naționale a fost evaluată ca fiind corespunzătoare principiilor stabilite în proporție de 95 la sută. Nemijlocit, transparența Băncii Naționale a fost evaluată cu nivel „cuprinzător” pentru 29 la sută din practici utilizate, cu nivel

„extins” pentru 36 la sută din practici și nivel „de bază” pentru 30 la sută din practici.

Auditul Curții de Conturi a Republicii Moldova

Auditul public extern cu privire la legalitatea și regularitatea devizelor de cheltuieli și alocațiilor pentru investiții este realizat de Curtea de Conturi, limitându-se, conform Legii nr. 548/1995, la examinarea eficienței operaționale a deciziilor luate de conducerea Băncii Naționale, cu excepția celor ce țin de implementarea politicii monetare și valutare a Băncii Naționale și de gestionarea rezervelor valutare ale statului.

Gestiunea riscurilor și controlul intern

Banca Națională aliniază guvernarea riscurilor și sistemului de control intern la standardele internaționale COSO¹⁰⁶, ISO 31000¹⁰⁷ și la bunele practici în domeniu (inclusiv ale Grupului Internațional de lucru privind riscul operațional în băncile centrale (*IORWG*), Banca Națională fiind membru al acestuia).

În contextul gestiunii riscurilor operaționale, odată cu aprobarea *Cadrului privind gestiunea riscurilor operaționale în Banca Națională a Moldovei*, Consiliul de supraveghere a stabilit apetitul și toleranța la risc în Banca Națională.

Gestiunea riscurilor și controlul intern în cadrul BNM sunt instituite conform celor **trei linii de apărare**.

Prima linie de apărare gestionează riscurile și este *reprezentată de subdiviziunile BNM*, care sunt și „proprietarii” riscurilor. Șefii subdiviziunilor (managerii de linie) poartă responsabilitate pentru identificarea și gestionarea riscurilor inerente proceselor de activitate și sistemelor informatice ale căror proprietari sunt, stabilind corespunzător activitățile de control în procesul de gestiune a riscurilor. În anul 2024 au continuat activitățile de autoevaluare a riscurilor operaționale pe procesele de activitate cu stabilirea măsurilor de control pentru a menține riscurile în zona de toleranță, cu raportarea rezultatelor către funcția de gestiune a riscurilor operaționale. Subdiviziunile aplică zilnic un set de proceduri de control pentru procesele de activitate și sistemele pe care le gestionează, asigurând eficacitatea și eficiența acestora.

Linia a doua de apărare constă în organizarea procesului, asigurarea cadrului metodologic, coordonarea și supravegherea independentă a procesului de gestiune a riscurilor și control intern. Funcțiile celei de-a doua linii de apărare includ mecanisme și procese specifice în vederea implementării sistemului adecvat de gestiune a riscurilor financiare și operaționale și exercitării unui control intern. Linia a doua de apărare este reprezentată de

¹⁰⁶COSO – The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (Comitetul Organizațiilor Sponsorizatoare ale Comisiei Treadway).

¹⁰⁷ISO 31000 – Risk Management – Guidelines, International Organization for Standardization (Ghidul managementul riscului, Organizația Internațională de Standardizare).

structurile cu *funcții dedicate gestiunii riscurilor* financiare și operaționale, *Comitetul de investiții*, *Comitetul de risc* și *Comitetul pentru continuitatea activității*. La nivelul acestei linii este elaborat cadrul metodologic pentru desfășurarea unui proces eficient de gestiune a riscurilor în BNM: cadrul intern privind modul de efectuare și control al operațiunilor în valută, gestiunea riscurilor operaționale pe procese de activitate, asigurarea continuității activității și securității informației, protecției datelor cu caracter personal, standardele, politicile și planurile de răspuns la incidentele care perturbă sau amenință funcțiile operaționale din Banca Națională. La nivelul Băncii Naționale există un sistem de gestiune a incidentelor, unde se ține evidența incidentelor, inclusiv a măsurilor întreprinse și a responsabililor de realizarea acestora.

Gestiunea riscurilor financiare este organizată corespunzător funcțiilor, specificului și rolului băncii ca bancă centrală a Republicii Moldova și atribuțiilor consacrate Băncii Naționale prin Legea nr. 548/1995. Comitetul executiv își asumă responsabilitatea pentru stabilirea și supravegherea cadrului de gestionare a riscurilor financiare, inclusiv prin intermediul Comitetului de investiții, al cărui mod de creare și funcționare se stabilește de Consiliul de supraveghere. Activitatea de gestionare a riscurilor financiare este reglementată prin norme interne și este monitorizată de Comitetul executiv, care analizează probleme aferente politicii monetare, investiționale și valutare a Băncii Naționale. Modul de gestionare a riscurilor financiare este prezentat detaliat în Situațiile financiare consolidate și individuale și în Raportul auditorului independent¹⁰⁸ publicate pe pagina oficială a BNM.

Funcția de gestiune a riscurilor operaționale a asigurat în anul 2024 organizarea și desfășurarea ședințelor de autoevaluare a riscurilor operaționale pe procesele de activitate. În baza autoevaluării riscurilor operaționale a fost elaborat profilul de risc operațional, raportat trimestrial și anual către Comitetul de risc. Totodată, au fost efectuate instruirii interne pentru reprezentanții subdiviziunilor (șefii de subdiviziuni, responsabili de risc operațional și participanții în procesele evaluate).

Procedura de evaluare a riscurilor operaționale este efectuată conform Cadrului privind gestiunea riscurilor operaționale în BNM¹⁰⁹ (extras publicat pe pagina oficială). Evaluarea constă în stabilirea nivelului de impact și probabilitate bazate pe 5 niveluri prezentate în anexa cadrului¹⁰⁹. Impactul riscului operațional este evaluat în funcție de *impact pe activitatea BNM*, *impact reputațional* și *impact financiar*. În vederea gestiunii și atenuării riscurilor în zona de toleranță la risc aprobată sunt stabilite un șir de măsuri de control, precum: segregare a funcțiilor, control financiar, autorizări, acces autorizat/ limitat, verificări duale, documentări, raportări, sisteme informaționale, măsuri de asigurare a continuității activității, protecție a datelor ș.a.

¹⁰⁸BANCA NAȚIONALĂ A MOLDOVEI. *Situațiile financiare consolidate și individuale...* Chișinău: BNM, s.n. Disponibil: [https://bnm.md/ro/search?partitions\[0\]=677&post_types\[677\]\[0\]=913](https://bnm.md/ro/search?partitions[0]=677&post_types[677][0]=913)

¹⁰⁹BANCA NAȚIONALĂ A MOLDOVEI. *Gestiunea riscurilor operaționale în BNM*. Chișinău: BNM, s.n. Disponibil: https://bnm.md/files/extras_Cadru.pdf

În scopul evitării materializării anumitor riscuri operaționale care pot conduce la perturbări în activitate, pierderi financiare sau afectarea reputației BNM, în cadrul evaluării riscurilor se aplică 5 strategii de răspuns la risc: *evitarea (refuzul)*; *atenuarea (diminuarea)*; *transferarea (externalizarea)*; *acceptarea și urmărirea (monitorizarea)*.

Pentru a oferi o imagine consolidată a tuturor tipurilor de expuneri la riscul operațional se întocmește profilul riscurilor care transpune prioritizat evaluarea calitativă a riscurilor specifice activității BNM: figura 3 din anexa A.38.

La fel, funcția de gestiune a riscurilor operaționale întocmește profilul riscurilor operaționale pe categorii de riscuri, divizate inclusiv pe factori declanșatori de risc operațional și reprezintă nivelurile medii ale riscurilor pe categoriile prezentate: figura 4 din anexa A.38.

Ca rezultat al gestiunii riscurilor operaționale în anul 2024, toate riscurile se încadrează în zona de toleranță la risc aprobată de Consiliul de supraveghere.

Totodată, funcția de gestiune a riscurilor operaționale reprezintă BNM la IORWG în calitate de membru.

În anul 2024 au fost realizate o serie de *obiective* menite să *consolideze funcția de gestiune a riscurilor* în Banca Națională. Printre acestea se numără: identificarea și evaluarea riscurilor operaționale asociate proceselor de activitate preluate de la Comisia Națională a Pieței Financiare; consolidarea funcției de conformitate prin stabilirea Direcției de conformitate; aprobarea proceselor critice de activitate; asigurarea instruirilor continue atât a persoanelor din cadrul funcțiilor de gestiune a riscurilor, precum și a angajaților din cadrul subdiviziunilor BNM în vederea consolidării culturii organizaționale de gestiune a riscurilor.

În anul 2024, BNM a realizat progrese semnificative în *consolidarea rezilienței organizaționale și a capacității de gestionare a riscurilor de continuitate operațională*. Au fost desfășurate măsuri proactive și testări complexe, menite să asigure funcționarea optimă a instituției chiar și *în condiții critice*.

Subsecvent, a fost efectuată testarea într-un scenariu real a soluției implementate pentru notificarea centralizată a angajaților. Această simulare practică a demonstrat rapiditatea și eficiența sistemului, asigurând că angajații sunt informați prompt și eficient în eventualitatea unei situații de urgență.

Complementar, în cadrul Comitetului pentru continuitatea activității a fost realizată o evaluare detaliată și s-a aprobat actualizarea proceselor critice care susțin activitățile esențiale ale instituției. Rezultatul acestei analize constă în stabilirea unei ierarhii clare, esențiale pentru prioritizarea intervențiilor și alocarea resurselor necesare în caz de criză.

Totodată, au fost desfășurate testele anuale riguroase pentru a verifica continuitatea Sistemului automatizat de plăți interne în colaborare cu toți participanții implicați, continuitatea serviciului

SWIFT și funcționarea neîntreruptă a infrastructurii tehnologice și de comunicații, contribuind astfel la stabilitatea și siguranța acestor sisteme critice.

Au fost definite explicit responsabilitățile departamentelor operaționale și identificate persoanele-cheie, garantând o reacție rapidă și eficientă în cazul incidentelor de continuitate. Pentru consolidarea acestor măsuri au fost organizate sesiuni periodice de instruire dedicate angajaților, accentuând astfel pregătirea și capacitatea instituțională de a răspunde prompt și organizat în fața provocărilor.

În vederea asigurării siguranței și protecției angajaților, a fost aprobat *Planul de evacuare a personalului*, ce conține proceduri clare pentru o evacuare coordonată, structurată și rapidă din sediul central, reducând astfel riscurile potențiale pentru personalul BNM.

Toate aceste măsuri și inițiative reflectă angajamentul ferm de a menține transparența, de a consolida încrederea publicului larg și de a demonstra capacitatea instituției de a gestiona eficient riscurile și de a menține continuitatea activității, indiferent de complexitatea circumstanțelor cu care se poate confrunta.

Totodată, pentru anul 2025 sunt stabilite obiective pentru dezvoltarea în continuare a sistemului de gestiune a riscurilor. Acestea includ: ajustarea reglementărilor interne conexe modificării cadrului de gestiune a riscurilor operaționale; dezvoltarea cadrului sistemului de control intern și cadrului de gestiune integrată a riscurilor în BNM; dezvoltarea cadrului de gestiune a riscului climatic; pilotarea monitorizării indicatorilor cheie de performanță ca prima etapă pentru monitorizarea indicatorilor cheie de risc pentru sisteme automatizate de monitorizare; actualizarea planurilor de asigurare a continuității activității; evaluarea riscurilor aferente continuității activității pentru procesele critice; actualizarea reglementărilor aferente gestiunii continuității activității.

Funcția de conformitate are ca scop crearea, dezvoltarea și asigurarea respectării în cadrul Băncii Naționale a unui cadru de conformitate, precum și acordarea suportului necesar în dezvoltarea și implementarea unui sistem de control intern eficient pentru a gestiona riscul de conformitate aferent reglementărilor stabilite. În anul 2024, Direcția conformitate a devenit operațională și va asigura dezvoltarea și implementarea cadrului de conformitate la nivelul BNM, pe măsura preluării atribuțiilor în domeniu.

Linia a treia de apărare oferă o asigurare independentă și obiectivă și este reprezentată de auditul intern. Auditul intern oferă organelor de conducere și managerilor de linie o asigurare rezonabilă independentă privind adecvarea și eficacitatea guvernantei, gestiunii riscurilor și controlului intern, inclusiv modul în care prima și a doua linie de apărare ating obiectivele de gestiune a riscurilor. De menționat că, a fost revizuit cadrul normativ intern privind funcționarea auditului intern, care este aprobat la nivelul Consiliului de supraveghere, racordându-l la *Standardele Globale de Audit Intern*, aprobate în versiune nouă de Institutul Auditorilor Interni (IIA) în ianuarie 2024. Conform

raportului de evaluare externă din 14.03.2021, funcția de audit intern a obținut calificativul „Conformare generală” cu Standardele IIA și Codul de etică, care reprezintă cel mai înalt grad de conformitate.

Controlul intern în BNM funcționează, de asemenea, printr-un șir de reglementări aprobate de organele de conducere și asigură administrarea resurselor într-un mod eficace pentru realizarea misiunii și obiectivelor strategice ale BNM.

Cadrul de conformitate și etică

Codul de etică și conduită profesională al Băncii Naționale a Moldovei

Codul de etică și conduită profesională al BNM, aliniat la cele mai bune practici, stabilește cerințe către toți angajații să respecte cele mai înalte standarde de etică profesională. În acest scop, Codul stabilește norme privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, declarării averii și intereselor personale, incompatibilităților și restricțiilor, influențelor necorespunzătoare, cadourilor. Totodată, acesta prevede normele de etică profesională aferente utilizării resurselor BNM, desfășurării procedurilor de achiziții, relațiilor interne, tranzacțiilor financiare personale ale salariaților, activităților externe, conduitei în relațiile externe și internaționale la exercitarea atribuțiilor de serviciu ale salariaților BNM, precum și măsuri de protecție a acestora.

Politica antifraudă

Politica antifraudă a Băncii Naționale promovează conștientizarea și gestiunea riscului de fraudă.

Aceasta are drept scop de a identifica ariile de activitate supuse riscului de fraudă și de a implementa măsuri adecvate de control la toate nivelurile Băncii Naționale, care vor contribui la prevenirea și detectarea fraudelor, monitorizarea riscului de fraudă și promovarea conduitei organizaționale consecvente. Politica antifraudă stabilește, de asemenea, condițiile de desfășurare a investigațiilor în materie de prevenire și examinare a suspiciunilor de fraudă.

Implementarea politicii antifraudă, instruirea personalului cu privire la riscul de fraudă și gestiunea acestuia, raportarea suspiciunilor de fraudă – toate acestea stabilesc și dezvoltă *cultura antifraudă*, ce descurajează potențialii autori și întăresc angajamentul personalului Băncii Naționale în combaterea fraudei. Responsabilitatea întregului personal al Băncii Naționale are o contribuție majoră la crearea unui mediu propice pentru sporirea gradului de conștientizare a riscului și consecințelor de fraudă.

Organele de conducere ale Băncii Naționale promovează o politică de toleranță zero referitoare la fraudă și corupție.

Măsuri de combatere a spălării banilor și finanțării terorismului

BNM își reafirmă angajamentul de a implementa standardele internaționale în prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, aplicându-le în toate aspectele activității sale. În acest sens, autoritatea a adoptat norme interne aliniate la cerințele internaționale, menite să prevină implicarea sa în operațiuni de spălare a banilor, finanțare a terorismului sau eludare a sancțiunilor internaționale (denumite în continuare „SB/FT și ESI”).

Cu un accent deosebit pe abordarea bazată pe risc, cadrul normativ intern al Băncii Naționale reglementează, atât guvernanta în domeniu, cât și măsurile de control intern și gestionare a riscurilor asociate activităților desfășurate. Astfel, în scopul gestionării riscurilor de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțare a terorismului, BNM deține și implementează un cadru normativ intern, care cuprinde măsuri în sensul realizării obiectivului dat. Totodată, având în vedere dinamica riscurilor de spălare a banilor și finanțare a terorismului (SB/FT) și regimul sancțiunilor internaționale în continuă evoluție, precum și statutul Republicii Moldova de țară candidat pentru aderare la Uniunea Europeană, în cursul anului 2024 a fost desfășurat un proces de revizuire a cadrului normativ intern. Acest demers vizează consolidarea mecanismelor de identificare, evaluare și atenuare a riscurilor la nivelul BNM, prin alinierea la cele mai recente cerințe de reglementare și bune practici internaționale. Concomitent, BNM urmărește scopul de a-și adapta politicile și procedurile interne dedicate prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului pentru a răspunde eficient obligațiilor de conformitate, asigurând un control mai riguros asupra expunerilor potențiale și o mai mare transparență în activitățile desfășurate. Cadrul normativ intern urmează a fi definitivat și aprobat pe parcursul anului 2025.

În aceeași ordine de idei, în cursul anului 2024 au fost implementate acțiuni specifice pentru reducerea riscurilor de spălare a banilor și finanțare a terorismului, precum și riscurilor asociate măsurilor restrictive (sancțiunilor) internaționale, printre care: identificarea tranzacțiilor cu risc ridicat, inclusiv, considerând rezultatele evaluării naționale a riscurilor; stabilirea mecanismelor de control și atenuare a riscurilor identificate, inclusiv, prin aplicarea procedurilor de cunoaștere a clienților în cadrul stabilirii relațiilor de corespondență bancară, operațiunilor cu numerar, operațiunilor de achiziții, logistică și prestări de servicii etc.; aplicarea continuă a măsurilor de monitorizare a tranzacțiilor efectuate în cadrul relațiilor de corespondență bancară menținute, de personalul BNM; utilizarea continuă a unui sistem de screening al plăților în timp real pentru asigurarea respectării măsurilor restrictive internaționale, precum și examinarea individuală a anumitor plăți cu risc ridicat; schimbul constant de informații între structurile interne ale Băncii Naționale cu privire la riscurile identificate și măsurile de gestionare; oferirea opiniilor de specialitate în contextul activităților BNM legate de autorizarea tranzacțiilor externe în conformitate cu prevederile Legii nr. 62/2008 privind reglementarea valutară, aprobarea achizitorilor cotelor în capitalul social al entităților supravegheate de BNM, aprobarea persoanelor în funcție de conducere sau funcții-cheie în cadrul băncilor etc.

La fel, în contextul întreprinderii măsurilor dedicate gestionării riscurilor de spălare a banilor și finanțare a terorismului în cadrul

BNM, în perioada 29.01.2024 – 02.02.2024 a fost organizată sesiunea de instruire „Săptămâna AML”, prin care personalul BNM a fost familiarizat cu cerințele și obligațiile stabilite în legislația națională cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, rolul instituțiilor naționale, inclusiv, BNM în sistemul național de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului, importanța și impactul alinierii Republicii Moldova la Standardele internaționale FATF, precum și implementarea recomandărilor MONEYVAL etc. În același context în anul 2024 pentru angajații BNM a fost organizată instruirea cu tematica „Măsuri de precauție în domeniul de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului, în cadrul operațiunilor cu numerar desfășurate de BNM”.

De asemenea, în cursul anului 2024 a continuat procesul de raportare internă privind riscurile de SB/FT, atât către membrii Comitetului executiv, cât și direct patronului responsabil de domeniu.

În paralel, recunoscând importanța formării continue în atingerea obiectivelor de conformitate în domeniul combaterii SB/FT și măsurilor restrictive (sancțiunilor internaționale), BNM a investit în dezvoltarea profesională a personalului cu responsabilități specifice, prin participarea acestora la programe de instruire, inclusiv, în cadrul misiunilor de asistență tehnică.

În calitatea sa de a 3-a linie de apărare și conform Regulamentului cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului în cadrul operațiunilor efectuate de BNM, Departamentul audit intern (DAI) efectuează evaluarea independentă, regulată, a caracterului adecvat și a conformității activității BNM cu prevederile regulamentului menționat și comunică rezultatele în conformitate cu reglementările interne privind activitatea DAI.

În cadrul ultimei misiuni de audit, DAI a constatat că riscurile-cheie sunt identificate de către responsabili și gestionate eficace și obiectivele procesului sunt atinse cu consecvență. Totodată, au fost identificate unele posibilități de îmbunătățire, formulate în cadrul recomandărilor care s-au referit la:

- consolidarea cadrului normativ intern pentru eficientizarea conlucrării și schimbului de informații de domeniu (verificare a clientului și beneficiarului efectiv) între subdiviziunile BNM, precum și pentru descrierea controalelor aplicate la utilizarea serviciilor de monitorizare și analiză a fluxului mesajelor SWIFT;
- instruirea privind măsurile de precauție necesare de aplicat de către responsabilii din casieria BNM;
- acordarea accesului la registrele de stat responsabililor de organizarea achizițiilor BNM pentru eficientizarea verificării clientului;
- aplicarea controalelor adiționale aferente conturilor deschise clienților BNM.

Au fost implementate circa 60 la sută dintre recomandările emise de către DAI în cadrul acestei misiuni de audit.

Politica de securitate a informației

Politica de securitate a informației Băncii Naționale, aprobată de Consiliul de supraveghere, stabilește contextul organizațional de nivel general care să asigure atingerea obiectivelor cu privire la securitatea informației și securitatea cibernetică în BNM. De asemenea, stabilește cerințe pentru asigurarea gestionării securizate a informației în cadrul BNM și minimizarea impactului ce poate apărea ca rezultat al incidentelor de securitate.

Membrii Consiliului de supraveghere și membrii Comitetului executiv, precum și orice salariat al Băncii Naționale sunt obligați să asigure securitatea informației aflate în posesie și la care au acces oricare ar fi forma ei. Totodată, sunt stabilite și divizate clar responsabilitățile în procesul de asigurare a securității informației, în partea ce ține de gestiunea informației, monitorizarea utilizării și diseminării informației, raportarea incidentelor de securitate a informației, precum și modul de investigare a acestora.

În același context, în scopul asigurării securității informației în BNM, în conformitate cu Politica de securitate a informației este desemnat ofițerul de securitate a informației al BNM.

Gestiunea datelor cu caracter personal

Banca Națională prelucrează datele cu caracter personal în conformitate cu Legea nr. 133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal și a Politicii privind protecția datelor cu caracter personal a Băncii Naționale a Moldovei. Banca Națională dispune de politici, proceduri și sisteme informaționale eficiente pentru asigurarea protecției datelor cu caracter personal. În Banca Națională este desemnat ofițerul pentru protecția datelor cu caracter personal care este responsabil de informarea și consilierea personalului BNM, a membrilor Comitetului executiv în cadrul prelucrării datelor cu caracter personal, monitorizarea respectării reglementărilor, realizarea acțiunilor de sensibilizare și formare a personalului implicat în operațiuni de prelucrare a datelor cu caracter personal, cooperarea cu Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal.

Accesul publicului la actele normative, statisticile și publicațiile BNM

Accesul publicului la actele normative, statisticile și publicațiile Băncii Naționale asigură un grad sporit de transparență, respectând, în același timp, independența și confidențialitatea anumitor aspecte legate de îndeplinirea atribuțiilor Băncii Naționale. Publicarea diverselor date și analize legate de atribuțiile Băncii Naționale, precum și promovarea unui caracter deschis al relației cu grupurile-țintă sunt aspecte de importanță majoră în comunicarea externă a băncii.

Banca Națională acordă o atenție sporită conexiunii inverse în schema de comunicare. Astfel, prin transmiterea regulată și frecventă a mesajelor, Banca Națională oferă explicațiile de

rigoare asupra activității sale și a funcționării sectorului bancar. Funcționarea bazei de date interactive pe pagina web a Băncii Naționale asigură accesul publicului la informație, date și analize elaborate și are drept scop oferirea de informații corecte, actuale, clare și transparente pentru formarea unei opinii publice asupra deciziilor Băncii Naționale, dar și pentru efectuarea diverselor studii și cercetări.

Transparența și accesul la informațiile de interes public

Pe parcursul anului 2024, Banca Națională a Moldovei a recepționat un număr total de 294 de cereri de acces la informații din partea diferitor solicitanți, inclusiv persoane fizice, juridice, reprezentanți ai mass-media și alte entități interesate. Toate aceste solicitări au fost analizate și soluționate în conformitate cu prevederile legale în vigoare, asigurând transparența și respectarea dreptului de acces la informațiile de interes public.

Dintre cererile depuse, în cazul a 26 dintre ele, BNM nu a putut furniza informațiile solicitate, întrucât acestea erau supuse unor restricții legale specifice. Mai exact, o parte din informațiile cerute erau clasificate ca secret profesional conform prevederilor articolului 36 din Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei. Acest articol stipulează că anumite date și informații obținute de BNM în exercitarea funcțiilor sale nu pot fi divulgate, având un caracter confidențial, ceea ce asigură protecția datelor sensibile legate de activitatea instituției și a entităților supravegheate.

BNM rămâne angajată în asigurarea unui nivel înalt de transparență și acces la informațiile de interes public, răspunzând tuturor solicitărilor în limitele legale.

BNM își menține angajamentul de a respecta atât principiile transparenței, cât și obligațiile de protecție a datelor și confidențialității în conformitate cu cadrul legal aplicabil.

9.2 Perspective de dezvoltare

Perspectivile de dezvoltare ale BNM sunt, în mare parte, corelate cu implementarea obiectivelor strategice și transversale setate în Planul strategic al Băncii Naționale a Moldovei „BNM 2025”, aprobat la începutul anului 2023.

Printre prioritățile de bază ale BNM pentru anul 2025, ținând cont de obiectivele strategice ale instituției, se evidențiază următoarele:

- ✓ Continuarea acțiunilor în cadrul proiectului privind pregătirea aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană pe domeniile de competență ale BNM, în special continuarea participării BNM în procesul de screening legislativ, de negociere pentru aderare, precum și continuarea alinierii cadrului de reglementare în domeniul financiar-bancar și cel nebanancar la practicile UE;
- ✓ Oferirea sprijinului tehnic și reglementar prestatorilor de servicii de plată din Republica Moldova în vederea asigurării unei conectări fără dificultăți la infrastructurile Zonei Unice de Plăți în Euro (SEPA), ca urmare a acceptării cererii de aderare a Republicii Moldova la această zonă;
- ✓ Continuarea extinderii infrastructurii de acceptare a plăților MIA în sectorul privat și în serviciile guvernamentale. Popularizarea plăților prin coduri QR în rândul populației;
- ✓ Lansarea proiectului Open Banking și implementarea funcționalităților de bază aferente;
- ✓ Continuarea acțiunilor în vederea liberalizării operațiunilor valutare de capital; Definitivarea și promovarea spre aprobare a proiectului Legii nr. 62/2008 privind reglementarea valutară;
- ✓ Dezvoltarea și calibrarea instrumentelor macroprudențiale în sistemul financiar;
- ✓ Consolidarea funcției de supraveghere a sectorului financiar nebanancar;
- ✓ Inițierea elaborării Strategiei Naționale de Incluziune Financiară, cu suportul Băncii Mondiale și al autorităților naționale responsabile;
- ✓ Creșterea gradului de conștientizare și consolidare a capacităților instituționale privind finanțarea durabilă în Republica Moldova, conform acțiunilor aprobate în Foaia de parcurs. Dezvoltarea și adoptarea taxonomiei pentru finanțarea durabilă;
- ✓ Consolidarea intermedierei financiare, orientarea eforturilor spre susținerea întreprinderilor mici și mijlocii și ale gospodăriilor, efectuarea analizelor și cercetărilor relevante în acest sens;
- ✓ Implementarea recomandărilor înaintate de FMI privind creșterea gradului de aliniere a BNM la principiile de transparență ale băncilor centrale;

- ✓ Desfășurarea în continuare a activităților și evenimentelor tangente consolidării educației financiare în rândul societății civile;
- ✓ Inițierea acțiunilor privind consolidarea capacităților de supraveghere prin integrarea tehnologiilor avansate – Suptech;
- ✓ Inițierea acțiunilor privind implementarea unui sistem centralizat privind gestiunea datelor de tip Data Warehouse/Big Data/Data Lake;
- ✓ Inițierea procedurii de achiziție publică privind achiziționarea unui nou sistem informatic de operațiuni bancare (CBS) și de gestiune a resurselor corporative (ERP);
- ✓ Continuarea digitalizării proceselor de activitate ale BNM aferente domeniilor de activitate de bază, precum și domeniilor de suport și guvernanta internă;
- ✓ Consolidarea guvernantei și securității tehnologiei informației și comunicațiilor, cu accent pe securitatea cibernetică;
- ✓ Consolidarea guvernantei, culturii organizaționale și a unui mediu de muncă care motivează și inspiră, centrat pe capitalul uman;
- ✓ Dezvoltarea și valorificarea capitalului uman.

Evoluția proiectelor majore în derulare ale BNM este reflectată în anexa A.22 „Evoluția proiectelor majore ale BNM pe parcursul anului 2024”.

9.3 Planul strategic al Băncii Naționale a Moldovei

Pe parcursul anului 2024, Banca Națională a Moldovei a continuat implementarea celor 7 obiective strategice, inclusiv a 49 obiective operaționale/ complementare/ transversale stabilite în cadrul Planului strategic „BNM 2025”. Planul strategic „BNM 2025” este constituit din elemente fundamentale care se referă la misiune, viziune, valori, domeniile de activitate de bază, obiectivele strategice și obiectivele transversale.

Misiunea Băncii Naționale a Moldovei

Obiectivul fundamental al Băncii Naționale este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor. Fără prejudicierea obiectivului său fundamental, Banca Națională urmărește asigurarea stabilității și viabilității sistemului bancar și sprijină politica economică generală a statului.

Viziunea Băncii Naționale a Moldovei

Banca Națională a Moldovei este o instituție independentă, performantă și transparentă, rezistentă la provocările mediului extern, proactivă în acțiuni și credibilă în decizii, ghidată de

practici de bună guvernare, cu o echipă consolidată de profesioniști, angajată în îndeplinirea mandatului său în beneficiul tuturor cetățenilor.

Valorile Băncii Naționale a Moldovei

Independență – autonomie în exercitarea atribuțiilor stabilite de lege, imparțialitate și obiectivitate, fără nicio imixtiune de la alte autorități sau persoane.

Responsabilitate – preocupare continuă aferentă impactului economic, social și de mediu al lucrului efectuat și al deciziilor luate.

Flexibilitate – deschiderea spre schimbări, capacitate inovatoare și agilitate.

Spirit de echipă – unitate și consecvență în valori și acțiuni, devotament, grijă, sprijin și respect reciproc.

Credibilitate – politici, reforme, comunicare și atitudine care inspiră încredere și siguranță publicului și piețelor prin aplicarea principiilor de transparență.

Profesionalism – competență, eficiență, etică, integritate, asumarea deciziilor, perfecționare continuă.

Reziliență – resurse umane, proceduri interne și tehnologii informaționale rezistente șocurilor externe, care mențin siguranța și diligența funcționării instituției.

Domeniile de activitate de bază

Domeniile de activitate de bază constituie pilonii strategiei BNM pentru perioada 2023-2025: politica monetară, stabilitatea financiară, supravegherea sectorului financiar-bancar și nebanancar, infrastructurile pieței financiare și moneda națională în numerar. Fiecărui domeniu enumerat îi este atribuit câte un obiectiv strategic.

Obiectivele strategice

Planul strategic al Băncii Naționale a Moldovei „BNM 2025” conține 7 obiective strategice, dintre care 5 obiective strategice derivă din domeniile de activitate de bază (numerele 1-5 din lista de mai jos), iar 2 se referă la domeniul de activitate de suport și guvernanta ale BNM (numerele 6 și 7 din lista de mai jos), după cum urmează:

- 1.** Fortificarea cadrului de politică monetară și optimizarea implementării politicii monetare;
- 2.** Consolidarea funcției de stabilitate financiară și supraveghere macroprudentială;
- 3.** Consolidarea funcției de supraveghere la nivel de sector financiar bancar și nebanancar;
- 4.** Dezvoltarea continuă a infrastructurilor pieței financiare și contribuirea la sporirea plăților fără numerar;
- 5.** Sporirea calității monedei naționale și consolidarea funcției de asigurare cu moneda națională în numerar;
- 6.** Consolidarea rezilienței și agilității instituționale;

7. Dezvoltarea și valorificarea capitalului uman.

Obiectivele transversale

În vederea racordării strategiei BNM la practicile internaționale de dezvoltare, și anume, tendințele noi urmărite la nivel global ce se referă la asigurarea unui mediu mai sigur și durabil, Planul strategic „BNM 2025” integrează factorii actuali ai economiei globale, precum schimbările climatice, inovarea și digitalizarea, incluziunea financiară și cercetarea. Astfel, în cadrul planului strategic sunt incluse 5 obiective transversale, care sunt luate în considerare, implementate și monitorizate în procesul realizării obiectivelor strategice setate în planul strategic, în măsura în care sunt aplicabile. Obiectivele transversale se referă la:

1. Alinierea la standardele Uniunii Europene și cooperarea internațională;
2. Cercetare, inovare și digitalizare;
3. Educația și incluziunea financiară;
4. Responsabilitatea socială și față de mediu;
5. Diversitate, echitate și incluziunea organizațională.

Pe parcursul anului 2024, au fost înregistrate realizări în vederea implementării obiectivelor strategice, unele dintre cele mai importante fiind incluse în tabelul de mai jos. De asemenea, în anexa A.22 „Evoluția proiectelor majore ale BNM pe parcursul anului 2024” se regăsesc realizările cele mai importante aferente proiectelor majore ale BNM, care derivă din obiectivele strategice.

Tabelul 9.1: Realizările majore înregistrate pe parcursul anului 2024

Obiectiv strategic	Realizările majore înregistrate pe parcursul anului 2024
1. Fortificarea cadrului de politică monetară și optimizarea implementării politicii monetare	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Menținerea ratei anuale a inflației, pe parcursul anului 2024, în limitele intervalului de variație a țintei, fără impactul dinamicii prețurilor reglementate. ✓ Beneficierea de asistență tehnică din partea FMI în vederea identificării oportunităților de liberalizare a operațiunilor valutare de capital în Republica Moldova în contextul alinierii la aquis-ul comunitar. ✓ Elaborarea și transmiterea către Ministerul Finanțelor pentru promovare a proiectului de lege pentru modificarea Legii nr. 62/2008 privind reglementarea valutară. ✓ Automatizarea recepționării mesajelor SWIFT de tip nou MX, în contextul desfășurării proiectului privind migrarea la standardele noi ISO 20022 Schema de mesaje universale pentru industria financiară. ✓ Adoptarea deciziei privind utilizarea euro ca monedă de referință pentru stabilirea cursului oficial al leului moldovenesc, începând cu luna ianuarie 2025.
2. Consolidarea funcției de stabilitate financiară și supraveghere macroprudențială	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Elaborarea și transmiterea către Ministerul Finanțelor pentru promovare a proiectului de lege pentru modificarea Legii privind redresarea și rezoluția băncilor nr. 232/2016, adoptat de Parlament la 26.12.2024. ✓ Desfășurarea în continuare a acțiunilor cu privire la elaborarea proiectului de lege aferent lichidării silite a băncilor în cadrul asistenței tehnice oferite de FMI. ✓ Aprobarea cadrului normativ intern al BNM privind evaluările în scop de rezoluție. ✓ Operaționalizarea modelului de testare la stres în scopuri macroprudențiale.
3. Consolidarea funcției de supraveghere la nivel de sector financiar bancar și nebanca	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Acceptanța finală și închiderea proiectului privind „Implementarea soluției informatice pentru eficientizarea procesului de monitorizare a transparenței acționarilor și analiză la distanță în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului”, cu suportul USAID. ✓ Agrearea proiectului de asistență tehnică acordat de către Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, pentru perioada 2024-2026, privind alinierea cadrului de reglementare și a practicilor de supraveghere la standardele prudențiale ale UE pentru sectorul bancar, în scopul evaluării echivalenței cadrului prudențial aplicabil băncilor și includerii RM în lista țărilor terțe care aplică cerințe de supraveghere și de reglementare cel puțin echivalente cu cele aplicate în UE. ✓ Aprobarea unor acte normative în contextul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului: <ul style="list-style-type: none"> - Regulamentele BNM care stabilesc cerințele privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului în: activitatea băncilor; prestatorilor de servicii de plată nebanca; activitatea unităților de schimb valutar; instituțiilor financiare nebanca; - Regulamentul privind cerințele pentru identificarea și verificarea identității clienților prin intermediul mijloacelor electronice (e-KYC).

continuare pe pagina următoare

Obiectiv strategic	Realizările majore înregistrate pe parcursul anului 2024
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Finalizarea misiunii de asistență tehnică din partea Cambridge SupTech Lab, finanțată de către USAID, în cadrul proiectului SupTech – <i>consolidarea capacităților instituționale în domeniul supravegherii prin tehnologie și inovație</i>, cu Raportul de diagnostic a domeniului de supraveghere pentru elaborarea Strategiei SupTech. ✓ Migrarea la o nouă versiune a sistemului informatic privind licențierea, autorizarea și notificarea (CRM). Digitalizarea procesului în CRM privind recepționarea actelor normative de la asigurători. ✓ Aprobarea Instrucțiunii nr. 15/2024 cu privire la raportarea organizațiilor de creditare nebancaară. ✓ Promovarea în continuare a proiectelor de legislație primară și secundară relevantă pentru alinierea cadrului legal autohton la cel european aferent domeniului asigurări (Directiva 2009/138/CE (Solvabilitate II) și domeniului privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă auto (Directiva 2009/103/CE (MTPL)). ✓ Liberalizarea parțială a primelor RCA prin aprobarea noilor prime de referințe pentru asigurările obligatorii de RCA interne și externe. ✓ Aprobarea cadrului normativ intern al BNM privind evaluarea riscurilor societăților de asigurare/ reasigurare.
<p>4. Dezvoltarea continuă a infrastructurilor pieței financiare și contribuirea la sporirea plăților fără numerar</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Finalizarea proiectului de implementare a plăților instant în Republica Moldova. Lansarea sistemului MIA Plăți Instant și a posibilității de efectuare a plăților în regim 24/7/365 în baza unui alias (număr de telefon), unui RTP (solicitare de plată) sau prin scanarea codului QR. ✓ Semnarea cererii și depunerea dosarului de aderare la Zona Unică de Plăți în Euro (SEPA). Conlucrarea cu autoritățile relevante în vederea ajustării cadrului normativ și identificarea scenariilor optime de interconectare la infrastructura de plăți SEPA. ✓ Consolidarea cadrului normativ a activității prestatorilor serviciilor de plată, pe aspecte de: <i>licențiere; autorizare; raportare; transfer de credit și debitare directă; autentificare strictă a clienților; riscuri operaționale și de securitate; externalizare a funcțiilor; notificare a unor activități exceptate; petițiile/ opiniile în temeiul Legii nr. 114/2012; monitorizarea infrastructurilor pieței financiare și a participanților la acestea etc.</i> ✓ Aprobarea Regulamentului cu privire la notificarea unor activități exceptate în temeiul Legii nr. 114/2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică, conform prevederilor Ghidului Autorității Bancare Europene (EBA).
<p>5. Sporirea calității monedei naționale și consolidarea funcției de asigurare cu moneda națională în numerar</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Obținerea avizului pozitiv din partea Agenției Proprietăți Publice privind transmiterea și permisiunea de formare a terenului de către BNM pentru construcția Centrului de procesare a numerarului. Achiziționarea lucrărilor cadastrale de formare a terenului și conlucrarea cu Institutul de proiectări pentru organizarea teritoriului în acest sens. ✓ Lansarea vânzării bancnotelor și monedelor jubiliare și comemorative către publicul larg și digitalizarea procesului aferent.

continuare pe pagina următoare

Obiectiv strategic**Realizările majore înregistrate pe parcursul anului 2024****6. Consolidarea rezilienței și agilității instituționale**

- ✓ Sporirea independenței BNM prin adoptarea în Parlament a modificărilor la Legea BNM nr. 548/1995, care prevede consolidarea cadrului de activitate și a guvernantei instituționale a BNM.
- ✓ Desfășurarea exercițiului de evaluare a transparenței BNM, conform Codului de transparență a băncilor centrale al FMI. Recepționarea din partea FMI a Raportului de evaluare a transparenței în proiect.
- ✓ Aprobarea Raportului de consultare a pieței în vederea inițierii procedurii de achiziție a unui nou sistem informatic de operațiuni bancare (CBS), de gestiune a resurselor corporative (ERP). Aprobarea modificărilor la Conceptul proiectului. Aprobarea notei de inițiere a achiziției.
- ✓ Creșterea rezilienței operaționale a serviciilor TIC prin modernizarea Centrului de Date de Rezervă al BNM.
- ✓ Fortificarea securității cibernetice și rezilienței rețelei de date a BNM prin reorganizarea arhitecturii de rețea a BNM prin prisma ZTNA (Zero Trust Network Access) în cadrul proiectului privind implementarea soluției informatice de asigurare a securității rețelei locale a BNM și a interacțiunii cu rețeaua Internet.
- ✓ Modernizarea infrastructurii aferentă unor servicii critice și modernizarea capacităților de performanță și mentenabilitate a infrastructurii de servere.
- ✓ Fortificarea comunicării și cooperării interdepartamentale prin organizarea de: instruiți interne; sesiuni de inducție și orientare profesională; inițiative de responsabilitate socială etc.
- ✓ Dezvoltarea și promovarea imaginii BNM în calitate de angajator prin participarea la evenimente externe dedicate recrutării personalului și organizarea evenimentului „Săptămâna Carierei la BNM”.

7. Dezvoltarea și valorificarea capitalului uman

- ✓ Desfășurarea în continuare a acțiunilor în cadrul proiectului NBM LearnOrgLab – *Transformare instituțională în organizație orientată spre învățare*, inclusiv:
 - Elaborarea Strategiei de cultură organizațională;
 - Realizarea unui program de coaching individual;
 - Desfășurarea atelierelor tematice: managementul deciziilor, gândire critică, cultura organizațională, elaborarea politicilor de reglementare, gândire strategică, managementul schimbării etc.;
 - Desfășurarea săptămânilor tematice de microlearning pe diferite domenii;
 - Finalizarea programului de formare a formatorilor (ToT) pentru primul grup de angajați.
- ✓ Organizarea în colaborare cu Centrul de Excelență în Finanțe a forumului cu subiectul „Consolidarea guvernării competențelor pentru reținerea talentelor”, considerând președinția BNM în consiliului de conducere al CEF pentru anul 2024.
- ✓ Desfășurarea sesiunilor de instruiți interne și participarea la instruiți externe, pe diverse subiecte, în scopul consolidării cunoștințelor și dezvoltării profesionale continue în rândul angajaților.

continuare pe pagina următoare

Obiectiv strategic	Realizările majore înregistrate pe parcursul anului 2024
<p>Obiective transversale:</p> <p>1. Alinierea la standardele Uniunii Europene și cooperare internațională</p> <p>2. Cercetare, inovare și digitalizare</p> <p>3. Educație și incluziune financiară</p> <p>4. Responsabilitate socială și față de mediu</p> <p>5. Diversitate, echitate și incluziune organizațională</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Implementarea proiectului „Pregătirea aderării Republicii Moldova la UE pe domeniile ce revin în competența BNM”: <ul style="list-style-type: none"> - <i>Aprobarea Planului de management și a Planului de acțiuni a proiectului;</i> - <i>Includerea BNM în principale structuri naționale de coordonare a procesului de aderare la UE (Echipa de negociere, Consiliul de coordonare interinstituțională, Comisia națională pentru integrare europeană, comitete, grupuri);</i> - <i>Participarea în procesul național de autoevaluare a conformității legislației naționale cu acquis-ul UE (self-screening);</i> - <i>Participarea la reuniunile de screening explicativ;</i> - <i>Participarea la reuniunile de screening bilateral pentru: Capitolul 32 „Control financiar”, Criteriul economic, Capitolul 18 „Statistici”, Capitolul 4 „Libera circulație a capitalului”;</i> - <i>Desfășurarea activităților de pregătire pentru participarea la reuniunile de screening bilateral pentru Capitolul 9 „Servicii financiare” și Capitolul 17 „Politica economică și monetară”.</i> ✓ Finalizarea proiectului Twinning „Consolidarea supravegherii, guvernantei corporative și gestionării riscurilor în sectorul financiar”. ✓ Realizarea acțiunilor corespunzătoare de către BNM și, ulterior adoptarea de către Parlament a Legii nr. 280/2024 cu privire la majorarea sumei de subscripție a Republicii Moldova la Fondul Monetar Internațional. ✓ Organizarea de către Banca Națională în colaborare cu Ministerul Finanțelor a reuniunii Constituentei Fondului Monetar Internațional și Grupului Băncii Mondiale. ✓ Obținerea de către BNM a statutului de membru al Asociației Internaționale a Supraveghetorilor în Asigurări (IAIS). ✓ Semnarea Acordului de colaborare cu Corporația Financiară Internațională (Grupul Băncii Mondiale) privind dezvoltarea serviciilor financiare digitale pentru perioada 2024-2027. ✓ Semnarea Memorandumului de Înțelegere dintre Banca Franței și Banca Națională a Moldovei. ✓ Desfășurarea conferinței regionale organizată de Banca Națională a Moldovei, Fondul Monetar Internațional și Centrul de Excelență în Finanțe în cadrul căreia au fost dezbătute provocările legate de guvernanta, gestionarea riscurilor și comunicarea, cu care se confruntă băncile centrale în contextul actual. ✓ Lansarea noii versiuni a portalului RCA.BNM.MD. Implementarea instrumentelor digitale în cadrul acestuia: <ul style="list-style-type: none"> - <i>Calculatorul primei de asigurare pentru RCA internă și „Cartea Verde”;</i> - <i>Verificarea statutului poliței de asigurare RCA, a clasei Bonus-Malus și a istoricului daunelor vehiculului;</i> - <i>Digitalizarea certificatului de asigurare „Carte Verde” și a Certificatului privind pagubele înregistrate sau lipsa acestor pagube.</i>

continuare pe pagina următoare

Obiectiv strategic**Realizările majore înregistrate pe parcursul anului 2024**

- ✓ Implementarea unui nou format pentru polița de asigurare RCA internă.
- ✓ Dezvoltarea sistemului de raportare a incidentelor TIC de către bănci, în calitate de entități raportoare.
- ✓ Consolidarea și extinderea în continuare a capabilităților asistentului inteligent bazat pe metodologii de Inteligență Artificială, implementat inițial în baza tehnologiei OpenAI de la Microsoft Azure. Integrarea unei baze de date vectoriale avansate și a unui filtru de cunoștințe eficient.
- ✓ Dezvoltarea sistemului de gestiune a accesului la datele cu caracter personal din Registrele de Stat (dcp.bnm.md).
- ✓ Dezvoltarea și implementarea HUB-ului de supraveghere TIC – platformă BNM pentru gestionarea solicitărilor de informații și date destinate supravegherii TIC.
- ✓ Demararea procesului de elaborare a Strategiei Naționale de Incluziune financiară, cu suportul Băncii Mondiale. *Crearea grupului de lucru intern la nivelul BNM, precum și la nivel interinstituțional. Semnarea Memorandumului de înțelegere cu privire la elaborarea, implementarea și monitorizarea Strategiei Naționale de Incluziune Financiară. Desfășurarea misiunii de asistență tehnică a Băncii Mondiale pentru evaluarea situației curente.*
- ✓ Instituirea grupului de lucru al BNM pentru elaborarea de analize, propuneri și recomandări în domeniul finanțării întreprinderilor mici și mijlocii și ale gospodăriilor. Derularea unei chestionări în rândul entităților supravegheate de către BNM (bănci, OCN).
- ✓ Recunoașterea excelenței BNM în cadrul campaniei: „Educație financiară pentru toți”, prin obținerea premiului „Silver” în cadrul celei de-a XXII-a ediții a Romanian PR Award.
- ✓ Desfășurarea ediției a III-a din cadrul programului „Școala finanțelor moderne”, în colaborare cu Banca Națională a României și Academia de Studii Economice din București, pentru masteranzii și studenții economiști de la Academia de Studii Economice din Moldova.
- ✓ Desfășurarea în continuare a activităților de educație financiară destinate societății civile.
- ✓ Desfășurarea în continuare a activităților în contextul definitivării Programului Național de Educație Financiară, elaborat cu suportul USAID.
- ✓ Participarea, în premieră, la cea de-a 20-a ediție a evenimentului „Noaptea Europeană a Muzeelor din Republica Moldova”.
- ✓ Semnarea Memorandumului de înțelegere cu Guvernul și Comisia Națională a Pieței Financiare cu privire la dezvoltarea cadrului privind finanțarea durabilă și responsabilă față de mediu.
- ✓ Aprobarea Foii de parcurs pentru finanțare durabilă pentru Moldova.
- ✓ Participarea BNM în premieră la reuniunea globală a rețelei internaționale pentru finanțare durabilă – Sustainable Banking and Finance Network (SBFN).
- ✓ Consolidarea spiritului civic al angajaților BNM, prin organizarea inițiativelor interne, precum și susținerea și participarea la inițiative externe de responsabilitate socială și față de mediu, printre care: Campania națională de donare a sângelui, înverzirea plaiului, organizarea de diverse acțiuni de caritate, etc.
- ✓ Implementarea pe site-ul BNM a mecanismului de adaptare a conținutului paginii web externe pentru a facilita accesul persoanelor cu dizabilități.
- ✓ Adaptarea conținutului Politicii de personal expuse pe pagina web a BNM, aferent diversității, echității și incluziunii, sporind astfel atractivitatea BNM în calitate de angajator.

9.4 Management și organizare

Conform Planului strategic al Băncii Naționale a Moldovei „BNM 2025”, două din obiectivele strategice setate sunt parțial sau total conexe domeniul de resurse umane:

Consolidarea rezilienței și agilității instituționale și Dezvoltarea și valorificarea capitalului uman. Consolidarea rezilienței și agilității instituționale cuprinde obiective operaționale precum: consolidarea capacității instituționale, inclusiv în contextul preluării atribuțiilor de supraveghere a sectorului financiar nebancaar, consolidarea guvernantei și culturii organizaționale, dezvoltarea și promovarea imaginii BNM în calitate de angajator.

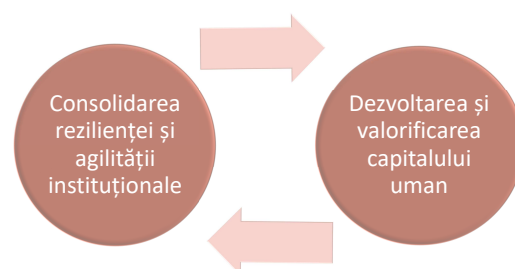
Dezvoltarea și valorificarea capitalului uman cuprinde obiective operaționale precum: dezvoltarea sistemului integrat de gestiune a resurselor umane, crearea unui mediu de muncă care motivează și inspiră, dezvoltarea profesională continuă, dezvoltarea centrului de instruire interne și capacităților de transfer de cunoștințe, dezvoltarea competențelor de leadership și management.

În scopul realizării obiectivelor strategice, prioritățile-cheie în managementul și dezvoltarea resurselor umane în anul 2024 au fost axate în special pe aceste domenii, măsurile întreprinse fiind detaliate în continuare.

Evoluții organizatorice

În anul 2024, au avut loc modificări ale structurii organizatorice a Băncii Naționale a Moldovei menite să contribuie la realizarea obiectivelor strategice ale băncii și a atribuțiilor sale de bază, dar și la sporirea eficienței acestora prin alocarea resurselor necesare pe direcțiile aflate în dezvoltare, ajustarea atribuțiilor posturilor, precum și optimizarea nivelurilor ierarhice. În special, au fost operate modificări în domeniul de reglementare și supraveghere, pentru consolidarea activității subdiviziunilor care realizează aceste atribuții în sectorul financiar-nebancaar. Un alt factor important care a condiționat unele ajustări în structura organizatorică a BNM este derularea procesului de integrare europeană, Banca Națională având rolul de instituție coordonatoare (alături de Ministerul Finanțelor) pentru Grupurile de lucru nr. 4 „Libera circulație a capitalului”, nr. 9 „Servicii financiare”, nr. 17 „Politica economică și monetară”.

Totodată, au fost create subdiviziuni noi în baza completării Legii nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei cu articolul 241 prin care a fost reglementată instituirea Cabinetului și Corpului de control al guvernatorului, în scopul consolidării structurii de suport a activității guvernatorului.

În termeni globali, aceste modificări au avut drept scop asigurarea capacității BNM de a se adapta la schimbările mediului extern, respectiv, consolidarea rezilienței și agilității instituționale.

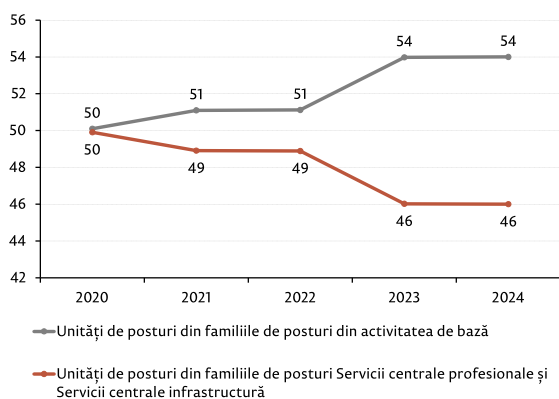
În același timp, mai multe funcții de execuție au fost adaptate la necesitățile curente ale subdiviziunilor, fără impact asupra numărului total de unități de personal.

De menționat că toate modificările structurii de state BNM sunt aprobate de către Comitetul executiv al BNM.

Astfel, la finele anului 2024, numărul de unități de funcții ale BNM constituia 710 unități, numărul de angajați activi era de 568 persoane.

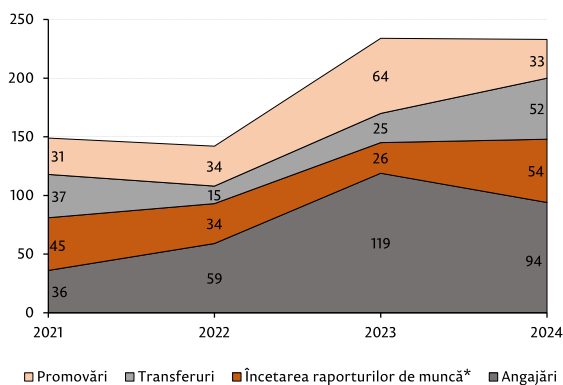
Modificările realizate pe parcursul anului 2024 nu au influențat indicatorul domeniului de control, acesta s-a menținut comparativ cu anul 2023 la valoarea de 5,6 executori raportați la un manager. De asemenea, a fost menținută balanța între unitățile de posturi din familiile de posturi din activitatea de bază a BNM și unitățile de posturi din familiile de posturi de guvernare și suport, ceea ce denotă că structura organizatorică a BNM s-a dezvoltat proporțional în ambele direcții.

Graficul 9.4: Structura în evoluție (%)

Sursa: BNM

Graficul 9.5: Procese management resurse umane (număr persoane)

Sursa: BNM

*Contractele de muncă încetate includ cazurile de pensionare (15), precum și cele aferente personalului tehnic (13)

Managementul resurselor umane

Dinamica proceselor de resurse umane, analiza diversilor factori care influențează aceste procese, efectele măsurilor întreprinse și a politicii de personal aplicate sunt raportate în mod curent către guvernator și, la solicitare, către alți membri ai Comitetului executiv, iar anual către Comitetul executiv al Băncii Naționale cu detalieri pe segmente precum: evoluția structurii organizatorice, analiza în structură și dinamică a personalului efectiv al BNM, evoluția sistemului de salarizare în BNM, dar și a pieței de referință, evaluarea performanței, dezvoltarea profesională a angajaților, volumetria și rezultatul procesului de recrutare și angajare a personalului etc.

Managementul resurselor umane în cadrul BNM reprezintă abordarea strategică privind gestionarea eficientă a personalului, care include ansamblul de procese organizaționale cu privire la angajări, transferuri și promovări, încetarea raporturilor de muncă.

În anul 2024, în comparație cu anul 2023 observăm menținerea unui ritm înalt de angajări în contextul continuării eforturilor de consolidare a capacității instituționale ca urmare a lărgirii ariei de supraveghere, reglementare și licențiere a sectorului financiar, precum și în contextul procesului de integrare europeană.

S-a observat o încetinire la capitolul mobilitate internă aferentă promovărilor interne. De menționat că la Banca Națională posturile vacante sunt ocupate prin concurs, astfel angajații BNM pot participa la concursurile lansate și, în caz în care sunt desemnați câștigători, sunt promovați. Statistica arată revenirea în 2024 la ritmul obișnuit înregistrat în anii 2021 și 2022, în 2023 fiind atestată o activitate crescută care s-a temperat ulterior.

Numărul de transferuri a fost în creștere comparativ cu anul 2023, datorită procesului de reorganizare realizat pe parcursul anului 2024 în scopul optimizării activității operaționale a Băncii Naționale.

Numărul în creștere al contractelor de muncă încetate a fost cauzat, în mare parte, de o fluctuație sporită în posturile de nivel tehnic din cadrul activităților de suport cu o pondere de circa 24 la sută (13 persoane) în totalul înregistrat și de încetarea raporturilor de muncă cu angajații cu statut de pensionar pentru limită de vârstă cu contract individual de muncă pe perioadă determinată, ca urmare a expirării termenului acestuia, cu o pondere de circa 27 la sută (15 persoane) în totalul contractelor de muncă încetate.

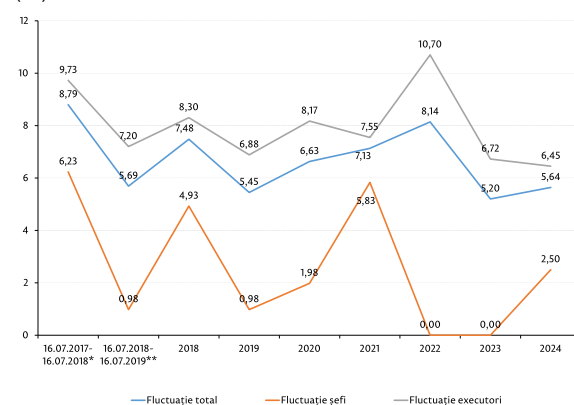
Procesele de personal din cadrul BNM, în special, organizarea permanentă a concursurilor interne și externe pentru ocuparea locurilor vacante oferă angajaților posibilitatea creșterii profesionale, schimbarea locului de muncă după interes, respectându-se principiile de echitate, transparență și corectitudine în procesul de mobilitate internă. Astfel, dezvoltarea și menținerea unor procese fiabile de gestiune a resurselor umane, precum și consolidarea unui sistem integrat de management resurse umane au drept scop, la nivel instituțional, asigurarea unui număr suficient de personal care corespunde cerințelor și necesităților de activitate ale BNM.

Rata de fluctuație

În anul 2024, fluctuația voluntară a personalului BNM a fost de 5,64 la sută, în creștere ușoară comparativ cu anul 2023, când aceasta a înregistrat un nivel de 5,20 la sută. Corelând majorarea minoră a fluctuației voluntare cu creșterea dublă a numărului de contracte de muncă încetate, disproporționalitatea poate fi explicată prin faptul că în calculul fluctuației voluntare nu sunt incluse cazurile de încetare a relațiilor de muncă care nu sunt din inițiativa angajatului, dar și pentru că numărul mediu de angajați a crescut de la 486 în 2023 la 534 în 2024. Analizând fluctuația voluntară pe niveluri ierarhice, pentru funcțiile manageriale în anul 2024, aceasta echivalează cu 2,5 la sută, menținându-se la un nivel scăzut, ceea ce are un efect pozitiv pentru continuitatea activității BNM, prin reținerea expertizei de nivel înalt. Pentru funcțiile de execuție fluctuația voluntară a atins rata de 6,45 la sută, în scădere comparativ cu anul 2023, când aceasta a înregistrat 6,72 la sută. Precizăm că fluctuația voluntară cuprinde doar persoanele demisionate din proprie inițiativă, din calcul fiind excluse persoanele angajate pe durată determinată deținând statut de pensionar și cele plecate din alte motive (încetarea termenului contractului de muncă, reducerea statelor de personal ș.a.), adițional fiind excluse demisiile angajaților BNM ale căror contracte de muncă au fost suspendate în anul anterior celui în care au demisionat efectiv.

Menționăm că fluctuația voluntară a personalului BNM este menținută la un nivel scăzut comparativ cu cea înregistrată la nivel de sector financiar, precum și piața serviciilor specializate de referință, fiind un rezultat al efortului continuu de asigurare a unui

Graficul 9.6: Fluctuația voluntară a personalului BNM (%)

Sursa: BNM

*Anul de implementare al noului sistem de salarizare

**Anul după implementarea noului sistem de salarizare

nivel competitiv al salarizării, precum și de creare a unui mediu favorabil de muncă, de dezvoltare profesională, precum și a unei culturi organizatorice ce dezvoltă un sentiment puternic de apartenență instituțională și de conștientizare a impactului personal asupra rezultatelor activității BNM și asupra societății în general.

Sistemul de salarizare

Sistemul de salarizare aplicat în BNM pentru remunerarea angajaților a fost implementat în anul 2018 în cadrul proiectului de implementare a unui sistem integrat de management al resurselor umane realizat cu ajutorul companiei de consultanță cu experiență internațională, inclusiv în domeniul băncilor centrale și organizațiilor financiare internaționale Korn Ferry (Hay Group). Sistemul de salarizare al angajaților BNM prevede stabilirea unei relații directe între valoarea postului și nivelul de salarizare, precum și asigurarea unei echități interne și competitivități externe a salariului, ce comportă următoarele beneficii: alinierea salarizării la piața de referință; echitatea internă (posturile cu aceeași valoare au același nivel de salarizare); competitivitate externă (posturile cu aceeași valoare au același nivel de salarizare cu piața de referință); angajator atractiv (sporirea atractivității BNM în calitate de angajator pe piața muncii); reguli clare (sistemul prevede reguli clare de promovare în trepte de salarizare); îmbunătățirea mediului de muncă.

În 2022, în scopul asigurării competitivității BNM în calitate de angajator, în colaborare cu consultantul Korn Ferry, sistemul salarial a fost ajustat la piața de referință, necesitate impusă de consecințele majore care le-au avut asupra pieței muncii pandemia COVID-19, crizele suprapuse, migrația forței de muncă etc.

În 2024, în baza solicitării Consiliului de supraveghere au fost analizate practicile băncilor centrale din Uniunea Europeană, în special ale Băncii Centrale a Regatului Țărilor de Jos, Băncii Centrale a Germaniei, Băncii Naționale a României, Băncii Centrale Europene etc, cu privire la indicatorul utilizat pentru ajustarea anuală a sistemului salarial și oportunitatea de aplatizare a curbei salariale. Concluziile au servit drept bază pentru menținerea instrumentului actual de ajustare anuală a sistemului de salarizare, dar și pentru luarea unor măsuri de aplatizare a curbei salariale în vederea diminuării diferenței dintre nivelurile manageriale și cele de execuție.

Nivelul de referință al postului și nivelul de salarizare, ambele stabilite în funcție de valoarea postului, familia de posturi din care face parte fiecare post – elemente din structura de state a Băncii Naționale, sunt aprobate anual de Comitetul executiv al BNM.

Echitate și incluziune

Echitatea și incluziunea reprezintă o prioritate în politica de personal a BNM. Asigurarea principiilor de echitate și incluziune este un aspect important al parcursului Republicii Moldova spre integrarea europeană și al obiectivelor de consolidare a capacității instituționale a BNM. Aceste principii constituie unul dintre obiectivele strategice transversale ale BNM, fiind respectate atât în procesul de recrutare, cât și pe parcursul întregii activități în cadrul BNM. În anul 2024, în BNM a fost atestat un număr de 12 angajați cu dizabilități. Angajații respectivi activează în condiții legale, fără încălcarea drepturilor acestora, asigurându-se echitatea față de ceilalți angajați.

Totodată, este de menționat că în cadrul concursurilor pentru ocuparea funcțiilor vacante la Banca Națională, fiecare candidat este tratat în mod egal, fără discriminare de orice tip, directă sau indirectă, pe criterii de sex, vârstă, rasă, culoare a pielii, etnie, religie, opțiune politică, origine socială, domiciliu, dizabilitate, infectare cu HIV/SIDA, apartenență sau activitate sindicală, precum și pe alte criterii nelegate de calitățile sale profesionale. Acest fapt este prevăzut de cadrul intern de reglementare în domeniul resurselor umane, precum și în Codul de etică și conduită profesională și este monitorizat în aplicare de către Comitetul executiv.

În urma analizei situației privind angajarea personalului, remarcăm o rată crescută de angajare a femeilor comparativ cu bărbații, diferență care se explică exclusiv prin faptul că ponderea femeilor care au candidat la posturile vacante publicate de Banca Națională a fost mai mare, criteriile urmărite în selecția angajaților în cadrul concursurilor fiind cele de meritocrație și integritate.

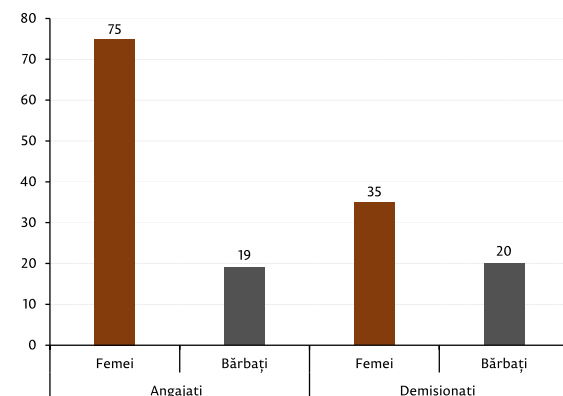
Se înregistrează o creștere a ponderii angajaților cu studii de master și a numărului angajaților cu studii de doctorat în cadrul Băncii Naționale a Moldovei, ceea ce se transpune pozitiv asupra competențelor și performanțelor angajaților.

Vârsta medie a echipei băncii la 31 decembrie 2024 era de 41 ani 9 luni. Aproape două treimi sunt femei (64 la sută) și mai mult de o treime (36 la sută) sunt bărbați. Este de menționat și faptul că femeile sunt reprezentate cu o rată de 50 la sută în componența posturilor de conducere din prima linie și 53 la sută din totalul posturilor manageriale.

Retenția angajaților în cadrul BNM este într-o ușoară scădere, de la 10 ani în 2023 la 9,5 ani în 2024, aceasta fiind influențată de menținerea unui ritm înalt de recrutare în 2024, precum și ca urmare a creșterii structurii organizaționale a Băncii Naționale în contextul proceselor de ajustare instituțională. Astfel, luând în considerare că în 2023 ponderea angajaților cu experiență de până la un an în cadrul BNM a fost de circa 20 la sută și circa 15 la sută în 2024, precum și că raportul angajări/incetări raporturi de muncă este net superior în favoarea angajărilor, efectul cumulativ al acestor factori duce la diminuarea indicatorului de retenție.

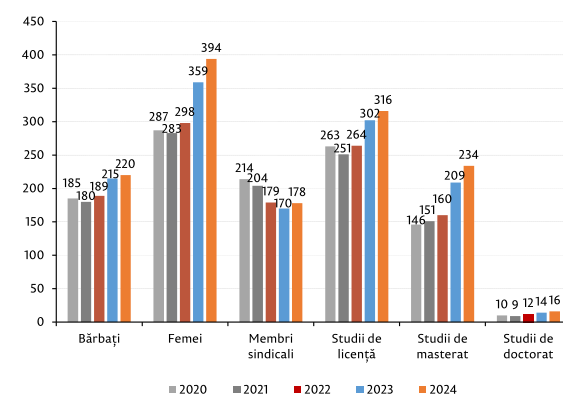
Angajații BNM aparțin diverselor generații active, ceea ce asigură continuitatea gestionării cunoștințelor acumulate la nivel instituțional, precum și crearea condițiilor optime în scopul alinierii la tendințele noi din sectorul financiar și bancar, precum și pentru inovații.

Graficul 9.7: Numărul persoanelor angajate și demisionate în anul 2024 clasificate după gen

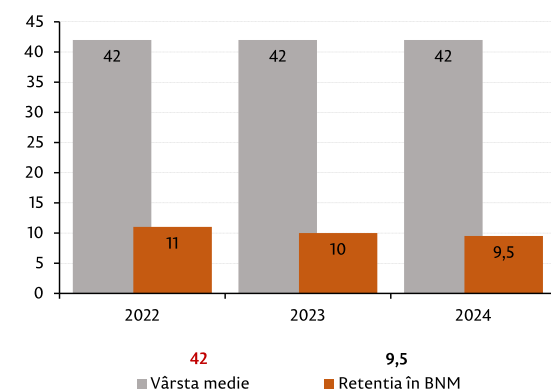
Sursa: BNM

Graficul 9.8: Informații generale privind angajații BNM (număr persoane)

Sursa: BNM

Graficul 9.9: Vârsta medie și retenția în BNM (ani)

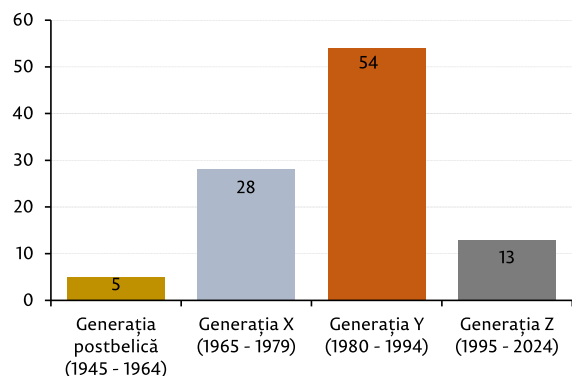

Sursa: BNM

Formare profesională

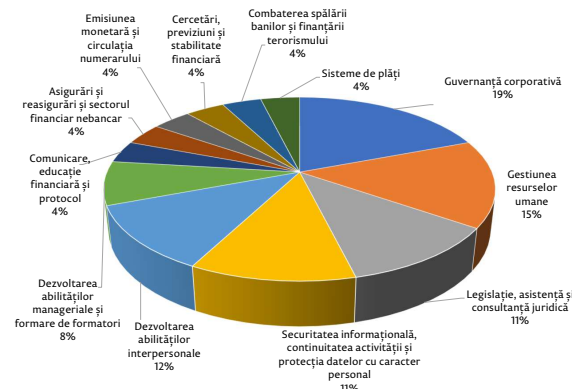
Dezvoltare profesională

Graficul 9.10: Clasificarea angajaților BNM după categorii de generații (%)

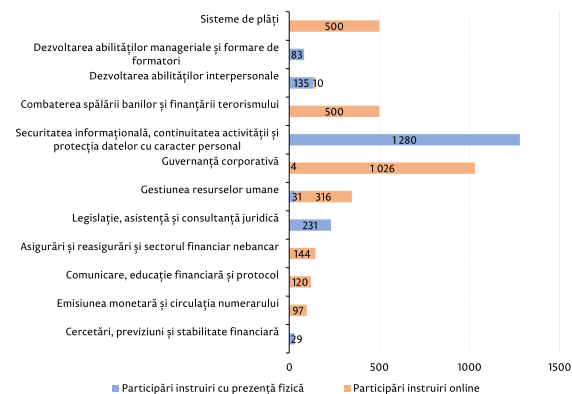
Sursa: BNM

Graficul 9.11: Structura dezvoltării profesionale a personalului prin instruirii interne, pe domenii (%)

Sursa: BNM

Graficul 9.12: Participările angajaților BNM la instruirii interne, pe domenii (nr. de persoane)

Sursa: BNM

Pe parcursul anului 2024, în vederea asigurării dezvoltării competențelor profesionale și creșterii capitalului uman al BNM, circa 89,7 la sută dintre angajații efectivi au beneficiat de diverse forme de perfecționare. Evenimentele de instruire au fost selectate conform necesităților individuale de dezvoltare profesională, prin asigurarea transferului intern de cunoștințe și pornind de la programele de instruire furnizate de partenerii externi de dezvoltare și organizații specializate și de la resursele online de instruire de pe platformele de elearning.

Transferul de cunoștințe pe intern a fost efectuat prin organizarea seminarelor și prezentărilor realizate de către experți din cadrul BNM, aliniate în mod special la obiectivele BNM. Sesiunile au fost organizate cu prezență fizică, dar și în regim online, cu acces pentru tot personalul BNM. Totodată, au fost organizate și sesiuni de consolidare a cunoștințelor la nivel departamental. Instruirile interne au facilitat transferul de cunoștințe din partea subdiviziunilor de specialitate către angajații din alte subdiviziuni pe diverse domenii de activitate ale băncii (Graficele 9.11 și 9.12).

În același timp, pe parcursul anului 2024, angajații BNM au participat la instruirii externe pe diverse domenii, organizate și desfășurate de partenerii externi de dezvoltare ai băncii și organizațiile specializate, precum și au valorificat resursele online de instruire de pe platformele de elearning, după cum este prezentat în graficul 9.13.

În contextul aderării la Uniunea Europeană, un accent sporit în participările angajaților la instruire a fost pus pe domeniul de cooperare externă și integrare europeană.

În același timp, angajații BNM beneficiază de formare profesională continuă, atât în domeniul bancar, cât și în domeniul asigurărilor pe platforma FSI Connect de la Banca Reglementelor Internaționale, fiind alocate 24 de licențe. De asemenea, dispunem de 10 licențe pe platforma Intuition a programului Băncii Mondiale – RAMP, ceea ce asigură formarea profesională continuă a angajaților în domeniile de finanțe și bănci, fintech, piețe de capital, management-ul investițiilor, reglementare și conformitate și alte domenii relevante sectorului bancar.

Totodată, în 2024, BNM a continuat implementarea Proiectului „BNM LearnOrgLab” – Transformarea instituțională în instituție orientată spre învățare, în cooperare cu Centrul de Excelență în Finanțe din Ljubljana, Slovenia, cu suportul financiar al Ministerului de Finanțe al Regatului Țărilor de Jos, Ministerului de Afaceri Externe și Europene al Republicii Slovenia și Ministerului de Finanțe al Republicii Slovenia. În cadrul proiectului, au fost desfășurate 14 inițiative de învățare, printre care 7 ateliere tematice, 1 webinar, 3 produse de învățare, 1 vizită de studiu, 1 forum, 1 conferință regională, de asemenea, au fost continuate sesiunile de coaching individual, pentru consolidarea și dezvoltarea abilităților manageriale și de cooperare

interdepartamentală. Produsele de învățare implementate au fost desfășurate în formatul de microînvățare dedicate domeniului de combatere a spălării banilor și finanțării terorismului, domeniului sistemelor de plăți și dezvoltării culturii organizaționale.

Activitățile în cadrul proiectului au acoperit tematici din domeniile: gestiunea și facilitarea procesului de învățare; dezvoltarea și promovarea culturii organizaționale care favorizează învățarea; dezvoltarea abilităților de formator; gestiunea schimbării și luarea deciziilor, dezvoltarea abilităților de colaborare și negociere, a tehnicilor de scriere de politici. Evenimentele s-au desfășurat în format fizic și online, fiecare rezultând într-un produs de învățare pe care BNM îl va utiliza suplimentar. Astfel, drept urmare a activităților planificate pentru anul 2024, circa 300 de angajați ai BNM au fost instruiți în direcția de dezvoltare a capacității de învățare și transfer de cunoștințe, circa 70 de manageri au participat la ateliere în domenii ce țin de dezvoltarea culturii organizaționale, managementul schimbării și de luare a deciziilor, dezvoltării gândirii critice și a celei strategice. Totodată, în cadrul programului au fost instruiți 20 de angajați ai BNM în domeniul formării de formatori, pentru a crea baza de formatori interni ai BNM, unul din produsele de învățare livrate de aceștia fiind săptămânile tematice de microlearning. De asemenea, grupul respectiv de formatori va contribui în următorii ani la formarea viitorilor formatori.

În anul 2024, a fost extinsă funcționalitatea platformei de e-învățare a BNM, prin includerea înregistrărilor și cursurilor tematice destinate noilor angajați, și prin inițierea elaborării cursurilor în format interactiv. O sursă de completare a platformei sunt resursele de învățare generate de proiectul „NBM LearnOrgLab”.

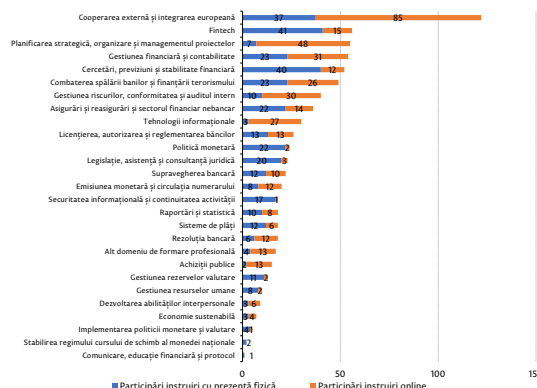
Managementul performanței

Sistemul de management al performanței reprezintă un instrument aplicat de Banca Națională a Moldovei începând cu anul 2016 pentru a spori eficiența activității angajaților. Astfel, în urma evaluării rezultatelor activității angajaților pentru anul 2024, s-a constatat o evoluție stabilă a performanței față de perioadele precedente (Graficul 9.14).

Mediul de muncă și cultura organizațională

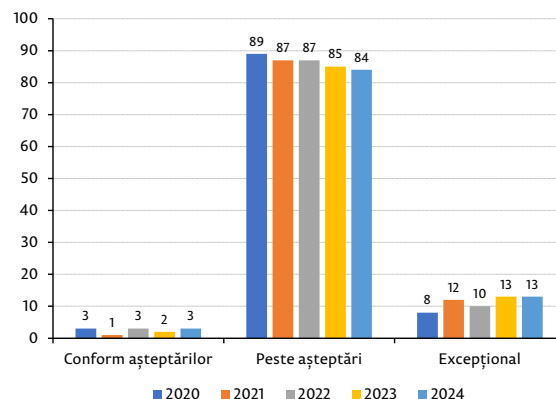
Pentru a fortifica cultura organizațională, pe parcursul anului 2024, au fost continuate eforturile de dezvoltare a acesteia. Ca urmare a atelierelor de definire a culturii organizaționale dorite, a fost elaborată Strategia de dezvoltare a culturii organizaționale ce cuprinde zece linii directe de dezvoltare a culturii organizaționale. Pentru a facilita implementarea liniilor directe au fost întreprinse diverse inițiative. În cadrul proiectului „NBM LearnOrgLab”, de transformare instituțională într-o organizație de învățare, au fost organizate ateliere cu privire la dezvoltarea gândirii critice și a celei strategice, de gestiune a schimbării și

Graficul 9.13: Participările angajaților BNM la instruirii prestate de furnizori externi, pe domenii (nr. de persoane)

Sursa: BNM

Graficul 9.14: Evoluția nivelului de performanță al angajaților BNM (%)

Sursa: BNM

luare a deciziilor, de dezvoltare a abilităților de colaborare și negociere.

Totodată, ca urmare a experienței pozitive acumulate în perioada anilor 2022-2023, a fost continuată practica de aplicare a muncii la distanță pentru angajații BNM pentru o zi pe săptămână și în anul 2024, atribuțiile cărora pot fi realizate fără prezența fizică la sediul BNM prin utilizarea mijloacelor din domeniul tehnologiei informației și comunicațiilor. Acest instrument are menirea de a fi utilizat atât pentru asigurarea continuității activității BNM în situație de risc sporit, cât și drept beneficiu oferit de angajator pentru un mediu de muncă mai flexibil, modern și dinamic, adaptat la noile evoluții ale pieței muncii. În aceeași ordine de idei, în anul 2024, a fost implementat programul flexibil de muncă – un alt instrument de asigurare a unui mediu modern, aliniat la noile tendințe ale pieței muncii.

Suplimentar, pe parcursul anului au fost organizate activități și evenimente menite să contribuie la consolidarea culturii organizaționale și menținerea sentimentului de apartenență instituțională.

În acest context, au fost desfășurate evenimentele de prezentare a raportului anual și de dezvoltare a culturii organizaționale, Ziua lei la BNM, Ziua Prieteniei, Ziua dragostei față de lectură etc.

Adițional, pentru promovarea echilibrului între viața personală și profesională a fost organizată în ediția a II-a, inițiativa „O zi cu părintele la birou”, în care copiii angajaților au avut ocazia să vadă locul de muncă al părinților și să participe la activități interactive corespunzător vârstei. De asemenea, copiii angajaților au participat la concursuri de creativitate și talent în elaborarea celor mai frumoase decorațiuni de Crăciun și desene dedicate tradițiilor de Crăciun și au avut parte de o întâlnire emoționantă cu Moș Crăciun la BNM.

Totodată, ca în fiecare an, angajații BNM au promovat spiritul de responsabilitate față de mediu prin desfășurarea acțiunilor de înverzire a plaiului, prin plantarea puieților.

În același timp, spiritul civic și de responsabilitate socială a fost promovat de către angajații BNM prin participarea la campaniile naționale: de donare a sângelui, „Cadoul din cutia de pantofi”, „Scrisoarea lui Moș Crăciun”. De asemenea, au contribuit la organizarea acțiunilor de caritate și au adus bucuria sărbătorilor de iarnă pentru copii și familii aflate în impas. Pe parcursul anului 2024, au fost organizate și trei târguri de caritate, unde participanții au dat dovadă de creativitate și generozitate, având o implicare foarte activă. Sursele acumulate au fost îndreptate pentru realizarea inițiativelor caritabile pentru un azil de bătrâni, dar și pentru copii aflați în dificultate. Totodată, o parte din sursele acumulate au fost orientate pentru realizarea inițiativei „Ecouri din viitor – amintiri din trecut”, dedicate pensionarilor, foști angajați ai BNM.

Angajații BNM nu au rămas indiferenți cauzei nobile de a ajuta animalele fără adăpost. Astfel, datorită surselor financiare acumulate din donațiile angajaților, dar și eforturilor acestora au fost construite și cuști pentru câini și hrănitore pentru câpriori.

Printre inițiativele care au avut menirea să promoveze modul sănătos de viață și responsabilitatea socială au fost: Maratonul Internațional Chișinău cu scop caritabil și Gladiator Mud Race, unde participanții au manifestat mult interes de implicare, apartenență la comunitate și spirit de echipă.

În această ordine de idei, acțiunile BNM au fost aliniată și orientate pentru crearea unui mediu de muncă care inspiră și determină condiții pentru promovarea și împărtășirea valorilor BNM, sporirea productivității activității și spiritului de apartenență instituțională.

Recrutare

Procesul de recrutare și selecție în cadrul Băncii Naționale a Moldovei este caracterizat printr-un efort continuu de atragere și angajare a celor mai buni specialiști, pentru a contribui la îndeplinirea misiunii și a obiectivelor băncii.

Considerând specificul posturilor vacante ale băncii, care se deosebește prin cerințe sporite privind nivelul de studii, complexitate și expertiză, dar și deficitul de forță de muncă calificată pe piața muncii din Republica Moldova, BNM se concentrează tot mai intens asupra imaginii sale de angajator de top. În special, banca utilizează diverse instrumente pentru a fi cât mai aproape de grupul-țintă.

Astfel, în acest scop, au fost contractate mai multe platforme de recrutare pentru publicarea și diseminarea anunțurilor privind posturile vacante, în cadrul cărora având dezvoltate pagini de profil, care oferă publicului mai multe detalii despre BNM în calitate de angajator. De asemenea, a fost amplificat gradul de utilizare a rețelelor sociale și a paginilor specializate de profil precum LinkedIn, în informarea și atragerea potențialilor candidați.

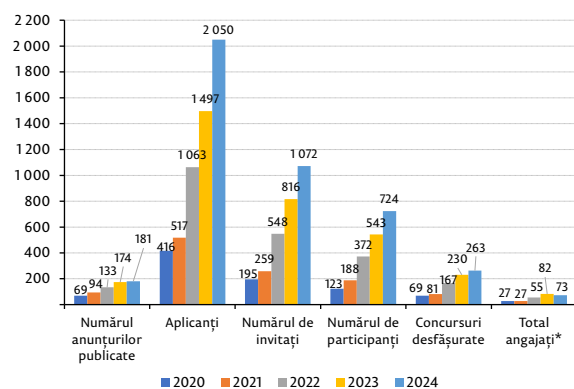
Pe parcursul anului 2024, BNM a avut o prezență activă la târgurile de cariere, organizate la nivel național. În cadrul acestor evenimente, specialiștii din domeniu, în special tinerii preocupați de dezvoltarea lor profesională în domeniul financiar, s-au familiarizat cu domeniile de activitate ale BNM.

În anul 2024, a fost organizat evenimentul „Săptămâna carierei la BNM – ediția a II-a” dedicat promovării interesului față de o carieră în sectorul financiar-bancar. Evenimentul destinat profesioniștilor și studenților din domeniul financiar-bancar a constituit o platformă unde participanții au avut ocazia să afle cum pot deveni parte din marea familie a BNM, să interacționeze nemijlocit cu angajații BNM și să afle din prima sursă despre ariile de responsabilitate ale acestora având în vedere atelierele organizate ce au inclus teme precum:

- În spatele cortinei monetare: Rolul Departamentului financiar în banca centrală;
- Instrumentele utilizate de BNM pentru gestionarea rezervelor valutare și implementarea politicii monetare;

- Rolul Băncii Naționale a Moldovei în domeniul plăților electronice;
- Aspecte teoretice și practice privind activitatea de supraveghere a băncilor licențiate și a societăților de asigurare sau de reasigurare ca atribuții de bază ale Băncii Naționale a Moldovei;
- Calea spre stabilitate financiară în Republica Moldova;
- Regimul de țintire directă a inflației implementat de BNM.

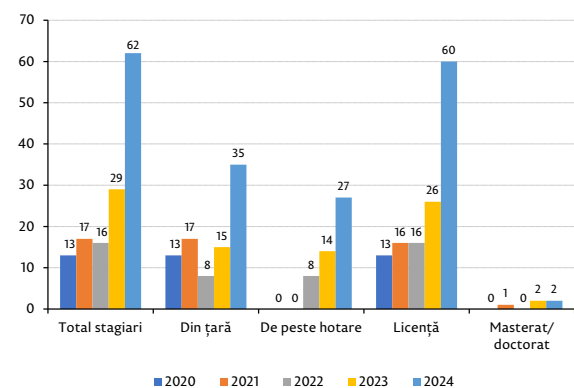
Graficul 9.15: Evoluția procesului de recrutare în BNM

Sursa: BNM

*Doar persoanele angajate urmare a desfășurării concursurilor au fost reflectate în raport

Graficul 9.16: Evoluția stagiilor de practică în BNM

Sursa: BNM

Anul 2024 s-a caracterizat prin continuarea trendului ascendent al indicatorilor ce țin de procesul de recrutare, comparativ cu anii precedenți, în creștere fiind numărul de aplicanți la concurs, numărul de invitați și participanți, precum și numărul de concursuri desfășurate (Graficul 9.15). Pe de altă parte, numărul angajărilor este în descreștere, fapt determinat, în principal, de complexitatea posturilor, nivelul de pregătire a candidaților și de așteptările salariale mari ale participanților la concurs. Un efort considerabil a fost depus pentru suplinirea posturilor vacante în domeniile: supraveghere și reglementare bancară și asigurări, infrastructuri, plăți și supravegherea altor instituții, tehnologii informaționale, integrare europeană, buget, finanțe și contabilitate. Menționăm că Banca Națională a Moldovei asigură integrarea și dezvoltarea profesională continuă a noilor angajați, prin programe de inducție și orientare, instruirii interne și externe, instruirii realizate la locul de muncă cu suportul colegilor BNM.

Stagii de practică

Pentru contribuția la dezvoltarea profesională a specialiștilor cu profil bancar și nu doar, BNM încurajează studenții care își fac studiile în instituțiile de învățământ din țară și de peste hotare să-și desfășoare stagiul de practică în cadrul BNM. Numărul stagiarilor s-a dublat în anul 2024 față de anul 2023 (Graficul 9.16). Totodată, în premieră, în anul 2024, doi studenți cu cetățenie străină au urmat un stagiu de practică la BNM – acest fapt denotă interesul sporit din partea studenților față de domeniile de activitate ale unei bănci centrale.

Acest efect se datorează conlucrării continue a Băncii Naționale a Moldovei cu instituțiile de învățământ superior din țară. În 2024 a fost semnat un acord de cooperare între Banca Națională a Moldovei și Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, având drept obiectiv stabilirea unei colaborări reciproc avantajoase, în scopul ajustării procesului de formare profesională a specialiștilor la necesitățile pieței financiar-bancare, în contextul racordării activităților educaționale și bancare la standardele europene. Menționăm că Banca Națională a Moldovei a semnat acorduri similare cu instituții precum: Academia de Studii Economice din Moldova, Universitatea de Stat din Moldova, Universitatea Tehnică a Moldovei și Centrul de Excelență în Economie și Finanțe.

Totodată, pe parcursul anului 2024, reprezentanții băncii centrale au participat la târgurile stagiilor de practică organizate în incinta Academiei de Studii Economice din Moldova, Universității de Stat

din Moldova, Centrului de Excelență în Economie și Finanțe. În cadrul acestor târguri studenții au aflat mai multe despre oportunitățile privind stagiul de practică sau angajarea, precum și cerințele specifice ale pieței muncii. Adicional la aceste evenimente, periodic, reprezentanții Băncii Naționale a Moldovei organizează în incinta instituțiilor de învățământ diverse seminare aferente domeniilor de activitate ale unei bănci centrale, cum ar fi: politică monetară, supraveghere bancară, piețe financiare, sisteme de plăți etc.

9.5 Auditul intern

Scopul general al activității Departamentului audit intern (DAI) constă în consolidarea capacității BNM de a crea, proteja și a menține valorile sale prin oferirea conducerii BNM și managementului liniar a unor asigurări, consiliere, analize de ansamblu și previziune, care sunt independente, obiective, aplicând o abordare bazată pe riscuri. Auditul intern ajută BNM la îmbunătățirea realizării cu succes a obiectivelor BNM, a proceselor de guvernantă, de gestiune a riscului și a controalelor în BNM, a procesului de luare a deciziilor și de supraveghere în BNM (oversight), a reputației și credibilității BNM în raport cu părțile interesate, precum și a capacității BNM de a servi interesului public.

DAI se conduce în activitatea sa de *Standardele Globale de Audit Intern*, elaborate de Institutul Auditorilor Interni (IIA). DAI activează în baza Regulamentului cu privire la funcționarea Departamentului audit intern al Băncii Naționale a Moldovei¹¹⁰, care a fost aprobat în redacție nouă în anul 2024, condiționat de aprobarea, pe data de 09.01.2024, a *Standardelor Globale de Audit Intern* de către Institutul auditorilor interni (IIA), cu aplicare obligatorie începând cu 09.01.2025. Conform Standardelor de Calificare, programul de asigurare și îmbunătățire a calității are rolul de a asigura o evaluare a conformității activității de audit intern cu Standardele IIA, precum și a aplicării Codului de etică. Conformitatea cu standardele menționate și Codul de etică a fost atestată prin Raportul din 17.03.2021 privind evaluarea externă a calității auditului intern.

Pe parcursul anului 2024 s-a desfășurat procesul de autoevaluare a funcției de audit intern, acesta reprezentând un element al programului de asigurare și îmbunătățire a calității, fiind constatată conformarea generală a acesteia cu *Standardele Globale de Audit Intern*. Perioada supusă evaluării a fost 2023-2024. Exercițiul dat oferă suportul informațional pentru evaluarea externă a calității activității de audit intern, în conformitate cu *Standardele Globale de Audit Intern*, prevăzută de a fi inițiată în anul 2025.

Pornind de la bunele practici din domeniu, independența auditului intern este asigurată prin subordonarea funcțională Consiliului de supraveghere al BNM/ Comitetului de audit și subordonarea administrativă guvernatorului Băncii Naționale a Moldovei.

¹¹⁰Regulament cu privire la funcționarea Departamentului audit intern al Băncii Naționale a Moldovei, aprobat prin HCS al BNM nr. 35 din 25.11.2024.

Pe parcursul anului 2024 au continuat acțiunile privind implementarea recomandărilor înaintate de către evaluatorul extern¹¹¹ stabilite în planul respectiv¹¹² și implementarea *Strategiei auditului intern al BNM 2023-2025*, aliniată la *Planul strategic al BNM*, în cadrul căreia au fost setate următoarele obiective strategice:

1. Consolidarea capacității DAI de a susține BNM în atingerea obiectivelor strategice și îmbunătățirea eficacității proceselor.
2. Dezvoltarea competențelor profesionale.
3. Promovarea abordării bazate pe risc și orientată către client, precum și respectarea bugetului de timp alocat.

Gradul de realizare a *Strategiei auditului intern al BNM 2023-2025* este circa 70 la sută, în 2024 fiind realizate următoarele acțiuni majore:

- Actualizarea *Regulamentului cu privire la funcționarea Departamentului audit intern al BNM* armonizat cu *Standardele Globale de Audit Intern*, elaborate de Institutul Auditorilor Interni, care încorporează și unele acțiuni din strategia DAI;
- Raportarea trimestrială privind participarea în proiecte a reprezentanților DAI conform Ghidului aprobat;
- Analiza posibilității de acces a DAI la sistemele informatice de monitorizare/ screening a tranzacțiilor/ evenimentelor disponibile în cadrul BNM și colectarea informațiilor privind riscurile emergente.

În anul 2024, activitatea de audit s-a desfășurat conform planului de audit aprobat, care a fost elaborat aplicând abordarea bazată pe risc și priorităților trasate. DAI în activitatea sa s-a condus de *Standardele Globale de Audit Intern*, inclusiv de principiul de independență și obiectivitate. Directorul DAI a raportat cu regularitate rezultatele activității de audit organelor de conducere ale BNM: Comitetului de audit, Comitetului executiv și Consiliului de supraveghere.

Pe parcursul anului 2024, DAI a finalizat misiunile de audit aferente Planului de audit pentru anul 2023 și a realizat Planul anual de audit intern pentru anul 2024 în proporție de 100 la sută¹¹³. Totodată, în anul 2024 au fost realizate 2 misiuni ad-hoc¹¹⁴ conform

¹¹¹Raportul de evaluare externă a calității din 17.03.2021 (evaluarea externă a fost efectuată de un reprezentant al Băncii Naționale a Belgiei certificat în domeniu)

¹¹²Planul privind implementarea recomandărilor aprobat la 12.11.2021.

¹¹³În total: 10 misiuni de audit inclusiv 1 misiune de monitorizare.

¹¹⁴Rezultatele misiunilor au fost raportate urmând a fi examinate și aprobate decizii de către Consiliul de supraveghere al BNM.

cadrelui normativ al DAI¹¹⁵. Au fost realizate mai multe tipuri de misiuni: audit financiar/ de conformitate/ operațional (60 la sută), audit al tehnologiilor informaționale (10 la sută), audit integrat (20 la sută), misiuni de monitorizare (10 la sută). Prin activitățile de audit au fost acoperite¹¹⁶ 24 la sută din procesele evaluate de DAI ca fiind cu risc rezidual înalt, 27 la sută cu risc mediu și 7 la sută cu risc mic.

Suplimentar, DAI a realizat: avizări ale situațiilor financiare și executării devizului de cheltuieli, alocațiilor pentru investiții și bugetului BNM; verificarea raportărilor către FMI a unor indicatori statistici în contextul programului de finanțare. În anul 2024, responsabilii DAI au participat cu rol de monitorizare în cadrul a șapte proiecte majore ale BNM.

9.6 Tehnologia informației

În anul 2024, BNM a continuat să avanseze semnificativ în direcția consolidării capacităților sale tehnologice și operaționale, implementând o serie de inițiative majore menite să sporească eficiența, securitatea și adaptabilitatea instituției la provocările din domeniul financiar.

Unul dintre cele mai importante proiecte realizate în 2024 a fost punerea în exploatare a sistemului de plăți instant, precum și extinderea schemelor noi de plăți. Pe lângă realizările legate de punerea în operare a acestui sistem, eforturile au vizat inclusiv lucrări importante de stabilizare și de securizare suplimentară a infrastructurii aferente, astfel asigurând un mediu sigur și eficient pentru efectuarea tranzacțiilor financiare în timp real. Implementarea acestui sistem reprezintă un pas esențial în digitalizarea sistemului de plăți, contribuind la creșterea accesibilității și rapidității serviciilor financiare.

Pe partea de digitalizare a serviciilor, s-au realizat multiple acțiuni semnificative în cadrul Sistemului Informațional Automatizat RCA Data (SIA RCA Data). Acest sistem este destinat procesării electronice a documentelor de asigurare obligatorie de răspundere civilă auto internă și externă. Printre cele mai notabile acțiuni de modernizare și digitalizare desfășurate în 2024 pot fi menționate jurnalizarea modificărilor efectuate în dosarele de daună, integrarea SIA RCA Data cu platforma de interoperabilitate MConnect, implementarea formatului digital pentru polițele RCA atât interne, cât și externe, digitalizarea certificatului privind pagubele înregistrate, implementarea noii metodologii de calcul a primelor de asigurare etc. Toate aceste modernizări au avut un impact considerabil asupra eficienței și transparenței proceselor

¹¹⁵Punctul 30 din *Regulamentul cu privire la funcționarea Departamentului audit intern al Băncii Naționale a Moldovei*: „Atribuțiile de bază ale DAI vizează, dar nu se limitează, la efectuarea misiunilor de audit ad-hoc, care nu sunt planificate din timp, dar sunt inițiate, de la caz la caz, ca răspuns la solicitările din partea guvernatorului BNM, CA, CS sau la informații cunoscute DAI și care pot justifica inițierea misiunii de audit, cu modificarea planului anual de audit în caz de necesitate.”

¹¹⁶Calculat din totalul proceselor de activitate ale BNM cu riscul rezidual respectiv inclusiv procesele aferente atribuțiilor preluate de către BNM de la CNPF.

legate de asigurările RCA, facilitând accesul companiilor și cetățenilor la serviciile de asigurare în format complet digital.

Un progres semnificativ înregistrat în 2024 a vizat continuarea lucrărilor de implementare a conceptului Zero Trust Network Access (ZTNA). Procesul a inclus migrarea și reconfigurarea serviciilor TIC conform principiilor și arhitecturii ZTNA, consolidând astfel securitatea cibernetică a BNM. Această abordare inovatoare asigură un nivel superior de protecție împotriva amenințărilor cibernetice, prin aplicarea unor politici de acces extrem de granulare și prin reducerea suprafeței de atac asupra infrastructurii TIC a BNM.

De asemenea, pe partea de infrastructură, BNM a desfășurat multiple acțiuni pentru consolidarea capacităților și a rezilienței infrastructurii sale IT. Una dintre direcțiile principale de lucru a fost adaptarea unor servicii TIC corporative pentru a susține o configurație hibridă on-premise și cloud. Această abordare permite o creștere semnificativă a rezilienței serviciilor în cazul unor incidente majore, asigurând continuitatea operațiunilor critice ale BNM. Totodată, BNM a acordat o atenție deosebită securizării și consolidării aplicațiilor preluate de la CNPF. După integrarea acestora în infrastructura sa, BNM a efectuat teste de penetrare complexe pentru a identifica și remedia eventualele vulnerabilități. În urma acestor evaluări, au fost implementate măsuri avansate de securitate pentru a aduce aplicațiile la standardele stricte de protecție cibernetică impuse de BNM, sporind astfel fiabilitatea și siguranța acestora în fața amenințărilor din spațiul cibernetic.

Pe partea de inovare, BNM a derulat câteva proiecte-pilot menite să exploreze potențialul tehnologiilor emergente pentru optimizarea proceselor interne. Unul dintre cele mai notabile proiecte a fost crearea unui asistent intern bazat pe inteligență artificială (AI), conceput pentru a oferi răspunsuri și sugestii referitoare la legislația bancară. Acest asistent AI facilitează accesul rapid și precis la informații relevante, contribuind astfel la eficientizarea procesului decizional în cadrul BNM.

Anul 2024 a fost, așadar, marcat de progrese majore în consolidarea infrastructurii TIC a BNM, prin implementarea unor soluții inovatoare și securizate, precum și prin digitalizarea și automatizarea unor procese esențiale. Aceste realizări subliniază angajamentul BNM față de modernizare, securitate și eficiență operațională, contribuind la fortificarea rolului său de autoritate financiară performantă și de încredere în Republica Moldova.

9.7 Activitatea Direcției fintech

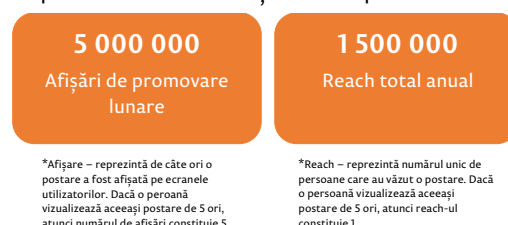
Scopul Direcției fintech este informarea și sprijinirea inovării în domeniul tehnologiilor financiare (fintech) în Republica Moldova, cu scopul de a transforma sectorul financiar, oferind soluții moderne care răspund nevoilor financiare ale populației și instituțiilor financiare. De asemenea, se urmărește integrarea celor mai recente tehnologii financiare în viața cotidiană a utilizatorilor, facilitând accesul la servicii financiare inovative și eficiente.

În acest context, Direcția fintech și-a concentrat eforturile pe identificarea celor mai promițătoare soluții fintech și informarea populației cu privire la acestea, colaborând activ cu instituțiile financiare, autoritățile de reglementare, donatori externi și operatori economici locali. Totodată, direcția a pus în aplicare un plan de acțiuni menit să promoveze soluțiile financiare inovatoare precum MIA Plăți Instant, înlăturând barierele existente în adoptarea și integrarea acestora, dar și să asigure o experiență comprehensivă și costuri accesibile atât pentru persoane fizice, cât și pentru mediul de afaceri.

Activități-cheie desfășurate

- *Colaborarea cu startup-uri fintech și incubatoare de afaceri.* Aceste parteneriate au fost esențiale pentru stimularea inovației locale și dezvoltarea de soluții tehnologice personalizate pentru piața din Republica Moldova.
- *Organizarea de sesiuni de informare și workshopuri.* Pentru a facilita integrarea tehnologiilor fintech în afaceri și pentru a educa operatorii economici, Direcția fintech a organizat sesiuni de formare. Aceste sesiuni au abordat subiecte esențiale precum eficiența financiară, securitatea tranzacțiilor efectuate prin intermediul sistemului de plăți instant și implementarea soluțiilor fintech în procesele de business.
- *Realizarea de studii și cercetări de piață.* Pentru a înțelege mai bine nevoile pieței și pentru a propune soluții eficiente, Direcția fintech a realizat studii și cercetări de piață atât locale, cât și internaționale care au ghidat implementarea funcționalităților sistemului instant MIA.
- *Organizarea, participarea și desfășurarea evenimentelor de lansare pentru persoanele fizice și juridice.* Un element esențial al activităților Direcției fintech a fost organizarea de evenimente de lansare pentru a prezenta publicului larg, dar și companiilor beneficiile soluțiilor MIA Plăți Instant. Aceste evenimente au avut scopul de a familiariza publicul cu funcționalitățile sistemului, de a educa utilizatorii și de a crea o platformă de interacțiune între profesioniști și autoritățile financiare. În acest sens, au fost organizate:

Figura 9.1: KPI atinse pe parcursul anului în urma campaniilor de informare și educare publică

Sursa: BNM

Tabelul 9.2: Statistica generală a afișărilor și impresiilor pe canalele de socializare

	Mediu lunar	Total per an
META (Facebook, Instagram)		
Afișări	3 929 290	47 151 483
Reach	132 093	1 585 119
Google (Display, Youtube)		
Afișări	1 448 926	17 387 117
Interacțiuni	469 399	5 632 790

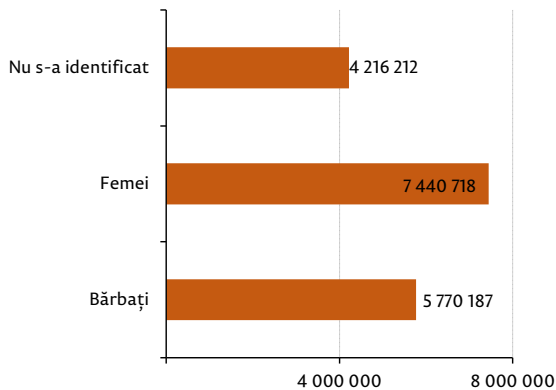
Sursa: BNM

Tabelul 9.3: Statistica generală a afișărilor (META și Google)

	Mediu lunar	Total per an	KPI atins ?
Afișări	5 378 216,66	64 538 600	Da
Reach/	601 492,41	7 217 909	Da
Interacțiuni			

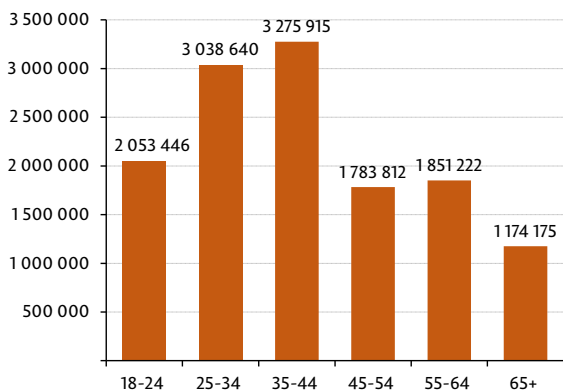
Sursa: BNM

Graficul 9.17: Numărul de vizualizări a afişărilor promoţionale, clasificate după sex

Sursa: BNM

Graficul 9.18: Numărul de vizualizări a afişărilor promoţionale, clasificate după vârstă

Sursa: BNM

Eveniment de lansare pentru persoane fizice

Obiectiv – încurajarea populației să adopte soluțiile fintech pentru gestionarea eficientă a finanțelor personale (plăți digitale, economii online, acces la credite digitale).

Activități – sesiuni educaționale interactive, prezentări despre siguranța și avantajele plăților digitale, videoclipuri tutoriale pentru a ghida participanții în utilizarea platformelor fintech.

Beneficii – participanții au învățat cum soluțiile fintech pot îmbunătăți gestionarea banilor, au fost încurajați să adopte obiceiuri financiare moderne.

Eveniment de lansare pentru persoane juridice

Obiectiv – sprijinirea integrării soluțiilor fintech în procesele financiare ale companiilor, facilitând automatizarea plăților și managementul riscurilor financiare.

Activități – sesiuni de formare pentru reprezentanții companiilor, sesiuni de networking între bănci, fintech-uri și autorități, prezentări despre eficiența soluțiilor fintech în gestionarea financiară a afacerilor.

Beneficii – companiile au avut oportunitatea de a înțelege cum să adopte tehnologii inovatoare pentru a optimiza procesele financiare și pentru a facilita accesul la soluții pentru plăți internaționale.

Campanii de marketing și colaborare cu influenceri

Pentru a atrage o audiență largă și a educa utilizatorii despre soluțiile fintech noi, Direcția fintech în colaboare cu operatorul economic local – prestator de servicii de marketing (*în continuare prestator de servicii*), a desfășurat campanii de marketing de influență, folosind creatori de conținut pentru a informa publicul larg și a accentua beneficiile sistemului MIA Plăți Instant.

Obiectiv – creșterea vizibilității MIA și educarea publicului despre utilizarea plăților instant în viața cotidiană.

Activități – crearea unor serii de videoclipuri captivante despre utilizarea MIA, tutoriale despre plăți rapide și sigure, testimoniale de la utilizatori mulțumiți.

Participarea la evenimente-cheie și târguri

Direcția fintech a fost activă în cadrul evenimentelor importante din țară, contribuind la promovarea digitalizării serviciilor financiare și la integrarea soluțiilor fintech în economia națională.

Activități – participarea cu standul MIA la târguri și expoziții: Prezentarea noilor soluții fintech la evenimente de masă, interacțiune directă cu publicul pentru a explica beneficiile soluțiilor fintech.

Conferințe și seminarii de specialitate – participarea la discuții pe teme de digitalizare a serviciilor financiare, reglementarea sectorului fintech, securitatea datelor financiare și alte subiecte de interes.

Colaborare cu autoritățile guvernamentale – dezvoltarea de politici favorabile sectorului fintech și promovarea acestora pe plan național și internațional.

Informarea populației despre funcționalitățile MIA

Direcția fintech a lucrat pentru a informa populația despre beneficiile utilizării MIA Plăți Instant și a altor soluții financiare digitale, încurajând utilizatorii să adopte aceste tehnologii pentru un acces mai rapid și mai sigur la serviciile financiare și o creștere a gradului de utilizare a plăților fără numerar.

Activități

- Crearea de materiale educaționale – ghiduri și tutoriale video pentru utilizarea funcționalităților MIA.
- Sesiuni de instruire pentru utilizatori – instruirea persoanelor fizice și juridice în utilizarea aplicațiilor mobile în efectuarea MIA pentru plăți rapide și sigure.
- Campanii de promovare online pentru a informa și a încuraja utilizarea funcționalităților MIA.
- Campanii de promovare offline pentru a informa publicul cu privire la beneficiile MIA și a încuraja prima experiență de utilizare în rândul persoanelor fizice.

Capitolul 10

Activitatea de cercetare

Activitatea de cercetare a unei bănci centrale servește drept bază conceptuală și empirică pentru formularea propunerilor cu privire la politicile și deciziile băncii centrale. Rolul cercetării este de a asigura că banca centrală are la îndemână informația necesară pentru gestionarea eficientă a provocărilor ce apar în domeniile sale de activitate. În acest scop Departamentul cercetării economice și aplicate produce cercetări originale, analize și alte materiale analitice pe subiecte legate de sarcinile și funcțiile Băncii Naționale și efectuează coordonarea activității de cercetare în cadrul Băncii Naționale.

Activitatea de cercetare în Banca Națională este coordonată între două grupuri de lucru: cercetări economice și cercetări aplicate, fiecare focusându-se pe diverse domenii de actualitate.

Analizele și cercetările au fost orientate spre perceperea și înțelegerea mai profundă a evoluției cursului de schimb, cheltuielilor bugetare și ratelor dobânzilor asupra procesului inflaționist, având drept scop suportul științific și practic a politicilor promovate de Banca Națională. Totodată, a fost analizată remunerarea rezervelor obligatorii prin prisma mecanismelor de transmisie a deciziilor de politică monetară cu identificarea posibilităților de optimizare în scopul eficientizării instrumentelor aplicate.

Războiul din Ucraina a afectat economia națională, inclusiv prin numărul semnificativ de refugiați, care au majorat consumul și au accelerat trendul ascendent a pieței imobilelor și chiriilor. Analiza detaliată a permis cunoașterea și cuantificarea acestor factori pentru elaborarea măsurilor de temperare a proceselor inverse odată cu finisarea războiului.

Activitatea BNM ca organ unic de emisiune a monedei naționale necesită determinarea structurii optime a nominalelor în circulație și delimitarea monedelor metalice și bancnotelor, care a fost efectuată în baza analizelor și cercetărilor fundamentate pe metode acceptate pe plan internațional și particularitățile economiei naționale.

Complexitatea procesului inflaționist condiționează o studiere mai profundă a factorilor, inclusiv: evoluția cursului de schimb prin prisma intrărilor neînregistrate a valutei străine, dezechilibrele curbei randamentelor în piața monetară și efectele acestora asupra gestiunii macrofinanciare, prețul resurselor financiare împrumutate ca parte componentă a costurilor producției finite. Reorientarea populației spre utilizarea plăților fără numerar se bazează pe fundamentarea științifică și practică internațională a comisioanelor la plăți instant și cuantificarea cheltuielilor economice și sociale a utilizării numerarului.

Pentru a atinge nivelul de eficiență așteptat sub aspect de excelență academică și utilitate practică, dar și pentru a aduce cercetarea științifică a Băncii Naționale la un nivel de recunoaștere internațională prin asigurarea calității la nivelul standardelor înalte de excelență în cercetare, este necesară investirea permanentă în dezvoltarea cercetătorilor cu scopul de a spori abilitățile sale de expertiză, de cunoaștere a situațiilor curente și a evoluțiilor pe piețele financiare. Astfel, pe parcursul anului 2024 Departamentul cercetări economice și aplicate a participat la evenimente de formare și a monitorizat în permanență evoluția conjuncturii economice naționale, dar și internaționale pentru a avea capacitate de a livra o opinie fundamentată și pentru a fi pregătit de a participa la dezvoltarea continuă a instrumentarului analitic și de cercetare care stă la baza deciziilor de politică.

Departamentul cercetări economice și aplicate participă activ la grupurile de lucru tematice organizate la inițiativa conducerii, altor subdiviziuni sau organizații terțe, și susține cooperarea în domeniul cercetării în bancă și în afara acesteia. Departamentul recunoaște importanța schimbului de informații, a discuțiilor și a dezbaterilor în procesul de cercetare, considerându-le elemente vitale pentru procesul de cercetare și pentru dezvoltarea domeniului.

Capitolul 11

Comunicarea externă

Comunicarea externă a Băncii Naționale a Moldovei se axează pe criteriile stabilite în Strategia de comunicare și se realizează în scopul promovării unui sistem financiar bazat pe principiile pieței și susținerii dezvoltării economice a țării. Instituția s-a adaptat noilor evoluții pe plan mondial, regional și național, comunicând deciziile sale într-un mod eficient și transparent. Promovarea imaginii instituționale a fost destinată deopotrivă publicului intern și celui extern. În ultimii ani, comunicarea cu publicul este una hibridă, care se caracterizează prin procese comunicaționale orientate atât către un public cu prezență fizică, cât și celui din mediul online, păstrând ca bază principiile de accesibilitate, claritate, actualitate, previzibilitate și transparență.

Comunicarea BNM s-a centrat în continuare pe realizarea obiectivului principal: ancorarea așteptărilor inflaționiste în proximitatea țintei urmărite de BNM și sporirea credibilității sectorului financiar-bancar din Republica Moldova. Totodată, șocurile legate de continuarea războiului din Ucraina, situația din sectorul energetic care au condus la majorarea tarifelor au determinat banca centrală să adopte o comunicare pro-activă, având drept scop stabilitatea sectorului financiar-bancar și păstrarea calmului în societate.

În scopul acoperirii informaționale mai extinse, BNM a utilizat mai multe canale de informare a publicului larg. În mod tradițional, ca primă sursă de informare, a fost utilizată pagina web a BNM. Astfel pe parcursul anului 2024, pe pagina www.bnm.md au fost publicate și actualizate, în limbile română, engleză și rusă, 1 899 materiale informaționale (comunicate, interviuri pentru mass-media, publicații, materiale analitice, acte normative, proiecte propuse pentru consultare publică, anunțuri, articole explicative) și 3 450 rapoarte statistice. De asemenea, au fost oferite răspunsuri/ clarificări de informații la 79 mesaje adresate BNM prin intermediul mecanismului *mesaje online* de pe site. Prin intermediul poștei electronice, apelurilor și mesajelor telefonice au fost recepționate peste 445 de solicitări de informație.

Relația cu mass-media s-a caracterizat prin deschidere, receptivitate și colaborare. Astfel, pe parcursul anului, au fost acordate și realizate în jur de 45 de interviuri și intervenții în cadrul unor emisiuni tv, radio, presei scrise și presei online. De asemenea, au fost realizate 12 transmisiuni live de la diverse evenimente (Tabelul A.23), precum: prezentarea Rapoartelor asupra inflației (4) și prezentarea deciziilor de politică monetară (2), Forumul Național de Educație Financiară; prezentarea Sistemului de Plăți Instant MIA; Semnarea cererii de aderare a Republicii Moldovei la Zona Unică de Plăți în Euro (SEPA); Reuniunea Constituenței Fondului Monetar Internațional și a Băncii Mondiale la Chișinău și Săptămâna carierei la BNM, ediția a II-a. În

2024, BNM a continuat seria podcasturilor (Tabelul A.24) de educație financiară. Pe parcursul anului, pe platformele BNM și ale partenerilor săi au fost realizate și difuzate 4 ediții ale podcastului cu participarea unor oficiali ai BNM, reprezentanți ai societății civile, experți în educație financiară și reprezentanți ai partenerilor băncii centrale care au acordat sprijin la implementarea unor proiecte aflate în derulare. Podcasturile au fost transmise nu doar pe platformele de comunicare ale BNM, ci și pe platformele mai multor instituții mass-media și la televiziuni, inclusiv cea publică. De asemenea, au fost organizate mai multe întâlniri și instruirii pentru reprezentanții mass-media. Între acestea a fost abordat subiectul de primă noutate la acel moment – trecerea la moneda de referință euro, fiind abordat impactul pozitiv la diferite niveluri: social, antreprenorial și al economiei în general.

Pagina web a BNM

Comunicarea băncii centrale este orientată spre fortificarea transparenței instituționale prin promovarea pe pagina web a Registrului deschis al achizițiilor publice ale BNM. Registrul prezintă datele în timp real despre toate tipurile de achiziții efectuate pentru menținerea proceselor de lucru și buna funcționare a instituției în vederea îndeplinirii atribuțiilor sale legale. Informațiile sunt publicate conform legii cu privire la accesul la informațiile de interes public și practicilor de comunicare transparentă, sunt prezentate într-un format dinamic, păstrează istoricul achizițiilor și pot fi consultate oricând de publicul larg și de toate părțile interesate.

Procesul de comunicare prin intermediul paginii web a BNM este orientat în continuare spre bunăstarea și beneficiul general al cetățenilor. Astfel, pagina web a fost adaptată pentru a facilita accesul persoanelor cu dizabilități la conținutul informațional, așa cum prevăd bunele practici europene și legislația în vigoare. Utilizatorii care întâmpină dificultăți de vedere pot să-și aranjeze informația publicată pe site conform necesităților și confortului de consum vizual, setându-și propria mărime a caracterelor, propriul contrast vizual al paginilor, inversiunea sau inversiunea parțială, animațiile datelor, precum și fontul potrivit pentru propria lizibilitate vizuală.

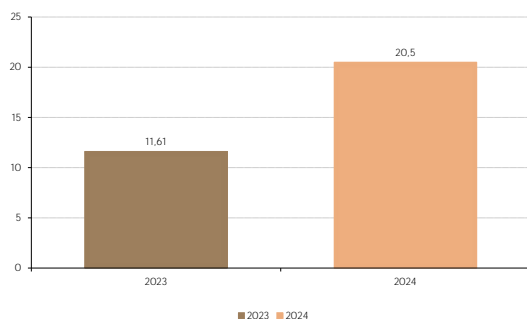
BNM a început să comunice și să publice zilnic pe pagina web oficială ratele oficiale de schimb de pe piața valutară interbancară împreună cu volumele tranzacționate. Aceste rate în piețele internaționale sunt un instrument uzual folosit de bănci pentru a satisface cererea lichidităților valutare ale clienților. BNM a decis să comunice zilnic aceste rate din piață pentru a promova și mai mult transparența, a asigura echidistanța dintre agenții economici, care formează cererea, și băncile care furnizează oferta, precum și pentru a stimula competiția loială, a diminua volatilitatea și a elimina asimetria informațională pentru beneficiarii pieței valutare.

BNM a pus la dispoziția pieței și a publicului larg, în mod suplimentar, ratele operațiunilor repo, alături de ratele de referință pentru principalele operațiuni de politică monetară, afișate pe prima pagină. Această abordare reflectă efortul de comunicare al Băncii Naționale pentru a spori transparența, a consolida și eficientiza mecanismul de transmisie a politicii monetare în beneficiul pieței și al locuitorilor Republicii Moldova.

Conform strategiei de comunicare și implementării principiilor respective de comunicare, BNM a promovat pe pagina web mecanismul de procurare a monedelor comemorative și jubiliare direct de la BNM, imediat ce Legea a fost modificată și a făcut posibilă comercializarea de către banca centrală a monedelor direct cetățenilor. Modificarea legislativă, comunicarea și implementarea formularului de Cerere online de procurare a monedelor direct de la BNM a fost întâmpinată cu entuziasm de cetățenii Republicii Moldova, stocurile de monede puse în vânzare la prima licitație epuizându-se în mai puțin de o oră din clipa anunțului.

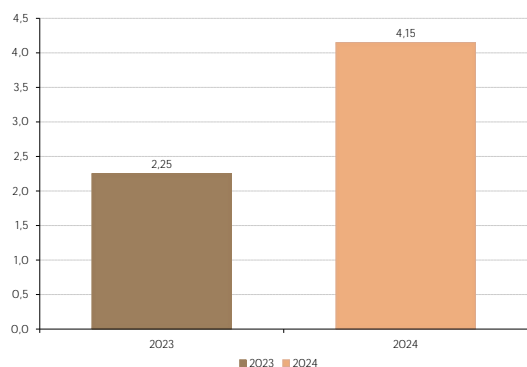
Conform datelor statistice oferite de Google Analytics, utilizatorii paginii web ai BNM au accesat în continuare site-ul băncii centrale. Dacă ne referim la subiectele de interes accesate de public pe pagina web, în top sunt ratele de schimb valutar, urmate de monedele comemorative emise de banca centrală, oportunitățile de angajare la BNM, actele normative care reglementează activitatea din sectorul financiar-bancar și cel nebanancar, precum și informațiile despre ratele și politica monetară promovată de BNM etc.

Graficul 11.1: Afișări de conținuturi accesate per utilizator pe pagina web a BNM, www.bnm.md

Sursa: BNM

Graficul 11.2: Timpul mediu petrecut de utilizator pe pagina web a BNM, www.bnm.md (minute, secunde)

Sursa: BNM

Efortul de comunicare al Băncii Naționale inclusiv abordarea orientată spre deschidere a datelor și promovarea instrumentelor noi de accesare a informațiilor a avut un impact pozitiv asupra dezvoltării relațiilor și conexiunii inverse a instituției cu publicul larg. Rapoartele analitice indică o creștere a interesului publicului larg față de informațiile și datele diseminate de BNM. Astfel, numărul accesărilor de conținut a sporit în anul 2023 de la 11,61 la 20,5 afișări per utilizator în 2024, de asemenea, a avut o creștere și timpul mediu petrecut de un utilizator pe pagina web a BNM de la 2 minute 25 secunde în 2023 la 4 minute 15 secunde în anul 2024 (Graficul 11.1 și graficul 11.2).

Pe parcursul anului 2024, pe pagina www.bnm.md au fost publicate și actualizate, în limbile română, engleză și rusă, 5 349 materiale informative (în creștere cu 113 materiale față de 2023), dintre care 1 899 comunicate, interviuri pentru mass-media, publicații, materiale analitice, acte normative, proiecte propuse pentru consultare publică, anunțuri, articole explicative etc. și 3 450 rapoarte statistice diseminate prin intermediul bazei de date interactive. De asemenea, au fost oferite răspunsuri/clarificări de informații la 79 mesaje adresate Băncii Naționale prin intermediul mecanismului *mesaje online* de pe site.

Comunicarea social media

Prezența activă pe social media contribuie la familiarizarea și informarea publicului larg cu activitatea BNM.

Astfel, pe parcursul anilor, BNM atestă o creștere constantă a numărului de abonați/ utilizatori (Tabelul A.25) și a impactului postărilor (Tabelul A.26) pe profilurile sale de social media.

Pe parcursul anului 2024, prin intermediul rețelei sociale Facebook, au fost recepționate peste 380 de solicitări de informație și întrebări de la cetățeni, care au fost redirecționate către subdiviziunile competente sau soluționate, în limitele competenței serviciului.

Pe profilul BNM de pe canalul Youtube, au fost plasate 29 materiale video, transmise 12 live-uri de la evenimente organizate de bancă, 4 transmisiuni de la prezentarea Rapoartelor asupra inflației, 2 de la prezentarea deciziilor de politică monetară și au fost publicate 4 ediții ale podcastului de educație financiară: 1 episod al podcastului „Dă sens banilor” și 3 ediții ale podcastului „Sensul banilor”.

Astfel, realizarea comunicării externe a BNM are la bază principii de comunicare instituțională modernă, orientată spre grupuri-țintă prin intermediul unui set larg de canale și instrumente. Prin comunicarea sa externă, BNM își manifestă în continuare deschiderea către public, având drept scop informarea transparentă și eficientă a cetățenilor în cadrul desfășurării activității sale de bancă centrală.

Capitolul 12

Educația financiară

Dezvoltarea continuă a mediului financiar și tendința spre inovare digitală pune în fața autorităților, instituțiilor publice, sectorului privat și a societății civile necesitatea unor angajamente educaționale, care să ajute cetățenii să-și modeleze comportamente financiare favorabile în orientarea spre bunăstarea personală și social-economică.

Banca Națională a Moldovei punctează acest demers important prin activitățile sale de educație financiară desfășurate mai bine de 10 ani cu responsabilitate profesională și socială, în anul 2024 angajamentul respectiv fiind înglobat și în mandatul său instituțional prevăzut de lege.

Noua atribuție legală a afirmat calitatea băncii centrale de coordonator național al educației financiare în tendința sa de a oferi publicului resurse educative accesibile inclusiv din perspectiva digitală și sub aspectul inovației.

Desfășurarea de către BNM a evenimentului anual „Săptămâna Internațională a Educației Financiare” („Global Money Week”) a pus în evidență mai multe oportunități de învățare și cunoaștere pentru public, într-o îmbinare armonioasă a abordării educaționale financiare cu una istorică. Astfel, evenimentul a fost organizat la Muzeul Național de Istorie a Moldovei, promovând, alături de valorile monetare ale țării, valori istorice într-un context educativ prietenos și interactiv.

Peste 2 500 de copii, tineri și adulți de diferite profesii au participat la ateliere de lucru și seminare cu tematici financiare, susținute de experții BNM într-un limbaj adaptat la necesitățile grupurilor-țintă.

Procesul educației financiare, având însemnătatea unui impact la nivel de membru al societății, dar și de economie a țării, se află în vizorul BNM drept o componentă importantă a incluziunii financiare. În acest context, guvernatorul Anca Dragu a avut întâlniri cu reprezentanții corpului didactic al Academiei de Studii Economice a Moldovei, în cadrul parteneriatului cu BNM, pentru discuții axate pe aspecte de formare a specialiștilor din sectorul financiar-bancar și a susținut lecții publice de educație financiară la instituții de învățământ liceal și universitar din Republica Moldova (Chișinău, Bălți, Călărași etc.).

Pe data de 18 mai, BNM s-a alăturat celei de-a 20-a ediție a evenimentului „Noaptea Europeană a Muzeelor din Republica Moldova”. Doritorii să vadă sala de expoziții a băncii centrale și să audieze un scurt istoric al monedei naționale au trecut pragul instituției pentru a admira, de asemenea, colecția de monede comemorative și jubiliare emise de Banca Națională.

La 1 iunie, BNM s-a alăturat evenimentului dedicat Zilei Internaționale a Copilului organizat de Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova și Centrul Republican pentru Copii și Tineret „ARTICO”, în cadrul căruia a desfășurat un atelier de educație financiară pentru copii de toate vârstele.

În perioada 8-9 iunie, în contextul aniversării a 33-a de la înființare, BNM a organizat evenimentul anual „Ziua ușilor deschise”, destinat publicului larg în scop de educație financiară ca expresie a transparenței și angajării sale sociale.

De asemenea, pe întreg parcursul anului 2024, cu accente instructive notabile, a continuat Campania națională „Educație financiară pentru toți”, lansată de BNM în parteneriat cu Centrul Analitic Independent „Expert-Grup” în toamna anului 2023, cu sprijinul Programului USAID „Reforme Instituționale și Structurale în Moldova” (MISRA). În cadrul acestei ample inițiative de informare a publicului au fost organizate 12 lecții de educație financiară, 10 sesiuni informative, 5 cluburi de presă cu 45 de jurnaliști, au fost desfășurate 5 quiz-uri interactive online și create 30 de materiale informative, susținute de 15 produse multimedia pentru toate vârstele. De asemenea, a fost organizată o tabără de educație financiară în scop de formare intensă pentru 51 de tineri selectați printr-un concurs riguros, care au înregistrat o creștere semnificativă a cunoștințelor financiare de la 50 la sută la 80 la sută. Alți 24 de tineri au devenit ambasadori ai educației financiare, predând lecții și inspirând, la rândul lor, 800 de persoane.

Campania națională „Educație financiară pentru toți” a cuprins evenimente desfășurate în licee, colegii și universități din toată țara și, în total, informațiile diseminate au ajuns la aproape 700 000 de persoane.

Pentru această campanie, Banca Națională a Moldovei a obținut premiul Silver la Romanian PR Award XXII în baza opiniilor unui juriu internațional de top, care a reunit competențe și experiențe de comunicare din 17 țări.

În anul 2024, a avut loc, de asemenea, cea de-a treia ediție a programului de educație financiară „Școala finanțelor moderne”, destinat studenților de la ASEM și organizat cu sprijinul Băncii Naționale a României, în colaborare cu Academia de Studii Economice din București. Astfel, Banca Națională a Moldovei pune un accent deosebit pe formarea viitorilor specialiști în economie, oferindu-le oportunități educative de extindere a competențelor dobândite.

Într-un sens edificator, a fost pregătită, la fel, următoarea ediție a podcastului de educație financiară „Dă sens banilor” cu guvernatorul Băncii Naționale, Anca Dragu, și a fost lansat sezonul al doilea „Sensul banilor” cu alte trei episoade.

De asemenea, pe data de 29 noiembrie, Banca Națională în colaborare cu băncile licențiate a desfășurat un eveniment de educație financiară cu genericul „Drumul banilor” (ediția a 6-a). Scopul acestui proiect este promovarea noțiunilor financiare generale în rândul publicului, în special al copiilor și al tinerilor,

pentru cultivarea capacității de a lua decizii financiare fundamentate, în calitate de viitori consumatori ai produselor financiare.

Contextul educativ a fost menținut și prin continuarea procesului de elaborare a proiectului Programului național de educație financiară. Acesta, lansat anterior de banca centrală la nivel național, a ajuns, cu sprijinul USAID, la etapa de definitivare. Discuțiile ce urmează în cadrul grupului de lucru interinstituțional vor avea în vizor coordonările necesare ulterioare, armonizate pe segmentele de competențe ale instituțiilor și ale reprezentanților societății civile implicate.

La sfârșitul anului, Banca Națională a realizat un eveniment de amploare și de bilanț important – Forumul Național de Educație Financiară. În cadrul acestuia au fost prezentate rezultatele Campaniei naționale de educație financiară, experiențe instituționale din Republica Moldova și de peste hotare, aspecte de perspectivă ale procesului educativ la nivel de țară.

Pe întreg parcursul anului, periodic, Banca Națională a răspuns solicitărilor publicului de a vizita sala de expoziții a băncii centrale și de a lua cunoștință de mai multe aspecte de dezvoltare a monedei naționale.

Astfel, Banca Națională are o orientare fermă în promovarea educației financiare pentru cetățeni și, prin inițiative bine determinate, încurajează comportamente financiare responsabile la niveluri individual și colectiv, susținând stabilitatea financiară.

Capitolul 13

Analiza situației și a poziției financiare a BNM la nivel individual și consolidat pentru anul 2024

Obiectivul fundamental al BNM este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor. Obținerea profiturilor nu este un obiectiv. Or, garantarea stabilității prețurilor, în condițiile în care piața este influențată de factori interni și externi, presupune și asumarea eventualelor pierderi, tocmai pentru a aduce echilibrul în piață, de care să beneficieze atât mediul de afaceri, cât și populația.

13.1 Indicatori-cheie

Activele consolidate

Activele consolidate ale Băncii, la 31 decembrie 2024, constituiau **121 735 milioane lei** și au continuat trendul ascendent al anilor precedenți, majorându-se cu **8 348 milioane lei (+7,36 la sută) în anul 2024**. Asistența financiară din partea partenerilor de dezvoltare ai Republicii Moldova și veniturile din gestionarea activelor valutare sunt unii dintre factorii principali ai creșterii nivelului activelor, efect parțial diminuat de deciziile de diminuare graduală a ratelor de politică monetară adoptate din perspectiva stimulării cererii agregate prin încurajarea consumului și investițiilor, echilibrării economiei naționale și ancorării așteptărilor inflaționiste.

Activele valutare, echivalent în lei¹¹⁷

Activele valutare cuprind numerarul, aurul monetar, cota Republicii Moldova la FMI, plasamentele și valorile mobiliare investiționale în valută, alte active financiare în valută. Activele valutare, la 31 decembrie 2024, constituiau **107 502 milioane lei**, ceea ce reprezintă 88 la sută din totalul activelor consolidate. Profiturile realizate din gestiunea activelor valutare pe parcursul anului 2024 au constituit **4 300 milioane lei**, cu 41 la sută mai mult față de rezultatul raportat în anul 2023.

Nivelul activelor valutare, echivalent în lei, a crescut cu **8 517 milioane lei (+8,60 la sută)**, în special, ca urmare a intrării unor fluxuri importante de asistență financiară din partea

¹¹⁷Nivelul activelor valutare este raportat conform situațiilor financiare, valoarea acestora poate fi diferită de valoarea activelor oficiale de rezervă raportată de către Bancă, ca urmare a conversiei activelor oficiale de rezervă în dolari SUA și a excluderii acelor active care nu corespund definiției rezervelor internaționale ale statului potrivit Manualului Balanței de plăți.

partenerilor principali de dezvoltare ai Republicii Moldova, precum și a veniturilor din gestionarea activelor valutare pe parcursul anului 2024.

Valorile mobiliare de stat

Valorile mobiliare de stat deținute în portofoliul Băncii cuprind obligațiunile de stat emise în temeiul Legii nr. 235/2016¹¹⁸, valorile mobiliare de stat obținute din conversia împrumuturilor contractate anterior de Ministerul Finanțelor și valorile mobiliare de stat deținute în portofoliul Depozitarului central unic al valorilor mobiliare. Valoarea portofoliului valorilor mobiliare de stat, la 31 decembrie 2024, constituia **13 884 milioane lei**, în scădere față de anul precedent, preponderent, ca rezultat al răscumpărării la scadență a obligațiunii de stat emise în temeiul *Legii nr. 235/2016*, în sumă de 330 milioane lei. Veniturile din dobânzi la VMS înregistrate pe parcursul anului 2024 au constituit **718 milioane lei**.

Datorii monetare

Totalitatea datoriilor reflectate în bilanțul Băncii Naționale (nivel individual), cu excepția datoriilor față de Guvern și a celor față de Fondul Monetar Internațional reprezintă datorii monetare. Datoriile monetare, la 31 decembrie 2024, au constituit **92 920 milioane lei**, diminuându-se cu **1 264 milioane lei (-1,34 la sută)** față de finele anului precedent, ca urmare a deciziilor de politică monetară adoptate pe parcursul anului 2024 privind diminuarea normei rezervelor obligatorii și evoluția nivelului lichidităților în sectorul bancar. Creșterea monedei naționale în circulație cu 15,3 la sută față de 31 decembrie 2023 a fost atenuată de diminuarea soldului disponibilităților băncilor și a soldului certificatelor BNM cu 15,4 la sută, corespunzător, cu 12,6 la sută.

Capitalul statutar

La 31 decembrie 2024, capitalul statutar constituia **6 369 milioane lei**. La finele anului de raportare, nivelul capitalului statutar (după alocarea profitului disponibil pentru distribuire) raportat la datoriile monetare ale BNM a reprezentat **6,85 la sută**, fiind în creștere față de 31 decembrie 2023, de la **3,34 la sută** peste nivelul minim stabilit prin lege de 4,00 la sută, în principal, ca urmare a realizării unui profit disponibil pentru distribuire în sumă de 3 222 milioane lei pe parcursul anului 2024 utilizat în totalitate pentru majorarea capitalului statutar.

Restabilirea nivelului capitalului statutar la 31 decembrie 2024 peste limita legii de 4,00 la sută **elimină necesitatea capitalizării BNM de către Ministerul Finanțelor**, la 31 decembrie 2023 fiind stabilită în mărime de 620 milioane lei.

Pe parcursul anului 2024, Guvernul, în persoana Ministerului Finanțelor, nu a emis valori mobiliare de stat în volumul stabilit de 620 milioane lei solicitat de BNM și necesar pentru majorarea capitalului statutar până la 4,00 la sută din totalul datoriilor

¹¹⁸Privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat nr. 807 din 17 noiembrie 2014 și nr. 101 din 1 aprilie 2015.

monetare ale Băncii înregistrate la 31 decembrie 2023. Nivelul capitalului sub limita de 4,00 la sută din datoriile monetare nu afectează capacitatea Băncii să opereze eficient, să își implementeze adecvat politicile sau să își execute atribuțiile. Cu toate acestea, rămâne imperativ ca Guvernul să își îndeplinească eventuale obligații de a furniza contribuția de capital necesară în timp util pentru a asigura conformitatea juridică și a menține stabilitatea financiară a Băncii.

Profit de distribuit la veniturile bugetului de stat

Profitul disponibil pentru distribuire, după defalcarea veniturilor nerealizate din diferențe de curs valutar și din reevaluarea metalelor prețioase, constituie **3 222 milioane lei**. Până la defalcarea rezultatelor nerealizate la rezerve, profitul net (contabil) din activitatea Băncii a constituit **6 006 milioane lei**.

Profitul disponibil pentru distribuire a fost generat, în principal, de veniturile din gestionarea activelor oficiale de rezervă care au crescut pe parcursul anului de raportare, datorită majorării rentabilității rezervelor valutare de la 3,72 la sută la 3,90 la sută și a soldului mediu al rezervelor valutare față de anul precedent cu circa 12 la sută. Majorarea rentabilității rezervelor valutare se explică prin menținerea pe o perioadă mai îndelungată a nivelului înalt al ratelor dobânzilor de remunerare a activelor financiare în concordanță cu deciziile autorităților monetare aferente valutilor componente, precum și prin reinvestirea mijloacelor în instrumente financiare la rate mai avantajoase, inclusiv prin creșterea duratei portofoliului.

Înregistrarea unui profit disponibil pentru distribuire mai mare față de anul precedent, când acesta a constituit 274 milioane lei, a fost determinată și de diminuarea cheltuielilor nete aferente instrumentelor monetare aplicate, ca rezultat al deciziilor de politică monetară adoptate pe parcursul anului privind diminuarea treptată a ratelor de remunerare aferente și a normei rezervelor obligatorii.

Pentru anul 2024, BNM nu va distribui profit la veniturile bugetului de stat, similar anului precedent, considerând că nivelul capitalului statutar din totalul datoriilor monetare ale BNM până la distribuirea profitului disponibil pentru distribuire, la 31 decembrie 2024, constituia 3,39 la sută, sub nivelul minim de 4,00 la sută.

13.2 Considerații generale în analiza financiară

13.2.1 Instrumente utilizate în exercitarea atribuțiilor de bază și reflectarea acestora în situația poziției și performanței financiare

Atribuțiile de bază ale Băncii Naționale sunt prevăzute în *Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei*. În conformitate cu prevederile legale, operațiunile Băncii Naționale a Moldovei sunt efectuate în scopul promovării și susținerii politicii monetare și valutare în stat, asigurării stabilității sistemului financiar-bancar și nebanancar, emisiunii monedei naționale, gestionării rezervelor internaționale ale statului, acționării în calitate de agent și bancher al statului, prestării serviciilor de plată și de emisie a monedei electronice etc.

Având în vedere că activitățile și operațiunile Băncii Naționale a Moldovei sunt realizate în sprijinul implementării politicilor sale și executării atribuțiilor sale de bază, poziția financiară și rezultatul financiar obținut ar trebui să fie analizate împreună cu acțiunile întreprinse în implementarea politicilor sale și tratamentul contabil SIRF aplicat pentru recunoașterea și evaluarea acestor activități și politici.

Implementarea politicii monetare

Facilitățile permanente acordate băncilor de către BNM au drept scop sterilizarea și, respectiv, furnizarea de lichiditate pe termen foarte scurt (cu scadența peste noapte) și micșorarea fluctuațiilor ratelor dobânzilor pe termen scurt pe piața monetară interbancară, prin coridorul stabilit de BNM la ratele dobânzilor aferente celor două facilități.

Băncile licențiate pot recurge din proprie inițiativă la cele două facilități permanente oferite de BNM:

- **Depozite overnight** (cu scadența peste noapte), cu o rată de dobândă predeterminată (rata dobânzii la facilitatea de depozit reprezintă, de regulă, pragul ratei dobânzii overnight pe piața monetară interbancară);

Depozitele overnight reprezintă datorii ale Băncii. În bilanțul contabil sunt reflectate la **Disponibilități ale băncilor**, fiind evaluate la cost amortizat.

- **Creditele overnight** acordate de BNM (cu scadența peste noapte), pentru acoperirea descoperitului de cont neachitat la finele zilei operaționale, precum și în scopul completării lichidităților, în baza gajului valorilor mobiliare amanetate la BNM, cu o rată a dobânzii prestabilită (această rată de dobândă constituie, de regulă, un plafon al ratei dobânzii overnight pe piața monetară interbancară).

Creditele overnight sunt active ale Băncii și sunt evaluate la cost amortizat minus reducerile pentru pierderile de credit așteptate. Sunt reflectate în bilanțul contabil al Băncii la **Credite acordate băncilor și altor persoane**.

Operațiunile de piață monetară (operațiuni de piață deschisă) reprezintă cel mai important instrument de politică monetară al BNM. Acestea se realizează la inițiativa BNM, având funcția de gestionare a condițiilor lichidității pe piața monetară și influențare a ratelor de dobândă pe termen scurt pe piața monetară interbancară. Operațiunile de piață monetară pot fi derulate prin licitații anunțate anticipat sau prin negocieri directe. Potrivit reglementărilor în vigoare, principalele categorii de operațiuni de piață monetară aflate la dispoziția BNM sunt:

- **Operațiuni repo/ reverse repo** – operațiuni reversibile, destinate injectării/ absorbției de lichidități, în cadrul cărora BNM cumpără/ vinde de la bănci/ băncilor valori mobiliare de stat, cu angajamentul băncilor/ BNM de a răscumpăra VMS respective la o dată ulterioară și la un preț stabilit la data tranzacției.

Tranzacțiile cu valori mobiliare procurate (repo) cu un angajament simultan de vânzare la o anumită dată sunt recunoscute la data decontării la valoarea justă. Considerând necesitatea revânzării obligatorii, valorile mobiliare nu sunt recunoscute în portofoliul Băncii ca valori mobiliare de stat, ci sunt recunoscute în calitate de **Credite acordate băncilor și altor persoane.**

Diferența dintre prețul de vânzare și prețul de răscumpărare reprezintă cheltuieli cu dobânzi, iar diferența dintre prețul de revânzare și prețul de cumpărare reprezintă venituri din dobânzi calculate, utilizând metoda ratei dobânzii efective.

- **Emiterea certificatelor Băncii Naționale a Moldovei (CBN)** – operațiuni destinate absorbției de lichiditate, în cadrul cărora BNM vinde băncilor instrumente negociabile de datorie ale BNM. În condițiile excesului structural de lichiditate din prezent, BNM desfășoară licitații de plasare a CBN cu frecvență săptămânală, cu scadența de 14 zile și cu anunțarea ratei maxime a dobânzii echivalente cu rata de bază a BNM.

CertIFICATELE EMISE DE BANCA NAȚIONALĂ reprezintă datorii monetare ale Băncii emise sub formă de valori mobiliare cu scont și se reflectă în bilanțul contabil la data decontării la **CertIFICATE EMISE DE BNM**. Certificatele se evaluează la cost amortizat, utilizând metoda ratei dobânzii efective, amortizarea scontului fiind reflectată la **Cheltuieli cu dobânzi aferente operațiunilor cu valori mobiliare și repo.**

- **Atragerea de depozite** – operațiuni destinate absorbției de lichiditate, în cadrul cărora BNM atrage depozite de la bănci cu scadența prestabilită.
- **Vânzări/ cumpărări de VMS** – operațiuni destinate absorbției/ injectării de lichiditate, în cadrul cărora BNM vinde/ cumpără VMS, transferul proprietății asupra acestora de la vânzător la cumpărător fiind realizat prin mecanismul „livrare contra plată”.

Rezervele obligatorii sunt disponibilități ale băncilor, în lei moldovenești și în valută, păstrate în conturi la BNM. Rezervele obligatorii (RO) reprezintă un instrument auxiliar al politicii monetare, având drept scop restrângerea excesului de lichiditate și, respectiv, atenuarea impactului acestuia asupra ratelor interbancare ale dobânzilor. Rolul major al RO în valută este de a preveni creșterea excesivă a creditării în valută. **RO în lei moldovenești** se mențin în conturile „Loro” la BNM, fiind constituite ca sold mediu al disponibilităților băncilor pe parcursul perioadei de aplicare. **RO în valută** se mențin doar în dolari SUA și în euro pe conturile „Nostro” ale BNM deschise în băncile din străinătate. Potrivit *Regulamentului cu privire la regimul rezervelor obligatorii* (HCE nr. 302/2019) pe parcursul perioadei de aplicare, o parte din nivelul stabilit al rezervelor obligatorii în USD și în EUR este variabilă – menținută de către bănci în medie, iar altă parte este menținută într-un volum neschimbat.

BNM plătește băncilor o dobândă la cota din rezervele obligatorii ce depășește 5 la sută din pasivele în baza cărora acestea se constituie. RO în lei moldovenești și în valută se remunerează la rate distincte, aplicând pentru rezervele în lei rata la depozitele overnight a BNM, iar pentru rezervele obligatorii în valută – rate distincte calculate pornind de la ratele SOFR și €STR, diminuate cu câte 2 puncte procentuale.

Rezervele obligatorii reprezintă datorii monetare ale Băncii, fiind reflectate în bilanțul contabil la **Disponibilități ale băncilor**. Rezervele obligatorii în lei se prezintă în categoria conturilor „Loro”. Rezervele obligatorii în valută se prezintă în conturi separate de rezerve obligatorii. Remunerarea rezervelor obligatorii (dobânzile calculate și plătite) reprezintă cheltuieli ale Băncii și sunt reflectate la **Cheltuieli cu dobânzi aferente disponibilităților**.

Intervențiile valutare

Banca Națională utilizează intervențiile valutare în scopul atingerii obiectivelor politicii monetare și valutare. Acestea se pot desfășura atât prin **operațiuni directe** (cumpărări sau vânzări la vedere de valută contra lei moldovenești), ce influențează masa monetară, cât și prin **operațiuni de reglaj fin (swap-uri valutare)**, care sunt instrumente reversibile și nu influențează masa monetară pe termen lung.

BNM intervine pe piața valutară în scopul atenuării fluctuațiilor excesive ale cursului de schimb oficial, stopării operațiunilor speculative și suplinirii rezervelor valutare internaționale.

Intervențiile de vânzare directă a valutei diminuează nivelul rezervelor valutare și generează diferențe de curs valutar realizate, reflectate în situația rezultatului global la **Venituri/ (pierderi) din tranzacții și diferențe de curs valutar**. Impactul corespondent al intervenției de vânzare este diminuarea masei monetare (disponibilităților în lei ale băncilor) și sterilizarea lichidității structurale din sistem, efectul sterilizării asupra performanței Băncii fiind, în consecință, diminuarea costurilor cu dobânzi la disponibilitățile băncilor și la operațiunile cu valori mobiliare.

Intervențiile de procurare directă a valutei contribuie la majorarea nivelului rezervelor valutare. Intervențiile de procurare nu generează **Venituri/ (pierderi) realizate din diferențe de curs, fiind doar generatoare de dobânzi din investiție. Impactul corespondent al intervenției este majorarea masei monetare.**

Creditarea băncilor licențiate și a altor entități

Banca Națională poate acorda băncilor credite în condiții stabilite de Banca Națională. Pentru a menține stabilitatea sistemului financiar, Banca Națională poate acorda, la deplina sa discreție și în condițiile stabilite de către aceasta, băncilor solvabile și viabile, care se confruntă cu probleme temporare de lichiditate, asistență de lichiditate în situații de urgență, garantată cu active eligibile.

Asistența de lichiditate se acordă în moneda națională la o rată a dobânzii determinată în baza ratei la facilitatea de creditare overnight, plus 2 puncte procentuale, pe un termen de până la 3 luni, cu posibilitatea extinderii până la 12 luni. Asistența de lichiditate se acordă cu condiția ca banca licențiată să fi epuizat toate sursele de obținere a lichidității.

Creditele sub formă de asistență de lichiditate se acordă cu condiția garanției cu active eligibile care cuprind valori mobiliare de stat emise de Guvernul Republicii Moldova; certificatele Băncii Naționale; depozite și alte conturi la Banca Națională sau depozite și alte conturi la o bancă acceptată de Banca Națională, creanțe pecuniare, cu excepția creanțelor asupra persoanelor afiliate băncii; valori mobiliare corporative admise spre tranzacționare pe piața reglementată și/ sau în cadrul unui sistem multilateral de tranzacționare (MTF), precum și alte active eligibile. Valoarea ajustată a activelor depuse drept garanții trebuie să acopere în proporție de cel puțin 100 la sută asistența acordată și dobânda aferentă.

BNM poate acorda credite și Fondului de garantare a depozitelor în sectorul bancar, în conformitate cu condițiile și termenele stabilite de Comitetul executiv al BNM.

Este interzisă creditarea sau orice formă de asistență financiară acordată de către BNM Guvernului Republicii Moldova.

Creditele acordate băncilor licențiate sunt active ale Băncii și sunt reflectate în bilanțul contabil la rubrica **Credite acordate băncilor și altor persoane. Creditele sunt evaluate la cost amortizat minus reducerile pentru pierderile de credit așteptate estimate conform SIRF 9. Veniturile din dobânzi la credite sunt reflectate la **Venituri din dobânzi la creditele acordate și repo** și recunoscute prin metoda dobânzii efective.**

Stabilirea cursului de schimb al leului moldovenesc

Banca Națională a Moldovei cotează leul moldovenesc față de valutele străine. Cursul oficial al leului moldovenesc față de dolarul SUA se determină pentru fiecare zi lucrătoare de către Banca Națională în baza informației privind volumele tranzacțiilor spot de cumpărare/ vânzare a dolarilor SUA contra lei moldovenești

și cursurile valutare aplicate de către băncile licențiate și Banca Națională.

Cursul oficial al leului moldovenesc față de valutele străine, altele decât dolarul SUA, se determină în baza cursului oficial al leului moldovenesc față de dolarul SUA multiplicat la cross-cursul valutei respective față de dolarul SUA stabilit pe piața internațională.

Tranzacțiile în valută efectuate de către Banca Națională sunt înregistrate în situațiile financiare la rata de schimb din ziua tranzacției și sunt zilnic reevaluate utilizând cursul oficial al leului moldovenesc. La data de raportare, activele monetare și datoriile denumite în valută sunt convertite la cursul oficial al leului moldovenesc la data de raportare stabilit și publicat de către Banca Națională.

BNM având o poziție valutară lungă, aprecierea leului generează pierderi nerealizate, iar deprecierea leului – câștiguri nerealizate din diferențe de curs valutar.

Gestionarea rezervelor internaționale

BNM păstrează și gestionează rezervele valutare ale statului (denumite și „rezervele internaționale”), efectuează operațiuni valutare folosind activele rezervelor valutare și le menține la un nivel adecvat pentru realizarea politicii monetare și valutare. Rezervele valutare sunt gestionate în scopul finanțării directe a dezechilibrului balanței de plăți, pentru reglarea indirectă a dezechilibrului balanței de plăți prin intervențiile pe piața valutară în vederea realizării politicii monetare și valutare ale Băncii Naționale a Moldovei, precum și în alte scopuri.

În procesul de gestionare a rezervelor valutare, BNM asigură un grad înalt de siguranță și un nivel necesar de lichiditate a investițiilor. Politica investițională a BNM este prudentă, urmărind favorizarea investițiilor sustenabile (ESG: mediu, social, guvernanta) și optimizarea profitabilității ca obiective secundare, primordiale fiind siguranța și lichiditatea rezervelor.

În cadrul gestionării rezervelor valutare, BNM investește în instrumente sigure, utilizate și de alte bănci centrale: plasamente pe conturi corespondente (la alte bănci centrale sau organizații financiare internaționale), plasamente la termen și valori mobiliare, emise de Guvernele și agențiile guvernamentale din Statele Unite ale Americii, Uniunea Europeană și alte state și cele emise de instituțiile supranaționale.

Gestionarea rezervelor valutare se efectuează în baza procesului de alocare strategică a activelor (ASA). Alocarea strategică a activelor implică o viziune de gestionare a activelor valutare pe termen lung, orientată spre atingerea nivelului optim de rentabilitate și risc.

Sursele principale de formare a rezervelor valutare în bilanțul Băncii Naționale a Moldovei:

- Înregistrarea creditelor și a granturilor în favoarea Ministerului Finanțelor;
- Intervențiile de procurare ale Băncii Naționale a Moldovei pe piața valutară interbancară;
- Intrările aferente rezervelor obligatorii în valută ale băncilor licențiate;
- Veniturile din gestionarea rezervelor valutare;
- Câștigurile din reevaluarea valorilor mobiliare menținute în portofoliul de investiții.

Sursele principale de diminuare a rezervelor valutare în bilanțul Băncii:

- Plățile aferente serviciului datoriei publice externe și plățile Ministerului Finanțelor;
- Intervențiile de vânzare ale Băncii Naționale a Moldovei pe piața valutară interbancară;
- Leșiri aferente rezervelor obligatorii în valută ale băncilor licențiate;
- Pierderile din reevaluarea valorilor mobiliare menținute în portofoliul de investiții.

Activele oficiale de rezervă sunt prezentate în bilanțul contabil la rubrica **„Numerar și plasamente pe termen scurt”, „Valori mobiliare investiționale”, „Disponibilități în DST”, „Aur monetar”, „Active la FMI” și „Alte active”**. Ele sunt evaluate la cost amortizat (cele deținute în modele de afaceri corespunzătoare) sau la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global (valorile mobiliare investiționale în valută).

Tranzacțiile de vânzare/ cumpărare a stocurilor valutare se recunosc la data tranzacției și sunt reflectate în conturile din afara bilanțului până la data decontării.

Venitul net din dobânzi se calculează utilizând metoda dobânzii efective, inclusiv calculele de cupon și primele și sconturile amortizate sunt incluse în situația rezultatului global la rubrica **Venituri din dobânzi la plasamente pe termen scurt și Venituri din dobânzi la valori mobiliare**.

Pierderile de credit așteptate pentru activele financiare aferente rezervelor valutare conform metodei în 3 stadii (descrise în politicile contabile la Situațiile financiare) și veniturile din reluarea acestora se reflectă în situația rezultatului global la **(Cheltuieli)/ Venituri privind deprecierea activelor financiare**.

Reevaluarea rezervelor valutare

Rezervele valutare sunt reevaluate zilnic la cursul de schimb oficial al Băncii Naționale. Ulterior formării rezultatului net:

- Pierderile nerealizate din diferențe de curs și reevaluarea metalelor prețioase sunt excluse din profitul disponibil pentru distribuire/ (pierderea totală) și sunt compensate din contul Rezervei veniturilor nerealizate din diferențe de curs de la reevaluarea stocurilor valutare și din reevaluarea metalelor prețioase. În cazul în care soldul rezervelor respective este insuficient, pierderea se acoperă din contul Fondului general de rezervă.
- Câștigurile nerealizate din diferențe de curs și reevaluarea metalelor prețioase nu se includ în profitul disponibil pentru distribuire/ (pierderea totală) și se alocă la majorarea Rezervei veniturilor nerealizate din diferențe de curs de la reevaluarea stocurilor valutare și din reevaluarea metalelor prețioase.

*Diferențele din reevaluarea zilnică reprezintă diferențe nerealizate, care se reflectă în situația rezultatului global la **Venituri/ (pierderi) din tranzacții, diferențe de curs valutar și din reevaluarea metalelor prețioase.***

Diferențele de curs realizate din tranzacțiile valutare

Veniturile și pierderile realizate se calculează din operațiunile în valută aplicând metoda costului mediu ponderat, în fiecare zi lucrătoare, pe fiecare valută, atât pentru operațiunile de vânzare, cât și pentru cele de procurare a valutei. Atunci când tranzacțiile valutare (nivelul zilnic) nu afectează stocul valutar, veniturile și/ sau pierderile realizate se calculează ca diferență dintre costul mediu al tranzacțiilor de vânzare și costul mediu al tranzacțiilor de cumpărare.

Costul mediu ponderat al rezervelor valutare pe fiecare valută la finele fiecărui an se echivalează cursului oficial de schimb stabilit de BNM la 1 ianuarie.

*Veniturile și pierderile realizate sunt prezentate în situația rezultatului global la rubrica **Venituri/ (pierderi) din tranzacții, diferențe de curs valutar și din reevaluarea metalelor prețioase.** Veniturile și pierderile realizate sunt distribuibile și se includ în profitul disponibil pentru distribuire/ (pierderea totală).*

Emisiune a monedei naționale

Banca Națională a Moldovei are dreptul exclusiv de a emite pe teritoriul Republicii Moldova bancnote și monede metalice ca mijloc de plată. BNM pune în circulație bancnote și monede metalice, prin intermediul sistemului bancar. Obiectivul BNM în domeniul stabilității circulației monedei naționale este promovarea, urmând principiile continuității și credibilității, a politicii care asigură economia cu moneda națională, în strictă concordanță cu necesitățile reale ale circulației monetare.

Retragerea din circulație a bancnotelor și monedelor necorespunzătoare se efectuează numai de către Banca Națională a Moldovei, în principal, prin intermediul sistemului bancar, în scopul schimbării acestora pe bancnote și monede corespunzătoare circulației sau înlocuirii acestora.

*Comisioanele percepute de Bancă la eliberarea monedei naționale băncilor licențiate reprezintă venituri ale Băncii Naționale și se recunosc la efectuarea eliberărilor la rubrica **Alte venituri**.*

Moneda națională reprezintă datorii monetare ale Băncii, este recunoscută la valoarea nominală la punerea acesteia în circulație și este prezentată în bilanțul contabil la rubrica **Moneda națională în circulație**. Moneda națională în circulație este evaluată la cost amortizat. În scop de prezentare în bilanțul contabil, moneda națională în circulație se diminuează cu moneda națională în casa Băncii.

Până la punerea în circulație, moneda națională (bancnotele și monedele) este înregistrată în afara bilanțului. Costurile producerii monedei naționale se reflectă în situația rezultatului global la rubrica **Cheltuieli aferente producerii monedei naționale** pe măsura suportării acestora (prestării serviciilor de producere a monedei naționale) și includ costurile pentru bancnote, monede metalice, monede divizionare și monede comemorative.

Cu prilejul comemorării unor evenimente și personalități distincte ale istoriei și literaturii naționale, promovării operelor literare, tradițiilor naționale, reprezentării monumentelor arhitecturale cu valoare istorică din Republica Moldova, florei și faunei, Banca Națională a Moldovei are dreptul de a emite bancnote și monede jubiliare și comemorative ca mijloc de plată și în scop numismatic (BMJC). Banca Națională a Moldovei pune în circulație bancnotele și monedele respective prin intermediul băncilor licențiate, iar începând cu decembrie 2024, și prin comercializarea directă a acestora către persoane fizice.

Bancnotele și monedele jubiliare și comemorative sunt recunoscute la datorii în rubrica **Moneda națională în circulație** la data punerii în circulație cu reflectarea în evidența contabilă la valoarea nominală. Bancnotele și monedele jubiliare și comemorative sunt comercializate la preț de vânzare, iar diferența dintre prețul de vânzare și valoarea nominală se reflectă în categoria **Alte venituri**.

Bancher și agent al statului

Banca Națională acționează ca bancher și agent al statului și al organelor acestuia. În calitate de depozitar, Banca Națională primește și eliberează bani, ține evidența conturilor, deschide depozite și oferă orice alte servicii financiare.

În conformitate cu *Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei și Legea nr. 181/2014 finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale*, Banca Națională a Moldovei deschide și deservește contul unic trezorerial al Ministerului

Finanțelor. Contul unic trezorerial este deservit prin participarea Ministerului Finanțelor în cadrul Sistemului automatizat de plăți interbancare.

Banca Națională deschide și deservește (efectuează plăți, încasări, conversii valutare) conturile valutare ale Ministerului Finanțelor, inclusiv cele deschise în scopul implementării proiectelor finanțate de donatori.

Toate decontările în conturile Ministerului Finanțelor se efectuează în limita soldului conturilor respective (contul unic trezorerial și conturile valutare). Banca Națională acceptă depozite de la Ministerul Finanțelor, în condiții de piață, conform reglementărilor Băncii Naționale.

Depozitele la vedere ale Ministerului Finanțelor sunt purtătoare de dobândă variabilă, calculată lunar, pornind de la rata medie a dobânzii pe sistemul bancar, disponibilă pentru ultimele trei luni, la depozitele în lei moldovenești purtătoare de dobândă atrase la vedere de la persoanele juridice. Pentru depozitele la termen ale Ministerului Finanțelor, Banca plătește o dobândă în funcție de termenul depozitului, aplicând rata medie ponderată a dobânzii constituită la valorile mobiliare de stat plasate la ultima licitație pe termenul respectiv.

Banca Națională a Moldovei, în calitate de agent al Ministerului Finanțelor, administrează piața primară a valorilor mobiliare de stat emise în formă de înscriere în cont pe piața internă, fiind autorizată să organizeze și să desfășoare licitații de vânzare a VMS în baza Acordului de agent al statului încheiat cu Ministerul Finanțelor.

*Soldurile conturilor Ministerului Finanțelor deschise la Banca Națională sunt prezentate în rubrica **Disponibilități ale Guvernului RM**. Acestea includ mijloacele bugetului de stat deținute în valută, depozitele la vedere și la termen ale Ministerului Finanțelor, care se reflectă în bilanțul contabil la cost amortizat.*

*Cheltuielile din dobânzile plătite la disponibilitățile Guvernului sunt reflectate în situația rezultatului global la rubrica **Cheltuieli cu dobânzi aferente disponibilităților**, iar comisioanele încasate de Bancă din deservirea conturilor Ministerului Finanțelor (Comisioanele SAPI, transferuri valutare, conversii, organizare licitații) sunt reflectate la rubrica **Alte venituri**.*

Banca Națională nu acordă împrumuturi și garanții sub nicio formă statului sau organelor acestuia, inclusiv prin procurarea pe piața primară a valorilor mobiliare de stat sau prin acordarea de credite overnight.

Banca Națională poate procura pe piața secundară valorile mobiliare de stat care au fost emise public doar prin operațiuni de piață deschisă și în legătură cu acordarea de credite băncilor.

Banca Națională deține în portofoliul său valori mobiliare de stat derivate din garanții de stat emise conform *Legii nr. 235/2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de*

către Ministerul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat nr. 807 din 17 noiembrie 2014 și nr. 101 din 1 aprilie 2015 și transmise Băncii Naționale la 4 octombrie 2016 sub formă de obligațiuni de stat și valori mobiliare de stat emise ca rezultat al conversiunii în valori mobiliare de stat a împrumuturilor contractate de către Ministerul Finanțelor de la Bancă în anii precedenți. Tranzacționarea de către Bancă pe piața secundară a obligațiunilor de stat derivate din garanții de stat e limitată la 40 la sută din volumul de obligațiuni de stat transmise Băncii de către Ministerul Finanțelor.

Valorile mobiliare de stat ca rezultat al conversiunii în valori mobiliare de stat a împrumuturilor contractate de către Ministerul Finanțelor de la Bancă pe parcursul anilor precedenți au fost răscumpărate de Guvern la scadență și reemise în același volum valori mobiliare noi care se transmit Băncii.

Subsidiara Băncii Naționale, Depozitarul central unic al valorilor mobiliare, deține în portofoliu valori mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova, procurate cu scopuri investiționale și deținute pentru colectarea fluxurilor de numerar din principal și dobânzi, astfel, la nivel consolidat sunt incluse în activele consolidate ale Băncii.

Valorile mobiliare de stat, disponibile în portofoliul Băncii, pot fi utilizate în cadrul operațiunilor de piață monetară în scopul realizării politicii monetare.

Valorile mobiliare emise în cadrul licitațiilor organizate de Bancă nu sunt reflectate în evidența contabilă a Băncii.

*Comisionul perceput de Bancă din exercitarea atribuțiilor de agent al statului este înregistrat la data licitațiilor la rubrica **Alte venituri**.*

Toate portofoliile de valori mobiliare de stat deținute de Bancă și subsidiară sunt evaluate la cost amortizat, Banca având intenția de a încasa fluxurile contractuale.

Obligațiunile de stat derivate din garanții de stat sunt emise pe termene de până la 25 de ani, cu rate fixe ale dobânzii (rata nominală de 1,4 la sută și 5,3 la sută), rata efectivă a dobânzii portofoliului de obligațiuni fiind de 5 la sută, rată care reprezenta valoarea justă la data recunoașterii inițiale.

*Valorile mobiliare de stat în portofoliul Băncii Naționale a Moldovei și al filialei sale reprezintă activele consolidate ale Băncii și sunt reflectate la rubrica **Valori mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova**.*

*Veniturile din dobânzi la valorile mobiliare de stat sunt evaluate prin metoda dobânzii efective (considerând și costurile de emisie) și sunt reflectate în situația rezultatului global la **Venituri din dobânzi la valori mobiliare**.*

Tranzacții cu FMI

Banca Națională acționează în calitate de agent al statului la efectuarea tranzacțiilor financiare cu FMI și în calitate de depozitar pentru menținerea conturilor FMI. Calitatea de membru în cadrul FMI este distribuită în bază de cotă.

Banca Națională, în calitate de agent al statului, efectuează în numele statului, plățile aferente rambursărilor creditelor FMI, inclusiv ale Ministerului Finanțelor.

Banca Națională a Moldovei în calitate de depozitar al FMI deschide și menține conturile în lei moldovenești ale FMI deschise la Banca Națională.

Conform Hotărârii Parlamentului (HP) nr. 1107/1992 de aderare a Republicii Moldova la FMI și Statutului FMI, Banca a fost împuternicită să fie agentul Republicii Moldova la FMI și agentul fiscal și depozitarul FMI în Republica Moldova. Parlamentul, în temeiul HP nr. 1107/1992 și al Legii nr. 548/1995 cu privire la BNM, a împuternicit Banca să efectueze, în numele Republicii Moldova, toate operațiunile și tranzacțiile autorizate conform prevederilor statutului FMI și să primească orice sumă care poate fi plătită sau transferată Republicii Moldova în operațiunile și tranzacțiile autorizate conform diferitelor prevederi ale Statutului FMI.

Subscrierile la cota FMI sunt efectuate de către Banca Națională a Moldovei, în temeiul Legii nr. 548/1995 și legilor speciale, prin care e mandatată să își asume toate obligațiile pentru efectuarea subscrierii la FMI conform cerințelor Fondului.

Cota Republicii Moldova la FMI reprezintă o investiție strategică și este recunoscută drept un activ al Băncii, fiind reflectată în bilanțul contabil la capitolul **Active la FMI**.

Cota este evaluată la valoarea justă, cu reevaluarea lunară, în ultima zi lucrătoare a lunii gestionare, la cursul XDR față de leul moldovenesc, calculat de FMI.

Considerând că Banca este împuternicită prin lege să reprezinte Republica Moldova la FMI, să-și asume și să efectueze operațiuni cu FMI, să efectueze subscrierile cotei la FMI, să încaseze sume în numele Republicii Moldova de la FMI, să desemneze reprezentanții săi în organul de conducere al FMI, precum și să acționeze în calitate de agent fiscal și depozitar al FMI, în relația operațiunilor Republicii Moldova cu FMI, cu excepția celor direct atribuibile Guvernului Republicii Moldova, Banca acționează în calitate de debitor principal și recunoaște activele și datoriile din aceste operațiuni în bilanțul său contabil.

Banca Națională ca agent al Republicii Moldova poate să-și asume obligații și să execute tranzacții ce țin de participarea Republicii Moldova la organizațiile internaționale, inclusiv FMI.

Conturile 1 și 2 ale FMI deschise la Bancă sunt datorii ale Băncii reflectate la rubrica **Datorii față de FMI**, aferente contribuției RM în cota la FMI.

*Creditele primite de către Republica Moldova în cadrul acordurilor cu FMI sunt reflectate în bilanțul contabil la **Datorii față de FMI**, doar în partea volumului încasat de către Banca Națională (pentru suplinirea rezervelor valutare), partea primită de către Ministerul Finanțelor pentru acoperirea deficitului bugetar fiind înregistrată de către Ministerul Finanțelor.*

Sistemul automatizat de plăți interne

Banca Națională supraveghează sistemul de plăți în Republica Moldova și promovează funcționarea stabilă și eficientă a sistemului automatizat de plăți interne.

Sistemul automatizat de plăți interne (SAPI) este un sistem de plăți deținut și administrat de către Banca Națională a Moldovei, care permite decontarea automată și finală a plăților în lei moldovenești de către participanții SAPI pe teritoriul Republicii Moldova în moneda scripturală a Băncii Naționale.

SAPI este format din a) sistemul de decontare pe bază brută în timp real, destinat procesării plăților urgente și de mare valoare; b) sistemul de compensare cu decontare pe bază netă, destinat procesării plăților de mică valoare în lei moldovenești și c) sistemul de plăți instant, implementat pe parcursul anului 2024, destinat procesării plăților instant.

Plățile prin intermediul SAPI sunt efectuate de către participanții SAPI prin intermediul conturilor de plăți deschise la Banca Națională a Moldovei.

Participanții SAPI sunt: BNM, băncile, Trezoreria de Stat din cadrul Ministerului Finanțelor, DCU, Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar, Centrul de casă și decontări din or. Tiraspol, prestatorii de servicii de plată nebancari, entități prestatoare de servicii de inițiere a plății participante în sistemul Instant.

Soldurile conturilor deschise la BNM ale participanților SAPI sunt reflectate în situațiile financiare în rubricile bilanțului contabil: „Disponibilități ale băncilor”, „Disponibilități ale Guvernului RM” și „Disponibilități ale altor clienți”. Comisioanele percepute de către BNM la efectuarea operațiunilor în cadrul SAPI sunt recunoscute în rubrica **Alte venituri**.

Depozitarul central unic al valorilor mobiliare

Banca Națională a Moldovei deține 480 acțiuni cu valoarea nominală de 50 mii lei, ceea ce reprezintă o cotă de 98,36 la sută din capitalul Societății pe acțiuni „Depozitarul central unic al valorilor mobiliare” (în continuare DCU sau filială), entitate fondată și înregistrată pe 4 aprilie 2018. Activitatea DCU este reglementată prin *Legea nr. 234/2016 cu privire la Depozitarul central unic al valorilor mobiliare*.

DCU operează începând cu 31 iulie 2018 Sistemul Depozitarului central unic al valorilor mobiliare, care reprezintă un sistem de decontare a valorilor mobiliare, ce asigură prestarea de către Depozitarul central a serviciilor de înregistrare a valorilor mobiliare, de administrare centralizată, de decontare, după caz, a serviciilor auxiliare, corporative.

Sistemul DCU se bazează pe o tehnologie modernă de procesare directă, conectată la SAPI și care oferă o infrastructură și servicii eficiente pentru decontarea tranzacțiilor cu valori mobiliare și înregistrarea drepturilor de proprietate asupra valorilor mobiliare.

DCU înregistrează instrumentele financiare emise în Republica Moldova și alocă coduri ISIN. Operațiunea se efectuează prin înscrierea valorilor mobiliare în Sistemul DCU și deschiderea conturilor pentru emitent și primii proprietari. DCU efectuează decontări cu valorile mobiliare înregistrate de DCU. DCU ține evidența valorilor mobiliare, a drepturilor și restricțiilor asupra drepturilor oferite de valorile mobiliare.

*La nivel individual, investiția Băncii în filiala sa – DCU, este prezentată la rubrica **Investiții în filiale**, fiind evaluată la costul istoric al investiției (aportul în capital) minus pierderile din depreciere.*

La nivel consolidat, investiția în filiala DCU se consolidează, prezentând poziția, performanța și fluxurile de numerar ale Băncii și DCU, cu eliminarea tranzacțiilor și soldurilor aferente din soldurile și tranzacțiile efectuate între BNM și DCU.

Tranzacțiile și soldurile consolidate care includ poziții aferente Depozitarului central la consolidare includ Numerar și plasamente, Valori mobiliare de stat emise de Guvernul Republicii Moldova, Alte active, Imobilizări, Alte datorii, Alte rezerve, Interese care nu controlează, Venituri din dobânzi la valori mobiliare, Alte venituri, Cheltuieli operaționale etc.

Supravegherea bancară, a sistemelor de plăți și valutară

În scopul protejării intereselor deponenților, precum și al asigurării stabilității și viabilității sistemului bancar, Banca Națională a Moldovei efectuează supravegherea prudentială a băncilor din Republica Moldova, urmărind respectarea cerințelor legale pentru prevenirea și limitarea riscurilor specifice activității bancare.

Conform Legii nr. 114/2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică, BNM licențiază, reglementează și supraveghează activitatea prestatorilor de servicii de plată și a emitenților de monedă electronică.

Conform Legii nr. 62/2008 privind reglementarea valutară, BNM licențiază, reglementează și supraveghează activitatea unităților de schimb valutar.

Plățile de licențiere și amenzi aplicate în procesul supravegherii entităților se virează la bugetul de stat.

Banca Națională nu aplică plăți regulatorii de supraveghere similar altor autorități de supraveghere europene sau din Republica Moldova.

Plățile colectate din licențiere și amenzi aplicate în procesul de supraveghere nu se regăsesc în situațiile financiare ale BNM, ele fiind venituri virate direct la bugetul de stat al Republicii Moldova de către plătitori.

13.2.2 Autonomie financiară în implementarea atribuțiilor de bază

Independența instituțională, funcțională, personală și financiară a băncii centrale este cheia unei piețe financiare stabile, fiabile, competitive și eficiente, care servește economia națională și bunăstarea societății.

Autonomia financiară a Băncii Naționale este un element fundamental în implementarea eficientă și independentă a atribuțiilor conferite prin lege.

O bancă centrală nu poate opera credibil în mod independent fără mijloace financiare adecvate, dependentă de finanțare externă pentru cheltuielile sale operaționale. Or, autonomia financiară trebuie evaluată din perspectiva capacității unor terțe părți de a influența direct sau indirect nu doar asupra atribuțiilor unei bănci centrale, ci și asupra capacității acesteia (atât operațional, în termeni de personal, cât și financiar, în termeni de resurse financiare adecvate) de a-și îndeplini mandatul.

Autonomia financiară a BNM este asigurată în temeiul Legii nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei BNM prin următoarele instrumente:

Independență bugetară (art. 21)

Banca Națională a Moldovei se finanțează integral din veniturile proprii obținute ca urmare a desfășurării activităților specifice băncilor centrale, iar printre preocupările constante pentru buna gestiune financiară a resurselor se numără menținerea echilibrului bugetar și controlul cheltuielilor de funcționare.

Anual, prognoza veniturilor, cheltuielilor, inclusiv cheltuielilor administrative și investițiilor capitale ale Băncii, se prezintă spre examinare membrilor Comitetului executiv, servind ca instrument managerial pentru monitorizare în timp a activității economico-financiare a Băncii și prognozarea necesarului de capital și profitului disponibil pentru distribuire pentru anul de gestiune.

Ulterior, cheltuielile administrative incluse în Devizul de cheltuieli și investițiile capitale incluse în Alocațiile pentru investiții se prezintă către Consiliul de supraveghere spre aprobare, care se verifică, în execuție, conform practicilor și procedurilor controlului și auditului intern.

De menționat că, suplimentar veniturilor obținute din gestionarea activelor financiare în valută și moneda națională, Banca Națională poate percepe comisioane pentru unele activități permise definite în Legea nr. 548/1995, în vederea recuperării costurilor suportate în legătură cu serviciile prestate și operațiunile realizate.

Evidența contabilă și auditul situațiilor financiare definite în cadrul legal (art. 66-68)

Politicile contabile, de raportare financiară și de audit nu fac obiectul reglementării de către entități terțe.

Banca Națională are obligația de a ține contabilitatea și de a întocmi situațiile financiare în modul prevăzut de legislația în domeniul contabilității și raportării financiare și de standardele internaționale de raportare financiară, oferind o imagine fidelă a poziției financiare, a performanței financiare și a altor informații aferente activității acesteia.

La sfârșitul fiecărui an financiar, Banca Națională întocmește situațiile financiare anuale individuale și, după caz, consolidate, în conformitate cu SIRF, iar semestrial, situații financiare condensate individuale și, după caz, consolidate, în conformitate cu SIC 34 „Situații financiare interimare”.

Situațiile financiare anuale ale Băncii Naționale sunt supuse auditului anual, în conformitate cu standardele internaționale de audit, care este efectuat de o entitate de audit independentă, cu renume și cu experiență recunoscută în domeniul auditului băncilor centrale.

Legalitatea și regularitatea bugetului cheltuielilor administrative și investițiilor capitale se auditează de Curtea de Conturi. Auditul public extern al Curții de Conturi se limitează la examinarea eficienței operaționale a deciziilor luate de conducerea Băncii Naționale, excluzându-se cele ce țin de implementarea politicii monetare și valutare a Băncii Naționale și de gestionarea rezervelor internaționale ale statului.

Prevederi clare de repartizare a profitului, formarea capitalului și rezervelor (art.19, art. 20)

Modul de repartizare a profitului disponibil pentru distribuire și formare a rezervelor este prevăzut în *Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei*.

La finele anului financiar, profitul disponibil pentru distribuire este alocat pentru majorarea capitalului statutar în întregime, dacă mărimea capitalului statutar, până la distribuirea profitului disponibil pentru distribuire la finele anului financiar, constituie mai puțin de 4 la sută din totalul datoriilor monetare ale Băncii Naționale; 50 la sută pentru majorarea capitalului statutar și 50 la sută transferat la bugetul de stat – dacă mărimea capitalului statutar constituie de la 4 la sută până la 10 la sută din totalul datoriilor monetare; în întregime transferat la bugetul de stat – dacă mărimea capitalului statutar constituie mai mult de 10 la sută din totalul datoriilor monetare.

Capitalul Băncii Naționale include capitalul statutar, conturile de rezervă create în conformitate cu prevederile SIRF și conturile de rezervă ale veniturilor nerealizate formate în conformitate cu prevederile Legii nr. 548/1995.

Capitalul statutar este format din capital autorizat și fond general de rezervă. Capitalul autorizat este subscris și deținut exclusiv de către stat, el nu este transferabil sau nu poate fi grevat cu sarcini. Nicio reducere a nivelului datoriilor monetare, atât pe parcursul, cât și la finele anului financiar, nu implică diminuarea capitalului statutar creat anterior.

Fondul general de rezervă se utilizează în exclusivitate pentru acoperirea pierderilor înregistrate conform rezultatului exercițiului la finele anului financiar.

În cazul în care la finele anului financiar nivelul capitalului statutar scade sub 4 la sută din totalul datoriilor monetare ale Băncii Naționale, Guvernul, în persoana Ministerului Finanțelor, în decurs de 60 de zile după primirea raportului auditorului extern asupra situațiilor financiare ale Băncii Naționale, transferă Băncii Naționale o contribuție de capital în valori mobiliare de stat la o rată a dobânzii de piață, în volumul necesar pentru majorarea capitalului statutar până la 4 la sută din totalul obligațiunilor monetare ale Băncii Naționale.

Dreptul de achiziție și dispunere de bunuri (art. 3, art. 70)

Banca Națională este competentă să achiziționeze și să dispună de bunuri mobile și imobile în scopul exercitării atribuțiilor sale și pentru necesitățile sale de funcționare.

Banca Națională exercită în mod exclusiv și nerestricționat drepturile de posesie, folosință și dispoziție asupra bunurilor ce constituie rezerve internaționale ale statului, asupra bunurilor achiziționate, precum și asupra bunurilor mobile utilizate în exercitarea atribuțiilor de politică monetară și valutară. Bunurile ce constituie rezerve internaționale ale statului nu pot fi supuse sechestrului, urmăririi silite, confiscării, rechiziției sau exproprierii.

Banca Națională poate vinde activele neutilizate, care reprezintă imobilizări corporale și necorporale ce fac parte din domeniul privat al statului și sunt deținute de Banca Națională, în modul stabilit de către Guvern. Mijloacele financiare obținute din vânzarea bunurilor respective, după acoperirea cheltuielilor aferente vânzării acestora, se înregistrează ca venit al Băncii Naționale.

Banca Națională nu poartă răspundere pentru obligațiile statului și obligațiile altor autorități sau instituții publice.

Organ de supraveghere independent de conducerea executivă cu atribuții limitate în luarea de decizii financiare (art. 22, art. 26)

Consiliul de supraveghere este responsabil de organizarea unui sistem eficient de supraveghere publică independentă a activității Băncii Naționale.

Din Consiliul de supraveghere face parte guvernatorul, prim-viceguvernatorul, un viceguvernator și patru membri care nu sunt salariați ai Băncii Naționale.

Atribuțiile Consiliului de supraveghere se limitează la adoptarea standardelor sistemului de control intern, verificarea și evaluarea în mod continuu privind funcționarea acestuia; aprobarea raportului anual, situațiilor financiare anuale, cheltuielilor administrative și investițiilor capitale ale BNM; înaintarea de propuneri vizând majorarea capitalului Băncii Naționale; confirmarea entității de audit; determinarea fondului de salarizare al Băncii Naționale, nivelului salarizării membrilor Comitetului executiv, cuantumului indemnizațiilor lunare ale membrilor Consiliului de supraveghere care nu sunt și membri ai Comitetului executiv și a condițiilor de remunerare a controlorului general, inclusiv numirea acestuia; stabilirea condițiilor de acordare a creditelor pentru salariații Băncii Naționale; stabilirea valorii nominale, a designului bancnotelor și al monedelor metalice, a modului de punere în circulație și a condițiilor de retragere a lor din circulație; adoptarea de norme de etică profesională; stabilirea modului de creare și funcționare a comitetelor care pot funcționa în cadrul Băncii Naționale; aprobarea înaintării către Parlament a propunerilor de revocare din funcție a membrilor organelor de conducere, ca urmare a demersului înaintat de guvernator; aprobarea de regulamente interne aferente exercitării atribuțiilor acestora; emiterea unor avize în situațiile prevăzute de lege.

Autonomie în materie de personal (art. 34)

Personalul Băncii Naționale este angajat și concediat în modul și condițiile stabilite de Comitetul executiv, cu excepția personalului din Cabinetul acestuia și din Corpul de control al guvernatorului, care este numit și eliberat din funcție conform reglementărilor interne aprobate de către guvernator.

Comitetul executiv decide asupra remunerării personalului scriptic al Băncii Naționale în conformitate cu legislația. Banca Națională stabilește și menține sistemul de remunerare a angajaților săi într-un mod care, potrivit principiilor acceptate în practica internațională, asigură echitatea internă și competitivitatea externă, consolidarea capacităților instituționale, continuitatea activității și a resurselor umane. În acest scop, nivelul de remunerare a angajaților Băncii Naționale nu este inferior nivelului de remunerare a posturilor similare ca impact și complexitate din sectorul bancar și/ sau piața generală de servicii specializate.

13.3 Analiza rezultatului financiar la nivel individual

Rezultatul financiar al Băncii Naționale a Moldovei depinde nemijlocit de necesitatea efectuării operațiunilor monetare și valutare, în vederea atingerii obiectivului fundamental și îndeplinirii atribuțiilor de bază ale băncii. Evoluția rezultatului financiar, pe parcursul anilor 2020-2024, este reflectată în graficul 13.1.

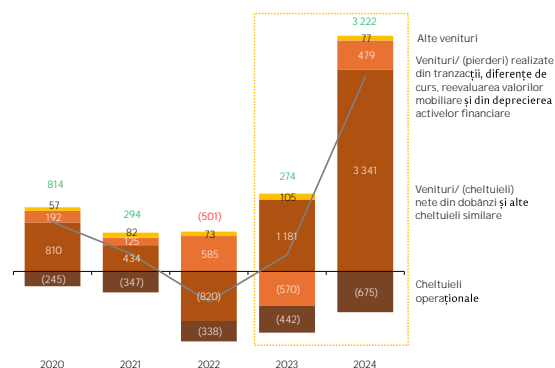
Conform situației financiare din 31 decembrie 2024, Banca a înregistrat un profit disponibil pentru distribuire în mărime de 3 221,94 milioane lei, cu 2 947,53 milioane lei mai mare față de situația din 31 decembrie 2023 când Banca a înregistrat un profit în mărime de 274,41 milioane lei (Tabelul A.27).

Obținerea unui rezultat superior perioadei comparative derivă, în principal, din:

- Înregistrarea unor cheltuieli nete cu remunerarea instrumentelor de politică monetară, mai mici cu circa 1 702,94 milioane lei. Cheltuielile nete cu remunerarea rezervelor obligatorii pe parcursul anului 2024 au fost mai mici cu circa 851,05 milioane lei, fiind determinate atât de evoluția ratei medii de remunerare a RO în MDL, cât și de normele RO care s-au diminuat în câteva trepte prin deciziile de politică monetară. Cheltuielile de sterilizare prin CBN au fost mai mici cu circa 805,36 milioane lei, comparativ cu anul 2023, ca urmare a diminuării ratei medii a dobânzii la CBN;
- Înregistrarea unor venituri nete din gestionarea rezervelor valutare mai mari cu circa 1 241,59 milioane lei, în mare parte, datorită majorării rentabilității rezervelor valutare de la 3,72 la sută în anul 2023 până la 3,90 la sută în anul 2024, soldul mediu al rezervelor valutare pe parcursul anului 2024 înregistrând o creștere cu circa 12 la sută față de soldul mediu înregistrat pe parcursul anului precedent;
- Înregistrarea la 31 decembrie 2023 de pierderi nerealizate din diferențe de curs de la reevaluarea stocurilor valutare, necompensate din soldul rezervei veniturilor nerealizate, în mărime de 293,72 milioane lei, care au diminuat rezultatul financiar aferent anului 2023, la situația din 31 decembrie 2024 fiind înregistrate venituri nerealizate care au fost defalcate în soldul rezervei veniturilor nerealizate.

Impactul factorilor ce au determinat înregistrarea unui rezultat superior perioadei comparative a fost parțial temperat de înregistrarea unor venituri nete din relația cu Guvernul privind activitatea monetar-valutară mai mici cu circa 38,38 milioane lei, precum și majorarea cheltuielilor nete cu moneda națională cu circa 143,94 milioane lei și cheltuielilor nete ce țin de alte operațiuni, inclusiv a costurilor de funcționare, cu circa 117,24 milioane lei.

Graficul 13.1: Evoluția rezultatului financiar pe parcursul anilor 2020-2024 (milioane lei)

Sursa: BNM

Impactul implementării politicii monetare și al activităților ce țin de relațiile cu Guvernul Republicii Moldova asupra situației financiare a Băncii Naționale a Moldovei

Anul 2024 a fost caracterizat de o rată a inflației în scădere în prima jumătate a anului, determinată de cererea internă moderată, prețuri mai mici la produse alimentare pe piața internațională și reducerea unor tarife la serviciile comunale, urmată de o creștere spre finele anului, în principal, considerând condițiile climaterice nefavorabile din vara anului 2024, creșterea prețurilor reglementate la anumite servicii și produse și aprecierea semnificativă a dolarului SUA, efecte parțial compensate de înregistrarea în continuare a unei cereri interne relativ moderate.

În context, la începutul anului 2024, Banca Națională a luat decizii de reducere a ratei de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară de la 4,75 la sută până la 3,60 la sută, urmărind să sprijine creditarea și stimularea cererii interne. De asemenea, ratele de dobândă la creditele și depozitele overnight au fost diminuate până la 5,6 la sută și, respectiv, 1,6 la sută anual, în total cu 1,15 puncte procentuale. În a doua jumătate a anului, Banca Națională a menținut o politică monetară stimulative, păstrând nivelul ratelor de dobândă.

În aceste condiții, cheltuielile cu operațiuni de sterilizare efectuate prin emiterea de CBN s-au diminuat cu 805,36 milioane lei, fapt determinat, în mare parte, de evoluția ratei medii a dobânzii la CBN, care pe parcursul perioadei de raportare a constituit 3,88 la sută, comparativ cu anul 2023, când rata medie era în mărime de 10,89 la sută. Soldul mediu zilnic al CBN a constituit 9 657,09 milioane lei (2023: 10 923,63 milioane lei).

Totodată, pe parcursul anului 2024, normele rezervelor obligatorii s-au diminuat în câteva trepte prin deciziile de politică monetară, atât în MDL, de la 33,0 la sută (în vigoare la 31.12.2023) la 25,0 la sută (în vigoare la 31.12.2024), cât și în VLC, de la 43,0 la sută (în vigoare la 31.12.2023) la 34,0 la sută (în vigoare la 31.12.2024).

Rata de remunerare a rezervelor obligatorii în MDL s-a redus de la 2,75 la sută în luna ianuarie 2024 la 1,60 la sută în luna decembrie 2024, pe când rezervele obligatorii menținute în dolari SUA au fost remunerate la rate încadrate în intervalul de variație de 2,52 la sută – 3,34 la sută, iar rezervele obligatorii menținute în EUR – în intervalul de variație de 1,05 la sută – 1,91 la sută. În anul 2023, rezervele obligatorii în VLC, în ianuarie – octombrie, până la intrarea în vigoare a HCE nr. 221/2023, au fost remunerate la rata de 0,01 la sută, ulterior, rezervele obligatorii menținute în dolari SUA au fost remunerate la o rată anuală de 3,32 la sută în noiembrie și 3,34 la sută în decembrie, iar rezervele obligatorii menținute în EUR – cu 1,90 la sută.

În aceste condiții, cheltuielile aferente remunerării rezervelor obligatorii aferente anului 2024 s-au diminuat cu 851,05 milioane lei, rata medie anuală de remunerare a rezervelor obligatorii în MDL micșorându-se până la 1,81 la sută (2023: 8,04 la sută).

Cheltuielile nete aferente conturilor și depozitelor Ministerului Finanțelor s-au diminuat cu 113,19 milioane lei față de anul precedent, în cea mai mare parte datorită înregistrării unor cheltuieli cu dobânzi la depozitele atrase la vedere cu 81,75 milioane lei mai mici, rata medie de remunerare a soldului contului unic trezorerial constituind 1,89 la sută (2023: 3,71 la sută). Soldul mediu zilnic al contului unic trezorerial pe parcursul anului 2024 a constituit 7 014,20 milioane lei (2023: 5 798,02 milioane lei).

La fel și cheltuielile cu dobânzi aferente depozitelor Ministerului Finanțelor plasate la termen s-au diminuat cu circa 30,91 milioane lei, fiind influențate atât de evoluția ratei medii de remunerare, care în perioada de raportare a constituit 8,68 la sută (2023: 16,28 la sută), cât și de înregistrarea unui sold mediu al depozitelor cu 153,67 milioane lei mai mic decât în anul 2023.

Diminuarea cheltuielilor cu dobânzi la depozite overnight atrase la termen de la bănci rezidente cu 32,13 milioane lei a fost determinată atât de evoluția ratei medii a dobânzii, pe parcursul perioadei de raportare constituind 1,85 la sută (2023: 9,64 la sută), cât și de înregistrarea unui sold mediu al depozitelor cu 72,56 milioane lei mai mic decât în anul 2023.

Veniturile nete din deținerea portofoliului de VMS, în anul 2024 față de anul precedent, s-au diminuat cu 151,89 milioane lei, fiind influențate, în mare parte, de diminuarea veniturilor din amortizarea scontului la VMS cu circa 109,17 milioane lei, considerând rata medie ponderată a dobânzii la BT emise în perioada analizată în mărime de 4,29 la sută (2023: 13,28 la sută), precum și de înregistrarea unui sold mediu al BT deținute în portofoliu cu 173,02 milioane lei mai mic decât în anul 2023.

Ansamblul instrumentelor de politică monetară aplicate de Banca Națională a Moldovei pe parcursul anului 2024 și activitățile ce țin de relațiile cu Guvernul au generat o pierdere netă în mărime de 442,54 milioane lei, comparativ cu pierderea de 2 107,10 milioane lei înregistrată în anul 2023 (Tabelul A.28).

Impactul operațiunilor de gestionare a activelor oficiale de rezervă ale statului asupra situației financiare a Băncii Naționale a Moldovei

Activele oficiale de rezervă, deținute de Banca Națională a Moldovei, s-au majorat la situația din 31 decembrie 2024 față de 31 decembrie 2023 cu 0,56 la sută sau cu 30,43 milioane dolari SUA (de la 5 453,14 milioane dolari SUA până la 5 483,57 milioane dolari SUA), fiind investite, preponderent, în instrumente în dolari SUA și euro.

Totodată, pe parcursul anului 2024, s-a înregistrat majorarea volumului mediu anual al rezervelor internaționale cu 11,82 la sută sau cu 575,17 milioane dolari SUA (de la 4 866,85 milioane dolari SUA până la 5 442,02 milioane dolari SUA).

Veniturile nete aferente gestionării activelor oficiale de rezervă au constituit 4 300,15 milioane lei, majorându-se cu 1 241,59 milioane lei față de anul precedent, când acestea au constituit

3 058,56 milioane lei. Acest rezultat a fost determinat, în mare parte, de majorarea rentabilității activelor oficiale de rezervă de la 3,72 la sută în anul 2023 până la 3,90 la sută în anul 2024.

Majorarea rentabilității se explică prin menținerea pe o perioadă mai îndelungată a nivelului înalt al ratelor dobânzilor de remunerare a activelor financiare în concordanță cu deciziile autorităților monetare aferente valutei componente, precum și urmare a reinvestirii mijloacelor în instrumente financiare la rate mai avantajoase, inclusiv urmare creșterii duratei portofoliului.

Totodată, pe ansamblul anului 2024, rata de referință a Sistemului Rezervelor Federale din SUA a evoluat de la 5,25 la sută – 5,50 la sută la 4,25 la sută – 4,50 la sută, cea a Băncii Angliei de la 5,25 la sută la 4,75 la sută, iar cea a Băncii Centrale Europene s-a diminuat de la nivelul de 4,50 la sută la 3,15 la sută (rata la facilitatea de depozit a evoluat de la 4,00 la sută la 3,00 la sută), în contextul temperării presiunilor inflaționiste, evaluărilor actualizate ale perspectivei inflației și puterii de transmisie și apropierea/ stabilizarea în jurul valorii țintite. Aceste evoluții au avut impact asupra ratelor de remunerare a mijloacelor în USD, GBP și EUR plasate la vedere și la termen.

Majorarea rezultatului din gestiunea activelor oficiale de rezervă a fost parțial determinată și de înregistrarea unor venituri nete realizate din vânzările de valută în mărime de 524,42 milioane lei, comparativ cu anul 2023 când au fost înregistrate cheltuieli nete realizate în mărime de 156,48 milioane lei.

Veniturile realizate din operațiuni în valută apar la vânzarea valutei și reprezintă diferența pozitivă dintre cursul de vânzare și costul stocului valutei respective (sau cursul mediu al valutei cumpărate) multiplicată la volumul vânzărilor (și viceversa în cazul stocului negativ).

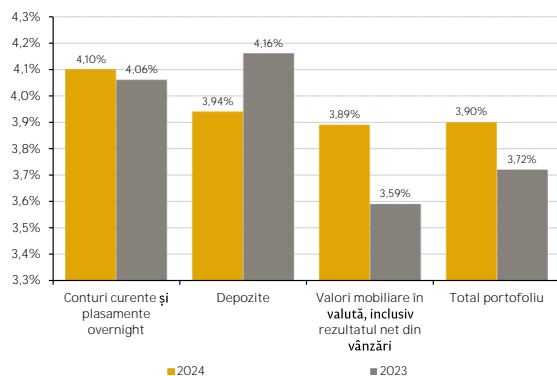
Pe parcursul anului 2024 veniturile realizate au fost înregistrate preponderent urmare a conversiilor USD în EUR în scopul ajustării compoziției valutare a rezervelor, precum și altor conversii valutare efectuate. În perioada analizată, BNM a înregistrat vânzări de valută în sumă de 542,38 milioane dolari SUA, din care intervenții de vânzare de 226,3 milioane dolari SUA, precum și conversii valutare contra MDL în volum total de circa 580,51 milioane dolari SUA (recalculat în USD). În 2023 au fost efectuate vânzări de valută în sumă de 203,60 milioane dolari SUA, precum și conversii valutare contra MDL în volum total de 535,82 milioane dolari SUA.

Informații adiționale privind gestionarea activelor oficiale de rezervă sunt prezentate în **Capitolul 3 Politica monetară. Activele oficiale de rezervă.**

Impactul operațiunilor de gestionare a activelor oficiale de rezervă asupra situației financiare a Băncii Naționale a Moldovei este prezentat în tabelul A.29.

În conformitate cu cele mai bune practici internaționale, precum și cu prevederile Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei, criteriile principale pentru selectarea activelor de rezervă sunt siguranța sumelor de bază și lichiditatea. Astfel, doar după

Graficul 13.2: Evoluția profitabilității activelor oficiale de rezervă în anul 2024 în comparație cu anul 2023 (%)

Sursa: BNM

asigurarea acestor două criterii este luată în calcul profitabilitatea instrumentelor în care sunt investite activele oficiale de rezervă ale statului.

Evoluția cursului oficial de schimb al leului moldovenesc față de valutele în care sunt deținute activele oficiale de rezervă a avut un impact semnificativ asupra situației financiare a Băncii Naționale a Moldovei, la finele anului 2024 fiind înregistrată deprecierea cursului USD/MDL cu 6,2 la sută față de finele anului precedent. La finele anului 2023 se înregistra o apreciere cu 9,1 la sută a cursului USD/MDL față de finele anului precedent celui de raportare (Tabelul A.30).

Astfel, la finele anului 2024, ca rezultat al deprecierei leului moldovenesc față de unele valute componente ale stocurilor valutare, au fost înregistrate venituri nete nerealizate din diferențele de curs de la reevaluarea stocurilor valutare în mărime de 2 753,77 milioane lei. La finele anului 2023, au fost înregistrate pierderi nerealizate din diferențele de curs de la reevaluarea stocurilor valutare în mărime de 5 787,27 milioane lei.

Analiza executării Devizului de cheltuieli și Alocațiilor pentru investiții

Anual, toate cheltuielile administrative și investițiile capitale ale Băncii Naționale se prevăd în devizul de cheltuieli și, respectiv, în alocațiile pentru investiții, care se aprobă de către Consiliul de supraveghere și se verifică, în execuție, conform practicilor și procedurilor controlului și auditului intern.

Propunerile de buget se stabilesc ținând cont de obiectivele stabilite în Planul strategic, în Strategia tehnologiei informației și comunicațiilor și Planul anual de activitate al Băncii Naționale a Moldovei pentru anul următor.

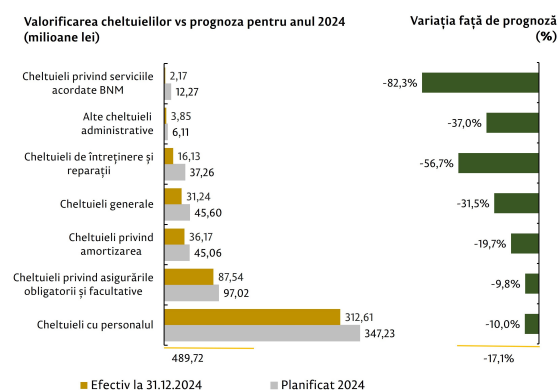
Comitetul executiv este responsabil de modalitatea detaliată de planificare și executare a Devizului de cheltuieli și Alocațiilor pentru investiții, de determinarea detaliată a tipurilor de cheltuieli planificate, de stabilirea subdiviziunilor responsabile, precum și de supravegherea întregului proces de planificare și luare a deciziilor de acceptare/ respingere a cheltuielilor necesare a fi efectuate de către subdiviziunile responsabile.

Planificarea cheltuielilor administrative și a investițiilor capitale se efectuează în baza următoarelor principii esențiale:

- a) *consultare* – implicarea tuturor subdiviziunilor responsabile în procesul de planificare a cheltuielilor administrative și investițiilor capitale, prin discuții, efectuarea estimărilor, studierea pieței, prezentarea propunerilor de buget etc.;
- b) *responsabilitate* – atitudine responsabilă din partea subdiviziunilor implicate în procesul de planificare a cheltuielilor administrative și investițiilor capitale aferente activității subdiviziunii, precum și privind gestionarea adecvată a acestora;

- c) *performanță* – planificarea mijloacelor financiare în mod econom, eficient și eficace, în concordanță cu principiile buneii guvernări;
- d) *exhaustivitate* – abordare integrală a tuturor cheltuielilor administrative și investițiilor capitale care poartă caracter semnificativ, urmărind un proces de planificare eficient și rezonabil;
- e) *prudentă* – abordare cu precauție în aplicarea raționamentelor privind planificarea în condiții de incertitudine, pentru a nu admite subevaluarea cheltuielilor administrative și supraevaluarea investițiilor capitale;
- f) *raționalitate* – planificarea cheltuielilor administrative și investițiilor capitale considerând capacitatea de executare a acestora;
- g) *sustenabilitate* – abordare echilibrată și integrată a dimensiunilor economice, sociale și de mediu în procesul de planificare și executare a cheltuielilor administrative și investițiilor capitale.

Graficul 13.3: Valorificarea cheltuielilor administrative la 31 decembrie 2024

Sursa: BNM

Pentru anul 2024, au fost aprobate cheltuieli administrative în mărime de 591 355,00 mii lei, care ulterior au fost rectificate prin diminuare până la 590 547,00 mii lei. Efectiv, la data de 31 decembrie 2024 au fost valorificate cheltuieli administrative în sumă de 489 719,00 mii lei, ceea ce indică un grad de realizare de 82,9 la sută. Înregistrarea unor cheltuieli administrative mai mici decât cele planificate, denotă preocuparea constantă a Băncii Naționale pentru buna gestionare financiară a resurselor proprii de funcționare (Graficul 13.3).

Cheltuielile cu personalul, inclusiv contribuțiile de asigurări sociale reprezintă ponderea cea mai mare din totalul cheltuielilor administrative, fiind executate în mărime de 400,15 milioane lei sau 90,1 la sută din suma aprobată. Nevalorificarea sumei totale planificate pentru perioada raportată se datorează, în principal, angajării unui număr mai mic de salariați decât cel planificat, precum și angajarea unor salariați noi în trepte salariale mai mici decât media bugetată.

Cheltuielile generale au fost valorificate în mărime de 68,5 la sută din suma aprobată de 45,60 milioane lei. Factorii principali care au determinat neexecutarea sumelor planificate în mărime totală au fost obținerea unor prețuri mai mici față de cele estimate pentru serviciile achiziționate, acoperirea unor cheltuieli din contul unor proiecte de asistență tehnică de care a beneficiat Banca, revizuirea planului de desfășurare a unor activități administrative ce a dus la amânarea unor cheltuieli planificate, sau desfășurarea unor proceduri de achiziție pe o durată mai mare decât s-a prevăzut inițial.

Cheltuielile de întreținere și reparație au constituit 16,13 milioane lei. Intrarea în vigoare a unor modificări legislative, care prevăd obținerea unor autorizații pentru anumite lucrări de reparație, în consecință, replanificate pentru perioade viitoare, și achitarea unor tarife la servicii de întreținere mai mici decât cele planificate inițial au determinat, în principal, înregistrarea unui grad de realizare de 43,30 la sută din suma aprobată.

Totodată, unii factori exogeni, precum și revizuirea unor sume planificate conform necesităților reale au influențat, în mare parte, gradul de realizare a cheltuielilor privind serviciile acordate Băncii, care au fost valorificate în mărime de doar 2,17 milioane lei din suma planificată.

Cheltuielile planificate privind amortizarea imobilizărilor au fost valorificate în mărime de 80,3 la sută. Economii înregistrate se datorează, în principal, amânării în timp a unor achiziții de imobilizări.

În scopul achiziționării și modernizării fondului de imobilizări corporale și necorporale ale Băncii Naționale a Moldovei, precum și întru asigurarea achiziționării unor lucrări și servicii, pentru anii 2024-2027, au fost aprobate mijloace financiare în sumă de 176 264,00 mii lei.

Considerând orizontul de timp al valorificării alocațiilor pe o perioadă de circa 4 ani, au fost planificate mijloace financiare care urmau să fie achitate pe parcursul anului 2024 în mărime de 83 213,00 mii lei.

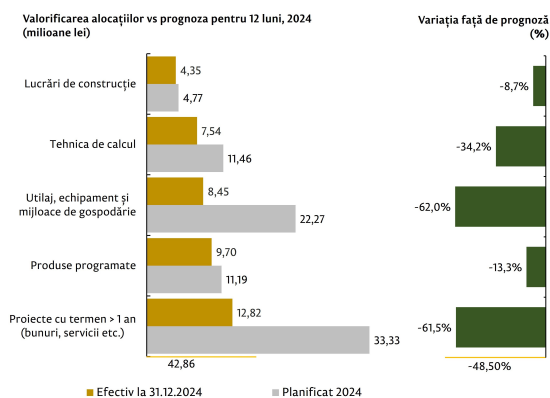
Efectiv, la situația din 31 decembrie 2024, au fost valorificate mijloace financiare în mărime de 42 857,22 mii lei.

O mare parte a investițiilor de capital în 2024 au fost legate de achiziționarea de produse hardware și software și implementarea unor proiecte IT (Graficul 13.4). Pe parcursul perioadei, Banca a achiziționat licențe Microsoft, tehnică de calcul, servicii privind reparații capitale ale activelor Băncii, inventar gospodăresc și, de asemenea, a suportat cheltuieli pentru plăți privind dezvoltarea unor soluții informatice implementate pe parcursul anului (soluția Plăți Instant, Softul de prevenire și combatere a spălării banilor etc.).

Gradul de realizare a sumelor aprobate în mărime de 51,5 la sută, a fost influențat de mai mulți factori, care au avut impact direct asupra calendarului derulării investițiilor capitale planificate a fi realizate, printre care, cei mai principali:

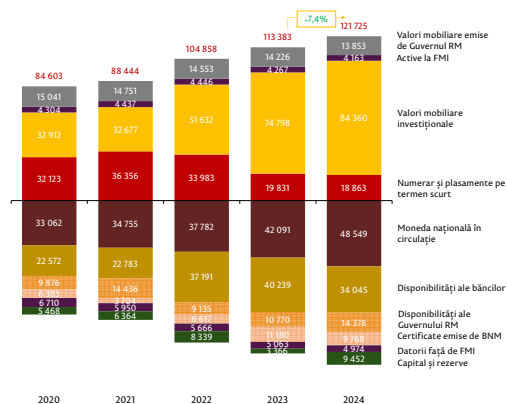
- ambiguitățile în interpretarea unor reglementări legale în domeniul achizițiilor publice relevante pentru proiectele de investiții au dus la tergiversarea procesului de finalizare a documentației de achiziție;
- unele dintre proiectele majore vizate pentru investiții au fost deosebit de complexe și au impus realizarea unor studii suplimentare pentru a determina cu exactitate necesitățile Băncii și cerințele tehnice specifice;
- considerând apariția unor noi nevoi și condiții de implementare, a fost necesară o replanificare a activităților. În acest sens, proiectelor cu impact imediat li s-a dat prioritate, în detrimentul unor investiții care nu aveau un caracter urgent. Această repriorizare a dus la amânarea implementării unor proiecte care, deși importante, nu reprezentau o urgență în raport cu nevoile imediate ale Băncii, fiind replanificate pentru perioade viitoare.

Graficul 13.4: Valorificarea investițiilor capitale la 31 decembrie 2024

Sursa: BNM

Graficul 13.5: Evoluția bilanțului contabil pe parcursul anilor 2020-2024 (milioane lei)

Sursa: BNM

13.4 Analiza poziției financiare la nivel individual

Activitățile desfășurate de către Banca Națională a Moldovei pe parcursul anului 2024, în scopul îndeplinirii atribuțiilor sale de bază, se răsfrâng asupra structurii bilanțului Băncii Naționale a Moldovei, fapt reflectat în graficul 13.5 și tabelul A.31.

Bilanțul contabil și Situația rezultatului global al BNM se publică trimestrial pe pagina web a băncii, iar Situațiile financiare anuale complete, împreună cu Raportul auditorului independent se publică anual.

13.5 Analiza comparativă a poziției financiare și a rezultatului financiar consolidat

Rezultatul financiar al filialei

DCU gestionează, începând cu 31 iulie 2018, Sistemul Depozitarului central unic al valorilor mobiliare, care reprezintă un sistem de decontare a valorilor mobiliare, ce asigură prestarea serviciilor de înregistrare a valorilor mobiliare, de administrare centralizată, de decontare, după caz, a serviciilor auxiliare, corporative. DCU operează cu valori mobiliare de stat și creanțele Băncii Naționale a Moldovei, cu instrumente financiare corporative și asigură în totalitate funcțiile de decontare a tranzacțiilor bursiere. Operațiunile se efectuează prin înscrierea valorilor mobiliare în Sistemul DCU și deschiderea conturilor pentru emitent și primii proprietari. DCU efectuează decontări cu valorile mobiliare înregistrate, totodată, ține evidența valorilor mobiliare, a drepturilor și restricțiilor asupra drepturilor oferite de valorile mobiliare.

Analiza rezultatului financiar pe activitățile principale ale DCU este prezentată în tabelul A.32.

Analiza poziției financiare a filialei

Activitățile desfășurate de către DCU pe parcursul anului 2024, în scopul îndeplinirii atribuțiilor sale de bază, se răsfrâng asupra structurii bilanțului filialei, fapt reflectat în tabelul A.33.

Ca urmare a consolidării rezultatului financiar al filialei Băncii Naționale a Moldovei, poziția financiară consolidată și individuală a Băncii Naționale a Moldovei se prezintă în tabelul A.34.

Ca rezultat al consolidării rezultatului financiar al filialei, la 31 decembrie 2024, poziția financiară consolidată a Băncii Naționale a Moldovei a crescut cu 9,36 milioane lei, efect determinat de investirea activelor de rezervă acumulate de DCU în valori mobiliare de stat.

Ca urmare a consolidării rezultatului financiar al filialei Băncii Naționale a Moldovei, rezultatul financiar consolidat și individual al Băncii Naționale a Moldovei se prezintă în tabelul A.35.

13.6 Capital și rezerve

În conformitate cu art. 19 din Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, capitalul băncii include capitalul statutar, conturile de rezervă create în conformitate cu prevederile art. 66 și conturile de rezervă ale veniturilor nerealizate. Capitalul statutar include capitalul autorizat și fondul general de rezervă, este dinamic și se formează din profitul anului disponibil pentru distribuire, din veniturile obținute conform art. 64 alineatul (3) și/ sau din contribuțiile Guvernului Republicii Moldova, până când mărimea acestuia va atinge 10 la sută din totalul datoriilor monetare ale Băncii Naționale a Moldovei. Fondul general de rezervă poate fi utilizat în exclusivitate pentru acoperirea pierderilor realizate conform rezultatului exercițiului la finele anului financiar, în cazul în care se înregistrează un rezultat negativ.

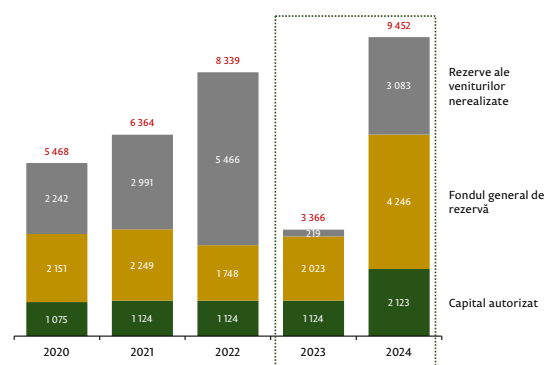
În cazul în care la finele anului financiar nivelul capitalului statutar, după distribuirea rezultatului financiar aferent anului curent, scade sub 4,00 la sută din totalul datoriilor monetare ale Băncii Naționale, Guvernul, în persoana Ministerului Finanțelor, în decurs de 60 de zile după primirea raportului auditorului extern asupra situațiilor financiare ale Băncii Naționale, transferă Băncii Naționale, într-o singură tranșă, o contribuție de capital în valori mobiliare de stat la o rată a dobânzii de piață, în volumul necesar pentru majorarea capitalului statutar până la 4,00 la sută din totalul datoriilor monetare ale Băncii Naționale, în modul prevăzut la art. 19 alin.(6).

Situația capitalului și a rezervelor este prezentată în tabelul A.36.

La 31 decembrie 2024, capitalul autorizat a fost majorat cu 998 608 mii lei, până la 2 122 980 mii lei, iar fondul general de rezervă a fost majorat cu 2 223 333 mii lei, până la 4 245 959 mii lei. În rezerva veniturilor nerealizate din diferențe de curs de la reevaluarea stocurilor valutare au fost defalcate venituri nerealizate în mărime de 2 753 773 mii lei (31 decembrie 2023: pierderi nerealizate în mărime de 5 787 275 mii lei, acoperite parțial din rezerva veniturilor nerealizate, diferența de 293 718 mii lei rămânând în profitul disponibil pentru distribuire și fiind acoperită implicit din fondul general de rezervă), până la defalcare soldul rezervei fiind nul.

Considerând că nivelul capitalului la 31 decembrie 2024, până la distribuirea profitului disponibil pentru distribuire constituia 3,39 la sută din totalul datoriilor monetare, ceea ce este sub nivelul minim admisibil de 4,00 la sută, profitul disponibil pentru distribuire a fost alocat în totalitate pentru majorarea capitalului autorizat, până la nivelul de 1/3 din capitalul statutar, și a fondului general de rezervă până la nivelul de 2/3 din capitalul statutar, în conformitate cu prevederile Legii nr. 548/1995. Astfel, nivelul capitalului, la 31 decembrie 2024, după distribuirea profitului disponibil pentru distribuire a crescut până la 6,85 la sută.

Graficul 13.6: Structura capitalului și a rezervelor în anii 2020-2024 (milioane lei)

Sursa: BNM

La 31 decembrie 2023, nivelul capitalului după distribuirea profitului disponibil pentru distribuire constituia 3,34 la sută din totalul datoriilor monetare, ceea ce este sub nivelul minim de 4,00 la sută. Astfel, pe parcursul anului 2024 era necesar ca Guvernul, în persoana Ministerului Finanțelor să transfere Băncii Naționale o contribuție de capital în mărime de 620 372 mii lei sub formă de valori mobiliare de stat la o rată a dobânzii de piață, pentru a majora nivelul capitalului statutar până la 4,00 la sută din totalul datoriilor monetare ale Băncii. Până la finele anului 2024, Guvernul, în persoana Ministerului Finanțelor, nu a emis valori mobiliare de stat în volumul stabilit de 620 372 mii lei necesar pentru majorarea capitalului statutar până la 4,00 la sută din totalul datoriilor monetare ale Băncii înregistrate la 31 decembrie 2023.

În aceste condiții, Banca Națională nu va solicita pe parcursul anului 2025 contribuție de capital din partea Guvernului, în persoana Ministerului Finanțelor, profitul disponibil pentru distribuire înregistrat în anul 2024 fiind suficient pentru restabilirea nivelului capitalului peste nivelul minim de 4,00 la sută.

Listă de figuri

1.1	Evoluția comparativă a PIB în economiile selectate* în anii 2023 și 2024 (%)	24
1.2	Evoluția indicelui USDX în contextul politicii monetare a SRF	25
1.3	Evoluția EUR/USD și a ratelor de referință în zona euro	25
1.4	Ritmul mediu anual de creștere a prețurilor internaționale pe categorii (%)	25
1.5	Prețurile la gazele naturale (USD/1 000 metri cubi)	26
1.6	Piața petrolieră	26
1.7	Oferta mondială și pe țări/ grupuri vs. consumul mondial de petrol (milioane barili/zi)	26
1.8	Ritmul de creștere anual al producției industriale în Germania, ajustat sezonier (%)	27
1.9	Datoria publică în țările* UE (% din PIB, trimestrul IV 2024)	27
1.10	Evoluția prețurilor de consum în România în contextul politicii monetare a BNR (%)	28
1.11	Evoluția prețurilor de consum în Turcia în contextul deprecierei lirei turcești	29
2.1	Contribuția componentelor cererii la creșterea PIB (puncte procentuale)	30
2.2	Contribuția sectoarelor economiei la creșterea PIB (puncte procentuale)	30
2.3	Evoluția în termeni reali a consumului final al gospodăriilor populației (% față de anul precedent)	31
2.4	Evoluția venitului disponibil al populației (% față de anul precedent) și contribuțiile componentelor (puncte procentuale)	31
2.5	Rata anuală a investițiilor pe surse de finanțare (%) și contribuția componentelor (puncte procentuale)	31
2.6	Rata anuală a investițiilor pe tipuri de mijloace fixe (%) și contribuția componentelor (puncte procentuale)	32
2.7	Rata anuală a producției globale agricole (%) și contribuția după sectoare (puncte procentuale)	32
2.8	Evoluția producției industriale (% față de anul precedent) și contribuția componentelor (puncte procentuale)	32
2.9	Evoluția în termeni reali a transportului de mărfuri (% față de anul precedent) și contribuția componentelor (puncte procentuale)	33
2.10	Evoluția în termeni reali a transportului de pasageri (% față de anul precedent) și contribuția subcomponentelor (puncte procentuale)	33
2.11	Comerțul interior (în baza declarațiilor TVA), (% față de anul precedent)	33
2.12	Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contribuția pe categorii de țări (puncte procentuale)	34

2.13	Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contribuții pe grupuri de mărfuri (puncte procentuale)	34
2.14	Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contribuția după origine (puncte procentuale)	35
2.15	Evoluția ratei anuale a importurilor (%) și contribuția pe categorii de țări (puncte procentuale)	35
2.16	Evoluția ratei anuale a importurilor (%) și contribuția pe grupuri de mărfuri (puncte procentuale)	35
2.17	Populația economic activă și populația ocupată	35
2.18	Evoluția ratei de activitate și a ratei de ocupare a populației (%)	35
2.19	Evoluția numărului de șomeri și a ratei șomajului	35
2.20	Fondul de salarizare în economie și numărul mediu de salariați (% față de anul precedent)	36
2.21	Salariul mediu real (% față de anul precedent)	36
2.22	Rata anuală a IPC (%)	37
2.23	Ritmii anual a subcomponentelor inflației (%)	37
2.24	Evoluția inflației anuale și contribuția subcomponentelor (puncte procentuale)	37
2.25	Contribuția subcomponentelor (puncte procentuale) la dinamica anuală a inflației de bază (%)	38
2.26	Contribuția componentelor la dinamica anuală a prețurilor la produsele alimentare (puncte procentuale)	38
2.27	Evoluția indicelui prețurilor la produsele alimentare la nivel internațional, indicele FAO	38
2.28	Contribuția componentelor la dinamica anuală a prețurilor reglementate (puncte procentuale)	39
2.29	Contribuția componentelor (puncte procentuale) la creșterea anuală a prețurilor la combustibili și carburanți (%)	41
2.30	Rata anuală a prețurilor în industrie (%)	41
2.31	Rata anuală a prețurilor în industrie (%) și contribuția componentelor acesteia clasificată după principalele ramuri (puncte procentuale)	41
2.32	Evoluția ratei anuale a prețurilor în construcții (%)	42
2.33	Rata anuală a prețurilor producătorului la produsele agricole (%)	42
2.34	Structura veniturilor bugetului de stat (%)	43
2.35	Indicatorii bugetului de stat (%)	43
2.36	Indicatorii bugetului public național	44
2.37	Structura veniturilor bugetului public național (%)	44
2.38	Contul curent – componente principale	46
2.39	Exportul de bunuri în balanța de plăți, pe zone geografice (milioane dolari SUA)	46
2.40	Importul de bunuri în balanța de plăți, pe zone geografice (milioane dolari SUA)	46

2.41	Importul de produse energetice și electricitate, conform balanței de plăți (milioane dolari SUA)	47
2.42	Exportul și importul de servicii	47
2.43	Veniturile primare pe componente	47
2.44	Veniturile secundare pe componente	48
2.45	Remiteri personale	48
2.46	Contul financiar după categorii funcționale	48
2.47	Investiții directe: acumularea netă de pasive, dezagregate pe instrumente (milioane dolari SUA)	49
2.48	Poziția investițională internațională în dinamică, la sfârșit de perioadă (milioane dolari SUA) .	49
2.49	Indicatorii suficienței activelor oficiale de rezervă ale Republicii Moldova la sfârșit de perioadă (milioane dolari SUA)	50
2.50	Investițiile directe, pasive, componentele de bază, poziția* la sfârșit de perioadă (milioane dolari SUA)	50
2.51	Investițiile directe, capital propriu acumulat la 31.12.2024, pe activități economice (conform CAEM 2), la sfârșit de perioadă	50
2.52	Datoria de stat ca pondere în PIB (% , sfârșit de an)	51
2.53	Datoria externă brută în dinamică	52
2.54	Structura datoriei externe – prezentare sectorială, la sfârșit de perioadă (milioane dolari SUA)	52
2.55	Structura pe creditorii a datoriei private, la 31.12.2024 (%)	53
3.1	Evoluția instrumentelor de politică monetară	56
3.2	Evoluția soldului zilnic al operațiunilor de piață monetară (milioane lei)	57
3.3	Evoluția soldului mediu lunar al depozitelor/ creditelor overnight în anii 2021-2024 (milioane lei)	58
3.4	Evoluția normei rezervelor obligatorii în MDL și în valută în anii 2021-2024 (%)	59
3.5	Evoluția mijloacelor atrase supuse rezervării în anii 2021-2024 (medii pe perioade de observare)	59
3.6	Evoluția cursului oficial de schimb MDL/USD și a volumului intervențiilor BNM în anii 2021-2024	60
3.7	Evoluția componentelor masei monetare M2 (% , creștere față de luna similară a anului precedent)	61
3.8	Dinamica principalelor componente ale masei monetare M3 (% , creștere față de luna similară a anului precedent)	62
3.9	Soldul mediu anual al creditelor acordate în economie (% , creștere anuală)	62
3.10	Dinamica componentelor soldului mediu anual al creditelor acordate în economie (% , creștere anuală)	62

3.11	Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la creditele noi acordate în MDL	63
3.12	Dinamica volumului creditelor noi acordate în MDL (% creștere anuală)	63
3.13	Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la creditele noi acordate în valută și atașate la cursul valutei	63
3.14	Dinamica componentelor soldului mediu anual al depozitelor atrase (% creștere anuală) . . .	64
3.15	Dinamica soldului mediu anual al depozitelor atrase la vedere și la termen (% creștere anuală)	64
3.16	Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la depozitele noi la termen atrase în MDL . .	64
3.17	Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la depozitele noi la termen atrase în valută recalculate în MDL	65
3.18	Ratele medii ale dobânzilor în MDL (% anual)	65
3.19	Ratele medii ale dobânzilor aferente soldurilor creditelor și depozitelor, la sfârșit de an (% anual)	65
3.20	Viteza de circulație a banilor (puncte procentuale)	66
3.21	Indicatorii multiplicatorului monetar (puncte procentuale)	66
3.22	Coeficient al monetizării economiei (puncte procentuale)	66
3.23	Coeficientul creditării economiei și gradul de îndatorare (%)	67
3.24	Gradul de dolarizare în economie (%)	67
3.25	Indicatorii cantitativi ai pieței primare a VMS (milioane lei)	68
3.26	Dinamica lunară a indicatorilor pieței primare a VMS	68
3.27	Structura emisiunilor de VMS pe scadențe în anul 2023	68
3.28	Structura emisiunilor de VMS pe scadențe în anul 2024	69
3.29	Dinamica ratelor nominale ale dobânzilor la VMS cu scadența până la un an (%)	69
3.30	Evoluția ratelor dobânzilor pe piața financiară (%)	71
3.31	Dinamica volumului VMS în circulație la finele perioadei (milioane lei)	71
3.32	Dinamica indicatorilor VMS (BT) comercializate pe piața secundară în perioada 2021-2024 . .	71
3.33	Structura VMS comercializate pe piața secundară în diviziune pe scadențe, în anul 2023 . . .	71
3.34	Structura VMS comercializate pe piața secundară în diviziune pe scadențe, în anul 2024 . . .	71
3.35	Evoluția ratelor de referință pe piața interbancară și a ratei de bază a BNM (%)	71
3.36	Rulajul tranzacțiilor valutare contra MDL realizate pe piața valutară internă, în structură după modalitatea de decontare (virament sau numerar), anii 2021-2024 (%)	72
3.37	Structura valutară a rulajului total al tranzacțiilor valutare contra MDL efectuate pe piața valutară internă în anul 2023 (%)	72

3.38	Structura valutară a rulajului total al tranzacțiilor valutare contra MDL efectuate pe piața valutară internă în anul 2024 (%)	72
3.39	Numărul total al operațiunilor de schimb valutar cu persoanele juridice, pe valute	73
3.40	Numărul tranzacțiilor în euro și dolari SUA pe piața valutară intrabancară prin virament, structurate potrivit sumei tranzacționate (cu echivalentul de la 10 000 până la 100 000 dolari SUA)	73
3.41	Numărul tranzacțiilor în euro și dolari SUA pe piața valutară intrabancară prin virament, structurate potrivit sumei tranzacționate (mai mari de echivalentul a 100 000 dolari SUA)	73
3.42	Structura valutară a activelor valutare bilanțiere, curs efectiv (%)	74
3.43	Activele valutare bilanțiere, la curs efectiv, în structură pe tip de activ (milioane dolari SUA)	74
3.44	Structura valutară a obligațiunilor valutare bilanțiere, curs efectiv (%)	74
3.45	Obligațiunile valutare bilanțiere, la curs efectiv, în structură pe tip de pasiv (milioane dolari SUA)	75
3.46	Fluctuațiile cursului oficial al monedei naționale în raport cu dolarul SUA și euro	75
3.47	Evoluția monedelor unor parteneri comerciali principali ai Republicii Moldova și ale unor țări din regiune față de dolarul SUA, curs mediu 2024/2023 (%)	75
3.48	Contribuția principalilor parteneri comerciali ai Republicii Moldova la modificarea cursului real efectiv în anul 2024 (puncte procentuale)	76
3.49	Dinamica cursului real efectiv al monedei naționale calculat pe baza ponderii principalilor parteneri comerciali pe parcursul perioadei 1/2021 – 12/2024 (%)	76
3.50	Gradul de acoperire a cererii nete prin oferta netă și dinamica cursului oficial	76
3.51	Structura valutară a ofertei nete de valută de la persoanele fizice (recalculată la un curs constant) (%)	77
3.52	Activele oficiale de rezervă (AOR), pe tip de flux (milioane dolari SUA)	77
3.53	Ratele de politică monetară în SUA, UE și Regatul Unit al Marii Britanii (%)	80
3.54	Structura rezervelor valutare pe instrumente investiționale la finele anilor 2021-2024 (milioane dolari SUA)	81
3.55	Structura valutară a rezervelor valutare la situația din 31.12.2024 (%)	82
4.1	Dinamica principalilor indicatori financiari pe sectorul bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2023* – 31.12.2024	83
4.2	Dinamica fondurilor proprii (milioane lei) și a ratei fondurilor proprii totale (%) pe sectorul bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2023* – 31.12.2024	85
4.3	Dinamica concentrării fondurilor proprii totale ale sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci pentru perioada 31.12.2023* – 31.12.2024 (%)	85
4.4	Structura capitalului social al sectorului bancar din Republica Moldova, conform sursei de proveniență a investițiilor pentru perioada 31.12.2023* – 31.12.2024 (%)	85

4.5	Dinamica concentrării activelor pe grupuri de bănci pentru perioada 31.12.2023* – 31.12.2024 (%)	87
4.6	Concentrarea activelor sectorului bancar la 31.12.2024 (%)	87
4.7	Dinamica structurii activelor sectorului bancar pentru perioada 31.12.2023* – 31.12.2024 (%)	87
4.8	Dinamica activelor, creditelor și depozitelor raportate la PIB (%)	88
4.9	Distribuirea pe ramuri a creditelor la 31.12.2024 (%)	88
4.10	Distribuirea creditelor neperformante pe ramuri pentru perioada 31.12.2023* – 31.12.2024 (%)	88
4.11	Dinamica structurii portofoliului de credite, conform categoriilor de clasificare, la 31.12.2023* (%)	89
4.12	Dinamica structurii portofoliului de credite, conform categoriilor de clasificare, la 31.12.2024 (%)	89
4.13	Structura veniturilor din dobânzi distribuite pe contrapărți pentru anii 2023* – 2024 (%) . . .	91
4.14	Dinamica veniturilor și a cheltuielilor sectorului bancar pentru anii 2023* – 2024 (milioane lei)	91
4.15	Structura veniturilor sectorului bancar în anul 2024 (%)	92
4.16	Structura cheltuielilor sectorului bancar în anul 2024 (%)	92
4.17	Dinamica marjei nete a dobânzii, rentabilității activelor și capitalului sectorului bancar pentru perioada 31.12.2023* – 31.12.2024 (%)	92
4.18	Dinamica concentrării datoriilor sectorului bancar, pe grupuri de bănci, pentru perioada 31.12.2023* – 31.12.2024 (%)	93
4.19	Indicatorul privind acoperirea necesarului de lichiditate (LCR) pe componente (milioane lei) și LCR (%)	94
4.20	Încasările din data retragerii licențelor, până la 31.12.2024 (mii lei, %)	98
4.21	Achitățile creditelor de urgență din data retragerii licențelor, până la 31.12.2024 (mii lei, %) .	98
4.22	Dinamica resurselor fondului de rezoluție bancară (milioane lei)	99
4.23	Dinamica indicelui general de vulnerabilitate a sectorului bancar	99
4.24	Distribuția indicatorului de acoperire a necesarului de lichiditate (LCR) stresat	100
4.25	Numărul și valoarea plăților efectuate prin intermediul prestatorilor de servicii de plată nebankari, anii 2020-2024	103
4.26	Cota creditelor și a împrumuturilor acordate de bănci, OCN și AEÎ (%)	104
4.27	Evoluția activelor și numărului AEÎ față de numărul de beneficiari de împrumuturi și depunători	104
4.28	Dinamica împrumuturilor neperformante AEÎ	105
4.29	Raportul între depunerile atrase și împrumuturile acordate de AEÎ	105
4.30	Evoluția activelor și numărului OCN	106

4.31	Dinamica creditelor neperformante OCN	106
4.32	Surse de finanțare OCN (%)	106
4.33	Creditele acordate sau atașate la cursul valutei	107
4.34	Creditele acordate sau atașate la cursul valutei: primite față de acordate	107
4.35	Evoluția ratei de solvabilitate medie în sectorul asigurări în perioada 2020-2024 (%)	109
4.36	Evoluția coeficientului de lichiditate mediu în sectorul asigurări în perioada 2020-2024	109
4.37	Structura rezervelor tehnice constituite pentru activitatea de asigurări generale (%)	109
4.38	Structura rezervelor tehnice constituite pentru activitatea de asigurări de viață (%)	110
4.39	Structura activelor admise și final distribuite pentru acoperirea rezervelor tehnice și a cerinței de capital minim la situația din 31.12.2024 (milioane lei, %)	110
4.40	Evoluția primelor brute subscrise de către societățile de asigurare în perioada 2022-2024	111
4.41	Structura primelor brute subscrise de către societățile de asigurare pe parcursul anului 2024, pe clase de asigurări generale (milioane lei, %)	111
4.42	Structura primelor brute subscrise pe parcursul anului 2024, pe societăți de asigurare (%)	112
4.43	Evoluția despăgubirilor achitate de către societățile de asigurare în perioada 2022-2024	112
4.44	Structura despăgubirilor achitate pentru clasele de asigurări generale pe parcursul anului 2024, pe societăți de asigurare (%)	113
4.45	Transferul riscurilor în reasigurare	113
4.46	Ponderele primelor intermediare per intermediari (%)	116
4.47	Gradul de intermediere	116
4.48	Integrarea sectorului asigurări în economie în perioada 2022-2024	117
5.1	Numărul și valoarea plăților procesate în SAPI, anii 2023-2024	132
5.2	Numărul și valoarea plăților instant (MIA), anul 2024	132
5.3	Structura valorii operațiunilor decontate prin sistemul DCU (miliarde lei, %)	134
5.4	Numărul cardurilor de plată aflate în circulație, anii 2020-2024 (milioane unități)	135
5.5	Numărul operațiunilor efectuate cu cardurile de plată emise în Republica Moldova, anii 2020-2024 (milioane operațiuni)	136
5.6	Structura operațiunilor domestice în anul 2024	136
5.7	Ponderele operațiunilor efectuate în străinătate cu cardurile emise în Republica Moldova în anul 2024	137
5.8	Indicatori de dezvoltare a pieței cardurilor de plată din Republica Moldova, anii 2020-2024	137
5.9	Numărul utilizatorilor IPAD după tipul sistemelor, finele anilor 2020-2024	138

5.10	Numărul și valoarea operațiunilor efectuate prin intermediul IPAD, anii 2020-2024	138
5.11	Numărul operațiunilor efectuate de transfer de credit, anii 2020-2024 (milioane operațiuni) .	139
6.1	Evoluția pe valori nominale a bancnotelor în circulația monetară din punct de vedere valoric (milioane lei)	140
6.2	Evoluția pe valori nominale a bancnotelor în circulația monetară din punct de vedere cantitativ (milioane bancnote)	140
6.3	Structura pe valori nominale a bancnotelor aflate în circulație la finele anului 2024	141
6.4	Evoluția pe valori nominale a monedelor lei în circulația monetară din punct de vedere valoric (milioane lei)	142
6.5	Evoluția pe valori nominale a monedelor lei în circulația monetară din punct de vedere cantitativ (milioane lei)	142
6.6	Structura pe valori nominale a monedelor lei aflate în circulație la finele anului 2024	142
6.7	Evoluția pe valori nominale a monedelor divizionare în circulația monetară din punct de vedere valoric (milioane lei)	142
6.8	Evoluția pe valori nominale a monedelor divizionare în circulația monetară din punct de vedere cantitativ (milioane monede)	142
6.9	Structura pe valori nominale a monedelor divizionare aflate în circulație la finele anului 2024	142
6.10	Bancnote emise în anul 2024 din punct de vedere cantitativ	143
6.11	Bancnote emise în anul 2024 din punct de vedere valoric	143
6.12	Monede metalice lei emise în anul 2024 din punct de vedere cantitativ	144
6.13	Monede metalice lei emise în anul 2024 din punct de vedere valoric	144
6.14	Monede metalice divizionare emise în anul 2024 din punct de vedere cantitativ	146
6.15	Bancnote retrase din circulație în anul 2024 din punct de vedere cantitativ	146
6.16	Structura pe valori nominale a falsurilor constatate în anul 2024 din punct de vedere cantitativ	146
6.17	Monede metalice divizionare emise în anul 2024 din punct de vedere valoric	146
6.18	Bancnote retrase din circulație în anul 2024 din punct de vedere valoric	146
6.19	Structura pe valori nominale a falsurilor constatate în anul 2023 din punct de vedere cantitativ	146
9.1	Repartizarea ședințelor Comitetului de audit	187
9.2	Recomandări/ propuneri implementate (pe ani)	187
9.3	Recomandările DAI neimplementate în termen ponderate la risc	187
9.4	Structura în evoluție (%)	210
9.5	Procese management resurse umane (număr persoane)	210

9.6	Fluctuația voluntară a personalului BNM (%)	211
9.7	Numărul persoanelor angajate și demisionate în anul 2024 clasificate după gen	213
9.8	Informații generale privind angajații BNM (număr persoane)	213
9.9	Vârsta medie și retenția în BNM (ani)	213
9.10	Clasificarea angajaților BNM după categorii de generații (%)	214
9.11	Structura dezvoltării profesionale a personalului prin instruire interne, pe domenii (%)	214
9.12	Participările angajaților BNM la instruire interne, pe domenii (nr. de persoane)	214
9.13	Participările angajaților BNM la instruire prestate de furnizori externi, pe domenii (nr. de persoane)	215
9.14	Evoluția nivelului de performanță al angajaților BNM (%)	215
9.15	Evoluția procesului de recrutare în BNM	218
9.16	Evoluția stagiilor de practică în BNM	218
9.17	Numărul de vizualizări a afișărilor promoționale, clasificate după sex	224
9.18	Numărul de vizualizări a afișărilor promoționale, clasificate după vârstă	224
11.1	Afișări de conținuturi accesate per utilizator pe pagina web a BNM, www.bnm.md	230
11.2	Timpul mediu petrecut de utilizator pe pagina web a BNM, www.bnm.md (minute, secunde)	230
13.1	Evoluția rezultatului financiar pe parcursul anilor 2020-2024 (milioane lei)	255
13.2	Evoluția profitabilității activelor oficiale de rezervă în anul 2024 în comparație cu anul 2023 (%)	258
13.3	Valorificarea cheltuielilor administrative la 31 decembrie 2024	260
13.4	Valorificarea investițiilor capitale la 31 decembrie 2024	261
13.5	Evoluția bilanțului contabil pe parcursul anilor 2020-2024 (milioane lei)	262
13.6	Structura capitalului și a rezervelor în anii 2020-2024 (milioane lei)	263

Listă de tabele

1.1	Evoluția indicatorilor selectați în economiile principalilor parteneri de comerț în anul 2024 (%)	28
2.1	Rata medie anuală a IPC	37
3.1	Ratele nominale medii ponderate anuale ale dobânzii la valorile mobiliare de stat pe scadențe (%)	69
9.1	Realizările majore înregistrate pe parcursul anului 2024	204
9.2	Statistica generală a afișărilor și impresiilor pe canalele de socializare	223
9.3	Statistica generală a afișărilor (META și Google)	223
A.1	Balanța de plăți a Republicii Moldova (conform MBP6), agregate principale (milioane dolari SUA)276	
A.2	Împrumuturi externe (pasive), pe sectoare instituționale, valorificări și rambursări (milioane dolari SUA)	277
A.3	Poziția investițională internațională (MBP6) a Republicii Moldova, la sfârșit de perioadă (milioane dolari SUA)	277
A.4	Datoria externă brută (MBP6) a Republicii Moldova, pe sectoare instituționale și pe scadențe (originale), la sfârșit de perioadă (milioane dolari SUA)	278
A.5	Indicatorii principali aferenți datoriei externe (MBP6), la sfârșit de perioadă (%)	278
A.6	Operațiunile pe piața valutară internă contra MDL (echivalentul în milioane dolari SUA)	279
A.7	Structura rulajului tranzacțiilor valutare contra MDL pe piața valutară internă	279
A.8	Soldul net (cumpărări minus vânzări) al tranzacțiilor valutare contra MDL realizate de băncile licențiate, sortate după data tranzacției (echivalentul în milioane dolari SUA)	280
A.9	Activele valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)	280
A.10	Disponibilități în valută ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)	281
A.11	Obligațiunile valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)	281
A.12	Structura valutară a conturilor curente și de depozit ale clienților băncilor locale (milioane dolari SUA)	281
A.13	Activele și obligațiunile condiționale în valută ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)	282
A.14	Limite de investiții și constrângeri aplicate de BNM în procesul de gestionare a riscului investițional	283

A.15	Dinamica structurii datoriilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2023* – 31.12.2024 (milioane lei)	284
A.16	Dinamica plasărilor peste hotare ale băncilor din Republica Moldova (milioane lei)	284
A.17	Evoluția plăților decontate prin sistemul automatizat de plăți interne	285
A.18	Caracteristicile monedelor jubiliare și comemorative, emisiunea anului 2024	285
A.19	Aprecierea Comisiei Europene privind nivelul de pregătire a Republicii Moldova pentru aderare la UE și progresul realizat în perioada 15 iunie 2023 – 1 septembrie 2024 (capitolele 4, 9 și 17)	286
A.20	Lista hotărârilor Consiliului de supraveghere și Comitetului executiv ale Băncii Naționale a Moldovei remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în anul 2024 . . .	287
A.21	Lista hotărârilor Consiliului de supraveghere și Comitetului executiv ale Băncii Naționale a Moldovei remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în anul 2024 (continuare)	288
A.22	Evoluția proiectelor majore ale BNM pe parcursul anului 2024	289
A.23	Transmisiuni live de la evenimentele organizate de BNM	296
A.24	Edițiile podcastului de educație financiară	297
A.25	Numărul de abonați/ utilizatori ai profilurilor BNM pe social media	298
A.26	Impactul postărilor pe profilurile BNM pe social media	298
A.27	Analiza rezultatului financiar pe activități principale ale Băncii Naționale a Moldovei	298
A.28	Rezultatul net din implementarea politicii monetare și al activităților ce țin de relațiile cu Guvernul Republicii Moldova	299
A.29	Rezultatul net obținut în urma gestionării activelor oficiale de rezervă deținute de Banca Națională a Moldovei	299
A.30	Evoluția cursului oficial de schimb	299
A.31	Ponderea pozițiilor bilanțiere semnificative (%) și ratele medii anuale aferente instrumentelor financiare (%)	300
A.32	Analiza rezultatului financiar pe activitățile principale ale Depozitarului central unic	300
A.33	Ponderea pozițiilor bilanțiere semnificative (%) și ratele medii anuale aferente instrumentelor financiare (%)	301
A.34	Poziția financiară consolidată și individuală a Băncii Naționale a Moldovei la 31 decembrie 2024	301
A.35	Rezultatul financiar consolidat și individual al Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2024 .	302
A.36	Capital și rezerve	302

Anexa A

Anexe

Tabelul A.1: Balanța de plăți a Republicii Moldova (conform MBP6), agregate principale (milioane dolari SUA)

	2022	2023	2024
CONTUL CURENT	-2 482,3	-1 893,2	-2 917,0
Bunuri	-5 192,8	-4 869,1	-5 619,9
Servicii	908,5	894,9	918,8
Venituri primare	59,7	266,8	157,9
Venituri secundare	1 742,3	1 814,2	1 626,2
CONTUL DE CAPITAL	42,6	81,9	81,8
Necesarul net de finanțare (contul curent și de capital)	-2 439,7	-1 811,4	-2 835,2
CONTUL FINANCIAR	-2 435,4	-1 651,4	-2 824,0
Investiții directe, net	-541,1	-341,6	-243,8
Investiții de portofoliu, net	1,7	9,4	68,7
Alte investiții, net	-2 533,3	-2 210,5	-2 804,6
Active de rezervă	637,3	891,3	155,6
<i>Erori și omisiuni nete</i>	<i>4,3</i>	<i>160,0</i>	<i>11,2</i>
<i>Informativ: Remiteri personale, credit</i>	<i>1 986,9</i>	<i>1 946,3</i>	<i>1 858,2</i>
	% la PIB		
CONTUL CURENT	-17,1	-11,3	-16,0
Bunuri	-35,8	-29,1	-30,9
Servicii	6,3	5,4	5,0
Venituri primare	0,4	1,6	0,9
Venituri secundare	12,0	10,9	8,9
CONTUL DE CAPITAL	0,3	0,5	0,4
Necesarul net de finanțare (contul curent și de capital)	-16,8	-10,8	-15,6
CONTUL FINANCIAR	-16,8	-9,9	-15,5
Investiții directe, net	-3,7	-2,0	-1,3
Investiții de portofoliu și derivate financiare, net	0,0	0,1	0,4
Alte investiții, net	-17,4	-13,2	-15,4
Active de rezervă	4,4	5,3	0,9
<i>Informativ: Remiteri personale, credit</i>	<i>13,7</i>	<i>11,6</i>	<i>10,2</i>

Sursa: BNM

Notă: Pentru contul financiar: (-) – intrări nete de capital, (+) – ieșiri nete de capital

Tabelul A.2: Împrumuturi externe (pasive), pe sectoare instituționale, valorificări și rambursări (milioane dolari SUA)

	2022		2023		2024	
	valor.	ramb.	valor.	ramb.	valor.	ramb.
Împrumuturi	1 215,7	423,0	1 293,8	817,6	1 347,7	671,7
Banca centrală	-	24,2	-	7,9	-	10,3
termen lung	-	24,2	-	7,9	-	10,3
Administrația publică	799,4	115,8	961,3	494,5	1 005,2	337,8
termen lung	799,4	115,8	961,3	494,5	1 005,2	337,8
Societăți care acceptă depozite, exclusiv banca centrală	168,6	53,2	53,9	74,9	56,5	67,0
termen scurt	26,4	25,7	-	-	-	-
termen lung	142,2	27,5	53,9	74,9	56,5	67,0
Societăți nefinanciare, GP și IFSLSGP	116,6	132,4	146,2	113,8	132,6	131,1
termen scurt	13,2	12,9	6,6	6,0	34,3	30,5
termen lung	103,3	119,5	139,6	107,8	98,3	100,6
Alte societăți financiare	131,2	97,4	132,5	126,5	153,3	125,5
termen scurt	-	-	0,7	0,1	2,1	1,0
termen lung	131,2	97,4	131,8	126,4	151,3	124,5

Sursa: BNM

Notă: GP – gospodăriile populației; IFSLSGP – instituții fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației

Tabelul A.3: Poziția investițională internațională (MBP6) a Republicii Moldova, la sfârșit de perioadă (milioane dolari SUA)

	2022	2023	2024
Poziția investițională internațională netă	-6 202,5	-5 960,7	-5 588,3
Active	6 470,2	7 769,5	8 226,9
<i>Investiții directe</i>	393,3	409,3	498,3
Participații și acțiuni	287,5	298,5	388,7
Instrumente de natura datoriei	105,7	110,8	109,6
<i>Investiții de portofoliu</i>	15,7	23,6	91,4
<i>Alte investiții</i>	1 587,1	1 883,5	2 153,7
Numerar și depozite	538,5	986,5	1 059,9
Împrumuturi	211,0	174,3	231,9
Credite comerciale și avansuri	828,6	713,7	852,8
Alte creanțe	9,0	9,0	9,0
<i>Active de rezervă</i>	4 474,2	5 453,2	5 483,6
Pasive	12 672,7	13 730,2	13 815,2
<i>Investiții directe</i>	4 946,7	5 469,0	5 393,4
Participații și acțiuni	3 073,8	3 588,5	3 580,0
Instrumente de natura datoriei	1 872,9	1 880,5	1 813,4
<i>Investiții de portofoliu</i>	24,6	23,3	22,4
<i>Alte investiții</i>	7 701,4	8 237,9	8 399,4
Numerar și depozite	203,6	211,4	194,2
Împrumuturi	4 847,1	5 462,1	5 890,8
Credite comerciale și avansuri	2 218,3	2 132,0	1 895,7
Alte angajamente – altele	55,7	52,6	49,5
Alocări de DST – altele	376,7	379,8	369,3

Sursa: BNM

Notă: DST – drepturi speciale de tragere

Tabelul A.4: Datoria externă brută (MBP6) a Republicii Moldova, pe sectoare instituționale și pe scadențe (originale), la sfârșit de perioadă (milioane dolari SUA)

	2022	2023	2024
Administrația publică	3 172,9	3 751,2	4 235,7
Pe termen scurt	0,7	1,3	2,2
Pe termen lung	3 172,2	3 749,9	4 233,5
din care datoria UAT*	31,6	54,6	44,9
Banca centrală	64,0	56,6	45,0
Pe termen lung	64,0	56,6	45,0
Societăți care acceptă depozite, exclusiv banca centrală	486,7	494,4	453,6
Pe termen scurt	192,4	210,5	193,8
Pe termen lung	294,3	283,9	259,8
Alte sectoare	3 978,6	3 936,2	3 665,7
Pe termen scurt	2 272,5	2 166,6	1 935,1
Pe termen lung	1 706,1	1 769,5	1 730,7
<i>Alte societăți financiare</i>	<i>322,1</i>	<i>316,5</i>	<i>328,7</i>
Pe termen scurt	33,9	23,0	22,9
Pe termen lung	288,2	293,6	305,8
<i>Societăți nefinanciare</i>	<i>3 590,3</i>	<i>3 548,4</i>	<i>3 263,1</i>
Pe termen scurt	2 236,0	2 140,6	1 907,3
Pe termen lung	1 354,3	1 407,8	1 355,8
din care datoria corporațiilor publice	26,8	12,7	10,0
<i>Gospodăriile populației și IFSLSGP**</i>	<i>66,2</i>	<i>71,2</i>	<i>73,9</i>
Pe termen scurt	2,7	3,1	4,8
Pe termen lung	63,6	68,2	69,0
Investiții directe: creditare intragrup	1 872,9	1 880,5	1 813,4
Pe termen scurt	278,0	306,2	289,4
Pe termen lung	1 595,0	1 574,3	1 524,0
TOTAL	9 575,0	10 118,8	10 213,3

Sursa: BNM

*UAT – unități administrativ-teritoriale

**IFSLSGP – instituții fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației

Tabelul A.5: Indicatorii principali aferenți datoriei externe (MBP6), la sfârșit de perioadă (%)

	2022	2023	2024
Pondere datorii externe publice în datoria externă brută	34,1	37,8	42,2
Pondere datorii externe pe termen lung în datoria externă brută	71,3	73,5	76,3
Pondere creditorilor organizației internaționale și guverne străine în datoria externă sub formă de împrumuturi și alocări de DST	56,5	59,6	62,4
Rata medie trimestrială implicită a dobânzii la datoria externă sub formă de împrumuturi și alocări de DST	1,3	2,3	2,5
Rata reînnoirii finanțării (raportul dintre trageri noi și rambursări la împrumuturile pe termen lung)	223,9	126,1	144,9
		ani	
Scadența medie implicită a datoriei externe pe termen lung sub formă de împrumuturi (în câți ani va fi achitată datoria, dacă se vor păstra rambursările curente și nu vor fi trageri noi)	8,8	5,3	6,5

Sursa: BNM

Tabelul A.6: Operațiunile pe piața valutară internă contra MDL (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Tranzacțiile băncilor licențiate pe piața valutară contra MDL, în structură pe surse (inclusiv operațiuni cu instrumente financiare derivate)									Case de schimb valutar (numerar)	Piața valutară internă (total)		
	BNM	Bănci rezidente	Bănci nerezidente	Persoane juridice	Persoane fizice și casele de schimb valutar			Diverse	Total		virament	numerar	total
					numerar	virament	total						
	1	2	3	4	5	6	7=5+6	8	9=1+2+3+4+7+8	10	11=9-5	12=5+10	13=11+12
	Rulaj												
2023	585,7	852,0	188,7	11 472,1	3 130,7	1 485,5	4 616,2	1 921,0	19 635,7	2 072,6	16 505,0	5 203,3	21 708,3
2024	236,3	858,0	96,8	12 824,8	3 056,1	1 882,9	4 939,0	1 748,3	20 703,2	2 294,2	17 647,1	5 350,3	22 997,4
2024/2023, %	-59,7	0,7	-48,7	11,8	-2,4	26,8	7,0	-9,0	5,4	10,7	6,9	2,8	5,9
	Cumpărări												
2023	119,0	426,0	40,1	4 304,9	2 737,4	846,3	3 583,7	1 314,2	9 787,9	1 197,5	7 050,5	3 934,9	10 985,4
2024	226,3	429,0	3,5	4 622,4	2 732,1	1 041,9	3 774,0	1 287,1	10 342,3	1 364,1	7 610,2	4 096,2	11 706,4
2024/2023, %	90,2	0,7	-91,3	7,4	-0,2	23,1	5,3	-2,1	5,7	13,9	7,9	4,1	6,6
	Vânzări												
2023	466,7	426,0	148,6	7 167,2	393,3	639,2	1 032,5	606,8	9 847,8	875,1	9 454,5	1 268,4	10 722,9
2024	10,0	429,0	93,3	8 202,4	324,0	841,0	1 165,0	461,2	10 360,9	930,1	10 036,9	1 254,1	11 291,0
2024/2023, %	-97,9	0,7	-37,2	14,4	-17,6	31,6	12,8	-24,0	5,2	6,3	6,2	-1,1	5,3

Sursa: Raport privind operațiunile de cumpărare și vânzare a valutei contra lei moldovenești efectuate de către banca licențiată, precum și datele BNM; Raport privind operațiunile de schimb valutar efectuate de către casa de schimb valutar; Raport privind operațiunile de schimb valutar efectuate de către hoteluri.

Tabelul A.7: Structura rulajului tranzacțiilor valutare contra MDL pe piața valutară internă

	Piața valutară prin virament		Piața valutară în numerar		Total piața valutară internă	
	cumpărări	vânzări	cumpărări	vânzări	cumpărări	vânzări
2023	<i>Pondere, %</i>					
USD	43,9	43,7	16,4	21,7	34,0	41,1
EUR	54,7	53,3	72,4	69,0	61,1	55,1
Alte valute	1,4	3,0	11,2	9,3	4,9	3,8
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2024	<i>Pondere, %</i>					
USD	47,3	39,8	19,3	16,3	37,5	37,2
EUR	51,4	55,9	68,8	73,6	57,5	57,8
Alte valute	1,3	4,3	11,9	10,1	5,0	5,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Sursa: Raport privind operațiunile de cumpărare și vânzare a valutei efectuate de către banca licențiată, precum și datele BNM; Raport privind operațiunile de schimb valutar efectuate de către casa de schimb valutar; Raport privind operațiunile de schimb valutar efectuate de către hoteluri.

Tabelul A.8: Soldul net (cumpărări minus vânzări) al tranzacțiilor valutare contra MDL realizate de băncile licențiate, sortate după data tranzacției (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Soldul net						TOTAL
	BNM*	Bănci rezidente	Bănci nerezidente	Persoane juridice	Persoane fizice (inclusiv case de schimb valutar)	Diverse	
Trimestrul I	-199,4	0,0	-5,1	-516,2	509,1	169,1	-42,5
Trimestrul II	-78,0	0,0	-17,9	-755,8	658,0	157,0	-36,7
Trimestrul III	-52,5	0,0	-40,0	-890,9	784,9	226,8	28,3
Trimestrul IV	-17,8	0,0	-45,5	-699,5	600,2	153,6	-9,0
2023	-347,7	0,0	-108,5	-2 862,4	2 552,2	706,5	-59,9
Trimestrul I	-10,0	0,0	-32,8	-659,4	522,2	159,7	-20,3
Trimestrul II	5,0	0,0	-21,5	-828,2	659,2	214,8	29,3
Trimestrul III	0,0	0,0	-19,4	-1 145,5	880,3	261,0	-23,6
Trimestrul IV	221,3	0,0	-16,1	-946,9	547,3	190,4	-4,0
2024	216,3	0,0	-89,8	-3 580,0	2 609,0	825,9	-18,6

Sursa: BNM

*Inclusiv operațiuni de swap valutar între BNM și băncile licențiate.

Tabelul A.9: Activele valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Sold la 31.12.2023*			Sold la 31.12.2024		31.12.2024/31.12.2023, %	
	curs fix (din 31.12.2024)	curs efectiv	pondere, %	curs fix (din 31.12.2024)	pondere, %	curs fix (din 31.12.2024)	curs efectiv
Credite acordate în valută, inclusiv:	848,5	892,5	32,2	894,6	32,0	5,4	0,2
EUR	685,8	729,8	26,3	731,7	26,2	6,7	0,3
USD	162,7	162,7	5,9	162,9	5,8	0,1	0,1
Disponibilități în valută, inclusiv:	713,0	741,4	26,7	876,5	31,5	22,9	18,2
EUR	435,0	463,0	16,7	562,8	20,2	29,4	21,6
USD	252,1	252,1	9,1	293,0	10,5	16,2	16,2
Alte valute	25,9	26,3	0,9	20,7	0,8	-20,1	-21,3
Rezerve obligatorii în valută	969,0	1 015,0	36,5	907,5	32,5	-6,3	-10,6
Alte active în valută (1+2+3), inclusiv:	-5,0	-5,2	-0,2	0,4	0,0	-108,0	-107,7
1. Conturi „Nostro” deschise în băncile din RM	3,6	3,7	0,1	0,7	0,0	-80,6	-81,1
2. Alte active	37,0	38,9	1,4	41,6	1,5	12,4	6,9
3. Ajustări și reduceri pentru pierderi din depreciere	-45,6	-47,8	-1,7	-41,9	-1,5	-8,1	-12,3
Active atașate la cursul valutei	126,8	134,4	4,8	110,2	4,0	-13,1	-18,0
Total active valutare bilanțiere	2 652,3	2 778,1	100,0	2 789,2	100,0	5,2	0,4

Sursa: BNM

*Date actualizate pe parcursul anului 2024.

Tabelul A.10: Disponibilități în valută ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Sold la 31.12.2023*	Pondere, %	Sold la 31.12.2024	Pondere, %	31.12.2024/ 31.12.2023, %
Conturi „Nostro” deschise în străinătate	305,9	41,3	291,3	33,2	-4,8
Numerar în valută	173,7	23,4	167,7	19,1	-3,5
Plasări în străinătate	107,9	14,6	194,8	22,2	80,5
Mijloace plasate overnight	133,6	18,0	135,1	15,5	1,1
Valori mobiliare în valută	20,3	2,7	87,6	10,0	331,5
Total	741,4	100,0	876,5	100,0	18,2

Sursa: BNM

*Date actualizate pe parcursul anului 2024.

Tabelul A.11: Obligațiunile valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Sold la 31.12.2023*			Sold la 31.12.2024		31.12.2024/ 31.12.2023, %	
	curs fix (din 31.12.2024)	curs efectiv	pondere, %	curs efectiv	pondere, %	curs fix (din 31.12.2024)	curs efectiv
Total conturi curente și de depozit ale clienților nebankari, inclusiv:	2 284,6	2 388,8	86,4	2 497,9	89,6	9,3	4,6
- rezidenți	2 170,5	2 271,7	82,2	2 389,8	85,7	10,1	5,2
- nerezidenți	114,1	117,1	4,2	108,1	3,9	-5,3	-7,7
Depozite la termen	794,2	831,6	30,1	812,3	29,1	2,3	-2,3
Conturi curente	1 215,1	1 268,4	45,9	1 368,3	49,1	12,6	7,9
Depozite la vedere	275,3	288,8	10,4	317,3	11,4	15,3	9,9
Credite primite	253,3	268,4	9,7	195,9	7,0	-22,7	-27,0
Conturi „Loro” și depozite la termen ale băncilor străine	9,0	9,4	0,4	4,9	0,2	-45,6	-47,9
Alte obligațiuni în valută	93,1	97,6	3,5	89,5	3,2	-3,9	-8,3
Total obligațiuni valutare bilanțiere	2 640,0	2 764,2	100,0	2 788,2	100,0	5,6	0,9

Sursa: BNM

*Date actualizate pe parcursul anului 2024.

Tabelul A.12: Structura valutară a conturilor curente și de depozit ale clienților băncilor locale (milioane dolari SUA)

	Sold la 31.12.2023*			Sold la 31.12.2024		31.12.2024/ 31.12.2023, %	
	curs fix (din 31.12.2024)	curs efectiv	pondere, %	curs efectiv	pondere, %	curs fix (din 31.12.2024)	curs efectiv
EUR	1 617,9	1 721,8	72,1	1 848,5	74,0	14,3	7,4
USD	649,6	649,6	27,2	631,2	25,3	-2,8	-2,8
Alte valute	17,1	17,4	0,7	18,2	0,7	6,4	4,6
Total	2 284,6	2 388,8	100,0	2 497,9	100,0	9,3	4,6

Sursa: BNM

*Conturi curente și depozite la vedere.

Tabelul A.13: Activele și obligațiunile condiționale în valută ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Sold la 31.12.2023	Pondere, %	Sold la 31.12.2024	Pondere, %	31.12.2024/ 31.12.2023, %
Active condiționale în valută					
Cumpărări curente	18,2	75,5	7,4	92,5	-59,3
Cumpărări la termen	5,9	24,5	0,6	7,5	-89,8
Alte active condiționale	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Total active condiționale	24,1	100,0	8,0	100,0	-66,8
Obligațiuni condiționale în valută					
Vânzări curente	18,3	75,6	7,4	92,5	-59,6
Vânzări la termen	5,9	24,4	0,6	7,5	-89,8
Alte obligațiuni condiționale	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Total obligațiuni condiționale	24,2	100,0	8,0	100,0	-66,9
Active condiționale minus obligațiuni condiționale	-0,1		0,0		
(Active condiționale minus obligațiuni condiționale)/ fonduri proprii (%)	0,0		0,0		

Sursa: BNM

Tabelul A.14: Limite de investiții și constrângeri aplicate de BNM în procesul de gestionare a riscului investițional

Riscuri	Metode de diminuare
Riscul de credit	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Investirea în contrapărți sigure, cu bonitate înaltă, stabilită de agențiile internaționale de rating Standard & Poor's, Moody's și Fitch Ratings (se aplică ratingul mediu al cotațiilor celor trei agenții, estimat în baza a cel puțin două cotații). ▪ Stabilirea unui rating minim admisibil al contrapărților autorizate pentru efectuarea tranzacțiilor. ▪ Stabilirea limitelor pe instrumente investiționale, contrapărți/ emitenți, de deviere față de benchmark și monitorizarea zilnică a respectării acestora. ▪ Cuantificarea riscului de credit, utilizând probabilitățile de default estimate de către agenția de rating Standard & Poor's, pentru fiecare tip de rating și în funcție de scadența reziduală a instrumentelor financiare. ▪ Calculul lunar al pierderilor de credit așteptate în conformitate cu SIRF 9.
Riscul de piață	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Monitorizarea zilnică a riscului de piață se efectuează prin intermediul evaluării la prețul de piață a veniturilor/ pierderilor nerealizate de la fluctuația ratelor de schimb și din modificarea prețurilor valorilor mobiliare. ▪ Riscul de piață aferent portofoliului de investiții este evaluat zilnic în baza metodologiei valorii expuse la risc (VaR), care estimează potențialele pierderi financiare, în baza unor parametri setați și asumărilor cu privire la evoluțiile adverse ale condițiilor pieței. ▪ Monitorizarea riscului ratei dobânzii și determinarea sensibilității prețului valorilor mobiliare din portofoliile de investiții la modificarea ratelor dobânzii este realizată aplicând indicatorul PV01. ▪ Stabilirea de către Comitetul executiv al BNM a compoziției valutare normative a portofoliului de investiții care urmărește acoperirea riscului valutar și optimizarea portofoliului printr-o corelație adecvată a compoziției valutare a activelor și pasivelor, precum și printr-un orizont investițional acceptabil pentru asigurarea continuității deservirii obligațiilor externe curente și implementării politicilor monetare și valutare a statului. Structura valutară normativă se determină în baza unei analize ample a: compoziției valutare a comerțului de mărfuri și servicii, datoriei externe, valutei în care se efectuează intervențiile, etc. Stabilirea, la necesitate, de către Comitetul de investiții al BNM a structurii valutare a fiecărui sub-portofoliu și devierile admisibile. ▪ Respectarea compoziției valutare normative și structurii valutare a fiecărui sub-portofoliu în limitele de deviere admisibile.
Riscul de lichiditate	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Asigurarea lichidității prin depuneri la vedere și investiții în valori mobiliare cu lichiditate înaltă și nivel redus de risc. ▪ Stabilirea limitelor de durată pe sub-portofolii și a scadenței maxime a investițiilor în funcție de instrument. ▪ În cazul sub-portofoliilor de investiții indexate, monitorizarea zilnică a riscului de lichiditate se efectuează și prin aplicarea unor benchmark-uri în funcție de tipul instrumentului și valută. Benchmark-urile sunt indici de piață, recunoscuți și utilizați pe plan mondial la evaluarea comparativă a performanței și riscurilor aferente portofoliilor de investiții. ▪ Politica investițională a BNM permite gestionarea activă a rezervelor, cu devieri limitate de instrumente și de durată față de benchmark.

Sursa: BNM

Tabelul A.15: Dinamica structurii datoriilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2023* – 31.12.2024 (milioane lei)

Denumirea articolului	31.12.2024	31.12.2023	Dinamica	
	mil. lei	mil. lei	mil. lei	%
Datorii financiare deținute în vederea tranzacționării	0,2	0,1	0,1	100,0
Datorii financiare desemnate la valoarea justă prin profit sau pierdere	38,6	38,6	0,0	0,0
Datorii financiare evaluate la cost amortizat, inclusiv:	139 632,7	123 830,7	15 802,0	12,8
<i>depozite</i>	129 337,6	113 975,7	15 361,9	13,5
<i>titluri de datorie emise</i>	779,9	254,7	525,2	206,1
<i>alte datorii financiare</i>	9 515,3	9 600,3	-85,0	-0,9
Provizioane	858,1	792,9	65,2	8,2
Datorii privind impozitele	115,1	138,6	-23,5	-17,0
Alte datorii	1 690,0	2 422,9	-732,9	-30,2
Datorii incluse în grupurile de cedare clasificate drept deținute pentru vânzare	0,0	0,0	0,0	0,0
Total datorii	142 334,8	127 223,8	15 111,0	11,9

Sursa: BNM

*Datele la situația din 31.12.2023 sunt ajustate conform rezultatelor auditului extern.

Tabelul A.16: Dinamica plasărilor peste hotare ale băncilor din Republica Moldova (milioane lei)

Denumirea țării	31.12.2024		31.12.2023		Dinamica 31.12.2024/ 31.12.2023	
	mil. lei	ponderea (%)	mil. lei	ponderea (%)	lei	(%)
Franța	2 847,7	25,2	2 211,9	23,3	635,8	28,7
Germania	2 135,4	18,9	1 976,0	20,8	159,4	8,1
Statele Unite ale Americii	1 579,0	14,0	1 267,7	13,3	311,2	24,5
Austria	1 461,3	12,9	1 639,6	17,3	-178,3	-10,9
Italia	1 326,2	11,7	1 043,9	11,0	282,3	27,0
Spania	911,1	8,1	638,5	6,7	272,6	42,7
Regatul Unit	346,4	3,1	273,8	2,9	72,7	26,5
Singapore	272,8	2,4	226,9	2,4	45,9	20,2
România	191,1	1,7	134,4	1,4	56,7	0,0
Belgia	178,7	1,6	0,0	0,0	178,7	100,0
Republica Populară Chineză	52,4	0,5	46,4	0,5	5,9	12,8
Rusia	7,4	0,1	16,4	0,2	-9,0	-54,9
Ungaria	3,5	0,0	0,0	0,0	3,5	100,0
Elveția	2,5	0,0	27,9	0,3	-25,4	-91,1
Alte țări (Azerbaidjan, Hong Kong, Turcia, Ucraina, Belarus, Armenia)	1,7	0,0	0,8	0,0	0,9	112,5
Total pe țări	11 317,1	100,0	9 504,2	100,0	1 812,9	19,1

Sursa: BNM

Tabelul A.17: Evoluția plăților decontate prin sistemul automatizat de plăți interne

Sistemul	Anul	Numărul (mii plăți)		Valoarea (mil. lei)		Valoarea medie pe tranzacție (mii lei)
		Total	Media zilnică	Total	Media zilnică	
SAPI	2023	14 843,4	59,2	1 714 479,7	6 830,6	115,5
	2024	18 854,9	72,7	1 635 427,2	6 462,4	86,7
Inclusiv						
SDBTR	2023	970,5	3,9	1 461 458,6	5 822,5	1 505,8
	2024	1 063,9	4,2	1 357 828,3	5 366,9	1 276,3
SCDN	2023	13 872,9	55,3	253 021,1	1 008,1	18,2
	2024	14 582,3	57,6	274 444,4	1 084,7	18,8
SPI	2024	3 208,7	10,8	3 154,4	10,7	1,0

Sursa: BNM

Tabelul A.18: Caracteristicile monedelor jubiliare și comemorative, emisiunea anului 2024

Denumirea monedei	Valoarea nominală	Metal	Greutate (gr)	Diametru (mm)	Tiraj (ex.)
Seria „Evenimente istorice”					
Moldova Europeană	100 lei	Argint 999/1 000	31,1	37	2 000
Seria „Sărbătorile, cultura, tradițiile Moldovei”					
Mărțișorul – simbol al primăverii (color)	50 lei	Argint 999/1 000	22,0	35	1 200
Seria „Personalități”					
Mitropolitul Dosoftei – 400 de ani de la naștere	50 lei	Argint 999/1 000	22,0	35	300
Ștefan Petrice – 75 de ani de la naștere	50 lei	Argint 999/1 000	22,0	35	300
Seria „Știința și inovare”					
Nicolae Donici – 150 de ani de la naștere	50 lei	Argint 999/1 000	16,5	30	350
Seria „Locașuri sfinte”					
Catedrala „Sfinții împărați Constantin și Elena” din Bălți	50 lei	Argint 999/1 000	16,5	30	500
Seria „Altele”					
Aniversarea monedei naționale (2024)	50 lei	Argint 999/1 000	31,1	37	500*
Aniversarea monedei naționale (2024)	100 lei	Argint 999,9/1 000	7,8	24	300*
Seria „Sport”					
Performanțele sportului moldovenesc (set din 3 monede)					
Canoe (color)	50 lei	Argint 999/1 000	22,0	35	500
Haltère (color)	50 lei	Argint 999/1 000	22,0	35	500
Lupte libere (color)	50 lei	Argint 999/1 000	22,0	35	500

Sursa: BNM

*Tirajul anului 2024 (tiraj total, inclusiv emisiunile anterioare – până la 5 000 monede)

Tabelul A.19: Aprecierea Comisiei Europene privind nivelul de pregătire a Republicii Moldova pentru aderare la UE și progresul realizat în perioada 15 iunie 2023 – 1 septembrie 2024 (capitolele 4, 9 și 17)

Capitolul	Nivelul de pregătire*		Progresul realizat în perioada	
	Evaluarea din anul 2023	Evaluarea din anul 2024	15 iunie 2023 –	1 septembrie 2024**
Cap. 4 „Libera circulație a capitalului”	2,5	2,5		Unele progrese
Cap. 9 „Servicii financiare”	2	2		Unele progrese
Cap. 17 „Politică economică și monetară”	2	2		Progres limitat

Sursa: BNM

*(1 – nivel minim, 5 – nivel maxim). Comisia Europeană apreciază nivelul de pregătire pentru aderare la UE conform următoarei scale: (1) stadiu incipient (early stage); (2) un anumit nivel de pregătire (some level of preparation); (3) nivel moderat de pregătire (moderately prepared); (4) nivel bun de pregătire (good level of preparation); (5) nivel avansat de pregătire (well advanced). După caz, Comisia Europeană poate aprecia nivelul de pregătire utilizând niveluri intermediare (de ex.: „între un anumit nivel de pregătire și un nivel moderat de pregătire”).

**Comisia Europeană apreciază progresul realizat conform următoarei scale: regres (backsliding), fără progres (no progress), progres limitat (limited progress), unele progrese (some progress), progres bun (good progress), progres foarte bun (very good progress).

Tabelul A.20: Lista hotărârilor Consiliului de supraveghere și Comitetului executiv ale Băncii Naționale a Moldovei remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în anul 2024

Hotărârile Consiliului de supraveghere						
Nr. d/o	Nr. HCS	Data aprobării	Titlul HCS	Publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova		
				număr/articol	data	
1	2	23.02.2024	Cu privire la punerea în circulație ca mijloc de plată și în scop numismatic a monedei comemorative „Mărțișorul – simbol al primăverii”	83-85/192	29.02.2024	
2	34	25.11.2024	Cu privire la punerea suplimentară în circulație ca mijloc de plată și în scop numismatic a monedelor comemorative „Aniversarea monedei naționale”, emisiunea anului 2024, precum și condițiile de comercializare a emisiunilor precedente de monede jubiliare și comemorative emise de Banca Națională a Moldovei	498-500/953	29.11.2024	
3	45	20.12.2024	Cu privire la punerea în circulație ca mijloc de plată și în scop numismatic a unor monede jubiliare și comemorative, emisiunea anului 2024	548-551/1020	27.12.2024	
Hotărârile Comitetului executiv						
Nr. d/o	Nr. HCE	Data aprobării	Titlul HCE	Publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova		
				număr/articol	data	
1	3	04.01.2024	Pentru modificarea Regulamentului cu privire la cerințele față de membrii organului de conducere al băncii, al societății financiare holding sau holding mixte, conducătorii sucursalei unei bănci din alt stat, persoanele care dețin funcții-cheie și față de lichidatorul băncii în proces de lichidare, aprobat prin Hotărârea Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr. 292/2018	32-35/83	25.01.2024	
2	9	11.01.2024	Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la participațiuni în prestatorii de servicii de plată nebancri	32-35/84	25.01.2024	
3	10	11.01.2024	Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la activitatea prestatorilor de servicii de plată nebancri	32-35/85	25.01.2024	
4	11	11.01.2024	Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la licențierea și înregistrarea societăților de plată, a societăților emitente de monedă electronică și a furnizorilor de servicii postale în calitate de prestatori de servicii de plată și/sau emitenți de monedă electronică	36-39/89	26.01.2024	
5	12	11.01.2024	Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la autentificarea strictă a clienților și standardul deschis, comun și sigur de comunicare între prestatorii de servicii de plată	36-39/90	26.01.2024	
6	15	19.01.2024	Pentru aprobarea Instrucțiunii cu privire la raportarea organizațiilor de creditare nebancri	58-60/128	08.02.2024	
7	16	19.01.2024	Pentru abrogarea Instrucțiunii cu privire la raportarea organizațiilor de microfinanțare, aprobate prin Hotărârea Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr. 52/6/2015	58-60/129	08.02.2024	
8	20	24.01.2024	Cu privire la modificarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	58-60/130	08.02.2024	
9	22	24.01.2024	Pentru modificarea Hotărârii Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr. 179/2019 privind aprobarea Regulamentului cu privire la sistemul automatizat de plăți interbancri, modificarea și abrogarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	58-60/131	08.02.2024	
10	23	29.01.2024	Pentru modificarea Hotărârii Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr. 180/2019 „Privind comisiunile aplicate pentru operațiunile de plată efectuate printr-un card de plată sau printr-un dispozitiv asemănător, comisiunile aplicate de către prestatorii de servicii de plată pentru operațiunile de plată ce presupun utilizarea sistemului automatizat de plăți interbancri, comisiunile percepute de Banca Națională a Moldovei pentru plățile procesate în sistemul automatizat de plăți interbancri, precum și valoarea maximă a documentului de plată acceptat de sistemul de compensare cu decontare pe bază netă din partea participanților”	58-60/132	08.02.2024	
11	34	06.02.2024	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	58-60/133	08.02.2024	
12	36	15.02.2024	Pentru modificarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei (actualizarea Planului de conturi și a raportării poziției valutare deschise a băncii)	93-95/204	07.03.2024	
13	48	22.02.2024	Cu privire la menținerea ratei amortizorului anticiclic pentru expunerile din credite situate în Republica Moldova	83-85/191	29.02.2024	
14	71	29.02.2024	Cu privire la aprobarea Regulamentului cu privire la auditul societăților de asigurare sau de reasigurare	98-100/223	14.03.2024	
15	86	21.03.2024	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	125-129/276	29.03.2024	
16	95	04.04.2024	Cu privire la stabilirea băncilor care sunt societăți de importanță sistemică din Republica Moldova și a amortizorului O-SII	141-143/308	09.04.2024	
17	108	25.04.2024	Cu privire la menținerea ratei amortizorului anticiclic pentru expunerile din credite situate în Republica Moldova	195-197/365	03.05.2024	
18	124	07.05.2024	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	202-204/383	10.05.2024	
19	163	20.06.2024	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei	271-274/508	27.06.2024	
20	177	27.06.2024	Pentru modificarea Instrucțiunii cu privire la prezentarea de către bănci a rapoartelor COREP în scopuri de supraveghere, aprobate prin Hotărârea Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr. 117/2018	295-298/552	09.07.2024	

Tabelul A.21: Lista hotărârilor Consiliului de supraveghere și Comitetului executiv ale Băncii Naționale a Moldovei remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în anul 2024 (continuare)

Nr. d/o	Nr. HCE	Data aprobării	Titlul HCE	Publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova	
				număr/articol	data
21	188	09.07.2024	Cu privire la modificarea Hotărârii Comitetului executiv nr. 159/2018 Cu privire la aprobarea Regulamentului privind condițiile de acordare, suspendare și retragere a calității de participant la Depozitarul central unic al valorilor mobiliare	308-310/574	18.07.2024
22	189	09.07.2024	Pentru aprobarea Regulamentului privind notificarea activităților prevăzute la art. 2 alin. (2) pct. 11) lit. a) și b) din Legea nr. 114/2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică	308-310/575	18.07.2024
23	204	06.08.2024	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	344-346/638	08.08.2024
24	205	08.08.2024	Cu privire la menținerea ratei amortizorului anticiclic pentru expunerile din credite situate în Republica Moldova	355-357/649	15.08.2024
25	236	19.09.2024	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	411-413/757	27.09.2024
26	241	26.09.2024	Pentru aprobarea Regulamentului privind sistemul de guvernantă al societăților de asigurare sau de reasigurare	418/773	03.10.2024
27	242	26.09.2024	Pentru aprobarea Regulamentului privind externalizarea funcțiilor și activităților legate de activitatea de asigurare sau de reasigurare de către societățile de asigurare sau de reasigurare	418/774	03.10.2024
28	243	26.09.2024	Pentru aprobarea Regulamentului privind evaluarea internă a riscurilor proprii și a solvabilității de către societățile de asigurare sau de reasigurare și cerințele cu privire la efectuarea testelor pentru evaluarea capacității de menținere a stabilității financiare	419-422/782	04.10.2024
29	267	31.10.2024	Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la auditul prestatorilor de servicii de plată nebancați, modificarea și completarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	459-461/872	07.11.2024
30	273	05.11.2024	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	459-461/873	07.11.2024
31	280	07.11.2024	Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la cerințele privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului în activitatea instituțiilor financiare nebancați	470-472/897	15.11.2024
32	281	07.11.2024	Cu privire la aprobarea Regulamentului privind cerințele pentru identificarea și verificarea identității clienților prin intermediul mijloacelor electronice	467-469/886	14.11.2024
33	289	14.11.2024	Pentru aprobarea Regulamentului privind monitorizarea infrastructurilor pieței financiare, schemelor, aranjamentelor și a instrumentelor de plată	481/912	20.11.2024
34	290	14.11.2024	Pentru modificarea Regulamentului cu privire la clasificarea activelor și angajamentelor condiționale, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr. 231/2011	481/913	20.11.2024
35	293	20.11.2024	Pentru modificarea Regulamentului cu privire la procesarea electronică a documentelor de asigurare obligatorie de răspundere civilă auto, aprobat prin Hotărârea Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr. 15/6 din 15 aprilie 2019	494-497/945	28.11.2024
36	301	28.11.2024	Cu privire la aprobarea calculului primelor de asigurare de bază, coeficienților de rectificare și primelor de referință pentru asigurarea obligatorie de răspundere civilă auto internă și externă	506-508/964	05.12.2024
37	307	05.12.2024	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	516-518/980	12.12.2024
38	310	05.12.2024	Pentru modificarea Regulamentului privind stabilirea cursului oficial al leului moldovenesc față de valutele străine, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr. 3/2009	516-518/981	12.12.2024
39	326	19.12.2024	Cu privire la menținerea ratei amortizorului anticiclic pentru expunerile din credite situate în Republica Moldova	544-547/1016	26.12.2024
40	328	19.12.2024	Pentru aprobarea Regulamentului privind fondurile proprii, evaluarea activelor și pasivelor, activele admise pentru acoperirea rezervelor tehnice și cerinței de capital minim, solvabilitatea și lichiditatea societății de asigurare sau de reasigurare și modificarea unor acte normative (indicatorii prudențiali/de stabilitate financiară în domeniul asigurațiilor)	544-547/1017	26.12.2024
41	329	19.12.2024	Pentru aprobarea, modificarea și abrogarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei (privind cerința de acoperire a necesarului de lichiditate și cerința de finanțare stabilă)	544-547/1018	26.12.2024
42	330	19.12.2024	Pentru modificarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei (privind raportarea cerinței de acoperire a necesarului de lichiditate și cerinței de finanțare stabilă)	560-563/1039	30.12.2024
43	331	19.12.2024	Cu privire la modificarea punctului 2 din Hotărârea Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr. 290/2024 „Pentru modificarea Regulamentului cu privire la clasificarea activelor și angajamentelor condiționale, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr. 231/2011”	560-563/1040	30.12.2024

Sursa: BNM

Tabelul A.22: Evoluția proiectelor majore ale BNM pe parcursul anului 2024

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul de referință	Obiectivele proiectului	Perioada inițierii	Realizări	Pași următori pentru 2025
1.	Pregătirea aderării Republicii Moldova (RM) la Uniunea Europeană (UE) pe domeniile ce revin în competența BNM	1. Aliniere la standardele Uniunii Europene și cooperare internațională	Asigurarea pregătirii procesului de aderare a RM la UE pe domeniile care sunt în competența BNM, prin armonizarea cadrului legal al RM aplicabil domeniilor de competență ale BNM cu cel al UE și implementarea efectivă a acestuia, precum și consolidarea guvernanței și capacităților instituționale ale BNM și implementarea unui mecanism eficient de coordonare pentru îndeplinirea criteriilor de aderare la UE. Asigurarea armonizării activităților ce decurg din prezentul proiect cu măsurile naționale aferente angajamentului de integrare europeană.	Trim. II 2023	Pe parcursul anului 2024, au fost elaborate și aprobate: echipa de proiect, planul detaliat de acțiuni și planul de management al proiectului. Totodată, pe parcursul anului, a fost definitivat mecanismul de coordonare, la nivel instituțional, a procesului de integrare europeană a Republicii Moldova pe domeniile ce revin în competența BNM. A fost realizat procesul de autoevaluare a conformității legislației naționale cu acquis-ul UE. De asemenea, reprezentanții BNM au participat la screening-ul explicativ, în procesul negocierilor de aderare, precum și la ședințele grupurilor de lucru instituite la nivel național. Ulterior, reprezentanții BNM au participat la sesiunile de screening bilateral aferente capitolelor ce vizează domeniul de competență al BNM: Capitolul „Criteriul economic”, nr. 32 „Control financiar”, nr. 18 „Statistici”, nr. 4 „Libera circulație a capitalului”. Totodată, au fost prezentate contribuțiile pentru Pachetul de extindere al Comisiei Europene pentru anul 2024 pentru următoarele capitole de negociere: nr. 4 „Libera circulație a capitalului”, nr. 9 „Servicii financiare”, nr. 17 „Politica economică și monetară”, nr. 18 „Statistici”, nr. 32 „Control financiar”, Capitolul „Criteriul economic”.	Aprobarea și asigurarea implementării Mecanismului de coordonare, la nivel instituțional, a procesului de integrare europeană a Republicii Moldova pe domeniile ce revin în competența BNM. Continuarea participării reprezentanților BNM la reuniunile de screening legislativ conform domeniilor de competență ale BNM. Prezentarea contribuțiilor pentru Programul Național de Aderare a Republicii Moldova la UE. Prezentarea contribuțiilor pentru poziția de negociere aferentă Capitolelor din Clusterul I „Valori fundamentale”. Realizarea acțiunilor privind armonizarea cadrului legal al RM aplicabil domeniilor de competență ale BNM cu cel al UE. Participarea BNM la implementarea criteriului economic de aderare la UE. Participarea BNM la Dialogul Economic și Financiar. Elaborarea și implementarea Programelor de Reformă Economică. Asigurarea participării BNM pe platformele de cooperare națională în domeniul integrării europene și cele ale UE.

continuare pe pagina următoare

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul de referință	Obiectivele proiectului	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2025
2.	Implementarea soluției pentru eficientizarea procesului de monitorizare a transparenței acționarilor și analiză la distanță în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului	3. Consolidarea funcției de supraveghere la nivel de sector financiar-bancar și nebanancar	Eficientizarea procesului de identificare și evaluare a riscului transparenței acționarilor, precum și asigurarea autorității de supraveghere cu informație și date operative aferente potențialelor suspiciuni de implicare a clienților băncii sau a băncilor ca entități individuale în tranzacții și operațiuni de spălare a banilor și/ sau finanțare a terorismului.	Trim. III 2014	Pe parcursul anului, a continuat încărcarea datelor pe mediul de producție. Finalizarea proiectului a fost realizată prin semnarea contractului de transmitere cu titlu gratuit între BNM și International Development Group LLC (IDG) și, respectiv, acceptanța finală a soluției informatice.	Proiect finalizat
3.	Implementarea soluției informatice de operațiuni bancare (CBS), de gestionare a resurselor corporative (ERP) și de gestionare a operațiunilor cu numerar	6. Consolidarea rezilienței și agilității instituționale	Transformarea proceselor de activitate ale BNM aferente operațiunilor bancare, gestionării resurselor financiare, materiale și umane, precum și modernizarea sistemului informatic bancar al BNM, în scopul eficientizării activității operaționale a BNM.	Trim. IV 2013	În anul 2024, a fost aprobat raportul privind procedura de consultare a pieței, a modificărilor la conceptul proiectului și nota privind inițierea procedurii de achiziție publică privind achiziția CBS și ERP. Totodată, a fost actualizată Documentația de achiziție, inclusiv Caietul de sarcini.	Inițierea și derularea procedurii de achiziție publică privind achiziția CBS și ERP.
4.	Migrarea la standarde noi SWIFT – ISO 20022	1. Fortificarea cadrului de politică monetară și optimizarea implementării politicii monetare	Asigurarea trecerii cu succes la aplicarea standardului ISO 20022 și migrarea la platforme și servicii noi care lucrează cu mesaje MX, inclusiv cu asigurarea continuității procesului operațional în perioada migrării la standardele noi.	Trim. I 2022	În cadrul acestui proiect, pe parcursul anului au fost continuate activitățile privind automatizarea parțială a importului mesajelor SWIFT în format MX aferente operațiunilor de încasare în sistemul informatic al BNM. Totodată, a fost elaborat caietului de sarcini pentru generarea automatizată a mesajelor SWIFT în format MX.	Automatizarea generării mesajelor SWIFT în format XML din sistemul informatic al BNM. Testarea și verificarea corectitudinii generării mesajelor SWIFT în format MX din sistemul informatic al BNM. Elaborarea la necesitate a cerințelor specifice ale corespondenților pentru primirea și generarea mesajelor în format XML.

continuare pe pagina următoare

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul de referință	Obiectivele proiectului	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2025
5.	Implementarea unei scheme de plăți instant	4. Dezvoltarea continuă a infrastructurilor și contribuirea la sporirea plăților fără numerar	Sporirea nivelului de utilizare a plăților electronice în raport cu numerarul și crearea metodelor alternative și inovative de plată prin implementarea soluției (platformei) de plăți instant (în regim 24/7/365), ce va duce la crearea premiselor pentru dezvoltarea plăților inovative/ mobile, cu decontarea finală imediată a acestora și posibilitatea reutilizării imediate a fondurilor primite de către beneficiari. Crearea unei funcționalități de gestiune a limitelor de lichiditate, utilizarea unui format mai avansat al mesajelor de plată (ISO 20022) – vor duce la posibilitatea implementării STP (straight through processing) pe întregul lanț de procesare a mesajelor de plată. Facilitarea circuitului fluxurilor economice.	Trim. I 2020	Pe parcursul anului, a fost finalizată testarea sistemului informatic cu participanții. Respectiv, au fost aprobate Cerințele funcționale și tehnice pentru participanți. Urmare derulării etapei de Go-Live, sistemul a fost lansat în producție. Finalizarea proiectului a fost realizată prin acceptanța finală a soluției informatice, precum și cu desfășurarea, în acest sens, a evenimentului de lansare a MIA Plăți Instant.	Proiect finalizat

continuare pe pagina următoare

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul de referință	Obiectivele proiectului	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2025
6.	Crearea Centrului de procesare a numerarului	5. Sporirea calității monedei naționale și consolidarea funcției de asigurare cu monedă națională în numerar	Consolidarea capacității și eficienței instituționale a Băncii Naționale a Moldovei prin crearea unui centru modern de procesare a numerarului, aliniat la cele mai bune practici aplicate de băncile centrale europene, în special cele de asigurare a respectării unor standarde și cerințe înalte de securitate.	Trim. III 2022	Pe parcursul anului, au fost realizate activități ce țin de ajustarea studiului de fezabilitate pentru stabilirea suprafeței de teren necesare pentru edificarea Centrului de procesare a numerarului. A fost inițiată și derulată achiziția privind efectuarea lucrărilor cadastrale de formare a terenului, cu semnarea ulterioară a Contractului cu Î.S. „Institutul de proiectări pentru organizarea teritoriului”, precum și a actului de prestare a serviciilor privind lucrările cadastrale de formare prin separare a bunului imobil.	Realizarea activităților ce țin de stabilirea necesităților pentru studiul de analiză/consultanță/fezabilitate și contractarea acestor servicii, inclusiv propuneri de soluții optime pentru stabilirea caietului de sarcini necesar proiectării construcției „Centrului de procesare a numerarului”. Realizarea altor activități, după caz, privind conlucrarea cu autoritățile competente în vederea transmiterii în administrarea BNM a porțiunii de teren din cadrul terenului identificat.
7.	Digitizarea arhivei Băncii Naționale a Moldovei	6. Consolidarea rezilienței și agilității instituționale	Valorificarea serviciului de arhivare electronică a documentelor Băncii Naționale a Moldovei, care să acopere necesitățile BNM în gestiunea întregului ciclu de viață al documentelor, pe toată perioada de păstrare a acestora.	Trim. I 2021	Pe parcursul anului, a fost elaborată schema de metadate privind dosarele de personal, precum și modalitatea de plasare a dosarelor în cadrul sistemului. Astfel, au derulat activități-pilot de migrare la arhiva business și compliance. A fost definitivat și se află în coordonare proiectul de modificare a Regulamentului privind activitatea arhivei în BNM.	Aprobarea modificărilor la Regulamentul privind activitatea arhivei BNM (fiind valabilă în continuare factorul de temporizare privind lipsa unui cadru normativ național de reglementare a arhivei electronice). Încheierea primei etape a proiectului privind arhivarea electronică și inițierea etapei a II-a pentru celelalte procese de activitate în cadrul BNM.

continuare pe pagina următoare

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul de referință	Obiectivele proiectului	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2025
8.	Twinning: Consolidarea supravegherii, guvernantei corporative și gestionării riscurilor în sectorul financiar	2. Consolidarea funcției de stabilitate financiară și supraveghere macroprudențială 3. Consolidarea funcției de supraveghere la nivel de sector financiar-bancar și cel nebanancar 4. Dezvoltarea continuă a infrastructurilor pieței financiare și contribuirea la sporirea plăților fără numerar	Acordarea suportului necesar Republicii Moldova în implementarea unor reforme aferente Acordului de Asociere Republica Moldova (RM) – Uniunea Europeană (UE) și a Agendei de asociere RM-UE, privind consolidarea supravegherii, a guvernantei corporative și a gestionării riscurilor în sectorul financiar.	Trim. IV 2021	Pe parcursul trimestrului I al anului 2024, au fost derulate activități conform planului de proiect, urmare cărora au fost derulate misiuni de asistență tehnică a experților străini, conform planificării, cu privire la componenta 2 a proiectului „Alinierea cadrului legal privind supravegherea sectorului de asigurări și a asigurărilor de răspundere civilă auto la acquis-ul UE”. A fost organizată reuniunea trimestrială a Comitetului de Supraveghere a Proiectului. Finalizarea proiectului a fost realizată odată cu organizarea și desfășurarea evenimentului de încheiere în data de 19 martie 2024.	Proiect finalizat

continuare pe pagina următoare

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul de referință	Obiectivele proiectului	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2025
9.	NBM LearnOrgLab – Transformare instituțională în organizație orientată spre învățare	6. Consolidarea rezilienței și agilității instituționale 7. Dezvoltarea și valorificarea capitalului uman	Transformarea BNM într-o instituție orientată spre învățare prin dezvoltarea capacității interne de gestiune și dezvoltare profesională și a unui mediu favorizant pentru cultivarea culturii de învățare și de diseminare a cunoștințelor.	Trim. I 2023	Pe parcursul anului, au fost organizate: ateliere de lucru privind scrierea eficientă a politicilor și a actelor normative interne, abilități de colaborare și negociere, dezvoltarea culturii organizaționale a BNM, explorarea gândirii critice și strategice, managementul schimbării și a luării deciziilor, webinare, sesiuni de coaching individual precum și produse de microlearning. A fost organizat forumul CEF (Centrul de Excelență în Finanțe) privind "Consolidarea guvernării competențelor pentru reținerea talentelor". A fost organizată conferința regională „Promovarea guvernantei, gestionării riscurilor și comunicării în cadrul băncilor centrale într-un mediu în schimbare”. A fost finalizat programul de formare a formatorilor. Totodată, a fost elaborată metodologia pentru formarea formatorilor-nivel „junior”, fiind inițiate acțiuni pentru lansarea programului pentru un alt grup de angajați. A fost dezvoltat proiectul strategiei de dezvoltare a culturii organizaționale.	Organizarea în continuare a webinarilor, produselor de microlearning și a atelierelor de lucru, considerând abordarea Agile de implementare a proiectului. Aprobarea strategiei de dezvoltare a culturii organizaționale.

continuare pe pagina următoare

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul de referință	Obiectivele proiectului	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2025
10.	Asigurarea premiselor necesare aderării sectorului bancar la Zona Unică de Plăți în Euro (SEPA)	4. Dezvoltarea continuă a infrastructurilor pieței financiare și contribuirea la sporirea plăților fără numerar	Realizarea tuturor acțiunilor necesare de către BNM în calitate de coordonator național în procesul de aderare la Zona Unică de Plăți în Euro (SEPA), în colaborare cu instituțiile naționale relevante și cu actorii pieței, pentru asigurarea premiselor și a celui mai înalt nivel de succes în procesul de aderare a prestatorilor de servicii de plată din Republica Moldova la Zona Unică de Plăți în Euro (SEPA).	Trim. III 2022	<p>Cea mai mare realizare în cadrul acestui proiect a fost semnarea cererii de aderare la Zona Unică de Plăți în Euro (SEPA) la 30 ianuarie 2024. Respectiv, ulterior a fost transmis către Consiliul European al Plăților (EPC) dosarul de aderare la SEPA. Pe parcursul anului, cererea de aderare la SEPA a fost completată cu informațiile solicitate de către EPC.</p> <p>De asemenea, au fost continuate acțiunile privind evaluarea opțiunilor de conectare la infrastructuri SEPA precum și acordarea suportului în procesul de înțelegere de către prestatorii de servicii de plată a cerințelor tehnice de aderare la SEPA. Au fost traduse tabelele de concordanță ale actelor normative relevante ce sunt parte componentă a dosarului SEPA.</p> <p>Asociația Băncilor din Moldova și-au asumat rolul de NASO (National Adherence Support Organisation). Totodată, au fost aprobate modificări ale unor acte normative ale BNM cu referire la cerințe privind informațiile care însoțesc transferurile de fonduri. În mod constant, a fost analizat și actualizat dosarul depus, după caz, a fost transmis către EPC informațiile necesare în procesul de examinare a dosarului de aderare la SEPA depus.</p>	Asigurarea suportului necesar Asociației Băncilor din Moldova aferent opțiunilor de conectare la infrastructuri SEPA. Analiza continuă, revizuirea/actualizarea, după caz, a dosarului depus.

Sursa: BNM

Tabelul A.23: Transmisiuni live de la evenimentele organizate de BNM

Data	Evenimentul	Canalul de distribuție
30 ianuarie 2024	Semnarea cererii de aderare a Republicii Moldovei la Zona Unică de Plăți în Euro (SEPA)	www.bnm.md privesc.eu rlive.md YouTube (BNM) Facebook (BNM) LinkedIn (BNM)
12 martie 2024	Premieră în Republica Moldova – BNM lansează Sistemul de Plăți Instant MIA	www.bnm.md privesc.eu rlive.md YouTube (BNM) Facebook (BNM) LinkedIn (BNM)
19 martie 2024	Evenimentul de încheiere a proiectului Twinning finanțat de Uniunea Europeană	www.bnm.md privesc.eu rlive.md YouTube (BNM) Facebook (BNM) LinkedIn (BNM)
11 iulie 2024	Reuniunea Constituentei Fondului Monetar Internațional și a Băncii Mondiale la Chișinău The meeting of the International Monetary Fund and World Bank Constituency in Chisinau	www.bnm.md privesc.eu rlive.md YouTube (BNM) Facebook (BNM) LinkedIn (BNM)
19 noiembrie 2024	Săptămâna carierei la BNM, ediția a II-a	www.bnm.md privesc.eu rlive.md YouTube (BNM) Facebook (BNM) LinkedIn (BNM)
10 decembrie 2024	Forumul Național de Educație Financiară	www.bnm.md privesc.eu rlive.md YouTube (BNM) Facebook (BNM) LinkedIn (BNM)

Sursa: BNM

Tabelul A.24: Edițiile podcastului de educație financiară

Data	Evenimentul	Canalul de distribuție
4 februarie 2024	Guvernatorul BNM, Anca Dragu, își prezintă prioritățile în cadrul podcastului „Dă sens banilor”	www.bnm.md privesc.eu rlive.md Youtube (BNM) Facebook (BNM) LinkedIn (BNM)
11 noiembrie 2024	Podcastul „Sensul banilor” , episodul 1	Agora.md Moldova1 Vocea Basarabiei AgroTV www.bnm.md Youtube (BNM) Facebook (BNM) LinkedIn (BNM)
25 noiembrie 2024	Podcastul „Sensul banilor”, episodul 2	Agora.md Moldova1 Vocea Basarabiei AgroTV www.bnm.md Youtube (BNM) Facebook (BNM) LinkedIn (BNM)
30 decembrie 2024	Podcastul „Sensul banilor”, episodul 3	Agora.md Moldova1 Vocea Basarabiei AgroTV www.bnm.md Youtube (BNM) Facebook (BNM) LinkedIn (BNM)

Sursa: BNM

Tabelul A.25: Numărul de abonați/ utilizatori ai profilurilor BNM pe social media

	Anul 2024	Anul 2023
Facebook	5 760	4 619
LinkedIn	5 899	2 366
Twitter	532	489
Instagram	766	553
Youtube	2 023	1 530

Sursa: BNM

Tabelul A.26: Impactul postărilor pe profilurile BNM pe social media

	Anul 2024	Anul 2023
Facebook	301 508	267 378
LinkedIn	724 688	41 475
Instagram	16 737	13 288

Sursa: BNM

Tabelul A.27: Analiza rezultatului financiar pe activități principale ale Băncii Naționale a Moldovei

	2024	2023
Activități gestionate de bancă:	mii lei	mii lei
Instrumente monetare aplicate	(1 036 460)	(2 739 396)
Relațiile cu Guvernul din activitatea monetar-valutară	593 921	632 303
Gestionarea activelor oficiale de rezervă	4 300 151	3 058 559
Moneda națională	(131 798)	12 141
Relația BNM cu FMI	(35 614)	(44 457)
Alte operațiuni, inclusiv costuri de funcționare	(468 259)	(351 020)
Pierderi nerealizate din diferențe de curs neacoperite din rezerve	-	(293 718)
Rezultat financiar total	3 221 941	274 412

Sursa: BNM

Tabelul A.28: Rezultatul net din implementarea politicii monetare și al activităților ce țin de relațiile cu Guvernul Republicii Moldova

	2024	2023
	mii lei	mii lei
Rezerve obligatorii	(657 549)	(1 508 600)
Certificate emise de BNM	(379 066)	(1 184 423)
Conturi și depozite ale Ministerului Finanțelor	(127 357)	(240 549)
Depozite overnight	(5 984)	(38 112)
Valori mobiliare de stat	714 891	866 780
Activitatea de creditare (operațiuni repo, credite overnight)	6 160	3 944
Altele	6 366	(6 133)
Rezultat net	(442 539)	(2 107 093)

Sursa: BNM

Tabelul A.29: Rezultatul net obținut în urma gestionării activelor oficiale de rezervă deținute de Banca Națională a Moldovei

	2024	2023
	mii lei	mii lei
Valori mobiliare în valută	3 198 446	2 363 257
Plasamente pe termen scurt (depozite, conturi „Nostro”)	583 580	861 172
Diferențe de curs valutar realizate	533 555	(152 610)
Comisioane, taxe, alte	(15 430)	(13 260)
Rezultat net	4 300 151	3 058 559

Sursa: BNM

Tabelul A.30: Evoluția cursului oficial de schimb

	2024		2023	
	mediu pe periodă	la finele anului	mediu pe periodă	la finele anului
MDL/USD	17,7918	18,4791	18,1607	17,4062
MDL/EUR	19,2533	19,3106	19,6431	19,3574
MDL/GBP	22,7384	23,2875	22,5714	22,2660
MDL/XDR	23,6172	24,1110	24,2302	23,3534
MDL/XAU	1 364,0512	1 559,8835	1 132,5963	1 153,7733

Sursa: BNM

Tabelul A.31: Ponderea pozițiilor bilanțiere semnificative (%) și ratele medii anuale aferente instrumentelor financiare (%)

	2024		2023	
	Pondere, %	Rata medie anuală a dobânzii, %	Pondere, %	Rata medie anuală a dobânzii, %
ACTIVE	100,00	-	100,00	-
Active în valută	88,32	3,90	87,30	3,72
Valori mobiliare de stat	11,38	7,00-5,00	12,55	13,28-5,00
Alte active	0,30	-	0,15	-
PASIVE	100,00	-	100,00	-
Moneda națională în circulație	39,88	-	37,12	-
Disponibilități ale Guvernului, inclusiv:	11,81	-	9,50	-
- la vedere, MDL	9,81	1,89	8,29	3,71
- la termen, MDL	0,05	8,68	0,09	16,28
- la vedere, VLC	1,95	-	1,12	-
Disponibilități ale băncilor, inclusiv:	27,97	-	35,49	-
- conturi „Loro”, inclusiv:	14,16	-	19,74	-
- rezerve obligatorii în MDL remunerate	-	1,81	-	8,04
- rezerve obligatorii în EUR remunerate	10,76	1,64	11,72	0,33
- rezerve obligatorii în USD remunerate	3,01	3,14	3,87	0,56
- depozite overnight	-	1,85	0,11	9,64
Certificatele BNM (plasate)	8,02	3,88	9,86	10,89
Datorii față de organizații financiare internaționale, inclusiv:	4,09	-	4,47	-
- disponibilități ale FMI	3,40	-	3,58	-
- credite FMI (EFF/ECF)	0,68	4,79/0,00	0,88	4,82/0,00
Alte datorii	0,46	-	0,59	-
Capital și rezerve	7,77	-	2,97	-

Sursa: BNM

Tabelul A.32: Analiza rezultatului financiar pe activitățile principale ale Depozitarului central unic

	2024	2023
	mii lei	mii lei
Activități gestionate de DCU		
Procesarea și decontarea VMS și CBN	6 109	6 029
Depozitarea valorilor mobiliare	4 245	4 025
Venituri din dobânzi la VMS	1 835	3 800
Decontarea tranzacțiilor cu valori corporative	1 189	199
Servicii acordate emitentului	592	565
Alte operațiuni, inclusiv costuri de funcționare și impozite	(13 138)	(13 331)
Total	832	1 287

Sursa: BNM

Tabelul A.33: Ponderea pozițiilor bilanțiere semnificative (%) și ratele medii anuale aferente instrumentelor financiare (%)

	2024		2023	
	Pondere, %	Rata medie anuală a dobânzii, %	Pondere, %	Rata medie anuală a dobânzii, %
ACTIVE	100,00	-	100,00	-
Numerar și echivalente	5,21	0,00	21,31	0,00
Valori mobiliare de stat	89,47	3,88-12,00	73,32	6,75-21,94
Alte active	5,32	-	5,37	-
PASIVE	100,00	-	100,00	-
Alte datorii	4,80	-	6,31	-
Capital și rezerve	95,20	-	93,69	-

Sursa: BNM

Tabelul A.34: Poziția financiară consolidată și individuală a Băncii Naționale a Moldovei la 31 decembrie 2024

	Consolidat	Banca	Efectul consolidării
	milioane lei	milioane lei	milioane lei
ACTIVE			
Numerar și plasamente pe termen scurt	18 862,81	18 862,65	0,16
Valori mobiliare investiționale	84 360,02	84 360,02	-
Active la FMI	4 163,50	4 163,50	-
Valori mobiliare emise de Guvernul RM	13 884,47	13 852,55	31,92
Alte active	463,88	486,60	(22,72)
TOTAL ACTIVE	121 734,68	121 725,32	9,36
DATORII			
Moneda națională în circulație	48 548,98	48 548,98	-
Disponibilități ale Guvernului RM	14 378,44	14 378,44	-
Disponibilități ale băncilor	34 044,74	34 044,74	-
Datorii față de FMI	4 974,30	4 974,30	-
Certificate emise de BNM	9 767,61	9 767,61	-
Alte datorii	558,36	558,95	(0,59)
TOTAL DATORII	112 272,43	112 273,02	(0,59)

Sursa: BNM

Tabelul A.35: Rezultatul financiar consolidat și individual al Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2024

	Consolidat	Banca	Efectul consolidării
	milioane lei	milioane lei	milioane lei
Venituri din dobânzi la rezerve valutare	3 839,24	3 839,24	-
Venituri din dobânzi la VMS	717,56	715,73	1,83
Venituri din tranzacții și diferențe de curs și preț	3 263,80	3 263,81	(0,01)
Alte venituri	91,59	84,07	7,52
Cheltuieli cu deprecierea activelor financiare	(0,44)	(0,45)	0,01
Cheltuieli cu dobânzi	(1 218,66)	(1 221,26)	2,60
Cheltuieli operaționale	(685,90)	(675,06)	(10,84)
Alte cheltuieli	(0,54)	(0,26)	(0,28)
PROFIT NET	6 006,65	6 005,82	0,83
<i>Din activitatea Băncii</i>	6 005,82	6 005,82	-
<i>Din activitatea filialei</i>	0,83	-	0,83
Alocarea rezultatelor nerealizate	(2 783,88)	(2 783,88)	-
PROFIT DISPONIBIL PENTRU DISTRIBUIRE	3 221,94	3 221,94	-

Sursa: BNM

Tabelul A.36: Capital și rezerve

	31 decembrie 2024	31 decembrie 2023
	mii lei	mii lei
Capital autorizat	2 122 980	1 124 372
Fondul general de rezervă	4 245 959	2 022 626
Total capital statutar	6 368 939	3 146 998
Rezerva veniturilor nerealizate		
- din diferențe de curs valutar	2 753 773	-
- din reevaluarea valorilor mobiliare investiționale	178 427	178 427
- din reevaluarea metalelor prețioase	70 076	39 970
Alte rezerve	81 077	1 025
Total capital și rezerve	9 452 292	3 366 420
Datorii monetare ale BNM	92 920 277	94 184 254
Nivelul capitalului, % (după distribuirea rezultatului financiar)	6,85	3,34
Profit alocat la bugetul de stat	-	-
Contribuție de capital necesară	-	620 372

Sursa: BNM

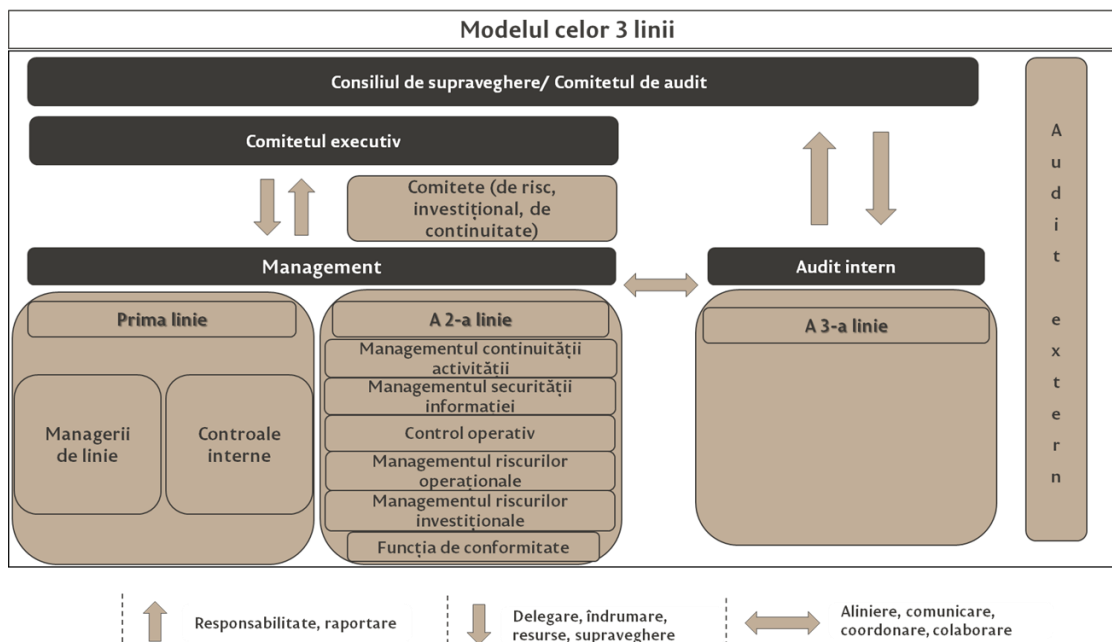
Anexa A.37

Figura 1. Dinamica riscurilor incluse în sondaj

	IV/21	II/22	IV/22	II/23	IV/23	II/24	IV/24
Risc cibernetic	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange
Risc imobiliar	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green
Risc reputațional	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange
Risc de reglementare	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green
Riscul macroeconomic	Orange	Red	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange
Riscul geopolitic	Orange	Red	Red	Red	Red	Red	Red
Risc suveran	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange
Risc de credit	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange
Risc COVID-19	Orange	Orange	Green	Green	Green	Green	Green
Risc de mediu	Grey	Grey	Grey	Grey	Green	Green	Green
	Green	Importantă redusă	Orange	Importantă medie	Orange	Importantă ridicată	Orange

Notă: Importanța a fost calculată ca media geometrică a probabilității de apariție, a impactului potențial și a capacității de gestiune.

Figura 2. Conceptul celor 3 linii de apărare

Anexa A.38

Figura 3. Profilul riscurilor operaționale reziduale evaluate la situația din 31.12.2024

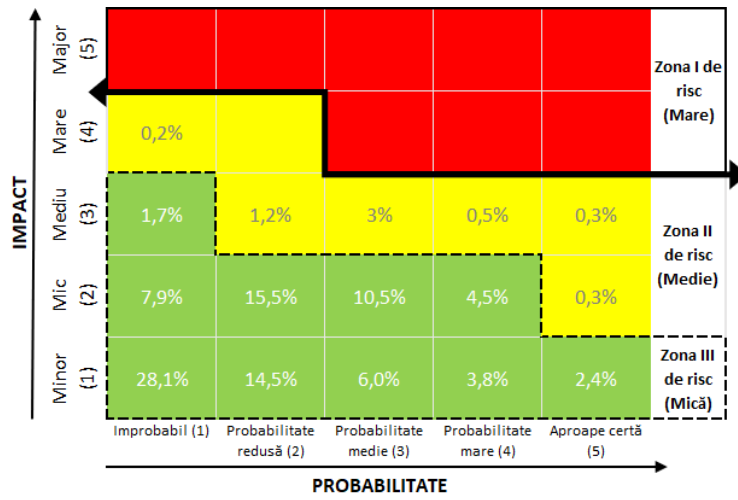
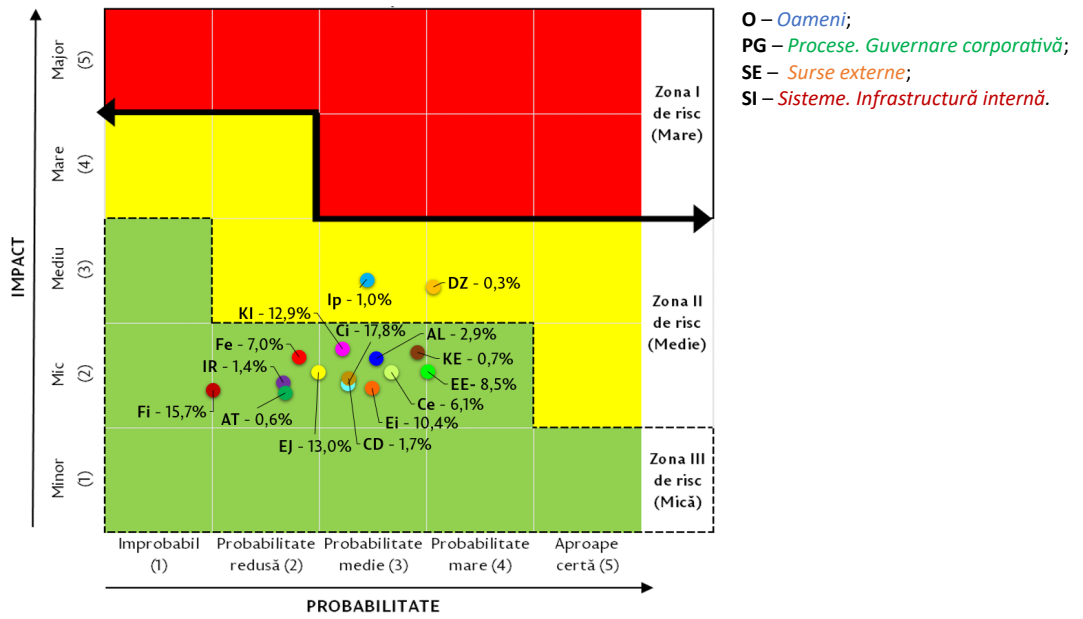

Figura 4. Profilul riscurilor operaționale reziduale clasificate pe categorii de riscuri la situația din 31.12.2024

O – Oameni;
 PG – Procese. Guvernare corporativă;
 SE – Surse externe;
 SI – Sisteme. Infrastructură internă.

- Ci O-Nerespectare Reglementări/CoT
- Fi O-Fraude interne
- EJ O-Erori de judecată profesională
- Ei O-Erori mecanice/neintenționate
- KI PG-Cadru normativ insuficient/ambiguu. Politici inadecvate
- CD PG-Conlucrare deficitară/ineficientă
- IR PG-Insuficiență resurse
- EE SE-Erori mecanice/neintenționate
- Fe SE-Fraude externe
- Ce SE-Nerespectare Reglementări/CoT
- AT SE-Atacuri
- KE SE-Cadru normativ insuficient/ambiguu
- Ip SE-Ingerințe politice/ judiciare/ legislative / externe
- DZ SI-Dezastre
- AL Alte